

İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ

İLETİŞİM BİLİMİ VE İNTERNET ENSTİTÜSÜ

MEDYA VE İLETİŞİM ÇALIŞMALARI DOKTORA PROGRAMI

YENİ İLETİŞİM VE MEDYA TEKNOLOJİLERİNİN ULUSLARARASI İLİŞKİLERİN STRATEJİK İLETİŞİMİNDE OYNADIĞI ROL: TRUMP VE ERDOĞAN'IN TÜRK-AMERİKAN İLİŞKİLERİ BAĞLAMINDA YAPMIŞ OLDUKLARI TWİTTER PAYLAŞIMLARI ÜZERİNDEN BİR ANALİZ

Doktora Tezi

Tarık SULOCEVİZCİ

100050939

Danışman: Prof. Dr. Celalettin AKTAŞ

04.02.2022 – İstanbul

Hazırlamış olduğum tez özgün bir çalışma olup YÖK ve İstanbul Ticaret Üniversitesi Lisansüstü Yönetmeliklerine uygun olarak hazırlanmıştır. Ayrıca, bu çalışmayı yaparken bilimsel etik kurallarına tamamıyla uyduğumu; yararlandığım tüm kaynakları gösterdiğimi ve hiçbir kaynaktan yaptığım ayrıntılı alıntı olmadığını beyan ederim. Bu tezin ihtiva ettiği tüm hususlar şahsi görüşüm olup İstanbul Ticaret Üniversitesinin resmi görüşünü yansıtmamaktadır.

Tarık Sulo Cevizci

ÖZET

Yeni iletişim ve medya teknolojilerindeki gelişmeler, yeni kullanım alanları meydana getirmiştir. Bu teknolojilerin kullanıcılara bir takım yetkiler ve yeni olanaklar sunmasının yanında bu sistem içerisinde aktif bir katılımcı hâline getirmesi, dünya çapında geniş kitlelerin yoğun ilgi görmesini sağlamıştır. Kullanıcılar ile doğrudan iletişim kurmak için birçok lider, bu teknolojileri de kullanmaya başlamıştır. Liderlerin bu teknolojileri belirli bir iletişim stratejisi kapsamında uluslararası ilişkilerde de kullanması, bir takım yeni ilişki formları ve rekabet ortamları ortaya çıkarmıştır.

Trump, seçmen kitlesi ve ana akım medya ile iletişim kurmakta belirli bir iletişim stratejisi izlemiştir. Twitter paylaşımları üzerinden bir iletişim stratejisi izleyen Trump başta kendi ekibi olmak üzere birçok lider ile iletişim krizi yaşamıştır. Trump, geleneksel iletişim teamüllerinin ve kurumlarının dışına çıkarak etkisi bakımından dünyayı ilgilendiren meseleleri sosyal medya üzerinden gündeme getirmesi ve Amerikan kurumlarını bu stratejisini takip etmesi için baskı altına alması, bir takım iletişim anlayışı ve strateji farklılıkları meydana getirmiştir.

Trump'ın Twitter diplomasisi, Türkiye'yi de yakından ilgilendirmesi nedeni ile başta Erdoğan olmak üzere Türk aktörlerin de gündemini meşgul etmiştir. Trump'ın söz konusu iletişim stratejisinin Türk-Amerikan ilişkilerine olumsuz yansımaları olmuştur. Türk aktörlerin, Trump ve ekibinin Türk-Amerikan ilişkileri bağlamında yaptıkları Twitter paylaşımlarına karşı geliştirdikleri iletişim stratejisi ve söylem ile Trump'ın iletişim stratejisi ve diplomatik dili arasındaki fark, bu çalışmanın araştırma konusu olmuştur.

Anahtar Kelimeler: İletişim Stratejisi, Twitter, Yeni İletişim ve Medya Teknolojileri, Trump, Erdoğan.

ABSTRACT

Developments in new communication and media technologies have created new areas of use. The fact that these technologies provide users with some powers and new possibilities, as well as making them an active participant in this system, has attracted the attention of large masses around the world. Many leaders have also started to use these technologies to communicate directly with this users. Leaders' use of these technologies in international relations within the scope of a certain communication strategy has created some new forms of relations and competitive environments.

Trump has followed a certain strategy in communicating with the electorate and the mainstream media. Trump, who followed a communication strategy through his Twitter posts, had a communication crisis with many leaders, especially with his own team. Trump, going beyond the traditional communication practices and institutions, bringing the issues that concern the world in terms of its impact to the agenda through social media and putting pressure on American institutions to follow this strategy has created some new communication understanding and strategy differences.

Trump's Twitter diplomacy has also occupied the agenda of Turkish actors, especially Erdogan, as it is closely related to Turkey. Trump's communication strategy have had negative effects on Turkish-American relations. The communication strategy and discourse which developed by Turkish actors against the Trump and his team’s Twitter posts in the context of Turkish-American relations, and Trump's communication strategy and diplomatic language has been the research subject of this study.

Keywords: Communication Strategy, Twitter, New Communication and Media Technologies, Trump, Erdoğan.

İÇİNDEKİLER

ÖZET ..... **İİİ**

ABSTRACT ..... **İV**

İÇİNDEKİLER ..... **V**

TABLOLAR ..... **İX**

KISALTMALAR ..... **İX**

GİRİŞ **1**

1. YENİ İLETİŞİM VE MEDYA TEKNOLOJİLERİNİN GELİŞİMİ VE SİYASAL İLETİŞİMDEKİ ROLÜ **9**

1.1 KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE TEMEL KAVRAMLAR 9

1.1.1 İletişim Kavramı *10*

1.1.2 Uluslararası İletişim *13*

1.1.3 Yeni İletişim ve Medya Teknolojileri *16*

1.1.4 Sosyal Medya ve Uygulamaları *18*

1.2 YENİ İLETİŞİM VE MEDYA TEKNOLOJİLERİNİN GELİŞİMİ 23

1.3 YENİ İLETİŞİM VE MEDYA TEKNOLOJİLERİNİN İŞLEVLERİ 25

1.3.1 Bireysel işlevi *27*

1.3.2 Toplumsal işlevi *27*

1.3.3 Uluslararası işlevi *29*

1.4 SİYASAL İLETİŞİM BAĞLAMINDA YENİ İLETİŞİM VE MEDYA TEKNOLOJİLERİNİN KULLANIM ALANLARI 30

1.4.1 Yeni İletişim ve Medya Teknolojilerinin Siyasal İletişime Etki Gücü *31*

1.4.2 Yeni İletişim ve Medya Teknolojilerinin Kamuda Kullanımı *35*

1.4.3 Yeni İletişim ve Medya Teknolojileri Çağında Toplumsal Örgütlenme Formları *39*

1.5 YENİ İLETİŞİM VE MEDYA TEKNOLOJİLERİNİN TOPLUMSAL İLİŞKİLERE YANSIMASI 44

1.5.1 Yeni İletişim ve Medya Teknolojilerinin Toplumsal Gelişmelerdeki Yeri *45*

1.5.2 Yeni İletişim ve Medya Teknolojileri Bağlamında Kişisel Verilerin Korunması Meselesi *47*

1.5.3 Yeni İletişim ve Medya Teknolojilerinin Kamuoyu Oluşturmadaki Rolü *50*

1.6 YENİ İLETİŞİM VE MEDYA TEKNOLOJİLERİNİN SİYASET İLE İLİŞKİSİ 53

1.6.1 Yeni İletişim ve Medya Teknolojilerinin Sosyal Medya Kullanıcılarının Politik Sürece Katılımları Üzerindeki Rolü *53*

1.6.2 Yeni İletişim ve Medya Teknolojilerindeki Gelişmelerin Ulusal Politikalara Yansımaları *59*

1.6.3 Yeni İletişim ve Medya Teknolojilerinin Demokratikleştirme Potansiyeli *63*

1.6.4 Amerikan Başkanlık Seçimlerinde Yaşanan Tartışmalar ve Yeni İletişim ve Medya Teknolojilerinin Rolü *70*

2. ULUSLARARASI İLİŞKİLERE YENİ İLETİŞİM VE MEDYA TEKNOLOJİLERİNİN YANSIMALARI **76**

2.1 ULUSLARARASI İLİŞKİLER İLE YENİ İLETİŞİM VE MEDYA TEKNOLOJİLERİNİN İLİŞKİSİ 76

2.2 YENİ İLETİŞİM VE MEDYA TEKNOLOJİLERİNİN ULUSLARARASI İLİŞKİLERE ETKİSİ 78

2.3 ULUSLARARASI İLETİŞİM KURUMLARI 82

2.4 ULUSLARARASı İLETİŞİM YAYıN ARAÇLARı 86
2.4.1 Uluslararası Haber Ajansları 86
2.4.2 Uluslararası Radyo-Televizyon ve Uydu Yayıncılığı 88
2.5 ULUSLARARASı İLİŞKİLERDE YENİ İLETİŞİM VE MEDYA TEKNOLOJİLERİNİN KULLANıM ALANLARı 92
2.5.1 Yeni İletişim Teknolojileri Çağında Uluslararası Haber Akışı 95
2.5.2 Dijital Çağda Kamu Diplomasisi 98
2.5.2.1 Amerikan Dijital Kamu Diplomasisi 105
2.5.2.2 Türk Dijital Kamu Diplomasisi 109
2.5.2.3 Uluslararası İlişkilerde Dijital Kamu Diplomasisi 99
2.5.3 Uluslararası İlişkilerde Yeni Bir Aktör: Sosyal Medya 111
2.5.4 Uluslararası İlişkilerde Twitter Diplomasisi 117
2.6 ULUSLARARASı İLETİŞİMİN KÜRESEL BOYUTLARı 120
2.6.1 Uluslararası İletişimin Güvenlik Boyutu 121
2.6.2 Uluslararası İletişimin Sosyokültürel Boyutu 123
2.6.3 Uluslararası İletişimin Ekonomik Boyutu 125
2.7 ULUSLARARASı İLETİŞİMDE ÖZGÜRLÜK VE MAHREMİYET OLGUSU 127
2.8 ULUSLARARASı İLETİŞİMDE DEZENFORMASYON VE PROPAGANDA ÇALIŞMALARı 131
2.9 ULUSLARARASı İLETİŞİMDE GÜÇ MÜCADELESİ VE KÜRESEL DÜZENE YANSıMALARı 136
2.9.1 Yeni İletişim ve Medya Teknolojileri Bağlamında Küreselleşen Sorunlar 140
2.9.2 Uluslararası İletişimde Tekelleşme Eğilimi 146

3. TÜRK-AMERİKAN İLİŞKİLERİ 151
3.1 ERKEN DÖNEM TÜRK-AMERİKAN İLİŞKİLERİ 151
3.1.1 Ticari İlişkileri 153
3.1.2 Misyonerlik Faaliyetleri 154
3.1.3 Diplomatik Temas 156
3.2 CUMHURİYET DÖNEMİ TÜRK-AMERİKAN İLİŞKİLERİ 158
3.2.1 İki Dünya Savaşı Arası Dönemde ilişkiler (1920-1940) 159
3.2.2 İkinci Dünya Savaşı Dönemi (1940-1945) 161
3.2.3 Soğuk Savaş Dönemi ve Yakınlaşma (1945-1960) 162
3.2.3.1 Truman Doktrini ve Marshall Yardımları 164
3.2.3.2 Türkiye'nin NATO'ya Katılımı 165
3.2.4 Türk Amerikan İlişkilerinin Gerilemesi (1960-1980) 165
3.2.4.1 Kıbrıs Olayları ve Barış Harekatı (1962-1974) 166
3.2.4.2 Johnson Mektubu (1964) 167
3.2.4.3 Haşhaş Ekim Krizi (1968-1975) 168
3.2.5 Türk-Amerikan Yakınlaşması (1980-1990) 170
3.2.6 Soğuk Savaş Sonrası Türk Amerikan İlişkileri (1990-2000) 172
3.3 AK PARTİ DÖNEMİ TÜRK-AMERİKAN İLİŞKİLERİ (2000-2016) 175
3.3.1 Bush Dönemi Türk-Amerikan İlişkileri 175
3.3.2 AK Parti Dönemi Türkiye-ABD İlişkilerinde Yaşanan Bazı Krizler (2000-2016) 177
3.2.2.1 1 Mart Tezkere krizi 178
3.3.2.2 Çuval Olayı 180
3.3.3 Türk-Amerikan İlişkileri Bağlamında AK Parti Döneminde Yapılan Bazı Açılımlar 181
3.3.3.1 Kıbrıs Açılımı 182
3.3.3.2 Ermeni Açılımı 183
3.3.3.3 Kürt Açılımı 184
3.4 OBAMA DÖNEMİ TÜRKİYE AMERİKAN İLİŞKİLERİ (2008-2016) 185
3.5 TRUMP DÖNEMİ TÜRK-AMERİKAN İLİŞKİLERİ (2016-2020) 188
3.5.1 Trump'ın Kökeni ve Kişiliği 189
3.5.2 Trump'ın Adaylık Süreci ve Seçim Tartışmaları 191
3.5.3 Trump'ın Başkanlık Seçim Söylemleri 194
3.5.4 Trump'ın Ana Akım Medya ile İlişkisi 198
3.5.5 Trump'ın Ortadoğu Politikası ve Türkiye 205

3.5.6 Trump'ın Türk-Amerikan İlişkileri Bağlamında Twitter Diplomasisi..... 209
3.5.6.1 Trump'ın Dış Politika Stratejisinde Sosyal Medya Pratiği 211
3.5.6.2 Trump'ın Diplomatik Dili ve Twitter Diplomasisi 214
3.5.6.3 Trump'ın Twitter Kullanım Stratejisi 218
3.5.7 Trump Dönemi Türk-Amerikan İlişkilerinde Kriz Odakları..... 222
3.5.7.1 Suriye Krizi ve ABD'nin Suriye'deki Askeri Varlığı 223
3.5.7.2 Iran Kaynaklı Sorunlar 228
3.5.7.3 Halk Bank Olayı 230
3.5.7.4 Kaşıkçı Cinayeti 231
3.5.7.5 Filistin Meselesi 232
3.5.7.6 Patriot, S 400 ve F-35 Meselesi 234
3.5.7.7 Brunson Krizi 236
3.5.7.8 YPG/PKK Sorunu 239
3.5.7.9 Doğu Akdeniz Meselesi 240
3.5.7.10 FETÖ Sorunu 242
3.5.7.11 IŞİD Sorunu 243
3.5.7.12 Venezuela Krizi 245
3.5.8 Trump Döneminde Yaşanan Krizlerin Türk-Amerikan İlişkilerine Etkileri 247
3.5.8.1 Siyasi Göstergeler 247
3.5.8.2 Ekonomik Göstergeler 251
3.5.8.3 Güvenlik ve Askeri Göstergeler 255

4. ARAŞTIRMA BÖLÜMÜ 261
4.1 ARAŞTıRMA YÖNTEMİ 261
4.2 PROBLEMİN TANıMLANMASı 262
4.3 ARAŞTıRMANıN AMACı VE ÖNEMİ 264
4.4 ARAŞTıRMANıN SıNıRLıLıKLARı 265
4.5 EVREN VE ÖRNEKLEM 266
4.5.1 Evren 267
4.5.2 Örneklem 267
4.5.3 Araştırma Modeli 267
4.6 ARAŞTıRMA SORULARı 268
4.6.1 Araştırma Ana Sorusu 269
4.6.2 Araştırmanın Alt Soruları 269
4.7 VERİLERİN TOPLANMASı 270
4.8 KATEGORİLEŞTİRME SÜRECİ 271
4.9 ARAŞTıRMALARıN BULGULARı 273
4.9.1 Trump'ın Türk-Amerikan İlişkileri Bağlamında Yapmış Olduğu Twitter Paylaşımları 273
4.9.1.1 Trump'ın Brunson ile İlgili Tweetleri 275
4.9.1.2 Trump'ın Kaşıkçı Olayı İlgili Yaptığı Twitter Paylaşımları 282
4.9.1.3 Trump'ın Suriye'den Çekilme Kararı ve Bu Konuda Attığı Tweetler 285
4.9.1.4 Trump'ın Barış Pınarı ile İlgili Yaptığı Twitter Paylaşımları 292
4.9.1.5 Trump'ın Türk-Amerikan İlişkileri Bağlamında IŞİD ile İlgili Paylaşımları 314
4.9.1.6 Türkiye ile Krizlere Neden Olan Ama Trump'ın Twitter Paylaşımlarına Konu Olmayan Olaylar 317
4.9.2 Mike Pence'in Türk-Amerikan İlişkileri Bağlamında Twitter Paylaşımları 318
4.9.2.1 Mike Pence'in Brunson ile İlgili Tweetleri 318
4.9.2.2 Mike Pence'in Suriye'den Çekilme ile İlgileri Twitter Paylaşımları 327
4.9.2.3 Mike Pence'in Barış Pınarı Hakkında Twitleri ve Analizi 327
4.9.3 Mike Pompeo'nun Türk –Amerikan İlişkileri Bağlamında Türkiye ile İlgili Twitter Paylaşımları 329
4.9.3.1 Mike Pompeo'nun Brunson ile İlgili Attığı Tweetler 330
4.9.3.2 Mike Pompeo'nun Amerikan Askerlerinin Suriye'den Çekilmesi ile İlgili Tweetleri 331
4.9.3.3 Barış Pınarı Hareketi ile İlgili Paylaşımları 333
4.9.3.4 Bahar Kalkanı ile İlgili Paylaşımları 335
4.9.3.5 Covid-19 il ilgili Paylaşımları 336
4.9.3.6 Konsolosluk Çalışanı ile İlgili Paylaşımı 337
4.9.3.7 Ayasofya ilgili paylaşımları 337
4.9.3.8 Suriye'deki Terör Eylemleri ile İlgili Paylaşımları 338

4.9.4 Recep Tayyip Erdoğan'ın Türk-Amerikan İlişkileri Bağlamında Yapmış Olduğu Twitter Paylaşımları *338*
4.9.4.1 Taziye ve Geçmiş Olsun Mesajları 341
4.9.4.2 Erdoğan'ın Kudüs ile İlgili Paylaşımları 342
4.9.4.3 Erdoğan'ın Brunson İle İlgili Paylaşımları 343
4.9.4.4 Erdoğan'ın Sınır Ötesi Operasyonlar ile İlgili Paylaşımları 344
4.9.4.5 Erdoğan'ın IŞİD ile İlgili Paylaşımları 351
4.9.5 Mevlüt Çavuşoğlu'nun Türk-Amerikan İlişkileri Bağlamında Twitter Paylaşımları *352*
4.9.5.1 Tebrik Paylaşımları 352
4.9.5.2 İkili Görüşmeler İle İlgili Paylaşımlar 353
4.9.5.3 Kudüs İle İlgili Paylaşımlar 356
4.9.5.4 Yaptırım ve Ticari İlişkiler Hakkında Paylaşımları 358
4.9.5.5 Terör Örgütleri Hakkında Paylaşımları 359
4.9.5.6 İran İle İlgili Paylaşımları 360
4.9.5.7 Barış Pınarı Harekatı İle İlgili Paylaşımlar 360
4.9.5.8 Ermeni Tasarısı Hakkında Twitter Paylaşımı 361
4.9.5.9 Barış Kalkanı Harekatı Bağlamında Twitter Paylaşımları 361
4.9.5.10 Pelosi Hakkında Twitter Paylaşımı 362
4.9.6 İbrahim Kalın'ın Türk-Amerikan İlişkileri Bağlamında ABD ile İlgili Twitter Paylaşımları *362*
4.9.6.1 Güvenlik ve Terör Örgütleri Hakkındaki Paylaşımları 363
4.9.6.2 Kalın'ın Kudüs ile İlgili Paylaşımları 366
4.9.6.3 Zeytin Dalı Harekatı İle İlgili Paylaşımları 369
4.9.6.4 Kalın'ın İran ile İlgili Twitter Paylaşımları 370
4.9.6.5 Kalın'ın Yaptırımlar İle İlgili Paylaşımları 371
4.9.6.6 Kalın'ın Kaşıkçı Cinayeti İle İlgili Paylaşımları 373
4.9.6.7 Kalın'ın Venezuela İle İlgili Twitter Paylaşımları 373
4.9.6.8 Kalın'ın Barış Pınarı Hareketi İle İlgili Paylaşımları 374
4.9.6.9 Kalın'ın Ermeni Tasarısı İle İlgili Paylaşımları 378
4.9.6.10 Bahar Kalkanı ile İlgili Twitter Paylaşımları 378
4.9.6.11 Kalın'ın Ayasofya ile İlgili Paylaşımları 379
4.10 KODLAMA SÜRECİ 380
4.11 VERİLERİN ANALİZİ 383
4.11.1 İki Ülkenin Lider ve Yetkililerine Ait Tweetlerin Sıklık ve Frekans Analizi *383*
4.11.1.1 Trump ile Pence ve Pompeo'ya Ait Tweetlerin Frekans Analizi 385
4.11.1.2 Erdoğan ile Kalın ve Çavuşoğlu'na Ait Tweetlerin Frekans Analizi 386
4.11.2 İki Ülkenin Lider ve Yetkililerine Ait Tweetlerin Ki-Kare Yöntemine Göre Analizi *387*
4.11.2.1 Trump ve Pence'e Ait Tweetlerin Ki-Kare Yöntemine Göre Analizi 387
4.11.2.2 Trump ve Pompeo'ya Ait Tweetlerin Ki-Kare Yöntemine Göre Analizi 389
4.11.2.3 Erdoğan ve Çavuşoğlu'na Ait Tweetlerin Ki-Kare Yöntemine Göre Analizi 390
4.11.2.4 Erdoğan ve Kalın'a Ait Tweetlerin Ki-Kare Yöntemine Göre Analizi 392
4.11.3 Değerlendirme ve Tartışma *394*
4.11.3.1 Trump'ın Tweetlerinin Türk-Amerikan İlişkileri Bağlamında Değerlendirilmesi 394
4.11.3.2 Pence'in Tweetlerinin Türk-Amerikan İlişkileri Bağlamında Değerlendirilmesi 397
4.11.3.3 Pompeo'nun Tweetlerinin Türk-Amerikan İlişkileri Bağlamında Değerlendirilmesi 398
4.11.3.4 Erdoğan'ın Tweetlerinin Türk-Amerikan İlişkileri Bağlamında Değerlendirilmesi 400
4.11.3.5 Çavuşoğlu'nun Tweetlerinin Türk-Amerikan İlişkileri Bağlamında Değerlendirilmesi 402
4.11.3.6 Kalın'ın Tweetlerinin Türk-Amerikan İlişkileri Bağlamında Değerlendirilmesi 403
5. SONUÇ 405
6. KAYNAKÇA 417

TABLOLAR

Tablo 1 Sosyal Medya Devleri ve Kuruluş Yılları 69
Tablo 2 Teknoloji Devlerinin Satın Aldığı Şirketler 150
Tablo 3: Trump'ın Twitter'de En Çok Kullandığı Olumsuz İfadeler..... 221
Tablo 4 Türkiye-ABD Arasında Ticaret Hacmi. 253
Tablo 5 2016-2020 Arası Kur Değişikliği 254
Tablo 6 Aktörler Arasında Etkileşim..... 268
Tablo 7: Ana ve Alt Kategoriler 273
Tablo 8 Aktörlerin Türk-Amerikan İlişkileri Bağlamında Atmış Oldukları Tweetlerin Sayısı 380
Tablo 9: Kodlama Temaları..... 382
Tablo 10: Lider ve Yetkililerin Türk-Amerikan İlişkileri Bağlamında Yapmış Oldukları Paylaşımların Temalarına Göre Sıklık Dağılımı 385
Tablo 11: Trump ile Pence ve Pompeo'nun Paylaşımlarının Sıklık Dağılımı 385
Tablo 12: Erdoğan ile Kalın ve Çavuşoğlu'nun Paylaşımlarının Sıklık Dağılımı 386
Tablo 13: Trump'ın Twitter Paylaşım Sayısı ile Pence'in Twitter Paylaşım Sayısının Çapraz Tablolaması..... 388
Tablo 14: Trump'ın Twitter Paylaşım Sayısı ile Pompeo'nun Twitter Paylaşım Sayısının Çapraz Tablolaması..... 390
Tablo 15 Erdoğan'ın Twitter Paylaşım Sayısı ile Çavuşoğlu'nun Twitter Paylaşım Sayısının Çapraz Tablolaması 391
Tablo 16: Erdoğan'ın Twitter Paylaşım Sayısı ile Kalın'ın Twitter Paylaşım Sayısının Çapraz Tablolaması..... 393
Tablo 17: Trump'ın Türk-Amerikan İlişkileri Bağlamında Yaptığı Twitter Paylaşımları 396
Tablo 18: Pence'in Türk-Amerikan İlişkileri Bağlamında Yaptığı Twitter Paylaşımları..... 398
Tablo 19: Pompeo'nun Türk-Amerikan İlişkileri Bağlamında Yaptığı Twitter Paylaşımları... 399
Tablo 20: Erdoğan'ın Türk-Amerikan İlişkileri Bağlamında Yaptığı Twitter Paylaşımları 400
Tablo 21 Çavuşoğlu'nun Türk - Amerikan İlişkileri Bağlamında Yaptığı Twitter Paylaşımları 402
Tablo 22: Kalın'ın Türk - Amerikan İlişkileri Bağlamında Yaptığı Twitter Paylaşımları..... 404

KISALTMALAR

AB : Avrupa Birliği.

ABCFM : American Board of Commissioners for Foreign Missions (Amerikan Yabancı Misyonlar Komiserleri Kurulu).

ABD : Amerika Birleşik Devletleri.

AKP : Adalet ve Kalkınma Partisi.

BM : Birleşmiş Milletler.

CAATSA : ABD'nin Düşmanlarına Yaptırımlarla Karşı Koyma Yasası (Countering America's Adversaries Through Sanctions Act, CAATSA).

CIA : Central Intelligence Agency (Merkezi İstihbarat Dairesi).

DBTZ : Dünya Bilgi Toplumu Zirvesi.

DECA : Savunma ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması.

DNC : Democratic National Committee (Demokratik Ulusal Komitesi).

ICA : This Intelligence Community Assessment (Ulusal İstihbarat Konseyi).

ICANN : Internet Corporation for Assigned Names and Numbers (İnternet Atanmış Numaralar ve İsimler Kurumu).

FBI : Federal Bureau of Investigation (Federal Soruşturma Bürosu).

IMF : Uluslararası Para Fonu (International Monetary Fund).

IRA : International Research Agency (İnternet Araştırma Ajansı).

ITU : International Telegraph Union (Uluslararası Telekomünikasyon Birliği).

JCPOA : Joint Comprehensive Plan of Action (Ortak Eylem Planı).

NSA : National Security Agency (Ulusal Güvenlik Ajansı).

NATO : North Atlantic Treaty Organization (Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü).

NDAA :Ulusal Savunma Yetkilendirme Yasası.

OECD : Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (Organisation for Economic Co-operation and Development)

OPEC : Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü (Organization of Petroleum Exporting Countries)

ÖSO : Özgür Suriye Ordusu.

SSCB : Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği.

TCMB :Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası.

UNCTAD : United Nations Conference on Trade and Development (Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı).

UNDP : United Nations Development Programme (Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı).

UNESCO : United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, (Birleşmiş Milletler Bilim ve Kültür Örgütü).

WIPO : World Intellectual Property Organization (Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü).

WHO : World Health Organization (Dünya Sağlık Örgütü),

GİRİŞ

Yeni iletişim ve medya teknolojileri, içinde bulunduğumuz çağa damgasını vurmuş ve dijital devrimi ile ekonomik, toplumsal ve politik alanlara yansımaları ile zirve yapmıştır. Bu teknolojik yenilikler, kendini en çok iletişim ve internet çalışmaları alanında göstermiştir. Bu yenilikler, iletişim alanında köklü değişikliklere sebep olmuştur. Yeni iletişim ve medya teknolojilerinde en kayda değer gelişme ise web. 2.0 uygulamasının akıllı aygıtlar üzerinden hayatın birçok alanında kullanılması ile başlamıştır. Bu teknoloji, içerikler üzerinde kullanıcıya kontrol ve yönetme hakkı tanıdığı için, takipçileri artık pasif bir izleyici olmaktan çıkarmış ve aktif bir aktöre dönüştürmüştür. Bu sebeple kullanıcılar tek yönlü bilgi ve haber akışına karşı, haber kaynağı olmanın yanında haberin değeri hakkında da bir paydaş hâline gelmiştir. Bu teknolojik ilerlemeler, ana akımın ve haber merkezlerinin hegemonyasını kırmış ve haber sistemlerine yeni bir aktif aktörün girmesine neden olmuştur.

Bu teknolojik ilerlemeler kullanıcıların gündelik siyasi, ekonomik, sosyal başta olmak üzere birçok alanda radikal değişimlere neden olmakla sınırlı kalmamış uluslar ve devletlerarası ilişkilere de yeni tartışmalar kazandırmıştır. Devletler kendi aralarındaki ilişkileri, rekabeti ve istihbarat çalışmalarını teknolojinin gelişimine dayalı olarak sosyal medya platformları üzerinden gerçekleştirmeye başlamıştır. Sosyal medya platformlarının uluslararası ilişkilerde basit bir iletişim aracı olarak bilinir ve görülür iken Arap Baharı ve ABD 2016 başkanlık seçimleri ile birlikte bir toplumsal, siyasal ve ekonomik düzeni etkileme aracı olarak kullanma potansiyelinin de olduğunu ortaya çıkarmıştır. Ülkeler arası ilişkiler geliştirmekten öte bu platformların başka bir ülkenin iç işlerine karışma aracı olarak kullanılması, sosyal medya platformlarının yalnızca bir iletişim aracı olmaktan çıkarmış, yeni bir nüfuz ve etki aygıtı olduğu yönünde algı ve yorumlara neden olmuştur. Bazı uzmanlar yeni iletişim ve medya teknolojilerini bir demokratikleştirme aracı gibi tasvir ederken bunların bir tehdit aracına dönüşmesi, dünya güvenliğini de yakından ilgilendiren bir mesele hâline getirmiştir.

İletişim çalışmaları genel olarak belirli bir siyasi sınırla çevrelenen birey ile toplum ve kurumlar arasında tasarlanmış ancak yeni iletişim ve medya teknolojilerinde yaşanan gelişmeler, iletişimin sınırlarını siyasi sınırlar ve kıtaların ötesine taşımıştır. Ulus devlet kavramı ile somutlaşan siyasi sınırlar içinde bulunan ülkeler, diğerleri ile ilişki kurmakta ve bu ilişkileri belli bir anlayış içerisinde düzenleme ihtiyacı duymaktadır. Geleneksel olarak ülkeler arasında ilişkileri düzenleyen ve koordinasyon sağlayan birçok resmi ve gayri resmi yerel ve uluslararası kurum ile örgütler bulunmaktadır. Devletler; kurum ve örgütlerin resmi iletişim kanalları yanında ana akım medya araçları üzerinden de ilişki ve iletişim kurmuşlardır. Ancak yeni iletişim ve medya teknolojilerinin bir takım uygulamaları nedeni ile bu kurumlarda, bir takım ilişki türleri ve uygulama farklılıkları meydana gelmiştir.

Geleneksel anlamda ülkeler ve milletler arası ilişkileri düzenleyen resmi kurumların başında dışişleri bakanlıkları ve ona bağlı elçilikler ile dış misyonlar gelir iken uluslararası alanda ise Birleşmiş Milletler (BM) ve ona bağlı özerk alt komisyonlar ile uluslararası örgütler gelmektedir. Bu kurumlara ilaveten geleneksel uluslararası ilişkiler disiplininde, uluslar ve ülkeler arası ilişkileri açıklayan birçok kavram vardır. Bu kavramlardan birisi de yumuşak güç kavramıdır. Ulus devletler, sınırlarını iyice güçlendirdikten sonra ve sıcak savaşların maliyeti oldukça yüksek olması nedeni ile ülkeler, başka ülke ve halkların gönlünü ve kalplerini kazanmak için yumuşak güç faaliyetleri başlatmıştır. Bu faaliyetlerini de en çok gerçekleştirdikleri alanlardan birisi iletişim ve medya araçları üzerinden olmuştur.

Ülkeler, 20. yüzyılın başında iki büyük savaş gördükten sonra ikili ilişkiler geliştirmeye önem vermiştir. Her ne kadar soğuk savaş döneminin bir ürünü de olsa kamu diplomasisi, iletişim teknolojilerinin gelişmesi ile birlikte etkili olmaya başlamıştır. Kamu diplomasisi, devletler ve uluslararası kurumların birbirleri ile olan ilişkilerinde kullandıkları ve dış politikalarını yabancı bir halka yönelik gerçekleştirdikleri iletişim faaliyetleri olarak tanımlanan ve yumuşak gücün enstrümanlarından birisidir. Ancak uluslararası münasebetlerde ilişkilerin arzu edilen bir düzeyde devam etmediği durumlarda krizler meydana gelmekte ve devletler kendi doğrularını ve savlarını başka bir devlete kabul ettirmek için resmi veya resmi olmayan yollarla başta ekonomik, diplomatik, siyasi olmak üzere birçok ambargo yöntemlerine

ve baskı araçlarına başvurmaktadırlar. Bu yöntemlerin sonuç vermediği durumlarda ise kuvvet ve şiddet kullanarak kendi tezlerini kabul ettirmeye çalışmaktadırlar.

Genel anlayış içerisinde devletlerarası anlaşmazlıklarda sıcak temas ve savaş hâline geçilmesinin öngörülemeyen maliyet ve yükümlülükleri bulunmaktadır. Hâlbuki sıcak temasa girmeden karşı tarafın gönlünü ve zihinlerini kazanmanın alternatif yolları da vardır. Uluslararası ilişkilerde bu yolların başında ise yumuşak güç ve kamu diplomasisi gelmektedir. Kamu diplomasisi mücadelesi, yeni iletişim ve medya teknolojileri üzerinden yapılması, daha etkili ve az maliyetli olmasının yanında kalıcı çözüm üretmekle birlikte saldırıların kaynağının bilinmemesi gibi saldırıyı gerçekleştiren taraflara birçok avantaj sağlamaktadır. Bu sebeple birçok ülke ve kurumlar, yeni iletişim ve medya teknolojilerine yönelmiş ve uluslararası ilişkilerde yumuşak güç ve kamu diplomasisi gibi yeni çalışma alanları açmışlardır. Yeni iletişim ve medya teknolojilerinin bireylerin hayatında birçok yeniliklere neden olmasına eşzamanlı olarak ülkeler ve uluslararası ilişkilerde de yeni anlayış ve yöntemlerin kullanılmasının önünü açmıştır.

Uluslararası rekabet ve ihtilaflarda müracaat edilen ilk gayri resmi yöntem, yeni iletişim ve medya teknolojileri üzerinden dezenformasyon ve manipülasyon yollarına başvurmak olmuştur. Bu yöntemlerin bariz özellikleri arasında konvansiyonel savaşların tersine doğrudan yapılmayan asimetrik savaş türü olması ile birlikte ekonomik ve siyasi yaptırımlar ile baskı yollarına başvurmadan yapılan perde arkası çok yönlü, hibrit savaşları öngörmektedir. Konu itibari ile bu çalışmada, yeni iletişim ve medya teknolojileri ve uygulamalarının Trump ve Erdoğan'ın sosyal medya paylaşımları ve iletişim stratejileri üzerinden bu araçların uluslararası iletişim stratejilerini düzenleme noktasında, etki potansiyeli araştırılmıştır. Ayrıca bu araştırmada iletişim teknolojilerindeki ilerlemeler kapsamında bu teknolojilere nasıl bir misyon yüklendiği ve tartışmaların hangi yöntemler üzerinden yapıldığı üzerinde durulmuştur.

Yeni iletişim ve medya teknolojilerinin kullanıcıların hayatında kazandırdığı birçok yenilikler ve kolaylıklar bulunmaktadır. Bu kolaylıklar ve yeniliklerin başında bilgisayar tabanlı akıllı cihazlar ve sosyal medya platformları gelmektedir. Sosyal medya platformları, akıllı aygıtları üzerinden kolayca erişilmesi ile kişisel ilişkilerin gelişmesinde ve düzenlenmesinde etkili bir platform olmakla birlikte ülkelerin kendi

vatandaşı ile ilişkilerini düzenlemekte ve geliştirmekte de aktif bir şekilde kullanılmıştır. Bu sosyal medya uygulamalarının başarılı ve verimli bir şekilde bireyler ve kurumlar arasında kullanıldığı görüldükten sonra siyasi liderler, seçmenleri ve diğer ülke liderleri ile münasebetler kurmak ve geliştirmek için bu platformlardan azami bir şekilde istifade etmenin yollarını aramışlardır.

Yeni iletişim ve medya teknolojilerinin ortaya çıkardığı yeni kullanım alanlarından hareketle liderler, ülkeler arasındaki ilişkileri geliştirmek ve toplumlarla iletişim kurmak için sosyal medya hesapları açarak bu uygulamaların dışında kalmamaya gayret göstermişlerdir. Bu ilişkiler, kurumlar düzeyinde de gelişmiş ve yabancı bir ülke kurumu ve vatandaşları ile iletişim sağlamak ve ilişkileri düzenlemek ve geliştirmek için de kullanılmasının önünü açmıştır. Her teknolojide olduğu gibi yeni iletişim ve medya teknolojilerindeki bazı açıklar, bu teknolojilerin suç ve çıkar örgütleri tarafından istismar edilme riskini de beraberinde getirmiştir. Nitekim bu olumsuz kullanımlar, illegal bir boyut kazanması üzerine rekabet hâlinde olan küresel güçleri de karşı karşıya getirmiştir. Birbirilerine düşman ya da rakip olan ülkeler, ilişkilerini, rekabetlerini veya kavgalarını zaman zaman sosyal medya ve yeni iletişim ve medya teknolojileri üzerinden yürütmeleri, yeni anlayış ve kavramların ortaya çıkmasını zaruri hâle getirmiştir.

Yeni iletişim ve medya teknolojileri, sosyal ve politik hayata birçok yenilik getirmesi ve yeni olanaklar sunması nedeni ile örgütlenme ve sosyal hareketlenme biçimlerine yeni boyut ve formatlar kazandırmıştır. Başta Arap Baharı olmak üzere dünyanın dört br tarafında meydana gelen birçok sokak hareketlerinin yeni iletişim ve medya teknolojileri üzerinden başlatıldığı ve organize edildiği yönünde güçlü bir kanı gündemde iken Rusya'nın 2016 ABD seçimlerine müdahale ettiği yönündeki iddialar, bu teknolojiler üzerinde yeni tartışmalar yaşanmasına neden olmuştur. Bu gelişmelerin yanında Çin ile ticaret savaşları yürüten ABD, ulusal çıkarlarına ve iletişim teknoloji şirketlerine tehdit ve tehlikelerin uzanması sebebi ile Huawei örneğinde olduğu gibi kendini ve şirketlerini korumaya almış ve Çin iletişim teknolojileri şirketlerine sınırlama getirmeye ve ambargo uygulamaya başlamıştır. Bu gelişmeler bağlamında küresel güçler ve liderler arasında yeni iletişim ve medya teknolojileri üzerinden yeni bir rekabet ve çatışma alanları ortaya çıkmıştır.

Yeni iletişim ve medya teknolojileri üzerinden gelişen uluslararası rekabet bağlamında rakip ülke ve şirketler, birçok tedbir almaya ve kendilerini korumanın yollarına bakmışlardır. Bu bağlamda egemen güçler ve teknoloji devleri, kendilerine alternatif ve tehdit oluşturan ülke ve şirketleri birçok ekonomik ve teknolojik yaptırıma tabi tutar iken yeni iletişim ve medya teknolojilerinin de bir yaptırım ve baskı aracına dönüştürdüğü izlenimi uyandırmıştır. Bu sebeple başta sosyal medya araçlarına olmak üzere yeni iletişim ve medya teknolojilerine hâkim ve kullanmakta mahir olan ülkeler ya da bu platforma ağ ve servis sağlayan şirketler, her fırsatı kendi çıkarları doğrultusunda değerlendirdikleri gibi bu araçları da kendi ulusal çıkarları doğrultusunda uluslararası ilişkilerde farklı bir şekilde kullanmış ve bu teknolojilere asimetrik boyutlar kazandırmışlardır.

Trump, başkanlık seçim kampanyalarında önemli bir rol oynayan yeni iletişim ve medya teknolojilerinin bir uygulaması olan sosyal medya platformlarını dış politikada da aynı yöntem ve üslupla kullanması, uluslararası iletişimde tartışmalara neden olmuştur. Trump'ın ulusların varlığını ve geleceğini ilgilendiren konularda aldığı kararları, klasik iletişim araçlarını ve basın danışmanlarını devre dışı bırakarak aracısız bir şekilde sosyal medya araçları üzerinden kamuoyu ile paylaşması, bir takım kurum ve ülkeler ile iletişim krizi yaşamasına sebep olmuştur. Trump'ın söz konusu iletişim stratejisi ve paylaşımlardan kaynaklı sorun ve çatışmaları önlemek maksadıyla birçok ülke ve diplomatik misyon, bu paylaşımları izlemek ve takip etmek için özel ihtisas birimleri oluşturmuştur.

Trump, Türkiye ile ilgili konularda da aynı yöntemi izlemiş ve aldığı kararları ile ambargo uygulamalarını Twitter üzerinden duyurması, iki ülke ilişkilerini yakından ilgilendiren bir gelişme olmuştur. İki stratejik müttefiki çok yakından ilgilendiren meselelerin kamuoyuna açık ve resmiyeti olmayan sosyal medya ortamlarında paylaşılması ve tartışılmaya açılması, iki ülke arasındaki ilişkileri germiş ve zedelenmesine neden olmuştur. Yeni iletişim ve medya teknolojilerine bağlı gelişmeler ışığında Türk-Amerikan ilişkileri, yeni bir döneme girmiş ve ikili ilişkilerin geleceği, araştırma ve tartışma konusu olmuştur. Türk-Amerikan ilişkileri, ABD'nin kuruluş dönemine kadar giden derin ve köklü bir geçmişe sahip olmasına rağmen son dönemlerde bir takım iletişim krizlerinin yaşanmasına sahne olmuştur.

ABD, deniz aşırı bir kıtada kurulmuş olmasına rağmen deniz ticareti ile iki ülke otoritesi ve kurumları, erken dönemde temas içerisine girmiş, ticari ve diplomatik ilişkiler geliştirmişlerdir. Zamanla bu ilişkiler daha da güçlenmiş ve Kore savaşı ile birlikte iki stratejik müttefik hâline dönüşmüştür. İki ülke arasında ilişkileri güçlendirmeye yönelik karşılıklı birçok adımlar atılmıştır. NATO örneğinde olduğu gibi askeri, ekonomik ve siyasi alanlar başta olmak üzere birçok alanda ikili anlaşmalar imzalanmış ve ittifaklar oluşturulmuştur. Ancak iki ülkenin ilişkilerinin sürekli bir şekilde yükselişte olduğunu söylemek zordur. Türkiye'nin Kıbrıs Barış Harekatı ile Suriye'deki PKK bölgelerine yönelik Barış Pınarı Harekatı düzenlenmesi ve casusluk dosyası kapsamında tutuklanan Brunson örneğinde de olduğu gibi ikili ilişkiler, bazı dönemlerde gerilmiş ve birbirilerine karşı yaptırımlar uygulama noktasına kadar geriye gitmiştir.

Yapılan bu çalışmada Trump'ın yeni iletişim ve medya teknolojilerinin bir uygulaması olan Twitter üzerinden takip ettiği iletişim stratejileri ile Türk-Amerikan ilişkilerine nasıl bir etki ettiği analiz edilmiş ve ikili ilişkiler irdelenmiştir. İnişli-çıkışlı bir grafik çizen Türk-Amerikan ilişkileri, özellikle de Trump'ın içe dönük bir iletişim politikası izlediği dönemlerde yeni iletişim ve medya teknolojileri kullanım stratejesi üzerinden nasıl bir boyuta evirildiği, güçlü ve zayıf yanları ile yaşanan zorlukları ve geleceği hakkında nasıl bir ivme kazandığı konuları üzerinde durulmuştur. Bu araştırmaya zemin oluşturan temel etmeni ise ABD başkanı Donald Trump'ın ulusal politikada ve uluslararası ilişkilerinde iletişim aracı olarak geleneksel medyaya tepki göstererek ana akım medya yerine yeni iletişim ve medya teknolojileri ile başta Twitter olmak üzere yeni iletişim ve medya teknolojilerini haberleşme ve bilgilendirme aracı olarak kullanması ile bu paylaşımlara destek veren ve karşı çıkan aktörlerin Twitter paylaşımları teşkil etmektedir.

Yeni iletişim ve medya teknolojilerinin sunmuş olduğu kolay kullanımın yanında geleneksel medya kuruluşlarının Trump ile ilişkilerinin arzu edilen bir düzeyde gerçekleşmemesi, Trump'ı yeni iletişim ve medya teknolojilerini kullanmaya yitmiştir. Trump, ana akım medyayı Twitter üzerinden Amerikan halkının düşmanı olarak ilan etmiş ve onlarla mücadele etme stratejisi izleyeceğini duyurmuştur. Trump, son derece önemli ve hayati konuları, sosyal medya üzerinden tartışmaya açması ve kararlarını paylaşması, uluslararası iletişime yeni ufuklar ve tartışma alanları katmıştır. Bu tür

haberleşmenin ve cevap vermenin bir takım faydaları olduğu gibi içinde bazı riskleri de barındırmaktadır. Zira bu ilişkilerin sonucu ve kapsamı itibari ile geniş çaplı ve uzun vadeli etkisi olmasından ötürü, sosyal medya platformları gibi yönlendirilmeye müsait bir zemin üzerinden yapılması, araştırmanın geleceği için öneme haiz bir konudur.

Trump'ın uluslararası birçok meselede kullanmış olduğu diplomatik dil ve üslup, Amerikan dijital diplomasisinin dilini değiştirilmesi yönünde baskı altına alınmasına neden olmuştur. Diplomatik dilin daha ihtiyatlı, saygılı ve yapıcı bir dil olması gerekir iken Trump ile birlikte kabalaşan ve saldırganlaşan diplomatik bir dil, sosyal medya araçları üzerinden farklı bir boyut kazanmıştır. Yeni iletişim ve medya teknolojilerinin yaratmış olduğu farklılıklar, uluslararası ilişkiler ve diplomasiye de etki etmiştir. Trump'tan hareketle bu dilin bir iletişim stratejisi kapsamında mı yapıldığı yoksa Trump şahsına münhasır bir üslup mı olduğu tartışmaları, bu olgu ile birlikte kendini ortaya çıkarmıştır. Ayrıca bu tartışmalar ışığında ABD bürokrasisi ve diplomasisinin üslup bakımından Trump ile nasıl bir paralellik ya da farklılık izlediği meselesi öne çıkmıştır. Bu bağlamda Trump'ın bu iletişim stratejisinin kalıcı mı olacak sorusu, bu tartışmaların güncelliğini ve önemini korumasına yol açmıştır.

Trump'ın yeni iletişim ve medya teknolojileri üzerinden izlemiş olduğu iletişim stratejisi, başta Türkiye olmak üzere bazı ülkelerle ilişkilerini etkilemiştir. Birinci bölümde yeni iletişim ve medya teknolojileri hakkında literatür ve kavramsal çerçeve çizildikten sonra ikinci bölümde uluslararası ilişkilerde kullanılan stratejik iletişim kapsamında yeni iletişim ve medya teknolojilerinin kullanım alanları ve etkileri hakkında bilgiler verilmiştir. Trump'ın Amerikan siyasetine girmesi ve başkan seçilmesi ile birlikte üçüncü bölümde Türk-Amerikan ilişkilerine genel bir bakış sunulmuştur. Erdoğan ve Trump'ın Türk-Amerikan ilişkileri bağlamında yeni iletişim ve medya teknolojilerinin bir uygulaması olan Twitter üzerinden yaptıkları paylaşımlar ve izlemiş oldukları iletişim stratejileri yanında Trump ile Erdoğan'a Amerikan ve Türk aktörlerin aynı mecra üzerinden cevap vermesi ile ortaya çıkan iletişim dilinin ve stratejisinin araştırılması, dördüncü bölümün ana temâsını teşkil etmektedir. Araştırma bölümünde yapılan niteliksel ve niceliksel içerik analizi yöntemi ile çıkan durum ise sonuç kısmında değerlendirmek suretiyle çalışma tamamlanmıştır.

Genel itibariyle gelişen iletişim teknolojilerle birlikte toplumsal, ekonomik ve politik hayatta birçok anlayışta değişiklik meydana gelmesi, uluslararası ilişkilerde de bir takım değişikliklere neden olmuştur. Yeni iletişim ve medya teknolojilerinin uluslararası ilişkilere nasıl bir katkı sunduğu gibi yarattığı bireysel ve küresel çapta yeni iletişim krizlerinin ve tehlikelerinin de farkına varılması noktasında önem arz etmektedir. Bu yapılan çalışma ile birlikte uluslararası iletişimde yeni iletişim teknolojilerine bağlı olarak gelişen yeni anlayış ve kavramların ortaya konulduğu gibi bu uygulamaların uluslararası ilişkilere önemli bir ölçüde etki ettiğinin anlaşılmasına da yardımcı olacaktır. Bu gelişmelere müteakip devlet adamları ve bürokratlar ile birlikte uluslararası akademik çalışmalarda da klasik yöntem ve anlayışlara ilaveten uluslararası iletişimde yeni anlayış ve ilişki türlerinin geliştiğini ve gelişmeye devam edeceği sonucunun fark edilmesine yardımcı olacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. YENİ İLETİŞİM ve MEDYA TEKNOLOJİLERİNİN GELİŞİMİ ve SİYASAL İLETİŞİMDEKİ ROLÜ

1.1 Kavramsal Çerçeve ve Temel Kavramlar

Yeni iletişim ve medya teknolojilerinin uluslararası ilişkilerin stratejik iletişiminde etkileyici bir rol oynayıp oynamadığına bakılan bu çalışmada kavramsal çerçeve oluşturma aşamasında bazı kavramlara sıklıkla müracaat edilecektir. Bu çalışma kapsamında kavram kargaşasına yer bırakmamak adına bu kavramların konu bağlamında bilimsel tanım ve açıklamalarına bakmakta yarar vardır. Nitekim kavramların her geçen gün daha fazla kullanımı, kavramlar hakkında görüşlerin ve yaklaşımların çoğalmasına neden olmakta ve tanımlarında farklılık arz etmektedir. İletişim bilimleri ve uluslararası ilişkilerde teknolojinin gelişmesine müteâkip birçok kavram ve uygulama ortaya çıkmıştır (Kaplan & Haenlein, 2010).

Kavramların çıkış yeri ile uygulama alanları arasındaki farklılıklar, kavramların hakkında farklı tanımlar yapılmasına yol açmaktadır Bu çalışmada da aynı kavramların farklı kullanımlarından dolayı farklılık arz edeceği için kavramlar hakkında bir bilimsel çerçeve sunmakta yarar vardır. Nitekim kaynak ve uygulama farklılığından dolayı kullanıcılar nezdinde farklı düşünce ve sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Zira yeni iletişim teknolojilerle birlikte insanların haber kaynakları da değişmeye başlamıştır. Alternatif arayış içerisinde bulunan bazı kullanıcılar, klasik kaynakların dışında yeni kaynaklar ve içerik arayışları içine girmektedirler. Bu bağlamda yapılan bir araştırmada ABD'de 40 yaş altı vatandaşların haber kaynaklarının gece yayın yapan komedi programları olduğu ifade edilmektedir (Baran & Davis, 2010, s. 3).

1.1.1 İletişim Kavramı

Uluslararası ilişkilerin stratejik iletişiminde yeni iletişim teknolojilerinin rolü kapsamında en fazla kullanılacak kavramlardan birisi olan iletişim kavramıdır. Ancak bu kavramın tanımını yapmak oldukça zordur. Zira birçok iletişim kuramcısı, iletişimin tanımını yapmaktan kaçınmıştır. Çok anlamlı ya da birden fazla anlam çağrıştıran bir kavramın tanımını yapmak kuşkusuz kolay değildir (Usluata, 2003, s. 10). İletişimin öneminin fark edilmesinin tarihi çok eskilere dayansa da bilimsel bir disiplin olarak ele alınması, 20. yüzyılın başlarına rastlamaktadır. İletişim, kendi başına bir bilim olarak ortaya çıkmamıştır. Sosyologlar; insan ve toplumları, mühendisler; ileti aktarımı, siyasetçiler; propaganda ve seçmenle ilişkileri, uluslararası ilişkiler uzmanları ise devletlerarası ilişkiler üzerinde yaptıkları çalışmalar neticesinde iletişim üzerinde çalışmalar başlatmışlardır. Bu özelliğinden dolayı iletişim, disiplinler arası bir çalışma niteliği kazanmıştır. İletişim, insanla başlayan ve insanla devam eden bir süreç olduğu gibi hayatın tüm alanlarında kendine bir karşılık bulmuştur (Güngör, 2016, s. 40).

İletişim uzmanları, iletişim eylemini insanlığın var olduğu gün itibari ile başlatmakta bir sakınca görmemektedirler. Zira ilk insanın eyleminde olduğu gibi insanların kendileri veya birbiri ile ya da çevresi ile girdiği ve geçtiği ilk teması da iletişim eylemi içerisine girdiğini iddia ederek bu tespitlerine bilimsel dayanak oluşturmuşlardır (Oskay, 2016, s. 15). Bu kavramın akademik bir kimlik alması ise 20. asrın başlarına denk gelmiş ve günümüze kadar disiplinler arası bir bilim dalı olarak devam etmektedir. Çok eski bir tarihe dayanan iletişim eylemi, kavramsal olarak son dönemlerde ortaya çıkması, bazı çevreleri iletişim hakkında bilim olmadığı, yalnızca bir bilim dalının alt dalları ya da bir disiplin veya meslek olacağı yönde görüş sarf etmeye yönlendirmiştir. Hâlbuki iletişim bilimi üzerinde yapılan araştırmalar ve üretilen kavramlar bakımından bilim dünyasında önemli bir aşamaya gelmiştir (Erdoğan, 2011, s. 37; Ekinci, 2016, s. 40).

İletişim çok disiplinli bir bilim dalı olduğu için bilim insanları, birçok kavram ve teori ürettiği gibi farklı disiplinlerden de istifade etmiş ve o alanlara da faydalı olmuşlardır. İletişim hakkında yapılan ilk bilimsel çalışmalar teknik bilimlerde ortaya çıkar iken daha sonraları bu çalışmalar, sosyal bilimlere taşınmıştır. Bu iki bilimsel daldan hareketle iletişim kendine özgü çalışmalar yapmış ve bilimsel kuramlar

üretmiştir. Teknolojik gelişmelerin tetiklediği toplumsal davranışlar, düşünceler, eylemler ve hareketler, iletişimi çok disiplinli bir bilim dalı olmasında önemli roller oynamıştır. Bu sebeple iletişime çok disiplinli bir bilim dalı tanımlaması yapmak daha doğru bir tespit olacaktır (Fiske, 2015, s. 71).

İletişim çalışmaları yeni bir çalışma alanı olmasına rağmen bu alanda birçok kuramın ortaya çıktığı aşikardır. Yapılan literatür çalışmalarında ortaya çıkan bu kuramları anaakım (süreç) yaklaşımları ve eleştirel akım yaklaşımları olmak üzere iki ana ekole ya da başlık altında toplama imkanı vardır. Birinci ekol teknik bilimlerde iletişim araçlarının teknolojik gelişmelere bağlı olarak gelişmesine müteâkip daha iyi ve kusursuz bir iletişim için geliştirilmesi üzerine kurulmuştur. İkinci ana ekol ise iletişim araçlarının toplum hayatına güçlü bir şekilde girmesi neticesinde ortaya çıkan ihtiyaçları karşılamak, anlamak ve anlamlandırmak ile bu değerleri üretmek ve değişimini yapmak üzerine çıkmıştır. Ancak çıkış noktası aynı olan bu iki ekol arasında benzerlikler olduğu gibi farklılıklar da vardır. Bu iki ekol birbirine alternatif değil, birbirini tamamlayan ekoller olarak ele alınması daha doğru bir yaklaşım olacaktır (Fiske, 2015) (Bülbül, 2000, s. 3).

Her iki ekol de iletişim alanındaki bazı kavramlarda kendi anlayışına özgü farklı tanımlamalara gitmiştir. Toplumsal etkileşimi, anaakım (süreç) okulu "*bir kişinin kendisini diğerleri ile ilişkilendirme ya da diğerlerinin davranışlarını, zihinsel durumunu veya duygusal tepkilerini etkileme süreci olarak tanımlar*" iken eleştirel akım okulu "*toplumsal etkileşimi, bireyi belirli bir kültürün ya da toplumun bir üyesi olarak inşa eden etkileşim biçimi*" olarak tanımlamaktadır. İleti konusunda da her iki ekol arasında farklılıklar olduğundan bahsedilme olanağı vardır. Bu bağlamda anaakım (süreç) ekolü iletiyi, iletişim sürecinde aktarılan şey olarak tanımlamaktadır. Diğer bir yandan eleştirel akım ekolü ise alıcılarla etkileşerek anlamlar üreten göstergelerin bir inşası olarak tanımlamaktadır. Nitekim eleştirel akım ekolü, vurguyu metne yapmaktadır (Usluata, 2003, s. 19).

İki ekol arasında başka bir farklılık ise iletinin yönü hakkındadır. Süreç ekolünde ileti, doğrusal ve tek yönlü iken eleştirel akım ekolunda ileti çok yönlüdür ve hatta geriye dönük bile olabilmektedir. Bu deyiş ile aslında süreç ekolunda gücün daha fazla mesajı ya da iletiyi üreten kaynağın elinde olduğunu ve hedefin pasif konumda

olduğunu söylerken diğer ekolde güç ve aktif olan tarafın iletiyi alan hedef ya da kişi olduğuna işaret etmektedir. Ayrıca yapı hakkında da farklı görüş açıları vardır. Yapı, süreç ekolünde *durağın* iken eleştirel akım ekolünde yapı *dinamik* bir statüye sahiptir (Fiske, 2015, s. 72-74).

İletişim çalışmalarının ana omurgasını oluşturan süreç ekolü, ortak ve duyusal iletişim modelleri ile birçok çekiciliğe sahip ve daha işlevsel görünmektedir. İnsanların iletişim becerilerini geliştirmesi bakımından kullanıcıları cesaretlendirebilmekte ve böylece insanların çevresindeki sorunlar ve etrafındaki dünyaya daha etkili biçimde bir iletişim kurmasına ve yeni kabuller edinmesine olanaklar sağlamaktadır. Bu kuramın savunucuları iletişimi bir belirleyici, iletişimi geliştirmeyi de toplumsal denetimi artırmanın bir yolu olarak görmektedirler. Bu ekol, iletişim eyleminin kusursuz bir şekilde icra edilmesi ve iletişimin etkilerini ortaya koymak için iletişim araçları ve izleyici araştırmaları üzerinde yoğunlaşmaktadır (Erdoğan, 2011, s. 64).

Eleştirel akım ise; iletilerin aktarımı ile değil, anlamların üretimi ve değişimi ile ilgilenmektedir. Buradaki vurgu sürecin aşamaları üzerinde değil, metin üzerinde ve metinle onu üreten kültür arasındaki etkileşimler üzerinedir. Bu ekolün araştırmacıları, göstergenin nasıl aktarıldığı ile değil de göstergenin doğası ile ilgilenmektedirler. İletişimde bozulma diye bir kavrama sahip değiller, etkililik ve doğrulukla ilgilenmezler. Etkileşimcilere göre, iletişimin mutlaka gerçekleşeceğini, bir kişinin ürettiği anlamın diğer kişiden farklı olması, iletişimin başarısızlığı olarak görülmeyeceğini, bu iki kişinin arasındaki toplumsal ve kültürel farklılıkların bir göstergesidir ve anlamlardaki farklılaşmaktan kaynaklı ve gerçekte bu, kültürel ve altkültürel zenginliğin bir sonucu olarak görülmesinde bir beis görmemektedirler. Eğer kişi anlamlardaki farklılaşmayı en aza indirmek istiyorsa, toplumsal farklılıkları en aza indirmek gerektiğini savunmaktadırlar (Erdoğan, 2011, s. 228).

İletişim zaman içerisinde geçirdiği dönüşümlerle birlikte bireyin kendisi ve çevresi ile aktarım süreci ve etkileşim aracı sayesinde değer ve anlam üreten bir mekanizmaya dönüşmekle kalmamış nesneler arası, kamusal iletişim ve uluslararası iletişim ile mikro düzeyden makro düzeylere taşınmıştır (Fiske, 2015, s. 72). Bu sebeple iletişim, hayatın sürmesi ve anlam kazanmasını sağlayan bir olgu hâline gelmiştir. İletişim, içinde bulunan son asırda teknolojinin gelişimine bağlı olarak birçok farklı

fonksiyonlar üstlenmiş, sıradan bir aktarım süreci, etkileşim ve değer üreten bir olgu olmaktan öte ulusların ve kurumların egemenlik mücadelesi ile güvenliğini ve kârlılığını doğrudan etkileyen bir alan olmaya başlamıştır. Bu nedenle birçok farklı düzeylerde ve disiplinlerde araştırma gerekliliğini ortaya çıkarmıştır (Dondurucu, 2013, s. 469).

1.1.2 Uluslararası İletişim

Uluslararası iletişim, makro seviyede ulus denen ana birimden başlayarak mikro seviyedeki bireye kadar inen ve çeşitlenen, farklı uluslardaki birimler arası ilişkiler ile bu ilişkilerin kurulması, düzenlenmesi ve yürütülmesiyle ilişkili bir alandır. Uluslararası iletişim öncelikle makro-seviyedeki ilişkileri anlatmaya yaramaktadır. Buradaki ana birim uluslardır. Dolayısıyla, ulus birimleriyle ilgili siyasal, kültürel, ekonomik, eğitim, turizm, çevre, iş gücü, ücret politikaları ile gümrük konuları ve yatırım, üretim, dağıtım, güvenlik, kamu ve uluslararası diplomatik ilişkiler, uluslararası iletişim kapsamı içine girmektedir. Bu ilişkiler tek yönlüden, ikili ve çok yönlüye kadar değişiklik arz etmektedir. Tek yönlü olanlar bir ülkenin kendi başına bir veya birden fazla ulusu ilgilendiren konularda aldığı ve (zorla, baskıyla, şantajla, ikna ile) uyguladığı kararları ve ilişkileri içermektedir. İkili ilişkiler ise dengeli ya da yakın güce sahip uluslararasında yapılan karşılıklı anlaşmalarla yürütülen ilişkiler türüdür. İkili ilişkiler güçlü ile güçsüz arasında yapılmakta ise, bu aslında tek yönlüdür. Son tür olan çoklu ilişkiler ise bölgesel (NATO) veya küresel (BM) ölçekte gruplaşmalarla oluşmakta olan ilişkileri ifade etmektedir (Erdoğan, 2011, s. 477).

Uluslararası ilişkilerde kitle iletişim araçlarına ilgi ve alaka çok eski tarihlere dayanmaktadır. Bu alanlara giren küresel güçler, ilgi duydukları coğrafyalardan haber almak ve kendi doğrularını başka halklara ve coğrafyalara yaymak için birçok uluslararası haber ajansları kurmuşlardır. Bu ajansların en köklü olanları, 1832 yılında Havas, 1849 yılında Wolf, 1851 yılında Reuters ve 1853 yılında ise Stephani kurulmuştur (Girgin, 2002, s. 127). İnternet teknolojisinin iletişim alanında kullanılması ile birlikte iletişim alanına yeni bir soluk kazandırmıştır. Özellikle bu gelişme, web 2.0 teknolojisi ile birlikte hız kazanan sosyal medya platformlarının yayılmasına neden olmuştur. Bu teknoloji ile birlikte toplum ve devletler, manipülasyon ve müdahaleye

açık hâla gelmişlerdir. Yeni iletişim ve medya teknolojilerinin toplumsal olayı ve kamuyu yönlendirme ve kontrol etme noktasındaki rolü, uluslararası iletişimde tartışmaları yeniden ateşlemiştir (Okur, 2013, s. 135).

Marshall McLuhan'ın 1960'lı yıllarda kaleme aldığı Gutenberg Galaksisi kitabında, iletişim teknolojilerinin gelişmesi ile birlikte dünyanın küçük bir köy hâline geleceği, ekonomik, politik, güvenlik ve toplumsal olayları birbirini çok yakından ve hızlı bir şekilde etkileyeceğini ifade etmiştir. Dünya, McLuhan'ın tam olarak ifade ettiği gibi tek bir köy olmamış ama birçok köyden ya da merkezden yönetilen köy tarzında bir dünyaya doğru ilerlemekte olduğu da gözlerden kaçmamaktadır (Bülbül, 2000, s. 17). Ayrıca bu köy ya da merkezler arasındaki rekabetin had safhaya erişmiş bir durumda olması, yanlış bir iletişim krizi hâlinde çatışmaya neden olma riskini bünyesinde barındırmaktadır. Bu güçler arasında birbirilerinin merkezlerine yönelik saldırılar ve dünyanın merkez olamayan yerlerini ele geçirme ve yönlendirme yapmak üzere yeni iletişim teknolojilerinde yarış ve rekabet, her geçen gün büyümekte ve boyut değiştirmektedir (Aktaş, 2014, s. 30).

Yenidünya düzeni, teknolojik gelişmelere bağlı olarak önemli bir rol oynayan kitle iletişim araçlarının farklı kullanım alanlarına maruz kalmaktadır. Bilginin üretildiği, pazarlandığı ve tüketildiği yeni topluluklara sürekli bir şekilde ihtiyaç duyulmaktadır. Bu yeni düzen içerisinde yayıcı, taşıyıcı, ikna edici, eğlendirici, şekillendirici ve biçimlendirici rolünü üstlenen en başat alanlardan birisi de uluslararası iletişim olmuştur. Dünyayı saran iletişim ağları ile birlikte kişiler ve kurumlar arası iletişime ilaveten devletler ve topluluklar arası iletişim önem kazanmıştır (Sandre, 2013). Bu geniş kapsamlı kullanımından dolayı güçlü bir yapıcı görevi olduğu gibi yeni iletişim teknolojilerinin yıkıcı bir yanı da olmaktadır. Devletler ve toplumlar arası ilişkilerde, sınırların kalkmaya başlaması ve etkisi bakımından sınırlar ötesine geçmesi üzerine uluslararası iletişim konusunu iyi anlamak ve anlamlandırmak kaçınılmaz bir disiplin olmuştur (Usluata, 2003, s. 7).

Bireyler kendi aralarında iletişim kurmak için sunmuş oldukları gerekçe ve ihtiyaçlar kadar, toplumlar ve uluslar, kendi aralarında temas ve iletişim kurmak için gerekçe ve neden üretmektedirler. Bu nedenle uluslar ve devletler, içinde bulundukları

son asırda kendi aralarında iletişim kurmak için birçok araç ve alanı kullanmışlardır. Klasik anlamda bu araçların başında;

1. Uluslararası örgütler (BM, Türk Devletler Teşkilatı, Arap Ligi, AB, WHO, OPEC, NATO, OECD, IMF, ...).
2. Devletlerarası diplomatik faaliyetler ve kamu diplomasisi (elçilikler, konsolosluklar, dış misyon temsilcilikleri ...).
3. Özel kurum ve danışmanlık şirketleri,
4. Kitle iletişim araçları (ana akım medya, sosyal medya, ...) gelmektedir (Gergin, 2002, s. 28).

Bu bağlamda küresel güçler tarafından bir kitle iletişim uygulaması olan web 2.0 iletişim teknolojileri, uluslararası ilişkilerde de kullanılmaya başlanmıştır. Bu teknolojilerin kullanım şekilleri, amaçları ve yöntemleri yanında bu araca sahip olmak ve ona karşı geliştirilecek bağışıklık ve direnç sistemi ile güvenlik duvarlarının örülmesi ve geliştirilmesi, günümüz iktidarlarının en zaruri arayışlarının başında gelmektedir (Okur, 2013, s. 130). Küçük ölçekte ya da ulusal düzeyde iletişim araçlarının oynadığı rol ve güce inanan kesimler, bu gücü ve etkiye uluslararası çapta kullanmayı istemesi ve düşünmesi ile birlikte temelleri atılan uluslararası modern iletişim anlayışı, iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişme ve ilerleme ile birlikte sağladığı birçok yarar ve kolaylık sayesinde etkin bir şekilde kullanmaya başlanmıştır. Bu yeni iletişim teknolojilerinin farklı düzlem ve düzeylerde kullanılması, yeni soruların sorulması ve sorunların yaratılmasına neden olmuştur. Bu hassasiyetler göz önünde bulundurularak 1568 saylı kanunla TRT'nin dış politika ile ilgili yayınlarında Türk Dışişleri bakanlığından görüş alması tavsiye edilmiştir (İçel, 2017, s. 393).

Uluslararası iletişim düzeni içerisinde küresel nitelikte olan kitle iletişim araçlarının haber ve içerik üretimi ve bunların dağıtımı üzerinde kontrolüne ilaveten insanlığın en önemli ihtiyaçlarından birisi olan bilgi üretimi, bilgi edinme ve yayma ihtiyacının tek yönlü ve dengesiz bir biçimde gerçekleşmesi, küresel güvenlik açısından önemli bir sorun teşkil etmektedir (Dondurucu, 2013, s. 468). Gelişmiş ülkelerin medya sistemleri üzerinde kurduğu ekonomik ve teknolojik üstünlük, ideolojik ve kültürel bağlamda kapitalist toplumların gelişmemiş ülkeler üzerindeki hegemonyayı meşrulaştırmaktadır. Teknolojiye sahip olan ülkeler, bu teknolojilerden yoksun ülkelere

temsiliyet hakkı vermeyerek ve hâkim ideolojisini yeniden üreterek kendilerine bağımlı hale getirmeye çalışmaktadırlar (Dondurucu, 2013, s. 496).

Yeni iletişim ve medya teknolojilerinin uluslararası ilişkilerde bir diğer ulus üzerinde egemenlik kurma aygıtı, enstrümanı ve baskı aracı olarak kullanılması savu, bilim dünyasında birçok tartışmayı meydana getirmektedir (Ekinci, 2016, s. 30). Bu enstrümana sahip olmak ya da enformasyon yayan aracının herhangi bir ülke arazisinde olması veya tekelleşmesi, o ülke için dahi taşıdığı riskler açısından tatmin edici bir olgu değildir. Zira bu enstrümanı diğer konvansiyonel araçların tersine kontrolü düşman telakki edilen unsurların ya da aktörlerin eline geçme durumunda, araç sahibine veya üçüncü bir tarafa karşı kullanma olanağı sunmaktadır. Bu sebeple yeni iletişim medya teknolojilerinin uluslararası ilişkilerde bir enstrüman ve baskı aracı olarak kullanılması, risk ve tehdit düzeyini oldukça yüksek seviyelere çıkarmaktadır. Zira bu tartışmalar yalnızca bilinen meşru bir yapı ya da rakip olan bir ülke kontrolünde olmayabilmekte, terör örgütü ya küresel çıkar ve suç örgütleri kontrolünde de olabilmektedir. Bu gerçekler ışığında küresel bir etkiye sahip olan bu tehditlere karşı uluslararası çapta işbirliğine ihtiyaç duyulmaktadır (Erdoğan, 2011, s. 489-491).

1.1.3 Yeni İletişim ve Medya Teknolojileri

Yeni İletişim ve Medya Teknolojileri, günümüzde sıkça kullanılmaya başlayan bir kavram olmakla birlikte kapsamı sürekli yenilenen, genişleyen ve değişen muğlak bir kavramdır. İnternet öncesi yeni iletişim teknolojileri kavramı, televizyon ve uydu yayını ile telekomünikasyon sektörünü ifade etmekteydi. Ancak bu terim bugün internet ağı olan dijital cihazlarını ve bilgisayar teknolojilerini ifade etmektedir. Bir zamanlar kitle iletişim araçları birbirileri ile kesin çizgilerle ayrılır iken yeni iletişim teknolojileri ile bu çizgi, iç içe geçmeye başlamıştır. İnternet ağları ve gelişmiş teknolojik aygıtları sayesinde birçok iletişim aracı, tek bir cihazda toplanma imkânına erişmesini iletişim kuramcıları teknolojik yakınlaşma kavramı ile açıklamaktadırlar. Bu bağlamda bilgi toplama, ürün ya da içerik oluşturma ve dağıtım gibi birçok iletişim öğesinin tek bir merkezden yönetme ve uygulama olanağı sağlanmıştır (Tuncel, 2005, s. 91).

Yeni iletişim ve medya teknolojileri kavramı çok sayıda bilim insanı tarafından farklı anlamlarda kullanılarak tanımlanmaya çalışılmıştır. Bu tanımların başında mikroişlemci ya da bilgisayar yetilerini kullanan kullanıcılar ile enformasyon arasında etkileşime olanak tanıyan ya da bunu zorunlu kılan gelişmelere yeni iletişim teknolojileri denilmektedir. Williams (1998) yeni iletişim teknolojilerine "*yeni hizmetler sunan ya da var olanları geliştiren mikro elektronik, bilgisayar ve telekomünikasyon uygulamalarıdır*" demektedir. Negroponte (1995) ise "*yeni medyayı eskisinden farklılaştıran en önemli unsurun fiziksel atomların yerine dijital bitlerin iletimi*" olarak görmektedir. Diğer bir tanımı ise McMillan (2006) tarafından yapılmış ve medya tüketicisi için yeni ve eski medya arasındaki temel fark kullanıcı için daha fazla kontrol ve seçimdir şeklinde yapmıştır (Aktaş, 2014, s. 49).

Nurcan Törenli ise "*Yeni İletişim Ortamı*" (2005) kitabında yeni iletişim ve medya teknolojilerini, bir bölümü bilgisayarlara (bilgi-işlem) özgü işlemleri, bir bölümü ise iletim araçlarına (haberleşme-telekomünikasyon ve yayıncılık) özgü yapıları barındıran iki yönlü melez bir medya diye nitelendirmiştir. Lievrouw ve Livingstone ise yeni iletişim ve medya teknolojileri kavramıyla, bilgi ve iletişim teknolojileri ile bunlarla bağlantılı sosyal bağlamları, iletişim becerilerini arttıran cihazları, bu cihazları kullanarak geliştirilen iletişim aktiviteleri ile pratiklerini ve bu cihazlarla pratikler etrafında şekillenen sosyal düzenleme veya organizasyonları kapsayarak ifade etmektedirler (Aktaş, 2014, s. 72).

Yeni iletişim ve medya teknolojileri yalnızca iletişim alanında yaşanan bir teknolojik bir gelişme değildir. Bu kavram aslında toplumsal, politik, ekonomik hayatta birçok değişimi de beraberinde getirmiştir. Bu teknolojilerin sağlamış olduğu etkileşim ve teknolojik aygıtların yakınsaması ile birlikte birçok dönüşüm gerçekleştirmiş ve söz konusu alanlar arasında sınırların iç içe girmesinin yolunu açmıştır (Rothkopf, 1998, s. 334). Bu yeni iletişim teknolojilerinin bilinen kullanımları yanında ulusal ve uluslararası düzeyde birçok yeni kullanımı ortaya çıkmıştır. Her geçen gün yeni bir kullanım alanı ve etkileşim sahasının ortaya çıkması, bu teknolojilere olan önemi bir kat daha artırarak devam etmesine neden olmuştur (Uğurlu, 2013, s. 10).

1.1.4 Sosyal Medya ve Uygulamaları

Sosyal medya üzerine ilk çalışmayı yapan iletişim uzmanlarından Andreas Kaplan ve Micheal Haenlein, bu kavramı, ideolojik ve teknolojik temeller üzerine inşa edilen ve kullanıcılara değişiklikler yapmalarına veya yeni bireylerle etkileşim kurmalarına imkân sağlayan bir grup internet tabanlı uygulamalar olarak tanımlamışlardır (Kaplan & Haenlein, 2010). Diğer bir yandan Jue, Marr ve Kassotakis, sosyal medyayı "*bizim iletişim, işbirliği ve bağlantı kabiliyetimizi geliştiren ve hızlandırmamıza yardımcı olan farklı elektronik aletlerdir*" diyerek basit ama açık bir şekilde tanım getirmiştir (Altunbaş, 2014, s. 9). Sosyal medyanın haber aktarımı ve etkileşimi yanında insanlar arasında ilişki kurmayı ve arkadaşlıklar sağlamaya çalışan yönü üzerinden sosyal ağ uygulamalarını, kullanıcılara çevrimiçi bir arkadaşlık, arkadaş topluluğu, meslektaş arası ve kişilerle ilişkiler kurmasını ve sürdürmesini sağlamaya yarayan bir platform tanımı yapılmasına neden olmuştur (Danah & Ellison, 2008).

Sosyal medya mecraları; iletişim yöntemi, yaşam alanı, araç, yayın platformu ve sektör olarak çok yaygın bir kullanımı olduğu için tanımı da geniş bir alana yayılmaktadır. Başta web 2.0 teknolojisi olmak üzere iletişim alanında yaşanan birçok gelişme, kullanıcılara yeni bir yetki alanı oluşturmuştur. Bu teknolojik gelişmeler müteâkip kullanıcılarının yaş, sosyal gurup ve ilgi alanlarına göre Facebook, Twitter, Youtube gibi uygulamaların geliştirilmesi, bu teknolojilerin daha çok kabul görmesine ve kullanıcılar nezdinde daha fazla tutunmasını sağlamıştır (Çetinöz, 2013, s. 151).

Sosyal ağlar, iş insanlarına, şirketlere, akademisyenlere işyerlerinden ayrılmadan sosyal sermaye inşa etmek için düşük maliyetli araçlar sağlayarak ticari ve akademik faaliyetler yapma olanağı da sunmaktadır. Ayrıca siyasetçiler, seçmenleri ile ilişki kurmak, ilişkilerini devam ettirmek, projelerini tanıtmak, uygulamalar hakkında bilgi vermek, ortakları ve paydaşları ile müzakere etme imkânı sunduğu için iletişim teknolojileri üzerinden birçok alanda faaliyet yapmalarına yardımcı olmaktadır. Bu sebeple sosyal medya araçları insanlık hayatı ile her geçen gün daha fazla iç içe olmakta ve günlük hayatının önemli bir parçası hâline gelmektedir (Carpenter & Drezner, 2010).

İnternet teknolojisi insanların hayatına girdiği günden beri, kullanıcıların günlük hayatlarında yeni uygulamalarla birlikte birçok davranış ve alışkanlıklarında

değişikliklere neden olmuştur. Web 0.1 teknolojisi ile olarak tanımlanan teknolojinin, şirket ve bireylerin kullanımına 1990 yılların başında açılması, kullanıcılara bilgisayarları ile birbirilerine bağlanma ve veri paylaşımı imkanı vermiştir. Bilgisayar mühendisi Tim Berners-Lee'nin 1989 yılında geliştirmiş olduğu "*www*" sistemi, iletişim otoriteleri tarafından bu devrin başlangıcı olarak kabul görülmektedir (Koyuncu & Medin, 2017). Web tarayıcıları sayesinde bilgisayar içindeki bilgiler başka bir bilgisayar aracılığı ile paylaşıma açılmıştır. Bu teknolojide bilgi, bilgisayarın ya da kullanıcının verdiği ya da çizdiği sınır kadar idi. Bu teknolojide etkileşim tek yönlü olup kullanıcılar ziyaretçi konumundalardı. Yani statik bir yapı söz konusu idi. Ancak gelişmeler bununla sınırlı kalmayıp gelen talepler üzerine iletişim teknolojilerinde bir devrim niteliğinde olan web 2.0 teknolojisi geliştirilmiştir (Okur, 2013, s. 130).

Web 2.0 kavramı ilk olarak Tim O'Reilly tarafından ortaya atılmış bir kavramdır. Bu kavram, iletişim teknolojilerinde sürecin yoğunlaşarak devam ettiğini işaret etmektedir. Özellikle teknolojideki yakınsama sonrası, akıllı telefonlar ve tabletler üzerinden mekân ve zaman sınırlaması olmaksızın kullanıcıya iletişim kurma olanağı sağlamıştır (Akgül, 2014, s. 43). Web teknolojileri, sosyal medya kullanıcılarını etkileşime girme, bilgi paylaşımı, içerik üretme ve depolama imkânı sağlayarak aktif bir konuma taşımıştır. Kullanıcıların yalnızca alıcı ve pasif bir tüketici olmaktan çıkması ve aktif bir üretici konuma gelmesi, bu teknolojilerin ve uygulamalarının dünya genelinde hızlı bir şekilde yayılmasına neden olmuştur. Toplumun geniş kesimleri tarafından kabul gören bu teknolojinin, iletişim alanının dışında güvenlik, ticaret ve politik alanlarda da kullanılma ihtimallerini ortaya çıkması üzerine, bu teknolojiler üzerinde çalışmalar daha da artmıştır. Zira bu dinamik sürecin web 2.0 teknolojisi ile sınırlı kalmayacağı ve bilgisayarların kendi aralarında insan müdahalesi olmadan etkileşime içerisine girerek iletişim kurma dönemini ifade eden web 3.0 teknoloji çalışmaları da diğer bir yandan başlamıştır (Okur, 2013, s. 142).

Web 0.1 teknolojisinin ortaya çıkması ile birlikte ara geçiş dönemi olarak ifade edilen ve hala geniş bir kesim tarafından kullanılan bloglar, sosyal medya alanında bir devrin başlangıcı niteliğindedir. İnternet üzerinden kullanıcılarına duygu, görüş ve düşüncelerini paylaşma imkânı sağlayan ilk platform olması hasebiyle sosyal medyanın insanlar arasında ilk denemeleri olarak sayılmaktadır. Bloglar, enformasyonun internet üzerinden gönderildiği, sıkça güncellendiği ve enformasyonun blog'a girildiği günden

geriye doğru giden tarihsel bir sıralamayla sunulduğu internet günlükleridir. Ayrıca bloglar, internet kullanıcılarının metin, resim, grafik gibi multimedya öğelerini kullanarak kişisel web sayfaları oluşturabilmelerine olanak sağlayan web siteleridir. Blog yazan kişi ile internet kullanıcıları arasında etkileşime izin verme özelliği blogların yayılmasına ve tutulmasına katkı sağlamıştır. İnternet günlüğü veya e-günlük olarak da isimlendirilen bloglar, dijital kültürün haber ve bilgi üretim ve paylaşım alanlarının en önemli uygulamalarından bir tanesi olmuştur (Aktaş, 2014, s. 55).

Bloglar içerik akışı sunan bir veri tabanı olmanın yanında aynı konu çevresinde düşünen ve etkileşen insanların bir araya gelme yeri olarak da kullanılmaya başlanmıştır. Yazıların altına yorum yapma ve paylaşımlarda bulunma imkânı sağladığı için önemli bir sosyal medya aracı olarak yeni iletişim teknolojilerinin bir uygulaması olarak kendine yer edinmiştir. Önemli veya uzman bir kişinin bloğu olduğu gibi aynı amaç, meslek veya düşünce çevresinde kümelenen kişiler ve grupların da yönettiği bloglar olabilmektedir. Blogların siyasi tartışmaların hararetli bir şekilde tartışıldığı günlerden diğer sosyal medya platformlarının bilhassa akıllı telefonlar üzerinden sağladığı uygulamalar sayesinde daha hızlı ve kolay etkileşim ortamı sağlaması üzerine son dönemlerde blog kullanımlarında önceki dönemlere nazaran biraz gerilemeler söz konusudur (Çetinöz, 2013, s. 162).

Yeni iletişim ve medya teknolojileri uygulamalarının başında Facebook gelmektedir. Facebook, Harvard Üniversitesi öğrencisi olan Mark Zuckerberg 2004 yılında kolejdeki oda arkadaşı ile birlikte kurmuş olduğu ve insanların başka insanlarla iletişim kurmasını ve bilgi paylaşımını sağlayan bir sosyal medya aracıdır (Koyuncu & Medin, 2017) (Çetinöz, 2013, s. 155). Aralık 2020 itibari ile Facebook, aylık aktif kullanıcı sayısı bakımımdan dünyadaki en fazla kullanılan sosyal medya aracı olmuştur. Facebook, kullanıcılarına kişisel profil oluşturma, arkadaşlarıyla irtibat kurma, fotoğraf ve video yükleme, mesaj gönderme yorum ve geribildirim alma imkânları vermektedir. Bunun yanı sıra Facebook, özel veya kamu kuruluşlarını temsilen bilgi paylaşma amaçlı sayfa oluşturmaya da imkân vermektedir (Ginger, 2008).

Son derece hızlı büyüyen ve basit bir kullanıma sahip olmasının yanında sonuçları itibari ile etkili bir sosyal medya uygulaması olan Twitter, bir mikroblog sitesidir (Çetinöz, 2013) (Koyuncu & Medin, 2017). Jack Dorsey tarafından 2006

yılında kurulmuştur. Kullanıcılarına tweet adı verilen ilk başlarda 140 karakterle sınırlı metinler yazma imkânı vermekteydi. Daha sonra bu miktar fotoğraf ve video paylaşımları hariç 280 karaktere çıkarılmıştır. Ayrıca, Twitter kullanıcılara takip etmeseler dahi yayınlanan bütün tweetlere ulaşabilme imkânı sunmaktadır (Altunbaş, 2014, s. 9). Twitter diğer sosyal medya platformlarından farklı olarak ciddi bir platform olarak görülmektedir. Kullanıcıların %71'i Twitter'i haberlere erişmek için kullandığını ifade etmektedirler. Kullanıcı sayısı Facebook'tan 10 kat daha az olmasına rağmen gelirleri itibari ile de Facebook'tan 10 kat daha fazla gelir elde etmektedir (Aslam, 2020).

Sosyal medyanın bir diğer uygulaması ise YouTube, 3 PayPal çalışanı Steve Chen, Chad Hurley ve Jawed Karim tarafından 2005 yılı Nisan ayında kurulan video paylaşım sitesidir. YouTube, kullanıcılarına kendileri tarafından oluşturulan videolar paylaşma, paylaşılan videoları seyretme ve bu videolar hakkında yorum yapma imkânı vermektedir. Diğer platformlarda olduğu gibi YouTube'a erişimlerin ezici çoğunluğu akıllı telefonlar üzerinden gerçekleşmektedir. YouTube her yıl Rewind başlığıyla en çok seyredilen video ve şarkılar listesini hazırlayarak gündemde kalmaya çalışmaktadır. YouTube, 100'ün üzerinde ülkede 80 farklı dillerde hizmet sunmaktadır. YouTube, Facebook'tan sonra kullanıcı ve abone sayısı bakımından sosyal medya platformları arasında dünyada ikinci sırada yer almaktadır (YouTubePress, 2021).

Sosyal medya kavramı ve uygulamaları kadar yeni iletişim teknolojilerinde bazı kavramlar önem kazanmıştır. Bu kavramlardan birisi de "*Büyük Veri*" kavramıdır. Büyük veri, kullanıcıların sosyal medya ya da kurumsal sayfaları üzerinden yarattıkları verilerin toplanması, analiz edilmesi ve değerlendirilmesi işlemlerini ifade etmektedir. Bu kapsamda internet üzerinden alınan hizmete karşı yapılan yorumlar, önermeler ve değerlendirmeler, forumlardaki yorumlar ve sosyal medyadaki paylaşımlar, beğeniler, yazılar gibi kullanıcının oluşturduğu içerik ve görüşler, bu verilerin oluşmasında ana kaynaklar arasında sayılmaktadır. Zira bu verilerin cihazlar tarafından toplanıp ve anlamlı bir hâle getirmesi için yazılımlar ve kodlamalar yapması gerekmektedir. Büyük verinin en belirgin özelliklerinin arasında veri miktarının oldukça yüksek olması idi. Ancak bu sorun, teknolojinin ilerlemesi üzerine kolayca işlenebilir ve anlamlı bir değere dönüştürülebilme imkânına erişmesi itibâri ile sorun olmaktan çıkmıştır (Herhand & Işık, 2019, s. 8).

Büyük verinin diğer bir özelliği ise bu verilerin hızlı bir şekilde oluşması ve yayılmasıdır. Sistemlerin bu verilerin hızına karşı hassas olması ve hızlı bir şekilde karşılık vermesi ihtiyacını doğurmuştur. Başka bir belirgin özellik ise verilerin farklılığıdır. Bu veriler, yazı (text), resim (bmp, jpg, gif,pif), ses, video (mpeg4, avi, flv,) ya da kompozit (doc, excel, pdf,) gibi olabilir. Bu bağlamda birçok kanaldan farklı formatlarda verilerin tespit edilmesi, harmanlanması, analiz edilmesi ve değerlendirilmesi, bu çalışmanın zorlukları arasındadır. En son özellik olarak da bu verilerin gerçekliliği ve doğruluğu gelmektedir. Zira bu bilgilerin eksik ve sahte olma ihtimali de vardır ve bu bilgiler kasıtlı bir şekilde mailler, spamlar ve reklamlar yolu ile paylaşılmaktadır (Herhand & Işık, 2019, s. 10).

Bu bölümde bahsi geçecek başka bir kavram ise "*Trol*" kavramıdır. Bu kavram, on beşinci yüzyılın ortalarında literatüre girmiş bir kavram olsa da iletişim teknolojilerinin gelişmesi ile birlikte yeniden tedavüle girmiştir. Sözcük kökeni itibari ile birçok dilde kullanılan trol, Fransızcada burada veya başka bir yerde dolaşmak ya da aramak (oyun aramak gibi) anlamına gelmektedir. Eski Almancada ise gezinmek ve dolaşmak anlamında kullanılmıştır. Trolling daha sonra bir avlanma terimi hâline gelmiş, neyin yakalanabileceğini görmek için yem hattının bir teknenin arkasında sürüklenmesine atıfta bulunmak anlamında kullanılmıştır. Başka bir kullanım ise, ABD pilotlarının Vietnam Savaşı'nda MiG düşman uçaklarını yemlemek yani boş yere oyalamak ya da tuzağa çekmek anlamında trolling yaptıkları şeklinde kullandıklarına rast gelinmiştir (Merrin, 2019, s. 202).

"Trol" kavramı günümüzde iletişim teknolojilerinin gelişmesi ile birlikte iletişim alanında yeni kullanımları ortaya çıkarmış ve kısa bir süre içerisinde önemli çağdaş siyasi ve kültürel figürlerden birisi hâline gelmiştir. Siyasi tartışmalar ve propaganda maksadıyla günümüzde politikacılar, politik yorumcular, şirketler ve halk tarafından ücret mukabilinde istihdam edilen en önemli siyasi katılım ve toplumsal aktivizm biçimlerinden birisi olmuştur. Troller, sosyal medya üzerinden ana akım medyayı, politikacıları, eğitim, hukuk ve idari sistem ile akademik çevreleri eleştirmeleri ya da destek sağlamaları yanında nefret ya da övgü söylemlerini de yaymaktadırlar (Merrin, 2019, s. 201).

Trollerin kim olduklarını veya görevlerinin ne olduğu tam hatları ile çizilememektedir. Trollerin, sanal dünyada binlerce kişi olduklarını söyleyen ve sosyal medya araçları kullandıkları ve bloglarda yorum yazdıkları bilinmektedir. Ancak son dönemlerde troller aracılığıyla sosyal medyayı manipüle etme görevi, iktidarların ve istihbarat örgütlerinin ya da 3. bir tarafın işinin bir parçası hâline gelmeye başlamıştır. Bu anlamda bir çok devlet, kendine hizmet etmek üzere trol orduları kurmuştur. Bu bağlamda Çin; "*50 Cent Partisi*", Rusya "*trol çiftlikleri*" ve "*Kremlin Trol Ordusu*", İsrail "*Hasbara*" birimleri, Ukrayna "*IArmy*" ve İngiliz ordusu "*77. Tugayı*" kurmuştur (Benedictus, 2016).

Sosyal medya ile birlikte anılan başka bir kavram ise "*Bot Hesaplardır*". Bot hesapların sosyal medyada yeni bir hakikat yaratarak toplumun tercihlerini ve davranışlarını etkileme yanında çıkar ve suç örgütlerinin amaçlarına hizmet etme riski de taşımaktadır. Kollanyi, Howard ve Woolley'nin 2016 yılında yaptığı bilimsel bir çalışmada, ABD 2016 başkanlık seçimi tartışmasında siyasi bot hesapların Trump yanlısı tweetlerin yüzde 36.1'ini ve Clinton yanlısı tweetlerin yüzde 23.5'ini yayınladığını tahmin etmektedir. Her iki adayın da sosyal medyadaki bu uygulamadan faydalandıkları görülmektedir. Sosyal medya uygulamalarının dış politika konularında da yaygın bir kullanım oranına ulaşması, uluslararası ilişkilere de etki etmeye başlamıştır. Sosyal medya üzerinden oluşturulan bazı gündemler, ülkeler arası ihtilaflara ve krizlere neden olmuştur (Fuchs, 2018, s. 237-238)

1.2 Yeni İletişim ve Medya Teknolojilerinin Gelişimi

18. yy'ın sonundan 19. yy'ın başına kadar uzanan bir zaman dilimini kapsayan 1. sanayi devrimi ile insanlık, ekonomik yapının temelini oluşturan tarımın sanayiyle değişimine ve buhar teknolojisine dayanan makineleşmenin ortaya çıkışına tanıklık etmiştir. Yaklaşık yüzyıl sonra yani 19. yy'ın sonunda yeni teknolojik gelişmeler, yeni bir enerji kaynağını olan elektrik, gaz ve petrolün ortaya çıkması ile 2. sanayi devrimine neden olmuştur. Bu kaynaklar sanayi ve ulaşımda teknolojik ve yönetimsel olarak birçok devrimi tetiklemiştir. 20. yy'ın ikinci yarısında yeni bir enerji türü olan nükleer enerjinin ortaya çıkmasıyla birlikte 3. sanayi devrimi ortaya çıkmıştır. Bu devrim,

transistör ve mikroişlemci ile elektroniğin yükselişine ve aynı zamanda telekomünikasyon ve bilgisayarların yükselişine de neden olmuştur. Şimdilerde insanlık 4. sanayi devrimini yaşamaktadır. Dijital devrime dayanan bu gelişmeler, teknolojilerin birleşmesi ve aralarındaki alanlar ve sınırların bulanıklaşmasıyla karakterize edilmektedir. Bu teknolojilerle bilgiye erişim, yüksek işleme ve depolama kapasitesine sahip mobil cihazlarla bağlanan milyarlarca insanın olanakları neredeyse sınırsızdır (Friedrichsen, 2020).

Ayrıca bu imkânlar yapay zekâ, robotik, nesnelerin interneti, otonom araçlar, 3 boyutlu baskı, nano ve biyo-teknoloji, malzeme bilimi, enerji depolama ve kuantum hesaplama gibi alanlardaki yeniliklerle zenginleştirilmiştir. Son dönem devrimi ifade eden dijital devrim, belli bir çevrede kümelenen mühendislik, teknik ve ilgili bilgi teknolojileri ile birlikte dünyanın dört bir tarafında üretilen iletişim donanımı ve yazılımlarını ithal edilmesi ve daha sonra işlenerek yoksul bölgelere ihraç edilmek suretiyle bağımlılık ilişkisinin yaratılmasını temsil etmektedir. Bu kapsamda, yerel kültürler, diller, alışkanlıklar, değerler ve normlar, post modern işgal süreçlerinin yumuşak objeleri olmakla birlikte hedef kitlelerde değer ve beklentiler oluşturmaktadır. Çizgi romanlardan uydulara; bilgisayarlardan faks makinelerine; İnternetten CD'ler, USB'lere ve akıllı telefonlardan çok çeşitli bilgi teknolojilerine kadar bilgi göndermeyi ve almayı kolaylaştıran tüm araçlar, piyasa ve zihinleri kazanma süreçlerinde kullanılmaktadır (McPhail, 2014, s. 13).

Yeni iletişim ve medya teknolojilerinin taşıyıcı kolunu niteliğindeki internet, küçük bilgisayar ağlarından oluşan büyük bir bilgisayar ağı olmakla birlikte soğuk savaş döneminin ürünüdür. Amerika Birleşik Devletleri'nin Savunma İleri Düzey Araştırma Projeleri Kurumu'nun (DARPA) desteğiyle 1967 yılında zaman paylaşımlı bilgisayar ağı çalışmasında paket anahtarlamalı ağ planı geliştirilmiştir (Geray, 2003, s. 21). Doğrusal iletişim teknolojilerinin olası bir soğuk savaş sırasında çökmesi durumunda, kullanılmak üzere tasarlanan paket anahtarlamalı sistemi, mesajların saklanması ve kesintisiz tekrar iletişime sokulması temeline dayalı bir sistem olmakla birlikte 1969 yılında ABD Savunma Bakanlığı tarafından nükleer savaş tehlikesine karşı kesintisiz bilgisayar ağı sağlanması amacıyla geliştirilmiştir. Bu çalışmaları yürütmek üzere ise Gelişmiş Araştırma Projeleri Ajansı (ARPA) oluşturulmuştur. APRA ise internetin çekirdeği olan ARPANET'i kurmuştur. 1970 yılında dört üniversite paket anahtarlamalı

bilgisayar ağa ile birbirine bağlanması üzerine bu gelişme, internetin miladı olarak değerlendirilmektedir. Başlangıçta hükûmetlerce desteklenen internet, 1990'lı yıllarla birlikte akademik ve ticari kullanımlara da açılmıştır (Demircan, 2016, s. 149).

İnternet, kullanıcıların yazılım, veri, mesaj ve haber alışverişinde bulunmalarına izin veren dev bir sistem dışında başka bir şey değildir. 1979 yılında Duke Üniversitesi'nden Tom Truscott ve Jim Ellis, internet kullanıcılarının kamuya açık mesajlar yayınlamasına izin veren dünya çapında bir tartışma sistemi olan Usenet'i yaratmışlardır. Bu sistem sosyal medya fikrinin ilk atıldığı çalışma olarak kabul edilmektedir. 1990'ların sonlarında Average Joe özel hayatıyla ilgili bilgileri, internet sayfalarda paylaşması ve müthiş bir ilgi görmesi, bazı araştırmacıların dikkatini çekmiştir (Etter, Frier, & Sarah, 2017).

İnsanların kendi hayatları ile bilgi paylaşımı ve başkalarının bu bilgilere ilgi duyması, sosyal medya platformlarının oluşmasına neden olmuştur. Bu alanda ilk sosyal medya örnekleri web günlükleri ve bloglar olmuştur. Kişisel bilgilerin paylaşılması ve takip edilmesi, ticari firmaların bu platformları şirket ve ürün tanıtımı için kullanmalarının önünü açmıştır. Kurumsal web sayfaları ve e-ticaret dönemi, Amazon ve eBay'ın 1995 yılında piyasaya sürülmesiyle başlamış ve kısa bir süre içerisinde büyük ilgi görmüşlerdir. Sıradan insanlar ve şirketlerin sosyal medyayı kişisel ve ürün tanıtımında iyi kullanmaları, devlet yöneticileri ve politikacıların sosyal medyanın gücünü fark etmesine yardımcı olmuştur (Etter, Frier, & Sarah, 2017).

1.3 Yeni İletişim ve Medya Teknolojilerinin İşlevleri

İletişim araçlarının bireyi, toplumu ve ulusları bilgilendirme ve aydınlatma gibi işlevleri bulunmaktadır. Bu bağlamda sosyal medya platformlarının getirdiği yeni özellikler ve kullanım alanları ile kullanıcı, bir takım işlevlere sahip olmuştur (İnceoğlu, 2015, s. 64). Bu işlev bloklarını kimlik, sohbet, paylaşma, varlık, ilişkiler, itibar ve gruplar olarak sınıflandırma imkanı vardır. *Kimlik işlev bloğu*, kullanıcıların ad, yaş, cinsiyet, meslek, yer gibi kimliklerini bir sosyal medya ortamında ne ölçüde açıkladıklarını göstermede yarar sağlamaktadır. *Sohbet bloğu* ise kullanıcıların bir sosyal medya ortamında diğer kullanıcılarla ne ölçüde iletişim kurduklarını

göstermektedir. Zira birçok sosyal medya platformu öncelikli olarak bireyler ve gruplar arasındaki konuşmaları kolaylaştırmak için tasarlanmıştır. *Paylaşım bloğu* ise kullanıcıların içeriği değiştirme, dağıtma ve alma boyutlarını temsil etmektedir. Diğer bir yandan *varlık bloğu* ise, diğer kullanıcılara erişilebilir olma, sanal veya gerçek dünyada başkalarının nerede olduğunu ve mevcut olup olmadığını bilmeyi işaret etmektedir (Kietzmann, Hermkens, McCarthy, & Silvestre, 2011).

Söz konusu kapsamda *ilişkiler bloğu* ise, kullanıcıların diğer kullanıcılarla ne derece ilgili olabileceğini göstermesinde yarar sağlamaktadır. İlişki ifadesi ile iki veya daha fazla kullanıcının sohbet etmelerine, nesneleri paylaşmalarına, buluşmalarına veya sadece birbirlerini arkadaş veya hayranı olarak listelemelerine neden olan bazı bağlantı biçimlerine sahip olma anlamına gelmektedir. *İtibar bloğu* ise, kullanıcıların kendileri de dâhil olmak üzere diğerlerinin durumunu bir sosyal medya ortamında tanımlayabilecekleri ölçüde görmeye işaret etmektedir. İtibar, sosyal medya platformlarında farklı anlamlara gelebilmektedir. Çoğu durumlarda itibar, kişi ve içerik için güven meselesi olmaktadır. Son işlev ise *grup bloğu*, kullanıcıların topluluklar ve alt topluluklar oluşturma boyutlarını temsil etmesini ifade etmektedir (Kietzmann, Hermkens, McCarthy, & Silvestre, 2011).

Kullanıcı, iletişim eylemini var olduğu andan itibaren gerçekleştirmeye gayret göstermiş ve bu çabasını teknolojinin insan hayatına girmesi ile birlikte etkili bir araca dönüştürme ve maksimize etme eğilimi içerisinde olmuştur. İletişim eylemi birçok düzeyde gerçekleşir iken bahsedilen yedi işlev bloku bireysel, toplumsal ve uluslararası düzeylere bağlı birçok işlev ve kullanım alanları ve yansımaları olmuştur. Birey, toplum ve ulusların haber alma ve varlığını güçlü bir şekilde devam ettirme ihtiyacını karşılama noktasında internet teknolojileri önemli bir yere sahip olmuştur. Ancak sistemin yeteri kadar olgunlaşmamış olması beraberinde bir takım tehditleri de getirmektedir. Bu tehditler her düzeyde farklılıklar göstermekle birlikte söz konusu tehditlere karşı mücadelede tüm düzeylerin aktif bir şekilde işbirliğine gerek duyulmaktadır (Usluata, 2003, s. 43).

1.3.1 Bireysel işlevi

Kişinin kendi içinde anlamlar yaratması, düşünmesi ve başkalarıyla anlam alışverişi bulunmasına ilaveten bu eylemleri başka bir birey ile de yapmasına bireyler arası iletişim denmektedir. Bu eylemler, birey kendi başına düşünme, koku alma, dokunma gibi sözlü, yazılı ya da sözsüz ve simgesel olarak başkalarına aktarılması şeklinde gerçekleştirilmektedir. Bu bağlamda kişi, kendini ve çevresindeki kişileri ve nesneleri anlamak, anladıklarını çevresi ile paylaşmak, ilişki kurmak ve etkileşim içerisine girmek suretiyle bir değer üretmek için iletişim hâline girmektedir. Bu yargıların ve değerlerin oluşumunda kişinin kaynağı, aracı, çevresi çok belirleyici bir işlev görmektedir. Bu parametrelerin hacmi, boyutu, niteliği, güvenirliği, sunumu ve tutumu, değerlerin belirsizliğini gidermede önemli faktörlerin başında gelmektedir. Ayrıca iletişimin gerçekleştiği kültür zemini de ihmal edilmemelidir. Zira bireysel ve toplumsal düzeylerde sınıf ve kültürlerin farklılığından kaynaklı, anlam ve çıktıların da farklı olma olasılığı vardır (Usluata, 2003, s. 44).

Giderek yalnızlaşan toplumda kitle iletişim araçları, kullanıcıların bireysel düzeyde ihtiyaçlarını karşılamak için kişiye özgü içerikler ve ürünler üretme imkanı sağlamaktadır. Bireylerin iletişim teknolojileri ile yalnızlığı giderilir iken aynı ağ üzerinden dünyanın herhangi bir ucundaki başka bireyler ile iletişim kurmasına olanak sağlayarak sosyalleşmesini ve evrenselleşmesini sağlamaktadır. Bu ağlar üzerinden bireyler, edindiği bilgiler ışığında çok uzaklardaki bir konunun parçası olabilme ve düşüncelerini aktarma olanağını elde etmektedirler. Bu olanakların bireylere örgütlenme ve herhangi bir küresel mesele ya da gelişme hakkında söylem geliştirme ve eylem gerçekleştirme fırsatı verdiği için bireyler arasında yeni bir örgütlenme biçimi de ortaya çıkarmıştır. Bu yeni örgütlenme biçimi, diğer bir yandan toplumların ve uluslararası örgütlerin de yapısını değiştirmeye zemin oluşturmaktadır (Tutal, 2005, s. 66).

1.3.2 Toplumsal işlevi

İletişimin toplumsal işlevinin incelenmesi, toplumları oluşturan bireylerin birbiri ile başlayan süreç sonucu toplumsal düzeydeki işlevleri kapsamaktadır. Bireysel düzeyden gerçekleşen iletişimin aynı parametreleri, toplumlar düzeyinde de geçerliliğini

korumaktadır. Ancak etkisi bakımından bireyleri etkilediği gibi bir üst katman olan uluslararası ilişkileri de yakından ilgilendirmektedir. Toplumları ilgilendiren bir konu olması yanında örgütleri ve kurumlar arası iletişim işlevi de bu düzeyde ele alınmasında bilimsel çerçevede bir anlam vardır. Nitekim kendini bir toplum ya da örgüt olarak nitelendiren hiçbir varlık, iletişim içine girmeden var olma imkânı elde demez. Bu yüzden hayatını idame ettirmek isteyen her toplum ve örgüt, iletişim içine girmek durumundadır. Zira örgüt ve toplumların geçmişten bugüne birikimlerini taşıması, tanıması ve bugün yaşantılarını devam ettirmek ihtiyacı duyduğu tüm etkinlikleri, iletişim çerçevesinde değerlendirilmektedir. Yeni iletişim teknolojilerini gelişmesi ile birlikte bu olgunun, toplumsal ve uluslararası düzeyde daha fazla kendini belli etmeye başlamıştır (Usluata, 2003, s. 61).

İnsanlık tarihinde her bir teknolojik gelişme, toplumsal dönüşmeleri tetiklediği görülmüştür. Her dönemin teknolojisi için konuşulanlar, bugün itibari ile internet için de mevzubahistir. İçinde bulunulan çağda ise internete bağlı iletişim teknolojileri birçok ekonomik, toplumsal ve siyasi dönüşümlerin aracı ve taşıyıcısı hâline gelmiştir. Bu teknolojiler, ekonomik, bilimsel, kültürel ve politik düşünceleri ve öğelerin mübadelesini ve yayılmasını da bir diğer açıdan hızlandırmış ve kolaylaştırmıştır (Tutal, 2005, s. 38). Bu teknolojilerin en belirgin özelliği ise kullanıcının edilgen bir unsur olmaktan çıkarmış ve sistemin izin verdiği sınırlar dâhilinde özne ve etken hâline getirmiştir. Yeni iletişim teknolojileri sayesinde tüm sistemler birbirine karşılıklı bağlı ve bağımlı hale gelmiştir. Bu sebeple dünyanın herhangi bir köşesinde yaşanan bir olay ya da kriz sistemin tüm öğelerini aynı anda etkilemektedir (Atabek, 2005, s. 69).

Teknolojik yeniliklerle toplumun gelişimine etkisi ve politik değişimler arasında her zaman bir neden-sonuç bağı vardır. Yeni iletişim teknolojileri ile politik ve ekonomik sistem tarafından dışlanmış toplum ve bireyler, önemli bir iktidar aracına erişim elde etmişlerdir. Ancak bu teknolojilerin bağımsız ve tarafsız olduğunu söylemek kolay değildir. Teknoloji üreticileri ve sunucuları, sistem üzerinde yıkıcı ve dönüştürücü etkisi olduğunu bildikleri için bu teknolojiler üzerinde denetim ve hâkimiyetlerini korumak maksadıyla önlem ve tedbirler almaktadırlar. Diğer bir yandan dünyanın bir ağ toplumuna dönüştüğü bir dönemde, bu teknolojiye sahip olmayan uluslar ya da kurumlar, bu yarış içinde yer almak ve ulusal çıkarlarını korumak için kendi iletişim teknolojilerini üretmeye ya da yerlileştirmeye çalışmaktadırlar (Tutal, 2005, s. 44).

1.3.3 Uluslararası işlevi

Bireysel ve toplumsal iletişim işlevleri kapsamında başta kurumsal, toplumsal, ekonomik ve politik düzey olmak üzere kültürler ve devletlerarası etkileşim, uluslararası düzeyde bir iletişim niteliği kazanmıştır (Rothkopf, 1998, s. 334). Bu iletişimin kapsamı ve etkileri, teknolojik gelişmelerle birlikte hız kazanmış ve içeriğinin zenginleşmesinin yolunu açmıştır. Bir ülkeye mensup bireylerin ya da toplulukların, yeni iletişim teknolojileri vasıtasıyla birbirine bağlanmış ve bilgi akışına sahip olmuşlardır. Bilgi ve içeriklerin çevreden akışı, toplumların düşünce ve örgütlenme biçimlerini derinden etkilemiş ve politik, ekonomik ve toplumsal iç dönüşümlerin ve dış müdahalelerin önünü açmıştır (Usluata, 2003, s. 69).

Yeni iletişim ve medya teknolojilerinin dinamizmi ve dönüşüm gücünün fark edilmesi sonucu, uluslararası ilişkilerin stratejik iletişiminde kullanılması ve amacı doğrultusunda sonuçlar alınmak üzere bu alanlar üzerinde akademik ve saha çalışmaları başlamıştır. Bu gelişmeler uluslararası düzende özgür-bağımlı veya sömüren-sömürülen ilişkilerinde, yeni biçimler ve sorumluluklar meydana getirir iken bu ilişkilerde yeni hiyerarşiler de ortaya çıkarmaktadır. Bu ilişkiler etkileri ve sonuçları bakımından, sınırları ve ulusları aşan savaş, kriz, terör, veba ve afetler gibi olayların meydana gelmesi durumunda sistemin tüm parçalarını ve bileşenlerini bariz bir şekilde etkilediğini göstermektedir (Bülbül, 2000, s. 21).

Küreselleşme sürecinde iletişim teknolojilerinin yoğunlaşması ve birbirine yakınsaması, kültürel öğelerin alışverişi ve rekabet koşullarının artmasına yol açmış ve dinamik bir süreci tetiklemiştir. Ulusların kültürel varlıklarını ya da şirketlerin değer ve ürünlerinin kârlılığını devam ettirmeleri ve üstünlüklerini korumaları için yeni iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmelere ayak uydurmak zorunluluğu ortaya çıkmıştır. Sınırlar dışına çıkan kurumsal ve kişisel ilişkilerde kültürel, ekonomik, politik ve toplumsal alışkanlıkları, tercihleri, yargıları, davranışları, yönelişleri ve beklentileri anlamak ve içselleştirmek için iletişim stratejilerinde yeni teknolojik gelişmeler ışığında yeni yöntemler ve uygulamalar yaratmak ya da var olanları revize etmek ve yenilemek mecburiyeti doğmuştur. Bu stratejik dönüşümü sağlıklı bir şekilde gerçekleştirmek için

uluslararası düzeyde birçok parametre arasında iletişimin önemli bir işleve sahip olduğu anlaşılmaktadır (Ügeöz, 2003, s. 31).

1.4 Siyasal İletişim Bağlamında Yeni İletişim ve Medya Teknolojilerinin Kullanım Alanları

Yeni iletişim ve medya teknolojilerinin bir uygulaması olan sosyal medyanın en önemli platformlarının başında gelen Facebook'un kuruluş amacı, insanların eski arkadaşları ile sanal ağlar üzerinden irtibat kurma ve temas hâlinde kalmayı sağlamak için kurulmuştur. Nitekim bu platformların sağladığı imkanlar nedeni ile kullanıcılar ve arkadaş çevresi ile sınırlı kalmamış, kendi inançlarında, ideolojilerinde ya da yaşam tarzlarına uygun dünyanın dört bir tarafındaki insanlarla tanışma, fikir ve ideoloji alışverişinde bulunma ve amaç birliktelikleri kurmaya olanak sağlamıştır. Bu araçların mültimedya gibi özelliklerinden dolayı siyasal ve uluslararası iletişim olmak üzere birçok alanda kullanımı olmuştur (Yetişkin, 2016, s. 30).

Sosyal medya platformlarının sağlamış olduğu hizmetlerden dolayı insanlar sosyal medya üzerinden birçok sosyal, ekonomik, çevre, siyasi toplantılar ve gösteriler başlatmışlar, kamu diplomasisi ve kamuoyu oluşturma konularında nispeten de başarılı olmuşlardır (Rothkopf, 1998, s. 329). Sosyal medya platformları yeni bir teknoloji olması ve eski sistemlere nazaran daha gizli ve hızlı iletişim imkânı sunduğu için birçok devlet güvenlik kurumunun denetiminden ve kontrolünden kurtulma imkânı vermiştir. Anlık, etkin ve kolay erişim sağladığı için sosyal medya araçları, kısa bir süre içeresinde tüm dünyada yayılmış ve milyarlarca kullanıcıya ulaşmıştır (Castells M. , 2015).

Yeni iletişim teknolojilerinin kullanım alanları arasına soktuğu başka bir olgu ise dijital oyunlardır. Dijital oyunlarını sadece bir oyun olarak görmek eksik bir yaklaşım olur, zira dijital oyunlar bir hizmet, bir dünya, bir topluluk olarak görülmelidir. Bu yüzden korumacılık ve sansür kılıfı altında katılımcıların yorum yapma ve olaya katılma yönündeki kısaltmaları, uzmanlar tarafından akıllıca bulunmamaktadır. Dijital ortamlar, katılımcıları yönetici, tasarımcı ve kendilerini ifade etme ve fantezilerini gerçekleştirme olanağı sunarak yeni bir dünya kurmaya ve bu dünyayı yaşayarak, sosyal ilişkiler

geliştirerek ve soluyarak bir parçası gibi hissetmelerini sağlamaktadır (Ceyhan, 2020, s. 90). Çok başarılı olan hikâyeler ve oyunlar gerçek dünyaya uyarlanarak kendini gösterme şansı bulamayan yetenekli kimselerin de gün yüzüne çıkmasına yardımcı olmaktadır. Diğer bir yandan yapımcı ve şirketler için sosyal medya ve dijital oyunlar platformları, yetenekli ve becerikli insanları bulma yerine de dönüşebilmektedir (Jenkins, 2016, s. 288).

Yeni iletişim ve medya teknolojilerinin kullanıcılarına içerik üretme, etkinlik paylaşma, siyasi ve toplumsal süreçlere dâhil olma gibi birçok kullanışlı alan yaratmasının yanında akademik alanda da kendine yer bulmuştur. Siyaset biliminde, akademik bloglar ve sosyal medya platformları, araştırma fikirleriyle ilgili çevrimiçi etkileşimleri teşvik ederek ilmi çalışmaları kolaylaştırmakta ve toplumsal barışın yayılmasına katkıda bulunmaktadır (Šimunjak & Caliandro, 2019, s. 14). Kullanıcıların sosyal aktivitelerde bulunarak akademik çalışmaları takip etmek, bir parçası olmak veya bir akademik çalışma imkânı elde etmektedirler. Bu platformun gücüne inanan birçok akademisyen ve bilimsel veri tabanı sunan dergi ve siteler, sosyal medya platformlarında hesaplara açmış ve bu sanal alemin bir parçası olmuşlardır. Bu siteler ve üniversiteler, genç kuşak abonelerine ve ilgililere daha hızlı ulaşabilmek için bu mecralarda hesaplar açtıkları ve etkileşim içerisine girdikleri tespit edilmiştir (Farrell & Drezner, 2008).

1.4.1 Yeni İletişim ve Medya Teknolojilerinin Siyasal İletişime Etki Gücü

İnsanlar, doğal ve sosyal çevreleriyle etkileşim kurarak sinir ağlarını, doğa ve sosyal ağlarla birlikte yapay ağ oluşturmak suretiyle bilgi ve haber akışını sağlamaktadırlar. İletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler ile birlikte tek boyutlu olan iletişim, anlam ve değer yaratma konusunda ufuk açıcı olmuştur. Bu bağlamda kullanıcılar, bilgi ve düşünce alışverişi ile anlam paylaşımlarını yaratmış oldukları iletişim ağları üzerinden yürütmektedirler. Adorno televizyonu ele alırken, onu diğer kültürel ürün formlarının bir sentezi olarak görmüştür. Bugün ise internet sayesinde radyo, televizyon, dergi, gazete, kitap gibi yazılı ürünlerin bir araya getiren ve olanaklarını önemli ölçüde genişleten birçok araçtan bahsetmek mümkündür. Dahası artık internet aracılığıyla milyonlarca insanın birbiriyle iletişim kurabildikleri ve ortak

dijital etkinlikler düzenleyebildikleri bir kültürel ortam söz konusudur (Geray, 2003, s. 17-18).

Söz konusu dijital ortamlar, katılımcıya kendi eli ile ürettiği ürünlerin tüketicisi olma olanağı da sağlamıştır. Nitekim bu programların hazırlanması ve sunulması doğrudan tüketici tarafından yapılmaktadır. Bu teknolojiler sayesinde katılımcılar, gerçek hayatta ilgili oldukları konular hakkında taraf olmakta ve her türlü ilişki kurmaktadırlar. Özelliklede sistem dışına itilmiş kullanıcı ve halklar, bu araçlar vasıtasıyla sorunlarını ülke ve dünya gündeme getirmekte ve ilgililerin dikkatlerini üzerlerine çekmeyi başarmaktadırlar. Ayrıca bu dijital ortamlar sayesinde sahip olamadıkları eşya ve konumlara sahip olmakta ve gerçek hayatta sahip olmak istedikleri özelliklere sahip olma imkânına erişmektedirler. Bu mülkiyet ve iktidar, kullanıcılara geçici bir haz ve sanal bir gerçeklik yaratmaktadır. Kitaplar okuyucularına arzu ettikleri imgelerin hayallerini kurma olanağı sağlar iken dijital dünya, katılımcılarına hayal güçlerini genişletmekte ve hayal ettikleri imgeleri gerçekleştirme imkânı sunmaktadır. Yeni iletişim teknolojileri, inananlara gündelik yaşam ile ilgili fırsatlar sunarak katılımcının kendi ile özdeşleşen bir karakter oluşturmakta ancak zamanla kendisini bu dünyaya bağımlı hâle getirmektedir (Kulak, 2017, s. 193-197).

Çok yönlü insan faktörünü önemseyen etkileşim ekolü taraftarları, süreç okulunu bir iletişim aktarım aracı olarak görmekte ve tek yönlü olmakla eleştirmektedir (Fiske, 2015, s. 287). Sosyal medyanın sunmuş olduğu olanak ve imkânlar ile kullanıcılara siyasal hayatta birçok avantaj elde etmiştir. Sosyal medya, kullanıcılarına aktif ortamlar sunarak siyasetçi ve kullanıcı arasında anlık iletişim kurma imkânı sağlamıştır. Sosyal medyanın kullanıcılarına sunmuş olduğu ücretsiz iletişim imkânı, herhangi bir izne ya da ruhsata tabi tutulmadan, kullanıcılarına kendi medya kanallarını kurma ve takipçilerine siyasi yayın yapma şansı vermektedir. Böylece izleyiciler ve kullanıcılar, ana akım medyanın tekelinden kurtulmuş olmakla birlikte insanlar kendi siyasi gündemlerini yaratabilmekte ve gündemdeki konular hakkında her türlü kısıtlamadan uzak bir şekilde yayınlarını yapabilmekte ve görüşlerini bildirebilmektedirler (Demircan, 2016, s. 152-153).

İnternetin insan hayatına girmeden önceki dönemlerde ana akım medya, haber tüketicileri için ana bilgi kaynağı olarak işlev görmekteydi. Geleneksel medya heterojen

bir yapıya sahip olduğu için haber yapımında ve mesaj göndermede alıcı, çok büyük bir öneme sahip değildir. Medya kuruluşlarındaki gazeteciler ve editörler, çeşitli kaynaklardan bilgi alıp yeniden yazarak tüketicilerin ilgisine sunmaktaydılar. Geribesleme ya da geri dönüş mekanizması, çok hantal çalışmaktaydı (Demircan, 2016, s. 151). Bu dönemlerde profesyonel gazeteciler ve medya kuruluşları, seçmenlerin gözünde büyük bir bilgi kaynağı olarak görülmüştür. Ancak internetin gelişmesi ile birlikte haberlerle ilgili bilgi kaynakları daha karmaşık hale gelmiş ve bu tapuların yıkılmasına neden olmuştur. Kullanıcıların ve takipçilerin belirli haberler hakkındaki fikirlerini kolayca ifade etmeleri ve haberler ile etkileşim imkânı sağlamaları amacıyla birçok yeni teknolojinin tasarlanması, internet haberciliği ve sosyal medyaya olan ilgiyi artırmıştır. Genel itibari ile sosyal medya ortamında, yalnızca ana akım medya kuruluşları değil, aynı zamanda izleyiciler ve okuyucular da bilgi kaynakları olarak işlev görmeye başlamışlardır (Chung, 2017).

Son dönemlerde yeni iletişim ve medya teknolojilerinin kitlesel yayılımı ve getirmiş olduğu yeni özellikleri ile etkileşim okulunun da vurgu yaptığı çok yönlü iletişim tasarımı kapsamında, seçmenleri ve kullanıcıları pasif alıcılar olmaktan öte aktif iletişimi sağlayan kişiler ve kaynaklar hâline getirmiştir. Çoğu kullanıcı ve seçmen, sosyal medya platformlarında veya haber portallarında, ana akım medyadan bağımsız bir şekilde siyasi haberler yayınlamakta ve tartışma konularını gündem yapma olanağına sahip olmuşlardır. Siyasetçilerin ve adayların projeleri, vaatleri, söylemleri ve performansları hakkında tartışma ve yorum yapmakla seçmenlerin tercihini ve karar vericilerin kararlarını etkileme konusunda önemli bir mevzi kazanmışlardır (Yetişkin, 2016, s. 46).

Kullanıcılar ve seçmenler, sosyal medyada siyasi konulara ve seçimlere yönelik içerikleri ve makaleleri beğenmek, paylaşmak veya yorum yapmak suretiyle seçim ve siyasi içerikli haberler hakkında düşüncelerini, görüşlerini veya hissettiklerini herhangi bir kısıtlamaya maruz kalmadan özgürce ve kolayca ifade etme imkânına erişmişlerdir. Katılımcılar ve seçmenler, kendi haberlerini ve içerik yaratma imkânı elde ederek kendi enformasyonunu da yaratmaktadırlar. Nitekim yeni iletişim teknolojileri kullanıcılara, internet içeriği yaratma, değiştirme, paylaşma ve tartışma için içerik paylaşım siteleri, bloglar, sosyal ağlar veya wiki'ler gibi platformları kurmak ve kullanmakla siyasette yeni alanlar açmışlardır (Benthausa, Risiusa, & Beck, 2016).

Geleneksel olarak kullanıcılar ve siyasi tüketiciler, basitçe içerik yaymak için internet kullanırken yeni dönemde sosyal medya platformlarında kullanıcı olmaları, sosyal ve siyasi hayatta, hayati bir mesele hâline gelmişlerdir (Yetişkin, 2016, s. 40). Kullanıcılar, internet ortamında yayınlanan içerikleri okuma, izleme ve hakkında yorum yapmanın yanı sıra ürün ve hizmetler satmak ve satın almak gibi farklı amaçlar için de kullanmaktadırlar. Sosyal medyada var olmak, siyasi partilerin, danışmanlık yapan şirketlerin, seçmenlerin, politikacıların ve hatta kurumların varlıklarının devam ettirme gibi meseleler ile ilişkili hale gelmiştir. Sosyal medya yeni bir fikir, görüş ve ürün alışverişinin yapıldığı pazar ve ortamlar yaratarak siyasi ve ekonomik hayata canlılık getirmiştir. Sanal ortamda alışveriş yapma imkânı sunan yeni medya teknolojileri, bazı şirketlerin siyasi sınırları ve kuralları aşma olanağı sunarak sosyal medyanın iletişim hizmeti ötesinde ticaretini ve siyasetini yapma ve kendi işini ve partisini kurma özelliğini de kazandırmıştır (Kietzmann, Hermkens, McCarthy, & Silvestre, 2011).

Sosyal medya platformları, partiler, örgütler, kurumlar, topluluklar, kişiler ve ülkeler arasında ciddi, kapsamlı ve yaygın bir iletişim ağı sunmaktadır. Birçok uluslararası kullanıcı, eski iletişim kanalları ile hız, etki ve maliyet gibi altyapı yetersizliklerinden dolayı rakiplerinin gerisinde kalmaktaydı. Varlıklarını etkili ve güçlü bir şekilde devam ettirmek isteyen partiler, örgütler, topluluklar, kurumlar ve ülkeler için sosyal medya önemli bir platform oluşturmaya başlamıştır. Gelişmekte olan ülkelerin demokratikleşme ve ilerleme mücadelesinde, gelişmiş ülkeler ile bilgiye erişmede ve iletişim kurmada aynı fırsatı yakalama olasılığı artmıştır. Bu bağlamda bireysel kullanıcılar gibi ülkeler de önemli bir takım fırsatlar yakalamışlardır. Nitekim ülkeler; kimliklerini, konuşmalarını (söylemlerini), paylaşmalarını, varlıklarını, ilişkilerini, itibarlarını ve gruplarını oluşturmak olmak üzere yedi işlevsel bloku analiz ve kendi çıkarı doğrultusunda tatbik ederek uluslararası arenada varlıklarını izlenebilir, anlaşabilir ve dikkate alınabilir hâle getirmiştir (Demircan, 2016, s. 155).

Sosyal medyanın getirmiş olduğu yenilikler ve sunmuş olduğu imkanlarla kullanıcılara kendi özerk ekonomik, politik, kültürel ve toplumsal yapılar kurma olanağı elde etmelerini sağlamıştır. Kullanıcılar, zaman geçirmek, eğlenmek ve kendi çevreleri ile iletişim kurmak için harcadıkları bu zamanlarda bile para kazanma imkanları yakalamış oldukları gibi belirleyici bir aktör olma fırsatları da yakalamışlardır. Gerçek hayatta başarılı olamayan ve tutunamayan bazı insanlara sosyal medya, hayatta

tutunmaları için yeni hayatlar ve dünyalar sunmuştur. Bu olanaklar ise sosyal medya platformlarını çekici ve ilgi görür hâle getirmiştir. Ayrıca kullanıcılar, dijital oyunlar üzerinden yarattıkları karakterleri satma ve satın alma kaydıyla dijital pazarlar sayesinde para kazanma ortamları ve siyasette konumlar elde etmişlerdir. Nitekim katılımcılar, bu yeni teknolojiler sayesinde, sosyal medya fenomenleri gibi yeni olgular yaratmış ve bu olgular üzerinden ticari ürünlere ve siyasi partilere yeni yüzler olmuşlardır. Bu ürünleri pazarlamak ve reklam yüzleri olmak kaydıyla ekonomik gelir ve politik avantaj oluşturma fırsatlarına haiz olmuşlardır (Demircan, 2016, s. 156).

1.4.2 Yeni İletişim ve Medya Teknolojilerinin Kamuda Kullanımı

İnternet çağında iletişimin gücünün ve etkisinin başta ülke yöneticileri ve karar vericileri olmak üzere siyasi liderlerin, ordu komutanlarının ve iş dünyası ile yatırımcıların da dikkatini ve ilgisini çekmesi üzerine tüm aktörleri, kendilerine ve varlık amaçlarına özgü alanlarda kullanmak üzere yeni iletişim ve medya teknolojilerine yatırım yapmaya sevk etmiştir. Bu kamusal yatırımların bazıları doğrudan devlet eli ile ulusal bir politika kapsamında yapılır iken bazı devletler de ideolojik anlayışlarına uygun olarak özel sektör eli ile de yapmaya başlamıştır. Siyasi liderler ve yöneticiler kamu hizmetini sunma noktasında özel sektörün ve vatandaşlarının yeni trend kullanımlarının gerisinde kalmamaları için söz konusu teknolojilerin kamuda da kullanılması görüşünü ortaya çıkarmıştır (Kampf, Manor, & Segev, 2015, s. 336).

Birinci dünya savaşı ve soğuk savaş dönemlerinde iç ve dünya kamuoyunu yönlendirmek ve kontrol altında tutabilmek için, iletişim teknolojilerinin kamu üzeründe oynadığı rol ve yarattığı etki olgusu kendini iyice göstermiştir. Bu kapsamda doğrudan hükümetlere bağlı yayın kuruluşları, siyasi partilere eşit mesafede özerk yayın kuruluşları ve devletin denetiminde özel sektör eli ile yapılan yayıncılık olarak kamu ile iletişim arasında yeni bir ilişki türü ortaya çıkarmıştır. Bu kamu ile iletişim arasındaki ilişki üçe ayrılmaktadır. Bu ilişkiler bağlamında BBC örneğinde olduğu gibi bazı devletler, yayın kurumları kurmuş ve doğrudan yöneticiler atamışlardır. İtalyan RAI ve Fransız AFP örneğinde ise iktidarların el değiştirmesi ile sorun hâline gelen yayın organlarına özerk bir statü verilmiştir. ABD gibi ülkeler de ise bu yayıncılık işini liberal

anlayışta devletin sıkı denetiminde olup tamamen özel sektöre verilmiştir (Geray, 2003, s. 48).

Özel sektörün her türlü faaliyetini aracısız bir şekilde doğrudan kullanım imkânı sağlayan elektronik ve dijital ortama taşınması ve başarı elde etmesi, kamu için de bazı devlet fonksiyonlarını ve hizmetlerini bu alana taşınmasında bir ilham kaynağı olmuştur. İletişim teknolojilerinin kamu ve özel sektörle ilişki türü, özelliklede çıktıları itibari ile çok önemlidir. Türkiye'deki e-devlet örneğinde olduğu gibi önemli bir tasarruf kalemi oluşturur iken hızlı bir iletişim imkânı sağlaması üzerine birçok devlet kurumu tarafından etkin bir şekilde kullanılmasının önünü açmıştır (Graber & Dunaway, 2017). Bu teknolojilerin mantığını doğru bir şekilde okuyan vatandaşlar için bir fırsat oluşturur iken aksi takdirde bir tehdit aracına da dönüşebilmektedir. ABD 2016 başkanlık seçiminde olduğu gibi sosyal medyanın en popüler araçları arasında yer alan Twitter, birçok seçim döneminde bir propaganda aracına dönüştürülmüş ancak aynı mecra üzerinden de karşı kampanya ve siber saldırılara maruz kalarak bir risk unsuru teşkil etmeye başlamıştır (Şen F. N., 2014, s. 449).

Toplumun ve vatandaşların önemli bir kısmının sosyal medyada geçirdiği zaman dikkate alındığında çok çarpıcı sonuçlar elde edilmektedir. Bu mecralarda bulunun kişilerin dünyası, önemli bir ölçüde etkileşim içerisinde girdiği kişiler ve konularla şekillenmektedir. Burada görmediklerini ya da herhangi bir etkileşim içerisine girmedikleri tarafları yok saymakta ve dünyayı buradan ibaret addetmektedirler. Sosyal medya kullanıcıların oranı her geçen gün arttığı göz önünde bulundurulursa ve bu algının yaygınlaşması durumunda, kamu ve özel kuruluşlarının varlığı ve sürekliliği, bu kişiler nezdinde söz konusu mecralarda bulundukları oran nispetinde olacağı kanısı her geçen gün hâkim olmaktadır. Bu algı yalnızca kurumun varlığı ve imajı ile ilişkili değil, aynı zamanda kurumsal sosyal sorumluluk çerçevesinde yaptıkları çalışmaların paydaşlar ve toplum nezdinde etkili bir karşılık üretmesi ile de yakından alakalıdır (Öztürk M. C., 2014, s. 209).

İnternet, bir araştırma ve mesajlaşma aygıtı olarak kullanmaktan öte eğlence aracı, mağaza vitrini ve kişinin kendi dünyasını yaratma ve tanıtma aygıtı hâline gelmeye başlamıştır (Abbate, 2014, s. 476). Sosyal medya araçlarının kullanımındaki inanılmaz büyüme, şirketler, özel sektör, kamu sektörü, organizasyonlar kısacası herkes

tarafından kabul edilmekte ve amaçları doğrultusunda kullanılmaktadırlar. Birçok lider ve politik birim, bu araçları iç kullanım için uyumlu hâle getirmek için çalışmakta ve bir kısmı da verimliliği artırmak için etkili bir şekilde kullanmaktadır (Altunbaş, 2014, s. 19). Bilgi çağının baskın bir şekilde yaşandığı bu günlerde, halkla daha iyi iletişim kurmak, belge ve bilgi paylaşmak, görüş almak, ürün tanıtmak, bilgilendirmek ve geri bildirim almak için birçok kamu birimi, Facebook sayfaları, YouTube kanalları ve Twitter hesapları açmaktadır ve bu hesapları profesyonelce kullanmak için bütçeler tahsis etmektedirler (Birsen, 2010).

Facebook gibi toplumsal paylaşım sitelerinin hızlı bir biçimde sayılarının artması ve yaygın olarak gündelik hayatta kullanılması, interneti bu günlerde bireyler ve kurumlar arası ilişkileri geliştiren ve ilerleten bir sosyal ortam hâline getirmiştir (Aktaş, 2014, s. 56). Sosyal medyanın diplomatik misyonlar ve kamu kurumları tarafından kullanılması birçok fırsat ve heyecan verici imkânlar geliştirmiştir (Sancar, 2017, s. 375). Soysal medya üzerinden kamu kurumlarının çoğu demografik katılım, kamu güvenliği ve acil durum yönetimi, kamu güvenini arttırma ve suç önlemeyi kolaylaştırma çalışmaları yapmaktadırlar. Ayrıca bu çalışmaların yanında yurt dışında yaşayan vatandaşlar ile iletişim kurmakta, kamusal bilgi paylaşımında, cezai işlemler uygulamalarda, iletişim ve araştırma konularında, toplumsal olaylarda, dijital iletişimde, taşımacılık yönetiminde, çevre ve şehircilik yöneticiliğinde, seçim ve seçim kampanyalarında sosyal araçları üzerine yoğunlaşmaktadırlar (Altunbaş, 2014, s. 22).

Sosyal medya platformları, vatandaşlar ile diplomatik misyonlar ve kamu kuruluşları arasında iletişim ve irtibat kurma imkânları verdiği için vatandaş ve taraflar arasında hızlı fikir alışverişi ve ücretsiz iletişim imkân sağlaması bakımında önemli birer araç hâline getirmiştir. Kamu kurumları ve diplomatik misyonlar, toplumsal konularda toplumun etkin katılımını sağlamak maksadıyla sosyal medya araçları, devlet ile vatandaş arasında güçlü ilişkiler oluşmasında bir köprü görevi icra etmektedir. Sosyal medya araçları üzerinden devletin birçok hizmetinin duyurulması ve etkin kullanımı ile vatandaşlar açısından birçok faydası olmuştur (Birsen, 2010).

Yeni iletişim ve medya teknolojilerinin yaygın kullanımı ve sunmuş olduğu olanaklar vesilesi ile vatandaşları ilgilendiren devlet bilgilerine erişim kolaylaşmış, kamu kurumları ile vatandaş arasındaki etkileşim gelişmiş, reform odaklı girişimler

oluşmasına zemin yaratılmış ve kamu faaliyetlerinin vatandaşlar tarafından takip edilmesinin önü açılmıştır (Šimunjak & Caliandro, 2019, s. 14). Ayrıca bu araçlar, kamu kurumlarında çalışanların hal ve hareketlerini gözlemlemeye olanaklar verdiği için kendi çalışanlarının denetimini sağlamış, yolsuzluk oranlarını azaltmış ve kamu yaşamında daha fazla şeffaflık oluşmasını sağlamıştır (Altunbaş, 2014, s. 41).

Kamuda iletişimin kalitesini arttırmak için sosyal medya araçlarını yöneten kişinin güvenilir, tutarlı, duyarlı, kapsayıcı, şeffaf, hızlı ve kolay erişilebilir, etik ve cana yakın kişi olması gerekmektedir (Kietzmann, Hermkens, McCarthy, & Silvestre, 2011). İnternet ve uygulamalarının ucuz, hızlı ve kolay bir teknoloji olması hasebiyle dünyada internetin kullanım alanı ve kullanıcı sayısı her geçen gün artarken, internet yayıncılığı giderek ülke idarecileri tarafından uluslararası ilişkilerde de tercih edilen bir alan hâline gelmektedir. Yeni iletişim teknolojileri ile ortaya internet haberciliği ve sosyal medya yoğunlaşması çıkmıştır. Sosyal medya yoğunlaşması sonucu ortaya çıkan tekelleşme, gazetecilik etiğinden uzak ve kolay manipüle olan bir araç hâline gelme riski, her geçen gün kendini biraz daha fazla hissettirmeye başlamıştır (Yağmurlu, 2019). Bu sebeple internet ve yeni iletişim teknolojilerinin bir uygulaması olan sosyal medya hesapları üzerinden ülkeler arası münasebetleri düzenlemek ve diğer ülkelerin kurumları dizginlemek için yeni bir mücadele sahası oluşturulmaktadır (Atabek, 2005, s. 70).

Kurumlar da bireyler gibi yaşayan bir orgazma oldukları için çevreleri ve muhatapları ile iletişim kurma ihtiyacı hissetmekte ve bu iletişimin sürdürlebilir olmasına için bir takım girişmler içerisne girmektedirler. Kamu kuruluşları ve yöneticileri, yaptıkları çalışmları üstelerine ve topluma duyurmak ve yaptıkları çalışmaları ölçmek istemektedirler. Kurumlar yaptıkları çalışmaların ve hizmetlerin karşılığını bilmezler ve tek taraflı bu hizmetleri sunmaya devam ederlerse, bir sonraki dönem için başarısız olacak ve görevlerini kaybetme riski ile karşı karşıya kalacaklardır. Yeni iletişim teknolojilerinin kamuda kullanımları, yalnızca bir haberleşme aracı olarak düşünülmemeli, aynı zamanda bu araçlar kamu kuruluşlarına amacına uygun çalışıp çalışmadıklarını göstermektedir. Ayrıca yöneticilere ise görevlerini çalışma tanımına uygun bir şekilde yerine getirip getirmeme konusunda iyi bir performans göstergesi yanında kendilerini görme fırsatı da sunmaktadır (Altunbaş, 2014, s. 121).

Genel itibari ile kamu kurumları da bireysel kullanıcılar gibi yeni iletişim teknolojilerinin sunmuş olduğu olanaklardan hareketle bir çok alanda yeni uygulamalar başlatmıştır. Hizmet gören ve alan vatandaşlar ile daha iyi iletişim kurmak ve hızlı bir hizmet sunmak için dijitalleşmiş ve sosyal medya hesapları açmışlardır. Ancak hizmet verdiği alanlarda vatandaşların, şirketlerin ve kurumların bilgilerini toplaması ve depolaması, güvenlik sorunlarını ortaya çıkarmaktadır. Güçlü güvenlik duvarları ile korunmaya çalışılan gizli ve mahrem bilgilerin toplanması kadar verilerin saklanması da kurumların en önemli görevleri dahilinde olmalıdır (Hughes, 2020).

Vatandaşların ve kurumların özel ve mahrem bilgilerinin suç ve çıkar örgütleri ya da istihbarat teşkilatları tarafından çalınması ya da ulusal sınırlar ötesine sızdırılması durumunda geri dönüşü ve telafisi olmayan birçok güvenlik sorunu ortaya çıkarma olasılığı vardır. Zira bu bilgileri uluslararası üçüncü taraflara belli bir menfaat karşılığında kurumun kendi personelleri tarafından sızdırılmakta ya da doğrudan bu örgütler tarafından çalınmakta ve para karşılığında şirketlere, istihbarat ve suç örgütlerine satılmaktadır. Bu bilgiler ışığında hizmet adına yapılan bir takım veri toplama ve saklama çalışmaları, suç ve çıkar örgütlerinin eline geçmesi durumunda tehdit olarak kullanılma olasılığı olduğu için kamu kurumlarının bu çalışmaları yapar iken daha dikkatli olmaları gerekmektedir (Solove, 2004, s. 171-173).

1.4.3 Yeni İletişim ve Medya Teknolojileri Çağında Toplumsal Örgütlenme Formları

Sosyal medya platformlarının katılımcılara sunmuş olduğu imkan ve fırsatlar sayesinde edilgen bir figür olmaktan çıkarmış ve etkin bir aktöre dönüştürmüştür. Sosyal medya katılımcılara sunduğu platform sayesinde başta siyasi, toplumsal, çevre ve ekonomik konular olmak üzere ilgi duyduğu konular hakkında bilgi edinme ve görüşlerini sunma şansı vermekle birlikte bu tartışmalar ve konular çerçevesinde toplumsal örgütlenmeler ve siyasi birliktelikler oluşturmalarına da zemin yaratmaktadır. Böylece katılımcılar ilgilendikleri gündelik ve siyasi meseleler hakkında görüş beyan ederek dünya ve ülkenin gündemine ortak olmakta ve hatta değiştirme imkânına erişmektedirler. Bu nedenle yeni iletişim teknolojileri toplumların demokratikleşme yolunda katılımcılara kendilerini serbestçe ifade etme özgürlüğü ile ifade hürriyetine

yanında klasik örgütlenme biçimleri ile birlikte politik hayata katılım ve atılımlarında yeni bir boyut kazandırmıştır (Jenkins H. , 2016, s. 324).

Zamanla kopan örgütsel ve toplumsal bağların yeniden tesisi ve güçlendirmenin yanında hafızayı tazelemede ve toplumsal bilinç oluşturmada, yeni iletişim teknolojilerinin bir uygulaması olan sosyal medya platformları önemli rol oynamaktadırlar. Tabii ki teknoloji veya sosyal medya platformları, toplumsal hareketleri veya herhangi bir örgütlenme konusunda herhangi bir toplumsal davranışı belirlemez. Ancak modern anlamda toplumsal hareketlerin kendilerine yaşam alanları bulamadıkları bir yerde sosyal medya platformları kullanıcılara, kendilerine özgü hareket noktaları ve gerekçeleri oluşturma ve bunları harekete geçirme imkanı sunmuştur (Oskay, 2016, s. 86).

Arap dünyasında 2010 yılının sonları itibariyle başlayan halk isyanlarının sosyal medya üzerinden örgütlenmesi ve bir kaç ülke dışında amacına ulaşması, devlet yöneticilerinin sosyal medyanın halkları sokağa sürüklemedeki ve iç kargaşalar çıkartmaktaki gücünün farkına varmasına neden olmuştur. Sosyal medya araçları, devlet baskısı ve sıkı denetiminde bulunan halklara kendilerini ifade ve ortaklaşa hareket etme alanları oluşturmuştur. Bu gerekçelerle birlikte internet ve cep telefonu şebekeleri üzerinden kullanıcılar, sosyal medya platformlarını kullanarak örgütsel formlar, kültürel ifadeler ve siyasal özerklik için belirli platformlar oluşturmuş ve toplumun tüm kesimlerine çağrılar yapmışlardır. Bu çağrılarla birlikte insanlar, sosyal medya platformları üzerinden gündelik yaşamlarını ve politik dengeyi etkileyecek olaylar karşısında bilinçlenme ve müdahil olma cesareti elde etmiş ve yeni doktrinler ve örgütlenme formları oluşturmuşlardır (Castells M. , 2015, s. 70).

Sosyal medyadaki toplumsal, kültürel, siyasal ve sosyal alanlar ilk önce aktivistler tarafından tespit edilmiş olsa da sonrasında dış servisler tarafından da kullanmaya başlanması, ülkelerin kendi aralarındaki rekabet, çatışma ve istihbarat çalışmaları için yeni fırsatlar ve tehditler yaratmıştır (Castells M. , 2015). Ancak dış istihbarat servisleri çalışmalarını toplumsal hareketleri örgütlemeye ya da yönlendirme ile sınırlı tutmamaktadırlar. İstihbarat ve çıkar örgütlerinin çıkarlarına hizmet edecek her türlü fırsatı istismar etmektedirler. Bu bağlamda İran 2017 yılının son günlerinde meydana gelen isyanlarda dış istihbarat örgütlerinin eli olduğunu ve sosyal medya

üzerinden bu yönlendirmeyi yaptığı gerekçesi ile sosyal medya platformlarının bazılarına erişim engeli getirmiştir (Hatmaker, 2018).

Yeni iletişim ve medya teknolojilerinin ortaya çıkardığı farklı uygulamalardan birisi de sivil itaatsizlik faaliyetlerinin ve toplumsal hareketlerin merkez üssü hâline gelmiş olmasıdır. Toplumsal hareketler, tüm sosyal, ekonomik ve siyasî sorunlara kitlesel katılımı teşvik eden ve demokratik bir toplumda yurttaşların endişelerini ifade edebilmelerinin ve toplumsal değişimi sağlamanın gerekli ve olumlu bir aracı olarak kabul edilmektedir (Şen A. F., 2012, s. 139). Modern kurumların ortaya çıkması ile birlikte 19. yüzyılın sonralarına doğru ortaya çıkan yeni hukuki ve idari düzenin birey ve toplum vicdanını huzursuz etmesi üzerine toplumsal hareketler, demokratik bir sistemde haksızlıklara karşı, yasal imkanların tükendiği noktada son bir çare olarak başvurulan, anayasayı ya da toplumsal sözleşmeyi tümden inkar etmeyen, şiddeti reddeden ve barışçıl yöntemleri kullanan aleni ve organize olmayan bir şekilde yapılan politik bir eylemdir (Coşar, 2014, s. 10).

Sosyal medya araçlarının yaygın kullanımı ve farkındalık faaliyetlerinin artması nedeni ile toplumda belli bir bilinç seviyesi oluşmuştur. Aktivistlerin halk arayışlarını klasik yöntemler yeterince karşılık vermemesi üzerine yeni alternatif araçlar arayışına sevk etmiştir. Sivil itaatsizlik eylemlerinde tehdit etmeden ihtar ederek çoğunluğun adalet duygusuna hitap edilmekte ve onlara enine boyuna düşündükten sonra, eşit ve özgür insanlar arasındaki toplumsal işbirliği ilkelerinin dikkate alınmadığı sonucuna varıldığı mesajları verilmektedir. Demokratik bir hak talebinin arayışına alan bulmakta zorluk çeken aktivistlere yeni medya ve iletişim teknolojilerinin uygulamaları bir takım imkanlar sağlamıştır. Bu imkanların değerlendirmesini bilen sivil itaatsizlik hareketi öncüleri, iyi bir mücadele ve örgütlenme alanı olmuştur (Rawls, 2014, s. 60).

Otoriter rejimlerin toplumlar üzerindeki baskısı ve sıkı denetimi, muhalif seslerin ve örgütlenmelerin önünü kesmesi ve itiraz maliyetlerinin yüksek olması, sosyal medya platformlarına fırsat oluşturmuştur. Ayrıca ana akım medyanın devletler ve şirketlerin kontrolüne girmesi üzerine muhaliflere ve aktivistlere alan açmayarak bu grupları farklı kanallar arayışına sevk etmiştir. Sosyal medyanın hızlı, ucuz ve denetimi kolay olmayan mecraları olması üzerine muhalifler ve aktivisitler tarafından gündem yaratmak ve örgütlenme alanları oluşturmak için kullanılmasına sahne olmuştur.

Bolşevik devrimi, politik liderlik ve koalisyon oluşturmanın, Fransız devrimi ise toplumsal inisiyatif almanın gücünü gösterir iken Mısır ve Tunus devrimleri network devrimlerinin gücünü göstermiştir (Castells, 2015). Bu bağlamda Facebook'un en ilgi çekici kullanımlarından bazıları, esasında siyasi eylem olan sosyal eylemler maksatlı kullanımına olanak sağlamış olmasıdır (Teslik, 2009, s. 2).

Toplumsal hareketler farklı coğrafik bölgelerde ve farklı kültürlerde meydana gelse de genel itibariyle ortak çevre, güvenlik, toplumsal, ekonomik ve politik gerekçeleri bulunmaktadır. Toplumsal hareketlerin ortak noktaları, toplumsal hareketler ile siyasal kurumların etkileşimi toplumsal değişimi tetiklemesi, kendi iletişimlerini kendi ağlar üzerinden kurmaları, toplumsal menfaatler, kişisel menfaatlerin üzerine koymaları ve gelecek kaygısı taşıyan kitlelerden oluşmasıdır. Toplumsal hareketlerin karakteristik özellikleri ise değişik formlarda oluşmuş ağlar, kamusal alanları işgal ederek başlayan hareketler, bu hareketler aynı zamanda hem yerel hem de küresel olma özelliği taşımanın yanında spontane gelişen hareketeler ve öfke üzerine başlamış olmasıdır (Castells, 2015, s. 200)

Söz konusu bu toplumsal hareketlerin liderleri olmadığı, beraberlik duygusunun yüksek olduğu ve ilişkilerin yatay ilişkili ağlarından oluştuğu ve kendi kendini yöneten hareketler olması nedeni ile kontrol etme zorluğu ortya çıkarmıştır. Bu toplumsal hareketler, genellikle şiddet yanlısı ve programı olmayan ama hedefi olan hareketler özelliği taşımaktadır. Yeni iletişim ve medya teknolojileri, sosyal hareketler arasında ilişkilerin kurulması, çeşitli tartışmaların mekândan ve zamandan bağımsız bir biçimde gerçekleştirilmesi ve protestoların düzenlenmesi gibi birçok önemli taktiksel ve organizasyonel öğeye kaynaklık etmiştir. Castells'e göre internete dayalı ağlar oluşturma süreci, yalnızca bir örgütlenme ve mücadele aygıtı değil, yeni bir toplumsal etkileşim, harekete geçme ve karar alma biçimi olarak değerlendirilmiştir (Castells M. , 2015, s. 200).

Son dönemlerde, web 2.0 teknolojilerinin toplumsal ve sosyal hareketler üzerindeki etkileri açıkça kendini belli etmiştir. Twitter, Moldova'da hızla hareket eden

flashmoblar'ın[1] bir aracı hâline gelmiş iken (Carpenter & Drezner, 2010) Facebook, Pakistanlı aktivistlerin kendi toplumlarının geleceğini tartışmaları için önemli bir forum hâline gelmiştir. Haziran 2009'da İran'daki ihtilaflı cumhurbaşkanlığı seçimlerinin ardından ABD Dışişleri Bakanlığı'nın Politika Planlama Ekibi, Twitter'dan planlanan bakımlarını, protestocuların birbirleriyle ve dış dünyayla iletişim kurmasını sağlamak için ertelemesini istemiştir (Landler & Stelter, 2009). Irak'taki teröristler örneğinde olduğu gibi bazı küresel terör ögütleri cep telefonlarından bu aygıtların mesajlaşma özelliğini kullanarak eleman ve militan devşirmişlerdir. Ayrıca bu terör örgütleri ordu ve güvenlik güçlerini ve geçiş güzergâhlarındaki hareketliliklerini izleyerek yol kenarındaki bombaları patlatmak suretiyle eylemler yapımışlardır (Carpenter & Drezner, 2010).

Yeni iletişim ve medya teknolojileri kullanıcılarının hayatlarını birçok alanda kolaylaştırır ve iyileştirme getirir iken birçok olumsuzlukları da beraberinde getirmiştir. İstihbarat örgütleri veya devletlere çalışan özerk ya da özel kurumlar, sosyal medya platformları üzerinden insanların adaletsizlik, yoksulluk, savaş karşıtlığı, ırk, din, mezhep, cinsiyet ayrımcılığı, yolsuzluk, ekonomik kriz, sansür, şiddet ve güvenlik politikaları, çevre, siyasi tasallut, özgürlüklerini kısıtlanması, sosyal politikalarda adaletsizlik gibi insan, kadın ve hayvan haklarının ihlalleri, seçimlerde hile, eşitsizlik, gelirlerin adil dağılmaması, işsizlik, siyasi kurumlara güvensizlik gibi sebeplerden dolayı yöneticilerine olan öfkelerini istismar ederek ülkenin seçim sistemine, güvenlik, sosyal, ekonomik ve dış politikalarına karşı kışkırtarak ülkenin toplumsal huzurunu bozmak ve kaos yaratmak için de kullanmaktadırlar (Castells M. , 2015, s. 28).

Bu olgu kendini bariz bir şekilde 2011 yılında kuzey Afrika'da başlayan ve tüm Arap ülkelerini saran isyan ve sokak hareketlerinde göstermiş ve bu isyanlardan doğan örgütlenmelere yardımcı olmuştur. Bu imkânlardan yalnızca halk hareketleri değil aynı zamanda terör örgütlenmeleri de yararlanmıştır. Terör örgütlenmeleri ve bu örgütlerin sosyal medya platformlarını kendi terör eylemlerinde ve terör örgütlerinin kara propagandasında nasıl kullandıkları olgusu artık tartışılmaz bir gerçeklik hâline gelmiştir. Bu sebeple yeni iletişim teknolojilerinin bir sosyal bir etkileşim ya da

[1] Flash mob birbirini tanımayan bir grup insanın internet üzerinden, e-posta veya sosyal ağlar vasıtasıyla daha önceden belirlenen yer ve zamanda, yine önceden kararlaştırılan, amacı genelde eğlence olan bir eylemi gerçekleştirdikten sonra dağılmaları esasına dayanan bir sosyal aktivitedir

devletleri dizginleyen bir platform olmaktan öte dünya güvenliğini tehdit eden mecralara dönüşme riski de taşıdığı görülmüştür. Bu tür iletişim kanallarının sunucuları (server), içerik üreticileri ve etkileri bakamından belli bir ülkenin ulusal sınırlı ile çizilmediği için uluslararası bir mesele olduğu ve bu sorunla mücadelenin de uluslararası işbirliğini gerektiği ifade edilmektedir (Castells M. , 2015, s. 30).

1.5 Yeni İletişim ve Medya Teknolojilerinin Toplumsal İlişkilere Yansıması

Toplum ve teknoloji arasında uzun bir zamandan beri karşılıklı güçlü bir iletişim ve etkileşim bağı bulunmaktadır. Teknoloji toplum tarafından yaratılır, ancak toplumun davranış ve düşünceleri de teknoloji tarafından şekillendirilmektedir (Postman, 2016, s. 18). Bu ifade Marx'in Kapital kitabında da ifade ettiği gibi insan tekniği icat eder ama bu teknik de insanın doğasını değiştirir ile özdeşleşmektedir. Bu sebeple eğer insan doğası kısmen bir teknolojik gelişme sonucuysa, hem teknolojik tarihin etkilerini ortaya çıkarmak hem de teknolojiyi incelemek için teknoloji ile toplum arasındaki ilişkiyi anlamak önemli hâle gelmiştir. Zira bu konu aynı zamanda toplumun geleceğinin nasıl şekilleneceği sorularına da tahminler ortaya çıkarmıştır. Yirminci yüzyılın baskın iletişim teknolojileri radyo, televizyon, internet ve telefon mu olduğu yoksa hepsinin tek bir cihaza indirgenerek teknolojik yakınsama mı olduğu sorusuna verilecek kesin bir cevabı yoktur. Bu kapsamda insanların doğası, bu teknolojilerin kullanımları ve onların uygulamaları ile şekillenmektedir (Morrisett, 2003, s. 22).

Kitle kavramı, kültür ve demokrasi paradigması içerisinde son dönemlerde oldukça fazla yer tutmaya başlamıştır. Kitle kültürü, kitle demokrasisi ve kitle iletişimi gibi, her ne kadar bu kavram olumsuz anlam taşısa da bu kavramın sıklıkla kullanılması, tarihi süreç içerisinde toplumsal eğilime bağlanmaktadır. Birinci eğilim nüfus artışı ve nüfusun sanayi şehirlerinde toplanması ile alakalıdır. İkincisi ise nüfusun yani işçilerin fabrikalarda toplanması ve son olarak ise bunlara bağlı örgütlenme ve örgütlenmeye dayalı işçi sınıfıdır. Aslında Williams'a göre hiç kimse kendini kitlenin bir parçası olarak görmemektedir. Çünkü kitle olumsuz olan alt tabaka anlamını taşımaktadır. Bu

bağlamda diğer bir olumsuz anlamı da demokraside halk yığınlarının iktidarı anlamına gelmesidir (Arık, 2012, s. 338).

1.5.1 Yeni İletişim ve Medya Teknolojilerinin Toplumsal Gelişmelerdeki Yeri

Williams, iletişim bağlamında toplum ile teknoloji arasındaki ilişkiye açar iken iletişimi yalnızca bir aktarım süreci olarak görmemektedir. İletişimin alımlama, doğru takdimi ve karşılık vermeyi içerdiğini söylemektedir. Kültürün yerleşmesinde, aktarımında ve etkinliklerin geçişinde iletişime önem atfetmektedir. İletişimin gücünü fark eden politikacılar tarafından izleyici zihinleri şekillendirilmekte ve doldurulmakta kendi amaçları doğrultusunda yönetilmek için kitle iletişimi kullanmak ve istismar etmek istediklerini ifade etmektedirler. Nitekim kitle iletişim araçları, nerede olursa olsun tamamen özünde küçük bir azınlığın şu ya da bu şekilde büyük bir çoğunluğu kontrol etmek için kullandığı bir araç olarak görülmektedir (Williams, 2017, s. 460).

İletişim çalışmalarında Tim O'Reilly, web 2.0 terimini ilk kullanan bilim adamı olmuştur. Zira teknolojik ilerleme bu kavramı, hayatta birçok alana uygulanabilir hâle getirmiştir. Örneğin sağlık 2.0, endüstri 2.0, politika 2.0 ve uluslararası 2.0 gibi yeni kavramlar geliştirilmiştir. Çünkü bu yeni iletişim teknolojilerinin getirdiği yenilikler, insanları daha fazla hayat ve iletişim kanallarına entegre olmasına olanak sağlamaktadır. Yeni iletişim teknolojilerinin paylaşım, etkileşim ve katılım merkezli olması yanında çok hızlı, erişimi çok kolay ve ücretsiz olması, ürünlerin depolama ve hizmetlerin kolay dağıtımını sağlaması, her türlü arama ve çoğaltma imkânı vermesine ilaveten bireysel içerikler üretme olanağı sağladığı için kullanıcıların ilgi ve dikkatini çekmiştir. İnternet ile birlikte iletişim teknolojilerinde yaşanan yenilikler kullanıcıların birçok anlayışını ve davranışını değiştirmiştir (Baker, 2004).

Toplumun tüm kesimlerinin beğenisini ve tercihini kazanmış bu gelişmelere direnmek mümkün değildir. Hizmet sunucularının varlıklarını devam ettirmek için kendi sistemlerini bu yeni iletişim teknolojilerine uyumlu hâle getirmekten başka seçenekleri görülmemektedir. Uluslar arası rekabette yeni teknolojilere hızlı uyum sağlayan uluslar, ilerleme ve yükselme fırsatına erişecek ve rakiplerine fark atacaklardır

(Rothkopf, 1998, s. 327) (Šimunjak & Caliandro, 2019, s. 14).Toplumlar, iletişim teknolojilerinin gelişmesi ile birlikte daha demokratik hale geldikleri iddiasını haklı çıkarmak adına demokratik toplumlarda, seçmenlerin yönlendirilmesi ve bilgilendirilmesi, toplumsal meselelerin tartışılması, tepkilerin ortaya konulması, ifadelerin özgür bir şekilde beyan edilmesi için vatandaşlara ne kadar güç ve hak verildiğine bakmakta yarar vardır (Bülbül, 2000, s. 31).

Yeni iletişim ve medya teknolojilerinin toplum hayatının her alanını kuşattığı bilgisi kapsamında mevcut demokrasi anlayışının ne kadarı ortalama vatandaş anlayışı bağlamında "*bilinçli vatandaş*" kavramıyla bağdaşmaktadır sorusuna da cevap aranmalıdır. Ayrıca ağ bağlantılı bir bilgisayar çağında, sadece siyasal iletişimin nasıl yürütüldüğüne değil, aynı zamanda siyaset olarak sayılan birçok demokratik pratik ve uygulamalarında bu teknolojik değişiklikler çerçevesinde incelenmesi önem arz etmektedir (İnceoğlu, 2015, s. 146). Netice itibariyle, internet çağının her geçen gün toplumda daha fazla nüfuz ettiği ve etkili bir hâle geldiği yerde, yeni iletişim teknolojilerinin sivil yaşam üzerindeki etkilerini tam olarak anlamak biraz zaman alacaktır (Jenkins & Thorburn, 2003, s. 2)

Bilgisayarların, uyduların, akıllı telefonların, radyoların, televizyonların ve diğer elektronik bilgi teknolojilerinin birleşimi içinde bulunan çağ kadar hiç olmadığı kadar etkili ve verimli bir etkileşim sunmaktadır (Allison, 2002, s. 6). Teknolojiye bağlı yeni iletişim araçları yeni bir toplum ve yurttaşlık kültürü yaratmaktadır. Toplumun bu gelişmeler ışığında yargı değerleri, yönelişleri ve tercihleri değişmektedir (Jenkins & Thorburn, 2003, s. 7). Ancak bir iletişim aracının insanlık tarihinin daha geniş bir bağlamı içerisindeki kullanımlarını ve ortaya çıkardığı sonuçları anlamak ve anlatmak için insan davranışlarının ve toplumsal deneyiminin gelişimine bakmak gerekmektedir. Özellikle bu gelişmelerin derinliği, kapsamı ve süresi, bu değişiklikler ve gelişmeler hakkında kullanıcılara ve araştırmacılara daha doğru bilgiler verecektir (Heyer & Crowley, 2017, s. 13).

Günümüz toplumu, teknolojik gelişmelerle çevrelendiği için gerçeklikten peyderpey uzaklaşan ve teknolojik aygıtlarla beslenen sanal bir topluma doğru yönelişi olduğu gözlerden kaçmamaktadır. Bu yapay dünyada, değerler ve ilişkilerin de sanal olduğu izlenimi vermektedir. Kullanıcıların bu teknolojiler üzerinde geçirdiği zamanda

bir artış var iken gerçek hayata dair olgular ve özelliklede kişiliği oluşturan düşünce ve inançlar, bu aygıtlar üzerinden şekillenmektedir. Bu teknolojik gelişmeler, toplumsal sınıfı ve ilişkileri de derinden etkilemektedir. Toplumun en küçük bileşeni olan bireylerin gerçek kimliklerini ifşa etmeden her türlü toplumsal olay karşısında tepki vermesi ve toplumun geneline yayması, toplumun hiyerarşisini değiştirdiğine yönelik tartışmaların başlamasına neden olmuştur. Bu sebeple teknoloji çağında birçok toplumsal ilişkinin sınırları ve alanları, yeniden çizilmeye doğru evirilmektedir. Nasıl ki kişisel kimliklerin yeniden inşa edildiği bir döneme girmiş oldu ise toplum, aynı süreci toplumsal kimlik inşasında görme ihtimal dâhilindendir. Nitekim bu sürecin sonunda, ulusların kimliği ve aralarındaki ilişkilerin boyutu ve hacmini değiştirmeye yönelik yansıması da olacaktır (Dedeoğlu, 2016, s. 22).

Klasik anlamda medyanın, demokrasi anlayışının yayılmasında ve yerleştirilmesinde birçok fonksiyonu vardır ancak onu demokrasinin yegâne kurtarıcısı olarak görmek de çok doğru bir yaklaşım olmayabilir (Moeller, 2008, s. 189). İletişim teknolojilerindeki devrim, toplumun tüm katmanlarında yeni bir umut ve gelecek ifade etmektedir. Sol görüşlü yazarlar tarafından Komünist blokun yıkılmasından sonra devrim sürecindeki fantezileri yeniden ihya etme potansiyeli olarak görülmektedir. Diğer sağ cenah görüşlü yazarlar tarafından ise söz konusu teknolojik gelişmelerin yeni toplumsal ilişkiler ve yeni yatırım alanları yaratmasının yanında yurttaşların vergi yükünü de hafifleteceği düşüncesi ile yeni bir umut oluşturduğu iddia edilmektedir. Yeni medya araçlarında yaşanan teknolojik gelişmelerden her iki cenahın anladığı şey farklı olsa da, bu gelişmeler herkes için bir umut teşkil ediyor olması gelecek adını umut vaat eden bir gelişmedir (Jenkins & Thorburn, 2003, s. 9-10).

1.5.2 Yeni İletişim ve Medya Teknolojileri Bağlamında Kişisel Verilerin Korunması Meselesi

Yeni iletişim ve medya teknolojilerinde meydana gelen gelişmeler, yeni bir sorunlu alan ortaya çıkarmıştır. Bu gelişmeler, bir yandan kişisel verilerin ve belgelerin elde edilmesini ve paylaşımını kolaylaştırır iken diğer bir yandan da verilerin korunmasını ve hukuka aykırı bir şekilde toplanması, paylaşılması ve saklanması birçok ihlale kapı aralamıştır. Başta kişisel ve kurumsal bilgilerin sahipleri olmak üzere kamu

ve özel kuruluşların, bu verileri korumakta üzerlerine düşen bir takım görev ve sorumlulukları vardır. Bu bağlamda kişisel veri, belirli ya da belirlenebilir nitelikteki bir kişiye ilişkin her türlü bilgiyi ifade eden veridir. KVKK'nın 3(1)(d) maddesinde kişisel veri "*kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgi*" olarak tanımlanmış ve anayasal koruma altına alınmıştır (Güçlütürk, 2019, s. 33).

Kişisel ve kurumsal verileri, bireyi ve kurumları diğer bireylerden ve kurumlardan ayırarak onun kendisine özgü özelliklerini ortaya koymaya sağlayan her türlü bilgi şeklinde belirtilmesinde bir beis yoktur. Bu hâliyle kişisel verinin unsurlarını, işlenmemiş bilgi de denilebilecek veri ile kimligi belirlenebilir nitelikte olmak koşuluyla bir kişiye ilişkin her türlü bilgi oluşturmaktadır. Kişisel nitelikli veriler, gerçek kişilerle ilgili olabileceği gibi tüzel kişilerle de ilgili olabilmektedir. Bireyin, ırk ve etnik kökenine, dini ve felsefe inancına veya cinsel yaşamına ilişkin bilgiler *"hassas kişisel veriler"* olarak tanımlanmıştır. Bu bilgiler, bireyin, toplumun, kurumların ve kamunun hayatını ilgilendiren verilerdir. Bu verilerin korunması hususunda ulusal ve uluslararası çapta birçok düzenlemeye ihtiyaç duyulmaktadır (Akgül, 2014, s. 342).

Güncel teknolojik gelişmeler kapsamında bilgisayar, internet ve cep telefonları gibi yeni iletişim araçlarının da yardımıyla bireylere ait kişisel verilere kolayca ulaşılabilmekte, bu bilgiler kişiler, kurumlar hatta ülkeler arasında çok hızlı bir şekilde dolaşıma sokulmaktadır. Ancak kişisel verilere hızlı erişim, bireylerin hukuki güvenliğinin tehdit edebilecek ve özel yaşamlarının gizliliğini bozabilecek endişelere de yol açmaktadır. Kişisel verilerin korunması hukuku iki temel amacı gerçekleştirmek için ortaya çıkmıştır. Bunlar; kişisel verilerin işlenmesi sırasında bireylerin özel hayatının gizliliginin korunması ile kişisel verilerin serbestçe dolaşımının sürdürülmesini sağlamaktır. Bu bilgilerin kamu tarafından işlenmek üzere kullanılması ve korunması, bireyin temel hak ve özgürlüklerini girmektedir. Bu hakların korunması ise bu bilgileri toplayan gerek ulusal gerekse uluslararası düzeyde kamu ve özel sektörlerin sorumluluğu altındadır (Akgül, 2014, s. 343).

İnsanların kişisel ve özel bilgilerini, bilmedikleri taraflarla hangi psikoloji ile paylaştıkları hep merak konusu olmuştur. Bu bilgileri kendi öz iradeler ile mi yoksa teknoloji tarafından dijital ortamlar cazip hale getirilerek bu bilgileri paylaşmaya mecbur mu bırakılıyorlar sorusu akla gelmektedir. Zira bazı insanlar, kendi tercihleri ile

özel bilgilerini paylaşmalarına mutlu olma dürtüleri neden olmaktadır. İnsanların kendi iradeleri ile kişisel bilgilerini paylaşmanın yanında teknoloji sahipleri ve sosyal medya sağlayıcıları, kullanıcılara yem atarak ya da tuzaklar kurarak kişisel bilgilerini de çalmaya tevessül etmektedirler. Geliştirilen ajan yazılımlar ve algoritmalar aracılığıyla kullanıcıların internetten bilgi edinmek için yaptıkları gezintileri ya da arama motorlarından yaptıkları araştırma ve taramaları kopyalamak suretiyle bu bilgilere izinsiz bir şekilde erişmektedirler (Pybus, 2019, s. 227).

Tim Berners-Lee, uluslararası camianın bu gelişmeler bağlamında karşı karşıya kaldığı üç zorluktan bahsetmiştir. Bu zorluklar, kullanıcıların kişisel verilerinin kontrol dışı kullanılması ve paylaşılması ile algoritmalar ve yapay zeka hesaplar üzerinden sahte ve yanlış bilgilerin üretilmesi ve yayılması yanında reklamlar ve sponsorluklar üzerinden siyasi amaçlı propaganda yayınlarının denetimsiz ve hesap verilebilir olmayan bir düzenin ortaya çıkması neden olan zorluklar olarak özetlemiştir. Zira endişe uyandıran bu zorlukların her biri diğeri ile ilişkilidir. Sağlıklı bir demokrasi için yalnızca politik içerikli sponsorluk ve reklamların hesap verilebilirlik açsından yasal düzenlemelerinin yapılması değil, aynı zamanda kurumsal ve kişisel verilerin toplanmasını, analiz edilmesini, yayılmasını ve depolamasını sağlayan algoritmik süreçlere dayanan altyapıların daha iyi anlaşılmasına ihtiyaç vardır. Ancak bu algoritmaların tam olarak insanları anladığını ve anlamlandırdığını söylemek de zordur (Pybus, 2019, s. 227).

Kişilik ve insan hakları kavramı, gün geçtikçe önem kazandığı bu çağda, yeni iletişim teknolojilerinin gelişmesine müteâkip kişisel ve tüzel kişilerin bilgi ve verilerinin korunması ve mahremiyetine saygı gösterilmesi meselesi daha da fazla dikkat çekmeye başlamıştır. Bir temel hak olan kişisel verilerin korunması hakkı, yasal ve kişinin onayı olmadan sınrsız bir şekilde toplanması, işlenmesi ve başka bir tarafla paylaşılması, fiili olarak suç kapsamına girmektedir. İletişim anayasal bir hak olduğu gibi devlet ve kişi güvenliğini ilgilendiren konular hakkında bilgi toplanması ve ifşa edilmesi ya da yanlış bilgilerin paylaşılması ve provoktif paylaşımlarda bulunulması, bir hak olmaktan öte demokratik kamu düzenini ve istikrarı bozmaya yönelik bir ihlal olarak değerlendirilmektedir. Kişisel bilgileri toplayan kamu ve özel kurumların sözkonusu bilgilerin çalınmasına ilaveten verilerin saklanması, silinmesini önlemek,

yok edilmesine ya da anonim hale getirilmesine karşı da sorumluluk vardır (Akgül, 2014, s. 108; Güçlütürk, 2019, s. 37).

1.5.3 Yeni İletişim ve Medya Teknolojilerinin Kamuoyu Oluşturmadaki Rolü

Kitle iletişim araçlarının toplumun geniş kesimlerine seslenebilme ile bir takım görüşlerin oluşabilmesine ve düzenlenebilmesine sahip olmaları nedeni ile birçok grup, yeni iletişim teknolojileri araçlığıyla bu olanaklardan önemli bir ölçüde faydalanmaya çalışmaktadır (Hermanns, 2017, s. 6). Halkın doğrudan kendini ilgilendiren konularda ve kamusal çıkarı ile ilişkili meselelerde doğrudan, aracısız ve eksiksiz bilgiye sahip olması, görüş alışverişinde bulunması, düşüncelerini özgürce ifade etmesi, toplumu ilgilendiren konuların gizlenmeden tartışılması ve karar alma süreçlerine katılması, demokratik rejimlerin temel ögeleri arasında sayılmaktadır. Nitekim yeni iletişim teknolojileri yaratmış olduğu yeniliklerle kamusal alanda yeni ortamlar oluşturmuştur. Bu ortamlar legal otoriteler tarafından doldurulmaz ve düzenlenmez ise küresel suç, çıkar ve terör örgütleri tarafından istismar edilme riskini ortaya çıkaracaktır. Bu durum bir ülkenin başka bir ülke ile yürüttüğü politik ilişkide ya da dış bir aktörle mücadelesinde ve hakkında kamuoyu oluşturma ve kendi politikasına taban yaratma hususunda da kullanma fırsatını çıkarmaktadır. Bu sebeple yeni iletişim teknolojilerinin kamuoyu oluşturma ve uluslararası ilişkilerde yeni boyutlar meydana çıkarmıştır (İçel, 2017, s. 50).

McQuil'in geliştirdiği etki modeli üzerinden hareketle yeni iletişim teknolojileri ile toplumun tutum, davranış, gündem, bakış açılarını ve tercihlerini etkilemek için içerikler tasarlandığı ve yayınlar üretildiği anlaşılmaktadır. Bu yayın ve içerikler üzerinden bireylerin ve toplumların belli olaylara karşı tepkisinin ölçülmesi hedeflenmiştir. Ayrıca bu içeriklerin toplumlar ve uluslararasında yayılması ve dağılım hızı, bu araçların gücünü de ortaya koymakta yararlı olmaktadır. Bu gelişmelere karşı toplum ve ulusların, gündelik hayatta yaşananları ve içerikleri değerlendirmeleri, yorumlamaları ve yaptıkları üzerinden kendilerini denetlemeleri de önemli faktörler arasında gelmektedir. Sonuç itibâri ile herhangi bir olay vuku bulunduğunda bu modelin uygulanması sonucu, toplumsal ya da uluslararası düzeyde kurumsal anlamda bir

değişikliğe meydan getirip getirmediği ile sonuçları ve çıktıları üzerinden anlaşılmaya yardımcı olmaktadır (Usluata, 2003, s. 89).

Uluslararası ilişkilere, Machiavelli'nin Prens adlı çalışmasında iktidarı elde tutmak için de tüm araçları ve yolları mübahlaştırıldığı düşünme biçimi hâkimdir. Bu yolların ve araçların başında konvansiyonel silahlar ile yapılan askeri savaşlar gelmektedir. Ancak modern dünyada savaşlar, her geçen gün fiziksel olgular olmaktan çıkmaktadır. Savaşın ekonomik maliyetleri ve enformasyonun hızı açısından bakıldığı zaman, savaşın zihinlerde sürdürülmesi daha verimli hâle gelmiştir. Bu savaşlarda algı yönetimi ve manipülasyon, medya alanının başat faktörleridir. Çünkü her halükârda bir seçme eyleminde yani tercihte bulunarak haberlerin sunumunu gerçekleştirmektedir. Özellikle insanların aklından ziyade duygularına hitap eden ve rasyonel delillerin arka plana atılması ile yürüyen bir süreçte, insanların manipülatörlerin oyununa gelmesi çok kolay olmaktadır. Sosyal medya bu bağlamda insanları bilinçlendirmek yerine insanların elinden kişisel tercihte bulunma yetilerini alarak onları kendisinin sunduğu fenomenlere mahkûm etmektedir (Al, 2017, s. 207-209).

Yeni iletişim ve medya teknolojilerinin ilerlemesine paralel bir şekilde gelişen sosyal medya araçları ile birlikte algı oluşturma çalışmaları da farklı boyutlara ulaşmıştır. Devletlerarası ilişkilerde önemli bir rol oynayan ana akım medya, sosyal medya platformları ile birlikte daha da hassas bir konu hâline gelmiştir. ABD, seçimleri, Arap Baharı ve Körfez ülkeleri arasında 2017 yılında yaşanan krizlerde de görüldüğü gibi bazı ülkeler başka bir ülkenin iç işlerine müdahale etmek, yönlendirmek ve manipüle etmek için başta yeni medya araçları olmak üzere uluslararası iletişim mecralarını kendi çıkarları doğrultusunda kullanmayı ihmal etmemektedir. Zira savaş ve kriz dönemlerinde medya, önemli bir egemenlik kurma ve propaganda aracına dönüşmektedir (İnceoğlu, 2015, s. 147).

Geçmişte ve bugüne hemen hemen bütün güçlü devletler ve imparatorluklar kendi çıkarları doğrultusunda iletişim araçları icat etmiş ve bu icatlardan faydalanmışlardır (Innis, 2006). Dönemin en güçlü kamuoyu oluşturma araçlarından biri olan sinemayı Naziler, I. dünya savaşı sırasında bir algı oluşturma aracı olarak kullanmışlardır. Aynı şekilde ABD başkan Roosevelt, Radyo'yu kendi politik amaçları doğrultusunda kullanmıştır (Ouyang & Waterman, 2020, s. 16). Algı oluşturma

çalışmaları, hiç bir zaman duraksamamış ancak boyut değiştirerek teknolojik alandaki gelişmeleri amaçları doğrultusunda yoluna devam etmiştir. Günümüz algı oluşturma çalışmaları, sosyal medya platformlarındaki açıkları iyi tespit ederek başka ülkelerin iç işlerine karışma ve rejimleri egemenlikleri altına alma çalışmalarında kullanılmaktadır. Bu açığı en iyi tespit eden ülkeler arasında bu platformlara sahip olmamasına rağmen Rusya gelmektedir (Akyıl, 2017).

Algı oluşturma, bir grubun kamuoyunu etkilemek veya bir konudaki fikrini belirlemek amacıyla farklı araçların kullanılması olarak tanımlanmaktadır. Tarih boyunca devletlerin kendi halklarını belli fikirler doğrultusunda etkilemek amacıyla başta kitle iletişim araçları olmak üzere birçok aracın kullanıldığı bilinmektedir. Bu araçlar arasında en öne çıkan araç ise sosyal medya platformları olmuştur. Çünkü sosyal medya, geniş kitlelere ulaşmada avantaja sahip olmasının yanı sıra eğlence, bilgi sunma özelliği ile de fikirleri, ideolojileri kişilere benimsetmek açısından önemli bir etkiye sahiptir. Sosyal medya şirketlerine, ABD çapında reklam veren kurumlar arasında ABD devleti beşinci sırada yer almaktadır (Abbate, 2014, s. 472). Sosyal medya, siyasi fikirlerin, dinsel inançların yayılması, savaş dönemlerinde halkı bilgilendirme, halkı günlük sıkıntılarından uzaklaştırma yanında devletlerin yeni savaşlar açma, yürütme ve işgal ettiği toprakları halkın gözünde meşru kılmak amacıyla kullanılan bir araç olarak kabul edilmektedir (Akyıl, 2017).

Sosyal medya ortamında, yalnızca ana akım medya kuruluşları için değil, aynı zamanda istihbarat ve çıkar örgütleri için kullanıcılar, izleyiciler ve okuyucular da bilgi kaynakları olarak işlev görmektedirler (Chung, 2017). Savaş dönemlerinde istihbarat örgütlerinin bilgi toplama ve genel kanaati değiştirme konularında bir takım güçlükler yaşamaktadırlar. İstihbarat ve çıkar örgütlerinin yöneticileri, bu gereksinimi ve bilgiye duyulan ihtiyacı iletişim araçları üzerinden gidermeye çalışmışlardır. George Orwell 1984 yılında totaliter rejimleri betimlemek için "*Big Brother (Büyük Kardeş) Seni İzliyor!"* metaforu ile unutulmaz bir portre çizmiştir. Devlet propagandasına adanmış "*Big Brother*" her yerde televizyonlar (iletişim teknolojileri) aracılığıyla vatandaşları izlemekte ve takip etmektedir (Kellner, 2017, s. 126).

Kamuoyu oluşturma ve istihbarat toplama bağlamında gazeteler ve gazeteciler, özelliklede gösteri, çatışma ve savaş bölgelerinde önemli bir bilgi toplama gereksinimi

karşılamışlardır. Nitekim bu fonksiyonu günümüzde yeni iletişim ve medya teknolojilerinin bir uygulaması olan sosyal medya platformları icra etmektedir. Zira savaşan taraflar, düşman hakkında ayrıntılı bilgiler edinmek, kendi görüşlerini halklara benimsetmek gibi ihtiyaçlarının giderilmesinin yanı sıra bu kez kamuoylarında haklılıklarını kanıtlamak ve aynı zamanda bilgiyi propaganda malzemesi olarak kullanmak istemişlerdir. Haber ajansları ayrıca uluslararası çarpıtma (distortion) ya da yanlış bilgilendirme, (doğru yalan söyleme) kaynakları olarak da kullanılmıştır. "*Bilgi kaynağının çıkarına uygun davranması için, verilen saptırılmış bilgilerle doğru düşündüğünü zannettirerek hedef kitleyi yanıltmak*" diye de tanımlanan dezenformasyon sıkça başvurulan yönetimlerin birisi olmuştur (Girgin, 2002, s. 36).

1.6 Yeni İletişim ve Medya Teknolojilerinin Siyaset ile İlişkisi

İletişim kanallarının çeşitliliği ve geniş yelpazeye yayılması, siyasi yapıların demokratikleşmesi için önemli bir fırsat teşkil etmektedir. Yeni medya ve iletişim teknolojileri ile topluluklar, ana akım medyanın tahakkümünden kurtulmuş ve izleyicileri pasif bir konumdan aktif bir konuma getirmiş ve medya alanına yeni ilkeler ve anlayışlar getirmiştir. Bu kapsamda politikaya ve siyasete yeni konseptler katmıştır. Siyasi yapıların hesap verebilirlik ve yüksek halk katılımı ile daha özgürlükçü ve daha demokratik olmasına yardımcı olmaktadır (Demircan, 2016, s. 153). Yeni medya ve iletişim teknolojilerinin gelişmesi ile birlikte seçmen davranışları, bakış açıları, tercihleri ve yaklaşımları da değişmiştir. Bu teknolojik ilerlemeler ile birlikte Howard Dean'in aday belirlemede ifade ettiği enerjik, liderlik ve doğru adaylık gibi parametreleri arasına yeni iletişim araçlarının da eklenmesiyle seçim propaganda stratejileri arasına girmiştir (Jenkins, 2016, s. 317).

1.6.1 Yeni İletişim ve Medya Teknolojilerinin Sosyal Medya Kullanıcılarının Politik Sürece Katılımları Üzerindeki Rolü

Kitle iletişim araçlarının gücü ve etkisi, 1929 yılında ABD'de yaşanan ekonomik krizin çözümü için hazırlanan planın dönemin başkanı Roosevelt tarafından radyodan anlatılması ve muhataplarında karşılık bulması üzerine iyice fark edilmiştir. Zamanla

siyasiler, bu iletişim araçlarını seçim çalışmalarında da kullanmaya başlamışlardır. Ancak bu teknolojinin tek boyutlu bilgi aktarması ve bilgi hakkında yeterli müzakere etme imkanı vermemesi, yeni arayışlara sevk etmiştir. Vatandaş ve toplumların üzerinde derin izler bırakan yeni iletişim teknolojileri bu arayışlara bir cevap üretmiş ve başta siyasi seçimler olmak üzere gündelik yöneten-yönetilen ilişkilerinde ve siyasi tartışmalarda toplumda bulduğu karşılıkla birlikte doğrudan etkileme potansiyelini ortaya çıkarmıştır (Bülbül, 2000, s. 28) (Öztürk İ. D., 2014, s. 399).

Politikacılara yeni iletişim teknolojileri başta salgın dönemleri olmak üzere sıradan, yerel ve en ücra köşedeki üyelerine ya da takipçilerine kolayca erişebilme, yeniden bağlanabilme, siyasal katılımlarını sağlayarak gruplar arası iletişim kurabilme imkânı sağlamaktadır. Bu imkânlar çerçevesinde parti içi demokrasinin daha iyi işleme ve hesap verebilirliği arttırmak imkânı doğmuştur. Bu gelişmeler ışığında internet üzerinden siyasi etkileşime girme oranlarının gün geçtikçe daha da çok artacağını kolaylıkla söyleyebiliriz. Ancak bazı politikacılar veya kamu kurumları, yeni iletişim teknolojilerinin sağlamış olduğu birden birçoğa çevrimiçi ve müzakereci araçları benimseme konusunda yavaş davrandıkları konusu ise başka bir gerçekliktir. Bu gelişmeler ışığında internetin, siyasal tartışmalara ve müzakerelere katılımı sağlamakta, etkinleştirmekte ve derinleştirmekte olduğu düşüncesi ortaya çıkmıştır. Ayrıca bu teknolojilerin, vatandaşlar ile siyasi liderler arasındaki ilişkiyi her geçen gün daha da güçlendirdiği ve demokrasinin yaygınlaşmasını sağladığı görülmektedir (Davis, 2010, s. 746-748) (Locke, 1999, s. 211).

Yeni medya ve iletişim teknolojilerinin siyaset ile ilişkisi yeni bir ilişki değildir. Sosyal medyanın oluşturmuş olduğu olanakları, ilk keşfedildiği tarihten itibaren siyasiler, yeni medya ile iyi ilişkiler kurmak ve geliştirmek istemişlerdir (Şen F. N., 2014, s. 448). Yeni iletişim teknolojileri üzerinden bağış toplama, bloglar açarak halk ile iletişim kurma ve internet üzerinden "*akıllı kalabalıklar*" tarzı etkinlikler yaparak siyasetçiler, sosyal medya ile tanışmışlardır. ABD 2004 seçimlerine hazırlık aşamasında iken çıkan bir haberde George Bush'un 1983 yılında Vietnam'da bulunduğu yıllarda sorumluluklarını yerine getirmemek için aile nüfuzunu kullandığı yönünde çıkan haberleri gündem olmuştur. Günün sosyal medya aracı olan bloglarda, bu haberi tartışmak için blog kullanıcıları Bush'tan bir talepte bulunmuşlardır. Bush, blogları aşağılayıcı bir şekilde hafife alarak bu talebi reddetmesi üzerine çıkan tartışmalar, bir

anda Amerikan toplumunun gündem konusu olunca, Bush özür dilemek ve danışmanlarının görevine son vermek zorunda kalmıştır. Bu olay literatüre sosyal medyanın siyaset alanında ilk zaferi olarak kaydedilmiştir (Jenkins, 2016, s. 321).

Yeni medya ve iletişim teknolojilerin olanaklarını kullanan başka bir figür ise Barack Obama'dır. Obama, 2012 seçimlerinde sosyal medyaya rakibi Mitt Romney'ye nazaran 5 kat daha fazla yatırım yapmış ve seçim zaferini "*four more years*" tweeti ile sosyal medya üzerinden duyurarak yeni iletişim teknolojilerine verdiği önemi göstermiştir. Sosyal medya platformları genellikle genç ve apolitik kuşakların aktif bir şekilde kullandığı bir iletişim kanalı olması itibari ile gençlerin siyasete çekilmesi ve oy kullanması yönünde icra edilen siyasal kampanyaların etkisi üzerinde yapılan araştırmalarda pozitif sonuçlar alındığı kanıtlanmıştır. Bu çalışmalarda aynı zamanda seçmenlerin tercihlerinin ve davranışlarının da etkilendiği sonucu ortaya çıkmıştır (Şen F. N., 2014, s. 455-457).

Bush olayı ve Obama seçim kampanyası ile birlikte ana akım medya kuruluşları ve birçok siyasetçi, yeni medyanın rolünün farkına varmış ve yeni medya platformları ve kullanıcıları ile iyi geçinmek zorunda kalmışlardır. Daha da ileri giden bazı siyasetçiler blog kullanıcılarını kendi propaganda araçları arasına almış ve yazılarından, analizlerinden ve sunumlarından faydalanmışlardır (Cull, 2013, s. 122-138). 2004 ABD seçimlerinin sonuçlarına blogların ne kadar etkili konusu tartışmalı olmuştur ancak yeni medya araçlarının başta sosyal medya olmak üzere ne kadar etkili olduğu bir sonraki ABD seçimleri ile tekrar gündeme gelmiş ancak bu sefer tartışma konusu seçmen kararları, tercihleri ve yönelişleri üzerinde dış istihbarat servislerinin sosyal medya platformlarını etkileme, manipülasyon ve istihbarat toplama aracı olarak kullanıldığı yönünde olmak kaydıyla farklılık göstermiştir (Jenkins, 2016, s. 322).

Sosyal medya platformları, seçmenlerin bu teknolojiler ile yönlendirilmesini keşfetmesi üzerine özel algoritmalar ve yazılımlar geliştirerek siyasetçilerin ve politikacıların hizmetine sunmuştur (Hermanns, 2017, s. 5). Facebook, Unilever NV ve Coca-Cola Co. gibi ticari kuruluşlara kampanyalarında yardımcı olduğu gibi politikacılara da yardımcı olacak teklifler geliştirmiştir. Facebook kurmuş olduğu bir çalışma ekibi ile bazı siyasetçilerin seçim çalışmalarına katılmış ve zafer kazanmalarında etkili rol oynamıştır. Bu takım, 2016 ABD seçimlerinde her iki adaya

da teklif götürmüş, Trump bu teklifi kabul ederken Clinton reddetmiştir. Dünya liderleri arasında en fazla takipçisi bulunan Hindistanlı siyasi lider Modi de Facebook timi ile çalışmıştır. Ayrıca Filipinler devlet başkanı Rodrigo Duterte, kendi ve ülke imajını dünya kamuoyu nezdinde iyileştirmek için kendine bağlı bir grup yöneticiye eğitim aldırmıştır. Bu bağlamda Facebook dünya genelinde seçilmiş birçok yönetici ile çalışmaktadır. Yöneticilerin seçmenleri ile iletişim kurma, etkileşim içerisine girme, görüş ve düşüncelerini öğrenmek için Facebook, yardımcı olmaktadır (Etter, Frier, & Sarah, 2017).

ABD 2016 seçimlerinde, her iki parti de seçim kampanyalarında dijital stratejilere büyük yatırım yapmış ancak farklı taktikler kullanmışlardır. Trump'ın dijital kampanya yönetmenlerinden Brad Parscale, Trump zaferinin önemli bir nedenini, dijital reklamcılığa yaptığı yatırımda görmektedir. Clinton'ın kampanyası tüm popüler sosyal medya platformlarında daha fazla içerik üretmesine rağmen ana akım medyaya daha fazla politik reklamlara harcama yaparak stratejik bir hata yapmıştır. Dijital platformlarının aynı zamanda mikro hedefleme konusunda daha iyi olması nedeni ile seçmenler nezdinde daha iyi sonuç vermiştir. Clinton, sosyal medyada Trump'tan daha fazla içerik üretmiş olmasına rağmen seçime günler kala daha az harcama yapması, seçim yarışını geride bitirmesinde önemli bir faktör olmuştur. Nitekim seçimlerin sonucunu yalnızca seçim kampanyalarına yapılan yatırımlarına bağlamak doğru bir yaklaşım olmaz, bu durumu yatırımlara ilaveten kampanya içeriklerinin de oynadığı role bakmak gereklidir. Özelliklede sosyal medya kullanıcılarının ilgisine çeken kampanya içerikleri, ana akım medya içeriklerinden farklılık göstermesi, seçim sonuçlarına etkilediği gözlerden kaçmamalıdır (Graber & Dunaway, 2017, s. 550).

İnternetin başta kitleler olmak üzere genç yaş gruplarının siyasi tercihlerini belirlemede önemli bir rolü olduğu ortaya çıkmıştır. Bilimsel araştırmalar, sosyal medya araçlarının sunmuş olduğu olanaklardan dolayı politik konularda ve tercihlerde seçmenlerin siyasi davranışlarını etkilediğini kanıtlamıştır (Graber & Dunaway, 2017, s. 165). Obama, 2008 seçimlerinde sosyal medyaya özel bir ilgi göstermiş ve iyi kullanarak genç seçmenin oyunu almayı başarmıştır. PEW'in yaptığı araştırmaya göre 18-25 yaşlarında genç yetişkinlerin %46'sı, en az günde bir kez sosyal ağ profillerini ziyaret ettiklerini söylemektedirler. Sosyal ağlar, insanların ve özellikle gençlerin politik tartışmaları yapabileceği bir alan olmanın yanında hızla günlük etkinliklerinin bir

uzantısı hâline getirmektedir. Bu nedenle, gençler arasında sosyal medya araçlarının politik konularda kullanımı, onlara siyasi yaşama katılmaları ve yaşamları boyunca etkileyebilecek katılım alışkanlıkları edinecekleri ve siyasi katılım alışkanlıkları oluşturmaya başlamalarını sağlayacak yeni bir sosyalleşme aracı olması tahmin edilmektedir (Bode, Vraga, Borah, & Shah, 2013).

Sosyal medyanın birçok özelliğinden dolayı insanların kararlarını yönlendirmesi ve yanlı kararlar vermesine neden olması yüzünden birçok uzman bu gelişmeleri endişe ile takip etmektedir. Gazeteci Gauri Lankesh, öldürülmeden önce son kaleme aldığı yazısında yalan haberleri çağında sosyal medyanın yalan ve yönlendirmeli haberler yaparak politik hayatın zehirlenmesinden yakınmıştır. New York Üniversitesi'nde medya ve kültür profesörü olan Mark Crispin Miller, Sosyal medyayı yönlendirmek, demokrasinin altını oymaktan farklı olmadığını vurgulamıştır. Aynı endişeler, Rusya'nın ABD 2016 başkanlık seçimlerine müdahale ettiği iddiaları üzerine Facebook'a yapılmıştır. Her ne kadar bir takım filtreleme çalışmaları başlatsa da Facebook yöneticisi Mark Zuckerberg, insanların düşünce ve haber alma özgürlüklerine herhangi bir kısıtlama getirmenin söz konusu olmayacağını dile getirerek bu iddiaları farklı bir bakış açısı ile yorumlamıştır (Etter, Frier, & Sarah, 2017).

Sosyal medya platformlarının ülkelerin ulusal politik düzenini ve rejimini değiştirme potansiyeline sahip olduğu 2010 "*Arap Baharı*" (Castells M. , 2015, s. 164) ve 2016 ABD başkanlık seçimlerinde bariz bir şekilde görülmüştür (ICA, 2017). Ayrıca Trump gibi siyasetçiler ana akım medyanın uygulamış olduğu politikalardan şikâyet ederek kendini hiç bir ana akım medyasına bağımlı olmadan düşüncelerini ve görüşlerini ifade etmek için sosyal medyayı kullanmıştır (Graber & Dunaway, 2017, s. 635). Dünya siyasetinde Trump gibi etkili olan siyasetçilerin, kimliği belirsiz kişiler tarafından bazı konularda desteklenerek ve diğer konularda ise eleştirilerek etki altına alınmaya çalışıldığı görülmüştür. Bu bağlamda menşei belirsiz siber orduları, ülke dış politikasını ve toplum vicdanını rahatsız eden konularda, kullanıcılar nezdinde sosyal medya platformları üzerinden bir bilinç ve akım oluşturarak ülke yöneticilerinin ve yargı kararlarını ya da politikalarını değiştirmeye çalışmaktadırlar (Larson, 2017).

Sosyal medya platformları üzerinden örgütlenen gençler, gelecek için umut vadetmeyen yapılardan ve rejimlerden kurtulmak için sokaklara inerek tepki koymaları

ve toplumsal hareketler başlatmaları, bu bağlamda dikkate alınması gereken başka bir olgudur. Bu hareketler ve yapılanmaları ile ülkeler ve toplumlar iç çatışmanın eşiğine kadar gelmişlerdir. Devlet geleneği ve demokrasi kültürünün yüksek olduğu ülkelerde, toplumsal hareketler kucaklanmış ve otorite boşluğuna düşülmeden düzenin korunması başarılmıştır. Ancak devlet geleneği zayıf olan ülkelerde ve demokrasi kültürü yerleşmeyen topluluklarda bu süreç, iç savaşlara kadar sürüklenmiştir. Matthew Zook'un araştırmaları, sosyal medya araçları kullanıcılarına düşüncelerini ifade etme ortamı yaratma yanında tepkilerini de dile getirmek ve ülke politikasını değiştirmek için sokaklara inme ve örgütlenme noktasında alanlar sunar iken bu hareketlerin lidersiz ve politikasız olmaları hasebiyle yönlendirmeye açık yapılar hâline de getirdiğini göstermektedir (Castells, 2008, s. 529)

Yeni iletişim ve medya teknolojilerinde yaşanan son gelişmeler, birçok toplumsal ve ekonomik alanda değişikliklere neden olduğu gibi siyasi alanda da büyük değişiklikler yaratma potansiyeline sahip olmuştur (Sancar, 2017, s. 375). Geleneksel gazetecilik ve iletişim sektöründe profesyonel olmayan kullanıcı menşeli içerikler ve vatandaş gazeteciliğinin ortaya çıkmasına yol açmıştır. Genellikle duygusal noktalara hitap ettiği için bu yapılar, yabancı ülkelerin ve terör örgütlerinin de gündemine ve güdümüne girme riskini de beraberinde taşımaktadırlar. Dijital etkileşim araçları, yeni bir kamusal alan yaratmıştır. Bu teknolojiler zaman, mekan ve politik kısıtlamaların yarattığı iletişim engellerini dengelemektedir. Ayrıca iletişim kanallarının çoğalması, hiper-rekabetçi bir medya dünyasının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Haberin oluşturulması, yazılması ve dağıtılması anlayışılarında yeni yaklaşımların sayısı her geçen gün artarak geleneksel gazeteciliğin modernizasyonunu sağlmıştır (Graber & Dunaway, 2017, s. 661).

Yeni iletişim ve medya teknolojileri gençlere hitap ederek politik sürece katılımlarını sağlamakta pozitif bir işlev görür iken genç beyinlerin ülke politikaları ve çıkarları hakkında yeterince bilince sahip olmamaları başka sorunlara neden olmaktadır. Bu bağlamda yeni iletişim ve medya teknolojilerinin meydana getirdiği açıklardan dolayı bireysel ve krumsal kullanıcıların bilgileri ile birlikte ulusal güvenlik mahiyetindeki bilgilerin, Rusyan'nın ABD 2016 başkanlık seçimlerine müdahale girişimleri iddiasında olduğu gibi meraklı gözlerden ve suç örgütlerinden korunması konusu, çok daha hassas bir konu hâline getirmiştir. Bu bağlamda yönetici ve

düzenleyici kurumların, basın özgürlüğü ile ulusal güvenlik arasında sağlam ve makul bir denge kurulmasını ve küresel işbirliğini kaçınılmaz hâle getirmiştir (Graber & Dunaway, 2017, s. 672).

1.6.2 Yeni İletişim ve Medya Teknolojilerindeki Gelişmelerin Ulusal Politikalara Yansımaları

Siyasetin bilimselleşmesi ve iletişim teknolojilerinin gelişmesi ile birlikte bu iki kavram siyasal iletişim bilim dalı adı altında ele alınmaya başlanmıştır. Siyasal aktörler, siyasal iletişimle belli bir ideolojik amaçları hedef gruplara, kitlelere veya ülkelere kabul ettirmek ve eyleme dönüştürmek için uygulamaya koymaktadırlar (Aziz, 2013, s. 4). Seçim dönemlerinde doğru yöntemlerin ve tekniklerin kullanılması suretiyle seçimi kazanma olasılığı artmaktadır. Ayrıca bu çalışmalar, seçim sonrası belli kanunları meclisten geçirmek ya da kamuoyunu ikna etmek için de kullanılmaktadır. Kamuoyu oluşturmanın yanında iktidar ya da muhalefetin gündem oluşturmak ya da gündemi değiştirmek için de bu tür araçlara tevessül ettiği müşahede edilmektedir. Zira siyasal iletişimciler, geleneksel medyanın olanaklarından faydalanmanın yanında rakiplerine fark atmak ya da aynı koşullarda yarışmak için yeni iletişim teknolojilerinden azami bir şekilde yararlanmaya çalışmaktadırlar (Öztürk İ. D., 2014, s. 404) (Ekinci, 2016, s. 45).

Son dönemlerde yapılan politik ve seçim çalışmaları ile yeni iletişim ve medya teknolojileri arasında güçlü ve dinamik bir bağ olduğu ortaya çıkmıştır (Hermanns, 2017, s. 6). Politikacılar kendi taban ve seçmenleri ile iletişim kurmak için yeni iletişim ve medya teknolojilerini kullanmaya başlaması, bu alanda birçok konsept değişikliğini de beraberinde getirmiştir (Postman, 2016, s. 19). Politikacı ve liderler, yeni iletişim ve medya teknolojileri aracılığıyla seçmenleri ile sürekli ve aracısız bir şekilde doğrudan iletişim hâlinde kalmakla birlikte yeni projeleri ve düşünceleri hakkında fikir alış verişinde bulunmakta ve seçmenlerinin kararlarına katılmalarını sağlamakta, kamuoyu oluşturmakta, sokağın nabzını ölçmekte ve desteğini güncel tutmaktadırlar (Rothkopf, 1998, s. 329).

Söz konusu yeni medya ve iletişim kanalları ile politikacı ve siyasetçiler kendi seçmenlerine yaptıkları gibi diğer parti ve liderlerin seçmenlerine de mesaj göndererek

seçmene değer verildiği hissi yaratarak oylarını artırmakta ve tabanlarını genişletmektedirler. Politikacıların bu davranışları kuşkusuz takipçilerini de etkileşim hâlinde kalmasına katlı sunmakla birlikte kullanıcıların sistem çevresinde durmalarını sağlamakta ve farklı araçlara başvurmalarını engelleyerek politik ve toplumsal huzuru tesis etmesine yardımcı olmaktadır. Zira geleneksel politik sistemin tartışıldığı ve temsiliyet demokrasinin yetersiz kaldığı bu günlerde bu tür iletişim teknolojileri, politikacılara yeni alanlar yaratmıştır. Politikacıların bu alanları bilinçli bir şekilde kullanması, vatandaşlara da olumlu yansıması olacak ve daha duyarlı ve bilinçli kullanacakları kanısını artıracaktır (Nixon & Johansson, 1999, s. 137).

Yeni iletişim teknolojilerinin en belirgin özellikleri arasında çok yönlü iletişim kurma imkânı sağlayarak kullanıcılar arasında etkileşim yaratması gelmektedir. Bu teknolojileri kullanan bazı lider ve siyasilerin tek yönlü ve dayatmacı bir şekilde kullandıkları tespit edilmiştir. Aslında bu liderler söz konusu teknolojilerin doğası hakkında yeterince bilgi sahibi olmadıklarını göstermekte ve boş yere enerji ile zaman kaybetmek suretiyle istenilen sonucu yaratamamaktadırlar. Yeni iletişim teknolojilerin kendi yapısına uygun kullanım alanları vardır (Yağmurlu, 2019). Bu bağlamda yeni iletişim teknolojileri geleneksel medyanın bir uygulaması değildir. Yeni iletişim teknolojilerini, geleneksel medya anlayışı içerisinde kullanmak, kullanıcılara hiçbir fark kazandırmayacaktır. Bu nedenle sosyal medya hesapları açmak ve paylaşımlarda bulunmak başka, doğasına ve amacına uygun bir şekilde kullanmak başka bir gerçekliktir. İki teknoloji uygulama arasındaki fark, sonuçları itibari ile Obama ve Romney ile Clinton ve Trump ABD başkanlık seçimlerinde bariz bir şey şekilde görülmüştür (Öztürk İ. D., 2014, s. 433).

İletişim teknolojilerinde her teknolojinin kendine özgü uygulamaları ve etki alanları olmuştur. Genellikle herhangi bir iletişim teknolojisi, diğer teknolojiyi ortadan kaldırmamakta ve yerine geçmemektedir. Ancak bazı teknolojik aygıtlar, teknolojik yakınsama sonucu birçok uygulamayı tek bir aygıtta toplamayı başarmıştır. Bu sebeple birçok iletişim kanalının yeni teknolojiler ile bir aygıtta toplanması, yeni iletişim teknolojiler üzerine yatırım yapılmasına neden olmuştur. Ayrıca bu teknolojilerin mention ve hashtag gibi farklı etkileşim alanları oluşturarak politikacılara güçlü bir şekilde gündelik iletişim hayatına girmesinin önünü açmıştır (Koyuncu & Medin, 2017). Toplumun tüm kesimlerini kapsamak ve ayrıcalık yaratmak adına bu yeni

iletişim teknolojilerini kullanıcılar kadar siyasilerin de öğrenmesinin ve uyum sağlamasının önemi, her geçen gün daha iyi anlaşılmaktadır. Bu teknolojilerin dışında kalan siyasilerin ve yöneticilerin başarılı olma olasılığı ise gün geçtikçe zayıflamaktadır (Öztürk İ. D., 2014, s. 410-415). (Šimunjak & Caliandro, 2019, s. 14)

Yeni iletişim ve medya teknolojilerinin demokrasi kültürünün yayılmasında ve demokratik kurumların yerleşmesinde birçok yararları olmuştur. Politikacılar ve seçmenlere sunmuş olduğu imkanlar sayesinde siyasi konferanslar, toplantılar, seçim kampanyaları ve mitingler yanında toplumsal konular hakkında danışmanlıklar, müzakereler, değerlendirmeler ve hatta kararlar bile online ortamlarda alınması ve yapılması, seçmen ve politikacı arasında yeni bir ilişki boyutunun oluşmasının yolunu açmıştır (Bülbül, 2000, s. 31). Ayrıca bu araçlar vasıtasıyla adayların tanıtılması, seçmenlerin nabzının tutulması ve ölçülmesi, sloganların belirlenmesi ve aday propagandası yapılmasına imkânı sunması, adayların seçmenlerle projeleri ve vaatlerinin tartışılması ve seçmenle adayın herkese açık bir ortamda etkileşime girmesi, katılımcı demokrasiye yeni imkânlar ve fırsatlar getirmiştir (Oskay, 2016, s. 47). Obama ve Romney örneğinde görüldüğü gibi bu yenilikleri iyi bir şekilde kullanan ve değerlendiren seçmen ve politikacılar, rakip ve muadillerine karşı avantaj sağlamaktadırlar (Coleman, 1999, s. 198-203).

Kullanıcılar, yeni iletişim teknolojileri ile yalnızca yönetim sürecine katılmakla yetinmeyip seçim ve tercih süreçlerine de katılım sağlamakla bu teknolojileri, bir siyasal iletişim aracına dönüştürmüşlerdir. Karşılıklı etkileşim ve doğrudan temas kurma özelliği sunduğu için bu teknolojiler, seçmenleri etkilemek için aynı zamanda politikacıların da ilgi gösterdiği bir mecra olmuştur (Rothkopf, 1998, s. 353). Bu mecralar her iki taraf için açık bir iletişim ortamı oluşturması babından adayların projeleri ile seçim programlarından bahsetme ve bu konularda geri dönüş alma olanağı da içinde barındırmaktadır. Zira bazı adayların gerek maliyet gerekse ana akım medyanın ambargosuna maruz kalması durumlarında adaylara, alternatif bir iletişim mecrası da sunmaktadır. Ayrıca seçmenler ile ilişkiyi seçim sonrası için de canlı tutmak, enformasyon akışını sağlamak, iletişimi geniş bir zaman dilimine yaymak ve sürdürülebilir kılmak için yeni iletişim teknolojileri iyi bir fırsat teşkil etmektedir (Şen F. N., 2014, s. 442).

Yeni iletişim ve medya teknolojilerinin yaratmış olduğu yeni ilişki türleri, imkânları ve fırsatları, kendini önemli bir güç merkezi hâline getirmiştir. Bu sebeple birçok siyasetçi, işadamı, kamu kuruluşu, hatta çıkar ve suç örgütleri, bu teknolojileri etkin bir şekilde amaçları doğrultusunda kullanmayı tercih ve bu alanda yapılan akademik çalışmaları yakından takip etmektedirler (Oğuz, 2018). Yeni iletişim ve medya teknolojileri kullanıcılara birçok imkân sunması, birçok kişi ve kurumu bu teknolojilere yönelmesini sağlamıştır. Bir bakıma iletişim teknolojilerindeki bu yenilik ve imkânlar, demokrasinin yerleşmesinde ve yayılmasında kullanma olanağı ortaya çıkarmaktadır. Bizzat iletişim alanındaki teknolojik gelişmeler ile toplumda artan kullanımları, iletişim çalışmaları için önemli bir kaynak ve motivasyon teşkil etmekte olup bu ilişki zamanla birbiri ile uyum arz ederken bağımlılık derecesi de her geçen gün artmaktadır (Tutal, 2005, s. 65).

Yeni iletişim ve medya teknolojileri toplumsal ve politik konularda kullanıcılara, karar mercilerine ve vericilerine kolay erişim sağlama, kurumlardaki beşik bekçilerinin engellerini aşma, karar vericiler ile toplum arasında etkin ve doğrudan etkileşim imkanı sunması ile kararlar ve tasarılara hızlı ve kolay erişim sağlama gibi imkan ve fırsatlar vermektedir (Tambani, 1999) (Locke, 1999, s. 212). Ayrıca toplum içinde sesi kısılmışların, azınlıkların ve kapalı toplumların sesinin duyulması, görüş ve fikir beyan etmesi ve alışverişinde bulunması imkânını sağlamaktadır. Diğer bir yandan Trump örneğinde olduğu gibi politikacılara toplumun nabzını tutma, ölçme ve değerlendirme imkânı bulma, seçmenin oyu ile temsilcilerin eylemleri arasında kıyaslama imkânı sunma ve toplumun ülke genelini ilgilendiren meselelere katılımını sağlama gibi birçok teşvik sunmaktadır (Geray, 2003, s. 18-19) (Uğurlu, 2013, s. 10).

Yeni iletişim ve medya teknolojileri ile lider ve politikacılar, tabanlarını ve seçmenlerini yönlendirilmesi ve davranışlarının belirlenmesi yanında diğer aday seçmenlerine ve program, proje ve planları da erişim sağlama fırsatını elde etmişlerdir. Bu program ve planlar hakkında bilgi edinme ve bunların geniş bir katılım ile açık ortamlarda tartışma ve müzakere etme olanağa sahip olmaları politikacılara avantajlar sağlamıştır. Bu tartışmaların nihayetinde kullanıcılara seçimini yapmak ve eylemde bulunma imkânını vererek elle tutulur demokratik eylemler ve uygulamalar yanında sanal ortamlarda yaratılan imkânlarla sanal demokrasi olanağı sunmaktadır. Seçmenler ve politikacılar veya devletler, bu sanal ortamlarda küresel, toplumsal, politik,

ekonomik, kültürel ve sosyal olayları tartışmakta, değerlendirmekte, müzakere etmekte ve bazı zamanlarda da karara bağlamaktadırlar. Bu uygulamalar modern anlamda yeni bir kamusal alan yaratmıştır (Morrisett, 2003, s. 27).

İletişim teknolojileri toplumun yaşam alanlarında bir takım yöntem ve alışkanlık değişikliğine neden olduğu gibi ulusal politikalarda da değişimlere neden olmaktadır. Bu dönüşümeler, ulusal sınırlar içiresinde yaşandığı gibi, yeni iletişim ve medya teknolojilerindeki devrim niteliğindeki gelişmelere bağlı olarak sınırlar ötesini ilgilendiren politikalara da yansımaktadır. Erişimin sınırlandırılmaması ve kullanımdaki kurumsal engellerin sınırlı olması halinde, yeni iletişim ve medya teknolojileri politik katılımı teşvik edecek, demokrasinin yayılmasını ve yerleşmesini derinleştirecek ve uluslararası barışı destek sağlayacak bir olgudur (Rothkopf, 1998, s. 357).

Bu teknolojiler ve iletişim alanında geniş kullanımları, özelliklede ülke dışında yaşayan ve ülke içi politika ile ilgilenen vatandaşların iç politikaya katılımını sağlamaktadır (Hermanns, 2017, s. 17). Ancak bir takım demokrasiye kapalı rejimler, internet hızını sınırlı tutmakta, erişimi engellemekte ve özgür dünyanın sosyal medyası diye ifade edildiği platformları engelleyerek ya da kendi üretimleri olan platformları kullanılmasını zorunlu kılarak dünya ile iletişim entegrasyonuna güvenlik duvarları örmektedir. Küreselleşmenin en hızlı yayıldığı bu çağda, bu tür engellemelerin ya da erişimine kısıt ve sınırlamalar getirilmesi, demokratikleşme sürecine ve dünya barışını riske atacak adımlar olarak telakki edilmektedir. Ancak bu bağlamda küresel terör ve çıkar örgütlerinin uluslararası çapta yarattığı tehlike ve tehditlerin de göz ardı edilmemesi gerekmektedir (Allison, 2002, s. 16).

1.6.3 Yeni İletişim ve Medya Teknolojilerinin Demokratikleştirme Potansiyeli

Dijital devrim bağlamında yeni iletişim teknolojilerinin toplumları demokratikleştirip demokratikleştirmediği konusu, 1960'lı yıllardan beri bilim insanlarının ve politikacıların gündemini işgal eden bir konudur. Bazı bilim insanları, demokratik bir araç olduğu yönünde düşünceler sarf ederken bazıları ise bu araçlara gereğinden fazla önem atıf edildiği yönünde aksi görüşler serdetmişlerdir. ABD'de

yapılan bir araştırmaya göre vatandaşların haber kaynağının temelini televizyon oluşturmaktadır (Castells, 2008, s. 473). Ancak Enzensberger, televizyon, "*haberleşmeye hizmet etmemekte, bilakis bunu engellemektedir"* diyerek tepkisini koymuştur (Docter & H.Dutton, 1999, s. 223).

İletişim ve medya teknolojilerinin toplumu demokratikleştirdiği görüşüne destek çıkarak Brecht, Radyo kuramında dönemin en ileri iletişim teknolojisi olan radyonun bir demokratikleştirme aracı olduğunu ifade etmiş ve bu teknolojiden azami bir şekilde istifade edilmesi gerektiğini söylemiştir (Brecht, 2012). İletişim teknolojilerinin toplumu demokratikleştirdiği görüşünü benimseyen Barlow'a göre ise bilgisayar tabanlı teknolojiler bireyi ve toplumu, bazı otoriter rejimlerin diktatörlüğünden kurtarmaya yaramakta oldığunu ve Althusser'in ifade ettiği gibi devletin ideolojik aygıtları ile devletin baskı aygıtlarını uygulayan iktidarların çevrimiçi topluluklar üzerindeki baskı ve otoritelerini zayıflattığını öne sürmüştür (Jenkins & Thorburn, 2003, s. 7).

Bir diğer kuramcı De Sola Pool'a göre ise iletişim araçları yaygınlaştıkça, özelleştikçe ve baskı makineleri veya mikrobilgisayarlar gibi kolay erişilebildikçe özgürlük ve demokrasi güçlenecektir. Ancak bu görüşlere aykırı bir ses olan Lessig ise, daha karamsar bir tablo çizmiş ve kötü bir sonuca ulaşmıştır. Lessig, içinde bulunduğumuz dijital dünyanın, özgürlüğün sağlandığı bir dünya olmadığını ve siber uzayın antidemokratik potansiyelini anlamadığımız sürece, özgürlüğümüzün birileri tarafından elimizden alındığı ve kontrol edildiği süreci anlamayacağımızı ve uyutulduğumuzu söylemektedir. İletişim ve büyük ağ araçları, merkezileştikçe ve sınırlı kişilerin ellerinde tekelleştikçe, merkez tarafından çevrenin kontrol edilmesi daha olası olacaktır. Rheingold ise, teknolojik gelişmelere müteâkip oluşan yeni topluma "*sanal toplum*" adını vermiştir. Rheingold, sermaye sahibi ve büyük güçler toplumu kontrol etmek ve ürünlerini satmak için bu sanal ortamı kullanmaktan kesinlikle geri durmayacaklardır demektedir (Jenkins & Thorburn, 2003, s. 6-8).

Ulus ve vatandaşların etkileşim hâline girmesi kapsamında; bilgilendirilmesinde, eğlendirilmesinde ve bilinçlendirilmesindeki rolü üzerinden yeni iletişim teknolojilerinin, demokrasiyi yayma ve toplumları özgürleştirme araçlarına dönüşebilir mi sorusu da akla gelmektedir. Vatandaşların, resmi kurumlara gitmeden internet ortamında idari, mali, hukuki işlemlerini yapması, tüm resmi belgeler, konuşmalar,

mahkeme duruşmaları ve raporları, internet aracılığıyla kamuya açık hâle getirilmesi, yeni iletişim teknolojilerinin sağlamış olduğu bazı devrim niteliğindeki yeniliklerdir. Tıpkı matbaa, radyo ve nihayetinde televizyon zamanlarında bir özgürlük teknolojileri olduğu gibi iletişim kuramcıları, son çeyrekte ise bilgisayar teknolojileri ve yeni iletişim araçlarına bağlı olan internet ve e-posta araçlarını birer özgürlük teknolojisine rahatlıkla dönüştüğünü söylemektedirler. Ancak bu teknolojilerin yeni tehdit ve tehlike alanları da yarattığı gerçeği göz ardı edilmemesi ve buna karşı bireysel, toplumsal ve küresel bazda gerekli tedbirlerin alınması gerekmektedir (Morrisett, 2003, s. 26).

Modernleşme olgusunun en belirgin bir şekilde yaşandığı toplumsal, ekonomik ve politik saç ayaklarındaki dönüşmeler, teknolojik gelişmelerle doğrudan bağlantılı iken yeni iletişim teknolojileri ile bu süreç, ivme kazanmış ve geniş bir yelpazelere dağılmıştır. İletişim teknolojilerin yaygınlaşması, demokrasi olgusunun güçlenmesi ile genellikle paralellik çizmektedir. Zira birçok politikacı, bu teknolojileri siyasi iletişim ve katılım araçlarının uzantısıdır (Hermanns, 2017). İnternet gibi iletişim hizmetlerin kullanımı oranı ve yaygınlığı bir toplumun gelişmişliğini ifade etmektedir. Zira bu hizmet aracılığı ile kullanıcılar, bir yandan iletişim kurar iken diğer yandan politik deneyimleri de paylaşarak ülke demokrasisine katkıda bulunmaktadırlar. Yeni iletişim teknolojileri ile kullanıcılar, demokratik bir toplumun temel özellikleri olan politik süreçlere katılabilmekte, kararlara yönelik görüş bildirebilmekte, eleştiri yapabilmekte ve yönetimin bir parçası olabilmektedirler (Ekinci, 2016, s. 46).

Bilgisayar teknolojilerindeki gelişmeler ve dünya çapındaki yaygın kullanımından dolayı yeni iletişim ve medya teknolojileri, demokrasi kültürünün yerel ve uluslararası düzeyde oluşmasında, yerleşmesinde ve güçlenmesinde önemli bir görev üstlenmiştir. Ancak bu iletişim ve medya teknolojilerinin özellikle de geri kalmış ülkeler ile gelişmiş ülkeler arasında adil bir şekilde dağıtıldığından ve güvenli bir ortam içinde erişim sağlandığından bahsetmek oldukça güçtür (Dedeoğlu, 2016, s. 80). Yeni iletişim ve medya teknolojileri alanında yaşanan ilerlemeler, bireyi ve toplumu yeniden şekillendirme konusunda yüksek potansiyeli olmakla birlikte etkili bir de rol oynamaktadır. Zira teknolojik gelişme ile sosyal gelişme eşzamanlı yaşanmaktadır. Bu sebeple birini anlamanın yolu, diğerini anlamaktan geçmektedir (Docter & H.Dutton, 1999, s. 222).

Hamilton tarafından kullanılan temsili demokrasikavramı, 20. yüzyılın en büyük demokrasi modeli idi ancak bu kavram zamanla yeterli gelmemeyi başlamış ve demokrasiyi takviye edecek yeni uygulamalar hayata konulmuştur (Williams, 2016, s. 115). Demokrasi yalnızca belli bir süre içerisinde seçme ve seçilme meselesi değildir, aynı zamanda karar süreçlerine katılım, bilgi ve deneyim paylaşımı ve kararların uygulanmasının yanında yönetim ve kurumların, vatandaşlar tarafından denetlenmesi ve hesap verilebilmesi gibi olguları ile de ilişkilidir (Allison, 2002, s. 4). Manual Castells, yeni iletişim ve medya teknolojilerinde yaşanan bu gelişmeleri, içinde bulunduğumuz yüzyılda endüstri devrimine benzetmekte ve bu devrimi "*dijital devirim*" olarak nitelendirmektedir. Ayrıca bu yenilikler modern kavramların değişmesine ve bazı kurumların ortadan kaldırılmasına neden olduğu gibi yeni kurumların da ortaya çıkmasına yol açmaktadır (N.Hague & D.Loader, 1999, s. 15).

Matbaa, radyo, televizyon, telefon gibi birçok iletişim teknolojisi, ortaya çıktığı çağa damgasını vurduğu gibi internet teknolojisi ile ivme kazanan yeni iletişim ve medya teknolojileri, politik hayata muazzam faydalar getirmekle birlikte radikal dönüşümleri de körüklemektedir. Nitekim bazı kuramcılar tarafından bu yeni iletişim ve medya teknolojileri "*özgürlük teknolojileri*" olarak adlandırılmıştır. Zira bu teknolojiler, çok düşük bir maliyetle bilgi ve eğlenceler sunmanın yanında telefon ve internet ile çok uzak mesafedeki kimselerle iletişim kurma ve görüşme yapma fırsatı da sunmuştur (Morrisett, 2003, s. 24). Jenkins ve Thorburn devrim ile teknoloji arasında ilişkiyi ifade eden iki slogandan bahsetmiştir. Birinci slogan 1996'lı yıllarda televizyonun yayılması ile atılmış "*devrim televizyonda olur mu*?" sloganıdır. Zamanla devrimin televizyon yolu ile olmadığı anlaşılmış ama bu soruya paralel olarak 2003 yılında ortaya atılan "*yeni medya araçları ile olur mu*?" sloganında önemli bir ölçüde karşılık bulmuştur (Jenkins & Thorburn, 2003, s. 12).

Dijital devrimler çağında demokrasinin bazı özelliklerinin farklı kullanım alanları olmuştur. Bu bağlamda kullanıcıların çoktan çoğa karşılıklı olarak iletişim kurabilme imkânı sağlayan "*etkileşim"* özelliği ön plana çıkmıştır (Aktaş, 2014, s. 62). Kullanım alanında farklılık arz eden ikinci özelliği ise "*küresel ağ"* olarak nitelendirilmektedir. Bu özellikte iletişim, ulus-devlet tarafından tam olarak sınırlarla çevrelenemediğini ve diğer aktörlerin müdahalesine sahne olduğunu ifade etmektedir. Başka bir özellik ise "*ifade özgürlüğüdür"*. Bu özellik sayesinde internet kullanıcıları,

ulus-devletler tarafından sansüre ve takibe maruz kalmadan iletişim eylemlerini gerçekleştirebilme ve eylemlerini yürütebilme imkanı elde etmektedirler. Yeni bilgilerin üretilmesi ve dağıtımı ile internet kullanıcıları, resmi inceleme veya yaptırıma tabi olmadan bilgiler üretebilmekte ve başkaları ile sanal ortamlarda özgürce paylaşabilme yetkisi vermektedir (Geray, 2003, s. 19).

Bu dijital çağın önemli özelliklerinden biri ise "*kayıt dışı"* kurumlar meydana getirmesidir. Bu özellik olumsuz olarak yansısa da bugünkü teknolojik imkanlar çerçevesinde internet teknolojisi, böyle oluşumlara kendi yapısından kaynaklı açıklardan dolay engel olamamaktadır. Burada internet kullanıcıları ya da diğer aktörler, ortak ilgi alanlarına sahip sanal topluluklar kurabilmekte ya da kurulmuşlara katılabilmektedirler. Ayrıca bu yeni iletişim ve medya teknolojileri, yeni ve sanal aktörler ortaya çıkarma özelliğine sahiptirler. Bu imkânlar sayesinde yersiz, yurtsuz, kimliksiz ve menşei belirsiz kullanıcılar ortaya çıkma olasılığı vardır. Bu teknolojilerle resmi tarihe ve görüşlere "*meydan okuma"*, devlet ve kurumsal bilgi ve görüşler hakkında herhangi bir engellemeye tabi olmadan görüş beyan etme, tartışabilme ve sorgulayabilme özelliğini ortaya çıkarmıştır. Bu özellikler, ulus devlet kimliğinde de değişiklikler yaratabilme ve hatta çöküşüne gidecek süreci başlatabilme riskini de içinde barındırmaktadırlar. Bu bağlamda kullanıcılar, ulus kimlik yerine küresel veya tam tersine yerel kimlikleri benimsemeye başlayabilirler (Rothkopf, 1998, s. 331) (N.Hague & D.Loader, 1999, s. 6).

İletişim ve ulaşım alanındaki teknolojik gelişmeler bağlı olarak ülkelerarası sınırların kalktığı bir dönemde birçok kazanım ve tehlike, dünya güvenliğini yakından ilgilendirmektedir. Tehditlere karşı, toplu bir şekilde mücadele etme yanında çatışmaları önlemek ve küresel barışı sağlamak için tedbirler alınması ile birlikte başka bir ülkede gerçekleşen teknolojik, ekonomik ya da idari bir gelişme farklı ülke ve topluluklarla paylaşılmasında ve daha iyi bir noktaya taşınmasında küresel işbirliğine ihtiyaç duyulmaktadır (Bülbül, 2000, s. 28). Devlet liderleri ve küresel güçler, daha etkili kararlar almak ve toplumlar ile uluslararası örgütleri etkilemek ve kendi yörüngesine dâhil etmek için birçok veri ve bilgiye ihtiyaç duymaktadırlar. İktidarlarını devam ettirmek ve amaçlarını gerçekleştirmek için ihtiyaç duydukları bilgilerin hem nitel hem de nicel olarak kaliteli ve doğru olmasına önem göstermektedirler (Allison, 2002, s. 6).

Kitle iletişim teknolojileri radyo ile başlamış ve günümüze kadar gelişimini sürdürmüş ve en son bilgisayar tabanlı teknolojileri ile devam etmektedirler. Bu teknolojileri en iyi örnek ise kişisel bilgisayar (PC) ve akıllı telefonlardır. Küreselleşme tartışmalarının yeniden canlandığı günlerde en büyük araçlarından birisi de internet teknolojileri olmuştur. Dünya kendi arasında bilgi alışverişini büyük bir oranda uydu teknolojileri ve internet üzerinden yapmaktadır. Ancak internete erişim noktasında ülkeler arasında büyük uçurumlar olduğu ve bu adaletsizliği dünya otoritelerinin yenmek zorunda olduğu gerçeği her geçen gün daha da çok anlaşılmaktadır. Bu bağlamda Birleşmiş Milletler (BM) İnsan Hakları Komisyonu, 16 Temmuz 2012 tarihinde A/HRC/RES/20/8'li 13'nolu kararı ile internete erişimi bir hak olarak kabul etmiştir (BM, 2012).

Chomsky ise, başta internet olmak üzere iletişim araçlarını su, hava, ekmek gibi temel bir ihtiyaç olarak nitelendirmiştir (N.Hague & D.Loader, 1999, s. 51). Bu sebeple demokratikleşme evrelerini tamamlaması için internet kullanımını yaygınlaştırılması ve özgür tutulması, demokrasinin asli görevlerinden birisidir. Zira medya demokrasinin yasama, yürütme ve yargıdan sonra gelen dördüncü saç ayağı olarak kabul edilmesi, üzerine atfedilen misyondan dolayıdır. Çünkü demokrasi, özgür medyaya ihtiyaç duymakta, bağımsız medyanın olmadığı bir yerde demokrasiden bahsetmek güçtür. Medya vatandaşların yöneticilere şikâyet ve memnuniyetlerini aktararak, gündemin tartışılmasını sağlayarak denetleme ve geri besleme mekanizmasını çalıştırmakta ve vatandaşların yönetim sürecine katılmasının sağlamakta diğer bir meşru zemin teşkil etmektedir (Boler, 2008, s. 197). Diğer bir görüşe göre ise Twitter, politikacılar ve vatandaşlar arasındaki uçurumu doldurmaktadır (Hermanns, 2017).

Demokratik toplumlarda sosyal medyanın kullanım sahalarındaki hızlı dönüşüm, yalnızca ulusal politikacıların değil aynı zamanda uluslararası ilişkilerde ve uluslararası örgütlerde de önemli etkileri gözlemlenmeye başlanmıştır. Çünkü *"sosyal medya insanların algısını değiştirmekte"* önemli bir aktör hâline gelmiştir (Boler, 2008, s. 175). Oxfam'ın finans müdürü Orla Quinlan'ın Guardian'a verdiği bir demeçte, "*sosyal medyanın, insanların cömert olmasını sağlamada büyük bir aktördür"* diyerek oynadığı role dikkat çekmiştir. Yeni iletişim ve medya teknolojileri, uluslararası ilişkilerde ve yerel politik çalışmalarda yalnızca seçim, tanıtım ve paylaşım gibi yenilikler getirmediği, aynı zamanda yeni toplumsal örgütlenme biçimleri de yaratmaya ve

yönlendirme ile yeni politik kimlikler inşa etmeye başlamıştır. Ancak bu gelişmelere müteâkip yeterli düzenlemelerin yapılmaması ya da yeterince hazırlıklı olunmaması, bu örgütlenme biçimleri ve kimliklerin sanallığı ile suç ve terör örgütlerinin sızmalarına karşılık korunaklı ve güvenli olmadığı eleştirileri beraberinde getirmesi, bu teknolojilerin çıkmazlarının başında sıralanmaktadır (Moeller, 2008, s. 182).

Bilgi kirliliği ve dezenformasyon çağında medya, farklı kaynaklardan daha fazla bilgiye sahip olduğunda ve bu bilgilerin doğruluğunu kanıtlamak için çaba sarf ettiğinde, daha erişilebilir ve daha hesap verebilir hale geleceği nedeni ile demokrasiyi ve kültürünü besleyeceğinden kuşku yoktur. Ancak medyanın bağımsız, özgür ve iletişim teknolojilerinin herkese açık ve erişilebilir olması gerekmektedir. Başta ABD'de olmak üzere birçok gelişmiş ülke, ana akım medya ve yeni iletişim teknolojilerinin ana teknolojilerini, devletin ya da devletin güdümünde bir grup özel şirketin tekelinde ve kontrolünde tutmaktadır. Bu gerçekler göz önünde bulundurulur ise, bu iletişim teknolojilerinin ve uygulamalarının ülke politikalarından hangi ölçüde ve oranda bağımsız bir şekilde hareket edileceği sorusunu gündeme getirmektedir. Özelliklede ABD'li yetkililerin ülke çıkarları söz konusu olduğu dönemlerde yapmış oldukları tartışmalı açıklamaların tüm yalınlığıyla okuyucuların gözü önünde cereyan ederken böyle bir olgudan bahsetmek zordur (Girgin, 2002, s. 27).

Sosyal Medya Kuruluşu	**Uygulama Adı**	**Kuruluş Yılı**	**Menşei**
Meta, Inc.	Facebook	2004	ABD
	Whatsapp	2009	ABD
	Instegram	2007	ABD
Twitter		2006	ABD
Tiktok		2016	Çin
WeChat		2011	Çin
Google	YouTube	2005	ABD
Pinterest		2009	ABD
Microsoft	LinkedIn	2003	ABD
Telegram		2013	Rus-Alman

Tablo 1 Sosyal Medya Devleri ve Kuruluş Yılları (Yazar Tarafından Oluşturulmuştur)

Sosyal medya platformlarının tek bir grup elinde toplanması, demokrasinin geleceği için hayra alamet bir durum değildir. Bu sebeple söz konusu teknolojilerin demokratik bir araç olmaktan öte, egemenlik kurma ve bir müdahale aracı olarak kullanılacağı ihtimali ise birçok tartışmayı yeniden başlatmaktadır (Ekinci, 2016, s. 30). Bu kapsamda genel olarak medyanın demokratik bir araç olduğu iddiasını yeniden gündeme getiren olgu, iletişim teknolojilerinde yaşanan devrim niteliğindeki gelişmeler olmuştur. Bu bağlamda yeni iletişim ve medya teknolojilerinin internet aracılığı ile sunmuş olduğu başta sosyal medya araçları olmak üzere yeni hizmetler ve olanaklar, devlet otoritelerinin doğrudan denetim ve kontrolü dışında olduğu zaman bir demokratik araç olma vasfını kazanacaktır aksi takdirde uluslararası ilişkilerde bir tehdit aracı olarak algılanmaya devam edecektir (Moeller, 2008, s. 185-187).

1.6.4 Amerikan Başkanlık Seçimlerinde Yaşanan Tartışmalar ve Yeni İletişim ve Medya Teknolojilerinin Rolü

Başkan adaylarının kendilerini tanıttıkları ve seçmenle irtibat kurmalarına olanak sağlayan kitle iletişim araçları ile seçimler arasında doğrudan bir ilişki vardır (Rothkopf, 1998, s. 353). Bu olgu Amerikan toplumunda erken dönemde fark edilmiş ve çağın iletişim kanalları üzerinden seçim tartışmaları yapılmıştır. Amerikan siyasi tarihinde ilk kitle iletişim deneyimi Roosevelt'in seçim programını tanıttığı radyo ile başlamıştır. Bu deneyim zamanla televizyona taşınmış ve ABD'li başkan adaylarının ilk televizyonda tartışma deneyimi 1948 yılında yaşanmıştır. Haziran ayında Cumhuriyetçileri ve Temmuz ayında ise Demokratların adayı Philadelphia'da bu ilk deneyimi gerçekleştirmişlerdir. Bu deneyimin seçmenler nezdine karşılık görmesi üzerine her iki partide 1956 yılı seçimlerinde programlarını televizyon yayınlarına göre güncellemek durumunda kalmışlardır (Stone, 2019, s. 271).

Başkan adayları arasında ulusal bazda yayınlanan ilk tartışmayı hangi başkanlık kampanyası döneminde yapıldığı sorusuna tipik olarak verilen cevap, 1960'ta Kennedy/Nixon arasında yapıldığı yönünde verilmektedir. Aslında ilk televizyon tartışması, 4 yıl önce Demokrat adayı Adlai Stevenson'ın görevdeki Cumhuriyetçi başkan Dwight Eisenhower'a meydan okumasıyla başlamış ancak bu iki aday ilk tartışmada yer almamışlardır (Ouyang & Waterman, 2020, s. 17). Bu adayların yerine, 4

Kasım 1956'da iki vekil CBS televizyonunda "*Face the Nation*" programında tartışmışlardır. Demokratlar aday adına, eski First Lady ve parti simgesi Eleanor Roosevelt iken Cumhuriyetçiler adına Maine'li kıdemli senatör olan Margaret Chase Smith ekrana çıkmıştır. ABD tarihinde başkan adaylarının televizyon karşısında ilk tartışmasını, iki kadın yapmıştır (Senate, 2020).

Başkan adaylarının televizyonlarda yaptıkları tartışma ve konuşmaları, 2016 başkanlık seçimlerinde zirve noktasına ulaşmıştır. Trump'ın Cumhuriyetçilerin 2016 başkanlık adayı olarak ilan edildiği konuşmasında yaklaşık 35 milyon Amerikalı izlemiştir. Aynı şekilde Demokratların adayı Clinton'ı ise 34 milyon kişi izlemiştir. Bu oranlar her iki adayında halk nezdinde kabul gördüğü ve şimdiye kadar ABD tarihinde en yüksek televizyon izleyicisi çeken tanıtım programları olarak kayda geçmiştir. Diğer büyük bir izleyici çeken televizyon tartışma programı ise Clinton ve Trump arasındaki ilk tartışma programında 84 milyonu aşkın Amerikalının izlemesi ile yaşanmıştır (Fuchs, 2018, s. 254). Clinton ile Trump'ın izlendiği bu program, 1980'de ABD tarihinde en yüksek tartışma programı olan ve 80.6 milyon kişinin izlediği Carter ve rakibi Reagan arasındaki tartışma programını geride bırakarak ile sırayı almıştır. Dolayısıyla iletişim kanalları önemli kitleleri ekran başlarına çekmeyi başarmış ve tercihler yönünde etkili bir araç olmaya devam etmektedir (Stone, 2019, s. 273).

Avrupa aydınlanmasının tetikleyici unsuru olarak basılı medya görüldüğü gibi internet de modern çağın yeni bir aydınlanmasının sebebi olabilir görüşü her geçen gün kendini daha fazla kabul ettirmektedir (Levinson, 2019, s. 42). Tıpkı Hitler'in Alman halkına doğrudan erişim sağladı için radyoyu tercih etmesi gibi Trump da Twitter'i düşünceleri ve görüşlerini herhangi bir müdahale olmadan doğrudan ve aracısız bir şekilde seçmenleri ve taraftarları ile iletişim kurmasını sağladığı için tercih etmektedir (Levinson, 2019, s. 35). Trump, çok iyi bir sosyal medya kullanıcısı olması, bu düşüncesini hayata geçirmesinde etkili olmuştur. Trump ekibi ile birlikte seçim sırasında ve başkanlık döneminde paylaşımlarını iyi analiz eden ve toplumun nabzına göre paylaşımlarda bulunan bir lider olmuştur. Bu sebeple Trump için ilk sosyal medya başkanı yakıştırması yapılmaktadır. Trump örneğinde olduğu gibi sosyal medya araçlarının seçmenlerin kararlarını ve davranışlarını etkilediği görüşü, bilimsel olarak kanıtlaması üzerine sosyal medya gerçekleri ve seçimlerle ilgili bağlarının araştırılması kaçınılmaz bir süreç olmuştur (Pybus, 2019, s. 230).

Birçok geleneksel iletişim aracından sonra sosyal medya platformlarının kamuoyu oluşturma ve seçmen davranışlarını etkileme noktasında rolünün kanıtlanması üzerine dikkatler sosyal medya devleri üzerine çekilmiştir (Rothkopf, 1998, s. 329). Bu bağlamda sosyal medya platformlarında üretilen içeriklerin ve paylaşımların doğruluğu ve güvenirliği, tartışmaların merkezini oluşturmuştur. Paylaşım ve üretilen içeriklerin yanında bunların üretildiği yer ve kişilerin kökeni ve kaynağı da merak konusu olmuştur. Facebook'un kurucusu ve CEO'su Mark Zuckerberg, Facebook'taki içeriklerin ve paylaşımların çok az bir kısmının sahte haberler ve paylaşımlar içermekte ve sahte haber ekonomisi oluşturduğunu iddia etmiştir. Bu sahte içeriklerin oranının seçim sonuçlarını etkilediği iddiasını çılgınca bir iddia olduğunu ve seçmenlerin yaşadıkları deneyimlere göre karar verdiklerini savunmuştur (Bode, Vraga, Borah, & Shah, 2013).

Zamanla gerçeklerle yalan içerikler arasında ayrım yapmak kolay olmadığı ortaya çıktığı için, Facebook'un yaklaşımı toplum tarafından eleştirilmesi üzerine Zuckerberg kişisel sayfasında "*yanlış bilgileri ciddiye alıyoruz*" şeklinde bir yazı yazmış ve "*insanların doğru bilgi istediğini biliyoruz. Bu sorun üzerinde uzun zamandır çalışıyoruz ve bu sorumluluğu ciddiye alıyoruz*[2]" diye bir açıklama yapmak zorunda kalmıştır. Facebook'un güvenilir bir sosyal medya aracı olduğunu kanıtlamak için 15 Aralık 2016 tarihinde yeni bir logaritma geliştirdiğini ve sisteme yalan haberleri ayırt etme özelliği eklediğini duyurmuştur. Ayrıca Zuckerberg, okuduğunuz ve paylaştığınız haberleri yazmasak da haberlerin sadece bir dağıtıcısı olduğumuzun da farkındayız diyerek kamusal söylem için yeni bir platformuz ve bu insanların en anlamlı konuşmalara sahip olmalarını ve insanların bilgilendirilebileceği bir alan oluşturmalarını sağlayacak yeni bir sorumluluğumuz olduğu anlamına gelmektedir ifadesini kullanarak yalan haber ve paylaşımlar konusunda sorumluluk aldığını bildirmiştir (Happer, Hoskins, & Merrin, 2019, s. 4).

Sosyal medya platformlarının çeşitliliği ve kullanımının her geçen gün yaygınlaşması, seçimi doğrudan etkilememiş olsa da yeni iletişim ve medya teknolojileri, toplumun yapısını, bakış açısını ve olayları yorumlama ve algılama

[2] Mark Zuckerberg, 19 Kasım 2016 tarihinde kişisel facebook sayfasında uzun bir açıklama yaparak sahte ve yalan haber ve paylaşımlar hakkında düşüncelerini güncellemiştir. Ayrıntılı bilgi için: https://www.facebook.com/zuck/posts/10103269806149061

kabiliyetini değiştirmekte önemli bir araç hâline gelmiştir (Hampton, 2018, s. 164). Toplumun sosyal medya mecraları gibi yeni iletişim teknolojileri uygulamaları ile şekillendiği ve algısının değiştiği bir dönemde, insanların geleceğini ve varlığını ilgilendiren bu platformlar üzerinde daha fazla mesai harcamak gerektiği yönündeki iddia, bilim dünyasında kendine daha fazla kabul bulmaktadır. Bilhassa bu platformların çıkar, terör ve suç örgütleri tarafında kullanılma olasılığı göz önünde bulundurulursa, bu çalışmaların önemi bir kat daha artmaktadır (Pybus, 2019, s. 236; Hughes, 2020).

Siyasal iletişimde, yeni iletişim teknolojileri bir siyasi aktörün kişisel sosyal medya hesabı aracılığıyla doğrudan halka iletişim kurduğu süreci ifade etmektedir. Twitter'in siyasette kullanılması, kampanyaların yürütülme biçimini ciddi bir şekilde değiştirmiştir. Siyasetçilerin seçildikten sonra seçmen ve takipçileri ile nasıl bir etkileşim içerisine girecekleri anlayışını da değiştirmiştir. Kalsnes'a (2016) göre twitter, siyasi partilerin ve bireysel politika yapıcıların, doğrudan seçmenlerle irtibat kurması için başta televizyonlar olmak üzere ana akım medyayı baypas geçmesine izin vermektedir. Amerika siyasetinde bu gücün ilk farkına varan siyasetçilerden birisi de Obama olmuştur. Obama'nın 2008 başkanlık kampanyasında Twitter'ı Amerikan siyasetinin ön saflarına taşımış ve seçmenlerle iletişim kurmak için potansiyel bir kanal olarak kullanılabileceğini kanıtlamıştır. Trump ise, 2016'da başkanlık seçimlerinde ve öncesinde aktif bir Twitter kullanıcısıydı ve bunu başkanlığı döneminde de devam ettirmiştir. Zira Trump kendini diğer başkan adaylarından farklı olarak yeni bir siyasi iletişim tarzı yarattığı yönü ile fark yarattığını düşünmektedir (Morini, 2020, s. 5).

Cambridge Analytica şirketinin sahibi, yazılım milyarderi ve Trump destekçisi Robert Mercer, big data araştırmalarını "*toplum davranışını değiştirmek için verilerin analizi ve kullanılması*" üzerine yaptığı açıklaması ile big data araştırmaları üzerine dikkatleri çekmiştir. Cambridge Analytica, ABD'deki 220 milyon vatandaşın verilerini; seçmen kayıtları, silah ruhsatları, kredi kartı ve satın alma geçmişleri, sosyal medya ve diğer internet uygulamaları ile posta hesapları gibi birçok kaynaktan toplanmıştır. Bu veriler üzerinden yapılan analiz ve çıkarımlar sonucu, kapmayalar, projeler ve günlük söylemler geliştirilmiştir. Trump da seçim çalışmalarında Cambridge Analytica şirketinden yardım almış ancak Trump'ın seçim zaferini ne ölçüde bu şirketin yaptığı analiz ve sunduğu önerilere bağlanabilir konusu, tartışmalı bir konu olarak kalmaya devam edecektir. Trump'ın damadı Kushner, sosyal medya platformlarının önemine

atfen sosyal medya seçim kampanyaları için 2 milyon dolar bütçe tahsis ettiğini açıklamıştır. Bu bağlamda Trump'ın seçim çalışmaları ekibi, Facebook'tan 100 kişilik bir ekip ile yazılı, görsel ve videolu içerikler üreterek günlük 40 bin ile 175 bin sağ görüşlü lokasyonu hedef almıştır (Pybus, 2019, s. 232-234).

Twitter'in tercih ve diğer sosyal medya uygulamalarından ayrıt edilmesinde bir dizi farklılıkları vardır. Twitter'in karakter sınırlaması nedeniyle ayrıntılı ve karmaşık mesajlar yazılmasına yapısal olarak izin vermemektedir. Sınırlı karakterler yazıldığı için daha ciddi konuların paylaşıldığı ve üzerinde fazla tartışma yapılması durumunda takipçiye o yorumları görme ve sürekli karşısına çıkmasına izin vermeden hızlı bir akış sağlamaktadır. Bu yüzden Twitter'i kullanan ya da takip edenler, fazla zaman ve mesai harcamadan doğrudan içeriğe ve paylaşıma erişmektedirler. Ayrıca Twitter bazı takip ve mesaj atma gibi kısıtlamalar getirerek takipçileri ve takip edilenleri, sosyal medyanın mesaj ve paylaşım bombardımanından kurtarmaktadır. Bazı kısıtların yanında hashtag ve mention gibi uygulamaları ile de konu ile ilgilenen kişilerle etkileşim sağlama ve gündem oluşturma özellikleri, tercih nedenleri arasında sayılmaktadır. Bu nedenle 2016 seçim kampanyası sırasında Trump, Twitter'ı "*güçlü bir araç", "modern bir iletişim yöntemi*" olarak nitelendirmiş ve sosyal medyada milyonlarca takipçisi ile övünmüştür (Morini, 2020, s. 5-6).

Yalnızca Trump değil, diğer adaylar da sosyal medya mecralarının öneminin farkına varmışlar ve bu yönde farklı seçim kampanya ve yöntemler uygulamışlardır. Bu bağlamda Trump'ın Twitter ve Facebook gibi sosyal medya web sitelerinde aldığı güçlü desteğini gölgelemek ve popülist desteğe karşı koymak için Clinton kampanya yöneticileri, 2008 ve 2012'deki Obama kampanyasında yapıldığı gibi, sosyal medyada robotlar, botlar ve troller kullanmışlar ancak Trump kadar başarılı oldukları söylenemez (Stone, 2019, s. 85). Seçimin kaybedenleri arasında Clinton ile birlikte ana akım medya da olmuştur. Haber ve bilgi paylaşımını tekelinde bulunduran ana akım medya, bu gücünü sosyal medya mecralarına kaybetmenin yanında doğruluğu, tarafsızlığı ve dürüstlüğü de tartışılır hâle gelmiştir. Bu seçimin kazananları arasında ise alternatif haber kaynağı oluşturan ve seçmenlerle doğrudan iletişim imkanı oluşturmakla iletişim özgürlüğüne katkı sağlayan yeni iletişim ve medya teknolojilerinin bir uygulaması olan sosyal medya mecraları olmuştur (Stone, 2019, s. 466).

Sosyal medyanın gücünü siyasiler yanında rakipleri ana akım medya da fark etmiştir. Bu nedenle ana akım medya kuruluşları, web sayfalarındaki görüntülemelerin düşüşlerini tespit ettikten sonra kitleleri yeniden bulabilmek için sosyal medya platformlarına yönelmişlerdir. Bu platformlarda kitlelerin neyi sevdiğine ve sosyal medyada nelerin trend olduğuna dair verileri analiz ederek kitle tercihlerine anlamaya çalışmışlardır. ABD'de olduğu gibi birçok ülkede de politikacılar, seçmenleri ve vatandaşları ile doğrudan iletişim kurmak ve projeler veya çalışmalarını kamuoyunun dikkatine sunmak ve onları harekete geçirmek maksadıyla Twitter ve Facebook gibi platformları kullanmaya başlamışlardır (Stone, 2019, s. 392). Bu bağlamda sosyal medya platformlarını seçim ve iktidarı döneminde bir iletişim aracı olarak kullanan başkan Trump olmuş ve Trump'ın öncelik ettiği bu eğilimi, birçok dünya lideri takip etmiş ve sosyal medya diplomasisi yürütmüşlerdir (Caplan & boyd, 2018, s. 50).

İKİNCİ BÖLÜM

2. ULUSLARARASI İLİŞKİLERE YENİ İLETİŞİM ve MEDYA TEKNOLOJİLERİNİN YANSIMALARI

2.1 Uluslararası İlişkiler ile Yeni İletişim ve Medya Teknolojilerinin İlişkisi

Immanuel Wallerstein tarafından önerilmiş ve geliştirilmiş *Dünya Sistem Kuramı (WST)*, ekonomik, politik ve kültürel alanları kapsayan modern dünya sistemini tasvir etmeye çalıştığı bir kuramdır. Bu kuramda uluslararası iletişimi yapılandırmak için kavramlar, fikirler ve düşünce desteği sağlamaktadır. Wallerstein dünya sistemini ekonomik temele dayandırır ancak bunun dışında sistemin ideolojisini ve kültürel alt yapısını da vurgulamaktadır. Böylece bir bütün olarak, politik, sosyolojik ve tarihsel bir dünya sistemi kuramını ortaya çıkarmaktadır. Wallerstein'in düşünceleri, birbirinden bağımsız gibi görülen ve daha çok yerel etkiler ve sonuçlarmış gibi algılanan ekonomik, siyasal ve kültürel olayları ve ilişkileri, büyük bir yapı içinde birbirine bağlayarak, sistematik hale getirmek üzerine kuruludur. Bu bir anlamda, ekonomi, siyaset ve kültür gibi çeşitli alanlarla birbirine bağlanmış, işlevsel parçalarını devletlerin oluşturduğu büyük ve tek bir toplumu tasvir etmeye yaramaktadır. Ayrıca Thomas Clayton'ın karşılaştırmalı eğitime, Barnett ve Choi'nin telekomünikasyona yaptığı gibi diğerleri de dünya sistemi teorisini belirli sektörlere uygulamışlardır (Avcıoğlu, 2014).

"*Dünya Sistem Kuramı*", merkez, yarı çevre ve çevre ile kurumsal büyümeyi, pazar payını, gelirleri ve kârları en üst düzeye çıkarmak için birbiriyle ilişkili stratejiler izleyen kültür endüstrilerini, kitle iletişim sistemlerini, görsel-işitsel endüstrileri, teknoloji transferini, bilgiyi, düzenleyici kurumlar ve en büyük küresel paydaşların faaliyetlerini incelemede yararlı bir teoridir. "*Dünya Sistem Kuramı"*, uluslararası iletişimde yaşanan büyüme ve genişlemeyi, açıklama noktasında iyi bir kaynak teşkil etmektedir. Kim ve George Barnett'in "*Dünya Sistem Kuramı*" bağlamında ele aldıkları

"*Uluslararası Haber Akışının Belirleyicileri: Bir Ağ Analizi*" makalelerinde vardıkları sonuç çok çarpıcıdır. Uluslararası haber akışı ağının merkez-çevre yapısının, iletişim bağımlılığı bakımından iki sonuca varmaktadırlar. Batılı sanayileşmiş ülkeler, küresel haberleri üretip satarak hâkim konumda iken bunun tersine, çevre ülkeler çekirdek ülkelerden aldıkları bilgileri kullanmakta ve bu haber ile bilgilere bağımlı halde bir konumdalardır (McPhail, 2014, s. 18).

Marshall McLuhan, yapmış olduğu çalışmalar ile iletişim teknolojilerinin geleceğine ışık tutmuştur. McLuhan, 1974 yılında verdiği bir röportajında; "*Işık hızında iletilen bu gezegendeki tüm olaylar eşzamanlıdır. Elektronik bilgi ortamında tüm olaylar eşzamanlıdır. Olayları ayıran zaman ya da mekân yoktur. . . Yerin olmaması köy fikrini akla getiriyor. Ama aslında ışık hızında gezegen, içinde bulunduğumuz odadan çok daha büyük değil. Zaman ve olayların hızı açısından programlanmış, birbirlerine o kadar hızlı vuruyorlar ki, bir köy bile karşılaştırma için kullanılamayacak kadar büyük bir şey. Şu anda içinde yaşadığımız akustik veya eşzamanlı alan, merkezi her yerde olan ve sınırları hiçbir yerde olmayan bir küre gibidir*" der. İletişim teknolojilerinin gelişmesi ile birlikte dünya, McLuhan'nın da ifade ettiği gibi yaşadığımız dünya küçük bir köy hâline gelmiş ve ulus devletlerin sınırlarını önemli bir ölçüde aşındırmıştır (Barnett & Rosen, 2020, s. 462).

McLuhan'nın dünyayı küçük bir köye benzetmesi ve bu köyün birimleri kendi aralarında bir ağ oluşturarak iletişim kurması suretiyle küresel bir köy oluşturduğu düşüncesini ortaya atması, iletişim çalışmalarında birçok tartışmalara neden olmuştur. McLuhan'nın düşüncesi bağlamında ele aldığımız küresel iletişim sistemi, devletle devlet arasındaki diplomatik ilişkilere ilgi duyarken sınırları aşan toplumlarla diğer toplum ve şirketler arasında iletişim çalışmalarını da konu edinmektedir. İnsanlar kendi ve çevresi ile ilişki kurmak istediği gibi sosyal bir varlık olan devletler de başka devlet ve topluluklarla iletişim kurma ihtiyacı hissetmişlerdir. Bu sebeple küresel iletişim, küreselleşmenin ve yeni medya ve iletişim teknolojilerinin iletişim alnında etkileri üzerinde çalışmaları yapan bir disiplinler arası akademik bir alan olmuştur (Barnett & Rosen, 2020, s. 463).

2.2 Yeni İletişim ve Medya Teknolojilerinin Uluslararası İlişkilere Etkisi

Modern çağda kitle iletişim araçlarının gerçek anlamda bir sistem içerisinde var oluşu, ticari kapitalizminin doğuşu ve gelişimi ile eşzamanlı gerçekleşmiştir. Feodal dönemde düzenli ve gelişmiş bir iletişim sisteminden dolaysıyla kitle iletişim araçlarından söz etmek olası değildir. Zira bugünkü anlamda bir ihtiyaç da söz konusu değildi ancak ticari kapitalizmin gelişmesi ile birlikte dünyada kitle iletişim araçlarına duyulan gereksinim artmıştır. Özelliklede ulus devletlerin kurulması sürecinde kral ve feodal beylerin üzerinde baskı sağlamak ve sömürgelerle iletişim kurmak amacıyla haber ve bilgi akışlının en kısa zamanda gerçekleşmesi için iletişim araçlarına olan ilgiyi artmış ve iletişim sistemlerin gelişimini tetiklemiştir (Rothkopf, 1998, s. 331).

Batıda sanayi devrimlerinin gerçekleşmesi ile gelişen iletişim teknolojileri ile birken sermaye, küreselleşmenin yayılmasında etkili roller oynamışlardır. Başlangıçta yeni kurulan siyasal iktidarların ve burjuvanın sözcüsü olan kitle iletişim araçları, zamanla ortaya çıkan yeni sınıfların ve toplumsal örgütlerin çizgisine kaymıştır. Kitle iletişim araçlarının gücünü idrak eden siyasi aktörler de kendi ulusları ve diğer ulusları etkilemek için bu araçları satın almak ya da yasalar çıkartmak suretiyle üzerinde hâkimiyet kurma girişimlerinde bulunmuşlardır. Her geçen gün artan ve gelişen iletişim ve medya teknolojileri, ülkeler arası bir egemenlik ve rekabet sahasına dönüşmüştür. Bu dönüşüm iletişim araçlarını ve medya kanallarını salt bir iletişim aracı olmaktan çıkarmış, ulusların geleceğini ilgilendiren önemli bir güvenlik meselesi hâline getirmiştir (Atılgan, 1999, s. 4-5).

Kitle iletişim ve medya araçları, sermaye ve toplumsal örgütlerin arasında bir mücadele alanı iken internet teknolojisi ve sosyal medyanın ortaya çıkmasıyla birlikte, kullanıcı ve okuyucular artık yeni bir aktör olarak devreye girmişlerdir. Okuyucu veya kullanıcılar, kendilerini özellikle ilgilendiren haber ve içerikler hakkında yorum yapma veya bunları iletme suretiyle olayın bir parçası olma olanağına sahip oldukları için kitle iletişim dengleminin içerisine güçlü bir şekilde girerek paradigma değişikliğine neden olmuşlardır. Ayrıca kullanıcılar, medya şirketleri ve eşik bekçileri[3] ile zaman ve mekân

[3] Eşik bekçiliği veya Eşik bekçisi (İngilizce: gatekeeper), Kurt Lewin tarafından ortaya atılmış bir kavram. Daha çok basın-yayın alanındaki işleyişi tanımlamak için kullanılan bu terim, kitle iletişim sürecinde enformasyonun belirli

sıkışması içerisinde sınırlı kalmayarak bu ortamlarda dünyanın birçok meselesini tartışmaya başlamış ve dünyanın gündemini etkilemişlerdir (Narmanlıoğlu, 2016). Arap Baharı örneğinde olduğu gibi toplumsal hareketlerin hareket noktası olmuş ve rejimlerin değişmesine giden süreçleri başlatmışlardır (Gershon, 2020, s. 125).

İnternet teknolojilerinin ortaya çıkardığı yeni bir toplumsal aktör olan sosyal medya kullanıcıları, bu teknolojiler aracılığıyla uluslararası meseleleri ulus devlet sınırları ötesine taşıma konusunda başarılı olmuşlardır. Konuya açıklık getirmesi babından Pasifik okyanusunda 2004 yılında meydana gelen deprem sonrası oluşan tsunami, 11 ülkeyi vurmuş ve birçok ülke vatandaşının hayatını kaybetmesine neden olması olayında, yeni iletişim ve medya teknolojilerinin önemini ortaya çıkarmıştır. Kullanıcılar, deprem ve tsunami sebebiyle yetersiz kalan yerel yönetimlere yardım etmek ve afet mağdurlarına ulaşmak amacıyla uluslararası bir hareket başlatmışlardır. Uluslararası kamuoyu oluşturmak ve uluslararası örgütleri harekete geçirmek için dönemin en etkin sosyal medya aracı olan bloglar üzerinden başlatılan bu hareket, kısa bir süre içerisinde uluslararası kamuoyunun gündemine yerleşmiş ve birçok ulusun olaya müdahil olmasını sağlamıştır (Cambié & Ooi, 2009, s. 159).

İletişim ve uluslararası çalışmalar başta olmak üzere siyaset bilimi, sosyoloji, psikoloji, sosyal psikoloji, dilbilim, antropoloji gibi dallar, uluslararası iletişimin gelişmesinde katalizör görevi üstlenmişlerdir. Dönemin iletişim teknolojileri olan radyo ve televizyonun kamuoyu oluşturma ile birlikte toplumları seferber etme ve yönlendirme özelliklerinin fark edilmesi, sınırlar ötesinde de aynı minvalde kullanılacağı öngörüsünü ortaya çıkarmıştır. Birinci Dünya Savaşı sonrası propaganda maksatlı kullanılan radyo ve televizyon, Soğuk Savaş döneminde uydu teknolojilerinin de devreye girmesi ile birlikte başka topluluklar üzerinde de etkili çalışmalar yapılacağı kanısını doğurmuştur. Yeni medya ve iletişim teknolojilerinin kamuoyu oluşturma ve yönlendirme kabiliyeti, bir takım devlet kurumlarını bu alanlara yatırım yapma ve ihtisas birimleri oluşturması düşüncesini çıkarmıştır (Rothkopf, 1998, s. 329).

Propaganda ve gündem oluşturulması yönünde çalışmalar yapılması için politikacılar ve özel kuruluşlar, başta Lazarsfeld ve Lasswell olmak üzere birçok bilim

---

eşik alanlarından geçerek kitlelere ulaştığını, bu eşiklerde ise iletileri süzen, müdahale eden bekçilerin bulunduğunu ifade eder. Bir anlamda nelerin yayınlanıp, nelerin yayınlanmayacağına karar verme durumudur.

adamlarını bu yönde akademik çalışmalar yapmaları için teşvik etmiş ve bu alanda birçok bilimsel yayının ortaya çıkmasına yardımcı olmuşlardır. Soğuk Savaş sonrası Web 0. 1 ve 0.2'nin geliştirilmesine müteâkip akıllı aygıtlar ve internet teknolojisi ile bu olgu kendini tartışmasız bir şekilde bilim dünyasına sokmuştur. İletişim teknolojilerinin kamuoyu oluşturma ve propaganda çalışmaları yanında rejimlerin davranışlarını kontrol altına alma veya değiştirilmesine varacak noktaya kadar ilerletilmesi, uluslararası iletişim çalışmalarına ivme kazandırmıştır. Nitekim bu gelişmeler ulusların güvenliğini ilgilendiren bir boyuta ulaşmıştır. Bu sebeple birçok ülke tedbir alma ve kendi teknolojisini yaratmaya ve kullanmaya yönelik yatırımlar ve teşvikler vermeye başlamıştır (Hanson E. C., 2020).

Küreselleşme akımlarıyla birlikte ulus devlet sınırlarının aşınması ve sınırlar ötesi pazar ve kitlelere ulaşım ve entegrasyon imkânı sağladığı için yeni iletişim ve medya teknolojileri ile küresel sermayeye yeni bir faaliyet ve tüketiciye erişme alanı oluşturmuştur. Bu ilgi ve yöneliş, yeni iletişim teknolojilerine yeni bir yatırımcı ve tüketici ile finans kaynakları bulmasına yardımcı olmuştur. İletişim teknolojilerindeki hızlı gelişmeler ve dönüşümler, hayatın tüm alanlarında kendini gösterdiği gibi uluslararası ilişkilerde de kendini belli etmeye başlamıştır. Dünya bu dönüşümlere uyum sağlayamayan uluslar, zaafa düşmeye ve aşınmaya mahkûm olduğu gibi gelişmiş ve gelişmekte olan aktörler arasında gerilim ve rekabete de sahne olmaktadır (Rothkopf, 1998, s. 327). Bu sebeple yeni iletişim ve medya teknolojilerindeki yeni uygulama alanları, uluslararası ilişkilerde yeni fırsat ve çatışma alanları ortaya çıkarmaktadır (Yılmaz A. , 2007, s. 231).

Uluslararası ilişkilerle ilgili ana kuramlar, devletlerarası ilişkileri konu edindiği gibi onların çıkar ve faydalarını maksimizasyonu sağlamak üzere rasyonel kararlar ile devletlerin ve toplumların içyapıları ve gelişimleri yanında tarih ve kültürlerinden de etkilendiği yönde iki ana yaklaşım üzerine kuruludur. Bu yaklaşımlar bağlamında ülkeler arası rekabet, yeni iletişim ve medyda teknolojilerinin pazar ve sermaye arasında sağladığı entegrasyon ile artmıştır. Yeni iletişim ve medya teknolojilerinin kullanıma girdikçe üretim maliyetleri azalmakta, yeni pazarlar ortaya çıkmakta ve yeni eğilimler meydana gelmektedir (Yılmaz A. , 2007, s. 539). Bu gelişmeler yeni bir sermayenin oluşmasına neden olmaktadır. Bu sebeple sermaye birikimi, yeni yatırımlar ve yeni istihdam alanları ile yeni uluslararası güç dengelerinin oluşmasına yol açmaktadır. Bu

iletişim dünyasında yaşanan teknolojik gelişmeler, küreselleşme tartışmaları yeni bir soluk kazandırmıştır (Rothkopf, 1998, s. 335).

Batının birçok alanda hakimiyeti söz konusu olduğu gibi uluslararası iletişim ve haber akışında da bir hakimiyeti söz konusudur. Bu sebeple uluslararası iletişim sistemlerinde Batı egemenliği birçok itirazı da beraberinde getirmektedir. Ancak Batı merkezli iletişim kurumları, bu tür tartışmaların içerisine girmeyerek dünya üzerindeki hâkimiyetlerini sürdürmek için bir dizi yatırım ve akademik çalışmalara ağırlık vermektedirler. Reagan-Thatcher anlayışında gelişen neo-liberal düşünce, küresel iletişim sistemlerinin özel girişimler ve kuralsızlıklar içerisinde güçlendirmenin peşindedir. Ulus devletlerin denetimi ve konumu, küresel iletişim sistemleri üzerinde zayıflar iken ortaya çok katmanlı ve uluslu bir ilişki türü çıkmaktadır. Bu rekabet ortamında yeni iletişim ve medya teknolojilerine bağlı olarak uluslar üzerinde yeni bir hegemonya alanı teşkil edilmektedir (McPhail, 2014, s. 24).

1990'lardan itibaren başlayan liberalleşme ve özelleştirme hareketleri, her ne kadar Trump'la biraz kabuğuna çekilse de birçok devlet kontrolündeki ve devlete ait medya kuruluşları, Batı merkezli teknoloji devlerinin kuşatması altına girmiştir. Söz konusu medya kuruluşlarının zamanla yayın araçları, yayın formatları ve içerikleri ile finansman kaynakları el değiştirerek devlet kontrollerinden çıkmış ve kuşatılmış bir hal almıştır. Küresel iletişimin sisteminin geldiği nokta itibari ile ABD merkezli gelişmiş ülkelere yaslandığı izlenimi güçlenmektedir (Vincent, 2020, s. 428). Bu sebeple iletişim ağları ile örülen dünyamızda yerel ile küreselin birleştiği yeni bir hibrit iletişim ve buna bağlı olarak hibrit bir kültür meydana gelmektedir. Bu hibrit kütürde yerelleştirilmiş ve yerlileştirilmiş kültür ile ulusal kültürleri yeniden üretip küreselin hizmetine sunma girişimleri söz konusudur (Kaptan, 2020, s. 538).

İçinde bulunulan son çeyrek asırda, uluslararasındaki etkileşim sıklığı giderek arttığı gözlemlenmektedir. Bu sıkılık yeni iletişim teknolojilerindeki gelişmelerin uluslararası iletişim sistemine yansımasının bir sonucudur. Bu yeni iletişim teknolojileri ile uluslararasındaki sınırlar, engeller ve fiziksel mesafe kalktığı gibi iletişim maliyetleri düşmüş ve dil, inanç ve kültürel farklılıklarda ortadan kalkmaya başlamıştır (Rothkopf, 1998, s. 354). Fiziksel ve kültürel engeller nedeniyle kısmi bölgeselleşme söz konusu olsa da dünya, Kuzey Amerika ve Batı Avrupa merkezli tek bir bütünleşmiş ulus

ağından ibaret olmaya doğru ilerlemektedir. Bu nedenle küreselleşmenin potansiyel bir sonucu olarak kültürel homojenleşme veya dünyanın yerli kültürlerinin evrensel bir kültüre yakınlaşması özelliklede spor ve sanatta bariz bir şekilde kendini göstermiştir (Barnett & Rosen, 2020, s. 482).

Uluslararası iletişim sistemleri, ABD'nin uydu ve internet teknolojisi sonrası web 0.2 ile elde ettiği üstünlükler, birçok ülkeyi ve teknoloji şirketini kendine bağımlı hâle getirerek arkasından sürüklemektedir. ABD, kamu diplomasisi ve yumuşak gücü ile kaba kuvvetini kullanarak küresel iletişim üzerinde üstünlüğünü ve hegemonyasını sürdürmeye çalışmaktadır. Her ne kadar küreselleşme süreci evrimini tamamlamasa da yen iletişim ve medya teknolojilerinin sağladığı alt yapı desteği ile küreselleşme akımı, ulus devletler üzerinde her geçen gün daha fazla hâkimiyet kurmaktadır (Büyükbaykal, 2012). Ayrıca ABD elde ettiği bu güç ile kendince çizgi dışına çıkmış bazı kurum ve rejimlere politik ve ekonomik müdahaleler ederek alan hâkimiyetini sürekli kılmaya çalışmaktadır (Zorlu, 2016).

ABD başkanı Trump'ın Türkiye'ye yönelik Brunson olayında ve Barış Pınarı Hareketi'nde sosyal medya platformları üzerinden yapmış olduğu bir takım paylaşımlarla tehdit etmiştir. Ancak aynı sosyal medya sağlayıcıları, ABD'nin 2020 başkanlık seçimlerinde 2016 senaryosunun tekrarlanmaması için bazı yasaklar getirilmesini ve Trump'ın seçim sonuçlarına yönelik paylaşımlarını sansürlemekte bir beis görmemiştir. Bu bağlamda sosyal medya sağlayıcıları, bazı liderlerin veya devlet kurumlarının başka bir devlete yapmış olduğu başta ekonomik ve politik saldırılara kendi platformları üzerinden müdahale etmez iken bu durum kendi ülkelerini ilgilendirdiği zaman devletin en tepesinde bulunan ülke başkanının kullanımını sınırlandırmakta ya da sansürlemekte ve de kapatmakta herhangi bir beis ve sakınca görmemişlerdir (Cevizci, 2021).

2.3 Uluslararası İletişim Kurumları

Ulaşım ve iletişim teknolojilerinin gelişmesi ile birlikte ulusal sınırlar kavramı yeniden tartışılmaya açılmıştır. Bu teknolojilerin sunmuş olduğu bir takım imkân ve kolaylıklar, bazı çevreler için olumlu etki yaratır iken diğerleri için sakıncalar ortaya

çıkarmıştır. Bazı devletler diğer toplulukları baskı altına almak için bir zamanlar uydu üzerinden şimdiler de ise internet teknolojileri üzerinde etki alanları oluşturmaya çalışmaktadırlar (Rothkopf, 1998, s. 331). Bunun önüne geçmek için bazı devletler güvenlik duvarları örer iken bazıları ise tamamen küresel iletişim sisteminin dışına çıkarak yasaklama yoluna başvurmaktadırlar. Düşünce ve ifade özgürlüğü, modern demokrasilerin vazgeçilmez kriterleri olarak telakki edilir iken diğer bir yandan ulus devletler açısından kurumların ve bireylerin can, mal, mülkiyet ve fikir güvenliği de en önemli sorumlulukları arasında gelmektedir (Yılmaz A. , 2007, s. 131).

Modern devlet anlayışında özgürlük kaygıları ile güvenlik tedbirleri arasında ince bir denge vardır. Bu dengeyi bulmak ve korumak için birçok akademik ve saha çalışması yapılmaktadır. Yapılan çalışmalarda gelişmişlik endeksine göre ülkeler arasında yasaklama ve sansürleme örnekleri ve sıklıkları dikkat çekmektedir. Özelliklede eylem ve söylemlerin yasaklanması ya da sansürlenmesi, ülkenin varlığını ve güvenliğini tehdit edecek bir noktada söz konusu olduğu zaman, hiçbir demokrasi dikkate alınmamaktadır. İfade ve düşünce özgürlüğü, ulusal hukukun olduğu gibi uluslararası hukukun da genel bir normudur. Bu sebeple ifade ve düşünce özgürlüğü, uluslararası iletişim çalışmalarının ilgi alanına girmekte ve önemli bir tartışma konusu teşkil etmektedir (Samoriski, 2020, s. 213).

Gelişmekte olan ülkeler, kendi uluslarının doğal afet, darbe ve kaosla anılmaktan duydukları rahatsızlık nedeni ile uluslararası iletişim konusunda bazı hoşnutsuzluklarını dile getirmeye başlamaları sonucu uluslararası iletişimi düzenleyecek bir takım konferans ve kurumların kurulmasına vesile olmuştur. Zira dünya genelinde piyasaya sürülen haberlerin %90'nın kaynağı AP, AFP, Reuters ve TASS uluslararası haber ajans kaynaklı olması, uluslararası iletişimde tablonun vahametini ortaya koymaktadır. Uluslararası iletişimin tek yönlü ve Batı kaynaklı olması, uluslararası ilişkilerde de bir takım sorunlara neden olmuş ve bu alanda yeni yatırımların yapılması yanında uluslararası iletişimi düzenleyecek yeni düzenlemelerin ve ihtisas kurumlarının kurulması görüşünün ortaya çıkmasına neden olmuştur (Bülbül, 2000, s. 38).

Gelişmiş ülkelerle gelişmekte olan ülkeler arasında, dengesiz bir şekilde süregelen tek yönlü haber ve bilgi akışı, az gelişmiş ülkeler aleyhine bir görünüm sergilemekte olup bir başka deyişle söz konusu ülkeler, bazı istisnalar dışında haber

üreticileri arasında yer alamamaktadırlar (McPhail, 2014, s. 25). Medya içeriğindeki üretim, dağıtım ve nitelik dengesizliği, UNESCO'nun girişimiyle 1970'lerden beri tartışma konusu olmuş, hâla bu konuya köklü bir çözüm getirilememiştir. Mc Bride Komisyonu raporunda, kitle iletişim araçlarının, ezilmiş halkların özgürlük, bağımsızlık ve iletişim haklarının korunmasının bir rol ve sorumluluğa sahip olması gerektiği vurgulanmıştır. İletişim alanında yaşanan teknolojik ilerlemeler, ifade ve düşünce özgürlüğünün yanında kriminal olayların da sınırlar ötesine taşınmasına neden olmuştur. Bu sebeple söz konusu alanlarda uluslararası kurumlara ve işbirliğine ihtiyaç duyulmaya başlanmıştır (Özuğurlu, 2011).

Küresel iletişimi düzenleyen küresel çapta ilk örgütlenme çalışması, 1868 yılında Kuzey Almanya Konfederasyonu'nun posta idaresinde üst düzey bir yetkili olan Heinrich von Stephan'ın uluslararası bir posta birliği kurulması için hazırladığı bir teklif üzerine başlamıştır. Bu teklif, Alman hükümeti aracılığıyla 15 Eylül 1874'te Bern'de İsviçre hükümetinin daveti üzerine düzenlenen konferansta tartışılmış ve bugün hâla geçerli olan temel normlar ve kurallar hakkında bir sunum yapılmasına müteâkip harekete geçilmiştir. Konferansta yer alan 22 ülke, Bern Antlaşması ile posta geçiş özgürlüğünü ve ücretlerin standardizasyonu esas alan Genel Posta Birliği'ni kurmuşlardır. Bu sözleşme, 1 Temmuz 1875'te yürürlüğe girmiş ve 1878'de örgütün adı Dünya Posta Birliği olarak değiştirilmiştir. 1865 yılı itibari ile çok taraflı bir anlaşma yerine çok sayıda ikili, üçlü ve dörtlü düzenlemenin ikame edilmesi ihtiyacı hissedilmiştir. Fransa, Avrupa devletlerini Uluslararası Telgraf Birliği'nin kurulması amacıyla uluslararası bir konferansa davet etmiş ve Uluslararası Telekomünikasyon Birliği'nin (ITU) kurulmasına öncülük etmiştir (Hamelink, 2020, s. 158).

ITU, 1865'te kurulmuş Uluslararası Telgraf Birliği'nin devamı niteliğinde olup 1932'de Uluslararası Telekomünikasyon Birliği (ITU) adını almıştır. ITU, 1947'de Cenevre'deki merkezine taşınarak Birleşmiş Milletlerin uzmanlaşmış bir ajans kimliği taşımaktadır. Çeşitli biçimlerde, telekomünikasyon tarihi boyunca uluslararası işbirliği ve standart belirlemede baskın bir rol oynamış, ilk radyo-telgraf sözleşmesine, uluslararası telefon hizmeti için ilk hükümlere, yayıncılığın ilk denemelerine, ilk dünya uzay radyo iletişim konferansına ve ilk dünya telekomünikasyon standardizasyon konferansına ev sahipliği yapmıştır. ITU, standardizasyon, teknik koordinasyon ve düzenleme gözetimi yoluyla neredeyse tüm iletişim teknolojilerinin uygulanmasında

aktif bir rol oynamaktadır. Mevcut durumda, üye devletlere radyo frekanslarını ve iletişim uydu yörünge pozisyonlarını tahsis ederek, dünyanın telekomünikasyon kaynaklarının nihai yöneticisi olarak çalışmalar yürütmektedir (Samoriski, 2020, s. 220).

Küresel iletişim sisteminde yasal denetim ve takip mekanizması zayıf olduğu için insan hakları ve ifade özgürlüğü konularında olduğu gibi fikri mülkiyet hakları konusunda da uluslararası sorunlar, meydana çıkmaktadır. Otoriter ve mutlakıyetçi rejimler vatandaşlarının ne okuduğunu, ne dinlediğini, ne seyrettiğini ve nere ile ne yazıştığını öğrenmek ister iken demokratik rejimlerde ise birey ve kurumlarının fikri mülkiyet haklarını koruma ihtiyacı ön plana çıkmaktadır. Sosyal medya araçları üzerinden kolay dolaşıma giren ürün ve içerikler, herhangi bir izne ve onaya tabi olmaksızın kullanıcılar tarafından her türlü maksatla kullanılmaktadır. Bu alanda yaşanan tartışmalara ve sorunlara çözüm üretmek adına ve ülkeler arasında işbirliği ortamı yaratarak fikri hakların korunmasını ve bu haklara saygı gösterilmesini sağlamak amacıyla Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü (WIPO-World Intellectual Property Organization) 1970 yılında kurulmuştur (Pavlik, 2020, s. 370).

Yeni iletişim ve medya teknolojilerinin sorunları, uluslararası bir krize dönüşmeden söz konusu uluslararası örgütlerin kurulması ve işbirliğinin yollarına bakılması bir zaruret hâline gelmiştir (Samoriski, 2020, s. 224). Bu bağlamda Dünya Bilgi Toplumu Zirvesi (DBTZ), Birleşmiş Milletlere bağlı Uluslararası Telekomünikasyon Birliği (ITU) tarafından uluslararası bir zirve organize edilmiştir. Bu zirve, Dünya Sağlık Örgütü (WHO), İnternet Atanmış Numaralar ve İsimler Kurumu (ICANN), Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO), Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı (UNCTAD) ve Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) gibi çok sayıda uluslararası kuruluş tarafından da desteklenmektedir (WSIS, 2020). DBTZ'nin birinci aşama toplantılarını Aralık 2003'te İsviçre'de 175 ülkeden 11 bin katılımcı ile gerçekleştirmiştir. İkinci aşama toplantılarını ise Kasım 2005'te Tunus'ta 174 ülkeden 11 binin üzerinde en üst düzeydeki hükümet yetkilileri ile tüm ilgili BM organlarının yanı sıra diğer uluslararası kuruluşların, sivil toplum kuruluşlarının, özel sektörün, sivil toplumun ve medya sektöründen yetkili kişilerin katılımı ile yapılmış ve bu sorunlara çözüm aranmıştır (McPhail, 2014, s. 91).

2.4 Uluslararası İletişim Yayın Araçları

Toplumsal, ekonomik, politik ve teknolojik alanlarda yaşanan bazı gelişmelere yeni ihtiyaçlar ve ilgi alanları doğurmuştur. Merkez konumundaki ülkeler çevreden ve sömürgelerden gelecek haberleri ve piyasalardaki gelişmeleri yakında takip etme ve haberdar olma gerekliliği hissetmeye başlamışlardır. Bu gereksinim, bir takım yeni yatırım teşebbüslerini ortaya çıkarmıştır. Ayrıca savaşlarla birlikte toplumları yönlendirmek ve konsolide etmek yanında toplumların demokratik dönüşümler gerçekleştirmek ve otoriter rejimlerle mücadele etmek üzere kitle iletişim araçlarının gücünden faydalanmak isteyen bazı politikacıların yardımına kitle iletişim araçları yetişmiştir. Bu araçların savaş sonrası gelişen teknolojik ilerlemeden faydalanarak tekrar ticarileşmesi, kitle iletişim araçlarına yeni işlevler kazandırmıştır. Bilgi akışında önemli bir rol oynayan küresel haber ajansları, bazı ülkelerin güç merkezlerine dönüşmüştür. Bu gücün uluslararası ilişkilerde kullanılması, birçok ülke liderine yeni ufuklar açmış ve küresel bu yarışta geri kalmamak ve tek yönlü haber akışına alternatif oluşturmak üzere çevre ülkeleri, birçok haber ajansı ve küresel çapta yayın yapan kanallar kurmaya başlamışlardır (Hanson E. C., 2020).

2.4.1 Uluslararası Haber Ajansları

Sosyolog Michael Schudson (1978), 1830'ların Amerika'sındaki kitle haber sektörünün ortaya çıkışını "*demokratik bir pazar toplumunun*" ortaya çıkmasına bağlamıştır. İş dünyası, küresel pazarda yaşanan hareketler ve kapitalizmin büyümesiyle ifade edilen bir dönemde pazarın ihtiyacını karşılamak ve ticari döngüyü çevirmek için pazar ve sömürgelerden bilgi ve haberlere ihtiyaç duymuştur. Söz konusu zaman diliminde hiçbir gazete, pazarın ve okuyucuların artan haber talebini karşılamak için uzak bölgelerden haberleri toplayacak ve iletecek mali ve teknik altyapılara sahip olmadığından, haber ajanslarının kurulması fikri ortaya atılmıştır. Bu talebi karşılamak üzere günümüze kadar varlığını güçlü bir şekilde devam ettiren Fransız Charles-Louis Havas tarafından Agence France-Presse (AFP) 1835 yılında kurulmuştur. (Rampal, 2020, s. 264).

Havas adı ile faaliyet gösteren Agence France-Presse (AFP), çoğunlukla tüccarlar ve hükümet yetkilileri tarafından kullanılan ve tercih edilen bir haber dağıtım hizmeti vermekteydi. Alman Nazi işgaline karşı bir propaganda aracı olarak Fransız hükümeti tarafından bir bölümü satın alınan AFP, Nazi işgali sonrası DNB'nin bir parçası hâline getirilmiştir. Nazi işgalinden kurtarıldıktan sonra Fransız parlamentosu bir yasa çıkararak AFP'ye özerklik statüsü vermiş ama yönetim kurulunu siyasi temsilcilerden oluşturmaktadır. Günümüze kadar devam eden ve köklü bir ajans olan AFP, birçok ülkeye ve kuruma iletişim ve haber hizmeti sunan küresel bir haber ajansı niteliği taşımaktadır (Rampal, 2020, s. 264).

Uluslararası haber ajansları bağlamda köklü bir geçmişe sahip bir diğer uluslararası haber ajansı ise Associated Press uluslararası haber ajansıdır. Associated Press (AP), transatlantik gemiler tarafından Boston ve New York limanlarına getirilen uluslararası haberlerin telgraf yayınını finanse etme çabalarını birleştirmek amacıyla 1848'de altı New York City gazetesi tarafından kurulan Harbor News Association ile yayın hayatına başlamıştır. Gazeteler daha önce, gemileri karşılamak için kayıklarla muhabir göndererek rekabet hâlinde iken rekabetin o kadar şiddetli ve pahalı olması neden ile AP'nin operasyonel yapısı olmaya devam eden bir haber kooperatifi kurulmasına karar verdiler. 1849'da Harbour News Association, Avrupa'dan gelen gemilerle karşılamak için ilk denizaşırı bürosunu Halifax, Nova Scotia'da açarak uluslararası haber ajansları arasında yerini almaya başlamıştır. (Bülbül, 2000, s. 109).

Uluslararası haber ajansları arasında kendinden uzun bir zamandır bahsettiren diğer bir ajans ise Reuters olmuştur. İngiliz vatandaşlığını alan Almanya doğumlu bir göçmen olan Paul Julius Reuter, 1851 yılında ilk denizaltı kablosunu kullanarak Londra ile Paris arasındaki borsa fiyatlarını ileten ajansın Londra ofisini açmasıyla Reuters'in kurulmasında ilk adım atmıştır. Julius Reuter, iki yıl öncesinde güvercinleri Aachen ile Brüksel arasında hisse senedi fiyatlarını uçurmak için kullanmaya başlamış ancak verimlilik ve maliyet açısından parlak bir fikir olmadığı için bu çalışmasını devam ettirmemiştir. Reuter 1859'a gelindiğinde, hizmetini tüm İngiliz basınına ve diğer Avrupa ülkelerine genişleterek içeriğini genel ve ekonomik haberleri de içerecek bir şekilde günümüze kadar varlığını güçlü bir şekilde devam ettirecek Reuters Haber Ajansının kurulmasını sağlamıştır (Rampal, 2020, s. 265).

Dünyanın en büyük haber ajanslarından bir diğeri ise 1992'den Ağustos 2014'e kadar faaliyet gösteren ve ITAR-TASS (Rusya Bilgi Telgraf Ajansı - Sovyetler Birliği Telgraf Ajansı'nın Rusça kısaltmaları) olarak bilinmeye başlayan TASS haber ajansıdır. ITAR-TASS, 1904'e kadar uzanan Sovyet TASS haber ajansının bir devamı niteliğindedir. Rusya'nın ekonomik durumu hakkında yurtdışında yanlış haberlerin dolaştığından endişe duyan İmparator II. Nikolai, 21 Temmuz 1904'te St. Petersburg Telgraf Ajansı (SPTA) yurtiçi ve yurtdışında siyasi, finansal, ekonomik, ticari ve diğer kamu yararına verileri rapor edecek bir haber ajansı kurulması emrini vermiştir. Bu emir üzerine 1 Eylül 1904'te çalışma hayatına başlayan TASS, zamanla uluslararası bir haber ajansı kimliği kazanmıştır. Eylül 2014'te ajans, tarihi ve küresel bir kimliği olan eski adı TASS'a geri dönüş yapmıştır (Rampal, 2020, s. 278).

AFP, AP ve Reuters gibi geleneksel haber ajanslarının yanında yardımcı birçok uluslararası haber ajansı kurulmuş ve bazı devletlerin bu alana önem atfetmesi üzerine kurulmaya da devam etmektedir. Bu bağlamda Mustafa Kemal Atatürk, Büyük Millet Meclisi'nin haber ihtiyacını karşılamak üzere 6 Nisan 1920 yılında Halide Edip Adıvar'a Anadolu Ajansı'nı kurdurmuştur. Özelliklede Batı merkezli uluslararası haber ajanslarının tekelini kırmak ve alternatif haber kaynakları oluşturmak babından Anadolu Ajansı (AA), dünyanın birçok yerinde irtibat ofisleri kurulmuş ve uluslararası haber ajansları arasında saygın bir konuma gelmiştir (Zorlu, 2016). Anadolu Ajansı, varlığını günümüze kadar güçlü bir şekilde getirmiş ve birçok dilde yayın yaparak Türkiye'nin uluslararası arenada haber yüzü olmayı başarmıştır (Bülbül, 2000, s. 134).

2.4.2 Uluslararası Radyo-Televizyon ve Uydu Yayıncılığı

Disiplinler arası bir çalışma olan iletişim, son 3 yüzyıla damgasını vurmuş ve teknolojik gelişmelerle birlikte küresel bir etkiye sahip olmuştur. Özelliklede kitle iletişim araçlarının toplumlar üzerindeki etkisi ve dönüştürücü gücünün fark edilmesi ile birlikte haber verme, eğitim, eğlence, propaganda ve politik amaçlarda kullanılmaya başlanması, yeni bir dönemi başlatmıştır. Uluslararası iletişimin en önemli araçlarından birisi de uluslararası yayın yapan radyo ve televizyon olmuştur. Kulağa hitap eden radyo ve göze hitap eden televizyon, kısa bir süre içeresinde özelliklede uydu

teknolojisinin gelişmesi ile birlikte bölgesel ve küresel maksatlarda kullanmak üzere birer propaganda araçlarına dönüştürülmüşlerdir (Cankaya, 1997, s. 5).

ABD'nin 1929 yılında yaşadığı ekonomik krizinden sonra ABD başkanlığa adaylığını açıklayan Roosevelt, seçim propagandasında "*Yeni Düzen*" programına radyo üzerinden tanıtımını yaparak uzun bir dönem ABD başkanı kalmasında yardımcı bir araç olmuştur. Bir benzer uygulamayı ise Hitler'in Nazi propagandasında uyguladığı görülmektedir. Naziler, geniş kitleleri harekete geçirmek ve savaş gerekçelerini haklı çıkarmak için geniş kesimlere ulaşan radyoyu iyi bir şekilde kullanmışlardır. Türkiye de radyonun etkisini ilk fark eden ülkelerden birisi olmuştur. Türkiye, devlet destekli bir özel girişim olan Ankara Radyosu olarak 1927 yılında radyoculuk hayatını başlatmış ancak dönemin koşullarının değişmesi ile birlikte bu radyoyu kamulaştırmış ve TRT olarak yola devam etmiştir (Kejanlıoğlu, 2005, s. 150).

Radyonun geniş kitlelere ulaşma kapasitesi ve kitleleri seferber etme gücü, ülke sınırları dışındaki faaliyetler ve ulusları kontrol etmek için de kullanma olanağının anlaşmasına müteâkip başta ABD olmak üzere birçok Batı ülkesi uluslararası radyo yayıncılığına geçmiştir. 2. Dünya Savaşı sırasında ve sonrasında hedefleri genellikle küresel yayın yapmak olarak gösterilen Rusya'nın Radio Sputnik, China Radio International, Deutsche Welle Radio, Radio France International, Hollanda'nın RNW Media ve All India Radio ve Vatikan Radyosu gibi bir dizi radyo istasyonları kurulmuştur. Bu bağlamda 1942 yılında kurulan ABD merkezli ve 42 dilde yayın yapan Amerika'nın Sesi Radyosu'nu (VOA) sınırlar ötesine yayın yapmaya başlamıştır. BBC ise İngilizce dâhil 40 dilde yayın yaparak uluslararası iletişim yarışında yerini almıştır (Rampal, 2020, s. 287).

Arthur C. Clarke, 1945 yılında uydular ile dünyayı kapsayan yayın yapabilme kapasitesinin olduğunu duyurması üzerine bilim adamları, uydu üzerinden kitle iletişim yayınları hakkında bilimsel çalışmalara yoğun ilgi göstermeye başlamışlardır. Teknik altyapının oluşturulması üzerine 1965 yılında uzaya fırlatılan "*Early Bird*" uydusu sayesinde geniş ve kapsamlı bir uydu yayıncılığının temelleri atılmış oldu. Küresel çapta yayın yapmanın maliyeti yüksek olması nedeni ile birçok uydu yayını devlet desteği ile başlamış ancak maliyetlerin düşmesi ve teknik imkânların artmasına bağlı olarak özel kuruluşların da uydu yayını dönemi başlamıştır. RT, NHK, Aljazeera, BBC,

CNN gibi kanallar uluslararası yayına geçmişlerdir. Türkiye'de ilkesiz bir yayıncılık dönemi ile radyo ve televizyon yayınları başlamış olsa da teknolojik gelişmelere eş zamanlı olarak radyo ve televizyon yayıncılığını düzenleyen yasalar ve denetleyici kurulların ihdas edilmesi ile birlikte haber alma özgürlüğü anlayışı ile TRT üzerinden yeni bir iletişim dönemi meydana getirilmiştir (Cankaya, 1997, s. 74-76).

Uluslararası televizyon haber yayıncılığında ise CNN International (CNNI), 2017 yılında dünya çapındaki 36 bürosu ile 24 saat dünyanın dört bir tarafına haberler yapmaya başlamıştır. CNN International'ın bugün en büyük rakiplerinden birisi de, British Broadcasting Corporation'ın ticari ve abonelikle finanse edilen uluslararası haber ve bilgi televizyon kanalı olan Londra merkezli BBC World News'dir. Avrupa'dan uluslararası televizyon haber yayıncılığı yapan diğer iki önemli oyuncu ise her ikisi de devlet destekli Deutsche Welle TV ve France 24'tür. Alman kamu yayıncısının uluslararası uydu televizyon kanalı DW-TV, Almanca, İngilizce, İspanyolca, Türkçe ve Arapça olarak haberler ve halkla ilişkiler programları yayınlamaktadır. Rus hükümeti tarafından finanse edilen küresel haber ve halkla ilişkiler kanalı Russia Today (RT), Aralık 2005'te açılmış ve İngilizce, Fransızca, İspanyolca ve Arapça yayınlar yaparak Rusya'nın bu lig içerisinde güçlü bir oyuncu olarak kalmasını sağlamaktadır (Rampal, 2020, s. 286).

Gerek Radyo ve gerekse televizyonun ülke ve bölgesel çapta etkisi, daha ötelere ve başka uluslara taşınması için alt yapı bakımından büyük bir eksikli arz etmekteydi. Karasal yayınlarla ülke geneline ve diğer uluslara hitap etme zorluluğu baş göstermiştir. Uydu ve internet teknolojisi ile hızlı bir uyum sağlayan televizyon ve radyoculuk yayınları daha uç ücralara ulaşmak için altyapısını güçlendirmiş ve küresel bir boyut kazanmıştır. Türkiye de bu teşebbüslerden geri kalmamış ve 1942 yıllarında dış dünya ile yakın ilişkiler kurma politikaları kapsamında yabancı dillerde radyoculuk yayınına başlamıştır (Cankaya, 1997, s. 10). Zamanla Türkiye TRT eli ile zararlı uluslararası yayınlara maruz kalmamak ve başka millet ve ülkelere hitap edecek bir şekilde İngilizce, Arapça ve Kürtçe gibi diller başta olmak üzere yabancı dillerde yayın yapan kanallar açarak bu kulvarın içerisinde yer almaya başlamıştır (Kejanlıoğlu, 2005, s. 155), (Kaptan, 2020, s. 549).

Göze hitap eden televizyon yayıncılığı Türkiye'de TRT'den sonra özel teşebbüsler eli ile güçlü bir şekilde devam etmesi, bir yandan olumlu yanları olduğu gibi diğer bir yandan da sancılı tarafları olmuştur. Dünya uydular üzerinde sınırlar ötesine televizyon yayıncılığına geçer iken Türkiye, sıkıyönetim yasalarının uygulandığı bir dönemde kamu televizyonlarına yatırım yapmayı ve özel televizyon yayıncılığına geçilmesine sıcak bakmaması, bu alanda bir adım geri düşmesine neden olmuştur. Ancak iletişim teknolojilerinin ilerlemesi ile birlikte başka ülkelerden Türkiye'ye uydu üzerinden yayın yapma olanağının ortaya çıkması, yeni uygulamaları hayata geçirmiştir. Bunun üzerine özel bir teşebbüs olan "*Magic Box Incorporated*" şirketi Liechtenstein'de kurulmuş ve kiralanan uydu ve frekans üzerinden Türkiye'ye yönelik televizyon yayıncılığına başlamıştır. Bu özel teşebbüslerin önü kesilmeyeceğinin anlaşılması üzerine Türkiye özel televizyon yayınlarına kapı aralamak zorunda kalmıştır (Cankaya, 1997, s. 85).

Uluslararası çizgide ve uydu teknolojileri üzerinden küresel yayın yapan televizyon kanalları, sektöre yeni aktörlerin girmesi ile birlikte yalnızca batı merkezli kanallar olmaktan çıkmıştır. Bu kanallar yanında Japonya ve Çin'den başlayıp Türkiye, İran, Arabistan ve Katar olmak üzere Ortadoğu ülkelerine kadar uzanan büyük bir uluslararası kanallar kümesi bulunmaktadır. Ancak bu kanalların Batı merkezli kanalları ile rekabet etmesi pek kolay olmamaktadır (Zorlu, 2016). Radyo ve televizyon yayıncılığı küresel bir çapta yayılmasının ötesinde, bu teknolojilerin gelişmiş ülkelerde toplanması, küresel iletişim güvenliği ve nesnel habercilik açısından bir takım sorunları ortaya çıkarmaktadır. Komünizmin yayılmacılığı ile mücadele adı altında başlayan devlet müdahalesi, zamanla başka gruplara da meydan okuyarak diğer ülkelerin güvenliği ve egemenliklerinin hafife alınması sürecini başlatmıştır. Özellikle de sosyal medya üzerinden yapılan radyo ve televizyon yayıncılığı birkaç sosyal medya sağlayıcılarının hegemonyası altına girmiş bulunması, dünya haber alma ve iletişim güvenliğini riske sokmaktadır (McPhail, 2014, s. 34).

2.5 Uluslararası İlişkilerde Yeni iletişim ve Medya Teknolojilerinin Kullanım Alanları

Yeni iletişim ve medya teknolojileri kavramı, günümüzde birçok devlet yöneticisinin iletişim stratejisi ve politikalarının başında gelmektedir. Her geçen gün vatandaşların sosyal medya üzerinde hesap açmaları ve gelişmeleri bu mecralar üzerinden takip etmesi ve bu tartışmaların parçası olması, sınırlar ötesi aktörlerin iç işlerine müdahale etmelerinin kapısını aralamıştır. Bu gelişmelere duyarsız kalmayan karar vericiler ve danışmanlar, kendi kitlesi ve tabanı ile daha hızlı ve sağlıklı iletişim kurmak maksadıyla yönetimlerinin ve kurumlarının adına YouTube, Facebook ve Twitter gibi sosyal medya araçları ve uygulamaları üzerinden hesaplar açmakta ve kullanıcılar ile temas kurmak için bu platformlardan en iyi şekilde faydalanmaya çalışmaktadırlar. Ayrıca bu araçlar vasıtasıyla dezenformasyona karşı bilgilendirme ve kamuoyu oluşturmanın yanında toplumu yönlendirme ve gündem oluşturma yollarını da belirlemeye ve iletişim stratejileri oluşturmaya çalışmaktadırlar (Rothkopf, 1998, s. 354).

Ulusal sınırlar ötesi kitlelere hitap eden lider ve politikacılar, seçim kampanyalarını ve görüşlerini, sosyal medya platformları üzerinden hızlı, kolay ve aracısız bir şekilde dünyanın en ucra köşelerine ulaştırma imkânının farkına vardıktan sonra bu platformları kullanmaya başlamışlardır. Özellikle bazı politikacıların küresel sermayenin kontrolüne giren ana akım medyanın politika ve tutumlarına karşı çıkmalarından ötürü yalan ve yönlendirilmiş haberlerine maruz kalmışlardır. Söz konusu medyanın muhaliflere cevap hakkı ve projelerini anlatmaya imkân vermemesi üzerine muhalifler, kendi seslerini duyurmak için farklı mecralar arayışlarına girmişlerdir. Ana akım medya ve otoritenin sisteme muhaliflere uyguladığı ambargoları bertaraf etmek ve delmek adına muhalif ve siyasi rakipler, sosyal medya platformlarında kendilerine yeni fırsatlar bulmuşlardır (Larson, 2017).

Aktif bir şekilde devlet yöneticilerinin sosyal medyayı kullanması, sosyal medyanın kişiler arası ilişkilerden başlayıp ticari faaliyetlere doğru ilerler iken uluslararası politikada da kullanılması ve başarı elde edilmesi, bazı çevrelerin bu mecraları kamuoyu oluşturma ve yönlendirmede bir aygıt olarak kullanılabileceği düşüncesini oluşturmuştur. Ancak bu alanda başka bir görüş de bulunmaktadır. Bu

görüşün savunucuları, birçok sosyal medya platformlarının ortaya çıktığı yerlerde devlet otoritesini ve politikalarını kendi halkı ve diğer topluluklar üzerinde sağlama, uygulama ve üstünlük kurma aracı olarak tasarlanmış ve kurgulanmış olduğunu iddia etmektedirler (Abbate, 2014, s. 472). Özellikle bu görüş, 2017 Körfez krizinde ve ABD ile Rusya arasında son dönemde ortaya çıkan 2016 ABD başkanlık seçimlerine sosyal medya araçları üzerinden müdahale edildiği iddialarının ortaya atılması ile kendine yer bulmuştur (Zaharova, 2017a) (Graber & Dunaway, 2017, s. 672).

Devletlerin güvenlik bakımından olmazsa olmazlarından birisi de ülke sınırları ya da dışında sorumlu oldukları toplumları ve kurumları, politik sorumluluk anlayışı içerisinde takip etmeleri ve gözetlemeleri gerekmektedir. Bu anlayış sağlıklı bir anlayış olmasa da içinde bulunulan uluslararası dengeler, bazı devletleri bu tarz önlemler almaya sevk etmektedir. Bu olgu, bazı küresel güçlerin de diğer devletleri ve toplumları izleme ve gözetleme anlayışına dönüştürmüş olmaları dâha görülen ve belirgin hala getirmiştir. Çünkü bu küresel güçler, uluslar üzerinde hegemonyalarını devam ettirmenin yolunu, diğer devlet ve toplumları kontrol etmek ve yönlendirmekten geçtiği inancına sahiptirler (Büyükbaykal, 2012). Bu işlevi ise teknolojiye bağlı yeni iletişim ve medya araçları üzerinden toplumları gözetlemekten ve izlemekten geçtiğine inanmaktadırlar. Nitekim izleme ve gözetleme eylemi yalnızca iletişim araçları üzerinden yürütülmemektedir. Ancak yeni iletişim teknolojileri daha kolay, daha hızlı ve daha az maliyetleri olduğu için bu işlemi gerçekleştirmek için tercih edilmektedir (Bauman & Lyon, 2016, s. 16).

Güç dengesi kuramı çerçevesinde tek kutuplu dünya düzenini iki kutuplu hâle getirmek isteyen Çin ve Rusya, etki altına almak istediği coğrafyaları ve yöneticileri karşı yeni iletişim teknolojileri üzerinden bir takım kamuoyu oluşturma ve manipülasyon çalışmaları içerisine girmiştir (Balıkel, 2017, s. 15). Geleneksel medyanın menşei ve yayın politikası, izleyiciler tarafından kavranması ve anlaşılması oldukça kolaydır. Ancak sosyal medya platformları üzerinde bot, sahte (fake) ve sanal isimler altında açılan hesapların kim olduğu ve neye hizmet ettiği kolay anlaşılmakta değildir. Bu açıkların yüzünden Rus İstihbarat Ajansları, bu platformları iyi bir şekilde kullanmaktadırlar. Avrupa ülkelerindeki siyasi ve toplumsal ihtilafları kullanarak iç kargaşa çıkartmaya çalışmaktadırlar (Hermanns, 2017). Ayrıca AB yapısına muhalif siyasi yapıları ve toplumsal örgütleri sosyal medya platformları üzerinden destekleyerek

güçlü oldukları algısı yaratmaya çalışmaktadırlar (ICA, 2017). Ancak bu görüşe karşı çıkan ve olaya başka bir pencereden bakan taraflara göre ise başta ABD olmak üzere Batı ülkeleri, bu platformları dünya üzerinde hegemonya kurma ve istihbarat toplama aracı olarak kullanıldığı yöndedir (Zaharova, 2017b).

ABD yönetimi, ana akım medyasına sağlamış olduğu özerklik yapısını ihmal etmiş ve medyanın bağımsız rollerini terk ederek "*vatansever*" rollere bürünmesini talep etmiştir. 11 Eylül olayında olduğu gibi saldırılardan sonraki yıl içinde dönemin ABD başkanı George W. Bush ve savunma bakanı Donald Rumsfeld'in terörizm ve Irak ile kitle imha silahları arasındaki bağlantıyı belgelemeye çalışırken medyadan destek istemişlerdir. ABD ana akım medyası, konuya yönelik belgeleri sorgulama ve iddiaları araştırma yerine okurlarına, dinleyicilerine ve izleyicilerine, Bush yönetiminin kitle imha silahlarının küresel bir terörizm matrisinin ayrılmaz bir parçası olduğunu ya da Kaide ile Saddam Hüseyin rejimi arasında doğrudan bağlantılar olduğunu ispat etmeye çalışarak dönemin Bush yönetiminin öne sürdüğü argümanlarına destek olmuşlar ve uluslararası meselelerde "*vatanseverlik*" misyonu üstlenmişlerdir (Moeller, 2008, s. 169).

ABD ve müttefik ülkelerin ana akım medyası ile özellikle Körfez merkezli medya kuruluşları arasında Irak savaşında çok farklı haber anlayışları ve amaçları olduğu ortaya çıkmıştır. ABD merkezli medya kuruluşları, Irak'a karşı yürütülen savaşın bir özgürleştirme, demokrasi ve terörizme karşı yürütülmüş kutsal bir savaş olarak tek bir merkezden sunar iken diğer bir tarafta Aljezeera, Al Arabiya ve Al Hayat/LBC gibi televizyonların savaşın daha acı yüzünü ekrana taşıyarak savaşın gerçek boyutlarını dünya izleyicilerine aktarmışlardır (Bostancı, 2020, s. 74). Bu alternatif yayınlar sayesinde dünya, ABD'nin Irak'a karşı yürüttüğü savaşın gerçek yüzünü görme fırsatı yakalamış ve ABD'nin iletişim kanalları aracılığı ile gerçekleri örtbas ettiği ve karattığı ortaya çıkmış ve bu alandaki hegemonyasına son vermiştir (Moeller, 2008, s. 179) (İnceoğlu, 2015, s. 185).

Kamusal bir işlevi olan ancak zamanla devlet güdümüne giren ana akım medya, Vietnam savaşı, Watergate skandalı, Irak savaşı, 11 Eylül saldırıları gibi önemli olaylarda halkı doğru bir şekilde bilgilendirmediği ve gerçekleri gizlediği yönündeki tavırları nedeni ile eleştirilmektedir (Harvey, 2015, s. 43). Beyaz Saray, (herhangi bir

devlet binası da olabilir) uluslararası bir olayı (ya da bir olaydaki belirli bir açıyı) görmezden geldiğinde, medyanın da bunu görmezden gelmelerini istemektedirler (İnceoğlu, 2015, s. 162). ABD 2004 seçimlerinden sonra, ana akım medyanın söylemi ve taktiği değişikliğe uğramış ve ABD'nin dış politikasındaki demokrasi ihracı tezi, bir amaç hâline gelmiştir. Moeller'in bu düşüncesini yeni iletişim teknolojileri bağlamında da ele alınabilir ve bu teknolojilerin nasıl bir sınır ötesi görev icra ettiği anlaşılabilir. Dolayısıyla yeni iletişim ve medya teknolojileri, uluslararası ilişkilerde demokrasi kültürünün yayılması ve yerleşmesinde, rejim ihracı ya da değişikliğinde, hükümetleri ikna etme ya da diz çökertme aracı olarak kullanılabilir mi sorusunu akla getirmektedir (Moeller, 2008, s. 170).

2.5.1 Yeni İletişim Teknolojileri Çağında Uluslararası Haber Akışı

Sömürgeci devletler, sömürgelerinde ve diğer sömürgelerde olan bitenleri daha hızlı bir şekilde öğrenmek ve gelişmeleri takip etmek için dönemin hâkim iletişim teknolojisi üzerinden faydalanmışlardır. Bu amaç doğrultusunda varlığı günümüze kadar devam eden uluslararası haber alma ajansları kurmuşlardır. Paris merkezli haber ajansı AFP, 1835'te Fransız Charles-Louis Havas tarafından kurulmuştur. Kurulduğu dönemlerde çoğunlukla tüccarlar ve hükümet yetkilileri tarafından kullanılan bir haber dağıtım hizmeti vermekteydi. Naziler ise Fransa'yı işgal ettikleri yıllarda AFP gibi birçok uluslararası iletişim aracını ve kanallarını propaganda maksatlı kullanmaya başlamışlardır. Bu bağlamda uluslararası haberlerin ticari bir karşılığını olduğunu düşünen ABD merkezli AP, başta haber merkezlerine olmak üzere abonelik sistemini geliştirmiş ve ticari gelirler elde etmenin yollarını aramıştır. Bu yarış içerisinde Reuters geri kalmamış pazar ve politik içerikli haberleri paydaşlarına ulaştırmak için İngiltere ile sömürgelerinde ciddi altyapı yatırımları yapmıştır. Rusya ise bu yarışta geç kalmış ancak günümüz itibarıyla ITAR-TASS ve Sputnik haber ajansları ile kendinden söz ettirmeyi başarmıştır (Rampal, 2020, s. 265-266).

Uluslararası haber ajansları, genel itibari ile Batı merkezlidir. Batı merkezli uluslararası haber ajansları her ne kadar egemen ve sektörü göğüslemiş olsalar da diğer ülkeler de bu yarıştan geri kalmamaya çalışmaktadırlar (Bülbül, 2000, s. 93). Bu bağlamda Katar, Doha merkezli Aljazeera kanalını, Japonya NHK, Almanya DW,

Türkiye TRT World, İran Press TV gibi İngilizce konuşan ülkelere hitap etmeye ve kamu diplomasisi ile yumuşak güç üzerinden nüfuz elde etmeye ve uluslararası iletişim yarışında geride kalmak istemediklerini beyan etmektedirler (Zorlu, 2016). Ancak sosyal medya platformlarının her türlü kültüre ve segmente hitap eden bir alt yapı ile ortaya çıkması dengeleri sil baştan değiştirmiştir. Klasik anlamda uluslararası ana akım medyanın egemenliğini sarsmış ve önemini iyice azaltmıştır. Bu gelişmeler ışığında her türlü teknolojinin kullanımına devem eden ve yeni teknolojik gelişmelerden faydalanan hibrit bir iletişim anlayışı ortaya çıkmıştır (Hanson E. C., 2020).

Şirketler ve pazarlar arasında yaşanan uluslararası rekabet, her türlü teknolojiden faydalanmak isteyen devlet ve liderler arasına da sirayet etmiş ve bu liderler yeni medya ve iletişim alanına yönelmiş ve gelişmelere uyum sağlamaya çalışmışlardır (Šimunjak & Caliandro, 2019, s. 14). Uluslararası örgütler üzerinden hâkimiyet alanı oluşturmuş ve bu alanı kapalı bir devre hâline getiren sistemi delmeye çalışan diğer ülke ve liderleri, bu teknolojik gelişmelerden en üst düzeyde istifade etmeye çalışmakta ve yumuşak güçlerini pekiştirmenin yollarına bakmaktadırlar. Bu bağlamda sosyal medya hesapları açmakta ve hitap etmek istedikleri toplulukların dillerinde paylaşım ve yayın yapmaktadırlar. Sosyal medya üzerinden liderler yeni egemenlik alanları yaratmaya çalışmaktadırlar ancak bu platformların merkezleri birkaç devletle sınırlı olması, iletişim kanallarının ve imkanlarının değerlendirilmesinde ve alan kazanma mücadelesinde başka bir paradoks yaratmaktadır (Davis & Lundgren, 2020, s. 320).

Küresel iletişimde yeni iletişim ve medya teknolojilerinin kullanılması, uluslararası basını ve çalışanlarını olumsuz yönde etkilemiştir. İkinci bir ülkede satılan basılı yayınlar neredeyse durma noktasına gelmiştir. Pew araştırma merkezinin verilerine göre uluslararası basılı yayınların sayısının düşmesine eşzamanlı olarak çalışanların da sayısında düşüş gözlemlenmektedir. Sosyal medya ve yeni iletişim aygıtları ile birçok gelişme anlık olarak kullanıcıların hizmetine sunulduğu gibi aynı kullanıcılar haberlerin kaynağı ve üreticisi de olabilmektedirler. Bu gelişmeler klasik anlamda yayıncılık yapan birçok gazete ya da dergilere ve çalışanlarına alternatif oluşturmuştur (Pavlik, 2020, s. 349). Yeni iletişim ve medya platformlarında kullanıcıların ve abonelerin sayısı kısa bir süre içerisinde astronomik bir artış göstermesi, dengeleri ve davranış biçimlerini değiştirmiştir. Uluslararası haber tüketicilerinin yeni iletişim platformlarına yönelişi, reklam pazarını da yeni iletişim

platformlarına yönelmesine neden olmuştur. Bu gelişmeler küresel iletişim ekonomi politiğinde paradigma değişikliğine neden olmuştur (Saatçioğlu & Öncel, 2018).

Uluslararası iletişimdeki paradigma değişikliği, uluslararası güç mücadelesinde de yeni dengeler oluşturmuş ve klasik anlamda yayın yapan yayın organları ve çalışanlarına zorlu alan ve rakipler çıkarmıştır. Bu bağlamda gelişmelerin teknik boyutu kadar güvenlik boyutu da önem kazanmıştır. Bir yandan egemen güçler dünya liderliklerini sürdürmeye ve diğer toplulukları kontrol altında tutmak için bu teknolojilere yatırım yapar iken diğer bir yandan ülke liderleri, halkları nezdine kendi konumlarını güçlenerek devam ettirme çabaları içerisine girmişlerdir (Balıkel, 2017, s. 17). Bu sebeple otoriter rejimler, kendilerine tehdit teşkil eden aykırı sesleri takip etmeyi, seslerini kısmaya ve internet akışını yavaşlatmaya ya da durdurmaya çalışmaktadırlar. Ancak kullanıcılar, Sanal Özel Ağlar (VPN) üzerinden devlet tarafından konulan erişim engellini aşmış ve içeriklerini şifrelemek suretiyle gizlenmeye çalışmışlar ve kendilerince önlemlerini almışlardır. Bu bağlamda devletler arasında mücadele söz konusu iken devlet liderleri ile halk arasında başka çekişme alanları da ortaya çıkmıştır (Samoriski, 2020, s. 228) .

Dünya genelinde meşru gazetecilik kisvesi altında sunulan sahte ama gerçeğe yakın görünen haber raporları yayınlamak suretiyle birçok hükümet ve rejimlerin yanı sıra suç örgütleri, dünya çapında kamuoyunu manipüle etmek amacıyla sosyal medyayı bir silah olarak kullanmaktadırlar (Hughes, 2020). Doğru haber almak her vatandaşın en doğal hakkı iken sosyal medya platformlarında söz konusu haberleri doğrulama mekanizması olmadığı gibi haberler herhangi bir süzgeç ve kaynağı doğrulama süreçlerine girmeden tedavüle sokulmaları, birçok toplumsal, ekonomik, güvenlik ve politik sonuçlara yol açmaktadır. Haber kaynağı ve çıkış merkezi belli olmadığı gibi bu tür sistemlerde herhangi bir sorumluluk üstlenecek taraf da bulunmamaktadır. Sahte haber ve nefret söylemleri ile mücadele edecek bir uluslararası örgüt bulunmaması, bu sorumluluğu sosyal medya platformlarına yüklemektedir. Sosyal medya platformları, milyonlarca kullanıcıyı ve içeriği takip ve denetleme imkânı olmadığı için geliştirmiş olduğu yapay zekâ ve doğrulama algoritmaları ile bununla mücadele etmekte ancak yetersiz kaldıklarını kendileri de kabul etmektedirler (Pavlik, 2020, s. 372-373).

2.5.2 Dijital Çağda Kamu Diplomasisi

İngiltere Dış İşleri Bakanı olarak görev yapan daha sonra Başbakanlık görevini de yerine getiren Lord Palmerston'un telgrafın ortaya çıkmasıyla ilgili olarak kullandığı "*Aman Tanrım, bu diplomasinin sonu*!" ifadesi nasıl ki o dönem için yeni bir diplomatik uygulama alanına ve endişeye vurgu yapmışsa bugün de iletişim teknolojileri ve internete yaşanan gelişmeler, sosyal medyanın yükselişi ve yaygınlaşması, ilgiye haiz bir alan ortaya çıkarmaktadır. Westphalia'dan günümüze kapsamlı bir dönüşüm geçiren küreselleşme süreci, teknolojik gelişmelere bağlı olarak birçok disiplinleri etkilemiştir. Zaman içerisinde amaç, araç, kapsam ve uygulamalarında farklılık gören diplomasi, internet teknolojilerinde yaşanan gelişmeler eşzamanlı olarak, farklı yaklaşımlara sahne olmuştur. Gelinen nokta itibariyle web üzerinde yapılan tek yönlü yayınlardan, sosyal medya uygulamalarını da içeren aktif dijital diplomasiye zorunlu bir geçiş yaşanmaktadır (Arpacıoğlu, 2021).

Devletler ve uluslararası kurumların birbirleri ile olan ilişkilerinde kullandıkları ve dış politikalarını yabancı bir halka yönelik gerçekleştirdikleri iletişim faaliyetleri olarak tanımlanan ve yumuşak gücün enstrümanlarından birisi olan kamu diplomasisi nispeten yeni bir disiplindir ve bu anlamı ancak 1965 yılında kazanmıştır. Yeni iletişim ve medya teknolojilerinin uygulama alanlarının gelişmesi ve kamunun birçok hizmet ve faaliyetini dijital alana taşıması üzerine dijital kamu diplomasisi meydana gelmiştir. Yeni iletişim ve medya teknolojilerinin meydana getirdiği değişiklikler ve kullanıcılara sağladığı imkânlar, birçok vatandaşı bu alana yönlendirmesi, dijital kamu diplomasisinde büyük bir potansiyel ortaya çıkarmıştır. Bu alanlarda bulunan kitlelere erişmek ve yönetmek zamanla devletlerin de sorumluluk alanlarından birisi olmuştur. Yeni iletişim ve medya teknolojilerinin geniş kullanımı ve kabulüne müteakip devlet başkanları, hükümetler arası kuruluşlar, siyasi liderler ve diplomatlar, Twitter'i diplomatik ve kamu diplomasisi amacı doğrultusunda kullanmaya başlamışlardır (Cull, 2013, s. 125).

Uluslararası rekabetin arttığı ve mecraların çeşitlendiği bir dönemde Grant, diplomatların daha etkili olabilmeleri için tek yönlü iletişim anlayışından iki yönlü iletişim modeline geçmeleri gerektiğini savunmuştur. Ancak araçların doğası gereği birçok açığı bulunur iken ve uzaktan sızmalara karşı korunaklı olmamaları, beraberinde

birçok riski de getirmiştir. Siber uzayda takip ve denetleme zorluğu yanında düzenleme boşluğu ve suç ile çıkar örgütlerinin istismarına maruz kalması, devletlerin egemenliğini ilgilendiren meselelerden birisi haline gelmiştir (Loomis, Powers, Rahimi, Walsh, & Henick, 2019, s. 8). Bu sebeple birçok kanun koyucu ve yasa düzenleyicisi, bu alanları doldurmak ve küresel bir işbirliği için girişimlerde bulunmakta ve regülasyonları hayata geçirmektedir. Ancak bu alanların ulusal sınırların dışına çıkması nedeni ile verimli bir mücadele ve kapsayıcı bir düzenleme için küresel işbirliği ihtiyacına ortaya çıkarmaktadır (İris & Akdemir, 2020).

Kullanıcı boyutunda hali hazırda birçok düzenleme ve regülasyon eksikliği var iken Trump gibi güçlü bir aktörün bu uygulamayı uluslararası ilişkilerde belli bir iletişim strateji kapsamında kullanmaya başlaması, birçok bürokrat ve lider için bu stratejiye uyum sağlama ve uygun stratejiler ve yaklaşımlar geliştirme zorunluluğunu ortaya çıkarmıştır (Cull, 2013, s. 132). Uluslararası iletişimde araçların çoğalması ve dijitalleşmesi ile liderlerin bu mecralara hızlı bir şekilde entegre olması, kamu diplomasisinin dijitalleşmesinin arka planını teşkil etmektedir. Trump'ın öncülük ettiği bu iletişim stratejisine Amerikan diplomatların ve sözcülerin ayak uydurması ve mevkidaşlarına yönlendirdiği mesajlara uygun bir cevap verilmesi gibi bazı zaruretler, muhatapları ve müttefikleri nezdinde de yeni bir dijital kamu diplomasisi dilini meydana getirmiş ve yeniden düşünmeye ve tasarlamaya itmiştir. Trump'ın Türk-Amerikan ilişkileri bağlamında kamuya açık Twitter paylaşımlarına Türk ve Amerikan aktörler, cevap vererek Türk-Amerikan ilişkilerini etkileyen parametrelerin arasına dijital kamu diplomasisinin de girmesine yol açmıştır (Ceyhan, 2020).

2.5.2.1 Uluslararası İlişkilerde Dijital Kamu Diplomasisi

İmparatorlukların dağılması ve ulus devletlerin kurulması ile birlikte siyasi sınırların kesin bir şekilde çizilmesi üzerine konstrüktivizm kuramı çerçevesinde ulusların ve devletlerin kendi aralarında ilişkiler ve iletişim kurma zorunluluğu ortaya çıkmıştır. Daha sağlıklı ve doğru bir ilişki kurmak için yumuşak güç kullanmak suretiyle kendi ulusuna faydalı olmak için bir takım politika ve stratejilerin üretilmesi kaçınılmaz olmuştur. Bu bağlamda bir devletin başka bir devlet ve halkı ile iletişim kurma yada üzerinde etkinlik ve egemenlik oluşturma adına yürütülen faaliyetlere

"*Kamu Diplomasisi*" adı verilen kavram geliştirilmiştir. Kamu diplomasisi kavramının genel kabulü ve bugünkü kullanılan anlamına göre 1965 yılında Tufts Üniversitesi Fletcher Hukuk ve Diplomasi Okulu Dekanı Edmund Gullion tarafından literatüre kazandırılan bir kavram olarak değerlendirilmektedir (Koyuncu & Medin, 2017).

Her ne kadar Gullion tarafından literatüre kazandırılan bir kavram olsa da kamu diplomasisi, Jan Melissen'in belirttiği gibi uzun çağlar boyunca imaj işleme, ikna etme, propaganda ve çağdaş kamu diplomasisi olarak nitelendirilen tüm faaliyetler, neredeyse diplomasinin kendisi kadar eskiye dayanmaktadır. Eski zamanlarda bile prestij bilincine sahip prensler ve onların temsilcileri, yabancı topraklardaki kamuoyunun potansiyelini ve tuzaklarını hiçbir zaman tamamen görmezden gelmediler ve yabancı halkları hedef alan diplomatik faaliyetlere aşina idiler. Modern çağda da birçok ülke ve lider bu diplomasiyi yürütmekte ve sürekli bir şekilde iletişim teknolojilerinden faydalanarak çıkarlarını maksimize etmektedir. Ayrıca kamu diplomasisi, sosyal etki, retorik, rıza imalatı ve ikna etme gibi uluslararası iletişimin bir alt dalı olarak görev icra etmektedir (Snow, 2014, s. 67).

Kamu diplomasisinin uluslararası ilişkilerde fonkisyonunu yerine getirme konusunda bir çok yöntem ve enstrümanı bulunmaktadır. Kamu diplomasisi ilk dönemlerde itici bir kavram olan propaganda ile eşdeğer bir anlamda kullanılmış olsa da gelişen anlayış ve ilişkiler çerçevesinde kamu diplomasisi kavramının yeniden yorumlanması ihtiyacı doğmuştur. Bu kapsamda kamu diplomasisi, devletlerin yumuşak ve ikna gücünü kullanarak diğer devletlerin devlet dışı gruplarına yönelik dış politika hedef ve amaçlarına ulaşmak ve olumlu imaj yaratmak beklentisiyle gerçekleştirdikleri iletişim temelli faaliyetleri olarak tanımlamak mümkündür. Bu bağlamda kamu diplomasisi, hem ulusal hem de uluslararası boyutlar içeren disiplinler arası bir yaklaşım olarak kabul edilmektedir (Yağmurlu, 2019).

Yeni iletişim ve medya teknolojilerindeki gelişmeler, kamu diplomasisi için yeni alanlar oluşturmuştur. Ancak kavram kargaşasından dolayı bazı kamu diplomasisi, anlam ve amaç kapsamı dışına çıkmaktadır. Bu teknolojik gelişmeler ışığında kamu diplomasisi faaliyetlerinin sınırlarının tanımlanması gerekmektedir. Bu bağlamda kamu diplomasisi, ulusal çıkarlar sağlamak üzere uluslararası kamuoyunu bilgilendirme, etkileme ve destek vermesine yönelik bir uluslararası iletişim çabası olduğunun altı

çizilmelidir. Kapalı kapılar ardında ve kimi zaman basın önünde gerçekleşen el sıkışmaları gibi geleneksel diplomasi çabalarının aksine kamu diplomasisi, yalnızca bir devlet başkanının veya dışişleri bakanının misyonu şeklinde değil, bir ulusun çıkarına hizmet edecek bir şekilde açık kaynaklardan elde edilen bilgilerle yürütülen faaliyetler kapsamında uluslararası kamuoyunun ve resmi olmayan hedef gruplarının desteğini elde etmeye yönelik bir girişimdir (McPhail, 2014, s. 67).

Uluslararası kamuoyunun ve halkların gönlünü ve aklını kazanma ile ikna etme yöntemi olan kamu diplomasisi, ABD ile SSCB arasında çekişmesine sahne olmuştur. Dış politika faaliyetlerinin diplomatların seçkin kimselerle ve kapalı kapılar ardında ilişki yürütmesi ve temasa geçmesi nedeni ile pek fazla halka ve kamuoyuna dokunmaması üzerine ülkenin dış politikasını yumuşak söylem ve enstrümanlarla desteklemek amacıyla kamu diplomasisi yürütülmeye başlanmıştır. Birleşik Devletler ile Sovyetler Birliği arasındaki Soğuk Savaş (1948–1991) yılları arasında, kamu diplomasisinin hükümet misyonunun sürdürülmesinde başat bir rol oynamıştır. Zira ortaya çıkan son çalışmalarda birçok vatandaş ve üçüncü ülke vatandaşlarının tutum ve görüşleri, hükümetlerin resmi ideoloji ve kanalları dışında şekillendirmeye daha yatkın olmaları, kamu diplomasisine önem kazandırmıştır (Snow, 2014, s. 68).

Kavram kargaşası nedeni ile kamu diplomasisi birçok ülkede, propaganda veya stratejik iletişim konsepti ile birbirinin yerine kullanılmaktadır. Çünkü bu faaliyetler, sponsor ülkenin lehine davranış ve tutum değişikliklerini gerçekleştirmek için kitle iletişim imkanlarından faydalanmayı ön görmektedir. Halbuki kamu diplomasisi, karşılıklı çıkar ve faydaları ön plana çıkararak gerçeklerden hareket eden bir uluslararası bir iletişim stratejisidir (Snow, 2014, s. 70). Ancak yeni iletişim ve medya teknolojilerinin uluslararası iletişimde yaygın bir şekilde kullanımına bağlı olarak uluslararası ilişkilerin temel ilgi alanı olan ulusların güvenliği ve istikrarına da etki etmesi, kamu diplomasisinin uluslararası ilişkiler bağlamında da tartışmaların yaşanmasına yol açmıştır (Koyuncu & Medin, 2017).

Bir ülkenin başka ülke ve toplumlar nezdinde imaj oluşturmak ya da düzeltmek, yükseltmek veya görünür kılmak görevi, en başta diplomatlara düşmektedir. Sosyal medya araçları diplomatlara hedef kitlesi ile daha etkin ve hızlı bir şekilde etkileşim kurma olanağı sunduğu için diplomatlar, son dönemde revaca çıkan sosyal medya

araçları başta olmak üzere bir çok yeni iletişim araçlarını kullanmaya başlamışlardır (Güntay, 2021). Ancak bu hassas görevi üstlenen diplomatların üslup ve dillerine dikkat etmeleri gerekmektedir. Bu kapsamda diplomatların yapıcı, pozitif, dengeli ve düzgün bir tavır takınmaları ve üslup kullanmaları, incitici ve yaralayıcı bir dil kullanmamaları icap etmektedir. Diplomatlar, başka bir aktörle diyaloga geçer ve halka hitap eder iken kullandıkları sözcükleri dikkatli bir şekilde seçmeli ve bu sözcükleri seçer iken anlamlı, dolaylı, ustaca ve sağduyulu bir şekilde davranmaları gerekmektedir. Zira bu diplomatların asli görevi kendi ülkelerinin imajını ve görüntüsünü düzeltmek ve başka ülke halkları nezdinde iyi bir izlenim bırakmak yatmaktadır (Šimunjak & Caliandro, 2019, s. 14).

Yeni iletişim ve medya teknolojileri çağında uluslararası ilişkilerde dengeli olmayan ve saldırgan bir üslup ile kibirli bir tavır, ülke imajını bozar iken birçok dünya halkının da düşmanlığına neden olma olasılığını ortaya çıkarmaktadır. Nitekim bu amaçlar gerçekleştirilir iken bürokrat ve diplomatların kullandıkları dil ve gösterdikleri tavır da oldukça önemlidir. Bu bağlamda uluslararası ilişkilerde iletişim kuran tarafların diplomatik teamüllere uygun davranmaları, başkalarına saygı ve anlayış göstermeleri, yapıcı ve olumlu, dengeli ve ılımlı, ustaca, dikkatli ve ihtiyatlı bir şekilde hazırlanmış bir dil kullanmaları gerekmektedir. Ayrıca kullanılan üslupta kibre, üstünlüğe, saldırganlığa, hakarete varmayan bir üslup takip edilmelidir. Bu nezaketi ve saygıyı yalnızca bire bir diplomatik temaslarda değil aynı zamanda kitle iletişim kanalları karşısında da göstermeleri gerekmektedir (Hughes, 2020, s. 6).

Uluslararası iletişim konsepti, iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmelere ve küresel çapta etkisi olan olaylara bağlı olarak değişiklik ve farklılık göstermektedir. Uluslararası iletişim, Sovyetler Birliği'nin dağılmas, 11 Eylül saldırılarında ve Arap Baharında olduğu gibi geniş çaplı olaylarla birlikte format değiştirmiş ve gün geçtikçe internet teknolojilerine bağlı yeni bir hal almaya başlamıştır. Dünya genelinde internetin yaygın kullanımı, dünyanın dört bir tarafından bilgi ve haber akışı ile dünya dengesini ve istikrarını değiştirecek sokak hareketleri ve ekonomik krizler gibi olayların etki çapının artması, uluslararası iletişimi daha da önemli kılmıştır. Bu gelişmelere bağlı olarak iletişimde yeni aktörler ile içerikler yanında yeni kültürel objelerin ve bilimsel disiplinlerin hızlıca dünya genelinde yayıldığı ve benimsendiği bir çağa girildiği gözlenmektedir (McPhail, 2014, s. 3).

Devletler varlıklarını sürdürmek açısından kendi vatandaşlarına ulaşmak ve doğru bilgilendirmek için halkla ilişkiler, başka ülke vatandaşları ile temas kurmak adına kamu diplomasisi gibi bir takım iletişim çalışmaları yapmaktadır. Yeni iletişim ve medya teknolojilerinin bir uygulaması olan sosyal medya mecraları üzerinden vatandaşlar nezdinde önemli bir ölçüde taban bulması, birçok ülkeyi bu mecralara yönelmesine ve yatırım yapmasına neden olmuştur (Aslan & Göksu, 2016). Uluslar ve devletler arası çatışmaları önlemek ve kendi vatandaşlarının desteğini elde etmek ve ulusal çıkarlarını en üst seviyede tutmak ve diğer topluluklarla ilişki kurmak adına klasik anlamda soğuk dönemlerin ideolojik mesajları üzerine kurulu olan kamu diplomasisi, gelişen iletişim teknolojilere bağlı olarak yöntem ve anlayış değişimine maruz kalmış ve dijital formata geçmiştir (Kanat, 2016, s. 532).

Söz konusu yeni iletişim ve medya teknolojileri aracılığıyla devletlerden bireylere ve bireylerden bireylere yönelik gerçekleştirilebilen dijital kamu diplomasi uygulamalarında hedef kitlelere ulaşmak ve farkındalık yaratmak için birçok diplomatik misyon, sosyal ağlar ve sosyal medya araçlarından da sıkça yararlanmaya başlamıştır (Aslan & Göksu, 2016, s. 8). Kamu diplomasisini etkin bir şekilde kullanmak için yeni iletişim teknolojilerinden yararlanan diplomatlar, yeni iletişim teknolojilerinin gelişmesine bağlı olarak internet ve sosyal medya platformlarının yaygın bir şekilde kullanmaya başlamasıyla birlikte, uluslararası ilişkilerde dijital kamu diplomasisi gibi yeni bir olgunun ortaya çıkmasına neden olmuştur (Koyuncu & Medin, 2017). Bu yeni anlayışa bağlı olarak dijital kamu diplomasisi, bu sorumluluğun dış işleri bakanlıkları ve devletin resmi kurumları dışında sosyal medya kullanıcı vatandaşları da birer kamu diplomasisi görevlisi veya diplomata dönüştürmüştür (Sancar, 2017, s. 374).

Ulusal veya uluslararası düzeyde kamu diplomasisi faaliyetleri yürütülürken iletişim teknolojilerinin sunmuş olduğu imkanlardan yararlanan araçların başında kamu kurumları, ana akım medya, sosyal medya, STK, Çok Uluslu Şirketler gelmektedir (Koyuncu & Medin, 2017). British Broadcasting Corporation (BBC), İngiliz kolonilerinde ulusal medya yayınları ve kurumları için model bir iletişim aracı görevi icra ederken ABD yönetimi başta Vietnam savaşı olmak üzere birçok uluslararası meselede sinema ve medya araçlarının gücünden yararlanmıştır. Bu faydalanma faaliyetleri kapsamında ABD, devlet desteği ile birçok kriz ve savaş bölgelerinde halkın haber alma hakkını gözetmek gerekçesi adı altında uluslararası yayın yapan birçok

radyo kurmuştur. nitekim bu radyolar, krizlerin aşılmasında ve rejimlerin değişmesinde rol alacak kadar da etkili olmuşlardır (Denk, 2007, s. 149).

Dijital kamu diplomasisinden en iyi yararlanan ülkelerin başında Amerika Birleşik Devletleri gelmektedir. ABD, bilgi çağında dış politikasının temel amacı, bir zamanlar Büyük Britanya'nın yaptığı gibi denizleri ve hava sahalarını yöneterek dünyanın bilgi akışlarının kontrol etmek ve bu uğurda verilen savaşı kazanmak istemektedir (McPhail, 2014, s. 182). Dünyada ilk e-devlet uygulaması denilebilecek internet sitesi 2000 yılında usa.gov adıyla ABD'de kurulmuştur. Bu faaliyetler kapsamında 2007 yılında ABD Dışişleri Bakanlığı kamu diplomasisi içinde yer alan 'Dipnote' adlı ilk blogu yayınlamaya başlamıştır. Yine 2007 yılında ABD america.gov adlı portalı hizmete sokmuştur. Bu portal interaktif bir şekilde tasarlanmış ve içinde webcastlar, bloglar, videolar, Youtube, Twitter, Facebook bağlantıları kurarak dijital kamu diplomasisi yürütmektedir (Yağmurlu, 2019).

Dijital kamu diplomasisinde amacı gerçekleştirmek için aracın doğasına ve ruhuna uygun hareket etmek için birçok strateji geliştirilmiştir. Bu minvalde uluslararası iletişim ve sosyal medya mecralarında bir ülkenin dış politikası veya organizasyon hiyerarşisinde herhangi bir resmi görevi olmayan, sosyal medyada ünlü veya fenomen kişilerin küresel çapta erişimi göz önünde bulundurulursa herhangi bir dışişleri bakanından veya çoğu devlet başkanından daha fazla küresel halka ulaşabilecek bir platforma sahip oldukları anlaşılmaktadır. Sosyal medya ve Twitter, Facebook ve Instagram gibi sosyal ağ sitelerinin erişimi göz önüne alındığında, uluslararası camiayı gündemini etkilemek için bir televizyon veya film yıldızının sanal gücüne sahip olan çok az hükümet yetkilisi vardır. Bu platform ve kişilerin dijital ve sanal âlemdeki etki güçleri üzerinden dünyada kamuoyu oluşturulabilir ve ülke menfaat ve çıkarlarına hizmet etmesi sağlanabilir (Snow, 2014, s. 70).

Kamu diplomasisi çalışmaları kapsamında başta ABD olmak üzere sömürge güçleri işgal ettikleri ve egemenlik kurdukları topraklarda kamu diplomasisi yürütür iken bu çalışmlara Türkiye gibi ülkelere de model kaynağı olmuştur. Dünyada birçok ülkenin yaptığı gibi Türkiye de zihinleri ve gönülleri kazanma çalışmaları kapsamında söz konusu yumuşak güç ve ikna faaliyetlerinde geri kalmamak, dezenformasyon ve yanlış algı ile mücadele etmek için yabancı öğrencilere burs vermek, başka ülkelerde

kültürel etkinlikler yapmak, alt yapı desteği sunmak, insani yardım, sağlık ve dini hizmetler ile dil öğretimi gibi faaliyetler yürütmek ve hizmet sağlamak adına TRT, YTB, TİKA, Kızılay, Yeşilay, Yunus Emre Enstitüsü gibi kurumlar kurmuş ve bu kurumların birikimlerinden faydalanarak kamu diplomasisi yarışında öncü ülkelerden birisi olmuştur (Eren, 2020).

Türkiye, kamu diplomasisi faaliyetlerini yeni iletişim teknolojilerinin ilerlemesi ve yaygın kabul görmesi üzerine dijital ortama da taşımıştır. Birçok kurum yeni iletişim ve medya teknolojilerini entegre uygulamalar geliştirmiş ve vatandaşlarına ulaşmak ve daha kaliteli bir hizmet vermek için e-devlet örneğinde olduğu gibi birçok dijital uygulamayı hayata geçirmiştir. Uluslararası çapta ise Türkiye, iletişim teknolojilerinin dünya çapında geniş taban bulması üzerine bu mecralardaki kullanıcılara ulaşmak ve bu ortamlarda güçlü bir şekilde var olmak maksadıyla Cumhurbaşkanlığı bünyesinde "*İletişim Başkanlığı*" gibi entegre bir birim kurmuştur. Bu kuruma ilaveten dijital kamu diplomasisi faaliyetleri kapsamında Dışişleri Bakanlığı ve ona bağlı dış misyonlar, internet sayfaları yanında sosyal medya hesapları açmış ve dijital içerikler üreterek dünya ile stratejik bir araç olan yeni iletişim teknolojileri üzerinden irtibat kurmaya ve etkin olmaya çalışmaktadır (Koyuncu & Medin, 2017).

2.5.2.2 Amerikan Dijital Kamu Diplomasisi

ABD, güçlü bir iletişim aktörü olarak dünya sahnesine çıktıktan sonra ve özellikle de soğuk savaş dönemlerinde gönülleri ve zihinleri kazanma stratejisi kapsamındı propaganda ve kamu diplomasisine önem vermiştir. Zamanla araçların çoğalması ve çeşitlenmesi nedeni ile kamu diplomasisi faaliyetlerini, siber uzaya taşımıştır. Bu uzaya entegre olmak için kamu diplomasisi 2.0 olarak da ifade edilen dijital kamu diplomasisi, Obama'nın iktidarı döneminde önem kazanmıştır. Obama başkan seçilmesinden sonra bu mecralara önem vermiş ve Amerikan kamu diplomasisinin yapısını değiştirmeye yönelik bir takım adımlar atmıştır. Amerikan Dışişleri Bakanlığı, bu alanda boşluğu doldurmak ve iletişim faaliyetlerinde bulunmak üzere bünyesinde birçok siber diplomasi programı ve birimi kurmuştur. Bu programlardan bazıları, U.S. Information Agency (USIA), U.S. Advisory Commission on Public Diplomacy, Dipnote, Digital Outreach Team, Opinion Space, Democracy

Dialogues ve Civil Society 2.0'dır (Loomis, Powers, Rahimi, Walsh, & Henick, 2019, s. 15-20).

Glassman, ABD kamu diplomasisini, "*resmi görevlilerden çok halkı hedef alarak onları bilgilendirmek, anlamak ve merak uyandırmak, yabancı halkı Amerikan çıkarları için etkilemek" olarak tanımlamıştır* (Arpacıoğlu, 2021, s. 764). Bu bağlamda ABD Dışişleri Bakanlığı'ndaki *The Digital Outreach Team (DOT*), dünya topluluklarına ABD dış politikası hakkında mesajlar göndermek suretiyle vatandaşlarla doğrudan etkileşim kurmayı, ABD dış politikasını açıklamayı ve yanlış bilgilendirmeye karşı koymayı amaçlayan bir girişim niteliğindedir. Bu birimler aracılığıyla ABD dijital kamu diplomasisi; dijital mecrada var olmak, sosyal medyadaki dezenformasyonu izlemek ve veriye dayalı stratejilerle bunlara karşı koymak ve kullanıcılara yanıt ve karşılık vermeye çalışmak ve ABD ile ilgili çevrimiçi sohbetlere katılarak gönülleri ve zihinleri kazanmaya çalışmaktadır (Loomis, Powers, Rahimi, Walsh, & Henick, 2019, s. 9). Diğer bir yandan da Amerikan Dışişleri Bakanlığına bağlı The Office of Digital Engagement (Dijital Katılım Ofisi ODE), dijital platformlarda izleyicilerle doğrudan etkileşim yoluyla ABD dış politikasını iletmekte ve Dışişleri Bakanlığı'nın temel sosyal medya özelliklerini korumaktan ve stratejilerini belirlemekten sorumludur (Loomis, Powers, Rahimi, Walsh, & Henick, 2019, s. 124).

ABD kamu diplomasisi, yabancı halklarla ilişki kurarak dış politikanın yürütülmesi için bir mekanizma olarak yeni teknolojiyi kullanma konusunda uzun bir geçmişe sahiptir. ABD bu deneyimini, web 2.0 teknolojisi ile devam ettirmeye çalışmıştır. Soğuk Savaş sonrası, Amerikan 11 Eylül saldırıları sonucu terör örgütlerine karşı yürüttüğü savaşı dünyaya anlatmak ve müttefiklerini yanına çekme noktasında yaşadığı zorluklar sonrası, dijital yayınlara ve ortamlara önem vermiştir. İletişim ve medya teknolojilerindeki gelişim ve ilerlemeler, dış politikanın yürütülmesinde yeni bir zemin oluşturmuştur. Geniş kitlelerin ve dünya kamuoyunun bu alanlara yönelmesi, dijital kamu diplomasisinin önemini artırmış ve yeni bir kamu diplomasisi kavramı ve anlayışı ortaya çıkarmasının önünü açmıştır (Loomis, Powers, Rahimi, Walsh, & Henick, 2019, s. 19-20).

ABD'nin geleneksel iletişim stratejileri kapsamında dijital kamu diplomasisinin üç temel özelliği ortaya çıkmıştır. Birinci özellik, teknolojinin sosyal ağlar ve çevrimiçi

topluluklar etrafında ilişkilerin yaratılmasını kolaylaştırma kapasitesidir. İkinci özellik ise dijital kamu diplomasisinin geri bildirim ve sosyal medya platformları ile blog yorumlarından, grafik ve görsel paylaşımları ve videolar yanında kullanıcı tarafından oluşturulan her türlü basit ya da karmaşık öğe veya içeriğe bağımlılıktır. Son özellik ise iletişim teknolojilerinin temel olarak web 1.0 çağında bilginin aşağı doğru basamaklandığı dikey olarak düzenlenmiş dağıtım ağlarından ziyade yatay olarak düzenlenmiş, değiş tokuş ağlarıyla her türlü yöne aktarım ile ilgili olduğu şeklindeki anlayışı temel almaktadır (Cull, 2013).

Yeni iletişim ve medya teknolojilerinin kaotik bir yönü olmasına rağmen aynı zamanda kullanıcılarına yeni bir tür ilişki ve yeni bir dijital kamu diplomasi türü için bir takım fırsatlar sunmaktadır. Bazı lider ve bürokratlar, bu teknolojilerinin sunmuş olduğu imkânların farkında olduğu için bu mecraları doğasına uygun bir şekilde kullanmaya çalışmaktadırlar. ABD'nin icra ettiği bir takım savaşlardan dolayı zedelenen imajını ve militarize edilen yüzünü düzeltme, Amerikan gücünü diğer ülkelere ve topluluklara yansıtma ve kendi düşmanlarına karşı üstün gelme politikaları çerçevesinde ABD dijital kamu diplomasisinin belli bir strateji kapsamında yeni iletişim ve medya teknolojilerinden yararlanmakta ve kamu diplomasisi yürütmektedir. Dönemin ABD Dışişleri Bakanlığı'nın Avrupa Kamu Diplomasisinden Sorumlu Müsteşar Yardımcısı Coleen Graffey, ABD'nin dış politikası için olumlu bir bağlam oluşturmanın bir yolu olarak gördüğü Twitter'de kişisel bir hesap açarak bu süreci başlatmıştır. Bu süreci Obama, daha üst düzeylere yükselterek daha güçlü bir konuma taşımıştır (Cull, 2013, s. 122-138).

Sınırsız bilgi ve erişimin olduğu bir siber alanda, yabancı kullanıcı ve tüketicinin ilgisini ve dikkatini çekmeye yönelik bir takım medya içeriklerinin üretilmesi ve tüketilmesi yanında kişinin kişisel zevkine veya memnun etmeye yönelik çalışan birçok şirket tarafından özel logaritmalar tasarlanmaktadır. Dijital kamu diplomasisi aktörleri, ABD'nin çıkarlarını üstün tutmak ve aynı hedefleri paylaşan yurt dışındaki ve yurt içindeki kişilerle stratejiler geliştirmek için sosyal ağ sağlayıcı şirketler ile uyum içinde hareket etmeyi tercih etmektedir. Aktörler ve sosyal medya ağ sağlayıcıları, ABD'yi ilgilendiren siber ve sosyal medya kaynaklı sorunlar etrafında oturmaktan ve ortaklık geliştirmekten geri durmamaktadırlar. Söz konusu hedef kitleler nezdinde güvenilir odaklar olmak veya doğasında var olan özel eşler arasında bağ ile bağlantı kurmak

sureti ile uyum içinde çalışma görüntüsü vermeye gayret gösteren bir diplomasi yürütmektedirler (Loomis, Powers, Rahimi, Walsh, & Henick, 2019, s. 15).

ABD, Türkiye'nin de bulunduğu ülkelerde demokrasi kültürünü yaymak, ekonomik refahı yükseltmek ve başta IŞİD ve El Kaide olmak üzere terör örgütleri ile mücadele politikaları yanında bölgesel ve küresel güvenliği ve istikrarını sağlamaya yönelik kamu diplomasisi yürüttüğünü iddia etmektedir. Dijital kamu diplomasisi kapsamında ABD, Ortadoğu bölgesinde ABD'ye güven oranın düşük olması nedeni ile kamu diplomasisi çerçevesinde ABD'nin Ortadoğu bölgesine yönelik politikalarını açıklamak, aşırıcı hareketler ile mücadele etmek, bölgenin refahına ve istikrarına katkı sağlamak ve bölge halkları ile ortak değerler geliştirmek üzerine yeni iletişim ve medya teknolojileri uzmanı ekipleri ile bir iletişim stratejisi izlemektedir (Loomis, Powers, Rahimi, Walsh, & Henick, 2019). Dijital ortamlarda ABD başkanının ve üst düzey yetkililerin çevrimiçi sohbetlere aktif olarak katılmasını ve etkilemesini sağlayan dijital medya içeriği oluşturmak ve dağıtmak için "*Küresel Sosyal Medya Ofisi'ni"* kurmuştur. Ayrıca bu ofis, kurumun sosyal medya politikalarını da yönetmektedir (Walker, Baxter, & Zamary, 2020, s. 68).

Obama'dan sonra yeni medya ve iletişim teknolojilerinin bir uygulaması olan Twitter'de aktif bir kullanıcı Trump, kendine özgün iletişim stratejisi ile dijital diplomasi alanında bir takım farklılıklar yaratmıştır. Trump, kitlelerin sosyal medyaya yönlenmesini de iyi değerlendirerek Twitter'i siyasal iletişim araçları arasına dahil etmiştir. Trump, başkanlık döneminde Beyaz Saray resmi iletişim kanallarını, kendi danışmanlarını ve iletişim ekiplerini görmezden gelerek ve baypas ederek sosyal medya başkanı olarak anılmıştır (Ouyang & Waterman, 2020, s. 15). Trump, önce Amerika sloganı ile şekillendirdiği dış politika söylemlerinde geleneksel kamu diplomasi çizgisinin dışına çıkmıştır. Trump, Twitter üzerinde izlediği dijital kamu diplomasisi ile devletler ve uluslararası kurumlar arası ilişkilere önem vermemiştir[4]. Pratik düzeyde, Trump'ın iletişim stratejisi olarak sosyal medyayı tercih etmesi, resmi bilgi kanalları olarak rolü hakkında bir takım soruları gündeme getirdiği gibi bu tercihten dolayı birçok kurum için de zorluklar meydana getirmiştir (Hermanns, 2017, s. 5).

[4] Kaynak: (https://twitter.com/ndtv/status/1176501440090497024).

2.5.2.3 Türk Dijital Kamu Diplomasisi

Dijital alanda sosyal ağ sunucu platformlarının sayısının artması ve kullanım özelliklerinin çeşitlenmesi, dünyanın her tarafında kendine yeni kullanıcılar bulmaya kolaylıklar sağlamıştır. Bu akıma liderlerin de katılması ve ortamın bir parçası olmakla birlikte bu alanlara dünya kamuoyunu ilgilendiren meselelerin de taşınması ve tartışılması, gönüllü ya da zoraki lider ve kurumların bu gelişmelere duyarlı olmasına neden olmuştur. Türkiye de sınırları ötesi ile ilgilenmesi ve bu mecralar üzerinden tartışılması ve konulara dâhil edilmesi, bir dijital kamu diplomasisi ve dijital iletişim stratejisi geliştirmesini ve izlemesini mecburi kılmıştır. Türkiye'nin bu mecralarda söz sahibi olması, bu alanda bulunan kullanıcılar nezdinde pozisyonun ve lider kadronun daha iyi anlaşılması için güçlü bir varlık göstermesi, kaçınılmaz olmuştur. Dolayısıyla Türkiye, kitlelerin dijitalleşmesi ile birlikte sadece genel yurttaşlarına değil aynı zamanda dünyanın dört bir tarafına mesajlarını aktarabilmesi, sempati kazanması ve haklılığını ortaya koyabilmesi için bu alanları güçlü bir şekilde doldurmaya ve aktif bir kullanıcı olmaya çalışmaktadır (Ceyhan, 2020, s. 97).

Pratkanis (2009), *"Kamu diplomasisinin tipik görünüşü, geleneksel diplomasinin zorlayıcı ve militarist yapısının tersine, ılımlı, uyumlu ve rahatlatıcı bir yapıda olmasıdır. Yumuşak güç kavramının kamu diplomasisi içerisindeki yaklaşımı, (...) baskı uygulamak yerine, ülkenin kültürünü ve politik ideallerini diğer ülke bireylerinin arzu edeceği bir çekim merkezi haline getirmedir*" olarak ifade etmiştir. Bu amaçları gerçekleştirmek için kamu diplomasisinin icra edildiği birçok araç bulunmaktadır. Bunlardan birisi de yeni iletişim ve medya teknolojilerinin uygulamaları sosyal medya platformları üzerinden gerçekleştirilmektedir. Türkiye, iletişim alanında yaşanan teknolojik gelişmelere bağlı olarak dış politika ile kamu diplomasisinin iç içe geçtiği bir dönemde yumuşak güç minvalinde birçok kurum üzerinden iletişim stratejileri geliştirerek ilgi duyduğu coğrafyalara ve halklara yönelik faaliyetler gerçekleştirmektedir (Ceyhan, 2020, s. 94).

Yeni iletişim ve medya teknolojilerin önemi ve kullanımının her geçen gün artmasıyla birlikte Türk diplomasisi de bu gelişmelerin dışında kalmamıştır. Türkiye'de yönetim sisteminin değişmesine müteakip İletişim Başkanlığı kurulmuş ve kamu diplomasisinin birikimlerinin üzerine yeni teknolojik alt yapılar ile dünyadaki

gelişmelere ayak uydurmaya çalışmaktadır. Trump dönemi ile birlikte dünya, toplum ve siyasal erk arasında, birbirlerini anlamaları, fikirlerini sunabilmeleri, var olan siyasal yapı ve düşünceleri denetleyebilmeleri, Türkiye'nin siber uzayda proje ve söylemlerini daha anlaşılır hale gelmesi ve kabul görmesi için Türk kamu diplomasisi kurumları, dijital alana yoğunlaşmıştır. Türkiye dijital alanda yaşanan boşlukları doldurmanın yanında 1 Ekim 2020 tarihi itibari ile yürürlüğe soktuğu sosyal medya yasası ile bir takım düzenlemeleri hayata geçirmiştir. Nitekim bu yasa ile sosyal medya ağ sağlayıcılarına ve kullanıcılarına bir takım yükümlülükler getirir iken kullanıcılara alan açan ve altyapı oluşturan sosyal medya platformlarına da yükümlülükler getirmiştir. Türkiye, sosyal medya alanında ilk adımı atan ülkelerden biri olmuştur ancak dünyanın tamamını ilgilendiren ve tümüne hitap eden bir husus olması nedeniyle bu teknoloji ile uyum içinde olmak küresel işbirliği ihtiyacını doğurmaktadır (Ünal & Şengül, 2020).

Türkiye'de kamu diplomasisinin dijitalleşmesi konusunda ilk kurumsal örnek 2009 yılında kurulan Yunus Emre Enstitüsü (yee.org.tr) ve yine aynı yıl kamu diplomasisinden ve iletişimden sorumlu müsteşar yardımcılığıyla dışişleri bakanlığı olurken; dijitalleşmeye katkısının yanı sıra kavramın doğrudan kurumsal bir yapı olarak ortaya çıkması ise 2010 yılında başbakanlık kamu diplomasisi koordinatörlüğü ile olmuştur. Türkiye, başta dışişleri bakanlığı olmak üzere, cumhurbaşkanlığı, Türkiye Büyük Millet Meclisi ve daha birçok kamu kurum ve kuruluşu yen iletişim ve medya teknolojilerinin sağlamış olduğu yeni mecradan faydalanma noktasında yoğun bir çaba ortaya koymaktadır. Kamu kurumlarının vatandaştan geri dönüş almalarına imkân sağlayan farklı sosyal medya hesapları açmıştır. Nitekim TRT de bünyesinde bulundurduğu birçok yayın kuruluşu, TV ve radyo kanalı, yabancı dilde yayın yapan web siteleri, bu kurumlara ait yüzlerce sosyal medya hesabı ve çeşitli alt bileşenleri ile dijital diplomasi açısından katkı sunmaktadır. Bu çalışmalar kapsamında Türkiye; G20 Dijital Diplomasi Endeksi'nde 7., sosyal medya etkileşimi bakımından ise 3. sırada yer almaktadır (Arpacıoğlu, 2021).

Dijital kamu diplomasisinin yeni iletişime ve medya teknolojilerini kullanarak yabancı halkların yapmalarını istedikleri şeyleri yapmaları için onları etkilemek ya da yapmalarını istenmeyen şeylerden kaçınmalarını sağlamayı hedeflemektedir. Etkili bir dijital kamu diplomasisi için kurum ve ekiplerin koordineli, sistematik ve uyum içerisinde çalışması ve kapsamlı bir sisteme sahip olması gerekmektedir. Bunların en

tepesinde ise kurumlar arası güven yer almalıdır. Türkiye, kamu diplomasisi aracı olarak sosyal medya unsurlarını içeren dijital diplomasiye büyük önem vermektedirler. Türk yetkili ve kurumları, bir bütünlük içerisinde sosyal medya iletişim stratejisi yürütmektedirler. Ancak buradaki temel sorunlardan birisi de bu platformlara alt yapı desteği sunan şirketlerin sınırlar dışında olmasıdır. Nitekim özel girişimler eli ile yapılan bu tür çalışmaların birçoğuna ev sahipliği yapan ABD, gerektiğinde ve çıkarlarını ilgilendirdiğinde müdahale etmesi ve uluslararası kurumların denetiminden bağımsız olmaları, ciddi bir sorun teşkil etmektedir (Ünal & Şengül, 2020).

2.5.3 Uluslararası İlişkilerde Yeni Bir Parametre: Sosyal Medya

Yeni iletişim ve medya teknolojilerinin sunmuş olduğu hızlı, kolay ve ucuz iletişim ile gelişmekte olan ülkelere gelişmiş ülkeler seviyesine ulaşma imkânı sağlamaktadır. Bu olanaklar sayesinde gelişmiş ülkelerin tekelinde bulunan birçok bilgiye ve kaynağa erişme imkânı doğmuştur (Abbate, 2014, s. 475). Gelişmekte olan ülkeler, kendilerini tanıtmada ve daha kolay bir şekilde reklam vermek suretiyle dünya kamuoyunda tanınma ve varlık oluşturma imkânı elde etmektedirler. Birçok devlet başkanı, sosyal medya platformlarında yabancı dillerde hesaplar açarak ülkesinin görüşünü aktarma ve kendi ülkesinin tutumunu açıklama şansı bulmuştur (Yağmurlu, 2019). Dolaysıyla dünya iletişim teknolojilerine hâkim olan ülkelerin ve şirketlerin hegemonyasından kurutulmuş oldular. Ayrıca sosyal medyanın kolay ve hızlı erişebilir hizmetinden dolayı birçok ülke temsilciliği duyurularını ve çalışmalarını, bu platformlar üzerinden yaparak ilgililere ve anlık hizmet vermektedirler (Çağdaş, 2014).

Uluslararası ilişkilerde SSCB'nin dağılmasıyla soğuk savaşın sona ermesi üzerine yeni düzende ABD dünyada tek merkezli hâkim bir güç hâline geldiği tezi ağır basmıştır. SSCB'nin dağılmasıyla Rusya, izolasyonist bir dış politika izlemiş ve kendi içine kapanmak suretiyle iç işlerine ağırlık vermiştir. Vlademir Putin'in iktidara gelmesiyle birlikte tekrar toparlanma sürecine giren Rusya, ülke dışına çıkarak müdahaleci bir dış politika izleyerek başka ülkelerin iç işlerine karışma teşebbüsünden bulunmuş ve ABD'nin tek kutuplu idaresini tekrar zorlamaya başlamıştır (Nye, 2016). Bu süreç, Rusya ile ABD arasında gerilime sebep vermiş ve başta istihbarat çalışmaları olmak üzere birçok platformda rekabet etmesi ile devam etmiştir. Rusya, kendi sınır

ötesi ile ilgilenmesi ve ABD nüfuz alanlarına girmesi, ABD'nin iç işlerine müdahale etmek gibi algılanmıştır. Bu algı ABD toplumunu tedirgin etmiş ve birçok tartışmayı başlatmıştır (ICA, 2017).

Rusya'nın uluslararası alana bir aktör olarak girmesi, ABD ile arasında rekabet yaşanmasına neden olmuştur. Rusya, ABD'nin nüfuz alanlarına müdahale etmenin de ötesine giderek ABD'nin iç işlerine ve başkanlık seçimlerine müdahale ettiği iddiası ile bu rekabet, gerginliğe dönüşmüştür. Ağustos 2016 yılında ABD devlet seçmen kayıt sistemlerine yapılan izinsiz girişler üzerine ABD istihbaratı bir takım uyarılarda bulunmak zorunda kalmıştır. Zira İstihbarat kaynaklarına göre bu sızma girişimi Rusya'nın ilk müdahalesi ve sızma girişimi değildi (ICA, 2017). Bu girişim sonrası ABD istihbarat servisleri, Rus İstihbarat Ajansı'nı (RVR) yakın takip altına almışlardır. ABD 2016 başkanlık seçimleri sırasında Rusya merkezli bir müdahale meydana geldiği iddiasıyla Federal Soruşturma Bürosu (FBI) olan bitenleri izlemeye almasıyla birlikte sosyal medya üzerinden ABD ve Rusya arasında yeni bir rekabet alanı görünmeye başlanmıştır (Cecilia, Nicholas, & Mike, 2017).

Rusya'nın sızma girişimleri ve seçmenlere yönelik faaliyetlerinden dolayı Obama, güvenlik birimlerine bir çağrıda bulunmuştur. Bu çağrı üzerine Merkezi İstihbarat Dairesi (CIA), Federal Soruşturma Bürosu (FBI) ve Ulusal Güvenlik Ajansı (NSA) olmak üzere üç güvenlik ajansı tarafından toplanan istihbarat bilgilerine dayanılarak Ulusal İstihbarat Konseyi (ICA) bir rapor hazırlamıştır. Üçlü arasında koordine edilen raporda, Moskova'nın siber araçları kullanarak ABD kamuoyunu ve seçmenleri, 2016 başkanlık seçimlerinde etkilemek ve yönlendirmek hedefi ile medya kampanyaları düzenlediğini tespit edilmiştir. Bu raporda, 2016 ABD başkanlık seçimlerine yönelik faaliyetlerin yanında daha önceki dönemlerde de Rus nüfuz ve etki operasyonları konusundaki bulgulara yer vermektedir. ABD yönetimi, bu raporda elde ettiği bulgular ışığında demokrasisinin tehlikede olduğunu ima etmiş ve soruşturma açmıştır (Wolff, 2018, s. 79).

ABD merkezli istihbarat raporlarında, Moskova Clinton'u karalayarak veya kötüleyerek Trump'ın kazanmasına yönelik çalışmalar yaptığını ve ABD 2016 başkanlık seçimlerine müdahale ettiğine yönelik işaretlere yer vermiştir. Aynı raporda Putin'in bu müdahaleyi kasıtlı bir şekilde bir strateji kapsamında yaptığını ve kendi iç

kavgalarını maskelemek ve dış politikada özellikle IŞİD, Suriye ve Ukrayna meselelerinde sert muhalefet yapan Clinton'un başkanlığını istemediğini dile getirilmektedir. Bu süreç 9 Mayıs 2017'de Trump'ın, FBI Direktörü James Comey'i görevden almasıyla birlikte devam etmiştir (Shear & Apuzzo, 2017). Her ne kadar seçimlere yönelik bu müdahaleler somut bir şekilde delillendirilemese de ABD, Rusya'nın sosyal medya platformları üzerinden gerçekleştirdiği siber saldırılarına karşı 35 bürokratı sınır dışı etme kararı alarak misilleme yöntemine başvurmak suretiyle karşılık vermiştir (Gambino, Siddiqui, & Walker, 2016).

Ulusal İstihbarat Konseyi'nin raporunda Moskova'nın ABD başkanlık seçim sonuçlarını etkilemek ve seçmenleri yönlendirmek için birçok yöntem ve araç kullandığını dile getirilmiştir. Moskova, 2016 ABD başkanlık seçimlerini etkileme ve yönlendirme kampanyası dahilinde yeni iletişim ve medya araçlarını da etkin bir şekilde kullanmıştır. Bu yöntemler arasında gizli hükümet büroları, devlet tarafından finanse edilen çok merkezli medya büro ve araçları, üçüncü kuruluşlara reklam vererek ve sosyal medya kullanıcıları ya da "*troller*" gibi aktörleri kullanmıştır (ICA, 2017). Bu aktörler üzerinden açık ve gizli istihbarat kaynaklarından bilgi toplamak ve gizli istihbarat operasyonlarını yürütmek suretiyle dünya kamuoyunda yer bulmuşlardır. Zira bu yapılan çalışmaların arka planında bu bilgileri harmanlayan bir hibrit Rus mesaj stratejisi olan Gerasimov doktrini izlendiği anlaşılmaktadır (Bostancı, 2020, s. 74).

Sosyal medya üzerinden Rusya ve ABD arasında başlayan gerilimin geçmişi, Mart 2016'dan itibaren Rus yöntemine bağlı merkez ve aktörlerin ABD başkanlığına adaylığını açıklayan Trump'ı destekleyen ve İngilizce konuşan kitleleri hedef alan haberlerin ve yayınların yapmasıyla başlamıştır. Rusya'nın sosyal medyada başlıca kullandığı araçlardan birisi de Russia Today (RT) kanalı olmuştur. RT, kısa sürede sosyal medyada önemli ve hızla büyüyen bir sosyal medya izine ve takipçi kitlesine sahip olmuştur (ICA, 2017). RT, kendini ana akım olarak sunmasına rağmen geniş bir kitleye ulaşmak için alternatif haber araçları ve içerikleri sunma çabaları doğrultusunda sosyal medya operasyonlarını birincil öncelik vermektedir. RT yönetimine göre, RT'nin web sitesi her gün en az 500.000 kez görüntülenmektedir. RT videoları, kurulduğu günden bugüne kadar YouTube'da 800 milyondan fazla kez izlenmiştir. Bu rakam günlük 1 milyon görüntülenmeye tekabülü etmektedir. Zira bu rakamlar, haber kanalları arasında en yüksek seviyedir (Bostancı, 2020, s. 70).

Rusya’nın kamu diplomasisi faaliyetleri kapsamında yumuşak güç görevi gören RT kanalının genel yayın müdürü Simonyan'a göre RT, siyasi raporlamanın kapsamını genişletmek maksadıyla sosyal medya platformlarını etkin bir şekilde kullanmaktadır. Ayrıca kanal, kamuoyunu izlemek ve iyi değerlendirmek için sosyal medyada yapılan yorumları takip etmek ve değerlendirmek için iyi eğitilmiş insanlar istihdam etmektedir. RT, televizyonlarda izin verilmeyen bazı görüntü ve videoların paylaşımına ve dağıtımına sosyal medya platformlarının daha fazla olanak tanıdığını ve sosyal medya hesaplarına sahip olan izleyicilerine ve takipçilerine, bu görüntü ve videoları ulaştırmak için sosyal medyayı aktif bir şekilde kullandığını ifade etmektedir. RT, ABD’nin uluslararası iletişimde üstünlüğünü ve hegemonyasını kırmak için birçok iletişim stratejisini hayata geçirdiğini dile getirmektedir (Bazan, 2017).

Kremlin, kamu diplomasisi kapsamında Sputnik ve RT’yi Rus devletinin uluslararası iletişim stratejisinin önemli bir parçası olarak görmektedir. Yeni iletişim ve medya teknolojilerinin gücünün farkında olan Rus yönetimi, RT’nin yapmış olduğu programların dağıtımı ve yaygınlaştırılması için yılda 190 milyon dolardan fazla para harcamaktadır. Kremlin, RT'nin dünyadaki alanını hızla genişletmekte ve uluslararası izleyicilere zengin içeriklerle Al Jazeera English gibi kanallarla karşılaştırılabilir bir erişim imkânı sunmaktadır. Simonyan'a göre, Birleşik Krallık ve Birleşik Devletler, RT'nin en başarılı pazarları arasında yer almaktadır. RT, web sitesinde dünya genelinde 550 milyondan fazla kişiye ve ABD’de ise 85 milyon kişiye ulaşabileceğini belirtmektedir fakat Amerika’daki gerçek izleyici sayılarını kamuoyu ile paylaşmamakta ve gizli tutmaktadır (ICA, 2017).

ICA’nın yayınlamış olduğu rapor ve Rusya’nın medya politikaları ışığında ABD makamlarında Rusya’nın sosyal medya üzerinden ABD iç politikalarına ve kararlarına müdahil olduğu görüşü, ağır basmaya başlamıştır. Bu görüş doğrultusunda, ABD Kongresi İstihbarat Komitesi, ilk önce görevden alınan FBI direktörü James Comey'i ve daha sonraki süreçte ABD merkezli olan sosyal medya araçları Facebook, Twitter ve Google temsilcilerini müdahale konuları hakkında dinlemeye çağırmıştır (Zengerle, 2017). Ancak bu sosyal medya platformların CEO’larının katılmaması ve katılım düzeyini avukatlar düzeyinde tutmaları akla iki yorumu getirmiştir. Birinci yorum bu olaya ciddiyet vermemeleri ya da sistemde bulunan ciddi açıkların olmasından dolayı gerçekleri paylaşmaktan kaçınmak olarak yorumlanmıştır. Ancak bir sonraki dinlemede

yöneticilerin katılması ile bu tartışma sona ermiş ama sistemdeki açıklar tam olarak kapatılmış değildir (Fiegerman, 2017).

Facebook, St. Petersburg merkezli IRA'nın verilerine dayanarak Haziran 2011 ile Ağustos 2017 aralığında Rus hükümet bağlantılı troller tarafından üretilen sakıncalı içerikleri yayınlayarak yaklaşık 126 milyon Amerikalının bu yayınlara maruz kalmış olabileceğini bildirmiştir. Twitter ise, 2016 ABD başkan seçimi ile ilgili otomatik içerik oluşturan ve Rusya ile ilişkili olduğu ortaya çıkarılan toplam 36.746 hesap bulmuştur. Senatörlerin sorgusu sırasında Twitter ve Facebook yetkilileri, diğer ülkelerin platformlarından farkında olmadan yararlanabileceğini itiraf etmişlerdir (Fiegerman & Dylan, 2017). Bu açığı kapatmak maksadıyla polis görevi üstlenecek yeni algoritmalar yazmaya ve yapay zekâ geliştirerek bu saldırılara karşı Facebook bir çalışma başlattığını duyurmuştur (Etter, Frier, & Sarah, 2017).

Facebook'un genel hukuk danışmanı Colin Stretch, "*gördüğümüz yabancı müdahale, kınanması gereken bir husus*" diyerek bu Rus istihbarat ajanslarının sızma girişimlerini kabul etmiştir. Twitter'ın genel hukuk danışmanı Sean Edgett ise, "*devletler sponsorluğundaki 2016 ABD seçimlerini manipüle etme teşebbüsleri ve platformumuzun kötü amaçlara kullanılması bizim için yeni bir sorundur ve biz bu tehdit ile mücadele etmek için bir araya gelmeye kararlıyız*" diyerek sözlerine eklemiştir. Reklamlar yolu ile manipülasyon çalışmalarını geriye dönük incelemek ve gelecekte böyle bir sıkıntının bir daha yaşanmaması için, avukatlar söz vererek senatörleri ve halkı rahatlatmaya çalıştılar ise de işin boyutları çok tehlikeli bir boyuta ulaştığı için kamuoyu ve senatörlerin rahatladığı söz konusu değildir. Özellikle de seçimler üzerinden bir yıl kadar süre geçtikten sonra senatörlerin isteği üzerine gelen açıklamalar 3 dev sosyal medya kuruluşunun sessiz kalması, bu kurumların zaaflarını ve isteksiz olduklarının göstergesidir (Cecilia, Nicholas, & Mike, 2017).

Columbia Universty Digital Journalism Center uzmanı Jonathan Albright, "*ABD vatandaşlarına yanlı gözüken haberler ile tanınan 6 Facebook sayfası kapatılmadan önce 18 milyon etkileşime erişme ulaşmıştır*" ve "*bu saldırıların suçlusu sosyal medya sahipleri ve yöneticileridir. Zira oluşturmuş oldukları platformlar üzerinden açık verdikleri için ülkenin güvenliğinin hedef alınmasına zemin oluşturmaktadırlar*" suçlamasını yöneltmiştir. ABD Senato'sunun hazırladığı rapora göre Rusya merkezli

birçok sosyal medya hesapları üzerinden ABD vatandaşlarını etkilemeye yönelik girişimler tespit edilmiştir (Basu, 2019). California Senatörü Dianne Feinstein ve Maine Senatörü Angus King ise, Rusya sosyal medya araçlarını kullanarak 2016 ABD seçimlerine müdahale etmesini siber savaşları kapsamında değerlendirilmesini teklif etmişlerdir (McCarthy, 2017).

IRA'nın sosyal medya reklamları için aylık 1.250 milyon dolar bütçe tahsis etmesi ve seçmenlere yönelik faaliyetlerinin açığa çıkması nedeni ile halk nezdinde tepkileri meydana gelmiştir (Basu, 2019). Bu tepkileri aza indirmek maksadıyla Sean Edgett, 1 Eylül-15 Kasım 2016 arası ABD seçimleri ile ilgili atılan Rusya menşeli tweetlerin sayısı genel tweetler içerisinde çok küçük bir rakama tekabül ettiğini ifade etmek zorunda kalmıştır. Twitter Rusya menşeli 36 bin hesap tespit etmiştir. Bu rakam genel Twitter hesapları içerisinde 0.012 karşılık geliyor diyerek kendilerini savunmuştur. Zira bu oran 1.4 milyon tweet içerisinde % 0.74'e tekabül ettiğini dile getirerek açıklarını örtbas etmeye çalışma girişimleri olarak değerlendirilmiştir. Ayrıca Twitter, IRA'ya bağlı 2600 adet Rus trol tarafından işletilen hesabı tespit etttiğini duyurmuştur. Bu hesaplardan yaklaşık 1.9 milyon dolarlık reklam harcaması yapılmış ve seçim döneminde 136.000 tweet atılmıştır (Cecilia, Nicholas, & Mike, 2017).

Diğer bir sosyal medya devi olan Facebook'ta da tablo Twitter'dan farklı değildir. Facebook'un avukatı Shreyl Sandberg verdiği raporda bilgilerin çarpıcılığı dikkat çekmektedir. Facebook raporlarında IRA'ya bağlı "*being patriotic*" sayfası 4.4 milyon etkileşim almıştır. Bu sayfa ve benzerleri, Rusya merkezli olup başka ülkelerde yönlendirme amacı taşımakta olduğu öne sürülmüştür. Facebook, Nisan 2017 ayı içerisinde Rusya merkezli binlerce reklam verildiğini kabul etmiştir. Rusya merkezli birçok Twitter hesabı, ABD başkanı Trump sayfasında etkileşimde bulunarak veya hashtagler açarak destek olmaya çalıştıkları tespit edilmiştir (Basu, 2019). Facebook güvenlik uzmanı Alex Stamos ise, manipülasyon ve yönlendirmeler genellikle parti gözetmeksizin toplumu ayrıştırıcı konular (göç, ırk, cinsiyet, silah, renk...) üzerinden yapıldığını söylemiştir (McCarthy, 2017).

Sosyal medya platformları üzerinden gerçekleştirilen ihlaller ve saldırıların, ABD seçim sistemi ve demokrasi anlayışına yönelik bir saldır niteliği taşıdığı yönelik iddialar, ABD yöneticilerini ve kamuoyunu rahatsız etmiştir. Bu iddialara karşı tepki

gösteren ABD'li Senatör John McCain, Rusya'nın 2016 ABD seçimlerine sosyal medya üzerinden müdahale etmesini bir savaş eylemi olarak tanımlamıştır (Schleifer & Deirdre, 2016). Bu tepkiler yalnızca senatörlerle sınırlı kalmamış bürokratlara kadar taşınmıştır. Bu bağlamda NSA direktörü Amiral Michael Rogers ise, bu müdahale siber savaşı kapsamında sayıldığı için NATO 5. başlığı devreye sokulması gerektiğini söylemiştir. Harvard Dijital Demokrasiyi Savunma Projesi direktörü ve ABD savunma bakanlığı personel eski müdürü Eric Rosenbach ise, Rusya menşeli müdahalenin bir siber atak olduğunu ve aynı yöntemle misli ile karşılık verilmesi gerektiğini ifade etmiştir (Larson, 2017).

ABD, terör ile mücadele departmanı eski danışmanı Jonathan Morgan, Rus dış politikası sosyal medya araçlarını kullanarak başka ülkelerde parti ayrımı yapmadan istikrarsızlığı tetiklediğini ve toplumların ayrışmasını teşvik ettiğini iddia etmiştir. Rusya sosyal medya araçlarını yanında fenomen olan oyunları (Pokemon Go) da yönlendirme amaçlı kullandığı ortaya son raporlar ile ortaya çıkmıştır (McCarthy, 2017). Bir çok uzman, bu saldırıların yalnızca ABD seçimleri sınırlı olmadığını, aynı müdahale ve manipülasyon hareketlerinin izlerine Fransa seçimleri ve Katalonya ayrılık yanlısı referandumda da rast gelinmiştir. ICA raporuna göre Fransa bazında tartışmalı konular hakkında ve başkanlık seçimlerinde, Rusya merkezli sosyal medya hesapları devreye girmiş ve seçmen tercihlerini ve sonuçları etkileme yönünde faaliyetler yaptıkları tespit edilmiştir (ICA, 2017).

2.5.4 Uluslararası İlişkilerde Twitter Diplomasisi

Geleneksel olarak diplomasi, siyasi liderler tarafından kendi ulus devletlerinin çıkarlarını desteklemek ve korumak adına gönderilen diplomatlar arasında bire bir iletişime dayanmaktadır. Diplomatik ilişkilerin amacı, ulus devletleri, örgütleri ve kurumları güçlendirmek ve savaş evresine ulaşmadan sorunları çözmek ve barışı korumaktır. Dünya liderleri ve siyasi aktörler, aralarında kapalı kapılar ardında gerçekleşen bu tür diplomatik görüşmeleri ve daha sonra sonuçların çeşitli iletişim kanalları üzerinden genellikle kamuoyuna duyurmaktadırlar (Hughes, 2020, s. 5). İletişim teknolojileri, İnternet'in geliştirilmesi ve daha sonra Web 1.0'dan Web 2.0'a geçişle birlikte zaman içinde dramatik değişimlere sahne olmuştur. Örneğin, World

Wide Web'in güncellenmesi ve sosyal medya araçlarının geliştirilmesi ile birlikte kullanıcılar tarafından içerik oluşturmalarına olanak sağlamış ve daha katılımcı ve daha demokratik ortak platformlar yaratmalarına fırsat vermiştir (Kaplan & Haenlein, 2010).

İletişim teknolojilerinde yaşanan ilerlemeler, bir ülke sınırları içinde üretilen bazı içeriklerin diğer bir ülkenin politik gündemini etkilemektedir. Uluslararası olayların aktarılması, yüz yüze ya da uzaktan görüşmelerin yapılması ya da elektronik haber alma araçları ile yazışmalardan başlayarak birçok sosyal medya paylaşımları, uluslararası iletişimi uluslararası ilişkilerin önemli bir merkezine oturtmuştur. Bu konum ister istemez bir liderin karakterini ve ülkelerin ekonomik, kültürel ve politik tavrını ve yapısını etkilemektedir. Ayrıca bu gelişmeler, sınırlar ötesi yeni ilişki türlerinin ortaya çıkmasına olanak sağlar iken küresel suç ve çıkar örgütlerinin de ilgisini çekmesi bakımından uluslararası bir işbirliği ihtiyacını doğurmaktadır. Buna ilaveten bazı liderlerin, başka ülkelerin iç işlerine karışma ve müdahale etme eğiliminde olmalarından dolayı, sosyal medyanın uluslararası alanda da kullanılmasına imkan yaratmıştır (Hughes, 2020, s. 5).

Son yıllarda dünya liderlerinin Twitter'ı kişisel iletişim kanalları olarak kullanmaya başlaması, literatüre yeni bir kavram olarak "*Twitter Diplomasisi*" kavramının girmesine neden olmuştur. Twitter diplomasisi kavramı, 21. yüzyıl dijital diplomasisinin önemli bileşeni hâline gelmiştir. Bu teknolojinin uluslararası diplomaside kullanılması bir takım değişim ve dönüşmelere neden olmuştur (Kanat, 2016, s. 533). Ülkeyi temsille yetkili liderlerin bu platformlar sayesinde muhataplarına ve kamuoylarına mesaj iletmek için mekan ve zaman kavramına kalkmasa ile birlikte eskiden kullandıkları klasik yöntemlere bağımlılıkları azalmıştır. Bir diğer önemli değişim ise klasik diplomasinin sadece diplomatları ve politikacıları oyuna katan ve sivilleri dışarıda bırakan dışlayıcı anlayışı yıkılmaya başlamıştır. Son bir değişim de politikacıların ve bürokratların kişisel, çoğu zaman yüz yüze ilişki kurma biçimlerinin yanına, giderek kişisel olmayan ve internet üzerinden kurulan ilişki biçimleri de eklenmeye başlanmıştır (Ovalı, 2020).

Bu dönüşüm ve değişimlerle birlikte dünya liderleri de bu gelişmelere ayak uydurmuş ve kişisel sosyal medya kullanım kabiliyetlerini artırmaya çalışmışlardır. Bu bağlamda Barack Obama, 5 Mart 2007'de Illinois Senatörü iken 813.286 kullanıcısı

olarak bir Twitter hesabı kuran ilk dünya lideri olmuş ve en çok takipçisi olan dünya sıralamasında birinci sıraya yükselmiştir. ABD başkanlığı adına resmi olarak Barack Obama tarafından kurulan @POTUS hesabı yerine Trump, kişisel Twitter hesabı @realDonaldTrump'ı kullanmayı tercih etmiş ve bu hesap üzerinden iletişimine ve küresel politika açıklamalarına devam etmiştir. Göreve başladığında @realDonaldTrump hesabını Twitter'da 97 dünya lideri takip ederken, 226 dünya lideri @POTUS hesabını takibe almıştır (Lüfkens, 2018). Donald Trump, 20 Ocak 2017'de göreve başladığından beri Twitter üzerinde en büyük etkiyi yapmıştır. 2020 itibari ile @RealDonaldTrump, 89 milyondan fazla takipçisi ile en çok takip edilen dünya lideri hâline gelmiştir (Aslam, 2020).

Yeni iletişim ve medya teknolojilerinin gelişmesi ile birlikte birçok alanda farklı uygulama ve kullanımları ortaya çıkmıştır. Siyasetçi ve liderler kendi taban ve seçmenleri ile sürekli iletişim hâlinde kalmak istedikleri gibi bazı liderler bu teknolojileri uluslararası diplomaside hedeflerine ulaşmak için de denemişlerdir. Uluslararası konular hakkında düşünce ve kararların twitter üzerinden açıklanmasına twitter diplomasisi ya da hashtag diplomasisi adı verilmiştir (Ovalı, 2020, s. 7). Sosyal medya araçlarının her geçen gün toplum ve liderler nezdinde yaygınlaşması, bu platformların daha çok ciddiye alınmasına neden olmuştur. BM üyesi 193 devletinin yüzde doksan yedisinin bu platformda resmi bir hesabı bulunmaktadır. Sadece altı ülkenin, yani Laos, Moritanya, Nikaragua, Kuzey Kore, Svaziland ve Türkmenistan hükümetlerinin bu platformda resmi bir varlığı yoktur (Lüfkens, 2018).

Uluslararası diplomaside en çok tercih edilen sosyal medya platformu, ciddiyeti diğerlerine göre fazla olan Twitter olmuştur. Twitter'dan sonra Facebook, liderler arasında en popüler ikinci ağdır. Instagram ise, üçüncü en popüler sosyal ağ olarak kabul edilmektedir. Twitter, bir takım uygulamaları ile de uluslararası iletişimde kendinden söz ettirmektedir. Kullanıcılar belli konular üzerinde etkileşim kurmak ya da belli bir konuyu dünya veya ülke gündemine taşımak için hashtagler açmakta ve mention yaparak başka kullanıcıların konuya dâhil olmasını sağlamaktadır. Dünya liderleri de bu özellikleri kullanmakta tereddüt etmemişlerdir. #EU Avrupa Birliği ve #UNGA Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nu dünya liderleri tarafından Twitter'da en çok kullanılan hashtag'ler olmuştur. Bölgesel düzeyde ise çatışma noktaları #Qatar

#Syria ve #Somalia hakkında en çok hashtagler açılmış ve konu ile ilgili tweetler atılmıştır (Lüfkens, 2018).

Teknolojik gelişmelere uyum sağlayan birçok dünya lideri 2009-2015 yılları arasında Twitter hesabı açmıştır. Böylece Twitter, dijital diplomasi için temel iletişim kanalı olmuş ve 131 dışişleri bakanlığı ve 107 dışişleri bakanı, aktif hesap kullanmaktadır. Dışişleri bakanlıkları dijital diplomatik ağlarını genişletmeye devam ederek dünya çapındaki misyonlarını ve büyükelçilerini sosyal medyada aktif olmaya teşvik etmektedirler. Zira dijital iletişim ve sosyal medya kanallarına yeterli kaynak tahsis etmeyen ülkeler, küresel dijital diplomasi hareketinin gerisinde kalma ve dışarıda bırakılma riski ile karşı karşıyadır. Bu bağlamda dünya liderleri kendi halkları iletişim kurmak için Twitter'ı kullandığı gibi başka topluluklarla da iletişim kurmak için kullanmaktadırlar (Sancar, 2017, s. 375). Venezuela başkanı 14 farklı dilde Twitter hesabı oluşturmuş ancak yalnızca Arapça, İngilizce, Portekizce, Rusça ve İspanyolca hesaplarını aktif olarak kullanmakta ve tweet atmaktadır. Nisan 2018'de Türkiye Cumhurbaşkanlığı da Türkçe hesabının yanı sıra Arapça, Fransızca, Almanca, Rusça ve İspanyolca dillerinde Twitter hesapları açmış ve etkin bir şekilde kullanarak bu dijital değişimlerin içerisinde yer almıştır (Lüfkens, 2018).

2.6 Uluslararası İletişimin Küresel Boyutları

İletişim tartışmaları ilk çağlardan günümüze kadar toplumun önem atfettiği konulardan birisi olarak devam edegelmektedir. İnsanlar, ilk çağlarda gidebildikleri mesafe ötesindeki toplumlar ve olaylardan haberdar olur iken teknolojik gelişmeler birlikte bu durum, kıtalar ötesine varan değişiklikler göstermiştir. Teknolojinin ilerlemesi ile birlikte bu alanda yaşanan gelişmeler, iletişim çalışmalarına yansımış ve yeni tartışma konularının gündeme gelmesine neden olmuştur. Pusulanın bulunması ile matbaanın geniş kullanımına müteâkip elektronik aygıtların kullanılması, iletişim çalışmalarını yürüme mesafesinden deniz aşırı ülkelere taşımıştır (Davis & Lundgren, 2020, s. 301). Ulusların birbirileri ile yakından temas kurmaları, yeni ilişki türleri meydana getirmiş ve bu ilişkileri bağlı olarak yeni sorunlar ortaya çıkmıştır. Bu sorunlara çözüm üretmek ve ortaya çıkan yeni ilişki türlerini düzenlemek adına uluslararası kurumlar ihdas edilmesi kaçınılmaz olmuştur (Palmer, 2020, s. 60).

İnternet teknolojileri ile birlikte kullanıcılar, akıllı aygıtlara düşük maliyetlerle sahip olmuş ve aygıt içerisindeki programlar sayesinde çok yüksek maliyetler ve teknik altyapılara ihtiyaç duymaksızın medya içerikleri üretme ve paylaşma imkânına erişmişlerdir. Bu imkânlar kullanıcılara yüksek bir öz güven ve otorite vermesi, yerel ve uluslararası siyasi ve ana akım medya otoritelerini sorgulamasına yol açmıştır. Kullanıcılar ellerindeki akıllı aygıtlar ile gündeme etki edecek haber ve mesajlar üreterek ve yayınlayarak uluslararası toplumun gündemini oluşturmakta ya da var olan bir gündem üzerinde uluslararası toplumun konuşmasını ve tartışmasını sağlamaktadırlar. Konvansiyonel medyada pasif bir konumda olan izleyiciler, bu teknolojiler ile birlikte aktif konuma gelmiş ve iletişim alanındaki hiyerarşiyi değiştirmiş ve yeni aktörlerin giresini sağlamıştır (Gershon, 2020, s. 110).

2.6.1 Uluslararası İletişimin Güvenlik Boyutu

Yazılı ve özellikle de görsel medyanın yaygınlaşmasıyla birlikte kitle iletişim araçlarının toplumsal düşünce ve davranışlara etkisinin yanında uluslararası ilişkilere ve küresel barışa olumsuz ve yıkıcı etkisine ilişkin ciddi endişeler ortaya çıkması, bu alanda uluslararası düzenlemelere gidilme ihtiyacını doğurmuştur. Yerel ve uluslararası toplum, I. Dünya Savaşı sırasında bilgilendirme amacıyla kitle iletişim araçlarının propaganda çalışmalarına ciddi mana da maruz kalmıştır. Bu sebeple alanında öncü konferans ve anlaşmalardan birisi olan "*Eğitimsel Nitelikli Filmlerin Uluslararası Dolaşımını*" kolaylaştırmaya ve düzenlemeye ilişkin sözleşme, 11 Ekim 1933 tarihinde Cenevre'de imzalanmıştır. Milletler Cemiyeti sekreterliğine kayıtlı olan bu sözleşmenin tarafları, "*halkların karşılıklı anlayışına katkıda bulunan eğitim filmlerinin uluslararası dolaşımını teşvik etmek amacıyla çalışma*" yapacaklarını taahhüt etmişlerdir. 1938 yılına gelindiğinde UNESCO, "*Barış Amaçlı Yayınların Kullanımına İlişkin Uluslararası Sözleşmeyi*" yürürlüğe sokmuştur (Hamelink, 2020, s. 160).

Yeni iletişim ve medya teknolojileri üzerinden yayın yapan ve uluslararası bir etkiye sahip olan sosyal medya platformları ve küresel iletişim sistemleri, ulus devletlerin kendi meşru hâkimiyet alanlarında kendi otoritelerinden sonra ülke genelinde ikinci bir otorite, güç ve etki düzeyine sahip merciler hâline gelme riski taşımaktadırlar (Rothkopf, 1998, s. 331). Bu itibarla söz konusu mecralar, ulusal

siyaseti, ekonomik öncelikleri, çevre tartışmalarını ve toplumsal görüşü etkileme konusunda önemli ölçüde yeni sorunlar ve tartışma ortamları ortaya çıkarmaktadırlar. Ulusları birbirinden ayıran jeopolitik ve kültürel duvarların büyük ölçüde aşınmaya başladığı bir dönemde iletişim ve medya faaliyetlerinin küreselleşmesi, rutin olarak hem hükümetleri hem de politika yapıcıları uzun vadeli sonuçlarını değerlendirme, araştırma ve planlama yapmalarının yanında politika ve stratejiler geliştirmelerine de mecbur kılmaktadır (Gershon, 2020, s. 127).

Sosyal medya, zaman ve mekâna bağlı kalmaksızın herhangi bir olay hakkında bilgi sağlayarak insan kitlelerini harekete geçirme konusunda kritik bir rol oynamaktadır. Tunus, Suriye, Mısır ve Yemen'deki 2011 Arap Baharı'ndan Facebook ve Twitter gibi sosyal medyanın sokak gösterilerini harekete geçirmede oynadığı rolünü, bu özellik sayesinde ilgili taraflara bariz bir şekilde göstermiştir (Sandre, 2013). Facebook, cep telefonları, video kameralar ve blog yayınlarının yanı sıra Aljazeera gibi geleneksel medya kuruluşlarıyla birlikte bir dizi kışkırtıcı bilgi ve görüntü akışını harekete geçirmesinde dikkatleri çekmeyi başarmıştır. Facebook ve çok sayıda sosyal medya platformu, insanların hem ülke içinde hem de dışında dayanışmalarını ifade etmeleri için siyasi bir platform sağlamıştır. Facebook, halkın dikkatini sosyal adalete ilişkin konulara odaklayarak uluslararası düzeyde hem fiziksel hem de sanal sınırları aşmış, sosyal devrimlerin merkez üssü hâline gelmiştir (Gershon, 2020, s. 125).

Özel ve fazlaca kural tanımayan sosyal medya devleri, sınırlara ve ulus devletlerin otoritelerine takılmadan yeni iletişim teknolojileri sayesinde sınırlar ötesine hitap ederek ve kurallara takılmadan faaliyet yapmaları ve bu faaliyetleri düzenleyecek bir uluslararası örgütün olmaması, küresel güvenliği ve ulus devletleri, ciddi bir şekilde endişelendirmektedir (Rothkopf, 1998, s. 357). Uluslararası dolandırıcılık, fikri mülkiyet haklarının çalınması, sahte haber, nefret söylemi ve içeriklerin üretilmesi ve yayılması, kişisel bilgi mahremiyeti ve gizliliğinin ihlali, küresel yasal kontrol ve denetlemeyi mecburiyet hâline getirmektedir. Ancak böyle bir uluslararası düzenleyici kuruluşun olmamasını fırsat bilen bazı devlet yöneticiler ile devlet dışı aktörler veya örgütler, diğer ulus ve topluluklara kültürel değerler ve ideolojiler ihraç etmekle birlikte rejim değişikliği ya da mevcut rejimlerin davranışlarını etkilemeye ve kontrol altına alma aracı olarak kullanmalarına yol açmıştır (Cambié & Ooi, 2009, s. 105).

2.6.2 Uluslararası İletişimin Sosyokültürel Boyutu

Sosyal medya platformlarının kullanıcılara geniş erişim ve olanak sunması ile birlikte teknolojik aygıtların yakınlaşmasına bağlı olarak zaman, coğrafi sınırlardan ve fiziksel mekânlardan bağımsız olarak geniş zamanlı iletişim kurmayı mümkün kılmaktadır. Kişinin arkadaşları, meslektaşları ve akranları arasında anlık iletişime izin vermesi, her şeyden önce bireyler ve kurumlara yeni insanlarla tanışmasına ve mevcut ilişkileri güçlendirmesine imkân sağlamaktadır. Kişisel arkadaşlıklardan profesyonel bağlantılara kadar geniş bir imkân sağlayan bu platformlar, bu sektöre yeni yatırımlar yapmakta ve özel algoritmalar geliştirerek hizmet yelpazesini genişletmek suretiyle kullanıcı sayılarını artırmanın yollarını aramaktadırlar. Ayrıca sosyal medya sağlayıcıları arasında artan rekabet neden ile kendi platformlarına yönelik yeni özellikler katarak ya da yeni şirketler satın alarak varlıklarını devam ettirme ve pazar paylarını artırma stratejileri izlemektedirler. Diğer bir özellik ise sosyal medya araçları üzerinden bireyler, haberler, medya içerikleri ve hikâyeler hakkında yorum yapma, paylaşma ve yeni fikirlerin yayılmasına yardımcı olmak gibi sosyal bir sorumluluk yürüterek iyi görünmeye çalışmaktadırlar (Gershon, 2020, s. 125).

Sınırlar ötesinden başka bir topluma hitap eden bireyler, kurumlar ya da şirketler, uluslararası iletişim bağlamında kültürel değerler ve farklılıklara çok önem atfetmektedirler. Söz konusu toplumun inancı, dili, hukuku ve sosyal örgütlenmesi, tam teferruatlı bir şekilde bilinmesi ve buna uygun ürün ve stratejilerin geliştirilmesi gerekmektedir. Nitekim kültürel obje ve değerler, iletişim alanlarında yaşanan teknolojik gelişmeler sayesinde yeniden üretildiğini ve dünyanın dört bir tarafında kâr güdüsü ile dolaşıma sokularak çok büyük pazarlar oluşturulmuştur. Ancak Walter Benjamin, bu kültürel objelerin otantikliğini kaybettiğini ve orijinalinin yerini asla tutamayacağını dile getirmiştir. Bu da otantikliğini kaybetmiş genelin yüzeysel haz duyguların hitap eden bir popüler kültür yaratmasına yol açmaktadır (Fiske, 1990, s. 23).

Bir diğer eleştirel kuramcı Adorno'nun tespitine göre ise kitle iletişim araçları sayesinde uluslararası tüketime sokulan birçok kültürel eser, form, değer ve obje bir meta hâline getirilerek maddi kazanç sağlama aracına dönüştürülmüştür. Uluslararası

iletişim kanalları ve tedarik zincirleri ile ulusal sınırlar ötesinde bulunan kültürel objeler, aynı şekilde başka sınırların ötesinde bulunan tüketicilerin beğenisine sunulmaktadır. Kültürel objelerin yeni iletişim ve medya teknolojileri üzerinden hızlı bir şekilde tedavüle sokulması, tüketim çılgınlığına dönüşmüştür. Çok farklı kültürlere mensup tüketicilerin taleplerini karşılamak ve yeni tercihler yaratmak adına her türlü kültürel değer, obje ve inançlar dönüştürülmekte ve yeni kültürel birliktelikler yaratılmaktadır. Bu kapsamda iletişim kanallarına egemen olan ülkeler kendine özgü yeni kimlikler inşa ederek üçüncü dünya ülkelerinde kültürel etki ve nüfuz alanları oluşturmaktadır (İldaş, 2013, s. 4).

Yeni iletişim ve medya teknolojilerinin kullanıcılara sınırsız ve sorumsuz bir alan oluşturma yetkisi vermesi, bu teknolojileri bilinçli bir şekilde kullanamayanların neden olduğu bir takım toplumsal sorunlar meydana getirmiştir. Bu sorunların meydana gelmesinde yalnızca sosyal medya kullanıcılar değil aynı zamanda sosyal ağ sağlayıcıları da sorumludur. Kurum ve bireylerin mahremleri, hayatları ve kültürel değerleri ve ticari sırları bir meta olarak görülmesi ve gelir sağlayıcı olarak değerlendirilmesi, birçok toplumsal, ekonomik ve kültürel değerlerin zedelenmesi ve yozlaşmasına neden olmaktadır. Meşru bir üst kurulun takip ve denetim mekanizmasının olmadığı ya da zayıf olduğu bu tür ortamlarda daha fazla beğeni ve takip alabilmek için insan ve hayvan haklarının ihlal ve inançların alay konusu edilmesi, telafisi güç toplumsal ve kültürel sonuçlara yola açmaktadır (Büyükbaykal, 2012).

Uluslararası iletişim alanında yaşanan teknolojik gelişmeler üzerine BM'nin ev sahipliğinde 2003 yılında Cenevre'de ve 2005 yılında ise Tunus'ta bir dizi görüşme ve bildirilerin okunduğu ve ele alındığı Dünya Bilgi Toplumu Zirvesi'nin (DBTZ) düzenlenmiş ve bu konferanslar sonucunda bir takım kararlar alınmıştır. Bu konferanslarda katılımcılara, yeni iletişim ve medya teknolojileri üzerinden nefret, şiddet, ayrımcılık, cinsiyet ve yabancı düşmanlığı söyleminin yayılmasını önlemek ve yerel kültürleri korumak gibi sorumluluklar yüklenmiştir. Ayrıca sosyal medya devlerine de bir takım uyarılardan bulunulmuş ve çifte standart uygulamalarından vazgeçilmesi ve ülkenin gücüne göre işlem yapılmasının önüne geçilmesi yanında insan haklarını ve ifade özgürlüğü ile iletişim kanallarının çeşitliliğine vurgu yapılmıştır (ITU, 2020).

2.6.3 Uluslararası İletişimin Ekonomik Boyutu

Yeni iletişim ve medya teknolojileri bağlamında uluslararası iletişimi anlamak için disipliner bir yaklaşıma sahip olmak gerekmektedir. Bu bağlamda uluslararası iletişimin ekonomik boyutunu iyi analiz etme ihtiyacı duyulmaktadır. Nitekim dünyanın en güçlü beş teknoloji şirketi Amazon, Apple, Facebook, Alphabet (Google'ın ana şirketi) ve Microsoft'tun bireylerin, kurumların ve şirketlerin internet üzerinden yaptıkları birçok işlem için gerek duyulan hizmet ve teknolojilere sahip olmaları, iletişim teknolojilerinde ekonomik rekabet ve tekelleşmenin boyutlarına ve önemine işaret etmektedir. Aynı durum eğlence sektöründe de söz konusudur. Zira bu sektörde Netflix, Warner Bros. ve Century Fox'un hâkimiyeti ve tekelleşmesi durumu görülmektedir (Hamelink, 2020, s. 155).

Uluslararası güvenliği yakından ilgilendiren bir meselenin özel ve kural tanımaktan kaçınan sınırlı sayıda özel girişim olan şirketlere ve belli birkaç ülkede kümelenen firmalara bırakılması, rasyonel olmamakla birlikte bir küresel sorun olarak görülmesine neden olmaktadır. Bu alandaki gelişmelere dünya devi şirketler ilgi duymayabilir ama bu alanda yaşananlar, sorumluluk taşıyan ve farkında olan tüm birey ve toplumları yakından ilgilendirmekte ve etkileyen bir mesele olmaktadır (Cambié & Ooi, 2009, s. 125). İnternetin ticari kullanımı her geçen gün artmakta ve geniş kitlelere yayılmakta olduğu bir gerçek iken uluslararası iletişimin ekonomi politiği yeterince araştırma konusu edilememesi, akademik çevrelerin başka bir eksik yanıdır. Ayrıca internet hizmetinin dağıtımı, tüm dünyaya kapsamadığı gibi adil bir şekilde topluluklar arasında paylaşılmaması da uluslararası toplumun çözüm üretmesi söz konusu meselelerden birisidir (Barnett & Rosen, 2020, s. 483).

Küreselleşme ve artan rekabet koşulları bağlamında iletişim kanallarına ulaşım ve hizmet görme oranı, kıta ve topluluklar arasında farklılık göstermektedir. Başta internet olmak üzere birçok iletişim hizmeti dünyanın tüm bölgelerinde eşit ve adil bir şekilde sunulmaması, haksız bir rekabet ortamı oluşmasına neden olmaktadır. Bu durum Batı ile diğerleri arasında ortaya adil olmayan bir paylaşım ve tüketim tablosu çıkarmaktadır (Kaptan, 2020, s. 529). Ayrıca internet hizmeti sağlayan firmalar bazı bölgeler için gerek altyapı yetersizliği veya ulusal politik nedenlerden dolayı kasıtlı bir

şekilde hizmet kısıtlamasına gitmesi, bir hak ihlalidir. Bu uçurum ITU'nun verilerine göre iletişim teknolojilerinde başta 5 G teknolojisinin gelişmesi ile birlikte aranın daha fazla açılması tahmin edilmektedir (Davis & Lundgren, 2020, s. 323).

Sosyal medya platformları, uluslararası ticaret hukukunda yer alan boşluktan ve alanında tekel olmalarından dolayı birçok ülkede temsilcilik açma ve ülke kurallarına uymaktan kaçınmaktadırlar. Ülke ekonomisinden reklam alarak ya da abonelikler üzerinden gelir elde ederler iken herhangi bir vergi vermemek gibi ülke güvenliğini ve ekonomik istikrarını ilgilendiren konularda herhangi bir hesap vermemekle birlikte bilgi veya veri paylaşımına bile yanaşmamaktadırlar. Bu sebeple Türkiye örneğinde olduğu gibi bu konuda bazı yasal düzenlemeler yapan birçok ülke mevcut ancak bu sosyal medya platformlarını ve ağ sağlayıcılarını, uluslararası düzeyde düzenleyecek ya da denetleycek bir kurum ve antlaşma olmadığı için düzenlemelere sıcak bakmamakta ve tekliflere olumlu bir tavır göstermemektedirler. Sosyal medya platformları ise bu tavırlarını demokratik ve özerk yapılar olmalarına bağlamaktadırlar (Ünal & Şengül, 2020).

Son yıllarda iletişim teknolojilerindeki yaşanan tektonik değişiklikler, kendini reklamcılık ve e-ticaret sektöründe de göstermiştir. Rekabet koşullarının artması nedeni ile firmalar, kendilerine yeni ve niş pazarlar arayışına girmişlerdir. Bu pazar arayışının en iyi karşılayan teknolojik gelişmeler, iletişim teknolojilerindeki yaşanan gelişmeler olmuştur. Hızla gelişen küresel pazarlarda varlığını sürdürmek isteyen ve daha fazla birbirine bağımlı hâle gelen şirketlere, küresel iletişim sistemleri içerisinde değerlendirilen ulus ötesi medya ve sosyal medya platformları arayışlarına iyi bir yanıt niteliğinde olmuştur. Sosyal medya platformları üzerinden herhangi bir profesyonel destek almadan sıradan kullanıcılar üzerinden verilen kolay reklamlar, küresel reklamcılık sektörünü uluslararası iletişim sistemleri üzerine yoğunlaşmasına neden olmuştur (Vujnovic & Kruckeberg, 2020, s. 497). Adorno ve Horkhiemer'in kültür endüstrisi kavramı üzerinden dile getirdikleri reklamcıların kitle iletişim araçları üzerindeki rolü ve denetimleri, sosyal medya platformlarına uyarlanmasında herhangi bir sakınca görülmemektedir (Kaptan, 2020, s. 532).

Kârlı bir küresel pazara dönüşen sosyal medya sektörü, yakın gelecekte bu pazarın 3 trilyon dolar seviyesine ulaşması beklenmektedir. Bu genişleyen pazar, büyük

ölçüde medya kuruluşlarının ticarileştirme süreçlerinden kaynaklanmaktadır. Bu gelişmeler, aynı zamanda artan bir eğlence talebi anlamına da gelmektedir (Hamelink, 2020, s. 182). Kullanıcıların sayısını artırmak ve ilgisini yoğunlaştırmak için sosyal medya platformları, eğlence boyutunun yanında kullanıcılara para kazandırma imkânı oluşturulmasına yönelik bir takım girişimleri olduğu görülmektedir. Bu bağlamda Youtube, sosyal medya platformları içerisinde kullanıcılarına nakit gelir elde etme imkânı veren ilk platform olma özelliğine sahip olmuştur (Kaptan, 2020, s. 546). Uluslararası iletişim sisteminin en gerçekçi sorunlarının başında eğlence, alışveriş, medya ve telekomünikasyon platformlarının tek bir şirket veya çevre ile tek bir ülke tekelinde geniş yetkilerle toplanması ve hesap verebilirliğinin olmaması yanında uluslararası bir perspektif geliştirilememesi gelmektedir (Gershon, 2020, s. 118).

Birçok sosyal medya ve sosyal ağ sağlayıcı şirket, dünyanın dört bir tarafında herhangi bir ticari tescile ihtiyaç duymaksızın ticari faaliyetlerini yaparak yüksek gelirler elde eder iken faaliyet gösterdiği ülkelere herhangi bir vergi ödemesine sıcak bakmamaktadır. Bu şirketlerin sayısı sınırlı olmasına rağmen kendi aralarında rekabet her geçen gün daha da artmaktadır. Bu sebeple iletişim şirketleri yükselen rekabet ortamında hayatta kalabilmek için güçlerini birleştirmek ve çapraz genişlemenin yollarına bakmaktadırlar. Ayrıca bu konun dünyaya iletişim alanında liderlik konusunu yakından ilgilendiren bir mesele olduğu için Çin ve Rusya gibi küresel güçler, kendi güdümlerindeki sosyal medya ve ağ sağlayıcı şirketleri, ABD üstünlüğü karşısında desteklemekte ve bu tekli kırmayı yönelik destek sunmakta ve teşvikler vermektedirler (McPhail, 2014, s. 4).

2.7 Uluslararası İletişimde Özgürlük ve Mahremiyet Olgusu

Teknolojik ilerlemelere bağlı olarak medyda ve iletişim araçlarının değişmesi gibi bu gelişmelere bağlı olarak modern yaşantı ve anlayışları da gün geçtikçe değişmektedir. Bu gelişmeler toplumun devletlerle ve devletlerin başka devlet ve toplumlarla ilişkilerini de değiştirmekte ve yeni zeminlere oturtmaktadır. Bu değişiklikler bir alanda gelişir iken diğer alanlara uygulanması, zihinlerde yeni ufuklar açmştır. Bu gelişmelerden birisi de iletişim teknolojilerine bağlı olarak gelişen gözetim ve mahremiyet olgusudur (Bauman & Lyon, 2016, s. 21). Gözetim kavramından ifade

edilmek istenen eylemler ise yabancı ya da yerli bir kişi ya da kurum tarafından başka bir kişi veya kurumu gözetleme, izleme, takip etme, kontrol etme, sınama, inceleme ve elde edilen verilerin sınıflandırması, analizi, yargılaması ve yorumlaması gibi anlamlara gelmesidir (Şahin, 2010, s. 182).

İnsanların sosyal medya araçları üzerinden kimliklerini ve kişisel verilerini gönüllü bir şekilde paylaşmaları ve bu konuda büyük yasal boşluğun mevcudiyeti, birçok şirket ve istihbarat örgütünün bu alana yönelmesine neden olmuştur. Ayrıca bu verilerin derlenmesi ve gözetleme faaliyetlerinin yürütülmesi, kişisel ve devlet güvenliği açısından bir tehdit oluşturduğu için eğlendirici ya da bilgilendirici eylemler içerisine yerleştirilerek bu işlemleri, sıradanlaşmasına giden bir süreci başlatmıştır. Ancak bu bilgilerin Franz Kafka'nın ifade ettiği gibi karanlık güçlere ilişkin kişiyi her şeyden kuşku eder hâle getirmiş ve kişi hakkında kim, ne biliyor? Bunu nasıl biliyor? Bu bilgi kişiyi nasıl etkileyecek? Soruları ile kişisel verilerin toplanması, saklanması ve işlenmesi gibi sorunları ortaya çıkarmaktadır. Ayrıca bu bilgileri kim hangi yetki ile topladığı ve paylaştığı konusu da sorun olarak devletlerin ve bireylerin gündemini daha çok işgal edecektir (Bauman & Lyon, 2016, s. 22).

Genel itibari ile iletişim teknolojilerinin sunmuş olduğu birçok imkan ve yarar, vatandaşları toplumsal, entelektüel ve kurumsal birçok sorunu göz ardı etmesine sebep olmaktadır (Postman, 2016, s. 19). İnsanların teknolojilere bağlı olarak sosyal farkındalık ile güvenlik öncelikleri değişmiştir. Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinde fizyolojik ve güvenlik ihtiyaçları, insanların temel ihtiyaçları arasında gelir iken modern çağda sosyal medya araçları ile itibar görmek temel ihtiyaca dönüşmüştür. Bu dönüşüm üstelik güvenlik ihtiyaçları ile yer değiştirmek suretiyle gerçekleşmektedir. Söz konusu tercih ise Etienne de la Boete'nin ifade ettiği gibi bir mecburiyet şeklinde değil, gönüllü kölelik şeklinde olmaktadır. Özellikle de bu vaka ergenler arasında daha fazla müşahede edilmektedir. Bu grup, kendi varlıklarını daha görünür hale getirmek ve takdir toplamak için bazı mahremlerinden vazgeçmeyi göze almaktadırlar. Ancak bu teşhiri yaparken bir meta hâline geldiklerini unutmaktadırlar (Lewis, 2006).

Bu minvalde yapılan tartışmaları uzmanlar, mahrumiyet anlayışının toplumda değişmesi ile açıklamaya çalışılmaktadırlar. Toplum, özel ve mahrem ile kamusal olan arasındaki çizgiyi kaçırmıştır. Sosyal medya çağında, bir zaman mahrem alanlarda

yapılan eylemlerin bir çoğu kamusal bir alan olarak nitelendirilen sosyal medya ortamlarında yapılmakta ve bunu bir erdemlik olarak sunmaktadırlar. Eugene Enriquez'in ifade ettiği gibi fiziksel ve ruhsal çıplaklık günün gereklilikler arasına girmiştir. Teknolojinin insanları bu şekilde dönüştürmektedir. Bu dönüşümü gerçekleştirir iken araya bilgi, eğlence, haz gibi hizmetlere sunarak hizmet bedelini almakta ve kendi rızasını yaratmaktadır. Bireyler ve toplumlar maceraperest, haz peşinde koşmaya takıntılı ve yeni yoğun doyumlara meraklı olmasından ötürü yeni teknolojik aygıtları denemektedir. Zira buradaki güvenlik ve mahremiyet ile özgürlük arasındaki ilişki birbirine bağlı bir ilişkidir. Birinden fazla olur iken diğerinden eksilmektedir (Bauman & Lyon, 2016, s. 36).

Özel hayatın korunması ve mahremiyet meselesi dünyada birçok devlet ve otorite yanında kültür ve inançta temel bir haktır. Uluslararası sözleşmelerde özel yaşamın korunması çerçevesinde mahremiyet olgusuna yönelik düzenlemelere yer verildiği görülmektedir. Bilgiye erişmek ile mahrem ve özel hayata dair bilgilere erişmek ve onun üzerinde müdahalelerde bulunmak farklı haklardır. Özel hayat, kişinin mutlak olarak gizli tuttuğu hayat parçaları ile herkesin bilmesini uygun bulmadığı, yalnız kendi seçeceği kişilerle, belirlediği ölçü ve biçimde paylaşacağı hayat parçalarının birlikte oluşturdukları hayat alanı olarak tanımlanmaktadır. Kişinin gözetilmeksizin kendisinin yalnız kalabileceği, ilişki ve eylemlerini devam ettirebileceği, özel ve güvende hissedebileceği, kendini geliştirebileceği ve mahrem alanlarının korunabileceği bir ortamın sağlanması temel bir hak ve devletin sorumluluğudur (Akgül, 2014, s. 79).

Uluslararası iletişime ilişkin geniş çaplı ilk toplantı, 1926 ve 1927 yıllarında Milletler Cemiyeti tarafından Cenevre'de düzenlenen Basın Kongresi'nde yapılmıştır. Bu kongrede kitle iletişim araçları ile yayılan ve uluslararası ilişkileri etkileyen yalan ve asılsız haberler ve bu haberlere karşı önlem alma konuları üzerinde durulmuştur. İletişim özgürlüğüne uluslararası nitelik kazandırmak ve kitle iletişim hukukunda ortak ilkeleri saptamak için BM, 1948 yılında "*İletişim Özgürlüğü*" konferansı düzenlemiştir. Bu girişimler sonucunda iletişim özgürlüğü, insan hakları temel bildirgesine girmiş ve 1983'te "*Haberleşme Yılı*" olarak UNESCO tarafından ilan edilmiştir. Aynı durum AB tarafından da kabul edilmiş ve 1951 yılında bir protokol hazırlanmış ve Türkiye de bu protokolü imza atmıştır. Bu protokolde haber almanın bir özgürlük olduğu ve hiçbir

otorite tarafından engellenemeyeceği ancak aynı zamanda devletin toprak bütünlüğü ve güvenliği, düzenin korunması, suçun önlenmesi, sağlık ve ahlakın, şöhret veya hakların korunması, gizli haberlerin ifşa edilmemesi ve adaletin tesisi ile güçlendirilmesi, buna uymayanlara karşı ise müeyyideler uygulanması dikkat çekmektedir (İçel, 2017, s. 68).

Yeni iletişim ve medya teknolojilerinin yaygın kabul bulduğu zaman diliminin en belirgin özelliklerinin başında dijital teknoloji alanında yaşanan ilerlemeler gelmektedir. Bu teknolojilerin iletişim alanında uygulanması ve sağladığı olanaklardan dolayı bireyler, toplumlar, kurumlar ve uluslararası ilişkilerde güçlü bir kabul görmüş ve gündelik eylemlerinin bir parçası hâline gelmiştir. Kullanıcıların gündelik aktivitelerini kolaylaştırır iken daha etkili bir iletişim kanalı oluşturduğu için her yerde izine rast gelinmektedir. Ancak teknoloji hakkında kullanıcıların yeterince bilgi sahibi olmadıkları ve amacı dışında farklı kullanımları olduğu dikkate alınırsa, konunun konuşulması ve tartışılması kaçınılmaz olmaktadır. Bu noktada kullanıcıların kullandıkları teknoloji hakkında yeterli bilgiye sahip olmaları ve teknolojilerin sakıncaları hakkında bilinçlendirilmesi düşüncesi ön plana çıkmaktadır (Dedeoğlu, 2016, s. 66).

Mahremiyet olgusunun iletişim teknolojileri ile zedelenmesi ve menşei ve amacı bilinmeyen odaklar tarafından izleniyor algısının yaygınlaşması, toplumun huzurunu bozacağı gibi siyasi, ekonomik ve güvenlik konularında da istismar ve kontrol edilmesinin önünü açmaktadır. Bu sebeple mahremiyetin ve özel yaşam alanının gizliliğinin korunması, kişinin onuru ve psikolojisi ile alakalı olduğu kadar mensubu olduğu ulusun doğrudan güvenliği ile de ilişkili bir konudur. İnternetin sınırları aşan etkisi ve zengin içeriği ile herkesin kullanımına açık olması, birden fazla ülkeyi ilgilendiren bir mesele hâline getirmiştir. Bireyin, kurumun ve ulusun hayati olarak nitelendirilen bilgilerinin bu teknolojiler üzerinden başka odaklara transfer edilmesi ve suç örgütlerinin eline geçme riski, oldukça önemli bir meseledir. Bu bilgilerin gizliliği ve mahremiyeti oldukça önem arz ettiği için bu kavramların sınırları, yeni iletişim teknolojileri kapsamında ayrıntılı bir şekilde gözden geçirilmesinde yarar vardır (Akgül, 2014, s. 30; Hughes, 2020)

Yeni iletişim ve medya teknolojilerinin ulusal sınırların ötesinden yayın yapılmasına olanak sağlaması, özgürce bilgi akışı ve toplumsal yararları yanında bu

teknolojiler üzerinden işlenen uluslararası suçları da gündeme getirmiştir. Bu suçları takip etmek, soruşturmak ve kovuşturmak, uluslararası işbirliği ihtiyacını doğurmuştur. Bu iletişimin ve işbirliğinin ilkeleri ve sınırları bilinmesi ile uluslararası geçerliliği olan bir belgenin düzenlenmesi, ulusların güvenliğini doğrudan ilgilendiren bir mesele hâline gelmiştir. Yeni iletişim teknolojileri yalnızca iletişim alanında yeni fırsat ve tehditler ortaya çıkarmakla kalmayarak aynı zamanda ekonomik, politik ve toplumsal olaylarda da yeni risk ve fırsatlar oluşturmuştur. Bu teknolojilerin yazılımı ve hizmet sunucularının olayın yaşandığı ülke sınır dışında olması, o ülkenin doğrudan güvenliğini, politik ve ekonomik istikrarını ilgilendiren bir mesele hâline getirmektedir. Bu sebeple bu alanda işbirliği olmadığı takdirde ülkeler arası ilişkilerin bozulma ve telafisi güç sonuçlara yol açma ihtimali yüksektir (İçel, 2017, s. 492).

Sosyal medyada kullanıcılar, hesaplarında sıradan bir işlem bile yaparken ya da sisteme giriş yaparken mahrem niteliği taşıyan kişisel ve özel bilgilerini teknolojik aygıtlar üzerinden paylaşmak zorunda bırakılmaktadırlar. Bu mahrem bilgilerin sınırları nereden başlayacak ve nerede bitecek soruları, mahremiyet olgusunun temel soruları arasında gelmektedir (Şahin, 2010, s. 180). Bu bilgiler üzerinden kişiler takip edilmekte ve hesapları incelenerek farklı amaçlarda kullanmak üzere kişinin ve toplumun tercih, yöneliş, alışkanlık haritası çıkarılmaktadır. Kullanılan teknolojik aygıtların ya da sunucuların başka bir ülkeye ait olması durumunda bu bilgilerin, çalınması ve sızdırılması ihtimali vardır. Bu bağlamda kişisel ya da kurumsal bilgilerin korunması ulusal bir mesele niteliğini almaktadır. Bu yüzden aygıtların ve sunucuların ulusal sınırlar içerisinde tutulması ve legal olmayan bir yapı tarafından çalınmasını engellemek, ulusal bir güvenlik meselesidir (Dedeoğlu, 2016, s. 71).

2.8 Uluslararası İletişimde Dezenformasyon ve Propaganda Çalışmaları

Propaganda faaliyetleri çok eski dönemlere kadar gitse de tarih içerisinde birçok anlam değişikliğine maruz kalmış ve bu alanda birçok yöntem geliştirilmiştir. Propaganda kavramının sözcük anlamı günümüzde olumsuz çağrışımlara neden olmasının temelinde yatan sebep yalan, aldatma, kötü niyet gibi ahlaken olumsuz yargılamalardan kaynaklıdır. Özünde propaganda toplumun görüş, tercih ve davranışlarını, bireylerin belirli bir görüşü tutumu benimsemeleri için yürütülen bir

iletişim çalışmasıdır. Bu çalışmalar yürütülür iken içine bilgi, haber ve eğlence katarak kabul görmesine ve amaçlarının gerçekleştirilmesine yardımcı olunmaktadır. Dünya üzerinde egemenlik kurmak isteyen otoriteler propaganda çalışmalarını yeni iletişim ve medya teknolojilerinin uygulamalarından yararlanarak uluslararası iletişime uygulamaya başlamıştır. Bu teşebbüs bu alanda iddialı olan otoriteler arasında rekabet ve çatışmaya neden olmuştur (Alan, 2015).

İletişim çalışmalarının bir parçası olan Propaganda çalışmaları yapanlar, her türlü iletişim araçlarını kullandıkları gibi sosyal medyayı da kullanmışlardır. Sosyal medya araçlarının birçok farklı kullanımı olduğu ve kullanıcılara verdiği kısmi özgürlük ve yetkilerle, demokratikleşme sürecine katkı sağlayacakları birçok iletişim kuramcısı tarafından savunulmuştur. Ancak sosyal medya platformlarının zamanla beraberinde birçok sorunlu alan da yarattığı gerçeği ortaya çıkmıştır. Ticari ve misyonerlik faaliyetlerinin yanında başka toplulukları ve rejimleri kontrol altına alma, üzerinde egemenlik kurma ya da davranışlarını değiştirme aracı olacağı da ortaya atılan başka bir iddiadır. Sosyal medya araçlarının bu kullanımlarının yanında suç ve terör örgütlerinin de faaliyetlerini yürüttüğü ve kendi propagandalarını yaptığı da gözlemlenmeye başlanmıştır. Yeni iletişim ve medya teknolojileri kullanım ve etki alanları bakımından uluslararası iletişime de konu olmuştur (Bostancı, 2020, s. 69).

Thomas W. Cooper (1998), her yeni teknolojinin topluma sunulması ve amacı dışında kullanılmasından kaynaklı bir dizi sorundan bahsetmiştir (Geray & Aydoğan, 2010, s. 311). Bu bağlamda yeni iletişim ve medya teknolojileri üzerinden yürütülen propaganda çalışmaları ve ideoloji ihraçları, toplumların ve devletlerin arasını açmaya ve karşı karşıya gelmesine neden olmaktadır. Uluslararası toplum, iletişim sistemlerinden kaynaklı açıkların olumsuz yönde kullanılmasından oldukça rahatsızlık duymakla beraber buna karşı yapılan uluslararası konferanslardan öteye geçmemesi, uluslararası bir krize yol açma potansiyeli taşıdığını göstermektedir. Bu anlamda Dünya Ekonomik Forumu, çevrimiçi yanlış bilginin hızla yayılmasını, toplum için en büyük 10 tehlikeden biri olarak tanımlamıştır (Woolley & Howard, 2019, s. 3).

Sıcak ve soğuk savaşlar döneminde sıkça başvurulan bir yöntem olan propaganda, kasıtlı olarak seçilmiş kısmen veya tamamen uydurma haberlere dayalı dezenformasyon ve manipülasyon tekniklerini kullanmak yoluyla bireyleri ve halkları

büyük ölçüde doğrudan veya dolaylı olarak etkilemek ve dönüştürmek için ikna edici iletişim süreçlerini içermektedir. Propaganda çalışmalarındaki amaç, kamuoyunu şekillendirmek ve hâlihazırda sahip oldukları tutumlarını ve tercihlerini dönüştürmek veya fikirleri değiştirmektir (Taştan, 2015, s. 41). Propaganda çalışmaları, yeni bir olgu olmayıp küresel iletişimle ilişkilendirilmesi meselesi, iletişim teknolojilerindeki ve sosyal medyadaki gelişmelerle birlikte gündeme yeniden gelmiş ve denetim mekanizması zayıf olması nedeni ile günümüzde giderek daha önemli ve hatta tehlikeli bir boyut almıştır (Bülbül, 2000, s. 28).

Klasik anlamda propaganda araçları konvansiyonel iletişim araçları üzerinde yapılması çok zor ve meşakkatli idi. Çünkü iletişim araçları belli bir denetime tabii iken günümüz iletişim teknolojileri ile enformasyonun yayılması çok kolay ve takibi çok zor olmaya başlamıştır (İnceoğlu, 2015, s. 175). Ayrıca bu propagandaya muhatap kalan Leo Löwnethal'in ifadesine göre ortalama vatandaşların anlama ve kavrama ile bilgi ve bilinç düzeyleri çok düşük olduğu için etkisi de yıkıcı olmaktadır. Bu çalışmalara karşı sosyal ağ sağlayıcılarının aldığı bir takım önlem ve tedbirler var ancak bu tedbirler yeterli olmamakla birlikte kendi çıkarları dışında devreye sokulmamaktadırlar. Başta Twitter olmak üzere sosyal medya sağlayıcıları özellikle de kriz dönemlerinde ideolojik davranmakta ve kendi tanımlarına ve kurallarına göre resmi devlet başkanlarını ve sözcülerini bloke eder ve hesaplarını askıya alır iken terör örgütlerinin propaganda faaliyetlerine sessiz kalmaktadırlar (Vincent, 2020, s. 383).

Uluslararası iletişim alanlarında propaganda her türlü medya araç ve içeriklerinden faydalanarak üç farklı şekilde kullanılmaktadır. Birinci kullanım, Hermann Göring'in yaptığı gibi bir ülke ve halkını ilgilendiren uluslararası konularda kamuoyunu şekillendirmek veya saldırıya maruz kaldıklarını göstermek isteyen hükümet liderleri, genellikle kendi faydaları doğrultasında kullanmaktadırlar. (İnceoğlu, 2015, s. 12) Propagandanın ikinci kullanımı, bir ülkenin kamusal eylemlerini veya politikalarını kendi toplumu nezdinde güçlü kılmak veya bir ülkenin algılarını, vatandaşlarını ve dünyanın başka yerlerindeki bireyler arasındaki itibarını güçlendirmek veya pekiştirmek için, yurtdışı faaliyetler şeklinde de görülmektedir. Son olarak ise istihbarat örgütleri, uluslararası sivil toplum kuruluşlarını ve uluslararası iletişim araçlarını devreye sokarak kamuoylarını etkilemek veya rejimlerin kamu politikası

oluşumunda katkı sağlamak ya da davranışlarını kontrol altına almak maksadıyla da kullandıkları bilinmektedir (Vincent, 2020, s. 385).

Teknolojik ilerlemelerle birlikte resmi kurum ve özel medya kuruluşlarının yanında ticari ve siyasi amaç güden grupların da önemli bir ölçüde sosyal medya araçlarını kullanarak propaganda çalışmalarının bir parçası hâline getirmişlerdir. Özel amaçları olan bu propaganda çalışmaları yapan kullanıcı ve gruplar, sosyal medya araçları ile kendi amaçlarını gerçekleştirme noktasında yeni alanlar oluşturmuşlardır. Bu mecraların vermiş olduğu imkanlar yanında yoğun içerik paylaşımı, belli gündemleri öne çıkarma ve nesnel gerçekliğe bağlı kalmadan toplumun ve ülkenin gündemini belirleme yöntemlerini kullanmaktadırlar (Bostancı, 2020, s. 68). Bu bağlamda Harold Lasswell, *"Hipodermik İğne Modeli"* bağlamında haberlerin ve medya içeriklerinin propaganda amaçlı nasıl kullanıldığını gösteren birçok önemli akademik çalışma yapmıştır. Lasswell'in yapmış olduğu çalışmalar, uluslararası iletişim çalışmalarında propaganda uygulamalarını anlamakta önemli bir kaynak teşkil etmektedir (Çakı, 2019).

Robert W. Mc Chesney (2000), iletişim ve ekonomi politiğinin birbirini etkileyen iki boyutlu bir ilişkisinden bahsetmiştir. Birinci boyut, medya sistemlerinin ve içeriğinin, sınıf ve sosyal ilişkileri nasıl güçlendirdiğini, meydan okuduğunu ve etkilediği yöndedir. İkincisi ise mülkiyet, destek mekanizmaları ve hükümet politikalarının medya davranışlarını ve içeriklerini etkileme şeklini incelemek olarak belirtmiştir. Bu tespitten hareketle sahiplik ve iktidar ilişkisi, medya kuruluşlarının yayın politikasına ciddi manada etki ettiği sonucuna varmaktadır (Sunar, 2009). Uluslararası iletişim, etkisi ve hızlı bir şekilde yayılması itibâri ile bir toplumun egemenliği ile alakalı bir mesele hâline gelmiştir. Sosyal medyada üretilen ve yayınlanan haberler, bir ülkenin gündemini değiştirdiği ve kamuoyu oluşturduğu gibi birçok yargı ve yasama kararını da etkiler bir boyut almıştır. Seçim dönemlerinde yapılan propaganda amaçlı paylaşımlar, seçmen davranışlarını ve tercihlerini etkilemekte ve baskı altına almaktadır (Zorlu, 2016).

Dezenformasyon ile manipülasyonun faaliyetlerinin başta 2016 ABD başkanlık seçimleri olmak üzere birçok uluslararası operasyonda kamu görevlileri ve devlet destekli özel kuruluşlar tarafından nasıl üretildiği, yönetildiği ve dolaşıma sokulduğuna dair birçok iddia ortaya atılmış ve soruşturmalar açılmıştır. ABD'li savcıların yaptıkları

incelemelerde Rusya'daki siyasi Twitter etkinliğinin neredeyse yarısına yakını yüksek düzeyde otomatik hesaplar tarafından yönetilmekte olduğu kanaatine erişilmiştir. Rusya merkezli trol ordularının yüksek oranda otomatikleştirilmiş hesaplarla nasıl dezenformasyon ve manipülasyon yaptığına yönelik Facebook ve Twitter birçok tespit yapmış ve bu hesapların ABD 2020 seçimlerinde aynı etkiyi göstermemesi için faaliyetlerini ve etkinliklerine kısıtlanmasına yönelik adımlar atmışlardır (Rothkopf, 1998, s. 331).

Rusya'nın ABD başkanlık sistemine müdahalesi ve seçmenlere yönelik faaliyetlerini mercek altına alan istihbarat birimleri, Almanya ve Polonya gibi ülkeler üzerinden ABD ile ilgili olaylar hakkında haber yapan ve etkileşime giren otomatik hesapların kaynağının izine de rast gelmişlerdir. Ulusal bir güvenlik meselesi hâline gelen sınır ötesi müdahalelerin bir benzeri 2020 seçimlerinin arifesinde sahte ve yüksek düzeyde otomatikleştirilmiş hesapların çevresel ve sosyal ağlar üzerinden ABD'deki insan gruplarıyla etkileşime geçmeye çalıştıklarına yönelik iddialar yeniden gündeme gelmiş ancak sosyal medya sunucuları, 2016 senaryosunun tekrarlanmaması için tedbir aldıklarını duyurmuşlardır. ABD menşeli bu sosyal medya ağ sağlayıcıları, başka bir ülkenin propaganda ve dezenformasyona maruz kalması suretiyle egemenlik ve seçim sistemleri tehdit altında olduğunda nasıl bir tavır takınacakları ise muammadır (Woolley & Howard, 2019, s. 13).

Yeni bir toplum ya da algı veya ülkeler arası çıkar ilişkisi tesis etmekte propaganda çalışmaları etkili bir rol oynamaktadır. Zira teknolojik devrimler; sosyal, ekonomik, politik ve toplumsal devrimleri de beraberinde tetiklemektedir. Bu devrimle birlikte dijitalleştirilebilenin her şey dijitalleştirilmiş, otomatikleştirilebilen her şey otomatikleştirilmiş ve ağa bağlanabilen her şey birbirine bağlanmıştır. Propaganda bir iletişim stratejisnin parçası olması nedeni ile uluslararası iletişimde başvurulan bir yöntemdir. ABD gibi ülkeler, her hangi bir statükonun ya da bir ideolojinin kollektif zihinlerde yerleşmesi ya da ikinci bir ülke nezdinde çıkarlarını korumak için propaganda faaliyetlerine ihtiyaç duymaktadırlar. Ancak iletişim alanında yaşanan son teknolojik devrimlerin toplumsal ve küresel sonuçlarının nereye varacağı kestirilememektedir (Ülger, 2015).

Dördüncü sanayi devrimi, ulusal ve uluslararası güvenliğin doğası üzerinde de derin bir etkiye sahip olmuş ve bu etki, hem çatışma olasılığı hem de teknolojinin doğasına ilgi duymuştur. Ayrıca bu yeni iletişim ve medya teknolojilerinde yaşanan bu gelişmeler, kullanıcıları ruhsuz ve cansız robotlar ve birer gelir kaynağı teşkil eden meta olarak gören sorumsuz bir anlayışı da beslemektedir. Bu teknolojik gelişmeler toplumun tüm katmanlarını yakından ilgilendirmekle birlikte devletlerin, ana akım medyaya işlettikleri kuralların aynısını yeni medyaya işletmelerinin çok fazla bir anlamı yoktur. Bu teknolojilerin ruhuna uygun tedbirlerin alınması kaçınılmazdır. Zira medya içeriklerinin üretim, dağıtım, depolama ve tüketim zinciri yönetimi kapsamında küresel suç ve çıkar örgütleri ile kapsamlı ve kolektif bir mücadele ve yaptırım gücüne ihtiyaç duyulmaktadır (Friedrichsen, 2020, s. 615).

2.9 Uluslararası İletişimde Güç Mücadelesi ve Küresel Düzene Yansımaları

Yeni iletişim ve medya teknolojilerinin sunmuş olduğu imkan ve olanaklar nedeni ile propaganda faaliyetleri için büyük bir alan yaratmaktadır. Bu alana sahip olanlar ve kontrol edernler uluslararası arenada birçok şeyi yapma kabiliyetine erişmektedirler (İnceoğlu, 2015, s. 165). Bu bağlamda iletişim alanında yeni iletişim ve medya teknolojilerinin yarattığı yeni fırsat ve olanaklar, uluslararası iletişim alanında güç mücadelesinin yaşanmasına zemin hazırlamıştır. Küresel çapta yeni iletişim ve medya teknolojilerinin uygulamalarına kullanıcıların yoğun bir şekilde ilgi duyması, uluslararası iletişim alanında yeni sorunlu bir alan ortaya çıkarmıştır. Bu gelişme ve ilgiler bağlamında bir ülkenin başka bir ülkeye veya ulusa propaganda çalışmaları yaptığı gibi sistematik bir şekilde dezenformasyon ve yalan yayarak o ülkenin ya da kültürünün dünya güvenliği için tehlikeli ve güvensiz olduğu yönünde algılar yaratmasına da sahne olmaktadır (Zorlu, 2016).

Yeni iletişim ve medya teknolojilerinin önlenemez yayılması, uluslararası ilişkilerde birçok tartışmayı başlatmıştır. İnternet teknolojisi, bir özgürlük teknolojisi olduğu kadar bir kontrol mekanizmasıdır de aynı zamanda, bir takım önlemlerin ve düzenlemelerin alınmasına yol açmıştır. Ancak rekabet hâlinde olan ülkeler, birbirilerini

denetlemek, kontrol etmek ve egemenlikleri altına sokmak için bu alanı da istismar ettikleri, bariz bir şekilde görülmektedir (Samoriski, 2020, s. 229). Askeri yöntemlerle toprak, deniz ve hava üzerindeki egemenlik mücadelesi, internet teknolojileri sayesinde siber alana kaymış ve ülkeler birbirleriyle iletişim teknolojileri üzerinden bu alanda rekabet içerisine girmiş bulunmaktadırlar. Bu mücadeleyi bazı devletler özel kuruluşlara sağladığı imkanlarla yapar iken bazı devletler doğrudan kurmuş oldukları birimler üzerinden gerçekleştirmektedirler (Hanson E. C., 2020).

İletişim teknolojileri alanında yaşanan devrim niteliğindeki ilerlemeler, uluslar arasındaki güç dengesine de etki etmiştir. Britanya imparatorluğu bir zamanlar Londra merkezli bir telgraf ağ ile sömürgeleri üzerinden elde ettiği bilgi ve haberlerle dünyada küresel uluslararası merkezi konumuna erişmiştir. Ancak Birinci Dünya Savaşı sonu itibariyle iletişim teknolojilerindeki gelişmeler nedeni ile bu liderliğini ABD'ye kaptırmak zorunda kalmıştır. Zira ABD bu üstünlüğünü kablosuz iletişim ağlarına borçludur. Britanya'nın devreden çıkması ile birlikte uydu teknolojisine dayalı küresel iletişim rekabeti, ABD ile SSCB arasında görülmeye başlanmıştır. Soğuk savaş sonrası ABD merkezli iletişim teknoloji şirketleri, açık ara üstünlüğünü kurmuş ve sosyal medya platformları ile bu üstünlüklerini açık ara zirveye taşımışlardır. Ancak Çin'in küresel iletişim sistemine ilgi duyması ile birlikte ABD merkezli şirketlerin tahtı sallanmaya başlamıştır (McPhail, 2014, s. 12).

Sosyal medya çağında bireyler ve kurumlar birbirileri ile temaslarını kablosuz ağlar üzerinden kurmaya başlaması, yeni bir toplumsal ilişki ortaya çıkarmıştır. Castells'in (1996) önerdiği "*Ağ Toplumu*" kavramı ile merkezinde elektronik olarak bilgi ağlarını işleyen sosyal yapı veya bilgi toplumunun özü olan bir toplumdan bahsetmiştir. Ağ toplumunda, devletin otoritesi ve ideolojisinin gücü azalmakta ve bölgesel ile uluslar üstü örgütlerin esnek ve son derece uyarlanabilir doğaları ile öne çıkmaktadır (Sunar, 2009). Bu bağlamda 45. dönem ABD başkan Trump, yeni iletişim ve medyda teknolojilerinde ABD merkezli sosyal medya sağlayıcıların üstünlüklerini korumaları adına Çin teknoloji devi Huawei ile bir sosyal medya uygulaması olan tiktok'a karşı tedbirler alınması yönünde talimat vermiştir (TheWhiteHouse, 2020).

Uluslararası kamu diplomasisinin ve ekonominin yeniden yapılandırılmasında, diplomatik ve ekonomik üstünlüğün sürdürülmesinde iletişim ve enformasyon, kilit bir

konum teşkil etmektedir. Bu gerçeğin bilincinde olan ABD ve çizgisindeki gelişmiş ülkeler, uluslararası iletişim kanallarını ve enformasyon akışını yoğun biçimde denetleme yoluna gitmişlerdir. Batı merkezli bilginin ve ideolojinin dünyanın dört bir tarafına ve kendi denetimlerinde herhangi bir engele takılmadan serbest bir şekilde akmasının önünü açmışlardır (Özuğurlu, 2011). Gelinen nokta itibari ile uluslararası iletişim mecraları ve teknolojileri önemli bir ölçüde Batı merkezli haber ajansları ve sosyal medya platformları hegemonyası altındadır. Amerika Birleşik Devletleri ise, internet dâhil dünyanın küresel iletişim kanallarını kontrol eden, uluslararası bilgi akışındaki en merkezi ülke konumundadır (Barnett & Rosen, 2020, s. 488).

Siyasetin, ekonominin ve kültürün küreselleşmesi, küresel bir iletişim ağının varlığını da zorunlu kılmaktadır. Küresel medyanın siyasi ve ekonomik olarak güçlü durumda olanların elinde bulunduğu ve dolayısıyla siyasi, ekonomik ve kültürel bir üstünlük kurmanın ve bunu sürdürmenin başlıca araçlarından birisi de, uluslararası iletişim ağları üzerindeki hâkimiyettir (Sunar, 2009). Bu bağlamda Boyd-Barrett (1977), "*medya emperyalizmi*" terimini kullanmış ve bu emperyalizmin küresel ölçekte sonuçlarının karşılıklı olmadığını ve ABD'nin tek başına medya endüstrisi üzerinde mülkiyet, dağıtım ve içerik dâhil olmak üzere hegemonik bir üstünlüğe sahip olduğunu belirtmiştir (Büyükbaykal, 2012). Bu tekeli kırmak için Çin gibi ülkeler kendi mecralarını yaratmaya çalışmaktadırlar. Zira küresel iletişim oldukça stratejik bir alan olduğu için birçok ulus ve devlet, bu alanda kendi teknolojisini geliştirmeye ve bir takım regülasyonlar uygulamaya başlamıştır (Zorlu, 2016) (Bostancı, 2020, s. 108).

İletişim teknolojilerinin gücünün farkında olan ABD, Amerikan rüyası adı altında kültürünü ihraç etmek üzere başta Amerikan Sesi Radyosu olmak üzere birçok kanal ve radyo kurmuştur. Bu üstünlüğünü devam ettirmek için yeni stratejiler geliştirmekte olup televizyon ve radyo gibi zamanın teknolojik gelişmelerine ayak uydurmuştur. ABD, özellikle de iletişim alandaki gelişmelerle birlikte medya stratejilerinde format ve içerik değişikliğine giderek kendine özelliklede dijital platformlarda yeni alanlar açmıştır. ABD, Soğuk Savaş döneminde ve sonrasında izlediği *"gönülleri ve zihinleri kazanma*" stratejisini uygulayarak SSCB'nin yayılmacı politikalarına karşı mücadele etmiş ve dünya üzerinde Amerikan hegemonyasını tesis etmek için uluslararası iletişim alanında birçok çalışma yürütmüştür. Bu stratejisisi

kapsamında Web 0.2 teknolojisi ile sosyal medya sağlayıcılarının birçoğuna ev sahipliği yapmaktadır (Hanson E. C., 2020).

II. Dünya Savaşı'ndan sonra sömürgelerin tek tek bağımsızlıklarını kazanmasıyla birlikte dünyanın merkezi İngiltere ve Fransa'dan ABD'ye kaymıştır (Harvey, 2015, s. 64). Askeri ve ekonomik üstünlüğünden sonra ABD, iletişim alanında güçlü bir varlık oluşturmayı başarmıştır. ABD, bu sektör aracılığıyla vatandaşlarının ve diğer toplumların davranış ve algılarını değiştirmek için önemli yatırımlar yapmıştır (Sawhney, 2020, s. 93). Uzun bir müddet Batı hegemonyasında olan iletişim teknolojileri, Çin ve Rusya'nın etkin aktörler olarak bu sahaya girmesi ile birlikte küresel iletişimde güç mücadelesi yaşanmasına neden olmuştur. Bu mücadele ibresinin yönünü başını ABD'nin çektiği Batı hegemonyasından çok kutuplu bir dünyaya döndüğünü gösteren bir takım işaretler vardır ancak bunu kesin bir dille ifade etmek için henüz erkendir (Cambié & Ooi, 2009, s. 71).

Son dönemlerde Çin'in sosyal medya araçları üzerinden yaptığını ilk olarak birinci Körfez savaşında Arapça yayın yapan Aljazeera kanalı yapmıştır. Yaptığı yayınlar ve iletişim politikaları ile Aljazeera, uzun bir müddet uluslararası yayın yapan kanallar üzerindeki ABD'nin hegemonyasını sarsan bir kanal olmuştur. Aljazeera gibi kanallar, küresel iletişimde "*CNN Etkisi*" olarak bilinen tek yönlü ve tek merkezli yayın yapan kanallara alternatifler sunmuştur (Hanson E. C., 2020). Katar merkezli ve 1996 yılında kurulan Aljazeera kanalı, Batı merkezli televizyon haberciliği tekeline kırmaya yönelik iyi bir örnek oluşturmuştur. Aljazeera, Afganistan ve Irak savaşlarını canlı yayınla tüm dünyaya servis etmesi yanında dönemin en ünlü şahsiyetleri Bin Ladin ve Saddam Hüseyin ile yaptığı söyleşiler ile sadece Batı'dan Doğu'ya tek yönlü haber akışının yönünü değiştirmek ve alternatif bir ses oluşturmakla kalmamış, aynı zamanda Arap dünyası için de değişimin tohumlarını atmıştır (Özuğurlu, 2011).

Yeni iletişim ve medya teknolojilerinin uluslararası kurumlar nezdinde etkisini göstermeye başlamasıyla birlikte uluslararası iletişim alanında güç mücadelesi bağlamda küresel iletişim meselesi yalnızca bir ulusun ya da şirketin sorumluluğu ve iki dudakları arasına bırakılamayacak kadar önemli bir mesele olup küresel güvenlik kaygıları taşıyan ve uluslararası faaliyet gösteren birçok örgüt ve kuruluşun gündemine zaman geçmeden oturmalıdır (Bostancı, 2020, s. 43). Dünya güvenliği bağlamında Batı

merkezli şirketlerin kendi ve bağlı oldukları ülkelerin gündemlerini ve ajandalarını uygulamaktan öte başka bir amaç gütmeyen uluslararası sosyal ağ sağlayıcıları üzerindeki tekelleşme eğilimine alternatif oluşturma zorunluluğu ortaya çıkmaktadır. Stratejik bir alan olan uluslararası iletişim üzerinden küresel güç mücadeleleri, gerekli düzenlemeler yapılmaması durumunda her geçen gün etkileri artacak olup ulus ve devletler arası ilişkilere zarar verecek noktaya gelecektir (İnceoğlu, 2015, s. 12)

2.9.1 Yeni İletişim ve Medya Teknolojileri Bağlamında Küreselleşen Sorunlar

Yeni iletişim ve medya teknolojilerinin uluslararası ilişkilerde yarattığı etkilerin küreselleşme ve küreselleşmeye bağlı sorunlar çerçevesinde de incelemekte fayda vardır. Modern anlamda Küreselleşme kavramı literatüre ilk kez İngiliz iktisatçı W. Foter'in 1833'de yazdığı dünya üzerindeki kaynakların dağılımı ve kullanımı konulu bir makalesinde kullanmasıyla girmiştir. Foter'den daha sonraları bu kavram, 4 Nisan 1959 tarihinde The Economist Dergisinin sayısında de yer alarak geniş kullanıma erişmiştir. Küreselleşmenin günümüzdeki etkin hâline gelmesi ise Garett Hardin'in 1968 yılında yazmış olduğu kaynakların paylaşımı ve kullanımı konulu çalışmasına dayandığı şeklindedir. Küreselleşme konusundaki tanımların ortak özelliği, ortak bir tanım üzerinde anlaşmaya varamamaları yönünde olmaktadır (Kıvılcım, 2013, s. 221).

Küreselleşme kavramının tanımının hakkında tartışmalar kadar, küreselleşme olgusunun iletişim teknolojilerinin katalizör bir rol oynadığı gelişmeler bağlamında faydalı mı yoksa zararlı mı bir olgu olduğu hakkında da çok kapsamlı akademik tartışmalar yapılmaktadır. Diğer bir tartışma konusu ise gelişen teknolojiler karşısında küreselleşmenin engellenemez bir olgu olduğu hakkındadır. Bu tartışmaların taraftarları, teknolojik yeniliklere ayak uydurarak gelişmenin bir parçası olup dünyadan geri kalmamak gerektiği düşüncesini ortaya çıkarmışlardır. Küreselleşme olgusu, gelişmekte olan ülkelerin gelişmiş ülkeler seviyesine ulaşması noktasında homojen bir toplum ve serbest piyasa imkânlarını sunması bakımından da bünyesinde birçok avantajlar barındırdığı, diğer bir tarafın savıdır (Koçdemir, 2012, s. 93).

Küreselleşme olgusu 1990'lı yılların sonunda SSCB'nin dağılmasıyla birlikte kapitalist dünyanın zaferi olarak sunulmuş ve Batı modernitesinin zirveye ulaştığı ve Fukuyama'nın ifadesi ile "*tarihin sonu*" olarak işaret edilmiştir. Söz konusu dönemin birçok aydının gündeminde, yeni bir olgu olarak küreselleşme vardı. Bu gelişmelerle birlikte küreselleşme olgusu kültürel, siyasal, ekonomik ve güvenlik olmak üzere birçok disiplinde tartışılmaya başlanmıştır. Bazı aydınlar yeni bir teori olarak sunarken diğerleri buna karşı çıkarak Batı medeniyetinin çıkmaza girdiğini ve çıkmazı aşmak üzere ürettiği bir ideoloji olarak kabul etmiştir. Her iki taraf ise kendi tezlerini haklı çıkarmak için ortaya bir dizi argüman önermiştir. Küreselleşme olgusu, yeni iletişim teknolojilerinin ilerlemesi birlikte kendini daha fazla kabul ettirdiği yönde birçok kanı, kendine yer bulmaktadır. Zira iletişim ile birlikte zaman ve mekân sıkışması meydana gelmiş ve birçok olgu artık kısa bir süre ve geniş bir etki ile herkesi kuşatır olmuştur (Castells, 2008, s. 98).

Küreselleşme olgusu her ne kadar yeni bir olgu olmasa da iletişim alanındaki teknolojik gelişmeler, bu olgudaki birçok anlayışı değiştirmiş ve yeni bir format kazanmasına neden olmuştur. Yeni iletişim ve medya teknolojileri keşfedildikleri her dönemde daha demokratik ve barışçıl bir dünya düzeni habercileri olarak görülmüştür. Yeni iletişim ve medya teknolojilerine dair çağdaş söylem bugün, egemen küreselleşme ideolojisinin daha demokratik ve daha adil bir toplum tahayyüllünü meşrulaştırma işlevi görmektedir. Küreselleşme tahayyüllü, dünyayı tahakküm altına almak için bir yandan birleştirir iken diğer bir yandan da parçalayarak yeni iletişim ve medya teknolojileri ile doğrudan bağlantılı bir hâl almıştır. Küreselleşme olgusunu yaygın bir hale geldiği gelişmiş ülkeler, bu olgunun gelişmekte olan ve üçüncü dünya ülkelerine ihraç etmek ve bu olgunun bir parçası hâline getirmek için yeni iletişim ve medya teknolojilerini aktif bir şekilde kullanmaktadırlar (Tutal, 2005, s. 21).

Küreselleşme olgusunun taşıyıcı kolonları arasında iletişim ve iletişim alanında gerçekleşen teknolojik gelişmeler yer almaktadır (Girgin, 2002, s. 22). Yeni iletişim ve medya teknolojileri sayesinde birçok değer ve olgu küreselleşir iken aynı zamanda suçların da küreselleştiği görülmektedir. Zira yeni iletişim ve teknolojileri sayesinde yapılan paylaşımlar ya da işlenen suçlar, birden fazla ülke ya da ülke vatandaşı üzerinden gerçekleşebilme olasılığı vardır. Suçun kaynağı ve failleri birden fazla ülke ağ sunucularını kullanarak bu eylemi gerçekleştirmenin yanında mağdurlarında birden

fazla ülke vatandaşı olma durumu da söz konusu olmuştur. Küreselleşme akımları, yeni iletişim ve medya teknolojileri ile sorunlar da küreselleşmiştir. Bu küresel sorunların çözümü hususunda küresel işbirliğine ihtiyaç duyulmaktadır. Aksi takdirde bu teknolojilerin suç örgütlerinin istismarı ve kullanıcıların kötü kullanımından dolayı uluslararası krizler meydana gelecektir (Terzi, 2013).

Yeni iletişim ve medya teknolojileri bağlamında sorunların küreselleştiği bir dönemde herhangi bir ülke sınırları içinde yaşanan bir suç veya illegal bir eylem gerçekleştirildiğinde, suçun mekânı ve failleri kolayca tespit edilmekte ve gerekli adli süreç kolaylıkla başlatılabilmektedir. Ancak içerik oluşturanların ve yayanlarla bu içeriklere erişim sağlayıcıların başka bir ülke sınırı içerisinde olması ya da menşei belli olmaması durumlarında takip edilecek işlemler ve alınacak tedbirler, günümüz teknolojik altyapısı ile oldukça zordur. Bu bağlamda alınan tedbirler söz konusu içerik ve paylaşımlara erişimi engelleme, perdelemek veya kısıtlamaktan öte geçmemektedir. Bu tedbirlerin alınması, suçun işlenmesi veya dezenformasyonun yayılması hızından genellikle çok daha yavaş olmaktadır. Bu sebeple hukuka aykırı eylemler küreselleşir iken tedbirler ve önlemler de aynı hızda küresel tedbir ve işbirliği mecburiyetini ortaya çıkarmaktadır (İçel, 2017, s. 516).

Sosyal medya platformları ile iletişim; aracısız, pratik ve çok kolay hâle gelmiştir. Kullanıcılar, eski iletişim teknolojileri ile nerdeyse imkânsız olan dünyanın öbür tarafındaki insanlar ve olaylar yanında hayatları boyunca görme ve etkileşim içerisine girme şansı bulamayacakları önemli ve meşhur kimselere ulaşma fırsatı ve irtibat kurma imkânlarını elde etmişlerdir. Kullanıcılar, bu teknolojiler ile birlikte, herhangi bir konu hakkında ve herkesin erişebileceği bir şekilde görüş ve önerilerde bulunabilmekte ve olayın bir parçası olabilmektedirler (Castells, 2015). Bu platformlar sayesinde kullanıcılar, herhangi bir bölgenin ya da grubun gündemi nedir, insanlar nerde toplanmakta, nerde örgütlenmekte, nasıl organize olmakta, nerede eğlenmekte, nasıl harekete geçmekte, nasıl iş birliği yapmakta gibi konular hakkında bilgi alma olanağına erişmişlerdir. Ancak bu iletişimin denetimsiz, düzensiz ve kuralsız olması, bir takım sakıncaları da beraberinde getirmektedir. Özellikle bu uygulamalar, suç örgütleri tarafından siber saldırıya maruz kalma durumlarında önü alınamayacak tehlikelere ve sonuçlara yol açabilmektedirler (Rothkopf, 1998, s. 328).

Yeni iletişim ve medya teknolojilerinin bir takım olumsuz yanlarının yanında insan hayatına sunmuş olduğu sayısızca kolaylık ve faydalar olmuştur. Ancak bu kolaylık illegal ve çıkar odaklarının da dikkatini çekmiş ve kendi amaçları doğrultusunda kullanmaya başlama riskini doğurmuştur (Yağmurlu, 2019). Özellikle de yeni medya araçlarının ve sosyal medya platformlarının getirmiş olduğu avantajlara ve bu teknolojilerin yeteri kadar korunaklı olmaması ve kitlelere daha kolay sızma ve yönlendirme imkânı vermiş olduğu için yarattığı sorunlar bakımından da çok tehlikeli ve tedirgin edici bir noktaya gelmiştir (Altunbaş, 2014, s. 11-14). Son dönemlerde Cambridge Analitica skandalında olduğu gibi birçok veri hırsızlığı ile amaç dışı ve izinsiz kişisel ve kurumsal verilerin kullanımları, bu verilerin küresel terör örgütlerinin eline geçmesi durumunda ne kadar tehlikeli olacağını az çok bu alanda çalışma yapanlara fikir vermektedir (Oğuz, 2018).

Yeni iletişim ve medya teknolojileri ile birlikte küreselleşen suç örgütleri ile mücadelede yeni araçlar, argümanlar, yöntemler ve uluslararası kurumlara ihtiyaç duyulmaktadır. Küresel terör ve suç örgütleri ile mücadele belli bir millete, coğrafyaya, devlete, uluslararası örgüte, etnik ya da dini gruba indirgenmeyecek ve tekeline bırakılmayacak kadar önemli bir meseledir. Küresel bir sorun olması bakımından, bu tehlikeye geniş bir çerçeveden bakıp ve herkesi kapsayacak ve kucaklayacak bir şekilde stratejiler geliştirmek zaruriyeti doğmaktadır. Zira bu teknolojiler ile küresel terör örgütleri kullanıcıların hanelerine, hane sahiplerinden daha yakın olacak imkâna erişmiş bir haldeler. Çünkü yeni iletişim araçlarıyla kullanıcılar, özlük ve mahrem bilgilerini bazen kullanıcının kendi iradesiyle paylaşılmakta ya da kullanmış olduğu teknolojinin kullanıcıya dairi bilgileri iradesi dışında aldığı ve başka bir tarafa sızdırması ya da açık vererek çaldırması suretiyle paylaşılmaktadır (Koçdemir, 2012, s. 62-63) (Bauman & Lyon, 2016, s. 37).

Küreselleşme ile birlikte suçların ve terör eylemlerinin de küreselleşme eğilimi müşahede edilmektedir. Bu olgunun uygulama enstrümanı ise yeni iletişim ve medya teknolojileridir. Dünyanın küreselleştiğini değişik boyutlarda ve farklı şiddetlerde her alanda hissedildiği bir gerçekliktir. Artık ekonomik olaylar belli bir toplumu etkilemekle kalmıyor, parçası olduğu tüm ekonomik ve piyasa sistemlerini de etkilemektedir. Bir bankanın batması ya da faizi artırması ya da indirmesi yalnızca aynı sınırlar içerisindeki vatandaşları değil, aynı sistem içerisine girmiş tüm birim ve

devletleri etkilemektedir. Bir şirket birleşimi ya da iflası, tüm şirketleri yakından ilgilendirmektedir. Biyolojik, kimyasal, nükleer ya da konvansiyonel silahların menzili ve etkisi belirli bir coğrafyayı aşmış, tüm dünyayı tehdit eder hâle gelmiştir (Bülbül, 2000, s. 21). Toplumsal ve ekonomik olaylar belli bir ülkenin siyasi sistemini değiştirmekle kalmamış, bölge rejimlerini yakından ilgilendiren bir mesele olmuştur. Göç ve terör gibi şiddet olayalar neredeyse dünyanın bir numaralı sorunu hâline bir anda gelebilmektedir (Brinkman, 2002, s. 136).

Dünyanın farklı coğrafyalarında patlak veren savaşlar, doğası ve sebepleri gereği, savaşa katılanların etnik, dini, mezhepsel ve kültürel farklılıklarından dolayı dünya düzeninde birçok değişiklik meydana getirmiştir. Bu değişikliklerin başında uzun süreli istikrarsızlık ve kaos, ekonomik krizler, toplumsal altyapı ve bağların çökmesi, milyonlarca insanın yurtlarından zorunlu bir şekilde sürgün edilmesi ve savaşların gruplar arasında yıkıcı etnik, dini ve mezhepsel çatışmalar çıkarması gelmektedir. Bu savaşlar, bölge insanları arasında zulüm ve hor görülme, tecrit edilme ve toplumdan dışlanmalardan dolayı huzursuzluk ve hoşnutsuzluk çıkmasına neden olmuş ve özelliklede gençler arasında olmak üzere toplumun birçok katmanlarını isyan etmelerine sevk etmiş, aşırı, radikal ve terör örgütlerine bir yönelişe sebep olmuştur. Yeni iletişim ve medya teknolojileri çağında ise bu olgu, küreselleşmiştir (Anser, 2016, s. 21).

Terör örgütleri ve eylemleri, çok eski çağlara dayansa da gelişen iletişim teknolojiler ile birlikte terörizm mahiyet değiştirmiştir. Yerel bir unsur olan terör zamanla küresel bir boyuta taşınmıştır. Bundan dolayı küresel terör örgütleri yerel terör örgütlerinden bazı farklılıklar arz etmektedir. Yere terör örgütleri, yerel unsurlardan beslenir iken küresel terör örgütler çok etnisiteli ve uluslu bir militan yapısına sahip olmuştur. Yerel terör örgütleri klasik örgütlenme biçimine ve emir komuta zincirine bariz bir şekilde bağlı iken küresel terör örgütlerinde yönetim tarzı yatay, özerk, çok yönlü ve esnek bir yapıya sahiptir. Küresel örgütlerin temel bir özelliği de iletişim teknolojisini etkin bir şekilde kullanıyor olmalarıdır. Küresel terör örgütleri herhangi bir devlete değil, birden çok devlete karşı saldırmakta ve savaş açmakta ve belli bir toprak parçasında değil, dünyanın birçok yerinde hücreler tesis ederek klasik yöntemlerle değil, yapabildiği yerde ve zamanda asimetrik saldırı yöntemleri kullanmaktadırlar (Castells, 2008, s. 170-186).

Küreselleşme boyutunun küreselleşen suçlarla birlikte kültürel değerler ve inançların paylaşımı da söz konusudur. Yeni iletişim teknolojileri ile küreselleşme anlayışının egemen olduğu bu çağda, kültürel ögelerin hızlıca yayıldığı gibi dünya çapında sayılı merkezlerde bu ögelerden eğlendirici program ve içerikler üretilerek yöresel ve kültürel yapıların ticarileştiği ve standartlaştığını bir döneme de girilmiştir. Bu bağlamda kültürel ögeler bir yaşam öğretisi ve anlamı taşımaktan öte küresel bir metaya dönüştürülmüştür. Yeni iletişim teknolojileri aracılığı ile dünyanın her hangi bir köşesinde çok küçük bir topluluğa ait öğreti, obje ya da düşünce ekonomik bir değer taşıması ya da işlevi olması durumunda başka bölgelere ihraç edilmekte ve bu ürün ve içerikler üzerinden maddi bir gelir elde edilmektedir. Bu olgu, kendini medya sektöründe en iyi bir şekilde göstermektedir. Batı merkezli program yapımcıların stüdyolarında üretilen bir içerik ya da program, basit değişikliklerle birçok ülkede aynı formatta gösterilmek suretiyle zihinler, sistemler ve kültürler kuşatma altına alınmaktadır (Tutal, 2005, s. 191).

Sosyal medya çağında küresel terör örgütleri, belli bir toprak parçası üzerinde hâkimiyet kurmak yerine, dünyadaki hâkim güçleri ortadan kaldırarak kendi imparatorluklarını kurmayı hedeflemesi, küresel bir sorun haline getirmiştir (Rothkopf, 1998, s. 339). Küresel bir boyuta erişen sorunlar ile mücadele aynı ölçüde uluslararası kurum ve örgütlerin işbirliği yapma gereksinimi doğurmaktadır. BM kendi çatısı altında bulunan üye devletler yanında özel teşebbüsler olan birçok teknoloji şirketi ve sosyal medya platformları ile terörizme karşı işbirliğini artırmanın yollarına da bakmaktadır. Bu bağlamda Ağustos 2017'de Facebook, Microsoft, Twitter ve YouTube, Terörle Mücadele Komitesi'nin "*Terörizme Karşı Teknoloji*" girişimine destek olmak maksatlı "*Terörle Mücadele Komitesi Yürütme Başkanlığı*" öncülüğünde yürütülen "*Küresel Terörle Mücadele Küresel İnternet Forumu'nu*" başlatmıştır (GCTF, 2018).

Her ne kadar devletlerin yanında sosyal medya devleri de ortak bir platformda küresel terör örgütler ile mücadele noktasında bir takım tedbirler alma yönünde niyet belli etmiş olsa da kâr güdüsü ile hareket eden bu şirketlere dünya güvenliği bırakılamayacak kadar önemli bir meseledir. Uluslararası örgütlerin işbirliği yanında güvenlik birimlerinin ve istihbarat örgütlerinin de işbirliğine ihtiyaç duyulmaktadır. Ayrıca küresel işbirliğinden sonra milli güvenlik çerçevesinde alınan tedbirlere ilaveten vatandaşların herhangi bir siber saldırıya maruz kalmaları durumunda siber güvenlik

ihtiyaçlarını karşılayan canlı altyapı tesisleri ve günlük yaşamın aktiviteleri mümkün kılınmalıdır. Bu bağlamda ülkelerin ulusal güvenliğini tesis eden stratejik merkezlerin yeni iletişim ve medya teknolojileri üzerinden herhangi bir terörist saldırısına karşı korunaklı hâle getirilmelidir. Zira ülke sathında siber önlemler alınması zaruri bir eylem niteliği taşımaktadır (Brinkman, 2002, s. 144).

2.9.2 Uluslararası İletişimde Tekelleşme Eğilimi

Yeni iletişim ve medya teknolojilerinin küresel çapta yaygın kabulü ve kullanımı, sosyal ağ sunucu şirketlerin tekelleşme eğilimi içerisinde olduğu gerçeğini ortaya çıkartmıştır. Birçok sosyal ağ sağlayıcılarına ücretsiz ve kolayca erişilebilir olması, hızlı bir şekilde kullanıcılar nezdinde tercih sebebi olmuştur. Bu araçlar üzerinde kendi haberlerini üretebilir ve kolayca paylaşır olmasının yanında birey, şirket ve kurumlara kendi hizmet ve iletişim amaçlarını gerçekleştirme imkânı da sunmuştur. Kullanıcılar geleneksel medya araçlarının aşılması zor duvarlarını ve eşik bekçilerini geçme ve düşüncelerini herhangi bir kimseye bağlı kalmadan ifade etme olanağına sahip olmaları, kullanıcılara güç ve yeni bir pozisyon kazandırmıştır. Bu olgu kendini özelliklede basın ve kişisel ifade özgürlüğünün kısıtlandığı toplumlarda güçlü bir şekilde hissettirmiştir. Bu gelişmeler yeni bir uluslararası hizmet anlayışı ve toplum davranışı yaratmasına neden olmuştur (Büyükbaykal, 2012).

İnternet teknolojilerinin dünya genelinde yaygınlaşması ve altyapısının güçlenmesi ile birlikte geleneksel ve basılı yayın organlarında önemli bir ölçüde düşüş gerçekleşmektedir. Özelliklede maliyet kalemi ve hız, bu düşüşleri tetikleyen etmenler arasında yer almaktadır. Pew araştırma merkezinin yaptığı bir araştırmaya göre ABD'li seçmenler, 2004 seçim haberlerini önemli bir ölçüde internet ve sosyal medya araçları üzerinden takip etmişler ve bu oran %50 oranında artmıştır. Zira bu oranın genç seçmenler arasında gün geçtikçe daha fazla olduğu gerçeği ışığında hangi boyutlara ulaştığı konusunda çarpıcı tespitler yapılmasına kaynak teşkil etmektedir. Tüketici mahiyetindeki kullanıcıların, özgür ve demokratik özellikleri yüksek olan yeni mecraları tercih etmesi, iletişim şirketlerini, bu alanlara yönelmesini ve yatırım yapmasına neden olmuştur (Cambié & Ooi, 2009, s. 121).

Yeni iletişim ve medya teknolojileri, birey ve şirketlere verdiği imkânlar, yalnızca kullanıcı ve toplumun dışlanmış diğer kesimlerinden ibaret değildir. Bu olanakların bir benzerini de gelişen ekonomileri ve artan nüfuslarıyla gelişmekte olan ülkelere de ilham kaynağı olmuştur. Bu olanaklardan yaralanan ülkeler, küresel sistem içerisinde daha fazla rol oynama ve yeni etki alanları oluşturmaya başlamışlardır. Bu gelişmeler gelişmekte olan ülkelerin de içerisinde aktör olduğu yeni bir dünya düzeni yaratılmasına katkı sunmaktadır. Bu yeni tesis edilen düzende, sosyal medya araçların oynadığı rol hiçbir şekilde ihmale gelemez. Bu alanda yaşanan gelişmeleri kaçıran ya da ihmal edenler, bu yarışta geri ve gelişmelere bağımlı bir aktör olarak kalma riski ile karşı karşıya kalacaktır. Yeni iletişim ve medya teknolojilerinin küresel iletişimde etkin bir şekilde kullanılması, ABD'ye dünyanın üzerinde kurduğu hegemonyasını sürdürülebilir kılma ve dünya iletişim sahasında güçlü yeni küresel aktörler olarak çıkma çabaları içinde olan Çin ve Rusya gibi ülkeler için de önemli bir araç hâline getirmiştir (Zakaria, 2011, s. 13).

Yeni iletişim ve medya teknolojileri, dünya üzerinde hakimiyet kurma amacı ile hareket eden devletler ile kâr oranını maksimize etme gayretleri içerisnde olan şirketleri, tekelleşme güdüsüne sevk etmiştir. Castells'e göre internet, sadece bir teknoloji değil aynı zamanda bilginin kaynağı, gücü, üretimi ve ağ kapasitesinin altyapısıdır. Bu gerçekler ışığında iletişim alanında faaliyet gösteren ve hizmet sağlayan şirketlerin belli bir grubun havzasında tekelleşmesi veya böyle bir eğilimin baş göstermesi, ekonomik bir güç yaratmanın yanında veri güvenliği ile insanların iletişim kurma haklarının geleceği hakkında da kaygı uyandırmaktadır. Daha fazla kaygı veren bir olgu ise, bu tekelleşme çabaları çözümün bir tarafı olaması gereken devlet desteği ve teşviki ile yapılmasıdır (Sunar, 2009).

Sosyal medya platformları, sosyal ağ kullanıcılarının kişisel ve kurumsal verilerinin ekonomik bir değere ve politik bir araca dönüştürülmesi eğilimi yanında etki alanları ile ülkelerin güvenliği ve egemenliğini yakından ilgilendiren bir konu hâline gelmişlerdir. Özelliklede sosyal medya platformlarının sağladığı imkânlarla seçim ve ülke yönetim sistemine müdahaleye kapı aralar iken ülkenin yönetimi ile tabanı arasında güveni sarsacak eylemlere de zemin oluşturması, bir egemenlik meselesi olmuştur. Yeni iletişim teknolojilerinin uluslararası siyasette kullanılması ve potansiyelinin farkına varan ABD, özel girişim statüsünde olan şirketlerini bu alanda kapasitelerini geliştirme,

şirket satın alma ve birleşme yolu ile yatırım yapmalarına teşvik etmekte olduğu gibi rakiplerinin faaliyet alanlarını da daraltma çabasındadır (Kadıoğlu, 2019).

Bu minvalde internet tabanlı teknoloji şirketlerinin tekelleşmeye yönelik eğilimli oldukları ve satın alma ile birleşmelerine bakıldığında teknolojik ve lojistik altyapılarını güçlendirecek yatırımlara yöneldiklerini görülmektedir. Bu bağlamda Microsoft 2000 yılından itibaren içerisinde LinkedIn, Skype ve Nokia'nın bulunduğu piyasa değeri 56 Milyar dolarlık birleşme ve şirket alımı yapmıştır. Bir benzer eğilimi Google'da da görülmektedir. Google, Motorola ve Youtube gibi piyasa değeri 21 Milyar doları aşan şirket birleşimi ve satın alma gerçekleştirmiştir. Aynı şekilde Facebook, içerisinde WhatsApp ve Instagram'ın da bulunduğu 23 Milyar doları aşan şirket birleşimi ve satın alma gerçekleştirmiştir. Diğer bir iletişim devi Apple bu anlamda geri kalmamış 5 milyar dolarlık şirket birleşimi ve satın alma gerçekleştirmiştir. Bu yönde birleşen ve yatırım yapan şirketlerin neticesinde dünya üzerinde kullanılan mobil iletişim sistemlerinin % 99'u google'ın Android sistemi ile Apple'ın IOS sistemi olur iken bilgisayar üzerindeki iletişim sistemlerinin ise %95'i Apple ve Microsoft'a ait olduğu görülmektedir (Kadıoğlu, 2019).

Sosyal medya araçlarında tekelleşmeye gidilmesi birçok ekonomik, güvenlik ve toplumsal sorunlara neden olmaktadır. Sosyal medya devleri, kullanıcılarının hesaplarını kontrol ederek hesap sahiplerini izlemekte ve ürettikleri içerikleri ile paylaşımları üzerinde yetki oluşturmaktadırlar. ABD'de Harris Poll tarafından yapılan bir anket çalışmasında katılanların %55'i takip edildikleri endişesi taşıdıklarını belirtmişlerdir (Tau, 2020). Sosyal medya sağlayıcıları, istedikleri zaman istedikleri hesapları askıya alabilmekte veya kapatabilmektedirler[5]. Bunlara itiraz etme şansı yalnızca bulundukları ülkede mümkün olduğu gibi diğer ülkelere herhangi bir sözleşme imzalamadıkları ya da temsilci bulundurmadıkları için mümkün olmamaktadır. Bu sebeple iletişim platformları bir bilgilendirme (informer) aracı olmaktan öte birer şekillendirme (former) aracına dönüştürme eğilimindedir (İnceoğlu, 2015, s. 13)

[5] Twitter, 2020 Karabağ savaşında Azerbaycan Cumhurbaşkanı Yrd. Hikmet Hacıyev'in hesabını keyfi bir şekilde askıya alır iken YPG terör örgütü liderinin Twitter hesabına mavi tik vererek keyfi davrandığını göstermektedir (https://www.sozcu.com.tr/2020/dunya/twitter-hikmet-haciyevin-hesabini-askiya-aldi-6129818/).

Satın Alan Şirket	Satış Yıl	Satın Alınan Şirket	Değer	Faaliyet Alanı
Mıcrosoft	2016	Linkedin	26.200	Sosyal ağ
	2014	Mojang	2.500	Oyun
	2013	Nokia	7.200	Mobil cihaz
	2012	Yammer	1.200	Sosyal ağ
	2011	Skype	8.500	Telekomünikasyon
	2008	Fast search	1.191	Arama motoru
	2007	aQuantive	6.333	Dijital pazarlama
	2002	Navision	1.330	Yazılım
	2000	Visio Corp.	1.374	Yazılım
Google	2014	NestLab	3.200	Akıllı ev tek.
	2014	Dropcam	555	Ev monitör
	2013	Waze	966	GPS yazılım
	2011	Motorola	12.500	Mobil cihaz
	2011	ItaSoftware	700	Seyahat tek.
	2009	AdMob	750	Mobil reklam
	2007	DoubleClick	3.100	Online reklam
	2007	Postini	625	İletişim Güvenliği
	2006	Youtube	1.650	Video Paylaşım
Facebook	2015	Peebles	60	Sanal gerçeklik
	2014	LiveRail	500	Video reklam
	2014	Whatsapp	19.000	Mobil mesaj
	2014	Oculus VR	2.000	Sanal geçeklik
	2013	Atlas Solution	100	Reklam
	2013	Parse	85	Mobil reklam
	2012	İnstagram	1.000	Sosyal ağ
	2012	Face.com	100	Yüz tanıma
	2011	Snapt	70	Mobil Reklam
Apple	2017	Lattice Data	200	Yapay Zeka
	2017	Shazam	400	Müzik tanıma
	2017	Lattice Data	200	Yapay Zeka
	2014	Beats	3.000	Ses aletleri
	2013	Prime Sense	345	3 boyutlu tarama
	2012	Authen Tec.	356	Mobil güvenlik
	2011	C3 tech.	267	3D Haritalama

	2010	Quattro	275	Mobil reklam
	2008	P.A.Semi	278	Yarı İletken Teknolojisi

Tablo 2 Teknoloji Devlerinin Satın Aldığı Şirketler (Kadıoğlu, 2019, s. 14)

Uluslararası sosyal ağ sağlayıcılarının tekelleşmesi ve kendilerini uluslararası hukuk üzerinde görmeleri, uygulamalarda keyfiliğe neden olmaktadır. Bu sebeple ülke güvenliğini ilgilendiren yasal yollarla talep edilmiş hesap bilgileri ya da bilgi akışları verilmeme ve şirketlerin keyfi tercihine bırakılma olasılığını ortaya çıkarmaktadır (İnceoğlu, 2015, s. 12). Ayrıca sosya medya sunucuları, istedikleri zaman herhangi bir yargı kararına ihtiyaç duymadan platform bandını daraltabilecek ve içerikleri sansürleyebilecektir. Sosyal medya üzerinde birkaç şirkete sınırsız yetki verilmesi, insanların haber alma haklarını ihlal ettiği gibi bu şirketlerin haberler karşısında nesnelliğini ve tarafsızlığını yetirmesine de yol açmaktadır. Adil rekabet şartlarının ortadan kalkması, denetimin zayıflaması ve içeriklerle kişisel verilerin üçüncü taraflara belli bir menfaat karşılığında satılması ve paylaşmasının önünü açacak ve küresel güvenliği ve istikrarı şirketlerin tekeline almaları, ciddi riskler yaratacaktır (Hamelink, 2020, s. 180-181).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. TÜRK-AMERİKAN İLİŞKİLERİ

3.1 Erken Dönem Türk-Amerikan İlişkileri

Türklerin Amerika kıtasının varlığından 16.yy'da haberdar oldukları, Piri Reis tarafından çizilen haritalardan anlaşılmaktadır. Türkler, Osmanlı döneminde Amerikalılarla bir kaç kez ilişki geliştirmişlerdir. Türkler ile ABD devletinin ilk karşılaşması, korsanlık faaliyetleri kapsamında 1790 yıllarının sonunda Kuzey Afrika'da Dayılar tarafından özerk bir şekilde yönetilen Cezayir, Tunus ve Libya'daki yöneticiler üzerinden gerçekleşmiştir. Bu ilişki, ABD ticaret gemilerinin Batı Akdeniz limanlarında ticaret yapmaları ve konaklamaları mukabilinde belli bir miktar haraç ödemeleri durumunda kalmalarını öngören ve Türkçe yapılan anlaşmalar ile resmi bir mahiyet kazanmıştır. ABD, kuruluş aşamasında Monroe Doktrini kapsamında emperyal bir amaca sahip olmadığı için ve Avrupa ülkeleri ile karşı karşıya gelmemek için herhangi bir koloni faaliyetine girişmemiştir. Genellikle ABD'nin Osmanlı topraklarına ilgisi, ticaret ve misyonerlik faaliyetleri olmak üzere iki temel üzerinden inşa edilmiştir (Yılmaz, 2015, s. 1).

Bir sonraki önemli karşılaşma ise II. Dünya Savaşı sonrası, itilaf devletlerinin zararlarını telafi etmeye ve topraklarını genişletmenin yollarını aramaları ile başlamıştır. Türkiye, savaşa son anda girmiş olsa bile itilaf devletleri Türkiye'yi görüşmelerin dışında tutmuş ve hedef ülkeler arasına almışlardır. Özelliklede Sovyetler Birliği'nin Boğazları kontrol etme ve sıcak denizlere inme politikası kapsamında Türkiye'den toprak ve imtiyaz taleplerini, 19 Mart 1945 tarihinde resmi bir dille Türk makamlarına iletmiştir. Türkiye, bu talebe zaman kazanmak amacıyla mümkün oldukça geç cevap vermeye çalışmıştır. Bu süre zarfında, kendine yeni müttefikler bulmaya koyulmuştur. İtilaf ülkelerinden önce İngiltere'ye konuyu iletmiş ancak İngiltere'nin bu yükü kaldırmaması ve Sovyetler ile karşı karşıya gelmek istememesi, bu talebe soğuk

bakmasına neden olmuştur. Bu kapsamda Türkiye ikinci bir arayış olarak ABD'ye meseleyi aktarmıştır. Zira Amerikan'ın müttefikliği İngiltere'den daha fazla kabul görmekteydi çünkü ABD'nin Türkiye'den herhangi bir toprak beklentisi ve Türkiye ile politik bir problemi de yoktu. Bu ittifak aynı şekilde ABD'nin de işine gelmekteydi. Zira ABD, Sovyetler Birliği'nin yayılmacı politikasından haberdar olmuş ve bu politikanın ABD ulusal çıkarlarına ters bir politika olarak değerlendirmiştir (Barlas & Yilmaz, 2016, s. 457).

Karşılıklı çıkar ilişkilerinden dolayı iki ülke bir araya gelmenin yollarına bakmışlardır. Zamanla ilişkiler gelişmiş ve ABD dışişleri bakanı Dean Rusk, Türkiye'yi 1967 yılında bir ziyaret esnasında "*Yakın Dost ve Müttefik*" ülke olarak tanımlayarak Türk-Amerikan ilişkilerinde ilk yakın ilişkinin adını koymuştur (Bayer, 2018, s. 463). Bu tanımlamalara bir yenisi ise Körfez savaşından doğan çıkar ve işbirliği neticesinde 1991 yılında, ABD başkanı George H. W. Bush ve yönetimi tarafından "*Geliştirilmiş Ortaklık*" olarak nitelendirilerek eklenmiştir. 1999 yılında ise, terör, güvenlik ve enerji gibi örtüşen kaygı ve tehditleri ifade etmek üzere "*Stratejik Ortaklık*" olarak Bill Clinton tarafından yeni bir ilişki tanımı yapılmıştır. Son bir tanım ise Obama tarafından 2009 yılında yapılmıştır. Obama, bölge ülkelerine ve İslam alemine model oluşturması bakımından Türkiye ile ABD arasındaki ilişkiyi "*Model Ortaklık*" olarak ifade etmiştir (Kavuncu, 2013, s. 125).

Dönemin Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu ise yaptığı bir konuşmada "*Dışişleri bakanı Clinton ve sayın Davutoğlu'na her ülkenin dış gündeminin öncelikleri sorulursa, listenin büyük bir kısmı aynı olacaktır; Irak, Afganistan, Pakistan, Filistin-İsrail sorunu, Lübnan, Kafkasya, Ermenistan ve Kıbrıs… Dolayısıyla model ortaklık bir seçim meselesi değil, aynı zamanda bir zorunluluktur*" demiştir. İki ülke arasındaki ilişkiler ticari ve kültürel faaliyetler ile başlamış ve zamanla NATO üyeliği ile stratejik ortaklık ve model ortaklığına dönüşmüştür. Ancak iki ülke arasında ilişkiler her zaman arzu edilen seviyede devam etmemiştir. Zira dönem dönem ikili ilişkilerde ambargo, bölgesel ihtilaflar, savaşlar, darbe ve girişimleri ile terörle mücadele konularındaki farklı düşünce ve yaklaşımlar nedeni ile ilişkileri kopma noktasına kadar getirecek kriz ve ihtilaflar da yaşanmıştır (Dağcı, 2012, s. 8).

3.1.1 Ticari İlişkileri

Türk-Amerikan ilişkilerinde ilk temas, iki ülke arasında gerçekleşen ticaret faaliyetleri üzerinden başlamıştır. Otoriter kaynaklar, 1799'da Başkan Adams, Güney Carolina'dan William Smith'i "*Türkiye ile bir dostluk ve ticaret anlaşması müzakere etmesi için tam yetkiyle*" bakan olarak atanması ile iki ülke arasında ilk ticari ilişkileri geliştirme adımı olarak kabul etmektedirler. Ancak daha sonraki süreçten bu görevlendirmeden vazgeçildiği ve 1820 yılına kadar Türkiye ile herhangi bir ticari anlaşma müzakere edilmediği anlaşılmaktadır. Ancak ABD gemileri tarımsal ihtiyaçlarını karşılamak için Osmanlı limanlarına uğradığı ve ticaret yaptığı, ABD maliye bakanlığının 1802 yılında kayıt defterlerine Türkiye sütünü açmasından anlaşılmaktadır. Bu sebeple ABD, tek taraflı olarak William Stewart'ı Amerikan'ın ticari çıkarlarını gözetmek üzere İzmir konsolosu olarak atamıştır. Bölgenin Amerika çıkarları için önemli bir potansiyel teşkil etmesi üzerine Amerikan şirketlerinin sayısı kısa bir süre içerisinde artmış ve iki ülke arasında diplomatik ilişkiler kurma ve ticaret anlaşmaları yapma zorunluluğu ortaya çıkmıştır (Akın, 2004, s. 455).

ABD ile Osmanlı devleti arasında ilk ticari faaliyetler, ABD gemilerinin tarımsal ürünler alması ve buna karşılık Osmanlı tarafına ateşli askeri silahlar satması ve gemiler inşa etmesi ile karşılıklı fayda ilişkileri kurma düşüncesi üzerine başlamıştır. ABD'nin doğrudan Osmanlı devleti ile teması olmadığı için ticari temaslarını 1780-1811 arası İngiliz Levant Company üzerinden yürütmüştür. İkili ilişkilerin ilerlemesi üzerine 1811 yılında Amerikalılar İzmir'de *Amerikan Ticaret Evi'ni* kurmuşlardır. ABD'ye "*en ziyade müsaadeye mazhar memleket*" statüsünü ise 1830 yılında yapılan ticaret anlaşması ile verilmiştir. Bu imtiyaz üzerine ABD, Osmanlı topraklarında orta ölçekli birçok konsolosluklar açmıştır. ABD ile ilişkiler yalnızca ticaret ile sınırlı kalmamıştır, Navarin'de Osmanlı donanmasının yakılması üzerine çıkan ihtiyacı karşılamak üzere ABD en ünlü gemi mühendisi Henry Eckford'u göndererek gizliden de olsa gemi inşaatında yardım sağlamıştır. Nitekim bu karar, iki ülke arasında askeri alanda ilk işbirliği olarak da değerlendirilmektedir (Gordon, 1928, s. 711).

Zamanla temasların artması üzerine iki ülkenin de önemsediği ticari ilişkilere yeni işbirliği alanları kazandırılmıştır. Ticaret kalemleri arasına silah ve tarımsal ürünlerin yanında fuarlara katılımlar ve teknolojik ürünler de eklenmiştir. Teknolojik

ürünler ve makineler, ABD'nin önemli bir hammadde tedarikçisi olan ülke genelinde yayılmaya başlamış ve birçok Amerikan firması, bayiler ve satış temsilcilikleri açmıştır. Bu bağlamda ünlü Singer Dikiş Makineleri Şirketi'nin Osmanlı topraklarında 200 aşkın bayisi olmuştur (Kocabaşoğlu, 2000, s. 10). Osmanlı döneminde ilk temelleri atılan ve yeni cumhuriyet döneminde de ilerleyerek devam eden Türk-Amerikan ticari ilişkileri, 1 Ekim 1929 yılında imzalanan Seyr-i Sefain ve Ticaret ve 1 Nisan 1939 Ticaret Anlaşmaları ile yeni bir sayfanın açılmasına neden olmuştur. Bu anlaşmalar ve devlet liderleri arasındaki dostane ve iyi ilişkiler, iki devlet arasında stratejik müttefiklik noktasına kadar getirecek ilişkilerin temelleri mahiyetinde sayılmıştır (Arslan, 2018, s. 43).

3.1.2 Misyonerlik Faaliyetleri

ABD, iç savaşını bitirdikten sonra dünyanın kalan diğer kısımlarını tanıma, anlama, anlamlandırma ve çıkarları doğrultusunda ilişkiler geliştirmek için kaşifler, din adamları, diplomatlar, tüccarlar, konsoloslar ve misyonerler göndermeye başlamıştır. ABD, dış ilişkilerde maliyetinin düşüklüğü ve etkisinin kalıcılığı nedeni ile *Hard Power* (kaba güç) yerine *Soft Power'ı* (yumuşak güç) kullanmayı tercih etmiştir. Bord örgütüne bağlı Amerikalı misyonerleri, Osmanlı topraklarına geldikleri tarihten itibaren yapılan araştırma sonucu Hristiyan ve Hristiyanlığı yakınlık duyan kesimler nezdinde eğitim, din, yetimhâne ve sağlık kuruluşları olmak üzere farklı alanlardan düşük bedeller karşılığında çok sayıda kuruluş aracılığıyla yardım faaliyetleri sürdürmüşlerdir. Ancak Misyoner faaliyetlerinin Cumhuriyet döneminde sabit bir hızla düşüşe geçtiğini ve birçok faaliyetlerini durdurdukları ve kurumlarını kapattıkları ya da devrettikleri gözlemlenmektedir. Türk-Amerikan ilişkilerinin ilk kurulduğu tarihlerde önemli bir aktör olan misyonerler, zamanla diplomatik ilişkilerin gelişmesi ile birlikte yerini modern anlamda diplomatlara ve resmi temsilciliklere bırakmışlardır (Yücel, 2017, s. 2).

Misyonerlerin idare edilen toprak ve alanın genişliği ile resmi otoritelerin raporlarının farklılığı yüzünden Osmanlı topraklarına ilk ne zamana ayak bastıkları tarih ilgili birçok görüş bulunmaktadır. Ocak 1820 tarihinde Amerikalı Pliny Fisk ve Levi Parsons misyonerlerin, Osmanlı toprakları olan Anadolu'ya ayak basmaları üzerine ilk

faaliyetlerini başlattıkları kabul edilmektedir. Bu iki misyoner, Anadolu'da en kapsamlı faaliyeti gösteren American Board of Commissioners for Foreign Missions (ABCFM) adlı Amerikan misyoner örgütüne bağlı misyonerler idi. Bu misyonerler, Osmanlı topraklarında Hristiyanlığı yaymak için görevlendirilmiş ancak yaptıkları gözlem ve çalışmalar sonucunda Müslümanların Hristiyanlaşma durumu çok zor olduklarını gördükleri için hedef değişikliğine gitmişlerdir. Bu hedef değişikliği kapsamında Osmanlı topraklarında bulunan Bulgar, Rum, Süryani, Maroni ve Ermeni gibi azınlıklara mensup Hıristiyanları, Protestan mezhebi içerisinde evangalist kilisesine bağlama hedefi ile faaliyetlerine başlamışlardır (Koçak, 2018, s. 101).

Bu tarihe kadar Osmanlı topraklarında kendi ülkelerinin elçilikleri bulunmadığı için Misyonerler, İngiliz Büyükelçiliği üzerinden ilişki kurmaya ve baskı oluşturmaya çalışmışlardır. Bu baskılar sonucu birçok imtiyaz almış ve Osmanlı topraklarında "*Sağlık ve Eğitim Hizmetleri*" yapma yetkisi elde etmişlerdir. Osmanlı topraklarında ilk Amerikan misyoner okulu Beyrut'ta 1824 yılında açılmıştır. Daha sonraki süreçlerde İstanbul, İzmir, Bursa, Merzifon, Maraş, Antep ve Tarsus olmak üzere birçok bölgede okullar ve hastaneler açarak faaliyetlerini yürütmüşlerdir. Bu faaliyetlerin kapsamı ve etkisi her geçen gün büyüyerek 1900 yılında 400'ü aşkın okulda 17,500 öğrenciyi hitap etme imkanına erişmişlerdir. Zira Yusuf Akçura'ya göre Osmanlı topraklarında Sultaniye ve İdadiye olmak üzere 69 okul ve 6800 öğrenci bulunur iken misyonerlerin okulları ve öğrencileri, bu oranın çok üstünde idi. Bu okullar üzerinden bölgenin kültür, etnik, dini ve mezhep haritası çıkarılmakta ve ABD'de Türkiye'nin imajı bu misyonerler üzerinden oluşturulmaktaydı (Kocabaşoğlu, 2000, s. 168).

Misyoner örgütleri, görünürde Osmanlı topraklarında Hristiyan cemaati içerisinde dini bilgi ve öğretileri paylaşmak ve dinsizler arasında Hıristiyanlığı yayma faaliyetler olmak üzere müsaade almışlardı. Ancak misyoner faaliyetleri gerçekte salt bir hizmet olmaktan öte ekonomik, siyasal ve kültürel faaliyetler yürütmenin yanında istihbarat toplama eksininde faaliyetleri de bulunan çalışmalar idi. Misyonerler bu faaliyetlerini, okul açmak ve eğitim faaliyetleri yapmak ile sağlık hizmetleri sunarak perdelemekteydiler. Bu misyonerler, eğitim ve sağlık hizmetleri ve faaliyetleri ile bulundukları ülke ve toplulukları hakkında bilgi toplamak, tanımak ve Amerikan kültür ile toplumunu ve ürünlerini bulundukları toplumlara tanıtma işlevleri de görmekteydiler. Misyoner faaliyetlerinin görevi, ünlü gezgin David Livingstone

"*coğrafi eylemin bittiği yerde, misyoner girişimi başlar*" sözleri ile özetlemekte ve silahsız modern anlamda bir haçlı seferi niteliğinde olduğunu göstermektedir (Kocabaşoğlu, 2000, s. 27).

Misyonerler, yükselen Amerikan gücünü kültürel, eğitim ve sağlık hizmetleri ile tesis ettikleri kurumlar üzerinden herhangi ateşli bir çatışmaya girmeden kamu diplomasisi çerçevesinde yürütmüşlerdir. Bu çalışmalarında kısmi başarılar elde etmişler ve günümüze kadar Türk-Amerikan ilişkilerini belirleyen lobi faaliyetleri, kendi dönemlerinin bir ürünüdür. Bu başarılar kapsamında günümüze kadar devam eden ve faaliyet gösteren başka kurumlar arasında sağlık ve eğitim hizmeti veren kurumlar da vardır. Bu kurumların başında Robert Koleji, İstanbul Kız Lisesi ve Amerikan Hastaneleri gelmektedir. Robert Koleji, adını Levant bölgesinde ticaret yapan New York'lu işadamı Christopher R. Robert'ten almıştır. Kolej, 1859 yılında izinleri tamamlanmış ve Osmanlı topraklarında yaşayan azınlıkların eğitimini hedef almış en büyük okulların başında gelmektedir. Bağımsızlık savaşının sembol isimlerinden ve Amerikan mandasını savunan Halide Edip Adıvar da İstanbul Kız Lisesi mezunları arasında en popüler isimlerden birisidir. Misyonerlik faaliyetleri günümüz itibari ile miadını doldurmuş ama faaliyet gösterdiği dönemler ve sonuçları itibari ile Türk-Amerikan ilişkilerine etkisi hâla hissedilmeye devam etmektedir (Yılmaz, 2015, s. 21).

3.1.3 Diplomatik Temas

Ticaret faaliyetleri ile misyonerlik faaliyetleri, iki ülke arasındaki diplomatik temas ve siyasi faaliyetleri kaçınılmaz bir hale getirmiştir. Amerikan gemileri Osmanlı topraklarında ve limanlarında sorunsuz bir şekilde ticaret yapmasını öngören ticaret anlaşmalar yapmak için Osmanlı otoritesine müracaat etmişlerdir. Bu kapsamda İzmir'de 11 Şubat 1830 yılında Seyrüsefain ve İcra-i Ticaret anlaşması yapıldıktan sonra ABD, temsilciliğini açmıştır. Bu anlaşmaya müteâkip İstanbul Sefarathanesi, 13 Eylül 1831 yılında David Porter'in Maslahatgüzar sıfatı ile güven mektubu sunmasından sonra göreve başlaması üzerine diplomatik ilişkiler başlamıştır (Gordon, 1928, s. 711).

Osmanlı idaresi, Washington'da konsolosluk açmakta bir müddet gecikmiş ve 1867 yılında konsolosluğunu açarak kendi vatandaşlarının işlerini takip etmek için diplomatik

ilişkileri başlatmıştır. Elçiliklerin açılması ve anlaşmaların imzalanmasından sonra büyükelçi seviyesinde atama ise John G. A. Leishman'ın 5 Ekim 1906 yılında atanması ile gerçekleşmiştir. Başka bir temas ve anlaşma ise geleneksel hükümleri de içeren suçluların iade edilmesi ve tabiiyet (vatandaşlık) anlaşmasıdır. Bu anlaşma, 1874 yılında Osmanlı idaresi ile ABD arasında imzalanmış ve 26 Mayıs 1875'te ilan edilmiştir. Ancak vatandaşlık kanunu ile suçluların iadesi anlaşmalarının birbiri ile bağlantılı görülmesi üzerine ihtilaf yaşanmıştır. Bab-ı Ali, New Jersey'den kaçan bir Türk'ü anlaşama kapsamına girmediğini öne sürerek iade edilmesini reddetmesi, iki anlaşmanın da iptal edilmesine neden olmuştur (Gordon, 1928, s. 711).

Anlaşmalar ve üst düzey atamalardan sonra iki ülke arasında diplomatik sorunların da yaşanması ile birlikte ilişkilerin genel seyri de ortaya çıkmaya başlamıştır. Diplomatik ve ticari ilişkiler üzerinde yapılan bazı değişiklikler dahilinde, Türkiye ve ABD ilişkileri, (1) 1830 İcra-i Ticaret ve Seyrüsefain anlaşması, (2) güncellenmiş 1862 İcra-i Ticaret ve Seyrüsefain anlaşması, (3) 1874'te suçluları iade anlaşması ve (4) yabancılara gayrimenkul edinme hakkı tanıyan 1867 Türk kanununu kabul eden protokolü ile stabil bir ivmeyle 1. Dünya Savaşı'na kadar bu anlaşmalar ve ilişkiler devam etmiştir (Gordon, 1928, s. 711). Ancak ABD'nin Almanya'ya 4 Nisan 1917 yılında savaş açmasıyla birlikte bu ilişkiler, her iki tarafın da isteksiz bir şekilde ara vermesi ile kesintiye uğramıştır. Bu ara, 17 şubat 1927 yılına kadar Amiral Bristol üzerinden "*modus vivendi"* anlayışı içerisinde devam etmiştir. İki ülke arasında varılan anlaşma sonucu ABD'li diplomat J. Grew, 12 Ekim 1927 yılında Mustafa Kemal Atatürk'e güven mektubu vererek ilk Ankara büyükelçisi olur iken buna karşılık Türkiye, 5 Aralık 1927 yılında Ahmet Muhtar Bey'i Washington Büyükelçisi olarak ataması ile yeni dönem diplomatik ilişkiler başlamıştır (Arslan, 2018, s. 8).

Türk-Amerikan diplomatik ilişkilerini etkileyen bir diğer parametre ise Osmanlı topraklarında Amerikan vatandaşlarının yürüttükleri misyonerlik faaliyetleri olmuştur. Misyonerler, Türk-Amerikan ilişkilerinin zaman zaman çatışma seviyesine getirecek kadar etkili ve sorunlu olmuşlardır. Sorun yaratmaları ve Osmanlı idaresini rahatsız edici bir takım roller oynamaları, ABD'li diplomatlar ile misyonerleri, iki ülke arasında ilişkileri bozdukları gerekçesi ile karşı karşıya getirmiş ve çatışmalarına sebep vermiştir. Bu misyoner faaliyetleri alanları dışına çıkması üzerine her iki ülke tarafından da bir takım rahatsızlıkların sebebi olarak görülmeye başlanmıştır. Zira Ermeni

ayaklanmasında bu misyonerlerin rol almasına tepki olarak Hamidiye alayları, misyonerlerin okul ve tesislerini bombalamışlardır. Bu bombardıman sonucu doğan tahribat ve onarımı için Amerikan otoritesi, Osmanlı devletinden tazminat istemiştir. Olumlu cevap alamadıkları için İzmir limanını bombalamaya teşebbüs etmişler ancak tazminatlarını alınca bombalamaktan vazgeçmişlerdir (Kocabaşoğlu, 2000, s. 20).

Misyonerler, amaçlarının dışına çıkmaları ve etki faaliyetleri yürütmeleri yalnızca faaliyet gösterdikleri sahada olmamıştır. Aynı etkiyi bağlı oldukları kurumlar ve kişisel irtibatları üzerinden iki ülkenin diplomatik ilişkilerini etkilemeye çalışmışlardır. Osmanlı topraklarında faaliyet gösteren bazı misyonerler, ABD'deki nüfuzlarını kullanarak ABD hükümetinin Türkiye'ye yönelik politikalarını belirlenmesinde ve politik tavır alınmasında etkileri küçümsenemezdir. Örneğin Suriye Protestan Koleji müdürü Howard Bliss, "*dünyada herkesten önce ezmek istediğim iki güç İspanya ve Türkiye'dir*" diyen ABD başkanı Theodore Rossevelt'in çocukluk arkadaşı idi. Rossevelt'te Türkler hakkında olumsuz kanaatin oluşmasında Bliss'in önemli bir payı olduğundan kuşku yoktur. Ancak daha sonraki süreçte başka bir Amerikan başkanı ve aynı aileden olan Franklin Delano Rossevelt ile Atatürk arasında gerçekleşen tebrik ve teşekkür mektupları ile iki ülke, iyi ilişkiler geliştirmeyi başarmışlardır. Bu yakın ilişki ABD'li başkan Rossevelt'in Türkiye'ye olan ilgisini arttırmış ve hayranlık duyduğunu her seferinde dile getirmesini sağlamıştır (Arslan, 2018, s. 24).

3.2 Cumhuriyet Dönemi Türk-Amerikan İlişkileri

Türk-Amerikan ilişkileri, 1. Dünya Savaşı yıllarında iki dönemde ele alınmasında yarar vardır. Birinci dönem ilişkiler, ABD'nin savaşa girmediği 1914-1917 arasıdır. İkinci dönem ise ABD'nin Almanya'ya savaş ilan ettiği 1917 ile savaşın bittiği tarih olan 1918'a kadarki dönemdir. Birinci evrede ABD, Osmanlı topraklarındaki ticari ve misyonerlik faaliyetlerine herhangi bir zarar gelmemesi için, ihtiyatlı bir ilişki gütmüştür. Ancak ABD, 1915 Ermeni tehciri kararında Ermeni lobisi baskısı altında kalarak Osmanlı Devletine baskılar düzenlemiş ve Ermeniler ile dayanışma içerisine girmiştir. Bu bağlamda ABD başkanı Wilson, Ermeni muhacirlere maddi yardımlarda

bulunmuştur. Bu ilişkilerde ise ikinci dönem ise ABD'nin itilaf ülkeleri saflarında savaşa girmesi ile birlikte düşman konumuna geldiği dönemdir. Bu dönem ABD ticari ve misyonerlik faaliyetlerine herhangi bir zarar gelmeden devam ettirmek istemiştir. Bu nedenle ABD daha dikkatli bir döneme girdiğini bilerek ilişkilerini devam ettirmek istemiş ama dönemin Harbiye Nazırı Enver Paşa, Amerikan tebaası ve menfaatlerinin korunacağı ancak diplomatik ilişkilerin devam edilemeyeceğini söyleyerek ilişkileri sonlandırmıştır. ABD kanadı ise Osmanlı devletini diğer itilaf devletlerden ayrı tutarak sıcak çatışmaya girmemeye özen göstermiştir (Yılmaz, 2015, s. 31).

Osmanlı devletinin 1918 yılında Mondros mütarekesini imzalamasıyla birlikte savaşta yenilmiş addedilmesine müteâkip toprakları üzerinde savaşın kazananları olarak taksimata giren İngiltere ve Fransa, savaş sonrası yeni düzen için bir dizi uluslararası konferanslar düzenlemişlerdir. Bu konferanslar sonucunda Osmanlı yönetimine ağır bir mali yük getirmenin yanında dayatılan Sevr Anlaşması ile Anadolu'yu etnik devletçiklere bölmüşler ve işgale kalkışmışlardır. Mustafa Kemal Atatürk liderliğindeki Kuvâ-yi Milliye, bu anlaşmaları ve dayatmaları kabul etmeyerek istiklal harbini başlatmış ve nihayetinde Ankara merkezli yeni bir yönetim oluşturmuşlardır. Bu yeni yönetim kendini zamanla tanıtmaya başlamış ancak başta ABD olmak üzere birçok Batılı ülke tarafından Ermeni lobilerinin bir takım engellemeleri yüzünden diplomatik sorunlarla karşı karşıya kalmıştır. Ankara hükümeti, Lozan'da varılan anlaşma ile birlikte Türkiye Cumhuriyeti'ne dönüşmüş ve yeni bir devlet olarak dünya siyasetine çıkmıştır. ABD, yeni kurulan cumhuriyeti tanımakta bir süre beklemiş ancak koşulların değişmesi ile birlikte tanımak ve diplomatik ilişkiler geliştirmek zorunda kalmıştır. Cumhuriyetin kurulması ile birlikte iki ülke arasındaki ilişkiler yeni bir döneme girmiştir (Koçak, 2018, s. 104).

3.2.1 İki Dünya Savaşı Arası Dönemde İlişkiler (1920-1940)

Osmanlı devletinin yıkılması ve yerine manda ve bağımsız ülkelerin kurulması ile Türk-Amerikan ilişkilerinde yeni bir döenm başlamıştır. Ancak I. Dünya Savaşı'nın bitmesi ve yeni düzenin kurulması üzerine, savaşın kazananları kaybeden ülkelere bir takım mali yükler ve şartlar koşmuşlardır. Osmanlı devleti ise toprak kaybı ile savaş tazminatına mahkum edilmiş ve birçok şehri işgal edilmiştir. İngiliz ve Fransızların

ülkenin işgaline karşı, bazı Osmanlı aydınları, ABD mandasını talep önermiştir. Bu öneri ve bölgeden gelen farklı kesimlerden talep üzerine ABD bu durumu değerlendirmek ve bölgedeki son gelişmeler hakkında fikir edinmek için bölgeye temsilciler göndermiştir. Bu talepler kapsamında ABD, Osmanlı topraklarının doğu kısmında bir manda yönetimi oluşturulma imkânlarını öğrenmek için King-Crane ve Harbord olmak üzere iki komisyon göndermiştir (Yılmaz Ş. , 2015, s. 44).

Bölgeye gelen temsilciler, yerel halklar ile bir takım temas ve görüşmeler sonrası bir rapor hazırlamışlardır. Bu raporda Söz konusu komisyonlar, manda yönetimi kurmanın zorluğundan bahsetmeleri üzerine ortaya çıkan Sevr anlaşmasına uyarak ABD, bölgeden uzak kalmayı tercih etmiştir. Sevr anlaşmasını kabul etmeyen Atatürk ve Kuvâ-yi Milliye, istiklal savaşını yürütmeleri üzerine Lozan anlaşmasına İngiltere ve Fransa'yı mecbur bırakmışlardır. Ancak ABD savaşın bir parçası olmadığı için Lozan konferansına Wilson ilkeleri kapsamında gözlemci sıfatı ile katılmış ve varılan anlaşmaya imza atmamıştır. ABD yeni kurulan cumhuriyetle ilişkilerini ise Lozan'da vardığı başka bir anlaşma ile devam ettirmek istemiş ama Ermeni ve Rum lobilerinin baskısı sonucu ABD Senatosu, bu anlaşmayı onaylamamış ve ilişkilerin normalleşme dönemine kadar Türkiye ile ilişkilerini Amiral Bristol üzerinden devam etmek zorunda kalmıştır (Yılmaz, 2015, s. 44).

Türkiye Cumhuriyeti, kendini dünya kamuoyuna kabul ettirmesi üzerine birçok ülke gibi ABD de Türkiye ile diplomatik ve ticari ilişkiler kurmak için arayışlar içerisine girmiştir. Aynı teveccühü Türkiye tarafının da göstermesi üzerine karşılıklı büyükelçiler atayarak Türkiye ve ABD arasında diplomatik ilişkiler yeniden başlamıştır. Bu ilişkilerin başlamasında en büyük rol ise ABD'nin İsviçre elçisi ve daha sonra Ankara'daki ilk büyük elçisi olacak Joseph Grew ile Amiral Bristol oynamıştır. Türkiye'nin Washington büyükelçisi ise Ahmet Muhtar Bey olmuş ama Ahmet Muhtar, New York'a varır varmaz ve sürekli iki ülke arasında sorun olacak Ermeni lobilerinin protestosu ile karşı karşıya kalmıştır. Bu protestoları bastıran ABD yönetimi büyükelçiye sıkı güvenlik tahsis ederek Washington'a kadar rehberlik etmiş ve koruma sağlamıştır. Bu bağlamda 1927 tarihi, Türk-Amerikan ilişkilerinde bir dönüm noktası olmuştur (Koçak, 2018, s. 105).

İki dünya savaş arası dönemi, iki ülkenin birbirilerini siyasi olarak tanıma ve ticari ilişkilerin geleceğinin ele alındığı dönem olarak değerlendirilmektedir. Bu kapsamda 1929 yılında yaşanan ekonomik kriz ile 1929 Seyr-i Sefain ve Ticaret ve 1939 Ticari Anlaşmaları ile Türkiye'nin ABD nezdinde Ermeni lobisi tarafından kirletilen imajını düzeltme dönemi olarak nitelendirilmektedir. Bu imajın düzelmesinde ve ikili ticari anlaşmaların imzalanmasında başta Amiral Bristol ve Joseph Grew gibi ABD'li büyükelçiler ve bürokratlar olmak üzere Halide Edip Adıvar gibi Türk aydınları da önemli görevler üstlenmişlerdir. Bu aydınların gayretleri yanında iki lider Atatürk ve Roosevelt arasındaki mektuplaşma ve karşılıklı takdir, Türk-Amerikan ilişkilerine damgasını vurmuş ve ilişkilerin seyrini belirlemiştir (Yılmaz, 2015, s. 71).

Yeni kurulan cumhuriyet ile her geçen gün rekabet gücü artan ABD arasında ticari ilişkilerden sonra diplomatik ilişkilerin de normalleşmesi üzerine yeni bir alan olarak kültürel ilişkilerde de yeni karşılaşmalar meydana gelmiştir. Teknolojik ilerleme ile birlikte Amerikan kültürü, yeni kurulan cumhuriyeti etkisi ve kuşatması altına almaya başlamıştır. Amerikalılar, kendi sinema, müzik, yaşam tarzı ve kıyafetlerini, iletişim teknolojileri üzerinden yeni ekonomik ve diplomatik yakınlaşma ile birlikte hızlıca ülke geneline yaymaya başlamışlardır. Bu dönem, lobi ve misyonerlerin üzerinden yapılan tanıtım çalışmaları, birbirini doğrudan ve yakından tanıma ve karşılıklı imaj düzeltme dönemi olarak kabul edilmektedir. Özellikle Türkiye, lobilerin ve lobilerin etkisi altında olan misyoner ve siyasilerin yaratmış oldukları "*kötü Türk*", "*yamyam Türk*" ve "*konuşmaz Türk*" imajını, ABD genelinde düzeltmek için büyük çaba sarf etmişlerdir. Bu imajın düzeltilmesinde Amerika'da bulunan Türk göçmenleri ve örgütlerinin de rolü olmuştur (Akın, 2004, s. 496).

3.2.2 İkinci Dünya Savaşı Dönemi (1940-1945)

Almanya'nın 1. Dünya Savaşı sonrası büyük bir mali yük altına sokulduğu ve borçlarını ödeme noktasında zorluk çektiği bahanesi ile yeni yaşam alanı oluşturmak için Polonya'yı 1 Eylül 1939 yılında işgal etmesi, ilgili ülkeleri harekete geçirmiştir. Bu işgale karşı İngiltere ve Fransa sessiz kalmamış ve Almanya'ya karşı savaş ilan etmesi üzerine 2. Dünya Savaşı patlak vermiştir. Bu sürede yeni kurulmuş olan Türkiye Cumhuriyeti, birçok açıdan oluşumunu tamamlayamamış olduğu için savaşa girmekten

sürekli bir şekilde kaçınmak istemiştir. İtilaf ülkeleri başta İngiltere olmak üzere Türkiye'yi saflarında yer alması ve savaşa sokmak için aşırı derecede baskı uygulamıştır (Yılmaz Ş. , 2015, s. 107). Ancak Türkiye, yeteri derecede askeri destek verilmediği sürece Almanya'ya karşı savaş ilan etmeyeceğini ifade etmiştir. Bu sebeple Türkiye, uzun bir müddet baskılara direnerek tarafsız kalmaya başarmış ve her iki taraf ile de ticari anlaşmalar yapmak sureti ile savaşın tarafı olmamaya ve güçler arası denge kurmaya özen göstermiştir (Balıkel, 2017, s. 68-70)

İngiltere başbakanı Churchill, Tahran ve Kazablanka toplantılarında Türkiye'yi savaşa girmesi yönünde ikna etmek için markaj altına almış ancak ABD ve Sovyetler Birliği'nin Türkiye'nin savaşa girmesine taraftar olmadıkları için baskıları, sonuçsuz kalmıştır. ABD halkının Avrupa'da yaşanan savaşa karşı olması nedeni ile Roosevelt de Türkiye gibi savaşın dışında kalmak için büyük bir ikilem yaşamıştır. Ancak Japonların 7 Aralık 1941 yılında *Pearl Harbour*'a saldırması üzerine savaş, kaçınılmaz olmuştur. Ancak Türkler, bir yandan Almanların ve diğer yandan da İngilizlerin baskısına direnerek savaşın kazananı belli olmadığı ve sonuçlarının kestirilemediği için farklı bahaneler ile savaşın dışında kalmaya çalışmışlardır. Fakat savaşın seyrinin Almanya aleyhine döndüğü bir dönemde ise Türkiye, Almanya'ya karşı 23 Şubat 1945 yılında savaş ilan etmiş ancak savaş ilanı itilaf devletleri nezdinde pek karşılık bulmamıştır. Savaş yıllarında Türkiye ile ABD arasındaki ilişkiler, Amerikan'ın savaş sırasında ihtiyaç duyduğu malzemelerin tedarik edilmesi kapsamında mesafeli bir şekilde devam etmiştir (Sander, 2016, s. 163).

3.2.3 Soğuk Savaş Dönemi ve Yakınlaşma (1945-1960)

Soğuk Savaş dönemi, Türk-Amerikan ilişkilerinde birçok anlaşmanın imzalandığı ve karşılıklı ziyaretlerin başladığı bir döneme sahne olmuştur. İkili ilişkilerde bu yıllar, Truman ve Marshall yardımlarının yapıldığı ve Türkiye'nin NATO'ya kabul edildiği yıllar olarak geçmektedir (Ekşi, 2016). Bu nedenle iki ülke arasındaki ilişkilerin altın çağını yaşadığı bir dönem olarak kabul edilmektedir. ABD, yükselen bir güç olarak dünya sahnesine girer iken yeni nüfuz alanları arayışına girmiştir. Stratejik bir konuma sahip Ortadoğu bölgesi, aynı zamanda yeraltı ve yerüstü birçok zenginliğe de sahip olması, ABD'nin dikkatini çekmiştir. Bölge ülkeleri ise 2. Dünya Savaşı sonrası yeni bir

işgal ile karşı karşıya kalmamak ve zenginliklerini başka bir güce kaptırmamak için alternatifler arayışına girmişlerdir. Türkiye, Sovyetler tehdidinde kurtulmanın yolunu Batı ile diplomatik, askeri ve ekonomik işbirliği yapmaktan geçtiğine inandığı için ABD ile işbirliklerini geliştirmek için temasa geçmiştir. Aynı zamanda stratejik bir konuma sahip bölgenin yer altı zenginlikleri ve su yolları ile birlikte Sovyetler Birliği'nin kontrolüne girmesi, ABD'nin ulusal menfaatlerine aykırı görüldüğü için ABD, bölge ülkelerine destek vermeye karar vermiştir (Ertem, 2009, s. 383).

Almanya'nın yenilgisi ile sonuçlanan savaşta Sovyetler Birliği, Türkiye 1925 yılında yapılmış "*Saldırgansızlık ve Tarafsızlık Anlaşması'nın*" revize edilmesine karşı çıkmış ve Türkiye'den ortak savunma paktı kurmakla birlikte toprak ve boğazlarda liman taleplerinin gündeme getirmiştir (Sander, 2016, s. 252). Türkiye ise bu baskılara karşı Batılı ülkelerden yardım arayışı içerisine girmiş ve kendine yönelik bu baskıları hafifletmeyi amaçlamıştır. ABD ile Rusya arasında çıkan çıkar çatışması, Türkiye'nin elini rahatlatmış ve Türkiye, ABD ile ilişkiler geliştirmenin yollarını aramıştır. Bu dönemde Washington büyükelçisi Mehmet Münir Ertegün'ün vefat etmesi üzerine *USS Missouri* gemisi ve olağanüstü bir ihtimamla ile cenazenin Türkiye getirilmesi, iki ülke arasındaki ilişkiler için bir dönüm noktası olmuştur. Sovyetler Birliği'nin baskısı altındaki Türkiye, yeni bir müttefik bulduğunu bizzat başbakan İsmet İnönü tarafından deklere edilmesi, Türkiye'nin Batı blokunda yer aldığının ifadesi olmuştur. ABD, Sovyetler Birliği'nin yayılmacı politikaları karşısında Türkiye'ye bir takım ekonomik ve askeri yardımlarda bulunarak Sovyet tehdidinden korumaya çalışmıştır (Yılmaz, 2015, s. 112).

Soğuk Savaş dönemi, gelişen yeni dünya konjonktüründe Türk–Amerikan ilişkileri başta ekonomik, askeri ve politik alanlar olmak üzere birçok işbirliği ve anlaşmaya tanıklık etmiştir. Bu dönemde Türkiye, Batı blokunun teşviki ile Bağdat Paktı gibi birçok askeri işbirliğine dahil olmuştur. Ayrıca iki ülke tarihinde bir ilk olan cumhurbaşkanları düzeyinde ziyaretler de bu döneme denk gelmiştir. Cumhurbaşkanı Celal Bayar, ABD'li başkan Eisenhower'in davetlisi olarak ABD'yi ziyaret eden ilk Türk Cumhurbaşkanı olmuştur. Bayar, Türk-Amerikan müşterek oturumunda Kongreye üyelerine hitap etmiş ve olağanüstü bir konuk olarak ABD'de ağırlanmıştır. Bu düzeyde ikinci resmi ziyaret başbakan Adnan Menderes tarafından 1959 yılında gerçekleştirilmiştir. Aynı şekilde Eisenhower da Türkiye'yi ziyaret eden ilk ABD

Cumhurbaşkanı olarak tarihe geçmiştir. Sovyetler Birliği bölgede yayılmacı ve tehditkâr bir politika izler iken iki ülkenin bir araya gelmesini ve karşılıklı ziyaretleri ikili ilişkilerde katalizör bir işlev görmüştür. Bu yakınlaşma ile birlikte Ortadoğu bölgesinde yeni ittifaklar kurulmuş ve güç dengeleri değişmiştir (Martin, 2009, s. 297).

3.2.3.1 Truman Doktrini ve Marshall Yardımları

Türkiye'nin 2. Dünya Savaşı sonrası gelirlerinin düşmesinden doğan açığı kapatmak ve Sovyetler Birliği tehdidine karşı mevcut bütçesini kullanmak istememesi, farklı kaynak arayışlarına girmesine neden olmuştur. Bu açığını kapatmak için Türkiye, ABD'ye başvurmuş ancak olumlu cevap alamamıştır (Ertem, 2009, s. 387). Ancak İngiltere savaş sırasında oluşan tahribatı gidermek için Yunanistan ve Türkiye'ye yaptığı yardımları durdurma kararı almış ve bu durumu müttefiki ABD'ye bildirmiştir. Türkiye ile Yunanistan'ın Sovyetler tehdidine karşı korunması gerektiğini ve bu görevi ABD'nin yürütmesi gerektiği görüşünü bildirmiştir. ABD kanadı ise zengin yer altı kaynaklarına ve stratejik konuma sahip bölgenin Sovyetler kontrolüne girmesi, ticaret yollarının tehlikeye düşmesine neden olacağı için bu sorumluluğu almayı kabul etmiş ve Türkiye ile Yunanistan'ı askeri ve maddi desteklerde bulunma kararı almıştır (Nye, 2020, s. 19).

Truman Doktrini, Sovyetler Birliği'nin Türkiye ve Yunanistan'ı tehdidine karşı askeri destek vermeyi öngören bir doktrindir. Truman doktrini, İngiltere'den doğan boşluktan sonra ABD'nin Ortadoğu bölgesine ilgisinin başladığı ve boşluğu doldurduğu dönemi ifade etmektedir. Avrupa'nın 2. Dünya Savaşı sonrası toparlanma sürecinde zorluk çekmesi ve Sovyetler Birliği propagandasına maruz kalması, ABD'ye daha kapsamlı bir plan olan Marshall Planını ilan etmeye zorlamıştır (Balıkel, 2017, s. 75). Ancak genel itibari ile Türkiye, fiziksel bir tahribata uğramadığı gerekçesi ile bu yardımlardan diğer ülkelere nazaran fazla yararlanamamıştır. Bu plan çerçevesinde Türkiye'nin aldığı yardımlar tarım ve ulaşım sektöründe kullanılmış olup Türkiye'nin tarımsal ürünlerinde ihracatının yükselmesine yardımcı olmuştur. Üretim sektörüne ağırlık verilmemesi ve askeri malzemelerin eski olması da bu yardımlara yapılan eleştiriler arasında gelmektedir (Yılmaz, 2015, s. 126).

3.2.3.2 Türkiye'nin NATO'ya Katılımı

Sovyetler Birliği'nin Doğu Avrupa ve Ortadoğu ülkelerinde yayılması, ABD'ye yeni bir blok oluşturmaya mecbur bırakmıştır. ABD, Batı Avrupa ülkelerini de içine alacak bir güvenlik kalkanı ve savunma paktı oluşturmak için 12 Avrupa ülkesini davet ederek Kuzey Atlantik Anlaşması Örgütü'nü (NATO) 1949 yılında kurmuştur (Balıkel, 2017, s. 78). Türkiye bu yeni paktın içinde yer almak için başvuruda bulunmuş ancak bu paktın Atlantik bir oluşum olduğu için Akdeniz ülkesi olan Yunanistan ve Türkiye'ye alamayacaklarını söylemişlerdir. Türkiye'nin çok partili sisteme geçmesi ve bölgesel birçok konuda Sovyetler Birliği'ne karşı Batı bloku ile hareket etmesi, Türkiye'nin üyeliğine sıcak bakılmasına neden olmuştur. Sovyetler Birliği'nin Varşova Paktını kurarak askeri bir tehdit olarak gün geçtikçe büyümesi, Batı blokunun genişlemesini zorunlu kılmıştır (Yılmaz, 2015, s. 129).

Türk-Amerikan ilişkilerinde bir dönem noktası olan NATO'ya karşı, Sovyetler Birliği'nin başını çektiği Doğu Bloku ise 1955 yılında Varşova Paktını kurduklarını ilan etmişlerdir. Türkiye, SSCB'nin tehdidinin arttığı bir dönemde Batı blokunda yer almak için fırsat kollamıştır. Dönemin Türkiye başbakanı Saraçoğlu, Türkiye'nin "*özgürlük, adalet ve insani değerler mücadelesinde Amerika Birleşik Devletleri ile ortak çalışmalar yapmaya istekli olduğunu*" ifade etmiştir. Bu fırsat soğuk savaşın sıcak savaşa dönüştüğü Kore yarımadasında 1950 yılında meydana gelmiş ve Türkiye, NATO bünyesinde Kore savaşına 5090 asker göndermeyi kabul etmiştir. Türkiye'nin bu kararı ve Kore'de göstermiş olduğu askeri başarı, NATO ülkelerinde takdirle karşılanmış ve savaş sırasında Türkiye günümüze kadar devam edecek olan NATO üyeliğine 1952 yılında davet edilmiş ve aynı yıl TBMM, bu daveti oylayarak kabul etmiştir. Böylece Türkiye, zamanla Batı blokunun askeri oluşumu olan NATO'nun en önemli güçlerinden birisi hâline gelmiştir (Türkmen, 2009, s. 112).

3.2.4 Türk Amerikan İlişkilerinin Gerilemesi (1960-1980)

Türk-Amerikan ilişkileri, 1. Dünya Savaşı sonrası iki ülke arasındaki yakınlaşma neticesinde doruk noktasını yaşamıştır. Sovyet tehdidi devam ederken bölgede yaşanan gerilimler ve Türkiye'de dönemin başbakanının asılması ile sonuçlanan askeri darbe

gerçekleşmesi, ikili ilişkileri bozmuştur. Dünyada yükselen ABD karşıtlığı, Türkiye'de de sol eksenli grupların yükseliş ile birlikte daha fazla hissedilmeye başlamıştır. ABD ile SSCB arasında yükselen gerginlik, kendini tüm dünyaya hissettirmekteydi. Ekim 1962 yılında Küba krizi olarak bilinen krizin patlak vermesi üzerine ABD başkanı Kennedy'nin Türk makamlarına sormadan İncirlik üssüne Jüpiter füzelerini yerleştirmiş olduğu bilgisi, iki ülke ilişkilerinde soğuk duş etkisi yaratmıştır (Martin, 2009, s. 297). ABD söz konusu füzeleri, pazarlık konusu edip Türkiye'ye sormadan söküp çekmesi, iki ülke arasında tansiyonu yeniden yükseltmiştir (Doğan & Şeşen, 2019, s. 817).

Aynı yıllarda Kıbrıs adasındaki Türklere yönelik katliamları durdurmak üzere Türkiye'nin inisiyatif alarak başlattığı "*Kıbrıs Barış Harekatı*" sonrası ilişkiler iyice yavaşlamış ve gerilmesine neden olmuştur. Türkiye, Kıbrıs adasına uluslararası hukuktan aldığı yetki ve darbe girişimine maruz kalmış Rum lider III. Makarios ile Kıbrıs Türk halkının daveti üzerine 1974 yılında adaya askeri bir harekat düzenlemiştir. Zira bu harekat daha önce planlanmışa ama Johnson'un itirazı üzerine ertelenmek zorunda kalmıştır. Türkiye'nin bağımsız bir şekilde hareket ederek askeri hareketi gerçekleştirmesi, Batılı müttefiklerini kızdırmıştır. Bunun üzerine ABD kanadı, 1975 yılında Türkiye'ye ambargo tasarısını onaylamış ve yürürlüğe sokmuştur. Türkiye ise bu ambargolara sessiz kalmamış ve ABD'nin Türkiye'deki üslerine el koymuş ve tüm imtiyazları kaldırmıştır (Kirişçi, 2000, s. 70). Bu olaylarla birlikte Türkiye, ABD dostluğunun kırılgan olduğunu anlamış, SSCB ve Arap dünyası ile ilişkiler geliştirmenin yollarını aramıştır (Brown, 2007, s. 91).

3.2.4.1 Kıbrıs Olayları ve Barış Harekatı (1962-1974)

Akdeniz'in 3. büyük adası konumundaki Kıbrıs adası, tarih boyunca deniz ticareti yolu üzerinde yer aldığı için Akdeniz'in en önemli istasyonlarından birisi hâline gelmiştir. Bu özelliği nedeni ile bölge üzerinde hakimiyet kurmak isteyen birçok devlet tarafından işgal edilmek ve yönetilmek istenmiştir. II. Selim tarafından fethedilen Kıbrıs adası, Osmanlı döneminde önemli bir deniz istasyonu görevi üstlenmiştir. İngiltere, 1882 yılında Osmanlı devletinden kiraladığı Kıbrıs adasını, I. Dünya Savaş'ından doğan boşluktan yararlanarak işgal etmiştir (Balıkel, 2017, s. 79). Ancak adanın sakinleri Rumlar ve Türkler, bu işgali kabul etmemiş ve zamanla karşı mücadele başlatmışlardır.

Bu mücadele zamanla adadaki taraflar arasında kanlı çatışmalara dönüşmüştür. Bu çatışmalara bir çözüm bulmak maksadıyla 1960 yılında Zürih Konferansı düzenlenmiş ve bu konferans sonucunda Kıbrıs Cumhuriyeti ilan edilmiştir. Bu cumhuriyetin ve anlaşmadan kaynaklı herhangi bir sorunun yaşanması durumunda Türkiye, Yunanistan ve İngiltere garantör ülkeleri olmuştur (Cankara, 2016, s. 19).

Bu anlaşma sonucu çatışmalar dinmemiş ve askeri gücü elinde bulunduran Rumlar sözlerini tutmayarak anlaşmadan doğan haklarını talep eden Türklere karşı etnik bir temizlik hareketine girişmişlerdir. Türkiye, Kıbrıs adasında yaşanan katliamları başta garantör ülkeler olmak üzere dünya gündemine taşımış ancak katliamları durduracak nitelikte bir sonuç alamamıştır. Bunun üzerine Türkiye, bu katliamlara sessiz kalan müttefiklerine rağmen askeri bir harekat düzenleyerek adaya asker çıkarmıştır. Kıbrıs olayları ile Türk-Amerikan ilişkilerinde bal ayı dönemi bitmiş ve yerine birçok meselede çatışan iki müttefik dönemine bırakmıştır. Türkiye'nin Kıbrıs adasındaki Türkleri koruma maksatlı askeri harekatı iplerin kopmasına neden olmuştur. ABD, 5 Şubat 1975 yılında Türkiye'ye ambargo uygulamasına karşın Türkiye ise 25 Temmuz 1975'te ABD ile Türkiye arasındaki "*Ortak Savunma ve İşbirliği Anlaşmasını*" tek taraflı olarak feshederek Türkiye'deki Amerikan üslerinin faaliyetlerini durdurmuştur. Ayrıca Türkiye, topraklarında bulunan ABD üslerine el koymuş ve ABD'den askeri varlığını sonlandırmasını istemiştir (Türkmen, 2009, s. 113; Bayer, 2018, s. 466).

3.2.4.2 Johnson Mektubu (1964)

Johnson Mektubu, Türkiye'nin Kıbrıs adasında Rum çeteleri tarafından Kıbrıslı Türklere karşı işlenen cinayet ve katliamları önlemek adına Zürih anlaşmasından aldığı yetki ile askeri bir harekat düzenleyeceği anlaşılması üzerine ABD başkanı Johnson tarafından kaleme alınmış bir mektuptur. Dönemin İnönü hükümeti, ABD büyükelçisinin elinden 5 Temmuz 1964 yılında daha sonraları "*Johnson Mektubu*" olarak bilinecek bir mektup almıştır (Çelik & Özgöker, 2020). Diplomatik nezaket kuralları dışında kaba ve sert bir üslupla yazılan bu mektupta ABD'li başkan Johnson, Türkiye'nin olası bir Kıbrıs adasına askeri harekatında ABD'nin silahlarının kullanılmasına müsaade edilmeyeceğini ve olası bir Sovyetler Birliği saldırısına karşı

ise yardımcı olmayacaklarını ifade etmekteydi (İnceoğlu, 2015, s. 96). Bu kriz üzerine İnönü, Johnson'un özel uçağı ile ABD'ye gitmiş ve ziyaret dönüşünde harekâtın olmayacağını ve karşılıklı olarak anlaşmalara sadakat gösterileceği mesajları verilmesi üzerine tansiyon düşmüştür (Yılmaz, 2015, s. 131).

Diplomatik teamüllere aykırı bir dille yazılan bu mektup, Türk-Amerikan ilişkileri tarihinde yeni bir başlangıcın habercisi olmuştur. Zira bu mektup krizi, iki ülke arasındaki iyi ilişkilerin bozulmasının ilk işaretleri olarak kabul edilmiştir. Nitekim bu mektuba karşı Türkiye, ABD'nin Vietnam savaşına destek vermeyerek tepkisini koymuştur. Ayrıca İnönü, "*yeni dünya düzeni kurulur ve Türkiye yerini alır*" diyerek Batılı müttefiklerine Türkiye'nin tavrını sert bir şekilde göstermiştir (Doğan & Şeşen, 2019, s. 817). Sovyet lider Stalin'in ölümünden sonra Türk yöneticiler, SSCB'nin yayılmacı politikasından vazgeçtiği ve Türkiye için artık tehdit olmaktan çıktığı görüşü ağır basmaya başlamıştır. Bu sebeple ABD'ye bağlı ya da mahkum bir Türkiye olmaktan öte çıkarları doğrultusunda hareket etmesi ve kendi kendine yeten bir ülke olma düşünceleri, bürokrasi ve askeriyede yaygın görüş olmaya başlamıştır. Türkiye mektup hadisesi ile birlikte ABD ile SSCB ilişkilerinde denge politikası izlemeye başlamıştır (Brown, 2007, s. 107).

3.2.4.3 Haşhaş Ekim Krizi (1968-1975)

Türk kültüründe geleneksel bir gıda ürünü olan haşhaşın uyuşturucu maddesi olarak kullanılması ve suç örgütleri tarafından ticaretinin yapılması, ciddi bir toplumsal ve sağlık sorunu hâline getirmiştir. Özelliklede maddeye bağımlılık olgusunun Batı ülkelerinde her geçen gün daha fazla yaygınlaşması, siyasi bir tartışmaya dönüşmüştür. Haşhaştan kaynaklı uyuşturucu maddelerin ülke genelinde ticaretinin ve kullanım oranının düşürülmesi, haşhaş ekimine bağlanmıştır. Bu maddenin ticareti ve ekimi engellemeye yönelik bir takım tedbir alınması, siyasetçilerin masasına gelmiştir. Özelliklede ABD'de bu sorunun evrensel bir sorun olduğu ve küresel işbirliğine ihtiyaç duyulduğu görüşü baskın bir görüş olması nedeni ile geçiş ve üretici bir konumda olan Türkiye'ye gözlerin çevrelemesine neden olmuştur. Basın yayın organlarının sürekli bir şekilde Türkiye aleyhindeki yayınları ile lobilerin baskısı sonuç getirmiş ve Türkiye'nin

ABD kamuoyunda bu mücadelenin en önemli istasyonlarından birisi olarak görülmesine ve dikkatlerin üzerine çevrilmesine neden olmuştur (Okumuş, 2018, s. 109).

Başta ABD olmak üzere Batı toplumlarında artan uyuşturucu kullanımı ve bu kullanıma bağlı olarak ölümlerin yaşanması, haşhaş ekimini ve ticaretini siyasetin de gündemine taşınmasına neden olmuştur. ABD toplumunda haşhaş ekimi ile ilgili yapılan tartışmalar, bir dizi önlemlerin hayata geçirilmesi ile sonuçlanmıştır. Bunlardan birisi de Türkiye'nin aralarında bulunduğu bir grup ülke sathında haşhaş ekiminin yasaklanması düşüncesi idi. Bu bağlamda ABD'li yetkililer bu yasağı görüşmek ve hayata geçirmek için Türkiye'ye bir takım ziyaretler gerçekleştirmişlerdir. Bu ziyaretlerin sonuç vermemesi üzerine bu sorun, NATO toplantılarında da gündeme gelmiştir. Ancak Türkiye, önemli bir tıbbi ve gıda kalemi olması yanında haşhaş üretiminden kaynaklı gelirlerini kaybetmemekle birlikte dönemin siyasetçileri seçmen desteğini yitirme endişesi ile bu yasağı tam anlamıyla uygulamak yerine kısıtlamalar ve geniş kapsamlı denetim düzenlemeleri yapmayı tercih etmişlerdir (Gürses, 2015; Örmeci, 2020).

Türkiye'nin haşhaş ve afyon ekim alanlarının miktarını azaltması ve denetimleri sıkılaştırması, ABD'li yöneticileri tatmin etmemiştir. ABD başkanı Nixon'un haşhaş ekimini tamamen yasaklama tekliflerinde ısrar etmesi üzerine haşhaş meselesi, iki ülke arasında yeni bir krizin tetikleyicisi olmuştur. Türkiye kanadı yasak meselesini, giderek egemenliğini ilgilendiren bir mesele olarak algılanması yanında bağımsız bir ülkenin içişlerine karışma girişimi olduğunu beyan eder iken ABD kanadı ise insanlık sağlığını ilgilendiren bir mesele olarak gördüğü için daha fazla baskı ve ambargo tehdidini dile getirmeye başlamıştır (Okumuş, 2018, s. 111). Demirel hükümeti, NATO üyesi olan iki ülkenin birbirine karşı yaptırım uygulama söylemlerinin iki ülke ilişkilerine zarar vereceğini ve bu sorunun diyalog yolları ile yatıştırılması ve zamanla da çözüme kavuşacağı düşüncesi ile açık kapı bırakmasına karşı ABD, tehdidin şiddetini her geçen gün daha da artırmaktaydı. Türkiye'nin ülke genelinde yasağa yanaşmamasına karşı ABD tarafının yasak konusunda diretmesi, iki ülkenin birbirine karşı ambargo uygulaması ile sonuçlanmıştır (Balıkel, 2017, s. 111)

Haşhaş ve Afyon ekim sorunu, iki NATO üyesini karşı karşıya getirmiş ve iki ülke arasında yeni bir krize neden olmuştur. Ancak Türkiye'de askeri muhtıra sonucu

iktidar değişikliği yaşanmış ve yönetime teknokrat bir iktidar olan Erim hükûmeti gelmiştir. Erim hükümeti haşhaş ve afyon ekimini ülke genelinde yasaklama kararı alması, ABD tarafından memnuniyetle karşılaşılmış ve söz konusu sorunun 1971 yılında çözülmesine yardımcı olmuştur. ABD ise yasaktan dolayı doğacak Türk çiftçilerine 35 milyon dolarlık bir yardım paketi açıklamıştır. Ancak bu yardımın çok az bulunması ve 1973 yılında iktidara gelen Ecevit-Erbakan hükümeti, bu yasağı kaldırmaya yönelik açıklamalar yapması nedeni ile kriz, yeniden alevlenmiştir. ABD'de iktidarda bulunan Ford yönetimi, Kongre'nin Türkiye'ye karşı aldığı bir dizi ambargoları müzakerelere devam edildiği gerekçesi ile uygulama konusunda yavaş davranmıştır. Ancak 1974 yılında gerçekleşen Kıbrıs Barış Harekatı, Ford yönetimine karşı kamuoyu ve lobi baskılarının yeniden artmasına yol açtığı için Türkiye'ye karşı bir dizi askeri ve ekonomik ambargoları öngören yasa teklifini imzalamak zorunda kalmıştır (Okumuş, 2018, s. 115).

İki NATO müttefiki arasında karşılıklı yaptırım ve ambargoların uygulanması, iki ülke arasındaki siyasi, askeri ve ekonomik ilişkilere zarar vermesine yol açmıştır. Diğer bir yandan uyuşturucu kullanımında ve ticaretinde haşhaş ekiminin uyuşturucu ile mücadelede yeterli bir sonuç vermemesi yanında Türkiye'nin almış olduğu tedbir ve yeni mücadele yöntemleri, iki ülke arasında güvenin yeniden tesis edilmesine yardımcı olmuştur. Ayrıca Yunanistan'da yaşanan darbe sonucu Yunanistan'ın NATO'nun askeri kanadından ayrılması ile NATO'nun güney ayağının önemli saç ayaklarından birisinin kaybetmeleri neden ile ittifak içinde tartışmaların yaşanmasına neden olmuştur. Bu tartışma çerçevesinde haşhaş ve afyon ekimi ile Kıbrıs krizi sorunları yüzünden ikinci ayağı olan Türkiye ile sorun yaşamakta olan ABD, ikinci bir kaybın yaşanmasını göze alamamıştır. Bu kayıp kaygısı ilaveten Türkiye'nin yerinde tedbirleri, iki ülke arasında uygulanan anlamsız ambargo ile haşhaş ve afyon ekimi sorunu zamanla ortadan kalkması ile sonuçlanmıştır (Gürses, 2015).

3.2.5 Türk-Amerikan Yakınlaşması (1980-1990)

Türk siyaseti ve kamuoyunda 1970'lı yıllarda sürekli artan Amerikan karşıtlığı, ABD'nin Türkiye'ye karşı bir dizi askeri ve ekonomik ambargo uygulaması ile tavan

yapmıştır. Sovyet Birliği'nin tehdidi devam ederken NATO üyeleri birbirilerine karşılıklı ambargo uygulaması, ittifika ve her iki ülke menfaatlerine de olumsuz sonuçları olmuştur. Her iki ülke çıkarlarına ters düşen bu ambargonun kaldırılmasını dönemin başbakanı Ecevit, ABD Başkanı Ford'a "*Sovyet tehdit devam ederken ambargo neden devam ediyor"* diyerek ambargonun anlamsız olduğunu ve iki ülke ilişkilerine zarar verdiği yönündeki konuşması sonrası ve Kıbrıs sorununun etkisi zayıflaması üzerine 1978 yılında karşılıklı olarak ambargoların kaldırılmasını sağlamıştır (Balıkel, 2017, s. 101). Gergin geçen bir dönemden sonra karşılıklı iyi niyet belirtilerinden sonra iki ülke ilişkilerinde yeniden bir yakınlaşma dönemi başlamıştır (Bayer, 2018, s. 466).

Ortadoğu bölgesi, ABD lehine güç kaymasından sonra bir türlü durulmamış ve her iki ülkeyi yakından ilgilendiren bir takım yeni gelişmelerin yaşanmasına sahne olmuştur. Aynı dönemlerde Sovyetler Birliği'nin yayılmacı politikası kapsamında Afganistan'ı işgal etmesi ve Humeyni'nin 1979'da gerçekleştirdiği "*İslami Devrim*" gibi bir takım olayların patlak vermesi, ABD'yi rahatsız etmiş ve iki müttefikin yeniden yakınlaşmasına neden olmuştur (Balıkel, 2017, s. 112). Humeyni devrimi, ABD'nin eski müttefiki Şah Muhammet Rıza Pehlevi'ye karşı yapılmış ve bölgedeki diğer müttefiklerine sıçraması ihtimali, ABD'nin ulusal çıkarlarına aykırı görüldüğü için ABD önlemler almış ve Türkiye ile ilişkilerinde dikkat ve önemi artırmıştır. Türkiye'de artan "*Sağ-Sol, Alevi-Sünni*" çatışmasından doğan anarşik olaylar sonucunda 1980 yılında Kenan Evren ve arkadaşları tarafından askeri bir darbe yapılması, dönem ilişkilerine yön veren olaylar olmuştur (Babacan, 2018, s. 28).

Türkiye'de demokratik hayata geçici bir süreliğine ara veren darbe yönetimi, yerel ve küresel baskılar sonucu demokratik siyasi hayata geçişe izin vermiş ve iktidarı, demokratik yollarla seçilen Turgut Özal'a devretmiştir. Turgut Özal, dış dünyaya açılmış ve serbest piyasa anlayışını benimseyerek ABD ile iyi ilişkiler geliştirmiştir. ABD ise bölgeyi, 1980 yılında patlak veren İran-Irak savaşı sonrası yakından takip ettiği ve Türkiye'nin yardımlarına ihtiyaç duyduğu için Özal ile iyi ilişkiler içerisine girmiştir. Bu dönemde ABD, Türk-Amerikan ilişkilerinde önemli bir yere sahip DECA anlaşmasını yapmıştır. ABD, Türkiye'ye hem askeri hem de ekonomik yardımlarda bulunarak Özal'ın Batılı sisteme entegrasyonunu desteklemiştir. İran–Irak savaşı sonrası Saddam Hüseyin'in 2 Ağustos 1990 tarihinde Kuveyt'e saldırması, Ortadoğu

bölgesinde dengeleri yeniden değiştirmiş ve Türkiye'nin önüne yeni fırsatlar ve tehditler getirmiştir (Güven, 2005, s. 343) (Martin, 2009, s. 299).

Saddam yönetimindeki Irak, İran ile savaşında düşmüş olduğu ekonomik yükü hafifletmek için doğal uzantısı olarak gördüğü Kuveyt'e askeri bir saldırı düzenlemiştir. Bu saldırı, Batılı ülkeleri harekete geçirmiş ve ABD öncülüğünde bir Koalisyon oluşturulmasının yolunu açmıştır. Bu koalisyona Türkiye de davet edilmiş ve Özal bu daveti kabul ederek Koalisyonun bir parçası olmuştur. Özal, bu bağlamda 17 Ocak 1991 tarihinde başlatılan 1. Körfez Savaşı'na Türkiye-Irak sınırlarının kapatılması, Koalisyon güçleri ile askeri işbirliği, İncirlik gibi üslerin kullandırılması ve Kerkük-Yumurtalık petrol boru hattının vanasının kapatılması gibi tedbir ve uygulamalarla Koalisyona destek vermiştir (Brown, 2007, s. 87). Bu destek karşılığında Türkiye, ABD'den askeri ve ekonomik yardımlar almış ve ikili ilişkilerin geliştirilmesinde Türkiye, önemli bir fırsat yakalamıştır. Ayrıca George H. Bush, Türkiye'yi ziyaret ederek ABD'nin Türkiye'ye vermiş olduğu önemi bir kez daha göstermiştir (Türkmen, 2009, s. 113).

3.2.6 Soğuk Savaş Sonrası Türk Amerikan İlişkileri (1990-2000)

Soğuk savaş ve Sovyetler Birliği'nin dağılması sonrası, Türk-Amerikan ilişkilerinde Türkiye'nin önemi, Yunanistan ve İsrail lobisinin aksine askeri gücü ve jeo-politik konumundan gelmektedir. Türkiye'nin NATO'ya girmesi ile birlikte askeri gücü, Batı savunma ve güvenlik sistemine entegre olmuş ve ön cephe işlevini görmeye başlamıştır. Bu olgu kendini Sovyet Birliği'nin yayılmasına ve 1979 yılında İran'da gerçekleşen İslâmî Devrimin ihracını engelleme konusunda bir kez daha göstermiştir. ABD, Türkiye ve Yunanistan'ı, Sovyet istilasından korumak için askeri ve ekonomik destekler yapmıştır. Özelliklede bu döneme damgasını vuran 1. Körfez Savaşı'nda Türkiye, Özal'ın proaktif politikaları ile ABD bloku ile hareket ederek kilit bir rol oynamış ve ABD için vazgeçilmez stratejik bir müttefik olduğunu bir kez daha kanıtlamıştır (Kardaş, 2011, s. 30) (Athanasspoulou, 2001, s. 144).

Soğuk Savaşın bitmesi ile birlikte 1. Körfez Savaşında Saddam Hüseyin'e karşı Türkiye, hava ve kara sahasını kullandırarak önemli bir rol oynamış ve rolünün önemine binaen dönemin ABD başkanı George Bush, Eisenhower'in 1959 yılında yapmış olduğu

ziyaretten sonra Türkiye'yi ziyaret eden ilk ABD'li başkan olmuştur. Bu ziyaret aslında Türkiye'ye verilen önemi ve bölgesel konularda gördüğü işlevi göstermek mahiyetinde idi. Bu bağlamda Türkiye'nin savunma sistemini geliştirmesi gündeme gelmiş ve 1980 yılında imzalanan Savunma ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması (DECA) kapsamında Bush, askeri ve maddi destek vaatlerinde bulunmuştur. Bu ilişkiler, Bill Clinton döneminde de güçlü bir şekilde devam etmiş ve Türkiye'nin yalnızca Ortadoğu değil aynı zamanda Kafkaslar, Balkanlar ve Orta Asya'da ABD için stratejik bir müttefik olduğunun altı çizilmiştir (Türkmen, 2009, s. 113).

Türkiye, 1990 ile 2000 yılları arasında ABD ile 1. Körfez Savaşı, Somali, Bosna, Kosova'da askeri işbirliği yaparak politik, askeri ve ekonomik yakınlaşmasını perçinlemiştir (Babacan, 2018, s. 35). Ancak Bill Clinton döneminin ise en belirgin özellikleri "*Çekiç Güç"* tartışmaları ve 1999 Marmara depremi olmuştur. ABD başkanı Clinton, Türk yetkililerle görüşen en çok ABD'li başkanlarıdan biri olarak tarihe geçmiştir. Özelliklede Marmara Depreminde Türkiye'yi ziyaret ederek Türk kamuoyunda takdir edilmiştir. Ancak aynı durum *Çekiç Güç* tartışmalarında söylenmesi kolay değildir. PKK terör eylemlerinin tırmandığı 90'lı yıllarda yaşanan *Çekiç Güç* tartışmaları ve Türkiye'nin terör karşı vermiş olduğu mücadele kapsamında PKK'ya karşı aşırı güç kullanmasına tepki olarak ve Ermeni ile Rum lobilerinin baskısı neticesinde Sikorsky Black Hawk Helikopterinin 1994 yılında ABD Kongresi tarafından satışının iptal edilmesini ve Pentagon kanadında ise 1995 yılında satışın onaylanmamasını sağlamıştır (Athanasspoulou, 2001, s. 151).

Soğuk Savaş ve SSCB tehdidinin ortadan kalkması sonrası iki ülke arasındaki ilişkinin geleceği hakkında belirsizlik kısa bir süre içerisinde kendini stratejik müttefikliği bırakmıştır. Türkiye, ABD ile birlikte 1. Körfez Savaşında hareket etmenin yanında Osmanlı coğrafyasında yaşanan birçok güvenlik sorununa da birlikte el atmıştır. Yugoslavya'nın dağılması sonrası doğan otorite boşluğundan yararlanan Balkan ülkeleri, ardı sıra bağımsızlıkların ilan etmişlerdir. Bu ülkeler arasında Müslüman Boşnakların çoğunluk teşkil ettiği Bosna ve Hersek de bulunmaktaydı. Ancak Sırplar, Müslüman Boşnakların bağımsızlık taleplerini kanlı bir şekilde karşılık vermesi üzerine Türkiye, ABD ile hareket ederek bu katliamların durmasını sağlamıştır. Ayrıca Türk askeri birlikleri, Arnavutluk-Sırbistan sınırı boyunca, Kosova'daki şiddet sonucu yerlerinden olan mültecilere karşı güç kullanmasından dolayı Sırbistan'ı

caydırma çabalarına katılmıştır. Sırplar, kuvvetlerini Kosova'dan çekmeyi kabul etmeleri üzerine Temmuz 1999'da Türkiye, dönen mültecilere yardım etmek ve barışı koruma operasyonunu desteklemek üzere askeri birlik göndermiştir (Powaski, 2019, s. 75).

Türkiye'nin siyasi istikrarsızlığı ile ekonomik kriz yanında terör eylemleri ile çalkalandığı bir dönemde ABD'li başkan Bill Clinton, birçok Türk siyasi liderini kabul ederek desteğini ifade etmiştir. Türkiye'nin ekonomik kriz yüzünden aradığı kredileri bulmasında ve PKK terör örgütü elebaşı Abdullah Öcalan'ın yakalanmasında yardımcı olan Clinton yönetimi, Türkiye'ye sürekli bir şekilde siyasi ve ekonomik destek verme gayretleri içinde olduğunu göstermiştir. Nitekim Clinton 1999 Türkiye ziyaretinde, Türkiye ile ABD arasındaki ilişkiyi ilk defa "*stratejik müttefiklik*" tabirini kullanarak geldiği noktanın önemine işaret etmiştir. Türkiye'de ise ekonomik kriz sonrası iktidara AK Parti yönetimi gelmiştir. George W. Bush döneminde ABD'de meydana gelen ve 11 Eylül olayları olarak bilinen Dünya Ticaret Merkezine saldırlar, birçok dengeyi ve ilişki şeklini değiştirmiştir. Türkiye'de iktidar değişikliği ve ABD'de 11 Eylül saldırılarının yaşanması, iki ülke ilişkilerinde yeni bir sayfanın açılmasına neden olmuştur (Güven, 2005, s. 346).

Soğuk savaş döneminde iki ülke arasında gelişen ilişkiler genellikle savunma ve ekonomik yardımlar başlıkları altında yaşanmıştır. Türkiye, Batı blokunda yer almayı tercih etmesi nedeni ile bölge ülkelerinden yer yer uzaklaşmış ve ihtilaflara düşmüştür. SSCB'nin dağılması sonrası Batı bloku ile ilişkilerin geleceğinin belirsizliği yanında SSCB'nin dağılması sonrası bağımsızlığını ilan eden ülkeleri ile nasıl bir ilişki geliştirileceği konusu da ilk anda belirsizlik göstermiştir. Zamanla birlikte Batı bloku ile ilişkiler ekonomik ve politik işbirlikleri düzleminde gelişmiştir. SSCB üyesi ya da nüfuzu altındaki ülkelerle ise Türkiye, kültürel, ekonomik ve sosyal politikalar başlıkları altında ilişkilerini geliştirmiştir. Zira Türkiye'nin bu ülkelerin çoğu ile dini, kültürel, mezhepsel, tarihi ve etnik bağı ve yakınlığı bulunmaktadır. Bu yakınlık ise bu ülkelerle ilişkilerin gelişmesinde yardımcı roller oynamıştır. Bu bağlantılar ABD'nin de işine gelmiş ve Türkiye'nin bu ülkelerle ilişkiler geliştirmesini desteklemiş ve alan açmıştır (Martin, 2009, s. 299).

3.3 AK Parti Dönemi Türk-Amerikan İlişkileri (2000-2016)

Türk-Amerikan ilişkileri, ilk temasın kurulduğu günden beri lineer bir çizgi takip etmemiştir. Sürekli bir şekilde ikili ilişkilerde, bir takım gerilim sahneleri meydana gelmiştir. Aynı gerilimli günler, Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulduğu 1923 yılından beri en çok iktidarda kalan AK Parti hükümeti döneminde de yaşanmıştır. AK Parti döneminde Türk-Amerikan ilişkileri, inişli–çıkışlı bir grafik çizmiştir. Bu ilişkilerin her iki devletin, yönetim ve liderler yapısının yanında liderlerin ilişkisi, ideolojisi ve amaçlarındaki farklılıklarla birlikte gündelik gelişen olaylar karşısındaki yaklaşımlar ve okuma farklılıkları, iki ülke arasında krizlere ya da yakınlaşmalara neden olmuştur (Kardaş, 2011, s. 32).

AK Parti iktidarı, Bush, Obama ve Trump olmak üzere Amerikan yönetiminde farklı mizaçları olan birçok lider ve bürokratla birçok bölgesel ve küresel savaş ve krizleri yönetmek zorunda kalmıştır. Bölgede yaşanan savaş ve krizlerin süresi ve etkisi bakımından uzun sürmesi neden ile iktidar ve yöneticilerin değişikliğine rağmen bir takım olaylar, ikili ilişkilere olumsuz bir şekilde etki etmeye devam etmiştir. Ayrıca iktidar değişikliklerine bağlı olarak yaşanan olaylara ve krizlere yaklaşım ve önceliklerin de değişmesi, iki ülkenin yakınlaşmasında ve normalleşmesinde pürüz çıkaran hususlar olarak görülmektedir (Parris, 2009).

3.3.1 Bush Dönemi Türk-Amerikan İlişkileri

Küresel bir terör örgütü olan El-Kaide'nin 11 Eylül 2001 tarihinde Pentagon binasına ve Dünya Ticaret Merkezine terör saldırıları düzenlenmesi, dünyadaki birçok dengeyi değiştirmiştir. Şüphesiz bu saldırıların sonucunda en çok etkilenen ilişkilerin başında Türk-Amerikan ilişkileri gelmektedir. ABD başkanı Bush Kongre'de yaptığı konuşmada, ABD egemenliğine ve ulusal güvenliğine yapılmış bir saldırı olarak telakki ettikten sonra buna karşılık vermek için küresel terörizm ve kitle imha silahları ile mücadele kapsamında Irak, İran ve Kore'yi şer ekseni ülkelerine aldığını duyurmuştur. Türkiye, ABD'nin maruz kaldığı terör saldırılarına karşı ortak kaygılar taşıdığını duyuran ilk ülkelerden birisi olmuştur. ABD, bu küresel terörizm ile mücadele etmek için İngiltere, Polonya, Avustralya ve İspanya'nın katıldığı çok uluslu askeri bir

koalisyon oluşturmuştur. Bu kapsamda ABD önderliğindeki Koalisyon Güçleri, Afganistan ve Irak'a askeri operasyonlar düzenlemiş ve bu iki ülkeyi işgal etmek suretiyle rejimlerini değiştirmiştir (Küçük, 2013).

Afganistan'da yaşanan iç savaştan yararlanan ve kendi otoritesini oluşturan El-Kaide'ye yönelik operasyonlara ve ABD'nin Afganistan işgaline önemli bir ölçüde kimse ses çıkarmamıştır. Türkiye de Afganistan savaşında ISAF bünyesinde askeri birlikler göndermiş ve terörle mücadeleye destek vermiştir. Ancak aynı durum Irak savaşında söz konusu olmamış ve Türk-Amerikan ilişkilerinde bir takım ciddi kırılmalara neden olmuştur. Türkiye'de yeni iktidara gelmiş ve İslami yöneliş yüksek olan AK Parti içerisinde Irak'a yönelik askeri operasyonda, Türkiye'nin alacağı pozisyon hakkında ciddi tartışmalar yaşanmıştır. Tezkerenin TBMM'ye sunulmadan önce Türkiye'nin hassasiyetlerini ve bu operasyondan doğacak zararları telafi edecek bir paket üzerinde konuşmak üzere Türk heyeti ABD'ye gitmiştir. Türk heyetinin ABD'de sıkı pazarlıklar sonucu, şekillenen tezkere 1 Mart günü TBMM'ye sunulmuştur. AK Parti, tezkereyi geçirecek yeterli çoğunluğa sahip olmasına rağmen grup kararı almamış ve milletvekillerini serbest bırakmasıyla tezkere geçmemiş ve iki ülke arasında derin bir krizin ve güvensizliğin yaşanmasına sebep olmuştur (Babacan, 2018, s. 25).

Bush döneminde Türk-Amerikan ilişkilerini etkileyen başka bir unsur ise "*Büyük Ortadoğu Projesi (BOP)*" olmuştur (Ekşi, 2016). Bu proje George W. Bush'un Ulusal Güvenlik Danışmanı Condoleezza Rice'ın 7 Ağustos 2003 tarihinde Washington Post'ta yayınlanan "*Ortadoğu'nun Dönüşümü*" başlıklı makalesinde, *Büyük Ortadoğu* projesinin amacını; "*40 milyonluk bir nüfusa sahip olan İspanya'dan daha az GSYİH'sı olan ve 300 milyondan daha fazla bir nüfusa sahip olan 22 ülkede siyasi ve ekonomik dönüşüm gerçekleştirilmesi, özgürlük açığını giderilmesi ve daha fazla demokrasi, hoşgörü ve refah sağlanması*" şeklinde açıklamıştır. Bu projede ise Türkiye'nin jeopolitik konumu nedeniyle BOP projesi kapsamında önemli bir yere yerleştirilmiştir. Türkiye, hem Müslüman hem de laik bir ülke olması neden ile ABD açısından bu projede model bir ülke olarak görülmüştür. Türkiye, karşılıklı fayda gördüğü için bu proje içerisinde yer almayı kabul etmiş ve destekler mahiyette açıklamalarda bulunmuştur. Ancak zaman ve koşulların değişmesi ile birlikte bu proje her iki ülkenin de gündeminden düşmüştür (Dağcı, 2012, s. 6).

Türk-Amerikan ilişkilerinde 1 Mart tezkeresi, belirleyici bir kriz olmuş ve birçok anlaşmayı ve münasebeti olumsuz bir şekilde etkilemiştir. Ancak George W. Bush'un 4 Kasım 2004'te ikinci kez başkanlık seçimini kazanması üzerine Türk-Amerikan ilişkilerinde yeni bir dalgalanma yaşanmıştır. Abdullah Gül ile Condoleezza Rice arasında 5 Temmuz 2006 tarihinde imzalanan "*Ortak Vizyon ve Yapılandırılmış Diyalog Belgesi*", ilişkilere ivme kazandırmıştır (Dağcı, 2012, s. 3). Söz konusu bu belgede iki ülkenin birçok bölgesel ve küresel alanda işbirliği ve ortak hareket etmesi öngörülmmüştür. Bu belgede her iki ülke de demokratik yöntemler ile Orta Doğu'da barış ve istikrarı teşvik etmek üzere ortak kaygılarla birlikte çalışma sözü vermişlerdir. Ayrıca İsrail-Filistin çatışmasını, iki devletli bir çözüm temelinde çözmek için uluslararası girişimlere müdahil olmak suretiyle Arap-İsrail çatışmasının kalıcı bir şekilde çözüm çabalarının desteklenmesini kararlaştırmışlardı (Ekşi, 2016).

*Ortak Vizyon ve Yapılandırılmış Diyalog Belgesi'*nden anlaşılan diğer bir husus ise Irak'ın toprak bütünlüğü, istikrarı ve refahının artırılması ve BM himayesinde Kıbrıs sorununun adil ve kalıcı, kapsamlı ve karşılıklı olarak kabul edilebilir bir şekilde çözüme kavuşturulmasının desteklenmesi ve bu bağlamda Kıbrıslı Türklerin tecritine son verilmesi üzerinde anlaşmışlardı. Enerji güvenliği ile başta PKK olmak üzere terörle mücadele konusunda birlikte mücadele etme konusu da üzerinde anlaşılan maddeler arasında yer almıştır. Ancak Türkiye'nin Irak sınırları içerisinde PKK terör örgütüne karşı yaptığı askeri operasyonlara ABD'nin sıcak bakmaması ve karşı çıkması nedeni ile anlaşma başlamadan sona ermek zorunda kalmıştır. Köklü bir geçmişe sahip iki ülke ilişkileri Bush döneminde ara sıra yaşanan kriz ve kırılmalara rağmen bir şekilde yoluna devam etmesini de bilmiştir (Dağcı, 2012, s. 4).

3.3.2 AK Parti Dönemi Türkiye-ABD İlişkilerinde Yaşanan Bazı Krizler (2000-2016)

Uluslararası ilişkilerde devletler zaman zaman aralarında çıkar farklılıkları nedeni ile uyuşmazlıklara ve ihtilaflara düşmektedirler. Devlet yöneticileri, bu uyuşmazlıkları uluslararası ilişkilerde diplomasi, siyasi araç ve yöntemlerden yararlanarak çatışma ve savaşa varmadan çözüm bulmaları beklenmektedir. Beklentilere

rağmen uyuşmazlık ve ihtilaflar krizlere ve sınırlı ya da topyekûn savaşlara dönüşebilme ihtimali de vardır (Nye, 2016, s. 59). Devlet yönetimindeki karar vericileri ve birimleri, tehditler karşısında ulusal çıkarlarını koruyabilmiş ve herhangi bir kayba uğramadan ve askeri çatışmaya girmeden süreçten kazançlı bir şekilde çıkabilmişseler, kriz yönetiminde başarılı sayılmaktadırlar. Aksi takdirde çatışmaya sebep verecek ya da süreçten zararla ayrılmaları durumunda kriz yönetiminde başarısız sayılmaktadırlar. Nitekim Ak Parti de iktidarı döneminde başta ABD olmak üzere birçok ülke ile küresel ve bölgesel sorunlardan dolayı birden fazla krizle karşı karşıya kalmıştır (Aksu, 2018, s. 66).

AK Parti, iktidara geldiği tarihten itibaren komşularıyla "*sıfır sorun*" ve "*acıları paylaşma*" politikaları kapsamında birçok ikili ilişkiler geliştirmiştir (Özel, 2019, s. 8). Ancak bazı dönemlerde iradesi dışında bir takım küresel ve bölgesel olaylar cereyan etmiş ve bunların bazıları krizlerle sonuçlanmıştır. Bu politikalar bağlamında son dönem Türk-Amerikan ilişkilerinde birçok sorun yaşanmıştır. Bu sorunlar, doğal ve tarihi iki müttefikin ikili tüm münasebetlerinde travmatik etki yaratmıştır. Travmatik etki yaratan krizlerin başında 1 Mart tezkeresi ile Türk askerlerinin Süleymaniye'deki karargahının basılıp askerlerin onur kırıcı bir şekilde kafalarına çuval geçirmesi olayları gelmektedir. Zira bu iki olay, özelliklede askerler tarafından unutulmamış, ikili ilişkilerde kırılgan bir zemin yaratmış ve güven bunalımına neden olur iken Türk ve Amerikan heyetlerinin her karşılaşmasında gündeme gelmiş ve sonuçları olumsuz bir şekilde ilişkilere yansımıştır (Küçük, 2013).

3.3.2.1 1 Mart Tezkere krizi

ABD, 11 Eylül saldırılarından sonra dünyaya Irak'a savaş açma noktasında kararlığını göstermiştir. Bu kararlılık doğrultusunda Irak'a kuzey sahasından Türkiye cephesini ve güneydense Kuveyt ve Basra Körfez'den olmak üzere iki cepheden saldırlar düzenlemeyi planlamıştır. ABD öncülüğündeki Koalisyon Güçleri'nin Irak'ın kuzeyden girmesini öngören "*Asker Bulundurma ve Gönderme Tezkeresi*", 1 Mart 2003 tarihinde TBMM'ye sunulmuştur. AK Parti'nin yeterli sayıya sahip olmasına rağmen grup kararı almayarak oylamada milletvekillerini serbest bırakmıştır (Brown, 2007, s. 101). İslami hassasiyeti yüksek ve Barzani güdümünde olan bazı Kürt kökenli

milletvekilleri, tasarıya CHP ile birlikte ret oyu vermişlerdir. Zira Barzani, Kuzey Irak'ta otonom bir yönetim kurmanın planları içerisinde idi ve Türk askerlerinin kuzeyden gelmelerine sıcak bakmamaktaydı. CHP kanadı ise Irak'ı bölünme girdabına sokacağı, Irak devletinin alt yapısını çökerteceği ve milyonarca insanın ölmesine neden olacağı gerekçesi ile tasarıya ret oyu vermiştir (Babacan, 2018, s. 26).

Türkiye'nin politik sahasında yeni bir parti olan AKP, ilk genel seçimlerde tek başına iktidara gelmiş ve 5 aylık iktidarı döneminde ilk ciddi sınavı ile karşı karşıya kalmıştır. AK Parti genel başkanı R. Tayyip Erdoğan, siyasi yasaklı olduğu için oylama sırasında parlamentonun dışında bulunmaktaydı. AK Parti kanadı, PKK ile mücadelede, Türkmenlerin korunması ve zengin petrol yataklarına sahip Kerkük'ün Peşmerge'nin kontrolüne geçmemesi, Irak'ın yeniden şekillenmesinde rol alma ve ekonomik kayıplarının telafisi söz konusu olacağı için bu tezkeresinin geçmesini istemiştir (Ovalı, 2019, s. 169). Ancak tezkerenin Afganistan savaşından farklı birçok parametresi vardı. Öncelikle BM kararının bulunmaması ve oylamada etnik ve dini gerekçelerin ön plana çıkarılması, tezkerenin olumsuz sonuçlanmasına neden olmuştur. Tezkereye ret kararı, ABD kanadında şok etkisi yaratmıştır. Zira ABD kanadı böyle bir kararı beklememekteydi. Bu sebeple Türkiye'ye yığdıkları binlerce asker ve askeri araç-gerecini çekmek zorunda kalmıştır (Güven, 2005, s. 348).

ABD, Irak operasyonunun kuzey cephesinden müdahalesinin TBMM tarafından engellenmesi üzerine daha maliyetli ve riskli hale gelecek olması nedeniyle; Türkiye'ye diplomatik tepkiler göstermiş ve sonraki dönemde Türkiye ile olan savunma işbirliği ilişkilerini gözden geçirmiştir. ABD savunma bakan yardımcısı Paul Wolfowitz, "*Irak konusunda Türk Silahlı Kuvvetleri'nin kendisinden beklenen liderliği gösteremediğini*" söyleyerek öncelikle Türkiye Genelkurmay Başkanlığı'nı suçlamıştır. Wolfowitz açıklamalarında, AK Parti hükümetini de Saddam ile işbirliği yapma arayışından ve Şam ile Tahran'ı ABD'ye karşı cesaretlendiren girişimlerinden dolayı eleştirerek İncirlik'i kullanamamalarından dolayı üzüntü duyduklarını ifade etmiş ve Türkiye'nin hata yaptık diyerek ABD'ye yardımcı olması gerektiğini belirtmiştir. ABD, Wolfwitz açıklamaları üzerinden bir yandan özür talep etmiş diğer bir yandan Türkiye'ye gözdağı vermiştir. ABD, Türk Silahlı Kuvvetleri'ni kendi menfaatlerini engelleyen bir kurum olarak teşhis etmiş ve müteakiben Türkiye ile olan ilişkilerini bu teşhis üzerine inşa etmiştir (Bayer, 2018, s. 468).

Tezkere meselesi, iki ülke ilişkilerinde önemli bir hatıra olarak kalacağından kuşku yoktur. ABD, 1 Mart tezkeresi olayında ret kararının çıkmasında birçok hataya imza atmıştır. ABD tezkere meselesini yalnıza AK Parti ile müzakere etmiş ve finans destek planı üzerinden anlaşmıştır. Ülke yönetimindeki diğer aktörleri ihmal etmiş ve görüşmeleri tek taraflı yürütmüştür. Anlaşma kapsamında maddi destek dışında Irak'ın geleceği ve bölgesel konularda ortak hareket etme parametreleri, göz ardı edilmiştir. Bu tek taraflı ve finansal yardım temeline dayanan anlaşma, Türk toplumu nezdinde itibar görmemiştir. PEW[6] tarafından yapılan halk kamuoyu yoklamasında %94 oranında Türk toplumu, bu plana karşı çıkmıştır. Ayrıca BM kararı olmaksızın bir ülkeyi temelsiz iddialarla işgal etme girişimine hiç bir Türk devlet yetkilisi sorumluluk almak istememiştir. Amerikan'ın Türkiye ile ilişkilerini askeri yardım ve ekipman desteği ile sınırlı tutması, ülkenin ekonomik ve teknolojik olarak güçlenmesine yardımcı olmamıştır. Buna ilaveten ABD yardımlarını ülkenin demokratikleşme ve insan haklarına saygı duyması gibi sübjektif kriterlere dayandırması, ABD'nin Türkiye'nin iç işlerine müdahil olma algısı yaratmış ve Türk karar vericilerinin ABD ile ilişkilerinde mesafeli durmalarına neden olmuştur (Brown, 2007, s. 103).

3.3.2.2 Çuval Olayı

TBMM'de 1 Mart tezkeresinin reddedilmesi, Türk-Amerikan ilişkilerinde birçok krizi tetiklemiştir (Doğan & Şeşen, 2019, s. 820). Amerikan askeri birlikleri, 1 Mart tezkeresinin reddedilmesinden sonra Erbil ve Süleymaniye'de 1998 yılından beri bulunan Türk askerlerinin Irak'taki varlığından aşırı derecede rahatsız olmaya başlaması, olayın arka planında yatan neden olarak kabul edilmektedir. Zira bu krizin geleceği 22 Nisan 2003 tarihinde Türk yardım konvoyunun ABD askerleri tarafından alıkoyulması ve koruma görevi yürüten askerlerin tutuklanıp bir daha Irak'a girmemeleri yönünde bir muhtıra ile salıverilmesinden anlaşılmaktadır. Süleymaniye'de resmi görevli olarak bulunan Türk askeri birliğinin karargahı, Peşmerge rehberliğinde ABD askeri timi tarafından 4 Temmuz 2003 tarihinde basılmış ve 11 Türk askeri personelinin başına çuval geçirilmiş bir vaziyette alıkoyulmuştur. Bu olay toplumun

[6] Pew Research Center, Amerika Birleşik Devletleri merkezli bir düşünce kuruluşudur. Toplumsal sorunlar, kamuoyu yoklaması ve ABD'yi ve dünyayı şekillendiren demografik eğilimler hakkında bilgi sağlamakta ve aynı zamanda kamuoyu araştırması, demografik araştırma, medya içeriği analizi ve diğer ampirik sosyal bilim araştırmalarını yürütmektedir. The Pew Charitable Trusts'ın bir yan kuruluşudur. Merkezi Washington'da yer almaktadır.

tüm kesimlerinde büyük bir infial uyandırmış ve iki ülke arasındaki gergin ilişkilere bir gerginlik daha katmıştır. Yoğun telefon diplomasisi sonucu Türk askerleri, iki gün tutuklu kaldıktan sonra serbest bırakılmış ama ilişkilere derin bir iz bırakmıştır (Türkmen, 2009, s. 124).

Kamuoyunda "*Çuval Olayı"* olarak bilinen bu olaya karşı devlet yetkilileri tarafından ciddi bir tepki verilmemesi üzerine dönemin Başbakanı Erdoğan, bir takım eleştirilere maruz kalmıştır. Erdoğan ise "*ne notası, müzik notası mı veriyorsun*?" cevabı ile "*ortakları arasında bu tür sorunlar yaşanır, önemli olan bu sorunların giderilmesidir*" diyerek olay geçiştirilmesini sağlamıştır. Aynı şekilde ABD savunma bakanı Donald Rumsfeld, olayı hata olarak kabul etmiştir. Türkiye'den en üst düzey tepki ise, dönemin Ege Ordu Komutanı Hurşit Tolon, ABD'ye resmi bir ziyarette bulunduğu sırada olayın yaşanması üzerine ziyaretini yarıda keserek ülkeye dönmesi ile sınırlı kalmıştır. İki ülke yetkilileri, olayı yatıştırmaya çalışmışlar ancak bu olay Türk-Amerikan ilişkilerinde Johnson mektubundan sonra unutulması pek kolay olmayan olaylardan birisi olarak kayda geçmiştir. Zira Türk kamuoyunda bu olay, Amerikan karşıtlığının zirve yaptığı bir olay olarak kabul edilmektedir. Çuval olayı sonrasında yoğun bir şekilde Amerikan karşıtlığı; kitaplara, romanlara ve filimler dökülmüş ve ikili ilişkilere ciddi zararlar vermiştir (Küçük, 2013; Bayer, 2018, s. 468).

3.3.3 Türk-Amerikan İlişkileri Bağlamında AK Parti Döneminde Yapılan Bazı Açılımlar

Türkiye, AK Parti iktidarı döneminde AB ve ABD ile ilişkilerini sürekli bir şekilde rahatsız eden ve krizlere neden olan konular üzerinde kalıcı çözümler üretmek üzere bir takım girişim ve açılımlara sahne olmuştur. Ayrıca ABD Kongre ve Senato'suna Türkiye karşıtı başta Ermeni ve Rum lobilerinin baskılarını azaltmak ve iç işleyişini rahatsız etmemesi için AK Parti iktidarına yerel ve bölgesel konularda bir takım açılımlar gerçekleştirmesi yönünde uzmanlar tarafından bazı telkin ve tavsiyelerde bulunulmuştur. Bu bağlamda AK Parti, Rumların ve lobisinin baskısını azaltmak için Kıbrıs açılımı, Ermeni ve lobilerinin baskısını azaltmak için ise Ermenistan açılımı ve son olarak da Kürt ve Alevi açılımları ile insan hakları

savunucuları ve dünya çapındaki lobilerinin baskılarını azaltmaya ve bitirmeyi amaçlamıştır (Kirişçi, 2000, s. 87).

AK Partinin bu girişim ve açılımları, Türk toplumu nezdinde tam olarak destek elde edememiş, Türkiye'nin siyasi olarak iki kutba ayrılmasına neden olmuştur. Birinci kutup, Türkiye için kangren olan ve uluslararası camiada imajını kirleten olayları çözüme kavuşturup önünün açılmasını sağlamak gerektiği yönde tezleri savunur iken diğer kutup ise bu sorunların siyasi temellere dayandığı için çözümden öte lobilerin Türkiye'den bir takım tavizler koparmak amacı taşıdığı için herhangi bir çözüm çıkmayacağı ve halktan uzak talepler olduğu tezlerini savunarak karşı çıkmışlardır. Bu tezler ışığında bazı çevrelerin sorun ve kaostan beslendiği gerçeği, süreçlerin amacı dışına çıkmasına ve sorunların olduğu gibi devam etmesine neden olmuştur. Diğer bir yandan çözüm arayışların olumlu yanları olmuştur. Özelliklede Batı'da Türkiye karşıtı lobilerin yaratmış olduğu kötü Türk imajının düzeltilmesine ve ABD ile ilişki kanallarının canlı tutulmasına yardımcı olmuştur (Türkmen, 2009).

3.3.3.1 Kıbrıs Açılımı

Türkiye'nin Batı dünyası ile tüm resmi münasebetlerinde gündeminin daimi başlıklarından birisi de Kıbrıs meselesidir. Zira Kıbrıs meselesi, Yunanistan ile takip edilen ilişkilerden bağımsız bir şekilde düşünülmemesi gerekmektedir. 1999 Marmara depremi sonrası Yunan kurtarma ekiplerinin deprem bölgelerinde kurtarma faaliyetlerine katılması, iki ülke arasında buzların erimesine vesile olmuştur. Yunanistan, Aralık 1999 yılında Helsinki zirvesinde Türkiye'nin AB'ye üyelik görüşmelerine başlama kararını engellememesi üzerine iki ülke arasındaki ilişkiler, hareketlilik kazanmıştır. Bu ilişkiler kuşkusuz Kıbrıs görüşmelerine de olumlu bir şekilde yansımıştır. Türkiye, KKTC lideri R. Denktaş'ı BM gözetiminde barış görüşmelerine başlamasına ikna etmiş ve adada çözüm arayışları başlamıştır. Bu arayışlar AK Parti iktidarında hız kazanmış ve "*Kıbrıs Açılımı*" olarak adlandırılan sürecin başlamasına zemin oluşturmuştur (Kirişçi, 2000, s. 87).

AK Parti iktidara geldiği 2002 tarihinden sonra Erdoğan, Kıbrıs meselesinin çözümü için Belçika modelini ortaya atmış ancak yeterince destek bulamadığı için bu

önerisinden zamanla vazgeçmiştir. (Cankara, 2016, s. 24) AK Parti iktidarı, AB ve ABD ile ilişkilerinde sürekli gündeme gelmesi nedeni ile Kıbrıs sorununu çözüme kavuşturma noktasında kararlılık göstermiştir. BM eski genel sekreteri Kofi Annan, 11 Kasım 2002 tarihinde eşzamanlı olarak taraflara ada ile ilgili bir çözüm belgesi sunmuştur. Kıbrıs'ta ortak devletli çözümü öngören BM özel temsilcisi Kofi Annan planını kabulü ve müzakerelere başlanması için AK Parti hükümeti, Kıbrıs Türk yönetimine baskı uygulamış ve nihayetinde planın kabulünü sağlamıştır. Ancak Rum tarafı, adanın her iki tarafında da eşzamanlı 24 Nisan 2004 tarihinde düzenlenen referandumda %76 oranında Annan planını reddetmesi üzerine plan askıya alınmış ve sürecin olumsuz bir şekilde sonlanmasına neden olmuştur (Türkmen, 2009, s. 126).

3.3.3.2 Ermeni Açılımı

ABD başkanı Obama'nın TBMM'de 2009 yılında yapmış olduğu konuşmasında Ermeni açılımından bahsetmesi, iki ülke arasında ilişkilerin yeniden başlamasının öncü sinyalleri olarak kabul edilmiştir. Zira her ABD'li başkanın önüne geldiği gibi Obama'nın da önüne her yıl Nisan ayında gelen sözde "*Ermeni Soykırım"* tasarısı, Türk-Amerikan ilişkilerini çıkmaza sokmaktaydı (Çelikkol, 2015). Obama bu sorundan kurtulmak üzere AK Parti iktidarının da aynı yönelimi göstermesi nedeni ile Ermeni sorununu çözüme kavuşturmak için konuyu gündemine almıştır. AB, Rusya ve bilhassa ABD'nin destekleri ve İsviçre'nin arabuluculuğunda dönemin Dışişleri Bakanları Ahmet Davutoğlu ve Edward Nalbandian arasında Zürih'te 10 Ekim 2009 tarihinde imzalanan diplomatik ilişkileri başlatma protokolü ile iki halk arasında güveni tesis etmek üzere ikinci Ermeni açılımı başlamıştır (Dağcı, 2012, s. 8).

Ermeni açılımı kapsamında dünya kupası elemeleri bir fırsat bilinerek her iki devlet Cumhurbaşkanları Gül ve Sarkisyan'ın maçları birlikte izlemeleri sağlanmıştır. Bu girişimlere uluslararası ilişkilerde "*futbol diplomasisi"* adı verilmiştir. Ayrıca Erdoğan'ın 23 Nisan 2014 tarihinde acıları paylaşıyoruz içerikli 9 dilde taziye mesajı yayınlaması, bu süreci destekler mahiyette olmuştur. Her iki ülke arasında imzalanan protokolün meclislerde onaylanması öngörülürken Ermeni tarafı protokolü Anayasa Mahkemesine götürerek süreci baltalamıştır. Anayasa Mahkemesi ise protokolün geçerliliğini durdurarak Ermeni açılımı sürecinin sonlanmasına neden olmuştur. Türkiye

bu iyi niyetli girişimleri, Ermeni tarafından sabote edilmesine rağmen ABD kanadı tavrını değiştirmemiş ve Ermeni meselesini gündemine almaya devam etmiştir (Esen, 2013; Yaşlıçimen & Nurcan, 2015).

3.3.3.3 Kürt Açılımı

Türk-Amerikan ilişkilerinin sürekli bir şekilde rahatsız eden gelişmelerden bir diğeri ise Kürt sorunu olmuştur. Her iki ülke de Kürt sorununa farklı bakış açılarından dolayı, olayı değerlendirme konusunda sorun yaşamışlardır. PKK sorunu ortaya çıkması ile birlikte bu sorun doruk noktasına ulaşmıştır. 1. Körfez Savaşı'nda ABD, Saddam'a karşı birleşik bir Kürt cephesi oluşturur iken Türkiye, güçlü bir Kürt blokunu arzu etmemiştir ancak PKK'ya karşı Barzani–Talabani yakınlaşmasına da engel olmamıştır. Türkiye, Kürt sorunu genel itibari ile kontrol altında tutmak istemiş ve temel politikasını, güvenlik tehdidi oluşturan PKK eksenli ele almıştır. PKK terör örgütüne karşı uyguladığı güvenlik politikaları ise ABD'nin isteksiz yardımlarının ön koşulu olarak sunulması, Türkiye'nin içişlerine müdahale olarak kabul edilmesine neden olmuştur. Türkiye ise hiç bir anlaşma ve yardımı, bu koşula bağlanmasını kabul etmemiş ve yardımları bile gerektiğinde geri çevirmesini bilmiştir (Kirişçi, 2000, s. 81).

AK Parti'nin Türkiye'de iktidara gelmesi sonrası Türk-Amerikan ilişkilerine sürekli bir şekilde sorun teşkil etmesi yanında temel bir iç politikası olarak ad ettiği Kürt sorununu çözmek üzere bazen "*demokratik açılım"*, bazen ise "*Kürt açılımı*" olarak ifade edilen açılım sürecini başlatmıştır. AK Parti yönetimi bu açılımı "*Oslo Görüşmeleri"* ve "*Habur Süreci*" olarak da ifade edilen "*Çözüm Süreci*" ile başlatmış ve bir dizi düzenlemeler ve uygulamalar hayata geçirmiştir. Bu açılımlar, ABD yönetimi tarafından da oldukça memnuniyetle karşılanmıştır. Ancak PKK, bu süreci istismar ederek silah bırakmayı bir kenara bırakıp Kürt kökenlilerin ağırlıkta yaşadıkları şehirleri silahlandırmış ve hendekler kazarak özerk bir yönetim ilan etmiştir. Art arda Türk güvenlik görevlilerinin şehit edilmesi üzerine bu süreç de diğer açılımlarda olduğu gibi başarısızlıkla sonuçlanmış ve terörle mücadelede sert yöntem ve tedbirlere tekrar dönülmüştür (Ovalı, 2019, s. 172).

3.4 Obama Dönemi Türkiye Amerikan İlişkileri (2008-2016)

Obama, Bush döneminden küresel terör ile mücadele kapsamında başlatılan Afganistan ve Irak olmak üzere birçok savaş ve problemli olayları miras almıştır. Türkiye'yi merkez devlet olarak tanımlaması ve iki ülke ilişkilerini "*model ortaklık*" olarak nitelendirmesi, iki ülke arasında ilişkilerin iyileştirilmesi ve geliştirilmesine yönelik iyi niyet okumaları olarak değerlendirilmiştir. Ayrıca göreve geldikten 4 ay sonra Türkiye'yi ziyaret etmesi, Bush döneminde hasar görmüş ilişkileri, toparlama dönemi olarak kabul görülmüştür. Obama birinci dönümünde, 21. yüzyılın jeo-politikasının sunduğu zorluklarla etkin bir şekilde başa çıkmak ve Amerika'nın güvenilirliğini tekrar kazanması ve dünyadaki imajını onarması için, tek yönlü kararlar yerine birçok ülkeyi de içine katan kapsayıcı, kuşatıcı ve çoğulcu bir dış politika izlemeye başlamıştır (Kalın, 2010, s. 95)

Bush, birçok ulusu ilgilendiren konularda tek yönlü kararlar alması, başta Türkiye olmak üzere müttefikleri ile arasının açılmasına neden olmuştur. Obama, Bush sonrası ABD'nin dünya kamuoyu nezdinde imajını düzeltmek ve müttefikleri ile ilişkilerini geliştirmek için küresel gelişme, kamu diplomasisi, ekonomik dayanışma ve teknoloji ile inovasyon çalışmalarına yatırım konularına ağırlık vermiştir. Bu stratejisine, köklü bir geçmişe sahip olan ve Batı modernliği ile geleneksel İslam değerlerine saygılı bir devlet olan Türkiye'yi uygun bir model olarak görmüştür. Türk-Amerikan stratejik ortaklığı, müşterek bölgesel vizyon ve küresel politik kaygı anlayışına dayanmaktadır. Bu anlayış içerisinde ikili ilişkileri güçlendirmekle birlikte Balkanlar, Ortadoğu, Kafkaslar ve Orta Asya'daki acil ve kritik sorunlarla başa çıkmaya kadar çeşitli ekonomik, güvenlik ve politik unsurların koordinasyonu da bulunmaktadır (Kalın, 2010, s. 101).

Türkiye'nin izlemiş olduğu sorun ve komşularla iyi ilişkiler politikası kapsamında Ortadoğu ülkeleri nezdinde önemli bir konum kazanmıştır (Wei, 2019, s. 468). Türkiye'nin bölgesel ve küresel konularda söz söyleme isteği, ABD ile yollarının belli yerlerde kesişmesine neden olmuştur. Her iki tarafın da ilişkileri geliştirmeye yönelik teşebbüsleri, birçok konuda işbirliği yapılmasının önünü açmıştır. Özelliklede Türkiye, bölgeden kaynaklanan ve sonuçları itibari ile küresel soruna neden olan İran ve Filistin sorunları için inisiyatif almıştır. İsrail ile Gazze yönetimi arasında arabuluculuk

diplomasisini başlatmış ancak İsrail'in illegal Gazze ablukasına devam etmesi ve abluka altındaki Gazze'ye insani yardım götüren Mavi Marmara gemisine uluslararası sularda saldırı düzenlemesi, ilişkiler kopma noktasına kadar getirmiştir. Obama yönetimi yeni geldiği bir dönemde rast gelse de bu saldırılara karşı Türkiye'ye haklı görmüş ve iki ülkenin çatışmasını engellemeye yönelik politikalar izlemiştir. Ayrıca 2009 yılında Davos'ta yaşanan kriz, iki ülke arasında gergin olan ilişkileri iyice gerilmesine yol açmıştır (Cakmak & Güneysu, 2013, s. 199).

Obama döneminde Türk-Amerikan ilişkilerini belirleyen ikinci bir parametre ise İran'ın Uranyum zenginleştirme faaliyetleri olmuştur. Türkiye, konumu itibari ile ABD ve İran ile aynı anda iyi ilişkiler geliştirme kapasitesine sahip bir ülkedir. Bu konumundan hareketle Türkiye, bölgedeki nüfuzunu kullanarak kronikleşmiş sorunlara çözüm arayışı içerisine girmiştir (Dağcı, 2012, s. 9). ABD ile aynı vizyona sahip olan Türkiye, yöntem konusunda farklılığa düşmüştür. Obama yönetimi ambargolar ile İran'ı yıpratmayı ve kendi çözümüne mahkum etmeyi amaçlar iken Türkiye sorunun tam olarak tespit edilmesi ve kesin hatlarıyla çözüm üretilmesinden yana bir strateji izlemiştir. Bu bağlamda Türkiye, Brezilya ile birlikte ortak bir çaba göstermiş ve İran'ı belli bir noktaya getirmeyi başarmış ancak ABD bu anlaşmayı kabul etmeyerek çözüm arayışlarının başlamadan bitmesine neden olmuştur (Ekşi, 2016, s. 70).

Türkiye ise ABD'nin çözüm arayışlarına karşı olumsuz tavrı nedeni ile BM'de İran'a ambargo öngören tasarıya karşı çıkmış ve hayır oyu kullanarak Batı blokundan farklı düşündüğünü göstermiştir. Obama döneminde Türk-Amerikan ilişkileri bağlamında İran kaynaklı diğer bir sorun da NATO'nun güneyden gelecek balistik saldırıları önlemek üzere Türkiye'ye anti-balistik füze bataryalarını yerleştirmek istemesi üzerine patlak vermiştir. Zira İran, kendine yönelik bir saldırı olarak telakki etse de Türkiye, İran'ın düşman olarak görülmediğini ve düşman tanımı içerisine girmediğini ifade ederek bu algısının haksız ve yersiz olduğunu işaret etmiş ve sorunu ötelemiştir. İran meselesi, terör ve nükleer silah sorunları yüzünden iki ülke arasında sürekli bir şekilde gündeme gelen konuların başında gelmiştir (Cakmak & Güneysu, 2013, s. 198).

Obama dönemi, Türkiye için Bush sonrası umut vadeden bir dönem olarak başlamıştır. Nitekim ilk dönem iki ülkeyi ilgilendiren İran, Irak, Filistin ve Afganistan

konuları ile Hamas, Taliban, Hizbullah gibi devlet dışı aktörler konusunda ortak birçok çalışma başlatılmış ve önemli mesafeler kat edilmiştir. Bu iyi ilişkiler, önemli bir ölçüde Arap Baharı ile başlayan süreçte de devam etmiştir. Türkiye, ABD ile bölgesel birçok konuda birlikte hareket etmiş ve Hillary Clinton, Ağustos 2012 yılında Ankara'ya gelerek yakın dönemi ilgilendirecek askeri ve istihbarat konularında önemli anlaşmalara imza atmıştır. Ancak Obama'nın ikinci dönem başkanlığı, ilk dönem kadar parlak devam etmemiştir. Obama'nın ikinci dönemini de iki döneme ayırmakta fayda vardır. Özelliklede Arap Baharı, amacının dışına çıkıp devlet olmayan aktörlerin devletleşmesi ve terör örgütlerinin silahlandırılması, iki ülke arasında ilişkilerin gerilemesine ve hatta kesilmesi ile ambargoların uygulanması noktasına kadar getirmiştir (Poghosyan, 2013, s. 43).

Obama 2011 yılında Erdoğan ile 11 kez telefonla görüşmesi, bölgesel ve küresel konularda görüş alışveriş ve işbirlikleri ortamını hazırlamıştır. İran'dan doğacak bir balistik füze saldırısına karşı radar sisteminin Türkiye topraklarına yerleştirilmesi, iki ülke arasında ilişkileri hakkında bir olumlu hava estirmesine neden olmuştur. Bu hava, 2010 yılının son günlerinde Tunus'ta patlayan ve tüm bölgeye saran otoriter rejimlere karşı halk ayaklanmaları, iki ülkeyi birlikte hareket etme noktasında yakınlaştırmıştır. Zira Obama, Arap Baharı arifesinde, Türkiye için bölgede rol model ülke benzetmesi yapmıştır (Ekşi, 2016). Türkiye, bu olaylarda Batı blokuna yakınlaşmış ve aynı tezleri savunmuştur. 30 Nisan 2011 tarihinde Suriye'den ilk göç dalgası, Türkiye sınırlarına dayanması üzerine Türkiye kendine daha fazla konu ile muhatap telakki etmiş ve ilgili ülkeler ile temaslarını artırmaya başlamıştır (Tanış, 2014). Mart 2012 tarihinde *Nükleer Güvenlik* zirvesi münasebetiyle Seul'da bulunan Obama ve Erdoğan, bir buçuk saati aşan uzun bir görüşme gerçekleştirmiş ve başta Arap Baharı olmak üzere her iki ülkeyi de ilgilendiren konuları ele almışlardır (Goldman & Talev, 2012).

Erdoğan, Esat'ın sivil gösterileri bastırmak maksadıyla aşırı güç kullanması üzerine artan ölümlere tepki olarak ekonomik ve askeri ambargo uygulayacağına ima etmiştir. Suriye savunma sistemleri tarafından Haziran 2012 tarihinde Türk F-4 uçağının düşürülmesi üzerine ipler iyice kopma noktasına gelmiştir. Türkiye, Obama yönetimi ile Esat'a karşı silahlı mücadeleyi destekleyen seçenek dâhil olmak üzere farklı seçenekleri masaya yatırmış ve Esat'ı devirmek için iki ülke, Suriye konusunda daha fazla mesai yapmaya başlamıştır. Türkiye bir yandan bölgesel güçleri Esat'a karşı harekete geçirir

iken aynı zamanda Esat'ın katliamlarını uluslararası kamuoyuna taşıyarak Suriye meselesini gündemde tutmaya çalışmıştır. Bu bağlamda ABD ile ortak birçok diplomatik, istihbarat, askeri ve ekonomik işbirlikleri yapmıştır. Bu kapsamda uluslararası camia nezdinde meşru bir yapı olarak telakki edilen ÖSO'ya askeri destekle birlikte ılımlı muhalefetin IŞİD terör örgütüne karşı eğitilmesi ve askeri ekipman olarak donatılması programları düzenlenmiştir (Kurt, 2015, s. 2).

3.5 Trump Dönemi Türk-Amerikan İlişkileri (2016-2020)

Trump'ın siyasi geçmişine bakıldığında erken yaşta siyasete atılmış olduğu ve Reagan'ı destekleyerek Amerikan siyasetinde az çok kendinden bahsettirmeye başarmıştır. ABD 1992 başkanlık seçimlerinde Reform partisinden aday olmuş ve % 19'dan daha fazla oy almış milyarder Ross Parot, Trump'ı ikna ederek Reform partisinden 2000 yılında başkanlık adayı olmasını sağlamıştır (Stone, 2019, s. 32). Ancak Trump daha sonraki süreçte kazanamayacağını anladığı için başkanlık adaylığından çekilmiş ve siyasete Demokrat Partisinde devam etmeye karar vermiştir. Demokrat partisindeki serüveni de uzun sürmeyerek Cumhuriyet partisine geçmiştir. Amerikan siyasetinde başkan adaylarına maddi destekler vererek sürekli bir şekilde kalıcı olmaya çalışmıştır. Siyaset ve iş dünyasında bilindiği gibi NBC kanalında The Apprentice (Çırak) adında real şov program sunuculuğu yaptığı için medya sektöründe ve Amerikan toplumunda da bilinen birisi hâline gelmiştir (Johnston, 2016, s. 11).

Donald Trump, 2016 ABD başkanlık seçimlerine adaylığını açıkladığı 16 Temmuz 2015 tarihinde, favori bir aday olarak görülmemekteydi. Ancak zamanla adaylık ön seçimlerinde rakibi Cumhuriyetçi aday Jeb Bush'u ve başkanlık seçiminde ise Demokrat partisi adayı Hillary Clinton'ı yenmesi, başta ABD toplumu olmak üzere dünya kamuoyunda dikkatleri üzerine çekmeyi başarmıştır. Amerikan siyasetinde iki güçlü Bush ve Clinton ailesini Amerikan seçimlerinden devre dışı bırakması ve birçok engellemelere rağmen başkan seçilmesi, sıradan bir başkan olmadığının göstergeleri idi. Trump, ABD'nin 2016 başkanlık seçimlerine adaylığını Cumhuriyet partisinden koymuş ve ön seçimlerine girerek 13 adayı geride bırakarak %58.3 oranında oy alarak

seçimleri kazanmış ve partinin 2016 başkanlık adayı olmuş ve Amerikan siyasetine yeni bir figür olarak güçlü bir giriş yapmıştır (Stone, 2019, s. 70).

Trump, Amerikan siyasi tarihine damga vurmuş iki güçlü aileyi yenmesi ve birçok müesses otoriteye aykırı davranması, bütün okları üzerine çekmesine neden olmuştur. Çatışmacı bir karaktere sahip olan Trump, iktidarı boyunca demokrat partililerin yanında parti içi muhalefet ile de ciddi bir şekilde karşı karşıya kalmıştır. Ayrıca bu muhalefete ilaveten medya ile çatışma içerisine girmesi, Beyaz Saray'a sorunlu ve sancılı bir dönem yaşatmıştır. Trump'ın seçim başarısının yanında Rusya'nın ABD seçim sistemine yeni iletişim ve medya teknolojileri üzerinden müdahale ettiği tartışmaları ve Trump'ın twitter üzerinden yürütmüş olduğu uluslararası diplomasi, iletişim ve uluslararası ilişkilerde incelemeye ve araştırmaya değer bir konu olmasına yol açmıştır. Özellikle de içe dönük politikalarında ve yabancı düşmanlığı gibi konularda klasik haberleşme yöntemleri dışında twitler atması, sosyal medya kullanımı yönünde benzersiz bir lider olduğu yorumlarına neden olmuştur (Kellner, 2017).

3.5.1 Trump'ın Kökeni ve Kişiliği

Trump, ABD başkanı seçildikten ve yapmış olduğu Twitter paylaşımlarından dolayı dünya siyasetinde kendinden bahsettirmeyi başarmıştır. Trump, basit ideolojik mesajları iletmeyi ve tekrarlamayı, kendisi hakkında konuşmayı, seçmenlerine, müttefiklerine ve takipçilerine teşekkür edip onlara hitap etmeyi ve rakipleri hakkında eleştirmeyi seven bir kişiliği vardır (Fuchs, 2018, s. 204). Trump, ABD'nin her alanda dünyaya liderlik etmesini savunmaktadır. Bunu sağlamanın yolu ise ABD'yi ve dünyayı bir şirket gibi yöneten güçlü bir liderden geçtiğini iddia etmektedir (Fuchs, 2018, s. 169). Trump, kendinden önceki başkanların tarzına benzemeyen bir lider olsa da demokrasiye veya anayasal düzene bir tehdit değil, kökleri çok daha karmaşık ve tonu daha kırılgan olan Amerikan yurttaşlık geleneğine dayanmaktadır. Trump'ın seçim ve iletişim politikalarına girmeden önce Trump'ın kişiliği hakkında bir takım tartışmaları yapmakta fayda vardır (Ouyang & Waterman, 2020, s. 135).

Trump'ın iş hayatındaki başarısından sonra siyasette de başarı elde etmesi, kökeni ve kişiliği hakkında merak uyandırmıştır. Trump ailesinin kökeni 17. yüzyıla kadar dayanan Alman asıllı Drumpf sülalesinden gelmektedir. Donald Trump'ın

büyükbabası Friedrich Trump, şarap yapımı ile ünlü Almanya'nın güneybatısındaki Kallstadt kasabasında doğmuş ve orada büyümüştür. Friedrich, 1885'te, on altı yaşındayken zorunlu askerlik hizmeti ile karşı karşıya kaldığı için annesine bir not bırakıp evden şansı az olan milyonlarca diğer Avrupalının yaptığını gibi Almanya'dan ABD'ye kaçmıştır. New York'ta daha önce göç etmiş ablasının yanına yerleşmiş ve 1892 yılında ise ABD vatandaşlığına geçmiştir. 1901 yılında Almanya'ya annesinin yanına dönen Friedrich, askerlikten kaçtığı için ondan Almanya'ya terk etmesi istenmiştir. Bu sebeple Friedrich ABD'ye geri dönmek zorunda kalmış ve New York'a Gwenda Blair'in iddiasına göre berber dükkanı açmış ve zamanla tütün mamullerini satarak hayatını idame ettirmeye çalışmıştır. Böylece Trump ailesinin ABD macerası bu şekilde başlamıştır (Johnston, 2016, s. 14).

Donald Trump'ın babası Fred, on iki yaşındayken ölen büyükbabası Friedrich'i çok fazla tanıma imkanı bulamamıştır. II. Dünya Savaşı sırasında baba Fred Trump, Pennsylvania ve Virginia'daki donanma tersanelerinin yakınına inşa edilecek daire ve kışla ihalelerini alarak inşaat işine girmiştir. İnşaat işinde işleri yolunda giden Fred, kısa bir süre içerisinde varlıklı bir iş adamı olmuştur. 16 Temmuz 1946 yılında 5 kişilik bir ailenin 4. çocuğu olarak dünyaya gelen Donald, kolejdeyken Cincinnati'de emlak işleri yapmaya başlamış ve babasının şirketinde hisse satın alarak hızlı bir şekilde iş dünyasına adım atmıştır (Powaski, 2019, s. 233). Trump, inşaat ve emlak işleri yanında eğitim, eğlence ve spor sektörlerinde de yatırımlar yapmıştır. Kendinden iş ve siyaset dünyasında bahsettirmesi, gözlerin üstüne çekilmesine neden olmuştur. Bu sebeple de vergi kaçakçılığı yaptığı gerekçesi ile hakkında birçok soruşturma açılmıştır (Johnston, 2016, s. 14).

Trump, politik hayatta bir çok özelliğe sahip olmuştur. Bu özelliklerinin başında Trump'ın iyi bir gözlemci olması gelmektedir. Mevkidaşlarının ve meslektaşlarının güçlü ve zayıf yanları hakkında bilgi edindikten ve değerlendirdikten sonra müzakereye başlamaktadır. Trump'ın ikinci bir özelliği ise sanatçı yönü güçlü olmasıdır. Bir müzakerede gücünü en üst düzeye çıkarmak için tanıtım kabiliyetini kullanmak için sürekli olarak medyanın dikkatini çekmekte ve medyanın ilgisini önemsemektedir. Bu sebepledir ki sürekli bir şekilde ana akım medya ile bir çekişme içerisine girmiştir. Üçüncü özelliği ise iyi bir denetleyici olmasıdır. Yönetim hiyerarşisinde yukarıdan aşağıya liderlik tarzını benimsemiş ve bürokraside verimliliği hedeflemektedir. Son

olarak, Trump iyi bir oyun bozucudur. Gerek çalışma hayatında gerekse politik hayatta içgüdülerine güvenen, eylem odaklı ve riske almayı seven, beklenmedik hareketlere giren ve zorluklardan güç alan bir karaktere sahiptir (Hughes, 2020, s. 14).

Trump'ın siyasi ve ticari hayatı, renkli ve ilginçliklerle doludur. Trump hayatını; "*her zaman eşit ol*" ve "*vurulduğundan daha sert vur*" olmak üzere iki tane önemli slogan üzerine inşa etmiştir. Trump rekabetçi kapitalist ve serbest piyasa anlayışı içerisinden geldiği için, bu piyasanın sürekli kazanma ve kâr etme gibi bir çok karakteristik özelliğini taşımaktadır. İntikam duygusu, yüksek egolu birisi olduğu için hiç bir zaman kendisine yapılan kötülüğü ve haksızlığı unutmamakta ve ilk fırsatta intikamını almaya çalışmakta olan bir kişiliğe sahiptir. Kendinden oldukça memnun bir kişiliğe sahip olduğu için Trump, hiç bir zaman hata yaptığını kolay kolay kabul etmemektedir. Trump, kendisine yapılan iltifatları seven birisidir. Ayrıca kendi düşüncelerinin övülmesinden haz duymaktadır (Stone, 2019, s. 7).

Trump, dünyevi ve maddiyatçı birisi olduğu için hayatını para kazanma paradigması üzerine kurmuştur. Dini hayatı zayıf olan ve çok fazla dini inançları ile ilgili paylaşımları bulunmamaktadır. Johnston'a göre ben merkezli, inatçı ve kibir egosu yüksek tam bir narsist kişiliğe sahip bir insandır. Hayattaki ticari ve ailevi ilişkilerini rekabet ve karşılıklı çıkar üzerine kurmuş ve rakiplerinin kaybetmesinden ve ezilmesinden haz duyan birisi olmuştur (Johnston, 2016, s. 179-180). Ayrıca Trump kaybetmekten hoşlanmayan ve kazanmayı seven bir yapısı vardır. Trump rakiplerine ve düşmanlarına karşı açık sözlü birisidir ve aklından geçeni doğrudan muhatabına konuşan birisidir (Stone, 2019, s. 390). Bu özelliklerinin yanında rakiplerinin yüzlerine karşı saldırmaktan ve aşağılamaktan çekinmeyen bir kişiliğe sahiptir (Kellner, 2017, s. 117).

3.5.2 Trump'ın Adaylık Süreci ve Seçim Tartışmaları

İş dünyasının rekabetçi ve acımasız bir mazisinden gelen Trump, söylemlerinde gizlilik ve dolaylama yoluna gitmeyen bir üslup izlemektedir. Seçim sırasında ya da aday olmadığı hayatı süre zarfında birçok nefret ve ırkçı bir söylemi benimsemiştir. Özelliklede Müslüman, zenci ve Meksikalılara karşı muhalif bir tavır takınmıştır.

Trump, 16 Haziran 2015 Salı günü, ABD başkanlığına adaylığını Midtown'un kalbi olan 57. caddedeki New York'un 5. caddesindeki Trump Tower'ın lobisinde açıklamıştır. Adaylık duyuru konuşmasında Trump, "*Ülkemizin başı ciddi dertte! Artık zaferler kazanamıyoruz. Eskiden zaferler kazanırdık ama artık kazanamıyoruz. En son ne zaman birilerinin bizi yendiğini gördününüz, diyelim ki Çin ile ticaret anlaşmasında? Bizi yeniyorlar, bizi öldürüyorlar ama ben her zaman Çin'i yendim. Her zaman*." "*Japonya'yı ne zaman yendik? Arabalarını milyonlarca sayıda birçok yere satıyorlar ve biz ne yapıyoruz? Tokyo'da en son ne zaman Chevrolet'i gördünüz? Yok. Çünkü bizi her zaman yeniyorlarr"* diyerek Amerikan toplumunun sıkıntılarına dikkat çekmiştir (Stone, 2019, s. 72).

Trump konuşmasına göçmen ve Meksika düşmanlığı yaparak devam etmiş ve "*Meksika insanlarını gönderdiğinde, en iyi insanlarını göndermiyorlar. Senin için göndermiyorlar. Senin için göndermiyorlar. Oldukça fazla sorunlu insanları gönderiyorlar ve bu sorunları beraberlerinde bize de getiriyorlar. Uyuşturucu getiriyorlar. Suç getiriyorlar. Onlar tecavüzcü. Ve bazılarının iyi insanlar olduğunu düşünüyoru* " diyerek kendine ilk düşmanını seçmiştir (Hanson, 2019, s. 21). Konuşmasının devamında "*Meksika'yı ne zaman sınırda yendik? Bizim aptallığımıza gülüyorlar. Ve şimdi de bizi ekonomik olarak yeniyorlar. Onlar bizim arkadaşımız değil, inanın bana. Ama bizi ekonomik olarak bitiriyorlar. ABD, herkesin sorunlarının çöplüğü hâline geldi*" diyerek seçim kampanyasını havaya yumruk atarak kavgacı bir üslupla başlatmıştır (Kellner, 2019, s. 51).

Trump'ın adaylık duyurusundaki konuşmasının ilk kısmı dış politika ile ilgili iken ikinci kısmında ise daha fazla seçim süreci ve iç politikaya yönelik projeler barındırmaktaydı. Trump, "*Lobilerin yardımına ihtiyacım yok ve seçim sürecinde onlardan istifade etmeyeceğim. Bağış kabul etmeyeceğim. Umurumda değiller. Gerçekten zenginim*" diyerek özelliklede Türk-Amerikan ilişkilerinde belirleyici bir rol oynayan lobilerin kıskacı altına giren başkanların bir nevi itirazını dile getirmiştir. Ayrıca iş fırsatı yaratmak ve yatırımcıları ABD'ye çekmek için yatırımcılar; "*Sayın Başkan, fabrikalarımızı ABD'ye geri taşımaya karar verdik ve Meksika'da inşa etmeyeceğiz diyecekler, çünkü başka seçenekleri yok. Başka seçenekleri yok*" diyerek konuşmasını tamamlamıştır. Trump bu konuşmasında dış ve iç politika olmak üzere ortaya attığı proje ve söylemlerle Amerikan siyasetine yeni soluklar getirmiştir (Stone,

2019, s. 74). Trump, 69 yaşında Amerikan başkanlığına aday olmuş, iş hayatından gelen, askeri ve siyasi deneyimi olmayan ilk ABD başkan adayı olma özelliği ile seçimlere girmiştir (Hanson, 2019, s. 8).

Anderson'a göre (2017) Trump seçim kampanyası sürecinde, Twitter üzerinden bir saldırı hamlesi başlatmıştır. Bu saldırıların yüzde 54'ü Demokratlara, yüzde 21'i Cumhuriyetçilere, yüzde 25'i diğer bireylere, ülkelere veya insan gruplarına yönelik olmuştur. Trump seçim stratejisini, suni düşmanlar yaratarak ve aşağılama söylemi kullanarak kendini aklamaya çalışan bir strateji üzerine kurmuştur. Bu stratejisi alışık olmayan Amerikan toplumunda ve seçimlerinde öfke ve kin duygularının ve nefret söylemlerinin yükselmesine neden olmuştur. Gergin bir hava içerisinde geçen seçimlerden Trump da oldukça yıpranmış bir vaziyette çıkmıştır. Trump ve rakipleri, birbirilerini yıpratmak için her türlü yola tevessül etmişlerdir. Trump bu stratejisini seçim sonrası da devam ettirdiği için her fırsatta başkanlığı tartışılmaya açılmış ve insanlar sokaklara inmesine ve bu sürecin azil noktasına kadar varmasına neden olmuştur (Morini, 2020, s. 20).

Amerikan 2016 başkanlık seçimi, birçok siyasi skandala sahne olmuştur. Seçim sırasında sızan ve 2005 yılına ait bir ses kaydında Billy Bush ile Trump arasında geçen diyalogda Trump, kadınları aşağılayan cinsiyetçi bir dil kullanması ve kadınlara tacizde bulunduğuna yönelik sözler sarf etmesi, Amerikan toplumunda infial uyandırmıştır. Cumhuriyetçileri bile kızdıran bu hadisede Trump hata yaptığını kabul etmiş ve özür dilemek zorunda kalmıştır (Stone, 2019, s. 337). Ayrıca göçmenlere yönelik ırkçı söylemleri ve vaatleri ile göçmen düşmanlığını Amerikan kamuoyunun gündemine tekrar getirmiştir. Meksika'dan gelen Latin Amerikalı göçmenleri engellemek için sınıra güvenlik duvarı öreceğini ve İslam ülkelerinden gelen göçmenleri güvenlik tehdidi oluşturdukları gerekçesi ile vize kısıtlamasına gideceğini duyurmuştur. Ayrıca bu ülkelerden farklı dönemlerde gelen mültecilere sığınma hakkı vermeyeceğini dile getirmiştir. Nitekim ABD'de bulunan 11 milyona yakın göçmen ve 4 milyona varan vatandaş çocukları sınır dışı edeceğini, seçim vaatleri arasında sırlamıştır. Bunlara ilaveten İslam dünyasını karşısına almış ve Müslümanlarla terörizmi özdeşleştirerek islamofobiyi körüklemiştir (Kellner, 2017, s. 51).

Trump'ın başkan olarak kayıtlara geçen ilk İslam karşıtlığı eylemi, Irak, İran, Sudan, Somali, Suriye, Libya ve Yemen'den gelen yolcuların ABD'ye girmesini geçici olarak yasaklayan bir seyahat yasağı ilan etmesi olmuştur (Kellner, 2017, s. 160). Trump, bu niyetini her fırsatta dile getirmekte ve 2020 yılındaki Korona salgını neden ile tekrar twitter üzerinden göçmenlerin ülkeye girişini askıya alacağını[7] dile getirmesi ile bu niyetini yenilemiştir. Müslümanlar ve teröristler arasında sürekli bir şekilde bağlantı kurması, Müslüman Amerikan toplumunun öfkesine neden olmuştur. Müslümanlarla kavgasının nedeni ne olduğuna yönelik sorular üzerine Batı dünyasında yapılan terör saldırılarının birçoğunun faillerinin radikal Müslüman kökenli insanlar olduğu yönünde cevap vermiştir. Trump'ta IŞİD tarafından Bingazi'deki ABD konsolosluğuna düzenlenen saldırı ve bu saldırıda ABD konsolosun öldürülmesi, bir ukde olarak kalmıştır. Zira Trump bu hadise sonrası sürekli bir şekilde terör ile Müslümanları ilişkilendirmiş ve bu terörü bitireceğinin sözünü vermiştir (Stone, 2019, s. 298).

3.5.3 Trump'ın Başkanlık Seçim Söylemleri

ABD'nin yakın tarih başkanlık seçimlerinde ve tartışmalarında proje ve söylemler kadar iletişim kanalları da önemli bir rol oynamıştır. Seçim tartışmalarının uzun bir süre en önemli mekanlarından birisi televizyon ekranları olmuştur. Ancak bazı ana akım medyanın tavırları ve perde arkasındaki gizli ilişkileri, adayları farklı kanallar arayışına sevk etmiştir. Bu arayışlara ise yeni iletişim ve medya teknolojilerinin bir uygulaması olan sosyal medya mecraları karşılık vermiş ve önemli bir alternatif oluşturmuştur. Trump, 2016 başkanlık seçimlerinde bu kanalları kullanan en iyi başkan adaylardan birisi olmuştur. Özelliklede rakibi Clinton'a karşı sosyal medya üzerinden iyi bir seçim kampanyası yürüterek başkan seçilmesinde sosyal medyanın önemli bir aktör ve seçim kazanma aygıtı olduğunu göstermiştir (Kellner, 2017, s. 1).

Seçim öncesi yapılan anketlerde Trump, 12 puan Clinton'ın gerisinde yer alır iken bu farkı kapatmak için Trump bazı yatırımlar ve farklılıklar yaratmaya çalışmıştır. Amerikan toplumunun % 15'ine yakın bir kesimi, yeni iletişim ve medya teknolojilerini

[7] Kaynak: https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1252418369170501639

kullanmıyor olduğu için iki kesim için de ayrı stratejiler izlemiştir. Trump bu kesim için ana akım medya kanallarını kullanarak hedef almaya çalışmıştır. Genç ve okuryazar kitleye ise yeni iletişim ve medya teknolojileri üzerinden ulaşmaya çalışmıştır. Trump, seçim zaferinde önemli bir ölçüde muhafazakârlar, beyaz ve Afro-Amerikalılar, işçi sınıfı ve erkek seçmenlerin desteğini almayı başarması, rol oynamıştır. Zira bu desteğinin arka planında Trump'ın göçmen karşıtı ve yeni iş fırsatları yaratma vaatleri önemli bir etken olmuştur (Hampton, 2018, s. 164). Diğer bir yandan Trump, başkanlık seçim kampanyasını Meksikalıları, Müslümanları, göçmenler ve ana akım medyayı aşağılayan bir söylem üzerine kurmasına ilaveten sosyal medyayı iyi bir şekilde kullanması, seçim zaferinde önemli bir faktör olmuştur (Johnston, 2016, s. 13).

Trump, yeni iletişim ve medya teknolojilerinin bir uygulaması olan sosyal medya araçlarını kullanmasının yanında iletişim araçları üzerinden farklı söylem ve politikalar da geliştirmiştir. Trump, kendini sürekli olarak müesses nizama, seçkinlere, ana akım medyaya, siyasi sisteme, neo-liberal ekonomik düzene, küresel aktörlere ve genel olarak kabul gören her şeye karşı bir tavır alarak seçim kampanyasını başlatmıştır (Happer, Hoskins, & Merrin, 2019, s. 4). Trump, seçim kampanyalarında sosyal medyayı aktif bir şekilde kullanmış ve Facebook hesabından yaptığı yayınlarda ana akım medyayı aşırı bir dille eleştirmiştir. Trump, "*Sahtekar Clinton*" olarak nitelendirdiği rakibi Hillary Clinton'dan daha fazla ana akım medyayı eleştirmiş ve basını "*Hırsızlar ve Dolandırıcılar*" ordusu olarak ifade etmiş ve kendisine karşı bir silah olarak kullanıldıklarını iddia etmiştir. Trump, kendine Clinton'dan daha fazla ana akım medyayı rakip görmüş, düzmece ve yalan haber yapmakla suçlamıştır (Kellner, 2017, s. 13).

Trump, Clinton'ın hacklenen mail hesaplarında olduğu gibi rakiplerinin olumsuz yönlerine ve zayıf yanlarına odaklanmış ve sürekli bir şekilde rakiplerini küçümsemiş ve aşağılamaya çalışmıştır (Kellner, 2017, s. 1). Trump, Amerikan toplumunun ekonomik sorunlarını iyi tespit etmiş, yabancı ve göçmen iş gücünü sınırlayarak yeni iş sahaları açmayı vadetmiş ve ekonomik merkezli bir seçim politikası yürütmüştür. Ülkeyi terk eden fabrikaların geri dönüşünü sağlayacak düzenlemeler yapacağını ifade etmiştir. Trump, ABD'nin ikinci dünya savaşından beri birinci tehdit olarak gördüğü Rusya'ya ılımlı mesajlar göndermiş ve birinci tehdit olarak kendi yönetimine Çin'i almıştır. Ayrıca askeri harcamaları ve yatırımları sınırlayacağını ve Suriye, Afganistan

ve Irak gibi ülkelerde bulunan askeri gücünü azaltacağını, seçim vaatleri arasında saymıştır (CBSN, 2016).

Günün sonunda, Demokrat partililer büyük bir iletişim kazası geçirdikleri aşikardır ve seçmenlerle doğru bir temas kuramadıkları için seçimi kaybetmişlerdir. Demokratlar, milyonlarca dolar televizyon reklamlarına ve geleneksel siyasi iletişim kanallarına para harcarken Cumhuriyetçiler, Hillary Clinton'ın teröristlere silah sattığı iddiaları dâhil olmak üzere çirkin suçlar ile sahte haber ve hikayeler yazarak sosyal medya üzerinden seferber olmuşlardır. Ana akım medyanın sahte günlük haberleri dolaşıma sokarken özellikle de genç seçmen üzerinde etkisini ve inandırıcılığını kaybetmiştir. Bu nedenle, 2008 başkanlık seçimlerinde Obama kampanyası, genç ve çok kültürlü seçmenlere Facebook, Twitter, YouTube ve diğer sosyal medya araçları üzerinden hitap ederek yeni bir iletişim politikası izlemiş ve başarı elde etmiş iken aynı tespit, eski medya ve geleneksel iletişim sistemlerini seçim kampanyasında kullanan Clinton için geçerli olmamıştır. Trump kampı, sosyal medyanın yeni biçimlerinin tüm uygulamalarını, siyasi normları kalıcı bir şekilde değiştirecek ve altüst edecek bir şekilde kullanarak seçim tartışmalarına yeni boyutlar kazandırmıştır (Kellner, 2017, s. 48).

Seçimlerin sürpriz gelişmesi ise FBI Direktörü James Comey'nin, seçime 11 gün kala 29 Ekim 2016 Cuma günü, ABD başkanlık seçimleri tarihinin belki de en çarpıcı ve çoğu kesim için çirkin bir müdahale sayılan seçim tartışmalarına bomba gibi bir iddia atması ile yaşanmıştır. Comey, 12 Kongre üyesine FBI'ın gizli bilgi içerip içermediğini belirlemek için bir dizi e-posta koleksiyonu aldığını ve e-postaların Hillary Clinton'un e-posta soruşturmasıyla "*ilgilendiğini*" belirten bir mektup göndermesi ile başlamıştır (Stone, 2019, s. 377). Zira bir yıl önce FBI, Clinton'ın e-postasını araştırmış ve özel e-posta sunucusuyla ilgili herhangi bir suç unsuruna erişmediğini veya Clinton'ın suçlu olmadığını belirlemiştir. Ancak böyle bir mektubun ve soruşturma talebinin, seçimlere günler kala dile getirilmesi ve yayınlanması, seçimlere müdahale olarak telakki edilmiş ve Comey'e, büyük bir tepki oluşmasına neden olmuştur. Nitekim Comey'nin soruşturma talebi, seçimlere müdahale algısı oluşturur gerekçesi ile Başsavcı Loretta Lynch tarafından müsaade edilmemiş ve engellenmiştir. Bu çarpıcı iddiayı, her iki aday taraftarları da etik bulmaması üzerine Comey'i başkanlık seçimlerine gölge düşürecek iddiası nedeni ile hedef hâline getirmiştir (Kellner, 2017, s. 16).

Seçim günü yaklaşırken gündem iyice hareketlenmiştir. Comey, seçime iki gün kala ikinci bir mektup yazarak kamuoyundan özür dilemiş ve ihbarların gerçekliğinin olmadığını bildirmiştir (Stone, 2019, s. 384). Bu arada her iki aday da seçmenlerin oylarını alabilmek için tüm kozlarını sahaya sürmüşlerdir. FBI ve Rusya'nın müdahalesi her ne kadar seçimlere gölge düşürse de seçim, her iki adayında her hangi bir şâibe iddiasına konu olmamıştır. Esasında bu seçimin kaybedenleri arasında anket ve kamuoyu araştırma şirketleri olmuştur. Zira Brexit tahminlerinde olduğu gibi anket şirketleri yanılmış ve yanlış tahminde bulunmuşlardır. Sonuç itibari ile ABD 2016 başkanlık seçimlerinin favorisi olarak gösterilen Clinton 3 milyon daha fazla oy almasına rağmen seçim sistemi yüzünden kaybetmiş ve seçimi Trump kazanmıştır. Trump seçim zaferi sonrası seçim kampanyası sırasında saldırgan tutumunu nispeten terk etmiş ve birlik mesajları vererek Clinton'a teşekkür etmiştir. Aynı şekilde Clinton, Trump'ı arayarak tebrik etmiş ve karşılıklı suçlama ve hararetli geçen seçim kampanyası, yerini sessizliğe ve sağduyuya bırakmıştır (Kellner, 2017, s. 42).

Obama seçim sabahı Trump'ı arayarak seçim zaferinden dolayı tebrik etmiş ve görüşmesinde Trump'ı Beyaz Saray'a davet ederek devir teslim töreni hakkında görüşmeler yapmak istediğini dile getirmiştir (Stone, 2019, s. 404). Trump ise seçim sürecinde saldırdığı ve eleştirdiği Obama'yı övmüştür. İki parti liderleri arasında ilişkiler normalleşmiş ancak başta gençler, göçmenler, dini ve etnik azınlıklar ile kadınlar başta olmak üzere Amerikan toplumundan farklı kesimler sokaklara inmiş ve "*Not My President (Başkanım Değilsin)*" sloganı altında Trump'ı protesto etmişlerdir. Trump ise protestoculara Twitter üzerinden "*çok açık ve başarılı bir başkanlık seçimi olmuştur. Medya tarafından öne itilen profesyonel protestocu gruplar, beni protesto ediyorlar. Çok adil değil!*" diyerek kendini savunmuştur. Trump seçim sonrası çalışma takımını; seçkin, zengin ve askerlerden oluşan şahin bir ekipten oluşturmuştur. Trump 100 günlük icraatlarını, Obama döneminde yapılan Obamacare, Paris İklim Anlaşması, NAFTA ve İran Nükleer Anlaşması gibi birçok reformdan vazgeçerek ve anlaşmadan çekilerek ülke ekonomisine yeni iş fırsatlar oluşturmak üzerine kurmuştur (Kellner, 2017, s. 59).

Sonuç itibâri ile ABD 2016 seçimleri siyasal üslup ve iletişim dili olarak birçok yeniliklerin uygulandığı bir seçim olmuştur. Trump, başkanlık yarışında siyasi rakiplerini "*Küçük Marco", "Yalancı Cruz" ve "Dolandırıcı Hillary*" örneğinde olduğu

gibi alaya almış ve söylemlerinde salak, kukla, aptal, deli, sahtekar gibi aşağılayıcı lakaplar takmış ve küçük düşürücü ifadeler kullanmıştır (Morini, 2020, s. 59). Başkanlık adayları, son çeyrekte siyasiler kampanyalar sırasında seçmenlerini harekete geçirmek ve desteğini elde edebilmek için başta Twitter olmak üzere sosyal medya mecralarını kullanmaya ve yatırım yapmaya başlamışlardır. Trump, seçim çalışmalarında etkili bir araç olarak iletişim teknolojilerin yeni kullanımlarının farkına varması ve adaylık ile başkanlık sürecinde halk ve dünya ile tweetleri üzerinde temas kurması, farklı alanlarda kullanmasının önünü açmıştır. Böylece sadece ana akım medyayı değil, aynı zamanda danışmanları ve geleneksel çevresini de devre dışı bırakarak Trump yeni iletişim ve medya teknolojileri üzerinden yeni bir siyasal iletişim modeli ortaya çıkarmıştır (Morini, 2020, s. 2).

3.5.4 Trump'ın Ana Akım Medya ile İlişkisi

İletişim araçlarının seçim tartışmalarının ve seçmene ulaşma noktasında önemli bir rol üstlenmesi sonrası, politikacılar bu araçlar ve kullanıcıları ile ilişki kurmaya başlamıştır. Bazı politikacılar iyi geçinmeyi tercih eder iken bazıları ise karşı karşıya gelmeyi ve çatışmayı tercih etmiştir. Trump ise ana akım medya ile sunduğu real şov programı ile yakın bir temas hâlinde olduğu için bu ilişki iyi en iyi bilen politikacılardan birisidir. Trump, ana akım medya ile ilgili görüşlerini yaptığı bir açıklamada şöyle ifade etmiştir; "*Basın acımasızdı. Alay edildiğimi, gülümsemeyi reddettiğimi ve çok utandığımı söylediler. O zaman anladım ki siyasi hayat gerçek hayat değil. Medya gerçeği çarpıtabilir ve herkes gerçekte olanın bu olduğunu düşünmesini sağlayabilir*" (Ouyang & Waterman, 2020, s. 40). Bu sebeple Trump, tabanını konsolide ve seçmenleri mobilize etmek için ana akım medya ile karşı karşıya gelmeyi tercih etmiş ve onları halkın düşmanı olarak nitelendirmiştir (Stone, 2019, s. 391).

Trump, sürekli bir şekilde gündemde kalabilmek ve güçlü bir politik liderlik sunabilmek için kendine bir düşman aramıştır. Bu görevi üstlenecek amansız bir güç olarak kendine ana akım medyayı seçmiştir. Trump medyanın gücüne inanan ve medyanın gücünü, politikacının gücünden daha fazla halk nezdinde etkili olduğunu düşünen liderlerden birisidir. Bazı liderler, ana akım medya ile iyi geçinmeyi tercih ederken Trump medya ile iyi geçinme yerine savaşma stratejisini tercih etmiştir (Wolff,

2018, s. 144). Bu yüzden günlük olarak ana akım medya ve temsilcilerine alternatif oluşturan sosyal medya üzerinden saldırmak ve aşağılamakla geçirmektedir. Trump, medya savaşında *"yalan haber (Fake News)"* ve *"alternatif gerçekler (Alternative Facts)"* söylemleri üzerine kurmuştur. Trump, Erving Goffman'ın "*Presentation Of Self (Benliğin Sunumu)"* kuramında olduğu gibi kendi ideal tarzını sunarak medya ve siyasette fark yaratmaya çalışmıştır (Douglas, 2018, s. 134).

ABD'de Trump örneğinde olduğu gibi medya ile başkanların kavgası yeni bir olgu değildir, Nixon, Jefferson ve Jackson da Trump gibi iktidarları döneminde medyaya karşı cephe almışlar ve sürekli bir şekilde birbirileri ile uğraşmışlardır (Kellner, 2017, s. 169). Trump da seçim kampanyası sırasında ana akım medyaya karşı düşmansı bir tavır almış ve iktidarı döneminde bu tavrını daha da şiddetlendirerek sürdürmüştür. Trump genel olarak ana akım medyanın adaylık sürecinde kendisini desteklemediklerini ve yeterince haberlerini yapmadıklarından dolayı şikayetçi olmuş ve alternatif yaratmak için aktif bir şekilde başta Twitter olmak üzere sosyal medya platformlarını kullanmaya başlamıştır. Trump, seçim sonrası CIA ziyaretinde dürüst olmayan medyaya karşı savaş hâlinde olduğunu söylemiş ve yeni bir savaş başlattığını deklare etmiştir (Stelter, 2016).

Nielsen, başkanlık devir teslim günü olan Cuma günü 10.00 ile 14.00 saatleri arasında Trump'ın devir teslim törenlerini 30.6 milyon kişinin izlediğini bildirmiştir. Bu rakam, Obama'nın 20.6 milyon izleyici çeken 2013'teki ikinci töreninden daha yüksek bir rakama tekabül etmektedir. Ancak yine Nielsen'e göre, Obama'nın 2009'daki ilk devir teslim töreninde 38 milyon kişi tarafından izlediği rakamdan daha düşüktür. Bu bağlamda ABD tarihinde en fazla izleyici çeken devir teslim töreni 1981 yılında 42 milyon kişi tarafından izlenen Ronald Reagan'ın devir teslim töreni olmuştur. Bu sebeple Trump, devir teslim törenlerini küçümseyen ve alay eden ana akım medyaya başkanlığı devraldıktan sonra da saldırmaya devam etmiştir (Kellner, 2017, s. 153). Donald Trump'ın başkanlık seçim kampanyasından sorumlu Omarosa Manigault, Independent Journal Review ile yaptığı bir söyleşide Trump'ın iyi bir hafızaya sahip olduğunu ve başkanlık kampanyası ve seçim sürecinde kimlerin kendisini desteklediğini ve desteklemediği hakkında bir liste tuttuğunu söylemiştir (Scott, 2016).

Trump, ünlü Amerikan haber kanallarını ve gazetelerini "*Amerikan halkının düşmanı"* olarak tasvir etmesi ve özellikle New York Times'ı "*şeytan*" olarak betimlemesi, savaşı zirve noktasına taşımıştır. Nitekim Trump basın direktörlüğü CNN, The New York Times, Politico, BuzzFeed ve diğer medya kuruluşlarını basın toplantılarına almamazlık yaparak tavrını somut bir şekilde göstermiştir. Watergate muhabiri Carl Bernstein, Trump'ın medyaya karşı yürüttüğü savaşının "*Richard Nixon'un basına saldırmasından daha sinsi ve tehlikeli olabileceğini*" söyleyerek savaşın geldiği noktayı işaret etmiştir (Russell, 2018, s. 205). Trump, başkan olarak seçildikten sonra ilk basın konferansında ana akım medyayı yalan ve sahte haber konusunda uyarmıştır. Trump, "*ana akım medya o kadar sahtekâr hâle geldi ki, bu konuda konuşmazsak, Amerikan halkına muazzam bir kötülük yapmış oluruz. Muazzam kötülük. Bunun hakkında konuşmalıyız. Neler olup bittiğini öğrenmeliyiz çünkü dürüst olmak gerekirse basın kontrolden çıkmıştır. Sahtekârlık düzeyi kontrol dışı bir durum almıştır, bu çarpık düzeni değiştirmek için buradayım"* [8] diyerek kendine yeni bir misyon biçmiştir (Happer, Hoskins, & Merrin, 2019, s. 8-9).

Ana akım medya, Trump'ı seçim süresince performansı ve kampanyasını aşırı bir dilli eleştirmesi ile birlikte dikkate ve ciddiye almaması, Trump ile ana akım medyanın arasının açılmasına ve karşılıklı suçlamaların yapılmasına sahne olmuştur. Bu sebeple Trump 9 Kasım 2016 tarihinde başkanlık seçimlerini kazandıktan sonra da medyaya, şirketlere, sıradan vatandaşlara ve hatta CIA ve ABD istihbarat servisine karşı saldırılarını günlük olarak Twitter üzerinden sürdürmüştür (Kellner, 2017, s. 105). Trump'ın en üst düzey danışmanlarından Stephen K. Bannon yaptığı bir söyleşide Trump yönetiminin ana akım medya hakkında görüşlerini ve düşüncelerini paylaşmıştır. Bannon "*Medya utanç duymalı ve küçük düşürülmeli, bir süre ağzını kapalı tutmalı ve sadece dinlemelidir. ABD'de medya bir muhalefet partisidir. Bu ülkeyi anlamıyorlar. Donald Trump'ın neden Amerika Birleşik Devletleri başkanı seçildiğini hâla anlamıyorlar*" diye eleştiride bulunmuştur (Grynbaum, 2017). Ayrıca Bannon ana akım medyayı, Demokrat parti gibi kendileri için bir muhalefet partisi olarak gördüklerini söylemiştir (Caplan & boyd, 2018, s. 54).

[8] The New York Times, Trump'ın Beyaz Saray'da yaptığı ilk basın toplantısının deşifre etmiştir. Konuşmanın tamamı için : https://www.nytimes.com/2017/02/16/us/politics/donald-trump-press-conference-transcript.html.

Trump, bazı Müslüman ülkelerden gelen yolculara karşı uyguladığı yasağını sorgulayan federal yargıçlardan, Nordstrom'da Ivanka Trump'ın ürünlerinin satışının düşmesi nedeni ile satışı durdurması kararına kadar eleştiren bir dizi tweet atmıştır[9]. Trump, Rusya ile ilgili ortaya atılan haberleri ve baskıları dağıtmak için ana akım medyayı hedef almıştır. Bu bağlamda 16 Şubat 2017 tarihinde Rusya'nın müdahalesi ile ilgili çıkan bir haberin CNN muhabiri tarafından sorulması üzerine haberin doğru olduğunu kabul etmiş ama ana akım medyanın yaptığı haberlerin neredeyse tamamını sahte haberler olarak değerlendirmesini yaparak kendini savunmuştur. Aynı değerlendirmede Trump, "*CNN'i izliyordum, çok fazla öfke ve nefret var, artık izlemiyorum*" diye ana akım medyaya karşı tavır aldığını göstermiştir (Batchelor, 2017). Trump ertesi gün bu olay hakkında bir tweet atmış ve *"FAKE NEWS (Yalan Haber) medyası (@nytimes, @NBCNews, @ABC, @CBS, @CNN) benim düşmanım değil, Amerikan Halkının düşmanı!"*[10] diye mention yaparak ağır bir şekilde ana akım medya kanallarını suçlamıştır (Kellner, 2017, s. 168).

Ana akım medya ise tepki olarak Trump'ın vergi kaçırdığı ve nüfuzunu kullanarak devletten vergi ödeme kolaylığı aldığı yönünde sürekli haberler yayınlayarak Trump'ı yıpratmaya çalışmışlardır (Stone, 2019, s. 327). Bu kapsamda ana akım medya editörleri ve yazarları, Donald Trump ile alay etmişler ve Amerika'nın başına gelen en büyük bela betimlemesini yapmışlardır (Kellner, 2017, s. 120). Trump ise Twitter hesabından CNN için "*Dolandırıcılık Haber Ağı"* olarak adını değiştirmesini önermiştir[11]. Aynı gün Trump, 28 saniyelik kısa bir video yayınlamış ve bu videoda, yumrukladığı kişinin başına CNN logosunu yerleştirmiş ve CNN'i *"FNN: Dolandırıcılık Haber Ağı"*[12] olarak nitelendiren bir yazı yazmıştır. CNN ise aynı paylaşım altına Beyaz Saray basın sekreterini de etiketleyerek "*Başkan hiçbir şekilde ve biçimde şiddeti desteklememeli ve teşvik etmemelidir. Bir şey varsa, tam tersini*

[9] Trump bu twitte: "Kızım Ivanka @Nordstrom tarafından haksız bir muameleye maruz kaldı. Ivanka harika bir insan - beni her zaman doğru şeyi yapmamı sağlar! Korkunç!". Kaynak: https://twitter.com/realdonaldtrump/status/829356871848951809

[10] Trump, 18 Şubat 2017 tarihinde şahsi twitter hesabından bir paylaşım yapmış "The FAKE NEWS media (failing @nytimes, @NBCNews, @ABC, @CBS, @CNN) is not my enemy, it is the enemy of the American People! demiştir. https://twitter.com/realDonaldTrump/status/832708293516632065.

[11] Ayrıntılı bilgi için: https://twitter.com/realdonaldtrump/status/881273362454118400

[12] Trump 2 Temmuz 2017 tarihinde kişisel twitter hesabından bir video paylaşmış ve CNN eleştirmiştir. Kaynak: https://twitter.com/realDonaldTrump/status/881503147168071680

yapmalıdır"[13] yazarak kendi görüşünü aynı platform üzerinden kamuoyu ile paylaşmıştır (Grynbaum, 2017).

Trump ana akım medya ile ilgili savaşını, favorisi olan Twitter üzerinden tweet paylaşımları yaparak sürdürmüştür. Trump; "*Son iki gündeki tweetlere göz atın. İnsanların Düşmanından bahsederken Sahte Haber Medyasına atıfta bulunuyorum - ancak dürüst olmayan muhabirler yalnızca "Medya" kelimesini kullanıyorlar. Büyük Ülkemizin insanları çok fazla Sahte Haber alma konusunda kızgın ve hayal kırıklığına uğramış durumdalar. Anlıyorlar ve tamamen anlıyorlar!*[14]*"*diyerek ana akım medyanın sahte haber yapan kısmına karşı olduğunu ve bunu bile kendi yalanlarına alet ederek sahtekarlıklarını örtmenin peşinde olduklarını ifade etmiştir. Trump, seçim kampanyasında olduğu gibi 2018 seçimlerine günler kala aynı stratejiyi izlemiş ve Amerikan toplumunda bazı öfke hareketlerinin ve saldırıların kaynağını, ana akım medyanın yapmış olduğu haberlere bağlamıştır. Bu bağlamda Trump; "*Bugün toplumumuzda gördüğümüz Öfkenin çok büyük bir kısmı, Sahte Haber olarak adlandırdığım Anaakım Medya'nın kasıtlı olarak yanlış ve doğru olmayan haberlerinden kaynaklanmaktadır. O kadar kötü ve nefret uyandırdılar ki tarif edilmenin ötesindeler. Ana Akım Medya, bunu çalışmalarından HIZLI bir şekilde temizlemelidir*![15]" tweet atarak ana akım medya ile Twitter üzerinden hesaplaşmaya devam etmiştir (Benen, 2019).

Trump, ana akım medyanın en çok izlenen Amerikan kanalları ABC, NBC ve CBS kanallarında diğer cumhuriyetçi adayların tamamından daha fazla medya ilgisi görmüştür. Ayrıca rakibi Hillary Clinton'dan yaklaşık üç kat, Bernie Sanders'tan 16 kat daha fazla haberi yapılmıştır. Trump'ın yaygın bir şekilde haberlerinin yapılmasına rağmen Trump haberlerinin yapılmadığı ve kendisi ile ilgili yalan haberler yapıldığı iddiasını sürdürmüştür (Tyndall, 2016). Trump, ana akım medyanın yapmış olduğu seçim tahminleri ve kamuoyu yoklama araştırmaları üzerinden kavga etmeye devam etmiştir. Trump'ın politikalarını ve performansını toplum nezdinde ölçmeye yönelik CNN'in araştırmalarında olumlu bir tablo sezmediği için eleştirmiş ve güvenilirliğini tartışmaya açmıştır. Bundan önce yaptıkları kamuoyu yoklamalarında yanıldıkları gibi

[13] Aynı gün CNN ise Trump'ın paylaşımı altına kendini savunan bir mahiyette bir tweet atmıştır. https://twitter.com/CNNPR/status/881516287104516096
[14] Kaynak: https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1057063101189836801
[15] Kaynak : https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1055418269270716418

yine yanılacaklarını ifade etmiştir. Trump, *"olumsuz anketler, tıpkı seçimdeki CNN, ABC, NBC anketleri gibi sahte haberlerden ibarettir. Özür dilerim ama insanlar geniş güvenliği ve aşırı güvenirliğe tabi tutulan araştırma ve anketler istemektedirler*[16]" diye tweet atmıştır (Stelter, 2017).

Trump, ana akım medyanın sosyal medya kullanmasından rahatsız olduğunun farkında olduğu için kavgalarına genellikle bu mecralar üzerinden devam etmiştir. Bunu "*SAHTE MSM (ana akım medya), Sosyal Medyayı kullanmamı engellemek için çok çalışıyor. İçten ve filtrelenmemiş mesajlar vermemden nefret ediyorlar*[17]*"* diye bir tweet atarak deklere etmiştir. Ancak ABD vatandaşlarının %26'sı Twitter hesabına sahip iken % 8'i doğrudan Trump'ı takip etmiştir. Takip ve etkileşime girenlerin çoğunluğunu da demokrat ve bağımsızların oluşturduğu ise başka bir gerçekliktir. Trump'ın tweetleri netice itibari ile yine rakipleri ve ana akım medya üzerinden etkileşim bulmaktadır. Bu oranın düşük olmasına rağmen Trump'ın böyle bir taktik ve strateji takip etmesinin altında yatan sebep, kendine bir düşman yaratıp ve o düşmanla sürekli kavga ederek Amerikan halkı ve dünyanın gündeminde kalmayı amaçlamaktadır (Morini, 2020, s. 111).

Ana akım medya da bu savaşın gönüllüsü olmuş ve Trump ile karşılıklı bir savaşın içerisine girmiştir. Bu nedenle ana akım medya sürekli bir şekilde Trump'ı takibe almış ve açığını aramıştır. New York Times, Trump'ın seçim sırasında Clinton'ı güvenilir ve yetkili mail sunucular kullanmadığı için eleştirir ikin şimdi kendisi yetkili ve güvenilir telefonlar kullanmadığını ve Çin ile Rusya istihbarat servisleri tarafından dinlendiğini iddia etmesi üzerine Trump, bu iddiaların sahiplerini sözde uzman ve haberlerini ise sıkıcı ve saçma bulmuştur. Bunun üzerine "*New York Times'ın, Rusların ve Çinlilerin (nihayet Çin'i ekledikleri sevindirici) yeni bir Sahte Hikayesi yazdılar, cep telefonlarındaki tüm çağrılarımı dinliyorlarmış. Ben nadiren cep telefonu kullanıyorum ve bunu yaptığımda devlet tarafından yetkilendirilen telefonu kullanıyorum. Hard Lines'ı seviyorum. Sadece daha fazla Sahte Haber uydurdu!*[18] şeklinde iddialara cevap niteliğinde bir dizi tweet atmıştır (Rosenberg & Haberman, 2018).

[16] Kaynak : https://twitter.com/realDonaldTrump/status/828574430800539648
[17] Kaynak : https://twitter.com/realDonaldTrump/status/872059997429022722
[18] Kaynak : https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1055458320390217728. Bu tweetini daha ayrıntılı bir şekilde açıkladığı başka bir tweet atmıştır: https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1055412328571850753

Trump'ın ana akım medya ile girmiş olduğu sürtüşme, ana akım medyaya olan güven ve meşruiyeti tartışmaya açmıştır. Amerikan Gallup kamuoyu araştırma şirketinin 7-11 Eylül 2016 tarihleri arasında yaptığı bir ankette, Amerikalıların kitle iletişim araçlarının *"haberi tam, doğru ve adil bir şekilde rapor ettiği"* yönündeki haberlere güvenleri, % 32 seviyelerine gerileyerek oldukça düşmüştür. Bu araştırma, Gallup anket tarihindeki Amerikan halkının ana akım medyaya olan güvenin en düşük seviyeye düştüğünü göstermektedir. Zira bu oran 2015 yılında %40 iken 2016'da yüzde sekiz puan gerileyerek %32 hattına çekilmiştir. Trump ile ana akım medya arasındaki gerilim, Cumhuriyetçilerin ana akım medyaya olan güvenini % 14'e kadar düşmesine neden olmuştur. Özellikle de 18–49 yaş gurubu arasında ciddi bir düşüş olmuş ve bu oran % 26'ya kadar inmiş bir vaziyettedir (Swift, 2016). Diğer bir yandan Trump, ana akım medya ile girmiş olduğu ilk savaşını kaybetmiş ve güvenlik danışmanı Flynn'ın istifasını istemek zorunda kalmış olsa da bu stratejisini izlemeye devam etmiştir (Kellner, 2019, s. 47).

Bu tartışmalar, demokrasi ve medya ilişkilerinde tehlikeli bir dönemece girmesine neden olmuştur. Demokrasi, güçler ayrılığını üzerine kuruludur ve "*dördüncü tabur*" olarak nitelendirilen medya, erkler gücüne karşı bir kontrol ve denge sistemi sağlamak için hizmet etmektedir. İfade özgürlüğünün önemli araçlarından birisi olan medya ile demokrasi arasında güçlü bir bağ vardır. Kâr amacı gütmeyen haber kuruluşu olan ProPublica genel yayın yönetmeni Stephen Engelberg liberal medyayı, "*Biz muhalefet değiliz*" diye bir e-posta yazmış ve medya çalışanlarını "*herhangi bir demokraside olduğu gibi demokrasi fonksiyonunun temel bir parçasıyız"* diyerek kendilerini savunmuştur (Grynbaum, 2017). Habermas'a göre medya, demokrasilerde oynadığı rolü bakımından çok önemlidir. Medya, katılımcı demokrasilerinde vatandaşların bilinçli ve rasyonel siyasi katılımını sağlamaktadır. Trump'ın ana akım medya ile günlük siyasi tartışmaları içerisine girmesi ve siyasi çıkarı için malzeme etmesi ve de Amerikan halkının düşmanı olarak nitelendirmesi, Amerikan demokrasisinin geleceği için tehlikeli bir durum aldığı yönünde yorumlar yapılmasına neden olmuştur (Morini, 2020, s. 1).

Trump, farklı bir seçim ve iletişim stratejisi kullanarak rakipleri arasındaki oy farkını kapatmış ve seçimleri kazanmasını bilmiştir. Netice itibari ile Trump iletişim stratejisinde ve söylemlerinde, medya ile nasıl temas kuracağını ve ilgilerini nasıl çekeceğini bilmekte olup bunu bir seçim stratejisi kapsamında uygulamıştır. Bu yüzden medyayı kendi gündemi çerçevesinde ve haber döngüsünü benzeri görülmemiş bir şekilde başarıyla yönetmiştir. Eski bir asker veya bürokrat kökenli olmamasına rağmen Trump, siyaset basamaklarını iş dünyasındaki şöhreti ve TV sunuculuğu sayesinde hızlı bir şekilde tırmanmıştır. Şöhreti ve medya deneyimi, başkanlık yarışında medyanın dikkatini çekmekte önemli faktörler olmuştur. Trump'ın siyasete girmeden ünlü olması, seçim kampanyasının daha düşük maliyetli ve renkli bir kampanya ile yürütmesini sağlamıştır (Pybus, 2019, s. 232-234).

Trump, sosyal medyadaki seçim kampanyaları için toplamda 85 milyon dolar harcamıştır. Federal Election Commission (FEC) verilerine göre ise Trump ön seçimlerde 60 milyon dolar harcar iken Demokrat rakipleri Clinton, yaklaşık 300 milyon dolar harcar iken Sanders, 212 milyon dolar harcamasıyla ile karşılaştırıldığında çok düşük kalmaktadır. Trump'ın Cumhuriyetçi rakipleri ondan çok daha fazlasını harcamıştır, nitekim Cruz kampanyasına yaklaşık 155 milyon dolar yatırım yapar iken Marco Rubio 125 milyon dolar ve Bush, 160 milyon dolardan fazla harcamıştır ama netice Trump'ın lehine olmuştur. Trump, ana akım medyaya ve yeni iletişim teknolojilerine seçim kampanyası döneminde yatırım yapmış ama onu diğer rakiplerinden ayıran özellik, ana akım medya olmak üzere çatışmacı ve kavgacı bir iletişim stratejisi kullanarak sürekli bir şekilde gündemde kalması olmuştur (Morini, 2020, s. 95).

3.5.5 Trump'ın Ortadoğu Politikası ve Türkiye

Trump'ın dış politikada en az ilgi duyduğu ancak en sorunlu bölgelerin başında Orta Doğu bölgesi gelmektedir. Bush ve Obama birçok sorunlu dosya bıraktığı gibi Orta Doğu önemli enerji yataklarına sahip bir bölge olmanın yanında Trump için İsrail'in güvenliği oldukça önem arz eden bir konu olmuştur. Trump'ın bölgeye bakış açısı, İran ile yapılan nükleer anlaşmadan çekilmekle İsrail-Filistin sorununa çözüm bulmak üzerinde yoğunlaşmıştır. Suriye ve Irak'ta bulunan askerlerinin anlamsız bir savaş

içerisinde bulunduğunu ve IŞİD'i yendiklerine göre çekilme zamanları geldiği yönde bir tweet[19] atarak Orta Doğu'yu tekrar gündeme taşımıştır. Zira Trump, Bush gibi rejim değişikliğine yol açan müdahaleci dış politikaya karşı olduğunu seçim sürecinde ifade etmiştir (Kellner, 2017, s. 71).

Trump seçim kampanyasını "*Önce Amerika*" ve "*Büyük Amerika*" sloganları üzerine kurmuş olduğu için fazla Ortadoğu ile ilgilenmemiş ama büyüsünün etkisi altında da kalmıştır (Powaski, 2019, s. 239). Trump, Aralık 2015'te CNN televizyonuna katıldığı bir programda Irak savaşına karşı çıktığını ve Suriye'den çekilme taraftarı olduğunu beyan etmiştir (Johnston, 2016, s. 11). Ancak başkan seçildikten sonra Esat güçlerini ve üslerini hedef alan denizden ve havadan bir kaç saldırı gerçekleştirmiştir. Bu saldırılarının dışında Bağdadi ve Süleymani gibi nokta operasyonlar yaparak Orta Doğu bataklığı içinde bulunmaya devam etmiştir. Trump, seçim kampanyası sırasında İslam dini ile terörü ilişkilendirmiş ve terörün taşıyıcısı olduğu yönünde tehlikeli bir iddia ortaya atmış ve Rusya ile ilişkileri geliştirmenin yollarını arayacağını dile getirmiştir (Al-Saud & Mahlouly, 2019, s. 247).

Trump'ın Ortadoğu politikası, yabancı ve Müslüman karşıtlığı ile silah ve petrol satışı üzerine kurulmuştur. Trump bu politikasını "*Ortadoğu'da 6 trilyon dolar harcadık. Hiçbir kazancımız yok. Hiçbir kazancımız yok. Asla küçük, hatta küçük bir petrol kuyusu bile tutmadık. Küçük bir petrol kuyusu dahi. "Petrolü koruyun" dedim*" diyerek özetlemektedir. Bir diğer paylaşımında Trump;

> *"Amerika Birleşik Devletleri, Sekiz Trilyon DOLAR'ı Orta Doğu'da savaşarak ve polislik yaparak harcadı. Binlerce Kahraman Askerimiz öldü ya da ağır yaralandı. Diğer tarafta milyonlarca insan öldü. ORTADOĞU'YA GİRMEK ÜLKEMİZİN TARİHİNDE ALINAN EN KÖTÜ KARAR! Sahte ve kanıtlanmamış KİTLE SİLAHLARI İDDİALARI altında savaşa girdik. HİÇBİRİ gerçekte yoktu! Şimdi yavaş yavaş ve dikkatli bir şekilde büyük askerlerimizi ve ordumuzu evimizi getiriyoruz. Odak noktamız BÜYÜK RESİM! ABD, HİÇ OLMADIĞI KADAR BÜYÜK!*[20]

diyerek bir tweet üzerinden Orta Doğu politikasını özetlemiştir (Hanson, 2019, s. 65).

[19] Kaynak: https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1075528854402256896
[20] Kaynak: https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1181905659568283648

Trump, Orta Doğu bölgesini terör kaynağı ve petrol kuyularından ibaret görmesi, Ortadoğu'yu var olan kaotik ortamına yeniden körüklenmesine neden olmuştur. Seçim vaatleri arasında müdahalece bir politika izlemeyeceğini söz vermiş ancak sorunlu Ortadoğu'da çıkarlar doğrultusunda bazı tartışmalara taraf olmuş ve birçok askeri anlaşmalar yaparak silah satışını sağlamıştır. Yapmış olduğu bu satışlardan dolayı, var olan krizlere ve savaşlara müdahale etmemiş ve çözüm arayışlarını tıkamıştır. Bölgedeki müttefikleri yerine devlet dışı ve zaman zaman da terör örgütleri ile açık bir şekilde iş tutarak Amerika ile bölge ülkelerinin arasının açılmasına neden olmuştur. Ortaya attığı "*Refah için Barış*" projesi ile İsrail'in Filistin topraklarında genişleme politikasını desteklemiş ve iki devletli çözümden vazgeçmiştir. İran ile yapılan nükleer anlaşmasından çekilme kararı örneğinde olduğu gibi İsrail merkezli Ortadoğu'ya yaklaşarak birçok uluslararası girişimi ve çözüm arayışını boşa çıkarmış ve ABD'nin Ortadoğu politikasını İsrail'in varlığı ve güvenliğine endekslemiştir (Powaski, 2019, s. 240).

Türkiye kanadında Trump'ın başkan seçilmesi şaşkınlık yarattığı gibi Obama döneminde yaşanan birçok sorunun aşılmasında ve çözüme kavuşturulmasında yeni bir sayfanın açılmasına da aracı olmuştur. Zira Amerikan'ın dış politikasında başkanın rolü önemlidir ancak Amerikan dış ilişkililerinde tek belirleyici başkan değildir, aynı zamanda bazı kurumlar da bu ilişkilerin şekillenmesinde önemli roller oynamaktadırlar. Türk-Amerikan ilişkileri dip akıntıya benzemektedir, bazen üst düzeyde ilişkiler iyi gider iken alt düzeyde aksi yönde seyredebilir ve bu gidişat ilişkilere yön verebilir. Bu durumun tersi de doğrudur (Çopur, 2017). Türk-Amerikan ilişkilerini belirlemekte başkan dışında askeri ve güvenlik birimlerini de dikkate alınması gereken önemli aktörlerdir. Bu birimlerinin bakış açısı çerçevesinde Türkiye'ye biçilen görev, ABD'nin bölge politikalarında yardımcı bir güç işlevi görmesi yönündendir (Hanson V. D., 2019, s. 221).

Türk-Amerikan ilişkileri, 2. Dünya Savaşı sonrası şekillenen küresel düzen içerisinde gelişmiş ve SSCB karşıtlığı ile zirveye ulaşmıştır. Ancak SSCB'nin dağılması ile birlikte bu çıkar ilişkileri bir takım dönüşüm ve değişikliklere sahne olmuştur. Türkiye, Türk-Amerikan ilişkilerinde Amerikan kurumlarının görüşüne muhalif bir bakış açısı ile egemen ve eşit şartları taşıyan iki müttefiklikten bahseden bir söylem içerisnde olmuştur. Bu sebeple Türk-Amerikan ilişkilerinin geleceği, liderler ve

kurumların bakış açıları ile birlikte küresel çapta yaşanan bölgesel ve teknolojik gelişmeler ışığında yeni parametreler üzerinde değerlendirmeye ihtiyacı duymaktadır. Trump'ı başkan olarak seçilmesinden sonra olaylara yaklaşımı ve konjonktürel sorunlar nedeni ile ikili ilişkilerde bekleyen birçok küresel ve bölgesel sorun beklemekteydi. Trump'ın açıklamaları ve paylaşımlarından Türkiye ile asimetrik bir ilişki kurma düşüncesinde olduğu anlaşılmaktadır (Ovalı, 2019, s. 162).

Trump'ın Türkiye ile ilgili tutumuna benzer tutumlar, çalışma ekibinde de görülmüştür. Trump'ın başkan seçildiği gün Flynn'in "*Türkiye, Irak ve Suriye'deki IŞİD'e karşı gerçekten en güçlü müttefikimiz olduğu gibi bölgedeki bir istikrar kaynağı*" başlıklı bir makalesi yayınlanmıştır. Flynn, Obama yönetimini Erdoğan ile uzun zamandır devam eden ittifakımızı tehdit eden akıl almaz bir politika uygulamakla eleştirmiştir. Ayrıca Flynn, Gülen hareketinin geniş küresel ağı olan tehlikeli ve uyuyan bir terör örgütü olduğunu ve onun elebaşını ülkede barındırmakla suçlamıştır. Ayrıca Gülen'in Türkiye açısından ABD'de barındırılmasını, Kaide lideri Ladin'in Washington'da barındırılmasına benzetmiştir. Türkiye'nin tezlerini destekleyen Flynn'ın tutumuna benzer bir tutum da Tillerson tarafından dile getirilmiştir. Tillerson, ABD'nin Türkiye ile yeniden iletişime geçmesi gerektiğini, NATO ve ABD ile uzun zamandır devam eden işbirliği olduğunu dile getirmiştir. Türkiye'nin yalnız bırakılması durumunda ABD liderliğindeki NATO'da önemli bir boşluk oluşacağını ve Türkiye'nin yönünü Rusya'ya çevirme ihtimali olduğunu söylemiştir (Gunter, 2017, s. 80).

Yakın tarihte Amerika ile Türkiye arasında yaşanan bazı krizler neden ile iki ülke arasında güven bunalımı yaşanmaktadır (Ekşi, 2016, s. 71). Türkiye ve bölgesel konular ile ilgili Obama döneminde birçok çalışma sekteye uğramış ve Trump yönetimine sorunlu bir dönem bırakmıştır. Trump ise genel politikasında önce Amerika anlayışını takip ettiği için Türkiye'nin kaygılarını pek fazla önemsememektedir. Trump, dış politikasında Amerikan'ın ulusal çıkarlarını ön plana çıkarmış ve yıllardır ABD'nin liberal dünya ve değerleri anlayışından vazgeçmiştir. Bu sebeple Türkiye ile ilişkilerine yönelik yaklaşımını, belirlemiş olduğu dış politikasında Türkiye'nin ne kadar katkı sağlayacağı düşüncesi belirler olmuştur. Ayrıca çalışma ekibi ile Amerikan kurumlarının baskısı da zaman zaman Trump'ın yaklaşımında etkili olmuştur. Zira Trump bir dönem daha iktidar kalmanın yollarını arar iken popülist ve çatışmacı bir

politika izlemiştir. Trump, bu anlayışını dış politikaya da taşımış ve Türkiye ile ilgili politikasını da bu stratejisi belirlemiştir (Powaski, 2019, s. 11).

Stratejik müttefiklik ya da stratejik ortaklık muğlak bir kavram ve sözsel bir ifade olup her hangi bir yazılı metine dökülmüş değildir. 1 Mart Tezkeresi'nin reddedilmesi ve sonrasında Çuval Hadisesi ile bu kavram anlamını, önemli bir ölçüde kaybetmiştir. Zira bölgesel ve küresel yeni könjüktürde ABD eskisi kadar Türkiye'ye ihtiyaç duymadığı gibi başka bölgesel ve yerel müttefikler arar iken Türk kamuoyunda yükselen Amerikan karşıtlığı, Gezi Parkı olaylarının ve 15 Temmuz başarısız darbe girişiminin arkasında ABD'nin aranması ile had safhaya çıkmıştır. Bu yeni konjonktürde her iki ülkede birbirini ne düşman ne de müttefik olarak görmektedir. Her iki ülkede çıkarları gereği birbirinin düşmanı olan gruplarla işbirliği yapabilmektedir. İki ülkenin farklı yaklaşımları da ister istemez her iki kadim müttefiki karşı karşıya getirmektedir (Cook, 2018, s. 2).

Türk kamuoyu ve siyasetçileri tarafından ABD'nin PKK'nın Suriye uzantısı YPG'yi askeri olarak desteklemesi, Türkiye'nin Doğa Akdeniz'deki haklarını aramasına destekleme yerine diğer kuşku ile yaklaşması, Türkiye'nin milli güvenliğini ilgilendiren silahları ithal ve imal etmesine karşı çıkması, ekonomisini hedef alan saldırlar düzenlemesi, 15 Temmuz darbe girişiminin baş sorumlusu Fethullah Gülen'i iade etmemesi ve Türkiye'nin herhangi bir zamanda savaşa girmesi durumunda ABD ve NATO üyelerinin Türkiye'nin yardımına mı koşacağı yoksa Türkiye'yi işgal mi edecek sorularının Türk kamuoyunda sorulması ve bu sorular çerçevesinde Amerikan karşıtlığının yükselmesi, ikili ilişkileri zedelemektedir. Trump dönemi, Türk Amerikan ilişkileri açısından oldukça fazla inişli ve çıkışlı bir grafik çizmiştir. İki stratejik müttefik ve birçok ortak çıkarları olan Türkiye ve Amerika arasında yaşanan sorunların ve algıların değişmesi ve çözüm üretilmesi, Türk-Amerikan ilişkilerinin geleceği için önem arz etmektedir (Cook, 2018, s. 8).

3.5.6 Trump'ın Türk-Amerikan İlişkileri Bağlamında Twitter Diplomasisi

Trump dönemi ikili ilişkilere yapısal ve konjonktürel sebeplerden dolayı birçok kriz damgasını vurmuştur. Soğuk savaş döneminin bir kavramı olan stratejik müttefiklik

ile stratejik ortaklık ve daha sonrasında stratejik modellik kavramı, uluslararası ve bölgesel konjonktürün sosyal medya çağında değiştiği bir dönemde geçerliliğini ne kadar koruduğu tartışmalı bir konudur. Türk-Amerikan ilişkileri, kurulmaya başladığı ilk günden bu yana askeri, güvenlik ve ticari parametrelere dayanmaktadır. Ancak Trump'ın dış politikası izolasyon, göçmen karşıtlığı ve ticari anlaşmaların revize edilmesine dayandığı için iki yaklaşım arasında farklılıkların olduğu ortaya çıkmıştır. Zira Türkiye'nin Trump'ın sosyal medya üzerinden yürüttüğü dış politikasına uyum sağlamakta zorluklar yaşadığı, iki ülke arasında yaşanan krizlerden anlaşılmaktadır. İki yaklaşım arasında ilişkilerin geleceği için umut vaad eden kesişme noktaları olduğu gibi, kaygı yaratan alanların da olması ikili ilişkileri tedirgin etmektedir (Ovalı, 2019, s. 157).

Obama döneminde başlayan ve Trump'la yeni iletişim ve medya teknolojileri üzerinden devam eden temaslar, krizlerin had safhaya ulaşmasına ve ikili ilişkilerin gerilmesi ile bozulmasına yol açmıştır. Sosyal medya üzerinden konuşan lider, iki ülke çıkarlarına zarar vermeye başlamışlardır. Trump, başkanlık seçimlerinde önemli bir avantaj elde ettiği sosyal medya deneyimlerini başkanlık döneminde devam ettirmesi ve bunu dış politikaya yansıtması, stratejik ortakları ile bir takım siyasal iletişim krizlerinin yaşanmasına neden olmuştur. Trump başkanlık boyunca ABD'nin stratejik ortağı olan Türkiye konusunda, bazen aleyhte kararlar alır iken bazen de Türkiye'yi tutar gibi davranışlar sergilemiştir. Ancak Erdoğan, ABD'nin Türkiye'ye karşı ekonomik savaş ilan ettiğini söylemesi, iki ülkenin geldiği noktayı göstermektedir. İki müttefik arasında Brunson olayı ile açığa çıkan bu ihtilaflar, kendini sosyal medya üzerinden yürütülen açık bir savaşa dönüştürmüştür (Cook, 2018, s. 5).

Trump, Türkiye'nin Barış Pınarı Harekatı düzenlediği bir dönemde Twitter hesabından attığı bir tweet ile Türkiye karşısında bir tavır sergilemiştir. Mevlüt Çavuşoğlu "*stratejik ortaklar sosyal medya üzerinden konuşmaz*" diyerek Trump'ın tweetine tepki vermiştir. Trump tarafından medyaya verilen demeçler, yapılan fevri çıkışlar ve sosyal medya üzerinden gönderilen mesajlar, ilişkilerde onarılması güç yaralar açmış ve karşılıklı güven ilişkisinin zedelenmesine neden olmuştur. Türkiye ile ABD arasındaki sorunları gidermek adına bir takım adımlar atılmıştır. Bu adımlardan birisi de ortak anlayış geliştirme ve birlikte hareket etmeyi kolaylaştırma amacıyla 2018 yılında kurulan üçlü teknik komitelerdir. Tillerson ve Çavuşoğlu arasında varılan

mutabakat; Irak, Suriye ve FETÖ ile mücadele konularında ortak paydaları kuvvetlendirme ve iş birliğini teşvik etme amacıyla kurulmuş ancak Tillerson'un görevden alınması ile belirsiz bir hal almıştır (Ovalı, 2019, s. 181).

3.5.6.1 Trump'ın Dış Politika Stratejisinde Sosyal Medya Pratiği

ABD, 2. Dünya savaşından galip çıktıktan sonra liberal dünya politikası izlemiş ve bu politikası çerçevesinde birçok ülke ile askeri, siyasi ve ekonomik işbirliği yapmış ve NATO, IMF, Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ), Dünya Bankası gibi uluslararası örgütler kurmuştur (Powaski, 2019, s. 237). Ancak gömülü liberal ekonominin Batı ekonomilerinde işlevsiz hâle gelmesi ve tıkanması, bir takım reformların yapılmasını kaçınılmaz kılmıştır. Bu reformlar, Thatcher ve Reagan ile başlamış ve neoliberal ekonomi, tüm dünyayı etkisi altına almıştır (Harvey, 2015, s. 69). Bu politikalardan rahatsız olan Trump, başkan seçildikten sonra Amerikan liberal politikasından vazgeçmeye ve içe dönük bir politika izlemeye teşebbüs etmiştir (Wojczewski, 2019). Trump, popülist, kendini düşünen ve derinliği olmayan bir dış politika izlemeye kalkışmıştır (Blackwill, 2019, s. 68).

Trump'ın dış politikası kabaca "*izolasyon, göçmenler tehdidi ve ticari anlaşmalar*" olmak üzere üç ana parametre üzerine kurulmuştur. İzolasyon parametresi ile ABD'nin müdahaleci politikalarından vazgeçerek Amerikan'ın dışında kalan dünya sorunları ile ilgilenmeyip kendi sınırları içine kapanmayı öngören politikadır (Nye, 2016). Diğer bir parametre kapsamında ise Amerikan halkının özellikle Müslüman çoğunluklu ülkelerden gelen legal ya da illegal göçmenlerden kaynaklı korku, şiddet ve ekonomik statünün tehlikeye girmesini engellemeyi öngören politikadır. Dış politikadaki son parametre ise ABD'nin zengin ekonomisini ve refahını istismar eden ve hedef alan uluslararası ticari anlaşmalara yönelik politikalardır. Bu parametre çerçevesinde ticari anlaşmaları, Amerikan çıkarlarına uygun bir hale getirilmesi ve maksimize edecek bir şekilde yeniden revize edilmesi ya da bu anlaşmalardan çekilmek sureti ile anlaşmaların iptal edilmesini öngörmektir (Blum & Parker, 2019).

Trump iç politikada olduğu gibi dış politikada da Thomas Hobbes'un güçlü bir yönetim ve devlet olmazsa, insanlığın "*hayatı kötü, acımasız ve kısa olur*" yönündeki

anlayışı izlemiş ve birçok lidere hakaret noktasına varacak ifadeler kullanmıştır. Trump, ABD'nin kuruluşunda ve işlevinde öncülük ettiği birçok uluslararası örgütten çekilmek ya da finansal yardımları kesmekle tehdit etmiştir. Genel itibari ile Trump'ın dış politikasının genel hatları, derinliği olmayan yüzeysel değerlendirmelerle ve sonu iyi hesap edilmemiş adımlar olarak değerlendirilmektedir (Blackwill, 2019, s. 2). Trump genel politikasını 280 karakterli Twitter'a sığdırdığı gibi dış politikasını da bu dar çerçeveye sığdırmaya çalışmıştır. Trump, seçim vaatlerini sıralar iken ABD'nin uzun zamandır zafer kazanamadığından şikayet etmiş ve iktidarı döneminde birçok zafer kazanacağının sözünü vermiştir. Özellikle de bu zaferi en çok ABD'ye ticari rakip olarak gördüğü Çin'e karşı kazanmak istemiştir. Hâlbuki selefleri Bush ve Obama, Çin ile çok iyi ilişkiler ve ortaklıklar geliştirmişlerdir (Ferguson, 2018).

Trump, Çin'i Ulusal Güvenlik Strateji Belgesinde stratejik bir rakip ülke olarak almış ve ABD'nin jeo-ekonomisi için önemli bir anlaşma olan Trans-Pacific Partnership'den (TPP) çekilmiştir (Powaski, 2019, s. 241). Trump yalnızca Çin ile sorunlar yaşamamıştır. Çin'in yanı sıra AB ve Türkiye gibi birçok ülke ile sorun yaşayarak sorunlu bir başkanlık dönemi geçirmiştir. Trump, Paris iklim anlaşmasının ABD'nin aleyhine bir anlaşma olduğunu iddia ederek çekilmekle tehdit etmiş ve nihaytetinde bu anlaşmadan çekilmiştir. Trump, kadim müttefiki AB ülkeleri ile sürekli sorun yaşayarak güven kaybına neden olmuştur. İngiltere AB'den çekilmesi, Almanya'nın NATO'ya yeterince destek vermemesi ve Fransa'nın AB ordusu kurma düşüncesine kadar bir çok konuda Trump'ın hedefi olmuşlardır. Trump, ABD'nin eski müttefikleri ile sorun yaşar iken soğuk savaştan günümüze kadar rakibi olan Rusya ile iyi ilişkiler geliştirme niyetinde olduğunu deklare etmiştir. Özellikle de soğuk savaş döneminde Rusya ile nüfuz yarışına girdiği birçok bölgeden ilgisini azaltmış ve çekilmek suretiyle Rusya'ya alan açtığı için bir takım suçlamalara maruz kalmıştır (Blackwill, 2019, s. 28).

Trump, dış politikada müdahaleci yaklaşımın parlak bir fikir olmadığını ve bu yüzden "*müdahaleci olmayan*" bir dış politika stratejisi izleyeceğini ifade etmiştir. Amerika'nın Irak, Afganistan ve Suriye'de maliyetli ve uzun süren dış savaşlara karışmama ve sona erdirme vakti geldiği yönde açıklamalar yapmış ve mesaisini ticari anlaşmalara ve çalışmalara vermiştir (Stone, 2019, s. 13). Trump'a göre Amerika Birleşik Devletleri dünya tarihinin en kötü ticaret anlaşmalarından bazılarını yapmıştır.

"*Bize yardım etmeyen ülkelerle bu anlaşmalara neden devam etmeliyiz?*"[21] diyerek BM, NAFTA ve NATO gibi kurumlar da eleştirilerden muaf olmamış ve radikal reformlar kaçınılmazdır diyerek bu yapıların işleyişini ve yapılanmalarını hedef almıştır. *Meksika ve Kanada ile NAFTA (şimdiye kadar yapılan en kötü ticaret anlaşması) yeniden müzakere sürecindeyiz. Her ikisi de çok zor, sona erdirmek zorunda kalabilir miyiz*?[22] diyerek anlaşmanın revize edilmesi için masanın kurulmasını sağlamıştır (Hanson V. D., 2019, s. 26).

Trump iş dünyasından geldiği için ABD'nin haklarını koruma ve iyi pazarlık yapılmak suretiyle ticari anlaşmalar yapacağını birçok kez dile getirmiştir. Trump, işsizliği düşürücü ve yeni iş fırsatları yaratacak tüm politikalarını devreye sokmak için kararlılık göstermiştir. Kendi yönetiminin itirazına rağmen ABD'nin haksız bir şekilde istismar edildiği NAFTA, TPP ve KORUS gibi tüm ticari anlaşmaları iptal ya da revize edeceğini taahhüt etmiştir. Bu kapsamda Amerikan endüstrisini korumak için bazı ürün ve hammadde ithalatında ek gümrük vergileri getirerek korumacı bir ekonomik politikaya dönmüştür. Ayrıca Meksika ve Kanada ile uzun bir pazarlık sonrası NAFTA yerine USMCA anlaşmasının imzalanmasını sağlamıştır. Diğer bir savaş da Çin ile yürütülen pazarlıklar olmuştur. Trump, Amerikan için daha fazla imtiyazların öngörüldüğü anlaşmayı Çin'e birçok tartışmalı müzakere sonrası dikte etmeyi başarmıştır (Blackwill, 2019, s. 64).

Dış politika cephesinde Trump, ticaret odaklı ve müdahaleci olmayan bir yaklaşım benimsemiştir. ABD'nin geçmiş dönemlerde yaptığı birçok anlaşmayı revize etmiş ya da revize edilmesi için masanın kurulmasını sağlamıştır. Ancak aynı başarıyı, yurtdışı operasyonlara katılımının sınırlandırılması ve müdahaleleri sona erdirme konusunda göstermiş değildir. Bu vaatlerini, seçim kampanyası kapsamında vermiş olduğunun farkında idi ama yine de ABD'nin caydırıcılığını sürdürmesi ve geri kazanmak için askeri varlığının da devam ettirmesi gerektiğini biliyordu. Bu minvalde Suriye'yi bombalama ve Afganistan'da IŞİD ve Taliban'a karşı yeni operasyonlara sıcak bakmamıştır. Ancak her iki ülkede de kalıcı bir kara kuvvetleri bulundurmanın insani gerekçelerle veya ABD'nin uzun vadeli stratejik çıkarlarıyla örtüştüğünü düşündüğü için

[21] Kaynak: https://twitter.com/realDonaldTrump/status/882558219285131265
[22] Kaynak: https://twitter.com/realDonaldTrump/status/901804388649500672

Trump, generallerinin iradesine boyun eğmiş ve Amerikan birliklerini IŞİD'in yok edilmesine kadar Afganistan, Irak ve Suriye'de barış güçleri olarak bulundurmaya karar vermiştir (Hanson V. D., 2019, s. 293).

3.5.6.2 Trump'ın Diplomatik Dili ve Twitter Diplomasisi

Trump, Twitter'a 2009 yılının Nisan ayında katılmış ve kendisini herhangi bir parodi hesaptan ayırt etmek için @real-DonaldTrump kullanıcı adını almıştır. İlk tweetini ise aynı yıl 4 Mayıs tarihinde David Letterman şovuna katılacağını duyurması ile paylaşmıştır. Zamanla Twitter, Trump'ın siyasal iletişim araçları arasında birincil aracı hâline gelmiştir. Daha da önemlisi, 2016 seçim zaferinden sonra Trump, Beyaz Saray resmi iletişim kanallarını, kendi danışmanlarını ve iletişim ekiplerini görmezden gelerek ve baypas ederek ilk sosyal medya başkanı olmakla anılmasına neden olmuştur. Trump, görüşlerini ve politikalarını doğrudan halka ve dünyaya twitter aracılığıyla paylaşmıştır (Ouyang & Waterman, 2020, s. 15). Röportajlar, konferanslar, basın toplantıları ve resmi geri dönüşler, resmi kanallar yerine Twitter hesabından yapıldığı için bu kanallar, ikincil kanallar hâlini almıştır (Merrin, 2019, s. 211). Örneğin Trump, ABD'nin nükleer tersanesini güçlendireceği kararı gibi hayati meseleler hakkında kararlarını dünya kamuoyununa Twitter üzerinden duyurmuştur (Kellner, 2017, s. 116).

Trump, sosyal medyada resmi ve politik bir dil yerine sıradan bir Amerikan vatandaşının üslubu ile konuşmakta ve yazmaktadır (Higgins, 2019, s. 138). Kelime bilgisi minimaldir ve kelime çeşitliliği çok sınırlıdır; konuşmaları basmakalıp ve en yaygın ifadeleri kullanmayı tercih etmektedir. Çünkü kendini halktan birisi olarak göstermesi için insanların konuştuğu gibi konuşması gerektiğinin farkındadır. Örneğin, Trump'ın konuşmaları, üçüncü sınıf bir ilkokul öğrencisi tarafından anlaşılabilecek kadar basit ve düz bir dil kullanmaktadır. Trump, halkı gündelik kavgalara ve tartışmalara çekmek için kutuplaştırmakta, tehlikeli, yıkıcı, nefret dolu ve bölücü bir dil kullanmaktadır. Trump'ın söylemleri genellikle kabul edilebilir toplumsal normların dışındadır. Onun retorik tarzı, gerçek abartı ile şiddete teşvik arasındaki simbiyotik ilişkiye dayanmaktadır (Morini, 2020, s. 53).

Trump, yeni iletişim ve medya teknolojilerinin bir uygulaması olan sosyal medyanın ulusal ve uluslararası politikada gücünü farkına varan ilk liderlerden birisidir. Ayrıca Trump, sosyal medyayı bir PR çalışması için de kullanmıştır. Trump oldukça önemli kararları, planları ve niyetlerini sosyal medya üzerinden uygulamaya koymadan paylaşarak toplumun nabzını ölçmeye çalışmıştır. Cumhuriyet adayı olarak başkanlık yarışına başlamasından üç gün önce 15 Temmuz 2016 Cuma günü Donald Trump, Twitter üzerinden "*Hıristiyan, muhafazakar ve Cumhuriyetç*i" olarak tanımladığı Indiana Valisi Mike Pence'i[23] yardımcısı olarak seçtiği yönündeki açıklaması örneğinde olduğu gibi çalışma arkadaşlarını da Twitter üzerinden kamuoyuna duyurmuştur (Stone, 2019, s. 276). Trump, seçimleri kazanmasında önemle bir rol oynayan gizli silahı sosyal medyayı, dış politika ve kamu diplomasisinde de kullanmayı ihmal etmemiştir (Stone, 2019, s. 87).

Trump, gündemde kalma stratejisi kapsamında kendine rakip olarak seçtiği ana akım medya ile kavgasını da sosyal medya üzerinden yürütmüştür. Sosyal medya aracılığıyla ana akım medya hakkında düşüncelerini ve kendisi ile ilgili yapılan haksız ithamları *"cadı avı*" olarak nitelendirmiş ve ana akım medyanın meşruiyetini sosyal medya üzerinden sorgulamaya çalışmıştır (Morini, 2020, s. 102). Trump'ın sosyal medya üzerinden yürüttüğü kavgasından şirketler de nasibini almıştır. Trump, Toyota ve General Motors'un ABD yerine Meksika'da oto santralleri inşa etme kararlarını sosyal medya üzerinden eleştirmiş ve bu konuda bir çok tweet atarak saldırı oklarını otomobil şirketlerine yönlendirmiştir. Trump, günlük tweet diplomasisine devam etmiş ve bir sonraki hedefine uçak üreticileri ve endüstrisini koymuştur. Trump'ın Twitter diplomasisinin ekonomik yansımaları olmuştur. Trump tarafından hedefe alınan ve saldırıya maruz kalan şirketlerin borsadaki değerlerinde kayıp ve hisselerinde düşüş yaşanmıştır (Kellner, 2017, s. 128).

Trump'ın ciddiyeti ve güvenirliği tartışmalı bir platform üzerinden yürütmüş olduğu diplomasi, kadar kullandığı üslup ve dil de probelmli olmuştur. Trump gündelik hayat ve siyasette kullandığı dili, uluslararası diplomaside de kullanmaya devam etmesi, birçok krizin yaşanmasına neden olmuştur. Kamu diplomasisi ve dış politika dili, dikkat ve karşılıklı saygıyı gerektir iken Trump teamüllerin dışına çıkmıştır. Trump, siyasi

[23] Trump twitter üzerinden "Mike Pence'i başkan yardımcısı olarak seçtiğimi bildirmekten memnuniyet duyuyorum" diye tweet atmıştır. Kaynak: https://twitter.com/realDonaldTrump/status/753965070003109888

rakiplerine ve şirketlere hakaret etmekle kalmamış, yabancı liderlerle hiciv yapmıştır. Kuzey Kore lideri Kim Jong-un'u "*küçük roket adamı*" olarak adlandırmış ve Esat'ı "*gazla öldüren bir hayvan*" olarak nitelendirmesi yaparak tehdit etmiş ve yasaklı gaz kullanmasına karşı hava saldırıları düzenlediğini yine Twitter üzerinden duyurmuştur. Trump'ın diplomatik tweetlerine karşı bazı lider ve hükümetler sessiz kalmayı tercih eder iken yine aynı platform üzerinden cevap veren ve kavga edenler de olmuştur (Šimunjak & Caliandro, 2019, s. 23).

Trump'ın sosyal medya üzerinden bir ülkenin en üst düzey yöneticisi ve itibarını korumakla mükellef birçok devlet liderini eleştirmiştir. Trump, İngiltere'de meydana gelen terör saldırısına tepki olarak May'e "*kendi işine odaklan, bana bakma, biz işlerimizi iyi yönetiyoruz*[24]" diye sataşmıştır. May herhangi bir diplomatik kriz yaşanmaması için cevap vermekten kaçınmıştır. Ancak bazı Afrika liderleri Trump'ın hakaretine karşı sessiz kalmamış ve aynı mecra üzerinden cevap vermişlerdir. Trump, Afrika ülkelerini ve El Salvador'u *"bok deliği gibi ülkeler"* olarak nitelendirmesine, Botswana, El Salvador, Gana ve Senegal liderleri, bu açıklamaları onaylanmadıkları net bir şekilde tweet atarak dile getirmişlerdir. Gana Başkanı Nana Akufo-Addo, *"Ne kadar güçlü olursa olsun, dost bir ülkenin liderinden bile bu tür hakaretleri kabul etmeyeceğiz"*[25] tweetini atarak karşılık vermiştir (Lüfkens, 2018).

Trump iç politikada yürütmüş olduğu politik üslubu ve diplomasinin aynısını uluslararası ilişkilerde de devam ettirmiştir. Trump, Meksika sınırına duvar inşa edeceğini ve masraflarının ödemesini Meksika'ya yaptıracağı düşüncesini twitter hesabı üzerinden duyurmuştur. Zira bu kararını duyurmasına karşılık tepki yine aynı platform üzerinden Meksika eski başkanı Vicente Fox Quesada'tan gelmiş ve "*Sean Spicer, bunu @realDonaldTrump'a söyledim ve şimdi size de söylüyorum: Meksika o lanet duvarın bedelini ödemeyecek. #FuckingWall*[26] cevabını vermiştir. Trump'ın bu gibi önemli kararları bu tür platformlar üzerinden yapması, bu platformların statüsünü resmi bir kanal havasına sokmuş ve uluslararası iletişime yeni bir tartışmalı alan yaratmıştır (Merrin, 2019, s. 215; Ouyang & Waterman, 2020, s. 13). Bu bağlamda Güney Kore

[24] Kaynak : https://twitter.com/realDonaldTrump/status/936037588372283392
[25] Kaynak: https://twitter.com/NAkufoAddo/status/952168071933890560
[26] Vicente Fox Quesada, Beyaz Saray iletişim direktörü ve sözcüsü Sean Spicer, twitter üzerinden 25 Ocak 2017 tarihinde Meksika'nın o duvarın maliyetini yüklenmeyeceğini söylemiştir. Kaynak: https://twitter.com/VicenteFoxQue/status/824360005554044932

yönetimi, başta Trump'ın başlatmış olduğu twitter diplomasisini yakından takip etmek üzere diplomatik gelişmeleri izlemek ve çatışmaları engellemek için dışişleri bakanlığı bünyesinde bir Twitter izleme birimi oluşturmuştur (Merrin, 2019, s. 212).

Trump'ın Twitter diplomasisine ve hakir gören sosyal medya diline Fransa da maruz kalmıştır. Ancak Fransa da Afrika ülkeleri gibi Trump'ın Twitter diplomasisine sessiz kalmamış ve Fransa dışişleri bakanlığı, Beyaz Saray tarafından Twitter resmi sayfasında yayınlanan "*Paris Anlaşması'nı terk etmek Amerika İçin İyidir*" paylaşımına karşı aynı video üzerinden "*Paris Anlaşması'nı terk etmek Amerika ve Dünya için kötüdür*" diye karşılık vermiştir. Netanyahu da sosyal medya diplomasisinin dışında kalmamış ve Trump'ın ABD büyükelçiliğini Kudüs'e taşıma ve İran'ın nükleer anlaşmasını iptal etme kararlarını gönülden destekleyen az sayıdaki liderlerden birisi olmuştur. Netanyahu, Trump'ın ABD-Meksika sınırına duvar inşa etme düşüncesini Twitter üzerinden "*Başkan Trump haklı. İsrail'in güney sınırı boyunca bir duvar inşa ettim. Tüm yasadışı göçü durdurdu. Büyük başarı. Harika bir fikir"*[27] diyerek desteklemiştir (Lüfkens, 2018).

Twitter kullanıcısı liderler tweet atarken bazen kasıt dışı paylaşımlar yapabildikleri gibi tweetlerinde yanlışlıkla anlamsız ifadeler de kullanmaktadırlar. Nitekim bu tür tek taraflı paylaşımlar devletler arası krize de neden olma potansiyeline sahiptir (Ovalı, 2020, s. 4). Trump, tweetinde anlamsız bir kelime olan "*covfefe*"[28] kelimesini yanlışlıkla kullanmış ve sonrasında başka bir tweet atarak eğlendiniz mi diye yanlış bir kelime kullandığını mizahi bir dille itiraf etmiştir (Lüfkens, 2018). Trump mizahi bir dil kullandığı gibi Twitter'i, diyalog, tartışma, müzakere, uzlaşma ve fikir birliği gerektiren demokrasiyi baltalayan bir silah olarak da kullanmştır. Trump'ın Twitter üzerinde yaptığı paylaşımlar, Amerikan toplumunu parçalamamış, kutuplaştırmış, tartışmaları alevlendirmış, bireyleri yabancılaştırmış ve bölmüştür (Kellner, 2017, s. 138). Gallup'ın Eylül 2019 yılında yaptığı araştırmaya göre ABD başkanları arasında uygulamaları ile toplumu %81 oranında kutuplaştırarak Trump, en kutuplaştırıcı başkan olmuştur (Morini, 2020, s. 113).

[27] Kaynak: https://twitter.com/netanyahu/status/825371795972825089
[28] Kaynak: https://twitter.com/realdonaldtrump/status/869858333477523458

Adaylık duyurusu yaptığı 15 Temmuz 2015 tarihinden 15.01.2021 tarihine kadar Trump, 33.776 tweet atmış ve 61 milyondan fazla yeni takipçi kazanırken kendisi sadece 47 kişiyi takibe almıştır (TheTrumpArchive, 2021). Trump, günde ortalama 20 kez tweet atmış ve bir gün içinde en fazla attığı tweet adedi ise 87 tweet olmuştur. Trump, 1437 günlük aktif siyaset hayatında tweet atmadığı gün sayısı 5'tir. Trump muhtemelen geç saatlerde tweet atmayı seven bir kişiliğe sahiptir. Zira Twitter'de en aktif olduğu zaman dilimi 02.00 ile 03.00 arasındadır. En az üretken olduğu zaman dilimi ise sabah 7 ile 8 arasındadır. Trump tweetleri hafta içi, hafta sonlarından daha fazla atmasına rağmen, en tahrik edici ve tartışmalı tweetlerinin birçoğunu Cumartesi günlerine atmıştır. Salı günleri en verimli iken Cuma günleri ise en az üretken olduğu günler olarak görülmüştür. Dış politika konusundaki paylaşımları ise genellikle telefon görüşmeleri akabinde ve yabancı liderlerin ziyaretleri hakkında görüşlerini paylaşmakla yapmıştır (Morini, 2020, s. 7).

3.5.6.3 Trump'ın Twitter Kullanım Stratejisi

Sosyal medya araçları, dünya çapında geniş kitlelere ulaşma ve politik, ekonomik ve kültür sistemine etki etme ve egemenlik altına almak isteyen taraflara yeni stratejiler geliştirme olanakları sunmaktadır (Hughes, 2020, s. 10). Birçok politikacı ve lider, her hangi bir sansüre maruz kalmadan seçmen ve halkla doğrudan bağlantı kurmak ve politik mesajlarını iletmek için yeni ve alternatif yollar aramışlardır. Sosyal medyanın ortaya çıkışı ve bu tür araçların siyasi aktörler tarafından artan bir şekilde kullanılması, başkanların ve özellikle de Trump'ın tam da iletişim stratejisine iyi bir zemin oluşturmuştur. Sosyal medya platformlarının toplum üzerinde etkisi görülmeye başlaması üzerine birçok ülkenin siyasi lideri, düşüncelerini, projelerini ve mesajlarını seçmen ve halka iletmek için sosyal medyayı, bir iletişim aracı olarak kullanmaya başlamıştır (Juma'ha & Alnsour, 2018, s. 101).

Dünya kamuoyu, Trump'ın başkanlık döneminde otoriter ve nasyonalist bir Amerikan dış politikasına şahitlik etmiştir. Trump'ın Amerikan çıkarlarını önceleyen dayatmacı bir dış politika izlemesi, birçok uluslararası meselelerde iletişim krizi yaşanmasına yol açmıştır. Trump'ın ABD'nin Paris İklim Anlaşması'ndan çekileceğini duyurması gibi bir Twitter paylaşımı, kısa bir süre içerisinde dünya gündemini

değiştirmeye yetmiştir. Bu sebeple sosyal medya mecralarının uluslararası ilişkilerde etkisinin anlaşılması için yardımcı bir örnektir. Yeni iletişim ve medya teknolojileri, politikacılar nezdinde kullanmaya başlanması yeni bir olgu değildir. Ancak sosyal medya mecralarının uluslararası ilişkilerde kullanılması ve yeni bir trend yakalaması, liderler ve halklar arasında iletişim anlayışlarının ve stratejilerinin yeniden yapılanmasına ve yorumlanmasına neden olmuştur (Hughes, 2020, s. 9).

Trump'ın genel sosyal medya stratejisinde çatışma üzerine kurulu bir iletişim stratejisi izlediği görülmüştür. Trump, rakipleri ve muhatapları ile çatışmayı seven bir iletişim karakterine sahiptir. Bu stratejisi siyasi amaçlarını gerçekleştirmesinde avantaj sağlar iken gündemde kalmayı da hedeflemiştir. Ancak iç politikada kullandığı bu stratejiyi, uluslararası ilişkiler gibi çok hassas bir alanda böyle bir tarzda izlemesi, uluslararası ilişkiler ve güvenliğini tehlikeye sokmuştur (Ouyang & Waterman, 2020, s. 49). Trump'ın Twitter stratejisi, dünya liderlerini dost ve düşman olarak iki kutba konumlandırarak 280 karaktere sığdırdığı bir strateji üzerine kuruldur. Dost gördüğü lider ve tarafları büyük, etkileyici, hoş, başarılı ve yetenekli olarak nitelendirdiği yerde düşmanlarının kötü, önyargılı, başarısız, yanlış, dürüst olmayan, iğrenç, hoş değil, tek taraflı, abartılmış, fakir, kaba, üzgün, korkunç, yeteneksiz veya yanlış kimseler olarak nitelendirmiştir. Trump'ın siyasal iletişim stratejisi, iki tarafı tamamen zıt özelliklere sahip olduğu, zıt kutuplardan oluşan bir dünya yaratmak üzere inşa edilmiştir (Fuchs, 2018, s. 181).

Trump siyasal iletişim söylemlerini, alt ve orta sınıfa hitap eden, ötekileştiren ve popülist bir yöntemle Amerikan değerleri ve rüyası üzerine kurmuştur. Bu değerlerin ise yabancı güçler ve işbirlikçi elitler sayesinde aşındığını iddia etmiştir. Amerikan'ın ulusal çıkarlarını önceleyerek sessizlerin ve unutulan kitlelerin sesi ve yeniden güçlü, zengin ve güvenli Amerika için Amerikan halkının oylarına talip olmuştur. Trump, iletişim stratejisi kapsamında her dönem kendine bir düşman seçmesini bilmiştir. Ön seçimlerde Bush'u, başkanlık seçimlerinde Clinton ailesini, başkanlık döneminde ise ana akım medyayı, Amerikan halkının düşmanı olarak nitelendirmiştir. Dış politikada ise çatışmacı bir dil kullanarak Amerikan zenginliğini ve iş gücünü hedef alan Çin, illegal göçmenler, Müslümanlar ve terörizmi Amerikan halkının düşmanı olarak göstermiş ve Amerikan seçmenini kendi çevresinde tutmaya çalışmıştır (Wojczewski, 2019, s. 9).

Trump'ın Twitter'daki iletişim tarzı, yalnızca ötekileştirme ve düşmanlaştırma üzerine değil aynı zamanda kendiliğinden ve öngörülemez olma özelliği de taşımaktadır (Ouyang & Waterman, 2020, s. 65). Trump, sosyal medya platformlarını sansasyonel bir şekilde kullanarak kamuoyu ve medyanın kişisel olarak kendisine odaklanmasını sağlamıştır (Ouyang & Waterman, 2020, s. 119). Trump'ın iletişim stratejisi ve söylemi, ben merkezlidir. Kendisi hakkında konuşmayı ve konuşturmayı, kendini bir patron, lider ve otorite olarak sunmayı sevmektedir. Trump, egosu yüksek bir lider olmanın yanında konuşmalarında ve paylaşımlarında birinci tekil şahıs olarak konuşmayı tercih etmektedir. Bu yüzden sosyal medya paylaşımlarında sürekli bir şekilde "ben", "benim" gibi sözcükleri sıklıkla kullanmıştır. Bu sosyal medya üslubu ve söylemi, Amerikan toplumunu da iyice rahatsız etmiş ve tartışmalara neden olmuştur (Fuchs, 2018, s. 167).

Trump, iletişim stratejisi kapsamında uzun ve karmaşık metinler içinde kaybolan yeni kuşak seçmenlere ulaşmak ve dikkatlerini çekmek maksadıyla sosyal medya üzerinden süreklilik arz eden bir şekilde kısa ve öz içerikli paylaşımlar yapmıştır. Bu stratejisne ise Twitter önemli bir araç teşkil etmiş ve paylaşımları ile toplumun ve seçmenlerin zihninde ve gündeminde canlı kalmıştır. Nitekim Trump, Twitter gibi bir sosyal medya aracını siyasal maksatlı kullanımında bir takım başarılar elde etmiştir. Kendi iletişim kanalını kurarak ana akım medyayı baypas geçmeye çalışmıştır. Siyasi emellerini gerçekleştirme noktasında bu platformlardan sonuna kadar faydalanmıştır. Bu platformlar aracılığıyla günün herhangi bir saatinde kendine özel iletişim cihazlarından şahsına münhasır doğrularını, fikirlerini ve politikalarını herhangi bir filtreleme ve düzenleme mekanizmasına maruz kalmadan özgürce ifade etme fırsatı elde etmiştir (Ouyang & Waterman, 2020, s. 45-48).

Colley'nin (2019) de belirttiği gibi, "*bir kişinin kim olduğunu anlamak için, konuşmacının ideolojisini veya dünya görüşünü ileten ve tekrarlanan kalıpları bulmak ve kullandığı dile bakmakta yarar vardır*". Colley'nin ifadesinden hareketle Trump'ın iletişim stratejisinin anlaşılması ve kişiliğini analiz etme noktasında sosyal medya paylaşımları önemli bir kaynak teşkil etmektedir. Trump'ın paylaşımlarından yüzeysel ve aşağılayıcı ifadeler ile ikinci sınıf bir hitabet üslubu izlemesi, çok sıradan bir Amerikan vatandaşı profili çizmektedir. Uluslararası ilişkilere ve stratejik müttefiklik hukukuna uygun olmaktan öte ortalama bir seçmen kitlesinin duygularına hitap eden

iletişim stratejisi, devlet ciddiyetinden öte olası bir siyasi demagojinin tezahürü olduğu yönünde bir kanı oluşturmaktadır (Ouyang & Waterman, 2020, s. 18).

İngilizce İfade	**Türkçesi**	**Kullandığı Tweet Sayısı**
Fake news	Sahte haberler	594
Loser	Mağlup, kaybeden	294
Stupid	Aptal	214
Dumb	Aptal	179
Fool	Aptal	140
Lightweight	Hafif , önemsiz	110”
Boring	Sıkıcı	107
Pathetic	Zavallı	92
Dopey	Salak	71
Disgusting	İğrenç	71
Moron	Geri zekalı	52
Clown	Palyaço	50
Goofy	Aptal	28
No talent	Yeteneksiz	28
Toplam		2030

Tablo 3: Trump’ın Twitter’de En Çok Kullandığı Olumsuz İfadeler

Genel itibariyle Trump, Twitter’i gündelik kavgalarının yanında diplomatik ve politik amaçları için de kullanmıştır. Trump dünya liderleri arasında takipçi sayısı ve günlük paylaşımına göre en etkin sosyal medya kullanıcısı olarak kayda geçmiştir. Trump, ana akım medyaya karşı kullandığı saldırgan bir dile benzer şekilde başka ülke başkanlarına karşı da kullanmıştır. Bu bağlamda Trump, bir kaç ülkeyi ve liderini tiye almıştır. Bu sebeple Trump'ın tweetlerinde kullandığı dil, oldukça sorunlu bir dildir. Mevkidaşlarını küçümseyerek onlara lakaplar takması ve hitap etmesi, tehditler savurması ve dramatik yorumlar yapması geleneksel diplomatik iletişim normlarıyla çelişmektedir. Trump, tweetlerinde üsten bakan bir bakış açısına sahip ve dünya liderlerine kendi ilkelerini dayatmakta ve ülke egemenliklerini kontrol altına almaya çalışmaktadır (Šimunjak & Caliandro, 2019, s. 13-18).

Ouyang & Waterman (2020), Mayıs 2009'dan Kasım 2019'a kadar Donald Trump'ın tüm tweetlerine yönelik yaptığı tweet duyarlılığı analizinde çok çarpıcı sonuçlara erişmişlerdir. Trump'ın ortalama en olumsuz tweetleri, öğleden önce 04.00-05.00, 06.00-10.00 ve 20.00-22.00 zaman dilimlerinde gönderilen tweetlerin olduğunu görülmüştür. Ayrıca, gün ortasında gönderilen tweetlerin genellikle en olumlu tweetler oldukları tespit edilmiştir. Sabahın çok erken saatlerinde gönderilen tweetler, özellikle tipik çalışma saatleri başlamadan önce gönderilenler ve akşamın çok geç saatlerinde gönderilen tweetlere bakıldığı zaman, Trump'ın kendisi tarafından yazılma olasılığı daha yüksek olduğundan veri kümesinde en olumsuzlar tweetler arasında yer almıştır. Bu veriler ışığında Trump, ciddi bir alan olan uluslararası ilişkilerde profesyonel bir ekip eşliğinde değil, mizacına göre paylaşımlar yaptığı anlaşılmaktadır (Ouyang & Waterman, 2020, s. 95-99).

Bu tespitler minvalinde Aralık 2019 tarihinde USA Today'de yayınlanan bir makalede Wynn ve Fritze (2019), Trump'ın tweetlerinin nasıl daha olumsuz hale geldiğine dikkat çekmişlerdir. Wynn ve Fritze; *"2017'de, Trump'ın tweetlerindeki kelimelerin % 14,9'unda olumsuz bir çağrışım vardı... Bu, Aralık 2019'a kadar % 16,4'e kadar yükselmiştir. Diğer bir yandan olumlu kelimelerin payı % 24,5'ten % 19,9'a düşmüştür*." Bu tespitten hareketle, Trump'ın tweetlerinin gittikçe artan şiddet ve olumsuz tonu, her geçen gün daha da çok kendini göstermeye başlamıştır. Trump'ın sosyal medya paylaşımlarında da görüldüğü gibi saldırganlaşması, Türkiye'nin Brunson'ı tutuklama ve terör örgütlerine karşı yürüttüğü sınır ötesi bir operasyon olan Barış Pınarı Harekâtı dönemlerinde de görülmüş ve Türkiye'ye karşı diplomatik dilin sınırları dışında eleştirilerde bulunması, iki stratejik ortak ülkeyi karşı karşıya getirmiştir (Ouyang & Waterman, 2020, s. 92).

3.5.7 Trump Dönemi Türk-Amerikan İlişkilerinde Kriz Odakları

Türk-Amerikan ilişkileri, Trump dönemi yeni iletişim teknolojilerine bağlı gelişmeler ışığında birçok krizlerin meydana geldiği bir dönem olmuştur. Bu krizlerin bazıları yapısal ve geçmiş dönemlerden miras kalındığı gibi bazıları ise Trump döneminde meydana gelmiştir. Krizlerin derinliği ve sayısının diğer dönemlere nazaran oldukça fazla olması, ikili ilişkilerde telafisi güç hasarlar bırakmıştır. Krizlerin

yönetilmesi, yeni iletişim teknolojilerinin bir uygulaması olan Twitter üzerinde ele alınması, uluslararası ilişkilerde yeni bir yöntem olmuştur. Yeni iletişim ve medya teknolojilerindeki teknik açıklar, illegal örgütlerin operasyonuna maruz kalması durumunda kırılgan olan Türk-Amerikan ilişkilerinde kalıcı krizler bırakma ihtimali vardır. Nitekim bu durum iki stratejik müttefik ülkenin karşılıklı çıkarlarına aykırı bir durum teşkil etmiştir. Ancak bu krizlerin yönetilmesi veya önünün alınması hâlinde, her iki devletin faydasına uygun bir durum ortaya çıkaracağı gibi bölgesel ve küresel barışa ve istikrarına da hizmet etme olasılığı yüksektir (Örmeci, 2020).

3.5.7.1 Suriye Krizi ve ABD'nin Suriye'deki Askeri Varlığı

Libya'da Amerikan büyükelçisinin radikal gruplar tarafından öldürülmesi, Amerikan yönetiminde travma etkisi yaratmıştır. Libya deneyimi, Obama'nın ABD'nin Suriye iç savaşına geniş çaplı müdahale etmemesi yönünde karar almasında güçlü bir faktör olmuştur. Esat'ın kendi halkını öldürmesi, Obama'nın tepkisine yol açmış ve görevi bırakması yönünde defalarca kez ikazlarda bulunmasına neden olmuştur. Bir gazetecini Mayıs 2013 tarihinde Suriye krizinde kırmızı çizginiz nedir diye sorusuna Obama, Esat'ın kimyasal silah kullanması diye yanıt vermiştir. Bu yanıt, Türk-Amerikan ilişkileri için önem arz eden bir açıklama olmuştur. Nitekim Türkiye, Amerikan ilişkilerinde bu sözü sürekli bir şekilde hatırlatmıştır. Bu açıklamadan çok uzun bir zaman geçmeden 21 Ağustos 2013 tarihinde Esat'ın kimyasal silah kullandığına yönelik güçlü emareler belirmesi üzerine gözler Obama'ya çevrilmiştir. Obama ise Rusya'nın da araya girmesi ile Esat'ı cezalandırmanın yerine Suriye'nin kimyasal silah tersanesini yok etmek üzere ara yolu bulmuş ve askeri müdahaleden kaçınmıştır (Powaski, 2019, s. 167).

Suriye'ye askeri bir müdahale bekleyen müttefiklerini Obama, hayal kırıklığına uğratmıştır. Bu karar sonrası, Amerikan dış politikasında ABD ile müttefikler arasında Suriye faslı, kalıcı bir tartışma konusu hâline gelmiştir. Obama'nın koyduğu kırmızı çizgiyi Kongre onayına sunmaya cesaret edemeden Rusya ile birlikte bu sorunu gidermeye çalışması, Obama yönetiminin bir zayıflık sembolü olarak kalmıştır. Obama, Suriye'nin ikince Ruanda ve Bosna olma ihtimali yönündeki birçok uyarılara rağmen Suriye krizinde mümkün olduğunca uzak durmaya tercih etmiştir. Ilımlı muhalefete

hafif askeri mühimmat desteği vererek Türkiye'nin uçuşa yasak ve güvenli bölge oluşturma önerilerine sıcak bakmamış ve uyarılara hep kulak tıkamıştır. Ayrıca Obama'nın müttefiklerinin beklentilerini yerine getirme yerine, alerji duyduğu taraflarla ve örgütlerle iş tutması ve ilişki geliştirmesi, Obama döneminin dış politikadaki en belirgin özellikleri olmuştur (Nye, 2020, s. 162).

ABD, IŞİD terör örgütünün Suriye ve Irak'ta alan kazanması üzerine Irak yönetiminin dünyaya yardım ve askeri müdahale çağırısında bulunması üzerine harekete geçmiştir. Bu çağrı üzerine ABD, 8 Ağustos 2014'te IŞİD mevzilerine karşı Irak'ta ve bir ay sonra da Suriye'de hava saldırıları başlatmıştır (Powaski, 2019, s. 164). ABD yönetimi, müttefikleri ile birlikte "*Koalisyon Güçleri*" adı altında uluslararası askeri bir güç oluşturmuştur. Obama, IŞİD'e karşı koalisyonun bir parçası olarak 2015 yılında Suriye'ye Amerikan birlikleri göndermiştir (Specia, 2019). Rusya'nın Esat'ın çağrısı üzerine 30 Eylül 2015 tarihinde askeri olarak operasyonlara başlaması, ABD'yi sahada askeri varlık göstermenin yollarını aramaya sevk etmiştir. Bu arayışlar kapsamında YPG terör örgütü ile müzakere etmeye başlamışlardır. Bu müzakereler sonucu Türkiye'nin uyarılarına rağmen PKK'nın Suriye yapılanması YPG ile askeri işbirliği yapmıştır. IŞİD ile mücadele kapsamında ABD, Suriye'de yaklaşık 2.000 asker bulundurmuştur ancak bu rakam Trump'ın Suriye'den çekilme kararı sonrası 200'e kadar düşmüştür (Powaski, 2019, s. 168).

Suriye'de 2011 yılında halkın sokaklara inmesi ve barışçıl gösteriler düzenlemesine karşı Esat güçlerinin şiddet kullanması ile patlak veren iç savaşta Türk ve Amerikan tarafları, Esat'a karşı ortak bir tavır geliştirir iken Esat'ın şiddet dozunu artırması ve IŞİD'in ortaya çıkması ile birlikte fikir ayrılıkları tekrar su yüzüne çıkmıştır. Obama yönetimi, Ankara'nın ısrarla tampon ve uçuşa yasak bölge ile Esat rejimine karşı doğrudan askeri güç kullanılması yönündeki telkinlere kulağını kapatması, savaşın ilk yıllarındaki anlaşmazlıkların temelini oluşturmuştur (Yıldırım, 2017, s. 2). Daha sonra bu ihtilaflar, IŞİD'in bölgeden temizlenmesi için ABD'nin öncülük ettiği Koalisyon bünyesinde Suriye'deki ılımlı muhalefet yerine PKK'nın Suriye kolu YPG ile askeri iş birliği kurması, Türk tarafını kızdırmış ve gelişmeleri kaygıyla karşılamasına neden olmuştur (Ovalı, 2019, s. 173).

IŞİD ile mücadele adı altında PKK'nın Suriye yapılanması YPG, Suriye topraklarında alan kazanması ve Akdeniz'e doğru ilerlemesi, Türkiye'yi Suriye'ye askeri olarak müdahale etmesine neden olmuştur. ABD'nin Suriye sahasında SDG adı altında terör örgütü YPG ile işbirliğine girmesi, Türkiye'yi Rusya ve İran'ın dâhil olduğu kampla diyaloğa ve işbirliğine zorlamıştır. Bu kapsamda Türkiye, 2016 yılında Fırat Kalkanı, 2018 yılın başında ise Zeytin Dalı harekatlarını IŞİD ve YPG terör örgütlerine karşı operasyonlar düzenlemiş ve hakimiyet kurdukları bölgelerden terör unsurlarını temizlemiştir. IŞİD mevzilerine ve Rusya'nın himayesindeki bölgelere yapılan askeri hareketlere sessiz kalan ABD, Türkiye'nin ABD'nin himayesinde olan bölgelere yönelik operasyon sinyalleri vermesi üzerine, ABD tarafından itirazlar gelmiş, iki ülke arasında tansiyon yükselmiş ve ilişkilerin gerilmesine neden olmuştur (Ovalı, 2019, s. 173).

Trump, Twitter üzerinden Suriye'de bulunmanın IŞİD ile mücadele nedeni ile olduğunu ve bu misyonun başarı ile gerçekleştirildiği için bölgede asker bulundurmanın anlamı kalmadığı yönde bir açıklama yapmıştır. Trump, Suriye'den asker çekme kararı aldığını açıklaması, Türkiye nezdinde memnuniyetle karşılanır iken Beyaz Saray kulislerini ve Ortadoğu'da suları yeniden ısınmasına neden olmuştur. Özelliklede bu açıklamasının Erdoğan ile telefon görüşmesi sonrası gelmesi, Türkiye'nin diplomatik bir zaferi olarak yorumlanmıştır. Bu karar, ABD bürokrasisi tarafından ise şaşkınlıkla karşılanmış ve Iran ile Rusya'ya Suriye'de alan açacağı kaygısıyla sorumsuzca alınan bir karar olarak değerlendirilmiştir. Ayrıca ABD askeri birliklerinin bölgeden çekilmesi, terör örgütlerine cesaret vereceği ve müttefiklerini yalnız bırakılmalarına yol açacağı için Trump'ın kendi yönetimi tarafından bile eleştirilmiştir. Trump ise ABD birliklerinin misyonu IŞİD'i yenmek üzere konuşlandırıldığını ve bu misyon başarıyla tamamlandıklarına göre geri çekilmelerinde herhangi bir beis olmadığı yönde kararını savunmuştur (Blackwill, 2019, s. 43).

Her ne kadar Trump, terör örgütleri dışında başka yapılara müdahaleci olmayan bir dış politika izleyeceğini vaat etse de Suriye'de Esat'a karşı bir takım askeri müdahalelerde bulunmuştur. Ivanka, babası Trump'a Suriye'de insanların kimyasal gazla öldürülmesi görüntülerini izletmesi sonrası, Trump Suriye'deki Esat rejiminin askeri üslerine saldırılar düzenlenmesi kararını vermiştir. Bu saldırısında ise Rusya'ya twitter üzerinden gönderme yaparak duyurmuştur. Trump, 11 Nisan 2018 tarihinde

attığı bir tweetinde "*Rusya Suriye'ye ateş eden füzeleri vuracağını duyurdu. Rusya'ya hazırlan, güzel ve yeni ve "akıllı" olan füzelerimiz geliyor! Kendi halkını öldüren ve bundan hoşlanan Gazla Öldüren Hayvan ile ortak olmamalısın!"*[29] şeklinde bir tweet atarak Rusya ve Esat'ı gerçekleştirdikleri katliamlar konusunda uyarmıştır. Ancak saldırı öncesi başta Rusya olmak üzere bölge ülkelerine bilgi verilerek yapılması, Rusya ve Esat'a yönelik bir saldırı olmaktan öte kamuoyuna yönelik bir mesaj olarak yorumlanmıştır (Jenkins P. S., 2019).

Trump 19 Aralık 2018'de Twitter üzerinden paylaştığı bir videoda, ABD'nin Irak ve Suriye'deki IŞİD militanlarına karşı zafer kazandığını, bu sebeple ABD askeri birliklerinin orada konuşlandırılması için hiçbir neden kalmadığını ve bunların hızla geri çekileceğini açıklamıştır. Savunma bakanı James Mattis, bu karara şiddetle karşı çıkmış ve ertesi gün bu kararı protesto ederek istifasını sunmuştur. Yerine jet atama ile savunma bakan yardımcısı Patrick Shanahan getirilmiştir (Jenkins P. S., 2019). Trump'ın Suriye'den çekilme kararına önemli başka bir tepki ise Koalisyon Güçleri'nin IŞİD ile mücadele özel temsilcisi Brett McGurk tarafından gelmiştir. McGurk, Trump'ın bu kararıyla ABD'nin savaşan ortaklarının yalnız bırakılacak gerekçesi ile istifa ettiğini duyurmuştur. Trump bu istifalardan etkilenmeyerek Irak ve Suriye'den sorumlu Korgeneral Paul LaCamera ile yaptığı görüşme sonrasında 30 gün ile dört ay arası bir zaman diliminde çekilme takvimine karar vermiştir. Üst düzey tepkilere rağmen 11 Ocak 2019 tarihinde Amerikan birlikleri, ekipmanları ile birlikte ilk askeri birliklerini Suriye'den çekilmeye başlamıştır (Specia, 2019).

Trump kurmayları ile birlikte Suriye'den bir çekilme takvimi belirlemiş olmasına rağmen kabinesinden gelen aykırı sesler, Türkiye'yi rahatsız etmeye başlamıştır. Bu bağlamda Bolton, İsrail ziyareti sırasında çekilme süreci bir yılı bulabilir açıklamasını yapmıştır. Pompeo ise Kahire'de bulunduğu bir ziyarette Suriye'den ABD askerlerinin çekilme işleminin son İran askerinin Suriye'den çekilene kadar ABD askeri varlığı Suriye'de devam edecektir demesi kafaları karıştırmıştır. Zira bu açıklamalar, Trump'ın açıklamaları ile uyumlu olmadığı gibi Türkiye'nin beklentilerine de aykırı idi. Ayrıca çekilme süreci başladıktan sonra 6 ABD'li askeri öldürülmesi ve IŞİD'in uyuyan hücreleri devreye sokulması, çekilme sürecini baltalamaya yönelik girişimler olarak

[29] Kaynak: https://twitter.com/realDonaldTrump/status/984022625440747520

okunmuştur. Çekilme takvimindeki tutarsızlık ve ABD'nin YPG unsurlarına askeri desteğin devam etmesi, Türkiye'nin eleştiri dozajını artırmasına ve farklı arayışlar içerisine girmesine neden olmuştur (Specia, 2019).

Türkiye'nin endişe ve kaygılarını gidermeye yönelik ABD askeri heyeti Türkiye'ye gelmiş ve mevkidaşları ile 5-7 Ağustos 2019 tarihleri arasında yaptıkları toplantı sonucu bölgedeki YPG faaliyetlerini izleme ve güvenli bölge oluşturma maksadıyla Şanlıurfa merkezli bir Müşterek Operasyon Merkezi (MOM) kurulması konusunda mutabakat sağlandığı duyurulmuştur. 3 maddelik mutabakatın doğruluğunu ve içeriğini ise ABD'nin Ankara büyükelçiliği bir tweet[30] atarak kamuoyu ile paylaşmıştır (Yanatma, 2019). Bu mutabakat sonucu başlayan devriyeler Türkiye kanadını tatmin etmemiş ve ABD'nin oyalamaya yönelik taktikleri olarak değerlendirilmiştir. Bu sebeple Erdoğan "*Bu iş öyle üç beş helikopter uçuşu ile 5, 10 araç devriyesiyle göstermelik birkaç yüz askerin bölgede bulunması ile olacak iş değildir*" diyerek itirazını dile getirmiş ve Trump'ın 20 mil sözünü tutmaya davet etmiştir. Aksi takdirde Türkiye'nin kendi yolunu aramaktan başka çözüm kalmayacağını öne sürerek uyarasında bulunmuştur (BBC, 2019).

Müşterek Operasyon Merkezi'nin beklentilere karşılık vermemesi ve YPG unsurlarının vaat edilen sınırların gerisine çekilmemesi, Türkiye'nin 9 Ekim 2019 tarihinde Barış Pınarı Harekatı düzenlemesine neden olmuştur. ABD yönetimi ise bu harekatı aşırı derecede karşı çıkarak ve tehditler savurarak iki ülke arasındaki ilişkileri tehlikeye atmıştır. Türkiye harekete devam etmesi, Trump'ın Brunson olayından sonra Twitter üzerinden ikinci dalga tehdit ve saldırlarını düzenlemesine sahne olmuştur. Türkiye, Trump'ın 20 mil derinlemesine önerdiği güvenli bölge düşüncesini uyguladığını ve terör örgütlerini bitirmeye yönelik bir operasyon düzenlediğini ve bu operasyonu ABD ile varılan mutabakat çerçevesinde uyguladığını ifade ederek kendi müdahalesini meşrulaştırmaya çalışmıştır. ABD kamuoyunda şok etkisi yaratan Türkiye'nin operasyonu, ABD'li siyasileri harekete geçirmiş ve başkan yardımcısı Pence'in Türkiye'ye gelerek bir mutabakat imzalamak mecburiyetinde bırakılmıştır. Mütabakat imzalandıktan soonra süreç, normale dönmüştür (Demir, 2020).

[30] Kaynak: https://twitter.com/USEmbassyTurkey/status/1159101377764843520

Trump, Ankara'da varılan mutabakatı ve memnuniyetini, operasona itiraz ettiği mecra olan Twitter üzerinden duyurmuştur. Türkiye'nin talepleri kısmen gerçekleştirilmiş ve kısa bir süre sonrasında Rusya ile Moskova'da varılan başka bir mutabakat ile Türkiye'nin Barış Pınarı Harekatı ile oluşturulduğu güvenli bölge projesi, Suriye'de askeri varlığı olan iki küresel güç tarafından tanınmıştır. ABD, Suriye'de bulunan 2 bine yakın askerini güney bölgelerine çekmiş ve ABD'li askerlerinin yeni misyonunun petrol kuyularını korumak olduğu yönünde bir tweet atarak Trump, ABD askerlerinin tam olarak ülkeden ayrılmayacağını mesajı vermiştir. Ayrıca Suriye'nin güneyinde ve Ürdün sınırında yer alan Tenef bölgesinde İran merkezli milislerin bölgedeki hareketlerini kontrol etmek ve izlemek amacıyla ABD askeri varlığı olduğu gibi devam etmektedir. ABD'nin bölgede askeri varlığı devam eder iken Trump dönemi Suriye meselesi, iki ülke arasında sorun olmaya devam etmiştir (Atun & Atun, 2018, s. 10).

3.5.7.2 Iran Kaynaklı Sorunlar

Amerika, Humeyni devriminden sonra İran ile sorunlu bir ülke hâline gelir iken Türkiye ise komşuluk, ticari ve terörle mücadele konusunda işbirliği yapan ve bu ilişkisi her geçen gün daha fazla artan bir ülke hâline gelmiştir. Washington ve Tahran arasında bir denge ve uzlaştırıcı siyaseti izlemek durumunda kalan Türkiye, İran ile ticari ilişkilerini geliştirmeye devam etmiştir (Balıkel, 2017, s. 112). Ayırca nükleer enerji geriliminin azaltmak maksadıyla 2008 ve 2011 yılları arasında İran ile Batı arasında birçok arabuluculuk girişiminde de bulunmuştur. Türkiye'nin Brezilya ile birlikte bu girişimleri, ABD nezdinde itibar görmemiş hatta Türkiye ile İran arasında imzalanan doğalgaz anlaşması ve gelişen ticari ilişkilerden duyulan rahatsızlık dile getirilmiştir. İran'ın başta Irak ve Suriye olmak üzere Ortadoğu bölgesinde nüfuzunu geliştirmesi, İsrail ve Amerika'yı rahatsız ettiği gibi Türkiye'yi de oldukça rahatsız etmiştir. İran'ın bir yandan nükleer çalışmalara hız vermesi ve diğer yandan da nüfuzunu İsrail'in aleyhine geliştirmesi, uluslararası camiayı harekete geçirmiştir (Ovalı, 2019, s. 171).

Uluslararası baskı nihayetinde İranlıları müzakere masasına oturmaya mecbur kılmıştır. Mart 2013'te ABD'li diplomatlar, İranlılarla bir dizi gizli ikili görüşmeye başlamışlardır. Görüşmeler, Hassan Rouhani'nin Haziran 2013'te İran cumhurbaşkanı

seçilmesinden sonra ivme kazanmıştır. Rouhani, selefi Mahmud Ahmedinejad'dan daha ılımlı, pragmatik ve müzakere etmeye istekli olarak bilinen bir liderdi. Sonuç olarak, aynı yılın Kasım ayında, Ortak Eylem Planı (JCPOA) olarak bilinen geçici bir anlaşma, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin beş daimi üyesi olan P 5 + 1 ülkeleri (İngiltere, Fransa, Rusya, Çin ve ABD) artı Almanya tarafından imzalanmıştır (Balkanoğlu, 2020, s. 15). Bu anlaşmanın hükümleri uyarınca Tahran, nükleer faaliyetlerinin çoğunu altı ay boyunca dondurmayı kabul edecek ve ABD ile diğer ülkeler ise İran'a uyguladıkları yaptırımların bir kısmını kaldıracaktır. Öngörülere göre görüşmeler altı ay içinde sonuçlandırılacaktı ancak ihtilaflar nedeni ile görüşmeler, 14 Temmuz 2015 tarihine kadar uzamıştır (Powaski, 2019, s. 173).

Trump, İran ile varılan anlaşmadan rahatsızlığını seçim kampanyası sırasında dile getirmiştir. Nitekim göreve başladığı ilk yıl Trump'ın, İran ile varlına anlaşmayı iptal girişimleri, nükleer silahların yayılmasını durdurmak için uluslararası çabaları da zayıflatmıştır. Trump, İranlıların nükleer silah programını dondurduğuna dair raporu, anlaşmanın şartlarına uymadığını gerekçe göstererek onaylamayı reddetmiştir. Bu tutumuna ilaveten İranlıların anlaşmayı yeniden gözden geçirmemeleri durumunda ABD'nin İran'a yaptırımlarını yeniden başlatacağı tehdidinde bulunmuştur. Trump, uzun bir müddet dile gitirdiği kararını, 8 Mayıs 2018'de ABD'yi İran nükleer anlaşmasından çekildiğini duyurması ile hayata geçirmiştir. Bu karar sonrası Trump yönetimi iki kademeli plan çerçevesinde bir dizi yaptırım kararları almış ve Türkiye gibi İran'dan petrol ithal eden ülkeleri 6 aylığına bu yaptırımalardan muaf tutmuştur. Türkiye'nin İran ile birçok ticari anlaşması ve işbirlikleri bulunduğu için bu muafiyet bir nebze nefes almasına müsaade etmiş olsa da uzun vadede bu politikanın Türkiye'yi birçok zarara uğratmıştır (Powaski, 2019, s. 242).

ABD yönetiminin de taraf olduğu ve BM Güvenlik Konseyi'nin 20 Temmuz 2015 tarih ve 2231 sayılı kararıyla desteklenen bir uluslararası anlaşmadan tek taraflı çekilmesi, dünya siyasetinde tartışma yaratmıştır. Bu çekilmenin yanında Trump'ın İran'a karşı tek taraflı olarak aldığı yaptırım kararlarına uymayan üçüncü tarafları zorlaması ya da yaptırıma tabi tutması da uluslararası hukuka aykırı bir davranış olarak değerlendirilmiştir (İnat & Duran, 2019, s. 14). ABD'nin İran'ı kendi siyasi çizgisine çekmek için birçok ülkenin çıkarlarını hiçe sayarak tek taraflı ambargo uygulaması ve buna bölge ülkelerinin uymasını mecbur kılması ve uymayan ülke ve tarafları

cezalandırması, bölge ekonomisini, barış çabalarını ve siyasi istikrarını bozmakla suçlanmasına neden olmuştur. Nitekim İran'a yönelik ambargolar, Türk-Amerikan ilişkilerini zora sokmuş ve bu sorundan kaynaklı Halk Bankası ve Rıza Zarrab olayı gibi başka sorunlar da meydana getirmiştir (Ovalı, 2019, s. 172).

3.5.7.3 Halk Bank Olayı

ABD, İran'ın nükleer çalışmalarına sınırlandırması için bir takım baskı ve ambargolar uygulamaya koymuştur. Bu ambargolar kapsamında İran ile petrol ve değerli maden ticaretini yaptırıma tabi tutmuştur (Yorulmaz, 2018, s. 4). Amerikan yargı makamları, Rıza Zarab'ın İran petrol gelirlerini paravan şirketleri aracılığıyla Halk Bank üzerinden 2012-2016 tarihleri arasında sahte evraklar düzenleyerek altına ve nakit paraya çevirdiğini ve paraları İran'a transfer ettiğini iddia etmiştir (Berman, 2019). Amerikan mahkemeleri, Türk kamu bankası olan Halk Bank'ın en üst düzey yöneticilerinden Hakan Atilla'yı ABD'nin İran'a uyguladığı ambargoları delmekle suçlamış ve tutuklu olarak yargılamak üzere hapse atmıştır (Özel, 2019, s. 10). 3 Ocak 2018 tarihinde Halkbank eski genel müdür yardımcısı Mehmet Hakan Atilla'nın, ABD'de, İran yaptırımları davasında suçlu bulunarak 32 ay hapis cezasına çarptırılmıştır. Tutukluluk süresini doldurduktan sonra Hakan Atilla Türkiye'ye dönmüş ve Borsa İstanbul'a genel müdür olarak atanmıştır (Ovalı, 2019, s. 157).

Hakan Atilla'nın ceza aldığı davadan sonra mahkeme, Halk Bank hakkında yeni bir dava daha açmıştır. Halk Bankası hakkında açılan davayı ve iddiaları, kabul etmeyerek ilk duruşmalara katılmamış ve Hakan Atilla davasının tekrarı olarak gördüğünü kamuoyuna duyurmuştur. Halk Banka'sının Avukatı Andrew Hruska, ABD mahkemelerinin Halk Banka'sını yargılama yetkisi olmadığını ileri sürerek mahkemenin sonlandırılmasını talep etmiş ancak mahkeme bu talebi reddederek yargılamayı devam etme kararı almıştır. Türkiye kanadı ise bu davayı haksız ve mesnetsiz temeller dayalı nedenler yüzünden açıldığını ve Hakan Atilla'nın suçsuz yere tutuklandığını iddia etmiş ve bu olayın tamamen siyasi gerekçelerle yapıldığını değerlendirmiştir (Cook, 2018, s. 6). Türkiye, bu davaları son dönemde ABD ile yaşanan krizlere bağlamakta ve terör örgütlerine karşı yürüttüğü askeri harekatları yüzünden cezalandırmak maksadıyla açıldığını iddia etmiştir. Halk Bank, ambargoları

ihlal ve Amerikan finans sistemini delmekle suçlamasıyla yüklü miktarda ceza alma riski ile karşı karşıya kalmıştır. Halk Bank olayı, gergin olan Türk-Amerikan ilişkililerini Trump döneminde daha da fazla germiştir (Pierson, 2019).

3.5.7.4 Kaşıkçı Cinayeti

Suudi Arabistanlı muhalif gazeteci Cemal Kaşıkçı'nın Suudi Arabistan'ın İstanbul konsolosluğunda 2 Ekim 2018 tarihinde kaybolması sonrası başlayan kriz, Türkiye'nin Suudi Arabistan ve ABD ile arasının açılmasına neden olmuştur. İddialara göre Veliaht Prens Muhammed bin Salman, İstanbul'da gazeteci ve Washington Post köşe yazarı Cemal Kaşıkçı'nın (Jamal Khashoggi) infaz edilmesini emretmiştir. Trump, bu cinayet karşısında sessizliğe bürünmüş ve Veliaht ile birçok askeri ve ticari anlaşma yaptığı için onu korumaya aldığı yönünde eleştirilere maruz kalmıştır. Ayrıca Trump yönetiminde, Suudi Arabistan'ı uzun bir dönem yönetme ihtimaline karşı genç veliahtla çatışmanın ABD çıkarları için uygun bir yöntem olmayacağı düşüncesi ağır basmıştır. Veliaht Selman'ın reform çalışmaları ve İsrail ile Arap rejimlerinin ilişkilerinin normalleştirmesinde oynadığı rol yüzünden Yahudi lobisinin desteğini alması da bu kararda önemli bir rol oynamıştır (Blackwill, 2019, s. 44).

Trump'ın ABD'nin ticari kaygılarını gözeterek ABD'li The Washington gazetesinin yazarının diplomatik bir misyonda öldürülmesine ses çıkarmaması, başta Türkiye olmak üzere dünya kamuoyunda tartışmalara neden olmuştur. Financial Times köşe yazarı Gideon Rachman, "*Şimdiye kadar Rusya, Çin gibi otoriter rejimlerde muhalifler, gerçek ve doğruları ispatlamak için tehlikeli bir mücadele verebilmekteydiler ve Batı'ya daha iyi başka bir yol ve alternatif olduğunu göstermekteydiler ama şimdi ABD başkanı Trump'ın açık bir şekilde gerçeğe kayıtsız kalması yüzünden mücadelelerinde yalnız başlarına bırakılmışlardır"* diye yazarak Trump'ın sessizliğini eleştirmiştir. Siyasi ve ticari kaygıların insan hayatından daha fazla ön plana çıkarılması, Türkiye'nin sorumluluğunu pekiştirmiştir. Bu yüzden Türkiye, bu cinayeti aydınlatmak ve suçluların peşini bırakmayacağını, en üst düzey yöneticilerinin dilinden birçok kez ifade etmiştir (Nye, 2020, s. 172).

Trump'ın, İstanbul'daki Suudi Arabistan konsolosluğundaki muhalif gazeteci Cemal Kaşıkçı'nın cinayetinde sunduğu tavır pragmatist yaklaşımı ile uyum sağlar iken Amerikan toplumunun liberal dünya değerleri ile uyuşmazlık göstermiştir. Ticari ilişki ve kaygıları, insan hayatı ve haklarının önüne geçmesi ve ciddi bir tepki verememesi, Trump yönetiminin eleştirilmesine neden olmuştur. ABD yönetimi sessizliğe bürünür iken Türkiye, kendi topraklarında işlenen bu cinayeti egemenliğine karşı işlenmiş bir suç olarak kabul etmiş ve bu olayı uluslararası düzeye taşımaya çalışmıştır. Türkiye, cinayetle ilgili tüm belgeleri uluslararası kamuoyu ile paylaşmış ve şeffaf bir süreç takip etmiştir. Bu olayın ABD ile ilgisi Amerikan Washington Post gazetesinin köşe yazarı olması neden ile ilgilendirdiğini iddia etmiş ve ABD'yi bu olayın içine çekmeye çalışmıştır. Ancak Trump her gün ortalama 30'a yakın tweet attığı bir dönemde dolaylı bir tweet[31] atarak konunun dışında kalmaya ve Türkiye'yi bu kriz ile baş başa bırakmaya çalışmıştır (Nye, 2020, s. 185).

3.5.7.5 Filistin Meselesi

Filistin meselesi, 1. Dünya Savaşı sonrası Osmanlı'nı bölgeden çekilmesi ile birlikte dünya kamuoyunun gündemine girmiş ve uluslararası örgütlerin en önemli meselelerinden birisi olmuştur. Filistin meselesi yüzünden birçok savaş yanında küresel güçler ile bölge ülkelerinin bir takım krizler yaşamasına yol açmıştır. Obama döneminde Amerikan yönetimi BM'nin de benimsediği iki devletli çözümü hayata geçirmek için taraflarla görüşmelere başlamıştır. Ancak İsrail yönetimi, Filistin topraklarında genişlemeye ve yeni yerleşim yerleri inşa etmeye devam ederek çözümden yana bir grafik çizmemiştir. Obama'nın İsrail'in Gazze'ye uyguladığı ambargodan ve Türkiye ile Mavi Marmara hadisesinden dolayı rahatsız olduğu yönde tavır sergilemesi, bu krizlerin hafif devam etmesine yaramıştır. Diğer bir yandan Türk-Amerikan ilişkilerine etki eden İsrail merkezli olay ise, 5+1 ülkelerin İran ile varılan anlaşmadan İsrail'in oldukça rahatsızlık duyması olmuştur. Obama'nın görev süresi bittikten sonra göreve gelen Trump ile Netanyahu, birçok konu da uyumlu hareket etmişerdir (Powaski, 2019, s. 175-176).

[31] bağlantı: https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1052268011900555265

Trump dönemi, ABD'nin İsrail ile askeri, istihbarat, güvenlik, savunma, diplomatik ve ekonomik işbirliklerinin hiç görülmediği bir biçimde iyi geçtiği bir dönem olmuştur. Bu döneme ABD'nin İsrail'e asker ve maddi destekle birlikte 52 yıldır işgal altında tuttuğu Golan Tepeleri üzerinde egemenlik haklarının İsrail'e ait olduğu yönünde kararı ile ABD büyükelçiliğinin Kudüs'e taşınması, damga vurmuştur (Blackwill, 2019, s. 47). Trump, damadı J. Kushner tarafından hazırlanan ve asrın anlaşması olarak nitelendirilen "*Refah İçin Barış*" planı ile BM ve önceki ABD başkanlarının benimsediği iki devletli çözüm önerisini terk etmiştir. Trump, İsrail'in tüm Filistin topraklarında egemenliğini öngören planı benimsemiş ve Filistin'i küçük ceplere mahkum etmiştir (Oxborrow, 2020). Türkiye dış politikasında önemli bir yere sahip olan Kudüs'ün İsrail'in başkenti olarak kabul edilmesi, Türk yetkilileri tarafından en üst perdeden eleştirilmiş ve işgal projesi olarak değerlendirilmiştir. Türkiye bu planı kesinlikle kabul edilemeyeceğini beyan etmiş ve bu meselenin bir kez daha uluslararası kamuoyunun gündemine taşınması için çaba göstereceğini teyit etmiştir (Anadolu Ajansı, 2020).

Trump ile önemli bir ölçüde uyum sağlayan Netanyahu, kafasındaki birçok projeyi hayata geçirmeye kalkması, gergin olan Türk-Amerikan ilişkilerini daha da germiştir. Netanyahu'nun hayata geçirmeye kalkıştığı kararlardan birisi de Suriye toprağı olan ve zengin su yatakları ile İsrail'in önemli bir ölçüde su ihtiyacını karşılayan Golan Tepeleri meselesi olmuştur. Golan Tepeleri, 1967 Arap-İsrail savaşında, İsrail'in işgali altına girmiş ve Arap, Çerkez ve Türkmenlerden oluşan bölge halkları sürgün edilmiştir. İsrail, BM kararı olmaksızın ve hukuksuz bir şekilde 1981 yılında Golan tepelerini tek taraflı ilhak ettiğini duyurmuştur. Bölgede yaşanan iç savaş ve kargaşalardan dolayı zaafa düşen ve otorite kaybından da istifade ederek Trump, Netanyahu'ya seçim jesti olması için bu ilhak kararını tanıdığını Twitter[32] üzerinden 21 Mart 2019 tarihinde duyurmuştur (Ram, 2019).

İsrail'in işgalini BM kararlarına rağmen meşrulaştıran tanıma kararı, Netanyahu'ya ziyadesiyle memnun etmiştir. Nitekim Netanyahu, Golan tepelerinin adını Trump tepeleri olarak değiştirmiş ve Trump'a bu şekilde şükranlarını bildirmiştir. Ancak Türkiye cumhurbaşkanı Erdoğan ve dışişleri bakanı Mevlüt Çavuşoğlu Trump'ın uluslararası hukuku ihlal ederek aldığı bu kararı, Suriye'nin toprak bütünlüğünü ve

[32] Kaynak: https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1108772952814899200

bölge istikrarını bozmaya yönelik bir teşebbüs olduğunu dile getirerek eleştirmişlerdir. Ayrıca dünya güvenliğini yakından ilgilendiren ve uluslararası bir dayanağa ihtiyaç duyulan böyle stratejik bir kararı, sosyal medya üzerinden İsrail'in egemenlik haklarını tanıma vakti geldi diye Trump'ın duyurması, siber egemenlik tartışmalarının yeniden yapılmasına neden olmuştur. Sonuç olarak Trump, Filistin ile ilgili ardı sıra aldığı tek taraflı kararları yüzünden Türkiye ile karşı karşıya gelmesine ve sorunlu bir dönem yaşamasına neden olmuştur(Ataman & Salaymeh, 2019).

3.5.7.6 Patriot, S 400 ve F-35 Meselesi

Suriye krizinde bir kez daha görüldü ki Türkiye, orta ve yüksek irtifalı hava savunma sistemlerine ihtiyaç duymaktadır. Türkiye bu ihtiyacını başta ABD olmak üzere NATO ülkelerinde temin etmeye çalışmış ama mütteiklerinin olumsuz tutumu nedeni ile bir türlü alamamıştır. Bu gereksinimi daha sonraki süreçte temin etmek için başka bir hava sistemleri üreten Çin'e üzerinden gidermeye çalışmış ancak Çin'in teknoloji transferine yanaşmaması üzerine bu girişiminden de vazgeçmiştir (Özel, 2019, s. 10). Bu ihtiyaç, her geçen kendini gün yüzüne çıkarır iken Rusya ile yakınlaşan ilişkilerinin bir sonucu olarak Rusya'dan S-400 alımı gündeme gelmiştir. Ankara'nın S-400 hamlesine karşılık ABD, F-35 uçakları başta olmak üzere kritik bazı silah ve savunma sistemlerinin Türkiye'ye satışının engellenmesi yönünde adımlar atmıştır. ABD açısından, Türkiye'nin S-400 füze savunma sistemleri satın alma konusundaki ısrarı, Trump dönemi Türk-Amerikan ilişkilerinde en önemli bir sorunlu alanlardan birisini teşkil etmeye başlamıştır (Güvenç & Yanık, 2013), (Ovalı, 2019, s. 178).

Washington kanadı, S-400'lerin NATO savunma sistemlerine entegre olmayacağı yönündeki iddiaları çerçevesinde F-35 projesinde yer alan Türkiye'nin S-400'lerde ısrar etmesi üzerine kaygılarını iletmiş ve aksi takdirde bir takım ambargolar uygulama tehdidinde bulunmuştur. ABD'nin Türkiye'ye yönelik yaptırımları devreye sokacağı haberlerine rağmen Türkiye'nin S-400 sistemlerini almasına yönelik teşebbüsleri, ikili ilişkilerde oluşacak krizlere zemin hazırlamıştır. Ankara'ya S-400'lerin teslim edilmesinden sonraki süreçte ilk olarak ABD yönetimi, Türkiye'yi F-35 programından çıkarma kararı almıştır. ABD savunma bakanlığı, Türk şirketlerini F-35 savaş uçaklarının üretim zincirinden çıkarma ve alternatif tedarikçi bulma süreci içerisine

girdiğini duyurmuştur. Daha sonraki süreçte Kongre 2020 yılı için hazırlanan Ulusal Savunma Yetki Kanunu'nda Türkiye'ye F-35 savaş uçaklarının verilmesini süresiz olarak yasaklayan kanun hükmünü kabul etmiştir (Örmeci, 2020, s. 78).

NATO üyesi iki müttefik ülke olan Türkiye ile ABD arasında askeri alan, karşılıklı atılan yanlış adımlar ve tercihler neticesinde sorunlu bir hâle gelmiştir. Ulusal Savunma Yetki Kanunu'nda Türkiye'ye konulan F-35 yasağının kaldırılması için aranan şartların başında Ankara'nın S-400'lerden vazgeçmesi yer almaktadır. Bu ambargoların genişlememesi ve ilişkilerin zarar görmemesi için Türkiye ise bu sistemi NATO savunma sistemi içerisinde kullanılabileceğini ve ittifaka herhangi bir tehlike arz etmeyeceğini taahhüt etmiş ve Patriot almak istediğini bir kez daha Amerikan yönetimine iletmiştir. Ancak Trump yönetimi, kararında ısrarcı olmuş ve Türkiye'yi F-35 programından çıkarmış ve eğitim alan pilotların eğitimine son vermiştir. Türkiye'nin bu programın dışında tutulması, yaklaşık 9 milyar dolarlık bir kayba neden olmuştur. Bu sorunun giderilmesi için irade zaafiyeti, her iki ülkeyi de birbirinden uzaklaşma sürecini başlatmıştır (Yücel, 2020, s. 21).

Türkiye, kitle imha silahları, balistik füzeler ve nükleer silahlarla çevrelendiği bir bölgede oldukça kritik bir savunma silahından mahrum bırakılmasını, bir milli güvenlik ve egemenlik meselesi olarak görmektedir (Özel, 2019, s. 11). Her egemen ülkenin arzu ettiği gibi Türkiye de kendi kendine yeten bir ülke olmanın yanında askeri teknolojisini ve silahlarını çeşitlendirmek ve başta ABD silahları olmak üzere her türlü silah bağımlılığından kurtulmak niyetinde olduğunu birçok kez beyan etmiştir (Zanotti & Thomas, 2020, s. 5). ABD kanadı ise, S-400 füzelerinin bulunduğu bir yerde F-35 teknolojisinin Rusya tarafına geçeme riski bulunmakta olduğunu iddia etmiş ve Türkiye'nin F-35 ile S-400'ü, aynı anda kullanma durumu olmayacağının altını çizmiştir. Trump döneminde ABD'nin tek taraflı ve kendinden başkasını düşünmeyen tavrı nedeni ile Türkiye, Batı blokunun dışında askeri çözüm arayışına koyulmuştur. Müttefikler arasında güvenlik konusunda ayrılıkların yaşanması, Blok içerisinde teleafisi güç sorunlara yol açmıştır (Cook, 2018, s. 3).

Bir savunma paktı olan NATO'nun en güçlü iki üyesi arasında çıkan tartışma ve ihtilaflar, blokun güvenirliği ve caydırıcılığına gölge düşürmesi üzerine ara bir formül bulmak için her iki taraf da çözüm bulma iradesi göstereceğini ifade etmiştir. Bu

iradenin gösterilmesine müteakip krizin aşılması ve orta yolun bulunması yönünde her iki taraftan da bir takım teklifler gelmiştir. Bu bağlamda bakan Pompeo, Esper ve senatör Lindsey ikili ilişkilerin zedelenmemesi için S-400 füzelerinin operasyonel hale getirilmemesini önermişlerdir. Zira ABD yönetimi S-400 meselesini F-35 ile doğrudan bağlantılı hale getirmiş ve Türkiye'yi birisini diğerine tercih etmek zorunda bırakmıştır. Türkiye'nin bu tekliflere sıcak bakmaması ve Patriot sistemleri de alacağını beyan etmesi, sorunun giderilmesine fayda etmemiştir. Çözüm arayışları sürer iken ABD tarafı pilotların eğitimlerini durdurması ve Türk firmalarının üretim zincirinden çıkarılması, S-400 meselesinde geri dönüşü zor süreçlere girilmesine neden olmuştur (Ovalı, 2019, s. 25).

3.5.7.7 Brunson Krizi

Brunson krizi, Trump dönemi Türk-Amerikan ilişkilerine telafisi zor bir kriz olarak girmiştir. ABD'nin North Carolina eyaletinden olan Andrew Brunson, 23 yıldır eşiyle birlikte Türkiye'de yaşayan ve misyonerlik faaliyetlerde bulunan bir rahip idi. Brunson, Evangelist kilisesine bağlı İzmir Diriliş Kilise'sinde görev yaptığı bir sırada hakkında açılan bir casusluk davası nedeni ile Türk-Amerikan ilişkilerinde önemli bir yere oturmuştur. Eşi ile birlikte süresiz oturma izni başvurusunu sonucunu beklediği sırada Brunson hakkında açılan bir soruşturma netçisinde eşi ile birlikte tutuklanmıştır. Eşinin ifadesi alındıktan kısa bir süre sonra serbest bırakılmasıyla konu dünya gündemine taşınmıştır. ABD vatandaşı olan Brunson, FETÖ soruşturması kapsamında Ekim 2016'da sınır dışı edilmek üzere gözaltına alındığı ifade edilmiş ancak soruşturmanın derinleşmesi üzerine birçok suçlama ile hakkında terör üyeliği ve casusluk faaliyetlerinden dolayı dava açılmıştır (Örmeci، 2020).

Başarısız 15 Temmuz darbe girişimi gölgesi altında Türk-Amerikan ilişkilerinin gerildiği bir dönemde Brunson meselesi, iki ülke ilişkilerinde önemli bir parametre olmuştur. İyi gitmeyen ilişkiler nedeni ile çıkmaza giren Brunson meselesi, her iki taraftan gelen açıklamalar nedeni ile her geçen gün daha da sorun olmaya başlamıştır. Soruşturmanın genişletilmesi üzerine Aralık ayında PKK ve FETÖ'ye üye olma suçlamasıyla Brunson'ın tutuklanmasına karar verilmiştir. Brunson hakkındaki iddianame tutuklandıktan 5 ay sonra hazırlanmış ve suçlu olduğu yönündeki iddianame

sonrası ABD'de siyasetinde bu iddianame konuşulmaya ve tartışılmaya başlanmıştır. Zira Amerikan kanadı Evangelist kilisesinin baskısı altında kalarak mahkemeyi çok yakından takip etmeye başlamış ve senatör Thom Tillis Türkiye'ye gelerek Brunson'ı ceza evinde ziyaret etmiş, ABD yönetiminin ve Amerikan kamuoyunun desteklerini iletmiştir (Karabulut, 2018).

Brunson'ın tutuklu yargılanması üzerine Protestan Presbiteryen Kilisesi, Şubat 2017 tarihinde Washington'da "*Türkiye'de Unutulmuş Amerikalı*" başlıklı online dilekçe kampanyası başlatmıştır. Ayrıca 78 kongre üyesi, Brunson'ın serbest bırakılmasını talep eden Erdoğan'a yazılan mektubu imzalamıştır. Bu gelişmelere müteâkip Tillerson Andrew'in eşi Norine ile görüşmüştür. Bu görüşme sonrası konu başkanlık düzeyine taşınmıştır. Trump ve yardımcısı Pence, Erdoğan ile görüşmelerinde Brunson'ı gündeme getirmişler ve serbest bırakılması için yardımda bulunmasını talep etmişlerdir. Türk mahkemesi, Brunson dosyasına casusluk, devlet sırlarını toplama, Türk parlamentosunu ve hükümetini devirmeye ve anayasal düzeni değiştirmeye yönelik çalışma yapmak dâhil olmak üzere üç yeni suçlama eklemiş ve hakkında düzenlenen iddianameyi 16 Nisan 2016 yılında kabul etmiş ve müebbet hapis istemi ile yargılamaya başlamıştır (EPC, 2018).

Brunson'ın serbest bırakılmaması ve tutukluluk hâlinin devam etmesine misilleme olarak ABD Senatörleri Lankford, Shaheen ve Tillis, Türkiye'nin F-35 programında rolünü kısıtlamaya yönelik Nisan 2018'te bir yasa tasarısını kongreye sunmuşlardır. Ayrıca ABD Senatörleri Graham ve Shaheen, Andrew'un durumunu Erdoğan ile görüşmek üzere Ankara'ya gelmişlerdir. Görüşmelerden sonuç alamayınca Amerikan senatörleri, Türkiye'nin uluslararası kurumlardan kredi almasını kısıtlayan yeni bir tasarıyı kongreye sunmuşlardır. Diğer bir yandan mahkeme sağlık sorunları nedeni ile Brunson ev hapsine almıştır. Ancak tansiyon, ABD kanadından ambargo ve tehdit açıklamalarına Trump da Twitter üzerinden dâhil olması ile had safhaya ulaşmıştır. Bu tehditlere karşılık Erdoğan, Brunson'ın terör örgütleri ile bağlantıları olduğunu açıklamak zorunda kalmıştır. Ayrıca Erdoğan'ın "*Bizden papaz istiyorlar, sizde de bir papaz var*" onu bize verin diyerek Brunson ile Gülen arasında bir benzetme ve bağlantı kurmaya çalışmıştır (Cook, 2018, s. 4).

ABD yönetimi, Brunson'un tutuklanmasına ve serbest bırakılması girişimlerinin başarısız kalmasına karşılık, Temmuz 2018'de Senato Dış İlişkiler Komitesi, oybirliğiyle Türk hükümeti, ABD vatandaşlarını ve elçilik çalışanlarını "*keyfi tutuklanmasını*" durdurana kadar uluslararası finans kurumlarından Türkiye'ye verilen kredilerin kısıtlamasını öngören bir tasarıyı kabul etmiştir. Zira bu tasarı yalnızca Brunson'ı kapsamamakta idi. Bu tasarı kapsamında Türk mahkemeleri tarafından tutuklanan 25'e yakın çifte vatandaşlığı olan ABD çalışanlarının serbest bırakılması için baskı oluşturması, amaçlanmıştır. Ayrıca ABD yönetimi, Türkiye'den ithal edilen Alüminyum madenine ek vergiler getirerek ekonomik ambargo uygulamaya çalışmıştır. Bu ambargolara ilaveten Türk bakanlarının ABD'deki mal varlıklarına ve bu varlıklardan gelen gelirlere el konulmasını istemiştir (Cook, 2018, s. 4). Türkiye'de bu uygulamaların altında kalmamış ve mütekâbiliyet esasına dayanarak ABD'li kurum ve yöneticilerinin mal varlıklarına el koyduğunu duyurmuştur (Yorulmaz, 2018, s. 4).

Brunson meselesi iki ülke ilişkilerine zarar verir iken mesele adli bir vaka olmaktan çıkmış, iki devlet yetkililerinin açıklaması ile siyasi bir kimlik kazanmıştır. Bir yandan Brunson davası, 2018 ara seçimleri açısından Trump için önemli bir seçim kozu niteliği almıştır. Bu yüzden Trump, Türk makamlarına baskılarını artırmış ve seçim öncesi bırakılması için tehdit ve ambargo diplomasisini yürütmüştür. Diğer bir yandan Brunson olayı, 15 Temmuz başarısız darbe girişiminin sorumlusu olarak görülen Gülen'in iadesi için bir baskı aracı olarak kullanılmıştır. İki devlet başkanının devreye girmesi ve Brunson'ın avukatının mahkeme günü 12 Ekim 2018 tarihinde müvekkili için kovuşturma, ev hapsi ve seyahat yasağının kaldırılmasını talep etmesi üzerine hâkim 3 yıl, 1 ay, 15 gün hapis cezası ile Brunson'ı mahkum etmiştir. Brunson'ın yattığı günler hesap edilerek serbest bırakılmış ve eşi ile birlikte ABD'ye dönmek üzere Türkiye'den ayrılmışlardır. Trump bu gelişmeleri an be an Twitter üzerinden paylaşmış ve yardımları dolayısıyla Erdoğan'a teşekkür etmiştir[33]. Brunson krizi çözülmüş ancak açtığı tahribat, Türk-Amerikan ilişkilerinde derin bir iz bırakmıştır (Lesser, 2018).

[33] Kaynak: https://twitter.com/realdonaldtrump/status/1184884179751731200

3.5.7.8 YPG/PKK Sorunu

Suriye'de 2011 yılında başlayan barışçıl sokak hareketleri zamanla yerini otorite boşluğundan yararlanan silahlı gruplara bırakmıştır. Türkiye'de çözüm süreci devam ederken PKK'lı militanlar Suriye'de Kürtlerin yoğun olarak yaşadıkları bölgelere silahlarıyla birlikte intikal etmesi, yeni bir süreci başlatmıştır. Esat ile uzun zamandır bir ilişki geçmişine sahip olan örgüt, koordineli bir şekilde muhalefeti bastırmak suretiyle bu şehirlerde silahlı yapılar kurmuştur. YPG, kendini uzun bir süre kamufle ederek yerel bir direniş ve koruma birliği olarak tanıtmıştır. Ancak zamanla PKK'nın Suriye kolu olarak en üst düzey yöneticilerin itirafları ile bu ilişki gün yüzüne çıkmıştır. Diğer bir yandan IŞİD terör örgütü, Irak ve Suriye'de saha hakimiyeti sağlamış ve dünya güvenliğini tehdit eder bir noktaya gelmiştir. ABD, karada bu örgüt ile mücadele etmek için önce ÖSO'yu denemiş ve netice alamayınca YPG'ye yönelmiştir. Ancak YPG'nin PKK ile bağlantısı, iki ülkeyi karşı karşıya getirmiştir. ABD, bu gerçeği gizlemek ve askeri desteklerini devam ettirmek için paravan bir örgüt olan DSG'yi kurmuştur (Acun & Keskin, 2016).

YPG, PKK'nın Suriye uzantısı olduğu ve Suriye'nin kuzeyinde Kürtlerin yoğun olarak yaşadığı bölgelerden başlayarak Akdeniz'e doğru bir koridor oluşturacak şekilde Kürt etnisitesine dayalı bir devlet kurma düşüncesi olduğunu deklare etmiştir. Bu devlet Türkiye açısından güney sınırlarının terör devletine dönüşmesi ve enerji zengini olan güney bölgeleri ile karasal irtibatının kesilmesi yanında Türkiye'den toprak koparma anlamına geleceği için bir milli güvenlik meselesi hâlini almıştır (Cook, 2018, s. 5). YPG terör örgütünün ise Türkiye'nin kaygılarına rağmen ABD tarafından askeri olarak desteklenmesi, iki ülke arasında en önemli krizlerden birisi hâlini almıştır. 1952 yılından beri ABD ile askeri alanlarda bir çok ortak çalışması ve stratejik müttefiki olan TSK'nın sahada IŞİD ile mücadelede aynı rolü üstlenme talebine ABD sıcak bakmamış ve PKK'nın Suriye uzantısı YPG ile işbirliği yapmaya devam etme ve bütçesinden bir takım tahsislerde bulunma kararı alması, Türk-Amerikan ilişkilerini zora sokmuştur (Ekşi, 2016, s. 71)

Örgüte yönelik her iki devletin yaklaşımı farklı olması nedeni ile iki ülke arasında yeni bir kriz kaçınılmaz olmuştur. Türkiye'nin güney sınırları boyunca terör faaliyetleri yapan bir terör örgütüne silah desteği vermesi, Türkiye'yi sert tavırlar almasına yol

açmıştır. Nitekim Türkiye'nin göz önünda ABD'nin Ortadoğu bölgesinden sorumlu komutanlığı CENTCOM, Trump döneminde Türkiye'nin terörist grup olarak gördüğü PKK'nın Suriye yapılanması YPG'yi desteklemiş ve silahlandırmıştır. CENTCOM, Suriye sahasında kara kuvvetleri olarak işlev gören YPG'yi terörist bir örgüt olarak (PKK'nın aksine) tanımamasını bu desteklerine kılıf olarak takdim etmiştir (Özel, 2019, s. 10). Türkiye, ABD'nin bu tavrına yönelik farklı girişimlerde bulunmuştur. Bu girişimlerden birisi de Türkiye'nin ABD'ye sormadan karasal müttefikleri olarak gördükleri YPG bölgelerine askeri operasyonlar düzenlemesi olmuştur. Ancak ABD, IŞİD ile mücadelede zaafiyet oluşturacağı kaygısıyla bu operasyonlara mesafeli durmuş ve zamanla karşı çıkmıştır (Cook, 2018, s. 4).

Türkiye, YPG'nin ilerlemesi ve güçlenmesinin önünü kesmek için askeri çözümler dışında Trump üzerinden yeni stratejiler uygulamıştır. Bu stratejilerden birisi de IŞİD ile mücadelede Türkiye'nin yerel unsurlarla rol alabileceğini ifade etmesi olmuştur. Bu strateji, Trump'ın uzun bir zamandır ifade ettiği gibi Koalisyon Güçleri'nin misyonu IŞİD'ı bitirmek olduğunu ve bu amacın gerçekleştiği için de Amerikan askerlerinin Suriye'den çekilmesi gerektiği yönde bir açıklama yapmasında etkili olmuştur. Ancak Trump'ın çekilme iradesini göstermesine rağmen ABD, Suriye'de askeri varlığını ve YPG'ye yardımlarını devam ettirmiştir. Bu bağlamda ABD, YPG'ye destek oluşturması amacıyla 30 bin kişilik bir sınır güvenliği kurma projesine planına dâhil etmiştir. Ancak Türkiye'nin haklı ve şiddetli itirazından dolayı ABD, bu düşüncesinden vazgeçmiş ancak yıllık bütçesine bu güçlere yardım faslı açmış ve farklı kılıflar altında desteğini sürdürmüştür (Ovalı, 2019, s. 175).

3.5.7.9 Doğu Akdeniz Meselesi

Uluslararası ilişkilerde enerji konusu, önemli bir araştırma alanı teşkil ettiği için bu alanda birçok saha araştırması ve anlaşma yapılmaktadır. Enerji meselesi, Türk-Amerikan ilişkilerinin en önemli başlıklarından birisi olmuştur. Bu mesele, enerji ithalatçısı olan Türkiye'nin kıyısı olduğu denizlerde enerji yataklarının keşfedildiği yönündeki çıkan haberlerle tekrar gündeme gelmiştir. ABD Jeoloji Araştırmaları (USCG), Mart 2010 tarihli bir çalışmasında, Doğu Akdeniz havzasında ortalama 3.5 trilyon metreküp (tcm) doğal gaz ve 1.7 milyar varil petrol barındırdığını bildirmiştir.

Cyprus Mail tarafından düzenlenen bir konferansta Oslo merkezli Barış Araştırmaları Enstitüsü (PRIO) uzmanları, 2017 yılında Doğu Akdeniz'de 3000 milyar metreküpten (bcm) daha fazla gaz keşfedildiğini ve yeni keşifler ile birlikte bu potansiyelin iki veya üç katına çıkma ihtimali olduğunu bildirmiştir (Tsakiris, Ulgen, & Han, 2019, s. 1). Doğa Akdeniz havzasındaki enerji varlığını, ABD'li Exxon Mobile şirketi de teyit etmiştir (Yaycı, 2019)

Yapılan bilimsel ve saha araştırmalarında Doğa Akdeniz bölgesinde zengin hidrokarbon yataklarının bulunduğuna yönelik tespitler, gözlerin bir anda bu Doğu Akdeniz bölgesine çevrilmesine neden olmuştur. Güney Kıbrıs Rum Yönetimi, Doğu Akdeniz bölgesindeki enerji yataklarını tek taraflı çıkarmak ve işletmek için Kıbrıs adasının Kuzey yarısında yaşamlarını sürdüren Kıbrıslı Türkler ile Türkiye'yi yok sayarak tek taraflı ilan ettikleri egemenlikleriyle, tek başlarına anlaşmalar yapıp, ittifaklar imzalaması, Türkiye'yi rahatsız etmiştir. GKRK, doğalgaz konusunda büyük bir pazar olan AB'yi hedef almış ve Doğu Akdeniz'den çıkarılacak doğalgazı İsrail, Mısır ve Yunanistan arasında yapılacak bir anlaşma ile Avrupa'ya taşımayı hedeflemiştir. Bu bağlamda GKRK, Yunanistan ve İsrail liderleri, belirli aralıklarla toplanarak ortak bir anlaşma üzerinde müzakere etmişlerdir. Yapılan müzakereler sonucunda 2018 yılında "*East Med*" doğalgaz boru hattı projesi mutabakatını imzalamışlardır (Atun & Atun, 2018, s. 8).

East-Med boru hattı anlaşması, Avrupa'nın %37 gaz ihtiyacını giderecek olması nedeni ile güney akım olarak tasarlanmış ve Rus gazına alternatif oluşturacağı için ABD tarafından desteklenmiştir (Giannakopoulos, 2016, s. 18). Ancak ABD, Türkiye'nin de taraf olduğu bu enerji meselesinde, Türkiye'nin kaygılarını göz ardı etmiştir. Nitekim enerjide dışa bağımlı olan Türkiye için de bu gaz yatakları oldukça önem arz etmektedir. Bölgenin en önemli aktörlerinden biri olan ve üç bir etrafı denizle çevrili Türkiye'nin dikkate alınmadan bu anlaşmaların yapılmasına, Türkiye karşı çıktığı gibi kendi çalışmalarını da bağımsız bir şekilde Münhasır Ekonomik Bölgelerde (MEB) yürütmüştür. Türkiye, Akdeniz'e uzun bir kıyısı olması nedeni ile kıyılarına bitişik sularda, deniz yatağında ve kıta sahanlığında doğal kaynakları ve enerji yataklarını korumak, araştırmak ve çıkarmak amacıyla bir takım bilimsel ve saha araştırmaları yapmıştır (Yaycı, 2019).

Trump döneminde birçok konjonktürel nedenler ile gergin olan Türk-Amerikan ilişkileri bağlamında ABD, Türkiye'nin bu çalışmalarına karşı çıkmış ve GKRK'nin tezlerini benimsemiştir. Ayrıca Türkiye'yi uzun bir dönemdir Kıbrıs adasına uyguladığı silah ambargosunu GKRK'nin lehine bir şekilde kaldırmakla tehdit etmiştir. Türkiye, bu tehditlere aldırış etmeden KKTC'nin TPAO'ya verdiği ruhsat ile adanın çevresinde saha çalışmalarına ve araştırmalarına ağırlık vermiş ve kıyıdaş olan Libya ile deniz yetki alanlarının sınırlandırılmasına yönelik bir antlaşma yaparak alternatifler üretmiş ve Doğu Akdeniz meselesinde elini güçlendirmeye çalışmıştır. Türk-Amerikan ilişkilerinin iyi seyretmediği bir dönemde, Trump başkanlığındaki Amerikan girişimleri, çözüm üretmekten çok sorun olmaya yönelik politikalar olduğu için Doğu Akdeniz meselesi, ikili ilişkilere olumsuz bir şekilde yansımış ve de ikili ilişkilere zarar vermiştir (Zanotti & Thomas, 2020, s. 6-8).

3.5.7.10 FETÖ Sorunu

Türk-Amerikan ilişkilerinde en çok sorun yaratan meselelerin başında 15 Temmuz 2016 yılında gerçekleştirilen başarısız darbe girişimi ve bunun sorumlusu olarak görülen Fethullah Gülen'in iade edilmeme meselesi gelmektedir. Amerikan yönetimi, darbe girişiminin bastırılmasından sonra Türkiye saati ile 02.05 saatlerinde kınaması, geç kalınmış bir kınama olarak değerlendirilmiştir (Ovalı, 2019, s. 174). Modern Türkiye tarihi darbelerden oldukça ıstırap duyması ve demokrasisinin rafa kaldırılması, en çok Batı ülkelerini tedirgin etmesi gerekir iken Batı darbecilere kucak açmış ve onlara sığınma hakkı vermiştir. Başarısız 15 Temmuz darbe girişimi sonucu 249 kişinin hayatını kaybetmesi ile anayasal düzeni kaldırmaya yönelik kanlı girişimlerinin ve TBMM'nin bombalamasının müsebbibi olarak Amerika'da yaşayan Fethullah Gülen'in görülmesi ve onun iadesine ABD otoritelerinin sıcak bakmaması, Türk Amerikan ilişkilerinin bugününü ve geleceğini tehlikeye atan bir kriz olarak görülmektedir (Cook, 2018, s. 5).

15 Temmuz darbe girişimi, kötü bir grafik çizen Türk-Amerikan ilişkilerine darbe vurmuş ve kör düğüm haline gelemsine neden olmuştur. Bu olayın ciddiyetinin Türkiye'nin Batılı müttefikleri nezdinde yetirince kavranmaması ve sürekli bir şekilde kulak tıkanması, birçok sorunun yaşanmasına neden olmuştur. 15 Temmuz başarısı

darbe girişimi ve birçok terör eyleminin sorumlusu olarak görülen kişilerin ABD'de rahatça yaşamaları ve dolaşmaları, ikili ilişkileri bozmaktadır. ABD tarafı Türkiye'nin Fethullah Gülen'in iadesini talep etmesi üzerine Amerikan mahkemelerini işaret emiş ve bu konu ile sorumlu merciinin yargı olduğunu iddia ederek siyasi bir baskı oluşturmanın anlamlı olmayacağını beyan etmiştir. Meselenin sıradan bir sanık muamelesi görmesi, ABD'nin 15 Temmuz gecesi Türkiye'nin yaşadığı travmayı anlamamak olarak yorumlanmaktadır.

Başta adli bir mesele diye öne sürdükleri Gülen'in iadesine sıcak bakmayan ve yanaşmayan ABD'li yetkililere Türk makamları, farklı bir takım önerilerde bulunmuşlardır. Türkiye, ABD'den 15 Temmuz darbesini örgütlemesi ve Türkiye'nin aleyhinde birçok çalışma yaparak başka bir egemen ülkenin iç işlerine karıştığı yönündeki bilgilere istinaden ABD genelinde yayılmış onlarca düşünce kuruluşlarından ve 150'den fazla okuldan oluşan Gülen'in oluşumları hakkında yasal ve finansal inceleme olmak üzere daha sert bir tutum sergilemelerini beklediklerini ifade etmiştir. Ancak ABD, terör örgütü liderine ev sahipliği ve örgüte yataklık yapma suçlaması ile karşı karşıya kalma pahasına Türkiye'nin taleplerine sıcak bakmamış ve herhangi bir önlem almamıştır. FETÖ meselesi, aradan yıllar geçmesine rağmen çözüme kavuşturulamadığı için lobilerin baskıları nedeni ile sürekli sıkıntı yaşayan Türk-Amerikan ilişkilerine yeni bir sorunlu alan meydana getirmiştir (Aydıntaşbaş & Kirişci, 2017, s. 9).

3.5.7.11 IŞİD Sorunu

ABD'nin 11 Eylül 2001 yılında terör saldırılarına maruz kalması üzerine 2003 yılında Irak işgal etmesi, Irak'ta otorite boşluğu yaratmıştır. Başta El-Kaide terör örgütü olmak üzere birçok terör örgütü Irak'ta kendi otoritesini kurmuştur. El-Kaide ise işgale karşı mücedale eden gruplar arasındaki liderlik boşluğundan yararlanarak ABD'ye karşı yürütülen mücadelenin başına geçmiştir. El-Kaide terör örgütü, Irak'ta zemin bulmasına müteakit Arap Baharı sürecinin başlamasından sonra bölgedeki güçlü iktidarların merkeze çekilmesi ile birlikte daha fazla sahada görünür olmaya başlamıştır. Suriye ve yemen gibi sivil gösterilerin zamanla silahlı boyuta geçmesi, El-Kaide için yeni alanlar oluşturmuştur. Suriye kökenli bir grup militan, Irak Kaide'sinin desteği ile birlikte

Suriye'de "*Nusret Cephesi"* adı altına silahlı bir direniş grubu oluşturmuştur. Bu grubun büyümesi ve güçlenmesi ile birlikte Irak Kaide'sinin lideri Bağdadi, Irak ve Şam İslam Devleti'ni (IŞİD) ilan etmiştir (Ekşi, 2016).

Muhalefet ile Esat arasındaki çatışmalar ülke geneline yayılması üzerine Nusra adı altında faaliyet gösteren El-Kaide, alanını iyice genişletmiştir. Ancak arada yaşanan ihtilaf nedeni ile Nusret Cephesi lideri Colani, Bağdadi'nin ilan ettiği yapıyı kabul etmediği için grup ikiye bölünmüş ve birbirileri ile çatışmaya başlamışlardır. IŞİD, Nusret Cephesi ve ÖSO alanlarında ilerlemiş ve kendi otoritesini kurmuştur. Ayrıca önce Türkmen bölgelerine ve daha sonra YPG'nin kontrol ettiği bölgelere saldırılar düzenleyerek alanını daha da genişletmiştir. Rakka ve Musul gibi şehir merkezlerinin de düşmesi üzerine bölge halkı ve ülkelerinin talebi üzerine ABD'nin çağrısı ile 11 Eylül 2014 tarihinde Suudi Arabistan'ın liman kenti Cidde'de toplanan müttefik ülkeler, ABD'nin başkanlığında IŞİD'de karşı uluslararası bir Koalisyon Gücü oluşturmuşlardır. ABD uçakları, Suriye'nin kuzeybatısındaki IŞİD mevzilerine yönelik saldırılarını desteklemek amacıyla düzenli bir şekilde havadan istihbarat gözetimi uçuşları başlatmıştır (Bannelier-Christakis, 2016, s. 750).

Türkiye de bu oluşuma davet edilmiş ancak Musul konsolosluk çalışanları örgüt elinde esir bulundukları gerekçe gösterilerek bir müddet bu yapının dışında kalmayı tercih etmiştir. İncirlik üssünün stratejik konumu yüzünden Türkiye'nin bu koalisyon gücüne katılması için Obama, Erdoğan'a baskı yapmıştır. Türkiye konsolosluk çalışanlarının serbest bırakılması üzerine koalisyon güçlerine katılmış ve IŞİD ile uluslararası mücadelenin bir parçası olmuştur. IŞİD, Türkiye'nin koalisyon güçlerinin bir parçası olduğuna bahane ederek Türkiye sınırları içerisinde birçok terör eylemi başlatmıştır. Diğer bir yandan ABD'nin desteği ile YPG unsurları, Fırat'ın batısına geçmiş ve Münbiç şehrini IŞİD'in elinden aldıktan sonra Akdeniz'e açılma projelerini gerçekleştirmek üzere Cerablus'a doğru ilerlemeye başlamışlardır. Aynı zamanlarda Suruç'ta intihar eylemi düzenleyen IŞİD'e karşı Türkiye'nin sabrı taşmış ve Suriye içinde IŞİD'in kontrol ettiği bölgelere Fırat Kalkanı Harekatı adı altında askeri operasyonlarını başlattığını duyurmuştur (Gunter, 2017, s. 81).

Türkiye, 15 Temmuz başarısız darbe girişiminin hemen ardından ABD başkan yardımcısı Joe Biden Türkiye ziyaret etmiştir. Bu ziyaretin arifesinde Türkiye, 24

Ağustos sabahı Fırat Kalkanı Harekâtını başlatmış ve kısa bir süre içerisinde Cerablus ve Çobanbey'i, terör örgütlerinden temizlemiştir. ABD ise bu operasyona karasal ve hava desteği vermiş fakat ÖSO grupları ile anlaşmazlık yaşanması üzerine önce karasal desteğini daha sonrada hava desteğini çekmiştir. Hava desteğinin çekilmesi harekatın yavaşlanmasına neden olmuş ancak bu sorunun giderilmesi ile birlikte operasyon hedefine ulaşmış ve Bab şehri terör örgütlerinden temizlenmiştir. IŞİD militanları Münbiç ve Bab'tan çekildikten sonra Rakka ve Deyr-i Zor şehirlerine doğru yönelmişlerdir. Aynı zamanda ABD'nin hava desteği ile Irak ordusu ve Peşmerge güçleri de Irak'ta özelliklede Musul'da örgüte karşı mesafe kat etmişlerdir. Örgütün Suriye'deki üssü Rakka'nın TSK tarafından temizlenmesi teklifine sıcak bakmayan ABD, YPG ile yoluna devam etmesi, Türkiye ile ABD'nin arasının açılmasına neden olmuştur (Erol & Çelik, 2018, s. 33).

Türkiye, YPG'nin terör örgütü olduğunu ve müttefiki ABD tarafından terör örgütüne karşı başka bir terör örgütü ile işbirliği yapmasını müttefiklik anlayışına sığmadığını defalarca kez en üst düzey yetkililer tarafından dile getirilmiştir. ABD'nin terör örgütüne yapmış olduğu silah yardımlarının Türk güvenlik güçlerine karşı kullandığını ispatlamasına rağmen ABD, YPG'ye desteklerini sürdürmeye devam etmiştir. Türkiye, IŞİD ile mücadelede İncirlik hava üssünü kullandırmasının yanında kara ordusu ile IŞİD'e karşı savaşmış NATO üyesi olan tek ülkedir. Türkiye, ABD'nin YPG'yi himaye etmesine rağmen koalisyon bünyesinde istihbarat desteği sağlamaya devam etmiş ve IŞİD'in lideri Bağdadi'nin öldürülmesinde önemli bir rol oynamış ve Trump bu rolünden dolayı Türkiye'ye teşekkür etmiştir. Bağdadi'nin öldürülmesi ve IŞİD'in bitirilmesinden sonra Trump, Türkiye'nin talebi üzerine Suriye'den asker çekeceğini duyurması ile Türk-Amerikan ilişkilerinde yeni bir işbirliği alanı ortaya çıkmıştır (Newburger, 2019).

3.5.7.12 Venezuela Krizi

Trump dönemi Türk-Amerikan ilişkilerinde başka bir sorun kaynağı ise Venezuela ile Türkiye'nin ilişkileri olmuştur. Venezuela, önemli bir petrol rezervine sahip Güney Amerika ülkesi olması hasebi ile sürekli bir şekilde ABD yönetiminin hedefinde bir ülke olmuştur. Türkiye ile Venezuela arasındaki diplomatik ilişkiler, 1960'lı yıllara

kadar dayanmaktadır. Venezuela coğrafik olarak uzak bir ülke olduğu için Türkiye ile ilişkileri sınırlı bir ülke olarak kalmıştır ancak 2005 yılında Maduro'nun da milli meclis başkanı olduğu bir dönemde iktidar ve muhalefetin desteği ile sözde Ermeni soykırımını onaylaması üzerine Türkiye gündemine gelmiştir. Ayrıca Chavez, Türkiye'nin Libya ve Suriye politikasını aşırı derecede eleştirmiş ve hiç bir zaman Türkiye ile ticari ilişkiler kurmaya sıcak bakmamıştır. Bu yaklaşım, 2013 yılında iktidara gelen Maduro döneminde de devam etmiş ancak ABD'nin Maduro'yu sıkıştırması ve 15 Temmuz darbe girişimi, iki ülke arasında yakınlaşmaya neden olmuştur (Oner, 2020).

Türk-Amerikan ilişkilerinde ön plana çıkmayan Venezuela, Maduro'nun 15 Temmuz darbe girişiminin duyulmasından hemen sonra Erdoğan'a desteğini sunmuş ve darbeyi aşırı bir dille eleştirmesi üzerine iki ülke arasındaki iyi ilişkilerin miladı olmuştur. Erdoğan da Maduro'yu bu davranışından dolayı telefonla arayarak teşekkürlerini bildirmiştir. Darbe girişimi sonrası başlayan diplomatik ilişkiler, Maduro'nun Türkiye ziyareti ile kültürel, enerji, ulaşım, gıda, güvenlik ve de birçok ticari alanda işbirliğine dönüşmüştür. İki ülke liderlerinin ziyareti ile diplomatik ilişkiler oldukça pekişmesi üzerine Maduro, Türkiye'nin Washington büyükelçiliğine Venezuela'nın ABD'deki diplomatik ilişkilerini yürütme yetkisi vermiş ancak ABD yönetimi bunu kabul etmemiştir. ABD, Maduro'ya muhalif olan Juan Guaido'yu geçici devlet başkanı olarak kabul etmesi, Türkiye tarafından bir darbe girişimi olarak değerlendirilmiştir (Blackwill, 2019, s. 57).

ABD yönetimi Chavez ile başlayan ve Maduro ile devam eden sorunlu ilişkileri, Türk-ABD ilişkilerini de etkilemiştir. Maduro'nun Türkiye ziyareti ve üst düzey görüşmeler ve anlaşmalar imzalaması, ABD'nin Venezuela politikasına aykırı bir ziyaret ve politik tavır olarak değerlendirilmiş ve Türkiye bu kararından dolayı ABD yönetimi tarafından eleştirilmiştir. Bu eleştirileri ise Erdoğan, kiminle görüşüp görüşmeyeceğimizi kimseden izin alacak bir ülke değiliz diye cevap vermiştir. Ayrıca cumhurbaşkanlığı sözcüsü Kalın Twitter hesabından "*Cumhurbaşkanımız, Venezuela Devlet Başkanı Nicolas Maduro'yu arayarak Türkiye'nin desteğini ifade etti ve "Maduro kardeşim! Dik dur, yanındayız" dedi. Türkiye, CB'mız Erdoğan'ın liderliğinde bütün darbe girişimlerine karşı ilkeli duruşunu koruyacaktır.*

#WeAreMADURO"[34] tweetini atarak Türkiye'nin ABD'nin Venezuela politikasına karşı tavrını göstermiştir (Oner, 2020).

3.5.8 Trump Döneminde Yaşanan Krizlerin Türk-Amerikan İlişkilerine Etkileri

Yeni iletişim ve medya teknolojileri çağında Trump dönemi, Türk-Amerikan ilişkileri açısından hızlı ve bir o kadar dinamik bir dönem olmuştur. İki devletin yapısı ve konjonktürel durumlardan kaynaklı sorunların yanında Obama döneminden Trump'a miras bırakılmış sorunlar, Trump döneminin birçok sorunla anılmasına neden olmuştur. Bu sorunların tabiatıyla ikili ilişkilere bir takım yansımaları olmuştur. Türk-Amerikan ilişkilerinde bu krizler; karşılıklı vize kısıtlaması, ticaret hacminde düşüklük, kur atakları, karşılıklı ambargolar uygulanması ve Türkiye aleyhine yasa tekliflerinin verilmesi gibi ekonomik, diplomatik, askeri olmak üzere birçok alanlarda krizlere yol açmış ve ikili ilişkileri zedelemiştir. Ayrıca iki devlet yetkililerinin birbirilerini sosyal medya gibi resmi olmayan ortamlar üzerinden aşırı bir dille eleştirmesi ve suçlaması, gergin olan ilişkileri daha da sorunlu hâle getirmiştir. İki devlet arası iletişimde sağ duyunun ve aklın yerine nefret ve karşılıklı suçlamanın yer alması, diplomatların işlerini zorlaştırmıştır (Balkanoğlu, 2020).

3.5.8.1 Siyasi Göstergeler

İki müttefik ülke ilişkilerinin Trump'ın Türk-Amerikan ilişkileri bağlamında yeni iletişim teknolojilerinin bir uygulaması olan Twitter üzerinden attığı tweetleri sonrası geldiği noktayı anlamak için birçok gösterge bulunmaktadır. Bu göstergelerden birisi de siyasi gelişmeler ve göstergelerdir. Türk-Amerikan ilişkileri bağlamında siyasi göstergeler başlığı altında karşılıklı uygulanan vize kısıtlaması, Trump'ın Erdoğan'a gönderdiği mektup ve başta Ermeni tasarısı olmak üzere Türkiye aleyhine Kongre ve Senato'da geçirilen tasarılara bakılmıştır.

[34] Kaynak : https://twitter.com/ikalin1/status/1088213227274674177

3.5.8.1.1 Vize Kısıtlaması

Türkiye, Türk-Amerikan ilişkilerinde son 50 yılın en büyük krizlerinden birisi olduğu öne sürülen 2017 Vize Kısıtlaması, aslında birçok sorunun birikimi neticesinde ortaya çıkmıştır. Ekim ayı başında Türkiye'de bir ABD Konsolosluğu çalışanının FETÖ dosyası kapsamında tutuklanması ve ardından karşılıklı olarak vize işlemlerinin askıya alınmasıyla bu kriz patlak vermiştir. ABD'nin Ankara büyükelçisi John Bass, elçiliğin resmi web sayfasından yaptıkları açıklamada, 8 Ekim 2017 tarihinde Türkiye'deki temsilciliklerinde göçmen olmayanların vize hizmetlerini süresiz olarak askıya aldıklarını duyurmuştur. Mütekabiliyet esasına göre hareket eden Türkiye aynı gün içerisinde aynı şekilde karşılık vermiş ve ABD vatandaşlarına göçmen olmayan tüm vize işlemlerinin askıya alındığını duyurmuştur (Porte, 2017).

İki NATO üyesi ülkenin birbirine karşı vize kısıtlamasına gitmesi, dikkatleri bir anda iki ülke büyükelçiliklerine çevirmiştir. ABD'nin Ankara büyükelçisi John Bass, bu kararın kolay alınmadığını ve krizin doğmasında tetikleyici sebep Türk vatandaşı ve Amerikan konsolos çalışanı Metin Topuz'un tutuklanmasını sebep göstermiştir (Bass, 2017). Her ne kadar doğrudan neden Topuz ve diğer çalışanların tutuklanması olsa da olayın bu noktaya tırmanmasında her iki ülkenin krizi tırmandırmaya yönelik tavırlarının yanında Brunson davası ile ABD'nin YPG/PKK terör örgütüne Suriye'de askeri destek vermesi ile 15 Temmuz Darbe girişimi kapsamında Fethullah Gülen'in iade talebine, ABD otoritelerinin duyarsız ve ilgisiz kalması, neden olmuştur (Doğan & Şeşen, 2019, s. 821).

ABD ve Türkiye arasında diplomatik kanallar devreye girmiş ve vize kısıtlama sorunu çözüme kavuşturulmuştur. ABD Ankara büyükelçiliği Twitter hesabından Türkiye'nin ABD'nin herhangi bir diplomatik misyon çalışanın tutuklu olmadığını ve hakkında soruşturma açılmış başka çalışanı bulunmadığını bildirdiğini ve bundan sonra herhangi bir çalışanının gözaltına alınmayacağına veya tutuklanmayacağına dair üst düzey yetkililerden güvenceler alındığını ve süreç işbirliğinde yürütüleceğini duyurmuştur[35]. Türkiye'nin Washington büyükelçiliği ise aynı mecra üzerinden vize kısıtlanmasının sona erdirilmesinden duyduğu memnuniyeti dile getirmiş ve herhangi

[35] Kaynak : https://twitter.com/USEmbassyTurkey/status/946380623803047936

bir güvence verilmediğinin altını çizmiştir[36]. Tartışmalar içerisinde vize krizi, 28 Aralık 2017 tarihinde iki ülkenin karşılıklı olarak vize işlemlerine yeniden başlaması ile sona ermiştir. Her ne kadar sorun çözüme kavuşturulsa da bu kriz Trump dönemi Türk-Amerikan ilişkilerinde önemli bir kriz olarak yerini almıştır (Doğan & Şeşen, 2019, s. 822).

3.5.8.1.2 Mektup krizi

Barış Pınarı Harekatı, Trump dönemi Türk-Amerikan ilişkilerinde önemli bir dönemeç noktası olmuştur. Türkiye'nin Suriye'nin kuzeyindeki PKK kontrolündeki bölgelere askeri operasyon düzenlemesi, Amerika'da büyük yankılar uyandırmıştır. Amerikan yönetimi, Türkiye'yi durdurmak için birçok yönteme tevessül etmiştir. Bunlardan birisi de Trump'ın kaleminden Erdoğan'a yazılan ve ABD'li gazeteci Trish Regan tarafından Twitter üzerinden paylaştığı bir tweet[37] ile ABD kamuoyuna sızdırdığı mektuptur. Bu mektup, Türk-Amerikan ilişkilerinde çok kötü bir iz bırakmış ve ikinci Johnson mektubu krizi olarak anılmaya başlamıştır. Zira Trump, kişisel egosuna yenik düşmüş ve kişisel tavrı kurumların önüne geçmiştir (Çelik & Özgöker, 2020).

Mektubun içerik bakımından diplomatik nezaket kurallarından yoksun olması ve itici telaffuzlar barındırması, iki lider döneminde ülke ilişkilerine telafisi zor ve ciddi zararlar vermiştir. Erdoğan, Trump'ın yaptığı gibi yapmamış ve ne mektup yazarak ne de anında sosyal medya üzerinden bu mektuba herhangi bir cevap vermiştir. Mektubun yazıldığı 9 Eylül 2019 tarihi ile operasyon tarihi aynı güne denk getirilmesi, Erdoğan'ın Trump'ın mektubuna verdiği cevap olarak yorumlanmasına neden olmuştur. Ancak Erdoğan, kendisine yazılan mektubu, 13 Kasım 2020 tarihli ABD ziyareti sırasında nezaket kuralları çerçevesinde Trump'a iade ederek Türkiye'nin bu mektubu kabul etmediğini ve yapıcı diplomatik tavrını ortaya koymuştur (Hart, 2019).

[36] Kaynak : https://twitter.com/TurkishEmbassy/status/946437354251833344
[37] Kaynak : https://twitter.com/trish_regan/status/1184559361638748161

3.5.8.1.3 Ermeni Tasarısı

Türk-Amerikan ilişkilerinde kronik hâle gelen sorunlardan birisi de Ermeni sorunudur. Ermeni lobileri, Türk-Amerikan ilişkilerine zarar vermek için, her yıl 24 Nisan bu konuyu gündeme getirmektedirler. Kongre'den Ermeni tasarısını geçirmek için önerge vermekte ve ABD başkanın olay ile ilgili konuşmasında "*soykırım*" ifadesini geçirmek için kulis yapmaktadırlar (Çelikkol, 2015). Her yıl yaptıkları gibi 2019 yılında da tehcir kanunun çıktığı 24 Nisan'da kongreye bir tasarı teklifi vermişler ancak karşılık alamamışlardır. Türkiye'nin Ekim 2019 yılında PKK'nın Suriye yapılanması YPG unsurlarına karşı başlattığı Barış Pınarı askeri operasyonlarını bahane ve yaşanan krizi de istismar ederek bazı Kongre ve Senato üyeleri, bu konuyu tekrar ABD'nin gündemine getirmişlerdir (Zanotti & Thomas, 2020, s. 10).

ABD Temsilciler Meclisi ve Senatosu, Osmanlı döneminde 1. Dünya Savaşı sırasında çıkan tehcir kanunu kapsamında 1,5 milyon Ermeni'nin Osmanlı ordusu tarafından öldürüldüğünü iddia ederek bu olayları "*soykırım*" olarak nitelendirmiş ve bağlayıcı olmayan kararlar kapsamında ezici çoğunlukla Meclis ve Senato'dan 12 Aralık 2019 tarihinde geçirmiştir (Congress, 2019). Türk kanadı ise, her iki kararı da eleştirmiş ve yıllarca önce savaş sırasında yaşanmış ve tarihçilerin alanı olan bir konuyu siyasi bir mesele hâline getirilmesinin, her iki ülkenin ulusal çıkarlarına ve ilişkilerine hizmet etmediğini öne sürerek bu kararlar kabul etmediklerini duyurmuşlardır (Uslu, 2019)

3.5.8.1.4 Türkiye Aleyhine Verilen Yasa Teklifleri

Türk-Amerikan ilişkilerinin Trump döneminde etkisini ölçmenin diğer bir yolu da Amerikan Temsilciler Meclisi ve Senato'suna Türkiye aleyhinde verilen yasa teklifleridir. Amerikan Temsilciler Meclisinde Türkiye aleyhinde bağlayıcı nitelikte kabul edilen hükümler genel olarak S-400 ve Barış Pınarı Hareketi ile başlayan kötü gidişatın sonucu olarak ortaya çıkan F-35'lerin verilmesini yasaklamaktan ve proje kapsamından çıkarmaktan ileriye gitmemiştir. F-35'lere ilişkin yaptırımlar ise özel bir kanun hazırlanarak değil bütçe kanunları çerçevesinde geçmiştir (Çelik & Özgöker, 2020).

Özel kanun çıkmamasının sebebiyse Amerikan Temsilciler Meclisinde Türkiye'ye yönelik yaptırım uygulanıp uygulanmamasının partiler üstü bir konu olarak kabul edilirken söz konusu yaptırımların nasıl uygulanacağı üzerinde (F-35'lerin verilmemesi haricinde) genel bir anlaşma olmamasıdır. Amerikan Temsilciler Meclisine sunulan tasarılar[38] Türk yetkililerine yönelik ülkeye giriş yasağından silah ambargosuna kadar çok çeşitli yaptırımları kapsamaktadır. Özel kanun çıkmamasının diğer bir nedeni ise Başkan Trump'ın S-400'lere ilişkin yaptırım uygulanmasına sıcak bakmamasıdır. Trump, Türkiye'nin aleyhine atılacak adımları konu eden herhangi bir tasarıyı 2/3 oranında kabul edilememesi durumunda veto etme yetkisine sahiptir. Bu iki sebepten dolayı, yasa tekliflerine rağmen Türkiye aleyhine birçok yasa teklifi kabul edilmemiştir. Ancak CAATSA kapsamında Türkiye'nin hasım ülkeleri arasına alınması, iki ülke ilişkilerinde ciddi bir kriz teşkil etmiştir (Yücel, 2020, s. 13).

3.5.8.2 Ekonomik Göstergeler

Trump'ın baskıcı lider tutumlarının yanında Twitter paylaşımları üzerinden gerilen Türk-Amerikan ilişkilerinin geldiği aşamayı anlamak açısından en önemli parametrelerden birisi de ekonomik ilişkilerdir. Nitekim iki ülkenin birbiri ile ilk girdikleri temas, ticari ilişkiler üzerinden olması ve ticari ilişkilerin ikili ilişkilerde çok derin bir geçmişe sahip olması nedeni ile önem arz etmektedir. Ekonomik göstergeler arasında birçok kalem ve belirti bulunmaktadır. Bu göstergelerin başında iki ülkenin birbirine karşı uyguladığı ekonomik ambargolar, ticaret hacmindeki düşüş kalemleri ve kur üzerindeki ataklara bakılmıştır.

3.5.8.2.1 Karşılıklı Ambargoların Uygulanması

İki stratejik ortak olan Türkiye ile ABD arasındaki gerginlik, krizlerle baş göstermiş ve devamında karşılıklı olarak ambargolar uygulama safhasına geçilmiştir. Trump, Türkiye'ye göz dağı vermek için attığı bir tweet[39] ile önce Türkiye'den ithal edilen çelik ve alüminyuma ek vergi getirerek %50'ye çıkarmıştır. Bu açıklama ile dolar kurunda

[38] Türkiye aleyhine en az 25 yasa tasarısı ABD kongresine sunulmuştur.
[39] Kaynak: https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1027899286586109955

tarihi bir yükseliş gerçekleşmiştir. Türkiye Ticaret Bakanlığı ise bu karara tepki göstererek "*ABD yönetimi tarafından bugün duyurulan çelik ve alüminyuma ek vergiler Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) kurallarına aykırıdır*" olduğunu beyan etmiştir. Diğer bir ambargo uygulaması ise Türk bakanlarının Brunson davası ile doğrudan ilgileri bahanesi ile ABD'deki mal varlıklarının dondurulması kararıdır. Hazine bakanlığının aldığı bu yaptırım kararını başkan yardımcısı Pence, twitter[40] hesabından duyurmuş ve bu kararın Erdoğan ve hükümetinin Brunson'ın serbest bırakılmasına kadar süreceğini ifade etmiştir (Düşündere & Dündar, 2019). Bir başka yaptırım ise Türkiye'nin Barış Pınarı Harekatına karşı yapılmış ve savunma bakanı Hulusi Akar, içişleri bakanı Süleyman soylu ve enerji bakanı Fatih Sönmez'e yönelik olmuştur (OFAC, 2019).

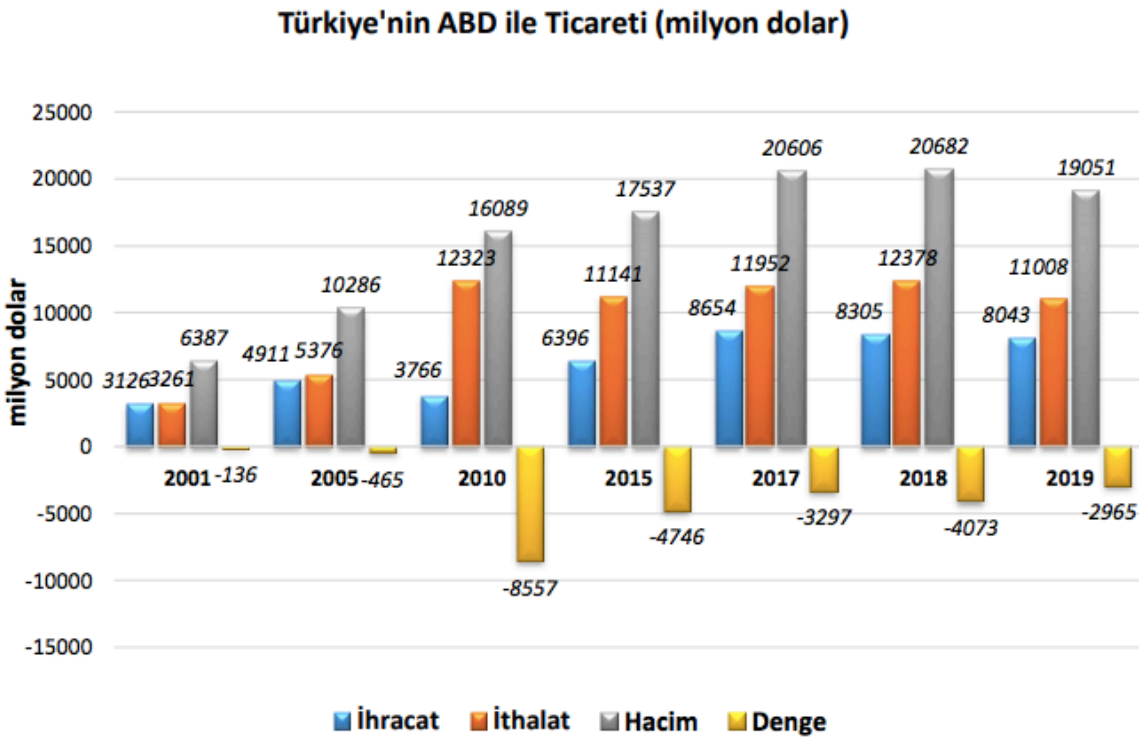
3.5.8.2.2 Ticaret Hacmindeki Düşüş

Brunson olayının kronolojisine endeksli olarak Türkiye'nin ithalat, ihracat ve dış ticaret hacmi rakamlarına bakıldığı zaman, ticaretin bu davadan ne kadar etkilendiğinin görülmesinde yardımcı olacaktır. Buna göre surecin başlangıç tarihi olan Aralık 2016'da ithalat 18 milyar dolar seviyelerinde iken, davanın bitiş tarihi Ekim 2018 sonu itibariyle ithalat 16.3 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Bu verilerdeki en çarpıcı değişim Cumhuriyet tarihinin en yüksek ithalatının gerçekleştiği tarih, 2017 Aralık ayı olmuştur. Bu ay içerisinde Türkiye'nin ithalatı 23 milyar dolar, ihracat rakamı ise 13 milyar dolar seviyelerinde gerçekleşmiştir. Trump'ın yaptırımlara ilişkin açıklamalar yaptığı 2018 Ağustos ayında ise gerek ithalat gerek ihracat rakamları, 2018 yılının en düşük dış ticaret seviyelerinde görülmüştür (Sürmen, 2019, s. 203).

Türkiye ile ABD arasında 2019 yılında toplam 19,01 milyar dolar dış ticaret hacmi yakalamış olup, Türkiye'nin ABD'ye ihracatı 8,02 milyar dolar, ABD'den ithalatı ise 11,01 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Bir yıl öncesine göre Türkiye- ABD arasında ihracatta % 3, ithalatta ise %11 seviyelerinde azalma oranlarıyla ticaret hacminde düşüş gözlemlenmiştir (ITC, 2019). Sorunlu dosyaların çözümünde sonra ticaret hacminde olumlu değişiklik olmuştur. 2020 yılı ilk çeyrekte ihracat 2,64 milyar dolar seviyesinde gerçekleşerek %2,5 artış yaşanmıştır. İthalat ise 3,5 milyar dolar seviyesinde gerçekleşerek %49,5 artış yaşanmıştır. Toplam dış ticaret hacmi 1,3 milyar dolar artarak

[40] Kaynak: https://twitter.com/VP/status/1024765308836438029

(%14) 6,2 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Toplam ithalattaki artışta en fazla etki 88. fasıl sivil hava taşıtları (900 milyon dolar artışla 1,3 milyar dolar) ve sıvılaştırılmış doğalgaz ithalatı (195 milyon dolar artışla 291 milyon dolar) kaynaklı gerçekleşmiştir. ABD'nin 2020 yılı ilk çeyreğinde ticaret ortaklarına bakıldığında ihracatta Kanada (%17), Meksika (%15), Çin (%6) payla, ithalatta Meksika (%15), Çin (%13), Kanada (%13) payla ilk 3 sırayı paylaşmıştır (TicaretBakanlığı, 2020).

Tablo 4 Türkiye-ABD Arasında Ticaret Hacmi (ITU, 2019).

3.5.8.2.3 Kur Değişikliği

Türkiye'nin serbest piyasa ekonomisine geçmesinden sonra yeni iletişim ve medya teknolojilerinin de etkin rol oynadığı bir süreçte dünyanın herhangi bir yerinde yaşanan bir kriz, Türkiye'yi etkilemeye başlamıştır. Brunson'ın terör örgütlerine üyelik ve casusluk suçlamaları ile tutuklanması ve sonrasında suçlu bulunup hapis cezasına çarptırılması, Trump'ın sosyal medya paylaşımları ve tutumu nedeni ile Türkiye ve ABD'yi karşı karşıya getirmiştir. Bu krizin aşılması için en üst düzeydeki girişimler sonuç vermemesi üzerine Trump, Türkiye'ye karşı ekonomik savaş açmıştır. Bu kriz

nedeni ile ABD yönetimi Türkiye aleyhine bir takım ambargolar da hayata geçirmiştir. Bu saldırılardan birisi kur üzerinden yapılan ataklardır (Örmeci, 2020, s. 76).

Kur Üzerindeki Yıllara Göre Değişiklikler:

Genel Kur Değişiklikleri:

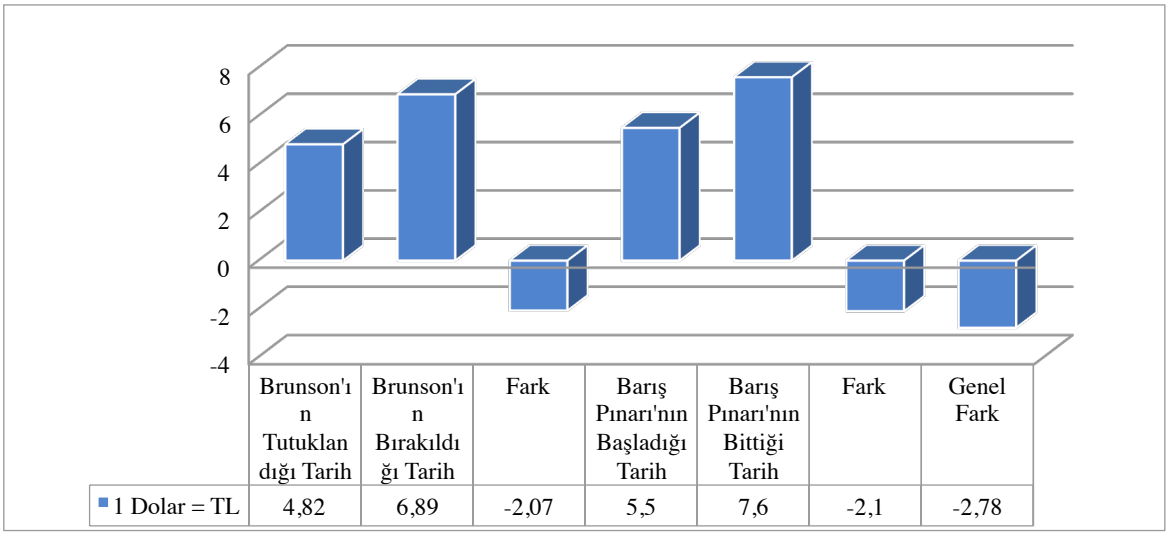
Tarih	Kur Değeri	Fark
7 Kasım 2016 (Seçim Tarihi)	1 Amerikan Doları = 3,15 TL	- 4,08 TL
9 Kasım 2020 (Seçim Tarihi)	1 Amerikan Doları = 7,23 TL	

Brunson'la İlgili Paylaşımların Yapıldığı Tarih Aralığında Kur Değişiklikleri:

Atak Tarihi	Kur Değeri	Fark
9 Aralık 2016 (Tutuklandığı Tarih)	1 Amerikan Doları = 4,82 TL	- 2,07 TL
12 Ekim 2018 (Bırakıldığı Tarih)	1 Amerikan Doları = 6,89 TL	
12 Aralık 2018(Normalleştiği Tarih)	1 Amerikan Doları = 5,29 TL	- 0,47 TL

Barış Pınarı Hareketinin Yapıldığı Tarih Aralığındaki Kur Değişiklikleri:

Atak Tarihi	Kur Değeri	Fark
9 Ekim 2019 (Başlangıç Tarihi)	1 Amerikan Doları = 5,5 TL	- 2,1 TL
25 Kasım 2019 (Bitirildiği Tarihi)	1 Amerikan Doları = 7,6 TL	
12 Aralık 2019 (Normalleştiği Tarih)	1 Amerikan Doları = 6,23 TL	- 1,34 TL

Tablo 5 2016-2020 Arası Kur Değişikliği [41]

Brunson'ın tutuklandığı 9 Aralık 2016 ile serbest bırakıldığı 12 Ekim 2018 tarihleri aralığındaki kur değişikliği ve ticaret hacmindeki düşüklüğü, iki ülkenin bu süreçten ne kadar zararla çıktığını göstermekte yararlı olacaktır. ABD başkanı Donald Trump'ın Türkiye'ye yönelik imzaladığı yaptırım kararnamesi ile Rahip Brunson'ın serbest bırakılmasına yönelik yaptığı açıklamalar sonucu dolar kuru 4,82 seviyesinden, 6,89'lik

[41] Kaynak: TC. Merkez Bankası - https://www.tcmb.gov.tr/kurlar/kurlar_tr.html

tarihi seviyesine yükselmiştir. 12 Ekim 2018 tarihinde Rahip Brunson serbest kalmasıyla birlikte dolar kuru, düşüş trendine girmiş ve 2018 yılını 5,29'luk kur seviyesiyle kapatmıştır. Alınan bu kararla birlikte Türk Lirası, Euro ve ABD doları cinsinden %40'a yakın bir değer kaybı yaşamıştır (Sürmen, 2019, s. 202).

3.5.8.3 Güvenlik ve Askeri Göstergeler

Trump'ın resmi bir platform olmayan Twitter üzerinden yürüttüğü dış diplomasisi, Türk-Amerikan ilişkilerini güvenlik ve askeri konularında da olumsuz yönde etkilemiştir. Türkiye ile Amerika, çok eski diplomatik ve ticari ilişkilerin yanında 1952 yılında Türkiye'nin NATO'ya dâhil olması itibari ilişkiler güvenlik ve askeri noktasında stratejik ortaklık seviyesine kadar yükselmiştir. Ancak Trump'ın Türkiye aleyhinde bulunduğu Twitter paylaşımları nedeni ile Türk-Amerikan ilişkileri gerilme noktasına girmiştir. Bu bağlamda PKK, FETÖ gibi terör örgütleri hakkında yaşanan ihtilaflar, güvenlik ve savunma silahlarının üretimi ve farklı sistemlerden tedarik girişimleri ve NATO ilişkileri konusunda birçok konuda iki müttefik ihtilafa düşmüş ve ikili ilişkilere olumsuz yansımıştır (Balıkel, 2017).

3.5.8.3.1 Terör Örgütleri ile İlişkiler

Arap Baharı olarak anılan süreç ile başlayan sokak hareketleri Suriye'ye sirayet etmesi sonrası, devlet otoritesinin kaybolmasına neden olmuştur. Otorite boşluğu birçok suç ve terör örgütünün ortaya çıkmasına fırsat oluşturmuştur. Bu boşluğu fırsat bilen PKK ve El-Kaide, Suriye'de kendi yapılanmalarını kurmuştur. Küresel güvenliği tehdit oluşturduğu gerekçesi ile ABD, uluslararası bir koalisyon oluşturmuş ve saha gücü olarak ise PKK'nın Suriye yapılanması YPG'yi tercih etmiştir. Türkiye'nin ÖSO güçleri ile IŞİD'e karşı mücadele teklifine ABD'nin sıcak bakmaması ve YPG'nin alan kazanmasında ABD desteği üzerine Türkiye bir kaç sınır ötesi operasyon düzenlemesi, iki ülkenin arasını açmasına neden olmuştur (Çelik & Özgöker, 2020).

Twitter diplomasisi çağında, Türk-Amerikan ilişkileri birçok sorunlu konudan dolayı stratejik müttefiklikten bulanık bir evreye geçiş yapmıştır. Trump döneminde bu geçiş zamanında idrak edilmeyip çözüm üretilmediği için Türkiye ile ABD rekabet eden

ve de çatışan iki devlet görüntüsü vermiştir. Trump yönetimi, PKK ve uzantısı YPG'yi desteklemekten vazgeçmemiş ve FETÖ elebaşı Fethullah Güleni iade etmemiştir. Bu da ilişkilere olumsuz etki etmiş ve Türkiye'nin ilişkilerinin normalleştirme ihtimalini düşürmüştür. Türkiye de Trump dönemi ABD politikasına tepki olarak yeni arayışlar içerisine girmiş ve Rusya ile ilişkiler geliştirmiştir. Bu bağlamda S-400 hava savunma sistemleri tedarik etmiş ve ABD'ye tatmin edici bir çözüm sunmadığı için iki ülke arasındaki ilişkiler gerilmiş ve zamanla krize dönüşmüştür (Cook, 2018, s. 16).

Terör örgütleri konusunda iki ülkenin örtüşmeyen tutum ve politikası, ikili ilişkilerde sorunlar yaratmaya ve çıkarların çatışma evresini başlatmıştır. Türkiye'nin itirazlarına rağmen ABD, Obama döneminde başlattığı PKK'nın Suriye yapılanması YPG'ye askeri desteklerine Trump döneminde de devam etmiştir. Türkiye'nin Brunson davasında gündeme getirdiği 15 Temmuz başarısız darbe girişimi zanlısı Fethullah Gülen meselesinde de kayda değer hiç bir ilerleme olmamıştır. Ayrıca Türkiye'nin güney sınırlarında güvenlik sorunu teşkil eden göçmen ve terör eylemlerine karşı başlattığı sınır ötesi askeri harekatları neden ile karşı karşıya gelmiş ve operasyonlarını durdurmasını talep etmiştir. Türkiye'nin operasyonları durdurmaması durumunda ise Trump ve yönetimi Twitter üzerinden Türkiye aleyhinde ambargo uygulamakla tehdit etmiştir (Örmeci, 2020).

3.5.8.3.2 Savunma Anlaşmaları

Savunma anlaşmaları bölümünde ise Patriot, S-400 ve F-35 konuları aynı başlıkları altında değerlendirilmiştir. Çünkü bu güvenlik konuları, birbirileri ile ilişkili konulardır. Zira Türkiye uzun süredir almayı düşündüğü hava sistemlerini uçaklar ile sağlamaktadır. Bu da Türkiye'ye oldukça maliyet teşkil etmektedir. Bu mali yükü hafifletmek için Türkiye, ABD'ye Patriot satın alma talebini iletmiştir. ABD bu talebe sıcak bakmaması üzerine Türkiye rotasını Rusya'ya çevirmiştir. Rusya'nın olumlu dönüş yapması üzerine S-400 sistemleri alımı gerçekleşmiştir. ABD'nin başını çektiği Batı bloku bu alıma itiraz etmiş ve Türkiye'yi bu alımdan vazgeçmesi için uyarmıştır. Ancak Türkiye S-400'lerin zaruri bir güvenlik ihtiyacı olduğunu ifade ettiği bu sistemin alımından vazgeçmeyeceğini duyurması üzerine ABD yönetimi Türkiye'yi F-35 üretim hattından çıkarmakla tehdit etmiştir (Örmeci, 2020).

Türkiye 1952'de NATO'ya katıldığından beri, Ankara'nın başlıca gelişmiş silah sistemleri kaynağı ABD olmuştur. Ancak Türkiye, savunma sanayiinin kendi kendine yeterliliğini artırmayı hedeflediği için bazı yatırım ve girişimlerde bulunmuştur. Türkiye bir güvenlik ihtiyacı olarak gördüğü hava savunma sistemlerini tedarik etmek için uzun bir zamandır arayış içinde olmuştur. Bu kapsamda Türkiye, Patriot Advanced Capability-3'ü (PAC-3) sunan ABD'li Raytheon ve Lockheed Martin ile S-400'ü sunan Rus Rosoboronexport ve SAMP/T Aster 30'u sunan İtalyan ve Fransız Eurosam şirketleri yerine uygun fiyat ve teknoloji transferleri imkanı sunan Çinli CPMIEC'i seçmiştir. Ancak 3,4 milyar dolar bütçeli ihale kapsamındaki görüşmelerde Çin'in teknoloji paylaşımı konusunda yeterince beklentileri karşılamaması üzerine Türkiye anlaşmayı iptal etme kararı aldığını duyurmuştur (Meick, 2013).

Suriye'de yaşanan olaylar sonucu bir kez daha gündeme gelen S-400'ler meselesi ikili ilişkileri germiştir. Bu bağlamda Trump'ın aldığı tavır merak konusu olmuştur. Trump bazı konularda tweet bombardımanı düzenler iken S-400 örneğinde olduğu gibi diğer konularda hiç bir tweet atmamıştır. Trump S-400 hakkında herhangi bir tweet atmamış ve genel olarak bu tartışmaların dışında kalmayı tercih etmiştir. Trump ile krizlilerin çözüme kavuşturulmasında en önemli faktör, krizlerin nedeni Obama dönemi olarak göstermek suretiyle olmuştur. G-20 zirvesinde Trump-Erdoğan görüşmesi sonrası Trump, birçok meselenin kriz noktasına gelmesinde Obama yönetimini suçlu bulmuş ama Türkiye'ye yönelik yaptırımlar uygulama noktasından da geri adım atmamıştır (Yücel, 2020, s. 11).

Türkiye, güvenlik ve dış politikalarında otonom ve bağımsız hareket etme isteği, ABD yönetimi tarafından anlayış ile karşılansa da ve Türk-Amerikan ilişkilerinde başta Brunson ve Barış Pınarı Hareketinde meydana gelen krizler, iikili ilişkiler olumsuz yansımıştır. Trump döneminde meydana gelen birçok kriz önemli bir ölçüde çözülmüş olsa da bazı krizlerin etkisi, birçok alanda kendini hissettirmeye devam etmesi, iki ülkenin yakınlaşmasına yetkililerin temkinli yaklaşmasına neden olmaktadır. Özellikle 2016-2020 yılları içerisinde yaşanan gelişmeler baz alındığında, Türk-Amerikan ilişkilerindeki süreç kısa vadede negatif ivmeyle devam etmektedir ve sonrası için belirsizliğini korumaktadır. Bu belirsizlik, iki ülke arasındaki ekonomik, diplomatik ve askeri işbirliklerine olumsuz bir şekilde etki etmiştir (Sürmen, 2019, s. 204).

Trump'ın göreve gelmesi ile birlikte Moskova yönetimiyle yakınlaşacağını ve Rusya'ya yönelik yaptırımları kaldıracağını düşünen Demokratlar, Trump'ın Rusya'ya yönelik yaptırımları yürürlükten kaldırmasını engellemek ve yeni yaptırımların uygulanmasını sağlamak için bir kanun fikrini ortaya atmışlardır. Bu fikir doğrultusunda CAATSA isimli kanun Kongre tarafından ezici bir çoğunlukla kabul edilmiştir. Bu kanunla Trump'ın Kongrenin onayı olmadan yaptırımları yürürlükten kaldırması ihtimali ortadan kaldırılmıştır. CAATSA Kanunu ile Rusya'ya yönelik yaptırımlar kanun seviyesinde düzenlenmiştir. Rusya'ya yönelik yaptırımlar kapsamında Türkiye'ye S-400 sistemini ihraç eden Rosoboronexport isimli şirket de bulunmaktaydı. Rosoboronexport gibi Rus şirketlere yönelik yaptırımlar "*birincil nitelikte yaptırım*" olarak uygulanmaya başlanmıştır. Bu sebeple Türkiye'de bu şirketten alım yaptığı için ambargolar kapsamına girmiştir (Çelik & Özgöker, 2020).

ABD'de 2018 yılında yapılan ara seçimlerde Temsilciler Meclisindeki liderliğin değişmesi sonucunda Kongrenin iki kanadı, iki farklı parti tarafından yönetilmeye başlamıştır. Demokratların üstünlüğü elinde bulundurdukları Temsilciler Meclisi ile Cumhuriyetçilerin liderliğini üstlendiği Senato arasında birçok konuda anlaşmazlık ortaya çıkmıştır. Fakat bu anlaşmazlık ortamı, Brunson ve Barış Pınarı Harekatı'nda Türkiye'ye yönelik yaptırımların uygulanması noktasında bir kenara bırakılmış ve ortak hareket etmişlerdir. Türkiye aleyhinde sunulan tasarılarda hem Demokratların hem de Cumhuriyetçilerin imzalarının bulunması, Türkiye'ye yönelik yaptırım uygulanması konusunun partiler üstü bir mesele hâline getirdiklerini göstermektedir (Balkanoğlu, 2020).

Türkiye karşıtı lobilerin baskısı ile birlikte S-400 ve Brunson olayından sonra Amerikan Temsilciler Meclisinde Türkiye aleyhine sunulan tasarılarda artış meydana gelmiştir. Türkiye karşıtı birçok Cumhuriyetçi partili senatör, Trump'ı baskı altına almış ve Türkiye'ye yönelik bir dizi yaptırımlar uygulanması konusunda telkinlerde bulunmuşlardır. Trump'ı baskı altına almak için CAATSA kapsamında öngörülen yaptırımların uygulama yetkisi kendisine verilmiştir. Trump ise bu yetkiyi hazine ve dışişleri bakanlıklarına devrederek sorumluktan kaçmaya çalışmıştır. Bu sebeptendir ki, Türk adalet, maliye ve içişleri bakanlarına ABD'ye giriş yasağı ve ABD'deki mal varlıklarına el koyma kararını bu bakanlıklar vermiştir. Demokrasi kılıcı gibi duran

CAATSA yaptırımları, Trump sonrası için de ikili ilişkileri germeye devam edecek gibi görünmektedir. (Yücel, 2020, s. 11).

Sonuç olarak ABD, S-400 hava savunma sistemlerini NATO üyesi bir ülkenin alımı ve kurumu nedeni ile NATO sistemine güvenlik tehdidi oluşturacağı kaygısı ile karşı çıkmıştır (Çelik & Özgöker, 2020). Trump yönetimi, ABD'nin Türkiye ile Brunson ve sınır ötesi askeri harekatları nedeni ile sorun yaşaması ile bu sorunları fırsat bilen Türk karşıtı lobilerin baskısı, Kongre ve Senato'da Türkiye aleyhine bir takım kararların alınmasında etkili rol oynamıştır. ABD yönetimi Ulusal Savunma Yetkilendirme Yasası (NDAA) 2021 bütçesi kapsamında süper çoğunlukla Türkiye yaptırım uygulama kararı almıştır. Trump Yönetimi, 14 Aralık 2020'de NDAA 2021'in yürürlüğe girmesinden önce, sistemin satın alınmasındaki rolü nedeniyle CAATSA yasası uyarınca Türkiye Savunma Sanayii Başkanlığı'na hakkında yaptırımlar uygulayacağını duyurmuştur (Örmeci, 2020).

3.5.8.3.3 NATO Bağlamında İlişkiler

Türkiye, Soğuk Savaş döneminde Batı bloku tarafından caydırıcı bir askeri güç olarak tasarlanan NATO'ya 1952 yılında katılarak Batı Blokunda yer alacağını göstermiştir. NATO kapsamında birçok askeri faaliyet içinde bulunan Türkiye, sınırları içinde birçok NATO üslerine yer tahsis eder iken yurt dışı çatışma bölgelerine asker göndermiştir. Ancak çıkarların örtüşmediği bazı zamanlar iki NATO üyesi ABD ile Türkiye arasında gerginlikler yaşanmıştır (Çelik & Özgöker, 2020). Bu gerginliklerin bazılar ise Trump'ın Twitter paylaşımları ile egemen bir ülke olan Türkiye'yi kontrol altına almak istemesi ve Türkiye'nin ise ulusal güvenlik ihtiyacı sebebi ile NATO sistemi dışına çıkarak yeni anlaşmalar arayışı içine girmesi, krizlerin yaşanmasına yol açmıştır. Türkiye'nin bu arayışları, başta ABD olmak üzere NATO'ya üye ülkelerin tepkisini çekmiştir. Birçok ABD'li yetkili tarafından Türkiye, ABD ile ilişkilerinde NATO üyesi ve bir müttefik gibi davranmadığı için eleştirilmiştir (Özalp, 2018).

ABD küresel çapta liderlik yarışında Türkiye dışında başka müttefikler arar iken kadim müttefiki Türkiye'nin desteğine ihtiyaç duymaktadır. Nitekim Türkiye, ABD açısından sıradan bir müttefik değildir, çünkü dünyanın en büyük 17. ekonomisine sahip ve NATO'da ABD'den sonra en büyük ikinci kara gücü olan bir ülkedir. ABD'nin

bölgede birçok ekonomik ve askeri yatırımı bulunur iken bunların geleceği yanında Rusya ile Çin ile küresel rekabet hâlinde iken Türkiye'ye ihtiyaç duymaktadır (Çelikkol, 2015). İki ülke arasındaki ilişkiler zaman zaman gerilme aşamasına girmiş ama Trump'ın politikasından dolayı çatışacak bir hale gelme ihtimali oldukça zayıftır. Bu sebeple birbirine ihtiyaç duyan her iki devlet yöneticileri, bu gerçeklerin farkında olup özellikle de ticari, askeri ve istihbarat konularında orta yolu bulmakta ve ikili ilişkileri geliştirme iradesi ortaya sunmaktadırlar (Singh & Jeffrey, 2018).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. ARAŞTIRMA BÖLÜMÜ

4.1 Araştırma Yöntemi

Bu çalışmada kitle iletişim ve medya araçlarının içeriklerinin analizinde uygunluğu kanıtlanmış bir nitel yöntem olan içerik analizi yöntemi (Gökçe, 2006, s. 47), uygulanmıştır. İçerik analizi tekniğinin kökü 17. yüzyılına kadar dayanan ve kutsal metinlerin analizine yarayan bir analiz tekniğidir (Krippendorff, 2004, s. 10). Kutsal ve gizemli metinlerin yorumunda kullanılan bu teknik, çok anlamlı, gizli ve anlamı açık olmayan mesajların yorumlarını konu almaktadır. Genel olarak sembolik ve çok anlamlı olan bir söylemin altında gizlenen anlamı ortaya çıkarmak amacındadır. Bu teknik I. Dünya Savaşı ve sonrasında gelişen soğuk savaş yıllarında propaganda içeriklerini analiz etme noktasında da önemli bir kaynak teşkil etmiştir (Bilgin, 2006, s. 3).

İçerik analizinde tek bir okuma yoktur, bu yöntemde metni okuyan kişiden kişiye anlam farklılığı çıkabilir. Ayrıca içerik analizi tekniklerinin genel ve hazır kalıpları da yoktur. Söylem, söylenen ve yazılan her şey içerik analizi yöntemi ile analiz edilebilme imkanı bulunmaktadır (Bilgin, 2006, s. 11). İçerik analizi araştırmanın sorusu doğrultusunda metinlerin içeriklerinden önem arz eden bilgileri seçme, sınıflandırmak, kodlamak ve yorumlamak gibi genel aşamalar ayırma imkanı vardır. İçerik analizinin amacı önceden de belirtildiği gibi araştırma sorusu doğrultusunda metinlerin içerikleri hakkında sistematik veriler elde etmek ve bu verilerden hareketle yenilenebilir çıkarımlar elde etmektir. Başka bir deyişle iletişimin belirgin özelliklerinden belirgin olmayan içerik özelliklerine yönelik çıkarımlar yapmaktır (Gökçe, 2006, s. 20).

İçerik analizi, metinlerden (ses, sembol, resim, fotoğraf, işaret, harita da olabilir) kullanım bağlamlarına kadar uyarlanabilir ve geçerli çıkarımlar yapmaya yarayan bir araştırma tekniğidir. Burada önemli husus, analiz sonrası elde edilen çıkarımların

uyarlanabilir ve anlamlı olmasıdır. Bu bağlamda içerik analizinin en yaygın kabul edilen tanımını Berelson (1952) "İçerik çözümlemesi, iletişimin açık/aşikar içeriğinin *nesnel, sistematik ve nicel* olarak betimlenmesine yönelik bir araştırma tekniğidir" diyerek yapmıştır. Özet olarak içerik analizi mevcut olan iletişim boyutlarını analiz etmek ve buradan mevcut olmayan sosyal gerçeğin belirli boyutlarına yönelik çıkarım yapmak amacıyla metinlerin içeriklerini analiz eden ve bu süreçte belirli kurallar çerçevesinde hareket eden bir yöntem olduğunu söylemek mümkündür (Krippendorff, 2004, s. 19).

Yöntemin esnek olması ve birçok alana uygulama kabiliyeti olmasından dolay, her bir araştırmanın konusu ve amacı açısından bazı farklılıklar söz konusu olsa da içerik analizi yöntemi uygulama noktasında yapılan tüm araştırmalar için belirli aşamalar, teknikler ve süreçler vardır. İçerik analizi birbiriyle ilişkili belirli aşamaları izlemeyi gerekli kılmaktadır. Türk-Amerikan ilişkileri bağlamında Trump'ın Twitter paylaşımları ile ortaya çıkan aktörlerin Twitter trafiği, içerik analizi yöntemi aracılığıyla analiz edilmiş ve Erdoğan ve Trump'ın iletişim stratejileri ve sosyal medya söylemlerinin ve kamu diplomasisi dilini değiştirme potansiyeli araştırılmıştır.

4.2 Problemin Tanımlanması

Uluslararası arenada gelişen olaylar ve teknolojik ilerlemeler ışığında her gelişmeden faydalanmaya çalışan bazı küresel güçler, başka topluluk ve ülkelerin egemenliklerini kontrol altına almak ve iç işlerine müdahil olmak maksadıyla halkın siyasi, sosyal adaletsizliğe ve ekonomik sorun ve krizlere karşı tepki vermesini istismar etmekle birlikte toplumsal olaylar çıkarmakta ve kışkırtmaktadırlar ya da var olanları desteklemektedirler. Bu kapsamda hedef ülkede kamuoyu oluşturmakta ya da yönlendirme yaparak rejimlerin politika ve davranışlarını değiştirmek ya da kontrol altına almak veya rejim ve liderlerin bizatihi kendilerinin değişikliğine varacak kadar ileri gitmektedirler.

Bu gizli savaş yeni iletişim ve medya teknolojilerindeki bir takım yenilikler ve gelişmeler ile birlikte yeni bir alan kazanmıştır. Bu bağlamda Rusya, St. Petersburg

merkezli bazı istihbarat ve kamuoyu oluşturma çalışmaları üzerinden ABD seçimlerine müdahale edildiği ve ülkenin yönetim kadrosunun belirlenmesinde etkili oldukları yöndeki iddialar, uluslararası iletişimin en hararetli tartışmaları arasına girmiştir. Bu tartışmalar ile birlikte ABD ve Rusya arasındaki rekabet ve gizli savaş, gün yüzüne bir kez daha çıkmış ve sosyal medya uygulamaları (Facebook, Twitter, Youtube,…) ile yeni iletişim ve medya teknolojileri ile nasıl yürütüldüğü ve bu rekabetin geleceğe yönelik nasıl bir sonuçları olacağı üzerine dikkatleri çekmiştir. Bu saldırıların boyutları ve etkileri bakımından sonuçlarının ve yansımalarının belirsizliği, ilgi ve dikkati daha da artırmaktadır.

Rusya ile ABD arasında yeni iletişim ve medya teknolojileri üzerinden başlatılan istihbarat tartışmaları ekseninde Trump'ın Twitter paylaşımları nedeni ile Türk–Amerikan ilişkileri de farklı bir hâl almıştır. ABD ile ikili, bölgesel ve küresel birçok konuda işbirlikleri ve ittifakları bulunan Türkiye'nin Trump'ın başkan seçilmesi sonrası iletişim biçimlerinin ve araçlarının farklı kullanımlarından dolayı ilişkilerinde yeni yaklaşım ve anlayışlar, ortaya çıkmıştır. Trump, iletişim stratejisi kapsamında ABD'li özel şirketlerin sahip olduğu sosyal medya platformlarını, uyarı ve ikazda bulunma ile yönlendirme ve tehdit etme aracı olarak kullanmaya başlaması ve Amerikan kurumlarını baskı altına almaya çalışması, Türkiye ile ilişkilerde yeni iletişim ve medya teknolojilerinin rolü ve etkisi üzerinden yeni tartışmalar yapılmasına yol açmıştır.

Trump, ana akım medyanın kendisine yönelik uyguladığı saldırı kampanyalarına ve eleştirilerine karşı bir strateji kapsamında yeni iletişim ve medya teknolojileri aracılığıyla üstünlük elde etmesi ve gündemde kalması, Trump'ı yeni iletişim stratejileri geliştirmesine teşvik etmiştir. Trump bu stratejisini, Türkiye gibi önemli birçok ülke ile ilişkilerinde kullanması, ikili ilişkilerde bir takım iletişim krizlerinin yaşanmasına neden olmuştur. Trump'ın sosyal medya uygulamaları üzerinden ürettiği iletişim stratejisi kapsamında kamu diplomasisinin dilini değiştirmeye yönelik bürokratlar ve geleneksel iletişim kurum ve kanallarına kurduğu baskılar ile yeni iletişim ve medya teknolojileri üzerinden yürüttüğü iletişim stratejisi, uluslararası iletişime nasıl bir etki ettiği ve tarz aldığı merak konusu olmuştur.

Trump, yeni iletişim stratejileri bağlamında son dönem Türk-Amerikan ilişkilerine damgasını vuran Brunson ile Barış Pınarı Harekatı olaylarında olduğu gibi

bir çok konu hakkında düşünce ve tepkisini, geleneksel kurumlar ve diplomatik kanallar yerine güvenirliği tartışmalı ve herkese açık bir platform olan Twitter üzerinden vermesi, bu araçları iki ülke ilişkilerini etki eden araçlardan birisi hâline dönüştürmüştür. Trump'ın bu paylaşımlarına karşı Erdoğan da aynı mecra üzerinden cevap vermesi, yaşanan iletişim krizleri ışığında ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler çerçevesinde her iki ülke stratejileri ve kurumlarının konumu ve geleceği tartışılmaya değer bir konu olmuştur.

Trump'ın sosyal medya araçlarını uluslararası iletişimde aktif bir şekilde kullanması ve politik mesajlarını bu mecralar üzerinden vermesi, Amerikan kurumları arasında iletişim krizi yaşanmasına neden olmuştur. Ayrıca Trump, bu mecralar üzerinden Türkiye ile ilgili paylaşımlarda bulunması ve bu mesajlara Türk aktörlerin cevap vermesi, iki ülke liderinin ve kurumlarının ikili ilişkilerde kullandıkları iletişim stratejisi arasında ayrışma ve farklılık olup olmaması, neticeleri itibari ile iki müttefik ve lider ülkenin ilişkilerini etkileme potansiyeli nedeni ile incelemeye ve sorunlara cevap aranması, zaruri bir konu olmuştur.

4.3 Araştırmanın Amacı ve Önemi

Yeni iletişim ve medya teknolojilerinin uluslararası çapta yaygın kullanımı ve kabulü nedeni ile sosyal, politik ve ekonomik hayatın birçok alanına sirayet etmiş ve bunun bir neticesi olarak farklı uygulamaları ortaya çıkmıştır. Bu uygulamaların bir takım güçler tarafından uluslararası iletişimde kullanılması, bir takım yararlar sağladığı gibi kaosa sürükleme potansiyeli nedeni ile bünyesinde riskler de barındırma ihtimalini artırmıştır. Resmi bir zemin olmayan bu platformlar üzerinden ulusların kaderini ilgilendiren kritik konuların tartışmaya açılması ve kamuoyunun ilgisine sunulması, ikili ilişkilere yeni bir boyut kazandırır iken illegal örgütlere de fırsat oluşturmuştur.

Her çalışmanın kendine özgü bir amacı ve önemi var iken bu çalışmanın amacı ve önemi, yeni iletişim ve medya teknolojilerinde yaşanan gelişmeler ışığında uluslararası ilişkilerde iletişim anlayışlarının ve stratejilerinin değişimine dikkat çekmekle birlikte yeni iletişim ve medya teknolojilerinin uluslararası ilişkilerin iletişim diline etki potansiyelini tespit edilmesinde yatmaktadır. Ayrıca gerek Türkiye'de

gerekse birçok ülkede uluslararası ilişkiler bağlamında bireysel ya da kurumsal düzeyde kullanılan yeni iletişim ve medya teknolojilerinin avantajları ve riskleri hakkında paydaşlarda ve kullanıcıları nezdinde farkındalık oluşturmak, çalışmanın diğer bir amacıdır.

İki stratejik ortak olan ABD ile Türkiye arasında yeni iletişim ve medya teknolojilerine bağlı olarak etkilenen ikili ilişkiler üzerinden liderlerin diplomatik iletişim dilleri ve stratejileri konunun uzmanı için de örnek ve model teşkil etmektedir. Bu çalışmaların bilimsel bir şekilde incelemesi ve akademik bir çalışma hâline getirilmesi, diğer ülke liderlerinin yanında kurumlarının da iletişim dillerinin ve stratejilerinin açıklanmasında, anlaşılmasında ve anlamlandırılmasında akademisyenlere ve konunun uzmanlarına yardımcı olacak niteliktedir. Zira bu çalışma, uluslararası iletişim ve siyasal iletişim alanlarında yapılacak akademik çalışmalara yeni iletişim ve medya teknolojilerinin farklı fonksiyon, perspektif ve özelliklerinin de ortaya çıkarılması hedeflenmektedir.

4.4 Araştırmanın Sınırlılıkları

İki stratejik ortak ve NATO müttefiki olan Türk-Amerikan ilişkileri, çok eski ve köklü bir tarihe sahip olması nedeni ile tarih boyunca bu ilişkilerin birçok zemini ve farklı yönü olmuştur. Ayrıca ikili ilişkileri belirleyen yapısal ve konjonktürel nedenlerle birlikte ilişkilerin icra edildiği zeminlerin fazlalığı sebebi ile yeni iletişim ve medya teknolojilerinin uluslararası iletişimdeki rolünün araştırılması, kullanım alanı ve etkisi bakımından çok geniş bir yelpazeye yayılması, bu çalışmada bir takım kısıtlamalara gidilmesini, zaruret hâline getirmiştir.

Uluslararası iletişimde ve diplomatik ilişkilerde birçok kanal ve araç olduğu gibi yeni iletişim ve medya teknolojilerinin içinde de birçok iletişim aracı ve mecraları bulunmaktadır. Türk ve Amerikan aktörlerinin da sosyal medya hesapları üzerinden yaptıkları tüm paylaşımları ele almak ayrı bir yük teşkil edeceği gibi konunun amacı dışına çıkma riskini de ortaya çıkarmaktadır. Bu nedenle her iki taraftan da eşit bir şekilde belirlenen aktörlerin Türk-Amerikan ilişkileri bağlamında yaptıkları Twitter paylaşımları dikkate alınmıştır.

Yeni iletişim ve medya teknolojilerinin uluslararası ilişkilerin iletişim dilinde oynadığı etkileyici rolün ABD başkanı Trump'ın 2016-2020 yılları arasındaki başkanlığı döneminde Yardımcısı Mike Pence ve Dışişleri Bakanı Mike Pompeo'nun iletişim stratejilerini Twitter üzerinden şekillendirmeye ve etkilemeye çalıştıkları Türkiye politikası ile Trump ve yönetimine karşı Türkiye tarafından Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ile Cumhurbaşkanlığı Sözcüsü İbrahim Kalın ve Türk Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu'nun da aynı mecra üzerinden cevap ve karşılık vermeleri konu dâhilinde olmuştur.

Bu çalışma kapsamında yaşanan son bir zorunluk ise Trump'ın 2. dönem başkanlık seçim çalışmalarında aktif bir şekilde sosyal medyayı kullanması ve seçimi kaybetmesi sonrası sonuçlara itirazını sosyal medya üzerinden sürdürmesi nedeni ile başta Twitter olmak üzere birçok sosyal medya platformu, Trump'a önce paylaşımlarını kısıtlamış ve daha sonra tamamen hesaplarını engellemek suretiyle kullanıcıların hesaplarına erişimini engellemiştir. Bu sebeple çalışmaya konu olan Trump'ın tweetlerine doğrudan erişim imkanı kalmamıştır.

4.5 Evren ve Örneklem

İçerik analizinde araştırmacı evreni, yeterlilik iddiasında bulunabileceği alan olarak tasarlamaktadır. İçerik analizinde evren, nerede (New York), ne zaman (2001), hangi aracıyla (günlük gazeteler) ve hangi konuda (11 Eylül olayları) olmak üzere dört temel yaklaşımla sınırlandırabilir. Buna dayanarak sosyal gerçeğe yönelik çıkarımlar yapılan metinler yığınıdır. Bu metinleri tek tek ve eksiksiz çözümlemeye amaçlayan bir araştırma tam sayım olarak nitelendirilebilir. Araştırma evreni zaman, mekan ve alan açısından sınırlandırılmalıdır. Buna göre, araştırmacı örneklem için hangi birimlere ayıracağına kendisi karar vermektedir. Araştırmacı, analizi uygun gördüğü kümeler, gruplar, birimlere amacına da uygun olarak belirler. Bu nedenle, bu tip örneklemeye yargısal örnekleme de denilir (Koçak & Arun, 2013).

Araştırmanın ana kitlesini, ABD başkanı Donald Trump'ın seçimleri kazandığı Kasım 2016 tarihinden seçimleri kaybettiği Kasım 2020 dönem başkanlığı boyunca bilgilendirme ve iletişim amaçlı kullandığı kişisel ya da kurumsal Twitter hesabından

Türkiye'ye yönelik attığı Twitter mesajları teşkil etmektedir. Bu paylaşımlara ilaveten Pence ile Pompeo'nun Twitter üzerinden Trump'ın tweetlerine destek ya da mugayir mahiyetli paylaşımlar ile oluşan ABD'nin Türkiye politikası ve bu mesajlar üzerinden Türk aktörler Erdoğan, Kalın ve Çavuşoğlu'nun ABD başkanı Trump ve yönetiminin Twitter mesajlarına aynı mecralardan verdiği cevaplar üzerinden oluşan tepkiler ve reaksiyonlar ile etkilenen politika çerçevesinde aktörlerin stratejik iletişim dillerindeki farklılık ve benzerlikler ile sınırlandırılmıştır.

4.5.1 Evren

Hangi alanda : Yeni iletişim ve medya teknolojileri çalışmaları.

Hangi dönemde : 2016 – 2020.

Hangi mecrada : Twitter.

Hangi konuda : Türk–Amerikan ilişkileri.

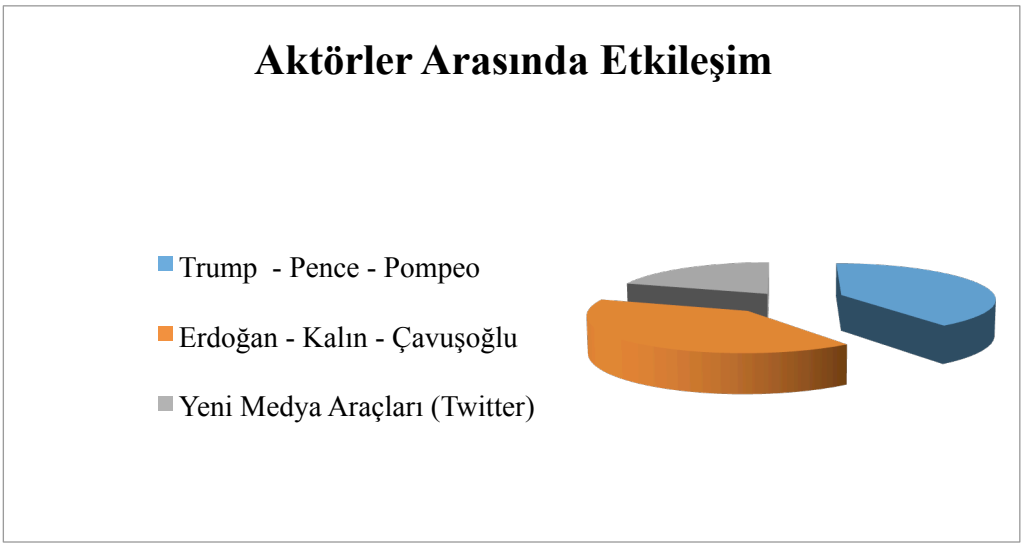
4.5.2 Örneklem

Türk Yetkililer	ABD'li Yetkililer
Recep Tayyip Erdoğan	Donald Trump
İbrahim Kalın	Mike Pence
Mevlüt Çavuşoğlu	Mike Pompeo

4.5.3 Araştırma Modeli

Yeni iletişim ve medya teknolojilerinin uluslararası ilişkilerin stratijik iletişiminde oynadığı ve etkileyici rolü ve Türk–Amerikan ilişkilerinin Twitter üzerinden etkilenen iletişim dilinin iki taraf nezdinde de incelemesi yapılmıştır. Araştırmanın birinci tarafı ABD başkanı Trump'ın 2016-2020 dönem başkanlığı boyunca yeni iletişim ve medya teknolojilerinin bir uygulaması olan Twitter mesajları

üzerinden oluşan Türkiye politikası ve buna eşzamanlı olarak ABD'li yetkililerin tepkisi ile Türk yetkililerin aynı mecra üzerinden bu mesajlara cevap vermesini, niceliksel ve niteliksel içerik analizi yöntemi ile araştırma soruları kapsamında araştırılmıştır.

Tablo 6 Aktörler Arasında Etkileşim

4.6 Araştırma Soruları

Bilimsel çalışmaların tümünde olduğu gibi içerik analizinde de daha işin başında sorunun ya da problemin açık bir şekilde tanımlanması gerektiği için araştırma sorularının sorulması ile araştırma konusunun tanımlaması yapılmalıdır. Zira içerik analizinin akışı ve sonuçları itibari ile anlamlı olup olmadığı, araştırma sorusu ile yakından ilişkilidir. Bu sebeple araştırma sorusunu ya da amacını tanımlama hususunda bazı ilkeler mevcuttur. Bu ilkeler; sorunun konu ile ilgili ve orijinalliği olması yanında sorunun önem, bilimsel yeterliliği, kaynak yeterliliği ve zaman aralığı da araştırma soruları ile yakından ilişkili ilkelerdir (Gökçe, 2006, s. 50). Çalışmanın amacı kapsamında ana ve alt sorular olmak üzere iki kategoride sorular sorulmuş ve bu soruların bilimsel yöntemlerle cevapları aranmıştır.

4.6.1 Araştırma Ana Sorusu

Araştırmanın ana sorusu: "*Trump ve Erdoğan'ın Türk-Amerikan ilişkileri çerçevesinde yeni iletişim ve medya teknolojilerinin bir uygulaması olan Twitter paylaşımlarının ABD'li ve Türk Aktörlerinin kullandığı stratejik iletişim dilinde bir farklılık meydana getirip getirmediğinin araştırılması"* şeklindedir.

Araştırmanın ana sorusunda, Türk-Amerikan ilişkilerinden hareketle yeni iletişim ve medya teknolojilerinin uluslararası ilişkilerin stratejik iletişim dili bağlamında Trump ve Erdoğan gibi liderlerin ikili ilişkilerde takip ettikleri iletişim dilleri, ülkeler arası diplomasi politikalarını ve iletişim stratejilerini etkileme potansiyelinin olup olmadığının yanında yardımcıları ve sözcüleri arasında farklılık olup olmadığına bakılacaktır.

4.6.2 Araştırmanın Alt Soruları

1. Trump ve Erdoğan'ın yeni iletişim ve medya teknolojilerinin bir uygulaması olan Twitter paylaşımları, Türk-Amerikan ilişkileri bağlamında diplomasi dilini değiştirme ve etkileme potansiyeline sahip midir?

2. Trump'ın Türk-Amerikan ilişkileri bağlamında yeni iletişim ve medya teknolojilerinin bir uygulaması olan Twitter paylaşımları ABD'nin resmi iletişim politikasını etkilemiş midir?

3. Erdoğan'ın Türk-Amerikan ilişkileri bağlamında yeni iletişim ve medya teknolojilerinin bir uygulaması olan Twitter paylaşımları Türkiye'nin resmi iletişim politikasını etkilemiş midir?

4. Trump, yeni iletişim ve medya teknolojilerinin bir uygulaması olan Twitter'i ABD'nin Türkiye'ye ile ilişkilerinde stratejik bir iletişim aracı haline getirmiş midir?

5. Erdoğan, yeni iletişim ve medya teknolojilerinin bir uygulaması olan Twitter'i Türkiye'nin ABD ile ilişkilerinde stratejik bir iletişim aracı haline getirmiş midir?

6. Trump ve Erdoğan'ın, Türk-Amerikan ilişkileri bağlamında Twitter paylaşımları, ABD'li ve Türk Aktörlerin Twitter paylaşımlarında herhangi bir farklılık yaratmış mıdır?

4.7 Verilerin Toplanması

Sosyal medya platformları, son yıllarda geniş kullanıcı kitlesine ulaşması nedeni ile yapılandırılmamış verilerin ana kaynaklarından birisi hâline gelmeye başlamıştır. Birçok sosyal bilimler araştırmacısı, siyaset bilimcisi, uluslararası ilişkiler uzmanı ve finansal analizcileri, veri toplamak ve anlamlı çıkarımlar elde etmek için Twitter'dan faydalanmaktadır. Son zamanlarda, Trump gibi yüksek profilli politikacılar, halkla iletişim kurmak ve tabanını konsolide etmek için aktif bir şekilde Twitter'ı kullanmışlardır. Zira Trump gibi bir liderin tweetleri, liderleri, yatırımcıları ve diplomatların kararlarını etkileyebilecek türden bilgilendirici sinyaller içermesi, bu alanın önemli bir hâle gelmesine neden olmuştur (Juma'ha & Alnsour, 2018, s. 100).

Dünya liderleri arasında en aktif sosyal medya kullanıcısının ABD başkanı Donald Trump olduğunu takipçi sayısı, etkileşim ve paylaşım sıklığı gibi kriterlere göre belirlenmiş olup hedef aldığı ülke ise paylaşımlarında en çok gündeme getirdiği ülkelerden biri olan Türkiye olduğu, konu seçiminde belirtilmiştir. Yeni iletişim ve medya teknolojilerinin gelişimine müteâkip ABD başkanı Trump'ın geleneksel medya ile sorunlar yaşaması üzerine klasik kitle iletişim araçlarının fazla kullanmamaya özen göstermiştir. Bu tercihi, ülkeler ve uluslararası iletişim kanalları ve teamüllerin de dışına çıkması ile sonuçlanmıştır.

ABD başkanı Trump'ın dış politikada kullandığı iletişim stratejisi anlayışına müteâkip ABD'nin Türkiye politikası da etkilenmiştir. Yeni ilişkilerin şekillenmesinde önemli bir yere sahip olan aktörlerin yeni iletişim ve medya teknolojilerinin bir uygulaması olan Twitter paylaşımları, derlenmiş ve paylaşımlar üzerinden Türk-Amerikan ilişkileri bağlamında Türk ve Amerikan aktörlerin iletişim stratejileri ve söylemleri hangi ölçüde farklılık göstermiştir konusu incelenmiştir. Erdoğan ve Trump'ın yanında konuyu destekleyen ABD başkan yardımcısı Mike Pence ve ABD dışişleri bakanı Mike Pompeo ile Türk yetkililer Kalın ve Çavuşoğlu'nun aynı mecralar

aracılığıyla paylaştığı mesajlarındaki tepki ve reaksiyonlar üzerinden de veriler toplanmıştır.

Konu ile ilgili verilerin toplanmasında iki önemli açık kaynaktan faydalanılmıştır. Aktif bir Twitter kullanıcısı olan Trump'ın gündelik siyasetinde bir iletişim aracı olarak kullandığı Twitter paylaşımları üzerinden Türkiye ile ilgili mesajları https://www.thetrumparchive.com/ adresi aracılığıyla tespit edilmiş ve Twitter'in resim sayfası ile https://tweetindex.yougov.com/ adresinden doğrulandıktan sonra kayıt altına alınmıştır.

Diğer aktörlerin Twitter paylaşımlarına ise hesapları kullanıma ve erişime açık olduğu için Twitter'in gelişmiş arama motorundan (https://twitter.com/search-advanced) yararlanarak Trump'ın ABD başkanı olduğu 9 Kasım 2016 - 9 Kasım 2020 tarihleri arasında yapmış olduğu paylaşımlara verdikleri cevap ve paylaşımların yapıldığı zaman aralığı dikkate alınmıştır. Tematik analiz kısmında oluşturulan anahtar kelimeler aracılığı ile ve krizlerin meydana geldiği aralıklar döneminde tüm aktörlerin atmış oldukları tweetlerine erişilmiştir.

4.8 Kategorileştirme Süreci

Başta sosyal medya araçları olmak üzere internetten toplanan verilerin çokluğu ve karmaşıklığı, tasnif ve analiz edilmesi, konumlandırılması ve yönetilmesi zorluğunu ortaya çıkarmaktadır (Juma'ha & Alnsour, 2018, s. 106). Kategori, sistemin oluşturulması noktasında araştırma sorusunun sistematik bir analiz yöntemine dönüştürülmesinde ilk ve en önemli aşamalardan birisidir. Nitekim içerik analizinde kategorilerin bir takım işlevleri bulunmaktadır. Kategori sistemi bir ölçek sunmakta ve bu ölçek araştırma sorusu açısından önemli bilgilerin metinden seçimini belirlemekte ve yönlendirmektedir. Kategori sistemi üzerinde sosyal gerçek yapılandırılması ve tanımlanmasına yardımcı olmaktadır. Ayrıca kategori sistemi, sosyal gerçeğin unsurlarını belli kriterlere göre birbirinden farklılaştırarak gruplandırmakta ve bu süreçte araştırma sorusu açısından önem arz etmeyen anlam farklılıklarını ise analiz dışı bırakmaktadır (Gökçe, 2006, s. 51).

Genel hatları ile kategoriler, materyallerin içeriğine bağlı olarak düzenlenmektedir. Lasswell, siyasi olguların analiz edilmesinde beş genel kategori belirlemiştir. Bu kategoriler; halk (lider, politikacılar, kanun koyucular,...), gruplar ve topluluklar (Amerikalılar, Müslümanlar, Liberaller, Muhafazakarlar,...), örgütler (kongre, senato, halk meclisleri, bakanlıklar,...), siyaset (yasalar, savaş, yaptırımlar, antlaşmalar,...) ve ideolojilerdir (demokrasi, diktatörlük, totalitarizm, liberalizm,..) (Yüksel, 2015, s. 39). Bu bağlamda Erdoğan ve 45. dönem ABD başkanı Donald Trump'ın Twitter mesajları üzerinden etkilenen Türk-Amerikan ilişkileri bağlamındaki iletişim stratejileri ve söylemleri, 4 ana kategori başlığı altında toplanmıştır. Her başlığın altında ise alt başlıklara yer verilmiştir.

Bu başlıklar:

Ana Başlıklar	**Alt Başlıklar**
1. İç Politikaya Yönelik Paylaşımlar	1. Andrew Brunson. 2. ABD Kongresinde ve Senatosunda Türkiye Aleyhine Geçen Yasalar. 3. Fetö Meselesi. 4. Kaşıkçı Cinayeti. 5. Ayasofya Paylaşımları 6. Vize Kısıtlaması.
2. Dış Politikaya Yönelik Paylaşımlar	1. Filistin, Kudüs ve Golan Paylaşımları. 2. Venezuela (Maduro) Paylaşımları. 3. Doğu Akdeniz Paylaşımları. 4. Suriye Paylaşımları 5. İran Paylaşımları
3. Ekonomik İçerikli Paylaşımlar	1. Yaptırımlar (Tehdit, Şantaj). 2. Ticaret Hacmi. 3. Halk Bank Olayı. 4. Kur Atakları.
4. Güvenlik ve Askeri İçerikli Paylaşımlar	1. Türkiye'nin Sınır Ötesi Askeri Hareketleri (Fırat Kalkanı, Zeytin Dalı, Barış Pınarı ve Bahar Kalkanı Hareketleri). 2. S-400. 3. F- 35.

	4. YPG, PYD, SDG ve IŞİD gibi terör örgütleri ile ilgili paylaşımlar.

Tablo 7: Ana ve Alt Kategoriler

4.9 Araştırmaların Bulguları

Çalışmanın amacına konu olan aktörler Donald J. Trump, Mike Pence, Mike Pompeo, Recep Tayyip Erdoğan, Mevlüt Çavuşoğlu ve İbrahim Kalın'ın Türk-Amerikan ilişkileri bağlamında 2016-2020 döneminde yapmış oldukları Twitter paylaşımları, verilerin toplanması kısmında açıklandığı gibi bu bölümde tespit edilmiş ve yorumlanmıştır.

4.9.1 Trump'ın Türk-Amerikan İlişkileri Bağlamında Yapmış Olduğu Twitter Paylaşımları

ABD'nin 45. dönem başkanı olarak seçilen Donald J. Trump, ABD'nin stratejik müttefiki olan Türkiye ile ilişkilerinde inişli-çıkışlı bir grafik çizen bir dönem geçirmiştir. Türkiye ile ABD arasında 20. yüzyılda başlayan ilişkiler, her zaman arzu edilen bir seviyede gerçekleşmemiştir. Stratejik müttefik olan iki ülke, zaman zaman aralarında krizler yaşamışlardır. Krizlerin sayısı ve etkisi bakımından kuşkusuz Trump dönemi de bu krizlerin oldukça fazla yaşandığı ve derin krizler olduğu bir dönem olarak kayde geçmiştir.

Trump dönemini diğer dönemlerden ayırt eden bir takım farklı uygulamalar ve özellikler olmuştur. Bu özelliklerden birisi ise krizlerin ciddiyeti tartışılan bir platform üzerinden yaşanmış olmasıdır. Bu çalışmada Trump'ın iktidara geldiği günden başkanlık seçimini kaybettiği güne kadar paylaşımları irdelenmiş ve Trump'ın Twitter üzerinden takip ettiği iletişim stratejisi kapsamında aktörlerin paylaşımları analiz edilmiştir.

Tweet Tarihi : 16.03.2017. Tweet Saati : 22.38. It was a great honor to welcome the President of Turkey, Recep Tayyip Erdoğan, to the @WhiteHouse today![42] Bugün Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ı @WhiteHouse'da ağırlamak büyük bir onur duydum!	

Trump ABD başkanı seçildikten sonra Türk-Amerikan ilişkileri bağlamında attığı ilk tweetinde Türkiye Cumhurbaşkanı Erdoğan ile Beyaz Saray'da yaptığı basın toplantısı haberini paylaşmak olmuştur. Bu paylaşım içinde herhangi bir görüş ya da politikasına dair bir bilgi vermemiştir. Trump bu tweetinde Twitter'i bir duyuru aracı olarak kullanmıştır. Ancak bu tweetinden sonra Trump, iletişim stratejisinde farklılığa gitmiş ve Twitter'i basit bir bilgilendirici, duyuru ve paylaşım aracı olmaktan öte ulusal bazda ve uluslararası ilişkilerde bir iletişim aygıtı ve başka topluluk ve liderler üzerinde egemenlik kurma aracı olarak kullanmaya başlamıştır.

Tweet Tarihi : 24.11.2017. Tweet Saati : 15.10. Will be speaking to President Recep Tayyip Erdogan of Turkey this morning about bringing peace to the mess that I inherited in the Middle East. I will get it all done, but what a mistake, in lives and dollars (6 trillion), to be there in the first place![43] Bu sabah, Orta Doğu'da bana miras bırakılan karmaşık duruma barış getirmeye ilişkin Türkiye Cumhurbaşkanı Erdoğan ile konuşacağım. Hepsini halledeceğim ancak bu 6 trilyon dolara ve hayatlara mal olan bir hata. En başından beri oraya girmemeliydik!	

Trump başkan seçildikten sonra Türk-Amerikan ilişkileri bağlamında Twitter üzerinden esas ilişki, başlıklarına dair attığı ilk tweetinde Ortadoğu ile ilgili önemli bir tespit yapmaktadır. Bu tespiti üzerinden Ortadoğu politikasının ip uçlarını takipçileri ile paylaşmaktadır. ABD'nin Ortadoğu'da askeri bir güç olarak bulunmasını büyük bir hata olduğunu, trilyon dolarlarla binlerce insanın hayatına mal olduğunu iddia etmektedir. Tweetinin sonunda ise bu hataları telafi edeceğinin sözünü vermektedir.

[42] Bağlantı : https://twitter.com/realDonaldTrump/status/864565791076872192, YouGov İndeksi : https://tweetindex.yougov.com/?q=Turkey&t=864565791076872192
[43] Bağlantı : https://twitter.com/realdonaldtrump/status/934029886842458112, YouGov İndeksi : https://tweetindex.yougov.com/?q=Turkey&t=934029886842458112

Trump, bu paylaşımları ile Türkiye'yi de ilgilendiren Ortadoğu bölgesi ile alakadar olacağı konular yanında iletişim stratejisi hakkında da takipçilerine bilgi vermektedir. Trump başkanlığı döneminde Türkiye ile ABD arasında birçok kriz yaşanmıştır. Bu krizlerin bazıları yeni iletişim ve medyda teknolojilerinin bir uygulaması olan Twitter üzerinden yönetilmiştir. Twitter'e konu olan krizler içerik analizi ile analiz edilmiş ve Twitter'in uluslararası ilişkilerde bir iletişim aracı olarak etkileyici bir rol oynadığı gösterilmeye çalışılmıştır.

4.9.1.1 Trump'ın Brunson ile İlgili Tweetleri

Trump dönemi Türk-Amerikan ilişkilerinde 15 Temmuz darbe girişimi önemli bir dönüm noktası teşkil etmektedir. 15 Temmuz darbe girişimi kapsamında casusluk faaliyeti ve terör örgütüne üyelik suçlaması ile tutuklanan ABD vatandaşı Andrew Brunson, Trump dönemi Türk-Amerikan ilişkilerinde ilk kırılma noktasını oluşturmaktadır.

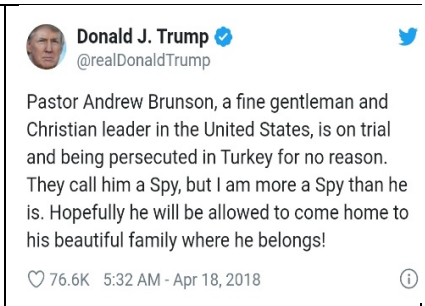
Brunson davası Amerikan toplumu tarafından yakın takibe alınmış ve üst düzey senatörler mahkemeyi izlemeye gelmiş ve Erdoğan ile görüşmüşlerdir. Aynı şekilde Brunson davasını ABD'de gündemde tutan Protestan Presbiteryen Kilisesi, Brunson'ın serbest bırakılması ve Türkiye'nin baskı altına alınması için birçok kampanya düzenlemiştir. Kilise, Brunson meselesini Trump ve yardımcısı Pence'n gündemine almayı başarmış ve zamanla Trump'ın meseleyi sahiplenmesini sağlamıştır.

Trump, yargı sürecine Twitter üzerinden müdahil olmuş ve Brunson'ın avukatlığını üstlenmiştir. Trump, Brunson'ın diplomatik teamüllerin dışında Twitter gibi herkese açık bir ortamdan serbest bırakılmasını istemiş ve bırakılmaması durumunda ekonomik ambargo uygulamakla tehdit etmiştir. Zira bu tehdidinin arkasında de durmuş ve Türkiye'ye karşı vergileri yükseltmek, bakan ve bürokratların mülklerine el koymak ve kur atağı ile Türkiye'nin ekonomisini hedef almıştır.

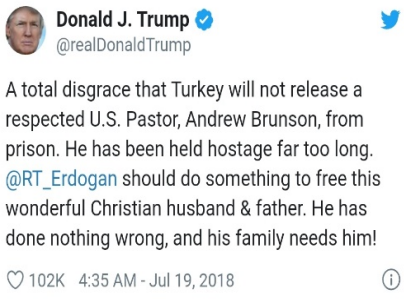
Trump'ın doğrudan ve açıktan Türk ekonomisini, yargısını ve bürokrasisini hedef alması, Kıbrıs Barış Harekatı'ndan beri alışa gelinen bir durum değildir. Türkiye ise mütekabiliyet esasına göre ambargo ve yaptırımlara karşılık vermesi, tansiyonu iyice yükseltmiştir. İki NATO üyesi ve stratejik ortağın birbirine karşı ambargo uygulaması,

Türk-Amerikan ilişkilerinde telafisi güç krizlere yol açmıştır. Bu krizin diğer bir özelliği ise yeni iletişim ve medya teknolojilerinin bir uygulaması olan Twitter üzerinden yaşanması ve diplomasinin bu platform üzerinden yürütülmüş olmasıdır.

Trump, konuya 18 Nisan 2018 tarihinde ilk tweetini atarak müdahil olmuş ve serbest bırakılmasına kadar ki süreçte 13 tweet atmıştır. Tweetlerinde önce Brunson'a sahip çıkmış ve bırakılmasını istemiştir. Daha sonra serbest bırakılmaması üzerine Türkiye'yi tehdit etmiş ve yaptırımlar uygulamıştır. Sürecin sonunda serbest kalması ile birlikte Brunson'ı Oval Ofiste ağırlamış ve Cumhurbaşkanı Erdoğan'a teşekkür etmiş ve karşılıklı uygulanan yaptırımlara son verilmiştir.

Tweet Tarihi : 18.04.2018. Tweet Saati : 05.32. Pastor Andrew Brunson, a fine gentleman and Christian leader in the United States, is on trial and being persecuted in Turkey for no reason. They call him a Spy, but I am more a Spy than he is. Hopefully he will be allowed to come home to his beautiful family where he belongs![44] ABD'li iyi bir beyefendi ve Hristiyan lider olan Papaz Andrew Brunson, Türkiye'de yargılanıyor ve sebepsiz yere zulüm görüyor. Ona Casus diyorlar ama ben ondan daha fazla Casusum. Umarım ait olduğu güzel ailesinin yanına dönmesine izin verilir!	

Trump, Anderw Brunson hakkında attığı ilk tweet ile kamuoyuna olayla ilgilendiğini ve sahiplendiğini duyurmuştur. Bu tweetinde Brunson'ın masum ve yalnızca bir din adamı olduğunu iddia ederek Türk mahkemeleri tarafından haksız yere yargılandığını ve zülüm gördüğünü iddia etmiştir.

Tweet Tarihi : 19.07.2018. Tweet Saati : 04.35. A total disgrace that Turkey will not release a respected U.S. Pastor, Andrew Brunson, from prison. He has been held hostage far too long. @RT_Erdogan should do something to free this wonderful Christian husband & father. He has done nothing wrong, and his family needs him![45] Türkiye'nin saygın bir ABD vatandaşı olan Papaz Andrew Brunson'ı serbest bırakmaması büyük bir utanç. Çok uzun süredir rehin tutulmakta. @RT_Erdogan, bu harika Hıristiyan baba ve eşi kurtarmak için bir şeyler yapmalı. Yanlış bir şey yapmadı ve ailesinin ona ihtiyacı var!	

[44] Bağlantı : https://twitter.com/realDonaldTrump/status/986432143189512192?s=19, YouGov İndeksi : https://tweetindex.yougov.com/?q=Turkey&t=986432143189512192

[45] Bağlantı : https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1019757603570806785?s=19, YouGov İndeksi : https://tweetindex.yougov.com/?q=Turkey&t=1019757603570806785

Trump, Brunson ilgili sessizliğini 3 ay sonra attığı ikinci tweet ile bozmuştur. Bu tweetinden anlaşıldığına göre Trump, Brunson'ın tutukluğunun devam etmesinden oldukça rahatsızdır. Yargılama sürecine inanmadığını ve Cumhurbaşkanı Erdoğan'ı etiketleyerek ondan bu konu da müdahil olmasını talep etmektedir. Trump bu tweetinde duygusal yöne bağlayarak Brunson'ın masum olduğunu iddia etmektedir.

Tweet Tarihi : 26.07.2018. Tweet Saati : 18.22. The United States will impose large sanctions on Turkey for their long time detainment of Pastor Andrew Brunson, a great Christian, family man and wonderful human being. He is suffering greatly. This innocent man of faith should be released immediately![46] ABD, büyük bir Hıristiyan, aile babası ve harika bir insan olan Papaz Andrew Brunson'u uzun süredir gözaltında tutması nedeniyle Türkiye'ye büyük yaptırımlar uygulayacak. Çok acı çekiyor. Bu masum din adamı derhal serbest bırakılmalıdır!	

Trump, bir önceki tweetinde Erdoğan'a yaptığı yardım çağrısında umduğunu bulamadığı için bu tweetinde Brunson konusunda söylemini sertleştirmeye başladığı anlaşılmaktadır. Olayı bir yandan duygusala bağlar iken diğer bir yandan yaptırım tehdidini dile getirmeye başlamıştır. Trump, Brunson'ın masum olduğunu ısrarla iddia etmekte ve Türkiye'ye ilk defa sosyal medya üzerinden bir yaptırım uygulanacağı haberini paylaşmaktadır. Trump bu tweeti ile bağımsız bir ülkenin yargısına "*derhal serbest bırakmalıdır*" tarzında bir talimat verir gibi müdahale etmesi, bir sosyal medya aracı üzerinden başka bir ülkenin içişlerine karışması ve şantaj uygulanmasının ilk örneklerinden birisi olması hasebiyle bu tweet önemlidir.

Tweet Tarihi : 10. 08.2018. Tweet Saati : 15.47. I have just authorized a doubling of Tariffs on Steel and Aluminum with respect to Turkey as their currency, the Turkish Lira, slides rapidly downward against our very strong Dollar! Aluminum will now be 20 % and Steel 50 %. Our relations with Turkey are not good at this time![47] Türk Lirası, çok güçlü Dolarımız karşısında hızla aşağı kayarken Türkiye'den ithal edilen Çelik ve Alüminyum Tarifelerini iki katına çıkarılmasına izin verdim! Alüminyum artık % 20 ve Çelik % 50 artacak. Türkiye ile ilişkilerimiz, şu aralar iyi değildir!	

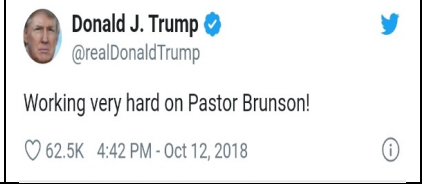
[46] Bağlantı : https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1022502465147682817?s=19, YouGov İndeksi : https://tweetindex.yougov.com/?q=Turkey&t=1022502465147682817

[47] Bağlantı : https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1027899286586109955?s=20, YouGov İndeksi : https://tweetindex.yougov.com/?q=Turkey&t=1027899286586109955

Trump, tweetinde Brunson konusuna girmeden ABD'nin Türkiye'ye bir takım yaptırımlar uyguladığını duyurmuştur. Türk lirasındaki değer kaybına işaret etmiş ama bu operasyonun kendi eli yapıldığına değinmemiştir. Ancak bu operasyonu Twitter üzerinden yapmış olduğu bir paylaşımında kendisinin yaptığını Barış Pınarı Hareketi'nde itiraf edecektir. Ayrıca bu tweetinde Türkiye ile bu sıralar ilişkilerinin iyi olmadığına atıfta bulunması, iki müttefikin bir kriz içinde olduğunu anlatmaya çalışmaktadır. Nitekim Türkiye de bu ambargolara sessiz kalmamış ve mütekabiliyet esasına ABD'den ithal edilen bazı ürünlerde gümrük artışına gitmiştir.

Tweet Tarihi : 17.08.2018. Tweet Saati : 02.30. Turkey has taken advantage of the United States for many years. They are now holding our wonderful Christian Pastor, who I must now ask to represent our Country as a great patriot hostage. We will pay nothing for the release of an innocent man, but we are cutting back on Turkey![48] Türkiye, uzun yıllar ABD'nin imkanlarında yararlandı. Şimdi, ülkemizin büyük bir vatanseveri, Hıristiyan papazımızı tutuyorlar. Masum bir adamın salıverilmesi karşılığında hiçbir şey vermeyeceğiz ama Türkiye'yi kısacağız!	

Trump tweetinin ilk kısmında ticari antlaşmalarda ortaya attığı iddianın bir benzerini Türkiye'ye de atarak ABD'nin imkanlarından yıllarca faydalandığını iddia etmiştir. Tweetin ikinci kısmında ise masum ve vatansever bir papazın pazarlık unsuru yapılmayacağını ve serbest kalması karşılığında hiç bir taviz vermeyeceklerinin yanında ambargo uygulamalarına devam edeceklerini söylemiştir. Trump aslında bu tweeti ile twitter üzerinde yapmış olduğu paylaşımlarla bir yandan yaptırım uyguladığını diğer bir yandan da kur atakları ile Türkiye ekonomisini hedef aldığını deşifre etmiştir.

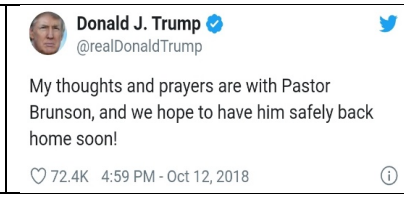
Tweet Tarihi : 12.10.2018. Tweet Saati : 16.02. Working very hard on Pastor Brunson![49] Papaz Brunson için yoğun bir mesai halindeyiz!	

Trump, iki ay önce attığı tweet ile Türkiye ekonomisini hedef aldığını açıkça duyurmuştur. Bu yeni paylaşımında, Türk ekonomisine zarar verdiğini ve Brunson konusunda amacına ulaştığı mesajını vermek amacı taşımaktadır. Özellikle de Brunson

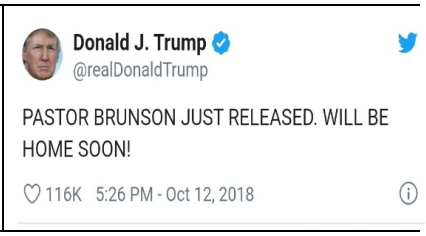
[48] Bağlantı : https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1030235363258851328?s=19, YouGov İndeksi : https://tweetindex.yougov.com/?q=Turkey&t=1030235363258851328

[49] Bağlantı : https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1050743405578457093?s=19, YouGov İndeksi : https://tweetindex.yougov.com/?q=Brunson&t=1050743405578457093

meselesini Kasım 2018 Temsilciler Meclisi seçimlerine denk getirerek kendine bir zafer payı çıkarmak istemiştir.

Tweet Tarihi : 12.10.2018. Tweet Saati : 16.59. My thoughts and prayers are with Pastor Brunson, and we hope to have him safely back home soon![50] Tüm dualarım Papaz Brunson için ve yakında evine sağ salim dönmesini umuyoruz!	

ABD ilk defa tarihinde bir NATO müttefikine Brunson gibi bir mesele nedeni ile yaptırımlar uygulamıştır. Bu yaptırımları iki ülke arasında ciddi bir krize yol açmıştır. Bu kriz, her iki tarafa da zarar vermesi üzerine taraflar orta yolu bulmayı çalışmışlardır. Trump, üslubunu biraz yumuşatmış ve Brunson'ın evine dönmesi için dua ettiğini Twitter üzerinden paylaşmıştır.

Tweet Tarihi : 12.10.2018. Tweet Saati : 17.26. PASTOR BRUNSON JUST RELEASED. WILL BE HOME SOON![51] PASTOR BRUNSON AZ ÖNCE SERBEST BIRAKILDI. YAKINDA EVİNDE OLACAK!	

Trump, Brunson konusu ile ilgili ilk defa aynı gün içerisinde 3 tweet atmıştır. Bu son tweet aslında uzun zamandır Twitter üzerinden yürüttüğü diplomasisinin başarısı niteliğindedir. Trump, Brunson'ın serbest kaldığını ve çok yakın bir zamanda evine dönmek üzere yola çıkacağını duyurmuştur. Trump, Brunson'ın serbest kalmasını büyük harflerle duyurmuş ve bunu büyük bir zafer olarak sunmuştur.

Tweet Tarihi : 13.10.2018. Tweet Saati : 17.06. Pastor Andrew Brunson, released by Turkey, will be with me in the Oval Office at 2:30 P.M. (this afternoon). It will be wonderful to see and meet him. He is a great Christian who has been through such a tough experience. I would like to thank President @RT_Erdogan for his help![52] Türkiye tarafından serbest bırakılan papaz Andrew Brunson, saat 14:30'da (bugün öğleden sonra) Oval Ofis'te misafirim olacak. Onu görmek ve tanımak, harika olacak. O, çok zor bir deneyim yaşamış büyük bir Hıristiyan. Başkan	

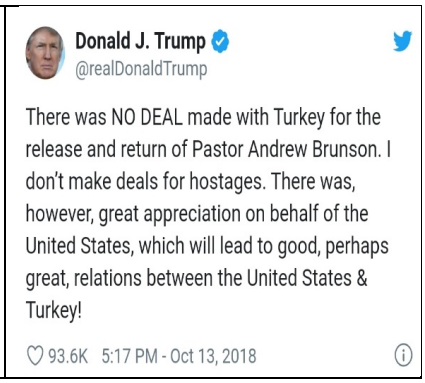
[50] Bağlantı : https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1050747691062493185?s=19, YouGov İndeksi : https://tweetindex.yougov.com/?q=Brunson&t=1050747691062493185

[51] Bağlantı : https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1050754462405537798?s=19, YouGov İndeksi : https://tweetindex.yougov.com/?q=Brunson&t=1050754462405537798

[52] Bağlantı : https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1051111923788513281?s=19, YouGov İndeksi : https://tweetindex.yougov.com/?q=Turkey&t=1051111923788513281

@RT_Erdogan'a yardımlarından dolayı teşekkür ederim!	

Trump, kamuoyunda iyice tanınan bir papazı kurtardığını büyük bir zafer edası ile ilan ederek bu olayı başka yerlere çekmeye ve istismar etmeye başlamıştır. İki NATO müttefikinin tarihlerinde büyük bir krize neden olması bir yana ambargolar uygulaması, iki ülke arasında güven kaybına neden olmuştur. Trump, bu olayı bir yandan seçim malzemesi etmesi diğer bir yandan da Türkiye Cumhurbaşkanı Erdoğan'a teşekkür etmesi, bu krizi telafi etme arayışı içinde olduğunu göstermektedir.

Tweet Tarihi : 13.10.2018. Tweet Saati : 17.17. There was NO DEAL made with Turkey for the release and return of Pastor Andrew Brunson. I don't make deals for hostages. There was, however, great appreciation on behalf of the United States, which will lead to good, perhaps great, relations between the United States & Turkey![53] Papaz Andrew Brunson'un serbest bırakılması ve ülkeye dönüşü için Türkiye ile HİÇBİR ANLAŞMA yapılmadı. Rehineler için anlaşma yapmam. Bununla birlikte, ABD adına büyük bir itibar söz konsu idi ve bu olay, ABD ile Türkiye arasında iyi, belki de büyük ilişkilere yol açacaktır!	

Türkiye Cumhurbaşkanı Erdoğan, ABD'de yaşayan ve 15 Temmuz Darbe girişiminin azmettiricisi olarak gördüğü Fethullah Gülen'i kast ederek sizdeki papaza karşılık Brunson'ın takasını gündeme getirmesi, ABD'de takas sonucu mu getirildi sorusu gündem olması üzerine bu soruya yanıt olarak Trump, bu tweeti atmıştır. Trump bu tweetinde herhangi bir pazarlık olmadığı gibi herhangi bir antlaşma da yapmadığını belirtmekte ancak Brunson'ın serbest kalmasında Türkiyeli mevkidaşlarının işbirliğine işaret etmiş ve bu olayın yeni bir başlangıç için önemli bir fırsat teşkil ettiğini belirtmiştir.

Tweet Tarihi : 13.10.2018. Tweet Saati : 20.03. "From a Turkish prison to the White House in 24 hours." Kristin Fisher of @FoxNews Very cool! [54] "24 saatte Türkiye hapishanelerinden Beyaz Saray'a." @FoxNews'ten Kristin Fisher, Çok iyi!	

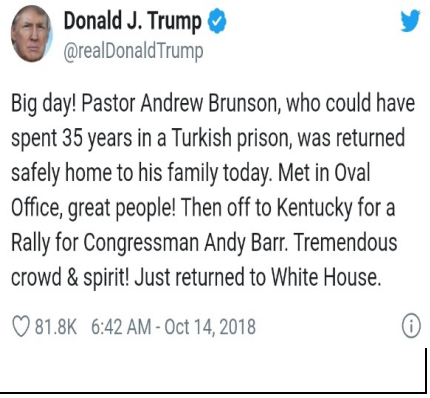
[53] Bağlantı : https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1051114825391239169?s=19, YouGov İndeksi : https://tweetindex.yougov.com/?q=Turkey&t=1051114825391239169

[54] Bağlantı : https://twitter.com/realdonaldtrump/status/1051156386179141632, YouGov İndeksi : https://tweetindex.yougov.com/?q=Turkish&t=1051156386179141632

Trump, Brunson'ın serbest kalmasından o kadar memnun olmuş ki sürekli bir şekilde bu konuyu gündemde tutma çabası içerisine girmiştir. Brunson meselesini ana akım medyaya taşıyarak seçim yatırımlarına sosyal medya ile yetinmemiştir. Bu tweetinde özellikle bir hapishane ile Beyaz Saray arasında kıyaslama yapmakta ve kendi başarısı ile Amerikalı bir din adamını hapishaneden kurtarıp Amerikan'ın en itibarlı mekanına diye tweet atarak reklamını yapmaya çalışmıştır.

Tweet Tarihi : 13.10.2018. Tweet Saati : 23.48. WELCOME HOME PASTOR ANDREW BRUNSON![55] EVEİNE HOŞ GELDİN PASTOR ANDREW BRUNSON!	

Trump, Brunson hakkında bir gün içinde 4. tweetini atarak bu konuda maksimum fayda elde etme adına sürekli gündemde tutmaya çalışmıştır. Özelliklede Beyaz Saray'da bir Amerikalı din adamını misafir ederek nasyonal ve muhafazakar Amerikalılara seçim arifesinde mesaj verme gayreti içinde olmuştur. Trump, uluslararası bir konuyu NATO üyesi bir ülke ile ilişkilerini zedeleme pahasına popülist bir söylem ve politika ile riske atmıştır.

Tweet Tarihi : 14.10.2018.. Tweet Saati : 06.42. Big day! Pastor Andrew Brunson, who could have spent 35 years in a Turkish prison, was returned safely home to his family today. Met in Oval Office, great people! Then off to Kentucky for a Rally for Congressman Andy Barr. Tremendous crowd & spirit! Just returned to White House.[56] Büyük gün! 35 yılını bir Türk hapishanesinde geçirme ihtimali olan papaz Andrew Brunson, bugün ailesinin yanına sağ salim dönmüştür. Oval Ofis'te onunla buluştuk, harika bir insan! Ardından Kongre Üyesi Andy Barr için bir miting için Kentucky'ye gidin. Muazzam kalabalık ve ruh! Beyaz Saray'a yeni döndüm.	

[55] Bağlantı : https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1051213021115285504?s=19, YouGov İndeksi : https://tweetindex.yougov.com/?q=Brunson&t=1051213021115285504

[56] Bağlantı : https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1051317348496490496?s=19, YouGov İndeksi : https://tweetindex.yougov.com/?q=Brunson&t=1051317348496490496

İzmir Kurtuluş Kilise'sinde görev yapan Brunson uzun bir süredir Türkiye'de yaşamış olmasına rağmen askeri bir darbe girişimi sonrası casusluk ve terör örgütü PKK adına suç işlediği iddiası ile yargılanması, iki müttefik arasında derin bir krize dönüşmüştür. Zira Brunson olayı, uzun bir müddet Türk-Amerikan ilişkilerine damgasını vuracağı görüldüğü gibi iki ülke arasında yaşanacak krizlerin tetikleyicisi olarak değerlendirilecektir.

Trump, baştan sona tweetlerinde Brunson'ın masum olduğunu ve Türk yargısının adil bir yargılama yapmadığını iddia etmiş ama son tweetinde 35 yıl hapis yatma ihtimalinden bahsetmiştir. Bu iddiasından harketle Brunson hakkındaki iddiaların yabana atılamayacak türden iddialar olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Trump, tweetinin ikinci kısmında ise Brunson'ı Oval Ofiste ağırladım dedikten hemen sonra bu olayı seçim konusu yapmış ve seçimlere işaret ederek seçmenlerini mitinglere davet etmiştir.

Sonuç itibari ile Trump Brunson olayında tepkisini tek tweet üzerinden vermeye çalışmıştır. Ancak bu durum Barış Pınarı Harekatı'nda farklılık arz etmiş ve tepkisini 2 veya 3 tweetlik seriler ile göstermeye çalışmıştır. Bu farklılık Twitter'e gün geçtikçe daha fazla önem verdiğini ancak 280 karakterle tam olarak düşüncesini ifade edemediği için birden fazla tweet atmak zorunda kaldığını göstermiştir.

4.9.1.2 Trump'ın Kaşıkçı Olayı İlgili Yaptığı Twitter Paylaşımları

Trump, ünlü bir muhalif olan ve aynı zamanda The Washington Post yazarı Cemal Kaşıkçı'nın Suudi Arabistan İstanbul Konsolosluğu'nda bir cinayete kurban gitmesi hakkında adı geçen herhangi bir tweet atmamıştır. Olayla ilgili 6 tweet atmış, konuya yaklaşımı Arabistanlı bir vatandaş üzerinden olmuştur. Trump, ABD'nin çıkarlarını korumuş ve Prens Selman'ı himaye etme yolunu tercih etmiştir. Trump, Kaşıkçı cinayetinde iki müttefik arasında arabulucu olma rolüne bürünmüştür. Türkiye'nin egemenliğini yakından ilgilendiren bir konuda tarafları ortak bir noktada buluşturmak için arabulucu rolüne bürünmüştür.

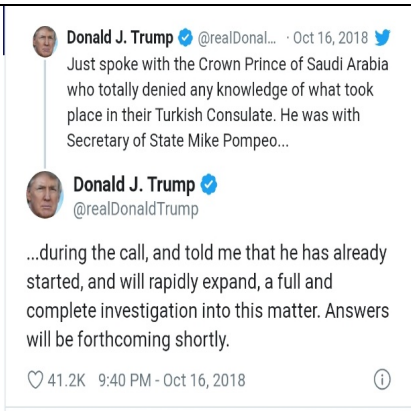
İnsan hakları ve demokrasi savunucusu olan ABD'nin başkanı Trump, muhalif bir gazetecinin vahşice başka bir ülke topraklarında öldürülmesini ve insan haklarının ihlal edilmesini göz ardı etmiş ve Amerikan'ın çıkarlarını ön planda tutmuştur. Türkiye,

egemenliğini ilgilendiren bu cinayeti ise dünya kamuoyu gündemine ısrarla getirmesine rağmen Trump, olayın ayrıntılı bir şekilde araştırılacağını söyleyerek olayı soğutmaya ve gündemden düşürmeye çalışmıştır. İki ülkeyi karşı karşıya getiren bu olayda Trump uzlaştırıcı bir tavır takınmayı tercih etmiştir.

Tweet Tarihi : 15. 10.2018. Tweet Saati : 15.37. Just spoke to the King of Saudi Arabia who denies any knowledge of whatever may have happened "to our Saudi Arabian citizen." He said that they are working closely with Turkey to find answer. I am immediately sending our Secretary of State to meet with King![57] "Suudi Arabistan vatandaşımıza" ne olduğu hakkında herhangi bir bilgi vermeyi reddeden Suudi Arabistan Kralı ile konuştum. Bu soruya cevap bulmak için Türkiye ile yakın çalıştıklarını söyledi. Zaman kaybetmeden derhal Kral ile görüşmek üzere Dışişleri Bakanımızı gönderiyorum!	

Son dönemlerde Suudi Arabistan Veliahdı Muhammet Bin Selman'a karşı muhalif bir tavır takınması ile bilinen Cemal Kaşıkçı, 2 Ekim 2018 tarihinde randevu alarak gittiği İstanbul'daki Suudi Arabistan konsolosluğundan çıkmaması üzerine bir anda dünyanın gündemine oturmuştur. Daha sonra bir cinayete kurban gittiği anlaşılan Kaşıkçı, günlerce tartışılmaya başlanmıştır. ABD'li bir gazetenin yazarı olması yanında kolladığı bir prens tarafından cinayete konu edilmesi, gözlerin Trump'a çevrilmesine neden olmuştur. Trump konu ile ilgili bir müddet sessizliğe bürünmüş ancak gelen baskılar üzerine ilk tweetini cinayetin üzerinden 13 gün geçtikten sonra atmıştır. Bu tweetinde dışişleri bakanını olayla ilgili taraflarla görüşmeler yapması için görevlendirdiğini ve olayı aydınlatacağına dair söz vermiştir.

[57] Bağlantı : https://twitter.com/realdonaldtrump/status/1051814214212485120, YouGov İndeksi : https://tweetindex.yougov.com/?q=Arabian%20citizen&t=1051814214212485120

Tweet Tarihi :16.10.2018. Tweet Saati : 21.40. Just spoke with the Crown Prince of Saudi Arabia who totally denied any knowledge of what took place in their Turkish Consulate. He was with Secretary of State Mike Pompeo during the call, and told me that he has already started, and will rapidly expand, a full and complete investigation into this matter. Answers will be forthcoming shortly.[58] Suudi Arabistan'ın Türkiye (İstanbul) konsolosluğunda neler olup bittiğini tam olarak inkar eden Suudi Arabistan Prensi ile konuştum. Telefonla aradığım sırasında Dışişleri Bakanı Mike Pompeo da yanımda idi ve Prens bana bu konuda tam ve eksiksiz bir soruşturma başlattığını ve hızla genişleyeceğini söyledi. Cevaplar yakında gelecek.	

Türkiye kendi topraklarında işlenen bir cinayeti aydınlatmak için olayın üzerine gitmesi neticesinde bir çok yeni delil ortaya çıkmıştır. Bu delilleri ABD'li makamlarla da paylaşılması üzerine Trump, konu ile ilgili daha fazla ilgilenmek zorunda kalmıştır. Konunun muhatabı ile görüşmek zorunda kalan Trump, cinayeti aydınlatmak için takipte olacağını duyurmuştur. Ancak Trump'ın bu tweetlerinde cinayetle ilgili tepki vermekte geç kalması yanında ardından attığı tweetlerde Kaşıkçı adını bile anmaması, olayı aydınlatmak yerine örtbas etme girişimleri içerisinde olduğu izlenimi vermektedir.

Tweet Tarihi : 18.10.2018. Tweet Saati : 18.40. Secretary of State Mike Pompeo returned last night from Saudi Arabia and Turkey. I met with him this morning wherein the Saudi situation was discussed in great detail, including his meeting with the Crown Prince. He is waiting for the results of the investigations being done by the Saudis and Turkey, and just gave a news conference to that effect.[59] Dışişleri Bakanı Mike Pompeo dün gece Suudi Arabistan ve Türkiye'den döndü. Bu sabah onunla buluştum, Suudi durumunu Kraliyet Prensi ile olan görüşmesi de dâhil olmak üzere ayrıntılı bir şekilde konuştuk. Suudiler ve Türkiye tarafından yapılan soruşturmaların sonuçlarını bekliyor ve zira bu konuda da bir basın toplantısı düzenledi.	

Trump bu paylaşımlarında konu ile ilgili görevlendirdiği Pompeo'nun taraflarla görüşmeler yaptıktan sonra yapılan soruşturmaların sonuçlarını bekleme kararı aldığını duyurmuştur. Görüşme ve soruşturma içeriği ile alakalı hiç bir şey paylaşmaması ve

[58] Bağlantı 1 : https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1052268011900555265, YouGov İndeksi: https://tweetindex.yougov.com/?q=Turkish&t=1052268011900555265
Bağlantı 2 : https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1052268013876064256, YouGov İndeksi: https://tweetindex.yougov.com/?q=investigation&t=1052268013876064256
[59] Bağlantı 1 : https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1052947507238658049, YouGov İndeksi : https://tweetindex.yougov.com/?q=Turkey&t=1052947507238658049
Bağlantı 2 : https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1052947510271111170, YouGov İndeksi : https://tweetindex.yougov.com/?t=1052947510271111170

soruşturmaların sonucunu bekleyeceğiz diyerek bu tweetlerinde tansiyonu ve cinayeti dünya gündeminden düşürme arayışı içerisinde olduğu hissi vermektedir.

Tweet Tarihi :19.10.2018. Tweet Saati: 20.26. Secretary of State Mike Pompeo was never given or shown a Transcript or Video of the Saudi Consulate event. FAKE NEWS![60] Dışişleri Bakanı Mike Pompeo'ya hiçbir zaman Suudi Konsolosluğu hadisesi ile ilgili herhangi bir döküm veya görüntü verilmedi veya gösterilmedi. Yalan haber!	

Trump Kaşıkçı cinayeti ile ilgili attığı son tweetinde kendisine yöneltilen eleştirilere cevap vermeye çalışmıştır. Cinayetin faillerini deliller olmasına rağmen koruma altına aldığına yönelik haberleri, yalan haberler olarak nitelendirmiş ve konu ile alakalı başka bir detay vermemiştir.

Sonuç olarak Trump, ABD'nin ulusal çıkarlarını insan hakları değerlerini tercih etmiş ve 6 tweet attıktan sonra olayı bir daha gündemine almamıştır. Türkiye'nin Suudi Arabistan ile arasının açılmasına neden olan Kaşıkçı cinayetinde tarafları uzlaştırma gayreti içinde olmuş ve olayı dünya gündeminden düşürmeye çalışmıştır.

Trump'ın Kaşıkçı olayında yaptığı paylaşımlarda korumacı, uzlaştırmacı ve çıkarcı bir yaklaşım takındığı görülmektedir. Konu ile ilgili açıklık getirmek isteyen tarafları ise yalan haberler yaparak ülke çıkarlarını riske atmakla da ittiham etmiştir.

4.9.1.3 Trump'ın Suriye'den Çekilme Kararı ve Bu Konuda Attığı Tweetler

Suriye ve Irak'ta devlet otoritesinin kaybolması nedeni ile Kaide'nin uzantısı olan Irak İslam Örgütü ortaya çıkmış ve kısa bir sürede Suriye ve Irak'ta geniş alanları kontrol ederek Irak Şam İslam Devleti (IŞİD) adı altında devletini ilan etmiştir. Dünya ve bölge güvenliği için büyük bir tehdit teşkil eden bu örgütle mücadele için ABD öncülüğünde uluslararası bir koalisyon gücü oluşturulmuştur.

[60] Bağlantı : https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1053336553391452161, YouGov İndeksi : https://tweetindex.yougov.com/?q=Saudi%20Consulate&t=1053336553391452161

Bu koalisyon hava saldırıları yanında kara gücü olarak görev yapacak Haşd-i Şabi, ÖSO ve SDG gibi bazı yerli unsurlarla da çalışmıştır. IŞİD ile mücadele konusunda hava desteği yanında kara güçlerine de destek vermek üzere ABD, Suriye sahasında sayıları 2000 askere varan bir varlık oluşturmuştur.

Trump, 2016 yılında iktidara geldiğinde bu yapı ile mücadele edeceğini ve devamında sonu olmayan ve anlamsız savaşlara son vereceğini ifade ederek Suriye'den çekileceği sözünü vermişti. Nitekim NATO müttefiki Türkiye ile yaşadığı YPG/SDG gerginliğine de bir son vermek istiyordu. Bu sebeple seçim vaadi olan Suriye'den çekilme kararını, Türkiye Cumhurbaşkanı Erdoğan ile bir telefon görüşmesi sonrası Twitter üzerinden duyurmuştur.

Trump, Suriye politikasında stratejik bir karara imza atmış ve kararını bir sosyal medya uygulması olan Twitter üzerinden duyurmuştur. Bu karar halka açık bir ortamda herhangi bir kurmay ekip ile istişare edilmeden alınması ve duyurulması, başta ABD'li bürokratlar ve müttefikleri olmak üzere dünyada şaşkınlık yaratmıştır. Trump, Twitter üzerinden aldığı bu kararı ve haklılığını ortaya koymak için bir zaman diliminde tweetler paylaşmıştır. Bu kısımda ise Trump'ın söz konusu tweetleri tespit edilmiş ve iletişim stratejisine etkisinin analizi yapılmıştır.

Tweet Tarihi : 19.12.2018. Tweet Saati : 17.29. We have defeated ISIS in Syria, my only reason for being there during the Trump Presidency.[61] Suriye'de IŞİD'i yendik, Trump Başkanlığı dönminde orada bulunmamın tek nedeni idi.	

Yapılan çalışmalarda Trump'ın konjonktürel bazı olaylardan kendine pay çıkarmayı sevdiği görülmüştür. Bunlardan birisi de dünyanın en azılı terör örgütü IŞİD olayıdır. IŞİD'in kendi başkanlığı döneminde yenildiğini bu tweeti ile dünyaya duyurmaktadır. Ancak bu tweetinde önemli bir yere vurgu yapmaktadır. Bu vurgu, ABD askerinin Suriye'de bulunmasının tek nedeni üzerindedir. Zira bu tweeti, ileriki günlerde açıklık getireceği Suriye'den çekilme kararının işaret fişeği niteliğindedir.

[61] Bağlantı : https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1075397797929775105?s=20, YouGov İndeksi : https://tweetindex.yougov.com/?q=ISIS&t=1075397797929775105

Tweet Tarihi : 20.12.2018. Tweet Saati : 02.10. After historic victories against ISIS, it's time to bring our great young people home![62] IŞİD'e karşı tarihi zaferler kazandıktan sonra, büyük gençlerimizi eve getirmenin zamanı gelmiştir!	

Trump bu tweetinde, ABD askerlerini Suriye'den geri çekme ile ilgili aldığı kararını gündemde tutmak için bir iletişim stratejisi uygulamıştır. Bu konuda aldığı kararın çok ayrıntısına girmeden sosyal medya hesabından kısa mesajlar şeklinde duyurmaya çalışmıştır. Trump'ın çok kısa tuttuğu bu mesajlar, aslında çok büyük bir politika değişikliğine ortam hazırlamakta olduğunu ve belli bir iletişim stratejisi kapsamında sunduğunu göstermektedir. Diğer bir yandan da büyük bir zafer kazandığını duyurarak seçmenine mesaj vermek suretiyle seçimlere hazırlık yaptığı görülmüştür.

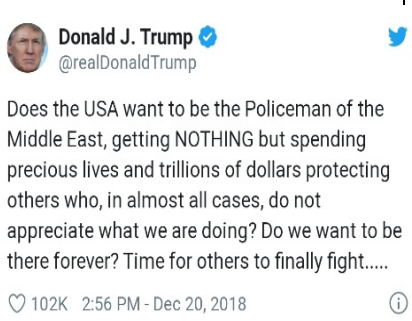
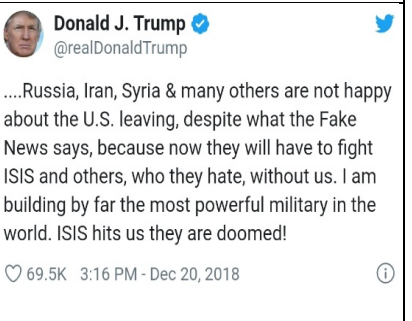
Tweet Tarihi : 20.12.2018. Tweet Saati : 14.42. Getting out of Syria was no surprise. I've been campaigning on it for years, and six months ago, when I very publicly wanted to do it, I agreed to stay longer. Russia, Iran, Syria & others are the local enemy of ISIS. We were doing there work. Time to come home & rebuild. [63] Suriye'den çıkmak sürpriz olmamalı. Yıllardır bunun üzerine kampanya yürütüyorum ve altı ay önce daha uzun kalmayı kabul ettim, bu çekilme düşüncemi herkesin önünde söyledim. Rusya, İran, Suriye ve diğerleri IŞİD'in yerel düşmanlarıdır. Orada onların işini yapıyorduk. Artık eve dönme ve yeniden inşa etme zamanı geldi.	

Trump'ın Suriye'den asker çekme kararının yankıları Amerikan ve dünya kamuoyunda hızlı bir şekilde duyulmaya başlaması, Trump'ı bir takım paylaşılmlar yapmaya zorlamıştır. Trump, yürütmüş olduğu iletişim stratejisi kapsamında haklılığını ortaya koymak ve gündemi yönetmek adına paylaşımlarda bulunmaya devam etmiştir. Bir yandan bu kararın yeni olmadığını diğer bir yandan ise Amerikan ulusal çıkarlarına hizmet eden bir karar olduğunu anlatmaya çalışmıştır. Özellikle de Rusya ve İran gibi rakipleri adına IŞİD terör örgütüne karşı Amerikalıların savaşmasının anlamsız

[62] Bağlantı : https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1075528854402256896, YouGov İndeksi : https://tweetindex.yougov.com/?q=ISIS&t=1075528854402256896

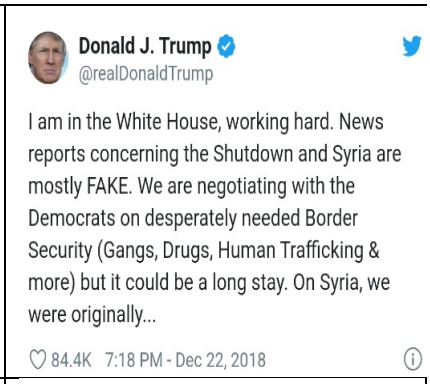
[63] Bağlantı : https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1075718191253504001?s=20, YouGov İndeksi : https://tweetindex.yougov.com/?q=ISIS&t=1075718191253504001

olduğunu ve bu sebeple Amerikan askerlerinin ülkeye geri dönmeleri ve kendi ülkelerinin menfaatlerine hizmet etmeleri gerektiğini bu tweetinde ifade etmiştir.

<table>
<tr>
<td>Tweet Tarihi : 20.12.2018. Tweet Saati : 14.56.
Does the USA want to be the Policeman of the Middle East, getting NOTHING but spending precious lives and trillions of dollars protecting others who, in almost all cases, do not appreciate what we are doing? Do we want to be there forever? Time for others to finally fight.....[64]
ABD, Ortadoğu'nun Polisi mi olmasını istiyorsunuz, HİÇBİR ŞEY karşılığında mı, neredeyse her durumda yaptığımızı takdir etmeyen başkalarını korumak için mi değerli askerlerimizin hayatlarını ve trilyonlarca dolarlar harcayacağız? Sonsuza kadar orada kalmamızı mı istiyorsunuz? Başkalarının çıkarları için savaşmayı nihayetlendirme zamanı geldi.</td>
<td>
</td>
</tr>
<tr>
<td>....Russia, Iran, Syria & many others are not happy about the U.S. leaving, despite what the Fake News says, because now they will have to fight ISIS and others, who they hate, without us. I am building by far the most powerful military in the world. ISIS hits us they are doomed![65]
Rusya, İran, Suriye ve diğerleri, Yalan Haberlerin söylediğinin aksine ABD'nin ayrılmasından memnun değiller çünkü artık IŞİD ve nefret ettikleri diğerleriyle biz olmadan savaşmak zorunda kalacaklar. Dünyanın açık ara en güçlü ordusunu inşa ediyorum. IŞİD'i ölüme mahkum ettiğimiz için bize saldırdılar!</td>
<td>
</td>
</tr>
</table>

Trump tweet mesaisini bir gün içinde Suriye'den asker çekme kararı ile ilgili attığı 3 tweet ile bitirmiştir. Trump gün içinde attığı son tweetinde, ABD kaynaklarının rakiplerinin düşmanları ile savaşına değil, ABD halkının çıkarlarına hizmet etmesi gerektiğini düşündüğünü ifade etmiştir. Ayrıca Trump, ABD'nin sonu ve hiç bir karşılığı olmayan savaşlarda Amerika'nın fedakarlıklarını takdir bile etmeyen Ortadoğu halkları için polis gücü görevi yapmasını eleştirmiştir. Eğer IŞİD ile savaşmayı çok istiyorlarsa, bu savaşı Rusya ve İran'ın yapmasını tavsiye etmiş ve Amerikan kaynaklarının dünyanın en güçlü ordusu yapmak için uğraştığı ABD ordusu için harcanmasını savunmuştur.

[64] Bağlantı 1 : https://twitter.com/realdonaldtrump/status/1075721703421042688
YouGov İndeksi : https://tweetindex.yougov.com/?q=Middle%20East&t=1075721703421042688
[65] Bağlantı 2 : https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1075726666574544896?s=20, YouGov İndeksi : https://tweetindex.yougov.com/?q=ISIS&t=1075726666574544896

Tweet Tarihi : 22.12.2018. Tweet Saati : 19.18. I am in the White House, working hard. News reports concerning the Shutdown and Syria are mostly FAKE. We are negotiating with the Democrats on desperately needed Border Security (Gangs, Drugs, Human Trafficking & more) but it could be a long stay. On Syria, we were originally...[66] Beyaz Saray'da çok çalışıyorum. Kapatma ve Suriye ile ilgili haberler çoğunlukla YALAN. Demokratlarla ihtiyaç duyulan Sınır Güvenliği (Çeteler, Uyuşturucu, İnsan Kaçakçılığı ve daha fazlası) konusunda çaresizce görüşüyoruz, bu görüşmeler uzun bir süre de olabilir.	
....going to be there for three months, and that was seven years ago - we never left. When I became President, ISIS was going wild. Now ISIS is largely defeated and other local countries, including Turkey, should be able to easily take care of whatever remains. We're coming home![67] Suriye'de aslında üç ay orada olacaktık ve bugün yedi yıl oldu- hiç de ayrılacağız gibi durmuyor. Başkan olduğumda IŞİD azgın bir şekilde yayılıyordu. Şimdi IŞİD büyük ölçüde yenilgiye uğradı ve Türkiye dahil diğer yerel ülkeler, geriye kalanla uğraşmalı. Biz eve dönüyoruz!	

Trump, Demokratlarla sınır güvenliğini tartışır iken Suriye ve IŞİD meselesini de gündeme getirerek iki konu arasında güvenlik bağlantısı kurmaya çalışmıştır. Özelliklede Suriye'ye 3 aylık kısa bir süre için ABD ordusunun gittiğini ancak üzerinden 7 yıl geçmesine rağmen dönmediklerini ve belki de sonsuza kadar dönmeyeceklerini iddia ederek eve dönmelerinin vakti geldiğini ve geçtiğini ifade etmiştir. Bundan sonra IŞİD ve benzerleri ile başta Türkiye olmak üzere bölge ülkelerinin uğraşması gerektiğini savunmuştur.

Tweet Tarihi : 23.12.2018. Tweet Saati : 04.59. If anybody but your favorite President, Donald J. Trump, announced that, after decimating ISIS in Syria, we were going to bring our troops back home (happy & healthy), that person would be the most popular hero in America. With me, hit hard instead by the Fake News Media. Crazy![68] En sevdiğiniz Başkan Donald J. Trump dışında biri, Suriye'de IŞİD'i yok ettikten sonra, askerlerimizi (mutlu ve sağlıklı bir şekilde) eve geri getireceğini ilan etseydi, o kişi Amerika'nın en popüler kahramanı olurdu. Benim ise başım, Sahte Haber Medyası ile belada. Çılgınca!	

[66] Bağlant 1 : https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1076512233897771010 YouGov İndeksi : https://tweetindex.yougov.com/?q=Syria&t=1076512233897771010

[67] Bağlant 2 : https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1076515352249597954 YouGov İndeksi : https://tweetindex.yougov.com/?q=Turkey&t=1076515352249597954

[68] Bağlant : https://twitter.com/realdonaldtrump/status/1076658521926656000, YouGov İndeksi : https://tweetindex.yougov.com/?q=ISIS&t=1076658521926656000

Trump, IŞİD ile mücadelede ve ABD askerlerinin güvenli ve sağlıklı bir şekilde evlerine dönmelerini sağlamasını büyük bir kahramanlık örneğini olarak gösterdiğini ancak ana akım medyanın ona karşı olan öfkesinden dolayı bu başarısını gölge düşürmeye çalıştığını ve başka bir başkan olsa idi bunu günlerce haber edeceklerini iddia etmiştir. Trump bu tweetinde ana akım medya ile kavgasına işaret etmiş ve Amerikan halkı için büyük hizmetler yapmasına rağmen haksızlığa uğradığını işlemştir.

Tweet Tarihi : 23.12.2018. Tweet Saati : 19.59. I just had a long and productive call with President @RT_Erdogan of Turkey. We discussed ISIS, our mutual involvement in Syria, & the slow & highly coordinated pullout of U.S. troops from the area. After many years they are coming home. We also discussed heavily expanded Trade.[69] Türkiye Cumhurbaşkanı @RT_Erdogan ile uzun ve verimli bir görüşme yaptım. IŞİD, Suriye'deki ortak menfaatlerimiz ve ABD birliklerinin bölgeden yavaş ve yüksek düzeyde koordineli çekilmesi konularını tartıştık. Yıllar sonra askerlerimiz eve dönüyorlar. Ayrıca iki ülke arasında büyük ölçüde genişleyen ticaret hacmini de konuştuk.	

Türk-Amerikan ilişkileri bağlamında attığı bu tweetinde Trump, Brunson olayından sonra Erdoğan ile görüştüğünü ve görüşmeden ve ele alınan konulardan duyduğu memnuniyetini dile getirmiştir. Trump, Brunson konusunda aradığını bulduktan sonra Türkiye'nin Suriye meselesindeki kaygılarını haklı bulduğunu ifade etmiştir. Bu sebeple IŞİD ile mücadele ve asker çekilmesinin ardından Türkiye'nin güvenli bölge oluşturma projesine yeşil ışık yaktığı gibi bu paylaşımında Amerikalıların anladığı ticaret hacmindeki artışa ve işbirliğine dikkat çekmiştir.

Tweet Tarihi : 24.12.2018. Tweet Saati : 07.54. President @RT_Erdogan of Turkey has very strongly informed me that he will eradicate whatever is left of ISIS in Syria....and he is a man who can do it plus, Turkey is right "next door." Our troops are coming home![70] Türkiye Cumhurbaşkanı @RT_Erdogan, Suriye'de IŞİD'den geriye kalanları ortadan kaldıracağını bana çok güçlü bir şekilde teyit etti .... ve bunu yapabilecek bir adam, çünkü Türkiye, Suriye'nin hemen "yanı başında". Birliklerimiz eve dönüyorlar!	

[69] Bağlant : https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1076884984873607169, YouGov İndeksi : https://tweetindex.yougov.com/?q=@RT_Erdogan&t=1076884984873607169

[70] Bağlantı : https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1077064829825966081, YouGov İndeksi : https://tweetindex.yougov.com/?q=@RT_Erdogan&t=1077064829825966081

İki stratejik ortak Türkiye ve Amerika arasında Brunson krizinden sonra IŞİD ve Suriye konusunda işbirliği mesajları verilmesi, iki ülke ilişkileri açısından önemli gelişmelerdir. Trump, bu tweet üzerinden maliyetli olan bir işi Türkiye'ye yüklediğini ve askerlerinin eve güvenli bir şekilde döneceklerinin müjdesini vermeye devam etmiştir. IŞİD ile mücadelede Türkiye'nin bölgeye yakın olmasından ve Erdoğan'ın güçlü iradesinden dolayı başarı elde edeceğinden kuşku duymadığını beyan etmiştir.

Tweet Tarihi : 15.01.2019. Tweet Saati : 01.12. Spoke w/President Erdogan of Turkey to advise where we stand on all matters including our last two weeks of success in fighting the remnants of ISIS, and 20 mile safe zone. Also spoke about economic development between the U.S. & Turkey - great potential to substantially expand![71] IŞİD'in kalıntılarıyla mücadelede son iki haftalık başarımız ve 20 millik güvenli bölge dahil olmak üzere tüm konularda nerede durduğumuz konusunda tavsiyelerde bulunmak üzere Türkiye Cumhurbaşkanı Erdoğan ile bir görüşme gerçekleştirdim. Ayrıca ABD ile Türkiye arasındaki ekonomik kalkınma hakkında da konuştuk - büyük bir genişleme potansiyeli var!	

Trump, bu tweeti ile Erdoğan'la yapmış olduğu telefon görüşmesi sonrası takipçilerine iki önemli mesaj vermiştir. Birinci mesaj güvenlik konulu, diğeri ise ekonomik konuludur. Ancak burada önem arz eden kkonu güvenli bölge oluşturma konusudur. Türkiye açısından önemli olan ve uzun bir müddet gündeme getirdiği güvenli bölge ve PKK'nın Suriye yapılanması YPG/SDG'ye karşı bir askeri operasyon yapma isteğidir. Trump bu tweetinde, Erdoğan ile bir anlaşmaya vardığını ve anlaşmanın sınırlarına kadar yer vererek bu anlaşmayı deşifre etmiştir.

Tweet Tarihi : 14.01.2019. Tweet Saati : 01.53. Starting the long overdue pullout from Syria while hitting the little remaining ISIS territorial caliphate hard, and from many directions. Will attack again from existing nearby base if it reforms. Will devastate Turkey economically if they hit Kurds. Create 20 mile safe zone....[72] Suriye'den geri kalan küçük IŞİD bölgesel halifeliğini sert bir şekilde ve birçok yönden vurarak uzun süredir planladığım gecikmiş geri çekilmeye başlattım. Yeniden ortaya çıkma durumunda yakınında olan üsten tekrar saldırırız. Kürtleri vururlarsa Türkiye'yi ekonomik olarak mahvederim. 20 millik güvenli bölge oluşturun.	

[71] Bağlantı : https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1084936400212963329, YouGov İndeksi : https://tweetindex.yougov.com/?q=Turkey&t=1084936400212963329

[72] Bağlantı 1 : https://twitter.com/realdonaldtrump/status/1084584259510304768, YouGov İndeksi : https://tweetindex.yougov.com/?q=Turkey&t=1084584259510304768

Trump bundan önceki paylaşımlarında da olduğu gibi Suriye'de bulunma amaçlarının birisinin de IŞİD'in varlığı olarak ifade etmiştir Bu varlık sonlandığına göre geç kalınmış çekilmenin vakti geldiğini ancak IŞİD'in geri dönmesi durumunda da ABD'nin geri döneceğini taahhüt etmiştir. Ayrıca Türkiye ile vardığı 20 millik güvenli bölge anlaşmasına atıfta bulunmuş ve bu anlaşma kapsamında Türkiye'ye Kürtlere saldırmaması konusunda uyarılarını tekrarlamıştır. Herhangi bir saldırı meydana gelmesi durumunda ise Türk ekonomisini batırırım diyerek açıktan da tehditte bulunmaktan çekinmemiştir.

....Likewise, do not want the Kurds to provoke Turkey. Russia, Iran and Syria have been the biggest beneficiaries of the long term U.S. policy of destroying ISIS in Syria - natural enemies. We also benefit but it is now time to bring our troops back home. Stop the ENDLESS WARS![73] Aynı şekilde Kürtlerin de Türkiye'yi kışkırtmamasını istiyorum. Türkiye, Rusya, İran ve Suriye, ABD'nin uzun süredir Suriye'deki IŞİD'i -doğal düşmanları- yok etme politikasından en büyük faydalanıcıları oldu. Biz de bundan faydalandık ama şimdi askerlerimizin eve geri dönme zamanı gelmiştir. SONU OLMAYAN SAVAŞLARI Durdurun!	

Aynı şekilde Trump, Türkiye ile anlaşmaya vardığını ve Türkiye'nin bu anlaşmayı yerine getirir iken Türkiye'ye karşı çıkmamaları hususunda Kürtleri de uyarmaktadır. Ayrıca bölgedeki IŞİD varlığından ABD dahil olmak üzere herkesin yararlandığını ancak sonu olmayan ve anlamsız gördüğü savaşları, ABD açısından bitirmek için Amerikan askerlerinin çekilmesi gerektiğini bir kez daha altını çizmiştir. Sonuç olarak Türkiye'nin de güvenliğini tehdit eden terör örgütlerine yönelik bir operasyon, karşılıklı menfaatlere hizmet etmesi açısından sorunlu görülmemesi, iki ülkenin yakınlaşmasına pozitif etki etmiştir.

4.9.1.4 Trump'ın Barış Pınarı ile İlgili Yaptığı Twitter Paylaşımları

ABD başkanlığına seçildiği gün itibari ile hakkında en çok konuşulan, her hareketiyle olay yaratan ve birçok kez dünya kamuoyunu şaşırtan liderlerin başında Donald Trump ilk sırayı almaktadır. ABD Başkanı Trump ile ilgili en sıra dışı şeylerden

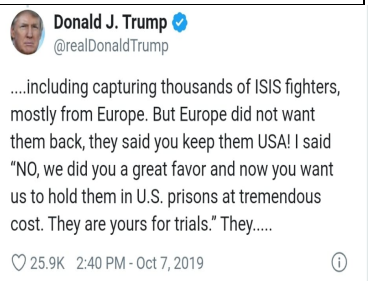
[73] Bağlantı 2 : https://twitter.com/realdonaldtrump/status/1084586625672376322, YouGov İndeksi : https://tweetindex.yougov.com/?q=Turkey&t=1084586625672376322

birisi de klasik ana akım medyaya önem vermeyip ve devre dışı bırakarak başta Twitter olmak üzere sosyal medyayı kullanması ve bu yolla yürüttüğü diplomasi olmuştur.

ABD Başkanı Trump'ın sosyal medya üzerinden yürütümüş olduğu kamu diplomasisi yaklaşımı birçokları tarafından ciddiyetsiz olarak görülse de, gündem belirleme ve ülkelere yön verme konusunda etkili olduğu birçok konu üzerinden çarpıcı bir biçimde ortadadır. Twitter'da 85 milyon takipçisi bulunan Trump'ın, başkanlığa seçildiği tarihten beri Türkiye ile ilgili attığı ve tüm dünyanın gündemine oturan tweetleri ve tweetlerle şekillenen Türk-Amerikan ilişkileri, bu tür araçların milletlerin ve hatta dünyanın seyrini değiştirecek kadar ciddi bir mecra olduğunu kullanıcılara bir kez daha göstermiştir.

ABD'nin Türkiye ile yaşadığı kriz odaklarının başında Trump'ın Brunson ve Barış Pınarı Harekatı (BPH) ile ilgili yaptığı Twitter paylaşımları gelmektedir. Türkiye'nin egemenliği ile ilgili terör örgütlerine yönelik yürüttüğü sınır ötesi askeri operasyonlara karşı atmış olduğu tweetler konunun en önemli kısımlarından birini oluşturmaktadır. Türkiye, güney sınırlarında otorite boşluğundan yararlanan ve ABD'nin de terör listesinde yer alan PKK ve Suriye yapılanmasına karşı yürüttüğü askeri operasyona karşı çıkmış ve operasyonun sınırları ve geleceği hakkında birçok uyarıcı, tehditkâr ve uzlaştırıcı paylaşımlar yapmıştır. Bu operasyon, Amerikan kamuoyunu da harekete geçirmiş ve Türkiye aleyhinde bir çok kampanyanın yürütülmesine neden olmuştur.

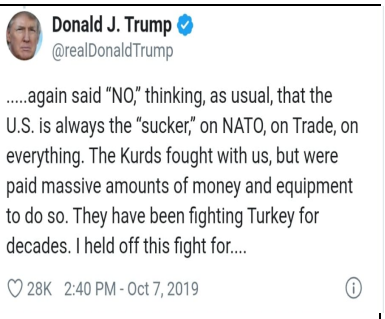
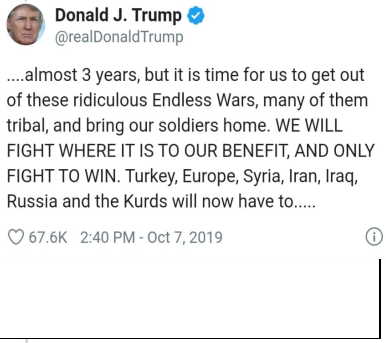
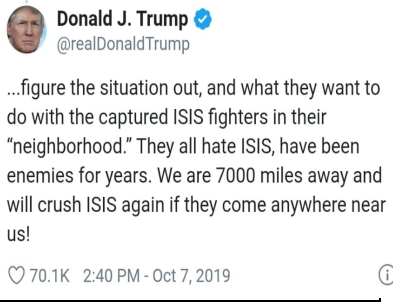
Trump, Türkiye'nin güney sınır ötesi PKK terör örgütüne karşı güvenlik gerekçeleri ile başlattığı BPH'nin başladığı 9 Ekim 2019 tarihinden iki gün önce konu ile ilgili tweet atmaya başlamış ve harekat boyunca tweet atmayı sürdürmüştür. Konu ile ilgili harekatın son bulduğu 25 Ekim 2019 tarihine kadar toplamda 46 tweet atmıştır. Bu tweetlerinde kimi zaman Türkiye'ye teşekkür etmiş, kimi zaman da tehdit ederek kararlarına ve davranışlarına şekil vermeye çalışmıştır. Tweetlerinin genel teması, ABD çıkarlarını önceleyen tarafları *uzlaştırıcı ve dayatmacı paylaşımlar* çerçevesinde oluşmuştur. Bu tweetlerden hareketle Trump'ın ne yapmaya çalıştığını ve nasıl bir diplomasi yürüttüğünü yorumlamaya veri sağlar iken Amerikan toplumunun Ortadoğu bölgesine bakış açısını da okuyucunun anlamasına yardımcı olmaktadır.

Tweet Tarihi : 07.10.2019. Tweet Saati : 14.40. The United States was supposed to be in Syria for 30 days, that was many years ago. We stayed and got deeper and deeper into battle with no aim in sight. When I arrived in Washington, ISIS was running rampant in the area. We quickly defeated 100% of the ISIS Caliphate,…[74] Amerika Birleşik Devletleri, Suriye'de 30 gün olması öngörülüyordu, ama yıllar oldu. Orada kaldık ve görünür bir amaç olmayan savaşın derinliklerine daldık. Washington'a vardığımda IŞİD bölgede hızla yayılıyordu. Birçoğu Avrupalı olan IŞİD Halifeliğini hızlı bir şekilde % 100 yendik…	
…including capturing thousands of ISIS fighters, mostly from Europe. But Europe did not want them back, they said you keep them USA! I said "NO, we did you a great favor and now you want us to hold them in U.S. prisons at tremendous cost. They are yours for trials." They…[75] Ama Avrupa onları geri almak istemedi, ABD'de onları tutmamızı istediler! "Size büyük bir iyilik yaptık ve şimdi onları çok büyük bir maliyetle ABD hapishanelerinde tutmamızı istiyorsunuz, HAYIR. Bunların yargılanması size ait. "	

Trump, dış politikada içe kapalı ve ABD'nin ulusal çıkarlarını gözeteceğini vadederek seçim politikası yürütmüştür. Bu politika kapsamında ABD'nin çıkarlarını öncelediği için IŞİD ile mücadelede ABD'nin büyük bir mali ve askeri yük altına girdiğini iddia etmiş ve Türkiye dahil müttefiklerinin bu yükü paylaşmadığı için de onlara karşı bir serzenişte bulunmuştur. Bu paylaşımlarından hareketle müttefiklerine mesajlar vermek istemiş ve daha fazla bu politikayı devam ettiremeyeceğini ima etmiştir.

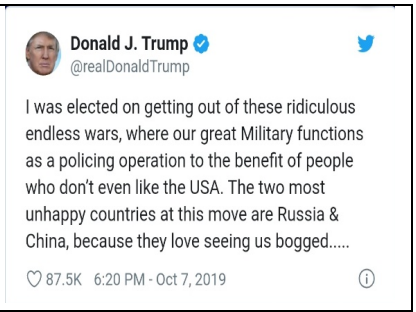
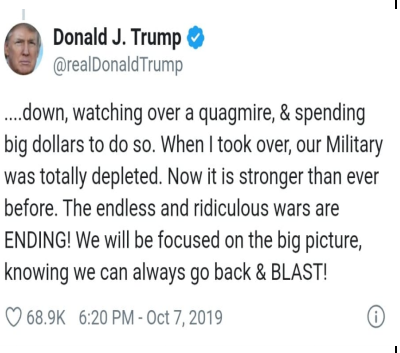
Özellikle de Türkiye'nin güney sınırlarındaki illegal oluşumlara karşı tepkisine fazla muhatap olmamak, fazla mali yük altına girmemek ve müttefiki Türkiye'den politik bir baskıya maruz kalmayı tercih etmediği anlaşılmaktadır. Bu mesajları üzerinden bölgenin bir takım değişikliklere gebe olduğu ortaya çıkmaktadır. ABD'ye mali yükünden başka bir faydası olmayan savaşlardan ABD askerinin çekilme vakti geldiğini ve bundan sonra gerek IŞİD ile mücadelede gerekse bölgede yaşanan ihtilaflarda daha fazla rol almayacağının sinyallerini vermiştir.

[74] Bağlantı : https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1181172457811697664, YouGov İndeksi: https://tweetindex.yougov.com/?q=ISIS&t=1181172457811697664
[75] Bağlantı 2 : https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1181172459325800448 YouGov İndeksi : https://tweetindex.yougov.com/?q=ISIS&t=1181172459325800448

Tweet Tarihi : 07.10.2019 Tweet Saati : 14.40 …again said "NO," thinking, as usual, that the U.S. is always the "sucker," on NATO, on Trade, on everything. The Kurds fought with us, but were paid massive amounts of money and equipment to do so. They have been fighting Turkey for decades. I held off this fight for…[76] Bunlar, NATO'da, Ticaret'de, her şeyde her zaman "asalaklar". Kürtler bizimle birlikte savaştı, ancak bunun için çok miktarda para ve ekipman aldılar. Onlarca yıldır Türkiye ile savaşıyorlar.	
…almost 3 years, but it is time for us to get out of these ridiculous Endless Wars, many of them tribal, and bring our soldiers home. WE WILL FIGHT WHERE IT IS TO OUR BENEFIT, AND ONLY FIGHT TO WIN. Turkey, Europe, Syria, Iran, Iraq, Russia and the Kurds will now have to…[77] Bu savaşı neredeyse 3 yıl erteledim ama çoğu kabile olan yerlerde bu anlamsız Sonu Olmayan Savaşlardan çıkıp askerlerimizi eve getirmenin zamanı geldi. BİZE YARARLI OLDUĞU YERLERDE SAVAŞACAĞIZ, SADECE KAZANMAK İÇİN SAVAŞACAĞIZ.	
…figure the situation out, and what they want to do with the captured ISIS fighters in their "neighborhood." They all hate ISIS, have been enemies for years. We are 7000 miles away and will crush ISIS again if they come anywhere near us![78] Türkiye, Avrupa, Suriye, İran, Irak, Rusya ve Kürtler artık durumu ve "Bölgelerinde" ele geçirdikleri IŞİD savaşçılarıyla ne yapmak istediklerini anlamak zorunda kalacaklar. Hepsi DAİŞ'ten nefret ediyor, yıllardır düşmanlar. 7000 mil uzaktayız ve yakınımıza gelirlerse IŞİD'i tekrar ezeriz!	

Trump, Erdoğan ile yaptığı telefon görüşmesi sonrası Suriye'den asker çekeceğini Twitter üzerinden duyurmuştur. Bu duyuru sonrası ABD, Türkiye ile birçok ortak toplantı gerçekleştirmiş ve "*Müşterek Hareket Merkezi*" dahi kurmuşlardır. Ancak göstermelik devriyeler sonrası Türkiye'nin tatmin olmaması ve güney sınırlarından gelen tehditlere karşı askeri bir harekat düzenleme talebini en üst düzeye iletmiş ve bunun için ABD askerlerinin operasyon bölgelerinden çekilmesini talep etmiştir. Trump, bu baskılara daha fazla direnmeyip kendince haklı gerekçeler üreterek Ortadoğu bataklığından çıkma niyetini art arda 5 tweet atarak göstermiştir. Özellikle de Avrupalı müttefiklerinin ortak düşman IŞİD'e karşı savaşta ABD'yi yalnız bırakılmasını eleştirmiş ve bundan sonra ABD'nin faydasına olmayan hiç bir yerde olmayacağını söyleyerek sonu olmayan savaşlarla meşgul olmayacaklarını ifade etmiştir.

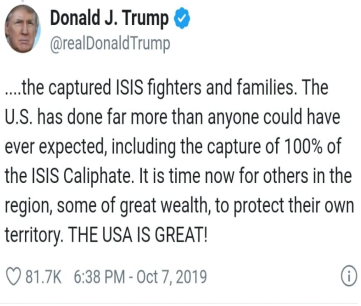
[76] Bağlantı 3 : https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1181172462291243008 YouGov İndeksi : https://tweetindex.yougov.com/?q=Turkey&t=1181172462291243008
[77] Bağlantı 4 : https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1181172465772482563, YouGov İndeksi : https://tweetindex.yougov.com/?q=Turkey&t=1181172465772482563
[78] Bağlantı 5 : https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1181172467676565505 YouGov İndeksi : https://tweetindex.yougov.com/?q=ISIS&t=1181172467676565505

Tweet Tarihi : 07.10.2019. Tweet Saati : 18.20. I was elected on getting out of these ridiculous endless wars, where our great Military functions as a policing operation to the benefit of people who don't even like the USA. The two most unhappy countries at this move are Russia & China, because they love seeing us bogged…[79] Büyük Ordumuzu ABD'yi sevmeyen insanların yararına bir polis gücü olarak işlev görmesini sonlandırmak ve anlamsız, sonu olmayan savaşlardan çıkarmak için seçildim.	
…down, watching over a quagmire, & spending big dollars to do so. When I took over, our Military was totally depleted. Now it is stronger than ever before. The endless and ridiculous wars are ENDING! We will be focused on the big picture, knowing we can always go back & BLAST![80] Bu hamlemin en mutsuz iki ülkesi Rusya ve Çin olacaktır, çünkü bunları yaparken dolarları batırdığımızı görmeyi seviyorlar. Ben devraldığımda Ordumuz tamamen tükenmişti. Şimdi her zamankinden daha güçlü. Sonu olmayan ve saçma savaşlar, SONA ERİYOR! Her zaman daha güçlü bir şekilde geri dönebileceğimizi bilerek büyük resme odaklanacağız!	

Trump, Barış Pınarı Harekatı ile ilgili 5 tweet attıktan sonra başta ABD olmak üzere dünyanın gündemine hızlı bir şekilde oturmuştur. İlk paylaşımlarının yankıları sürer iken 2 tweet daha atarak düşüncelerine açıklık getirmeye çalışmıştır. Özelliklede Ortadoğu'dan müttefiklerini Rusya ve Çin gibi rakiplerinin eline bırakacağı yönündeki eleştirileri kabul etmemekte ve ABD ordusunu büyük bir ordu olarak nitelendirerek ABD'nin faydasına olmayan savaşlarla enerjisinin kaybolmasına daha fazla göz yummayacağını ifade ederek kararında ısrarcı olduğu anlaşılmaktadır.

Tweet Tarihi : 07.10.2019. Tweet Saati : 18.38. As I have stated strongly before, and just to reiterate, if Turkey does anything that I, in my great and unmatched wisdom, consider to be off limits, I will totally destroy and obliterate the Economy of Turkey (I've done before!). They must, with Europe and others, watch over....[81] Daha önce de belirttiğim gibi ve yinelemek gerekirse, Türkiye büyük ve eşsiz bilgeliğim ve sınırlarım dışında benim yaptığım herhangi bir şeyi yaparsa, Türkiye ekonomisini tamamen yok ve mahvederim (daha önce yaptığım gibi!) .	

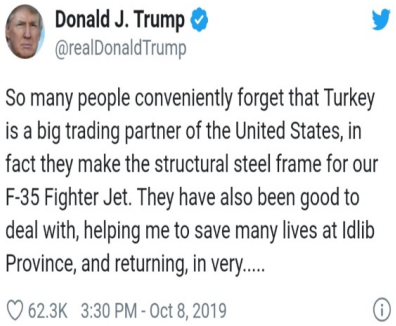
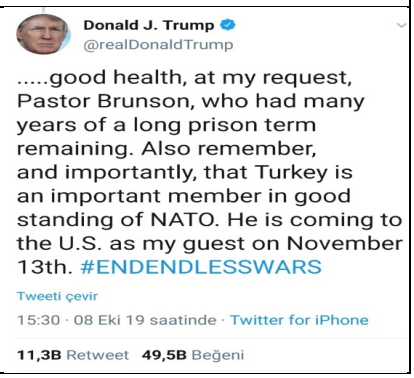
[79] Bağlantı 1 : https://twitter.com/realdonaldtrump/status/1181227885841002496, YouGov İndeksi : https://tweetindex.yougov.com/?q=endless%20wars&t=1181227885841002496
[80] Bağlantı 2 : https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1181227887543894016, YouGov İndeksi: https://tweetindex.yougov.com/?q=quagmire&t=1181227887543894016
[81] Bağlantı 1 : https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1181232249821388801, YouGov İndeksi : https://tweetindex.yougov.com/?q=Turkey&t=1181232249821388801

…the captured ISIS fighters and families. The U.S. has done far more than anyone could have ever expected, including the capture of 100% of the ISIS Caliphate. It is time now for others in the region, some of great wealth, to protect their own territory. THE USA IS GREAT![82] Avrupa ve diğerleri ile birlikte, yakalanan IŞİD savaşçılarını ve ailelerine dikkat etmeleri gerekiyor. ABD, IŞİD Halifeliğinin % 100'ünün yakalanması da dâhil olmak üzere, beklenenden çok daha fazlasını yaptı. Şimdi bölgedeki diğerlerinin, muazzam zenginliklerini ve kendi topraklarını korumalarının zamanı geldi. THE USA IS GREAT!	

Dünya şaşkınlık içerisinde Trump'ı Twitter üzerinden izler iken Trump, 2 tweet daha atarak dikkatleri başka bir yere çekmiştir. Günün son iki tweetinde Türkiye'nin sınır ötesinde bir askeri harekat hazırlıkları içerisinde olduğunu ve kendisinin de bu gelişmelerden haberdar olduğunu teyit etmiştir. Ancak bu harekatın sınırlarına dair de bir mesaj vererek kafasında bir sınır çizdiğini göstermiştir. Bu tweetlerin diğer bir ilginç tarafı ise başta Türkiye olmak üzere Avrupalı müttefiklerine karşı bir tepki içerdiği ve müttefiklerine sorumluluklarını hatırlatmak ve daha da ileri giderek suçlamada bulunmuştur. Ayrıca bu tweeti ile Türkiye'ye yapacağı askeri operasyonda kafasında çizdiği sınırları aşması durumunda ekonomisini mahvetmekle tehdit etmiştir.

Trump, NATO müttefiki olan Türkiye'yi batırmakla tehdit eder iken diğer bir yandan önemli bir itirafta bulunmuştur. Bundan önce yaptığım gibi diyerek bundan önce Türkiye'nin ekonomisini hedef aldığını ve egemenliğini kontrol altına almaya çalıştığını bu tweetler ile dile getirmiştir. Bu itirafı ise Twitter gibi halka açık bir ortamda yaparak tüm diplomatik teamüllerin dışına çıktığını göstermiştir. Trump, bir gün içinde attığı 9 tweetin ana eksenini ABD ordusunun ulusal çıkarına hizmet etmeyen ve sonu olmayan savaşlar içerisinde yıpratıldığını ve buna bir an önce son verilmesi gerektiği üzerinde şekillendirmiştir. Ancak Türkiye'yi tehdit ederek ağzındaki baklayı çıkarmış ve sosyal medya araçlarının başka bir işlevini ortaya çıkarmıştır. Bu araçların yalnızca bir iletişim aracı olarak görülmemesi gerektiğini ve aynı zamanda uluslararası bir konuda baskı ve tehdit aracı olarak kullanacağını da göstermiştir.

[82] Bağlantı 2 : https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1181232251390042118, YouGov İndeksi : https://tweetindex.yougov.com/?q=ISIs&t=1181232251390042118

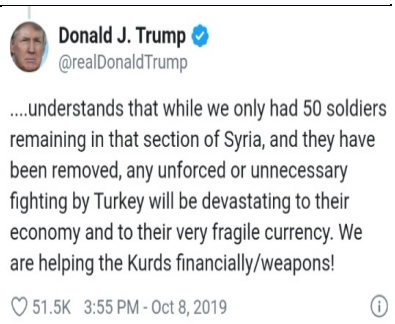
Tweet Tarihi : 08.10.2019. Tweet Saati : 15.30. So many people conveniently forget that Turkey is a big trading partner of the United States, in fact they make the structural steel frame for our F-35 Fighter Jet. They have also been good to deal with, helping me to save many lives at Idlib Province, and returning, in very…[83] Pek çok insan şu ya da bu şekilde Türkiye'nin ABD'nin büyük bir ticaret ortağı olduğunu unutuyor, aslında F-35 Savaş Uçağı için yapısal çelik çerçeveyi yapıyorlar. Ayrıca, İdlip'te birçok canın kurtarılmasına yardım ettiler ve çok sağlıklı bir şekilde, benim isteğim üzerine, uzun yıllar hapishanede kalmış Pastor Brunson'a geri gönderdiler.	
Tweet Tarihi : 08.10.2019.Tweet Saati : 15.30. …good health, at my request, Pastor Brunson, who had many years of a long prison term remaining. Also remember, and importantly, that Turkey is an important member in good standing of NATO. He is coming to the U.S. as my guest on November 13th. #ENDENDLESSWARS[84] Ayrıca, en önemlisi olan şunu unutmayın, Türkiye, NATO'yu iyi durumda tutan önemli bir üyedir. O (Türkiye Cumhurbaşkanı) 13 Kasım'da misafirim olarak ABD'ye gelecektir.	

Trump yoğun bir tweet diplomasisinden sonra paylaşımlarına ertesi gün de kaldığı yerden devam etmiştir. Bir yandan Türkiye'yi tehdit eder iken diğer bir yandan da Türkiye'nin önemine dair mesajlar paylaşmıştır. bu tweetler ile Türkiye'nin ABD ile bir NATO müttefiki olduğunu ve Türkiye ile birçok ortak proje yürüttüğünü söyleyerek başta NATO olmak üzere bir çok konuda sorumluluğunu yerine getirmesinden duyduğu memnuniyeti belirtmiştir. Özelliklede F-35 savaş uçağının imalatında bir paydaş olmasına dikkat çekmesi önemlidir. Türkiye'nin bölgesel rolüne dikkat çekmesi ve Brunson olayında gerçekleştirdiği işbirliğine atıfta bulunması, Türkiye'nin gücünü ve bölgesel rolünü önemsediğini göstermektedir. Bu tweetlerin kendi yakın çevresinde Türkiye konusunun tartışıldığı ve onlara yönelik rasyonel gerekçelerle atıldığı anlaşılmaktadır. Zira Amerikan askeri unsurlarının Suriye'den çekilmesi ve Türkiye'nin sınır ötesi harekat yapacağının sesleri, Beyaz Saray koridorlarında iyice duyulmaya başlamıştır.

Trump'ın yakınında duran bazı çevreler, çekilme kararına ve Türkiye'nin operasyonuna karşı çıkmış ve bu operasyonu engelleyecek tek güç ABD olduğu için

[83] Bağlantı 1 : https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1181547331822456832, YouGov İndeksi : https://tweetindex.yougov.com/?q=F-35&t=1181547331822456832
[84] Bağlantı 2 : https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1181547333990916097, YouGov İndeksi : Yok.

Trump'a baskılar artmıştır. Trump ise baskıyı azaltmak ve bu tartışmalarda kendi pozisyonunu haklı çıkarmak için Türkiye ile ilgili NATO müttefiki olduğunu dile getirmiştir. Trump, Suriye başta olmak üzere Rusya'ya karşı bir çok ortak fayda içinde bulunduğu Türkiye'nin taleplerine daha fazla göz ardı edemeyeceğini ve bu noktada kamuoyu oluşturmaya çalıştığı, son mesajlarından çıkarmak mümkündür. Tweetin son kısmında ise Erdoğan ile görüşeceğini duyurması, Türk-Amerikan ilişkileri açısından önemli bir buluşma olacağının altını çizmiştir.

Tweet Tarihi : 08.10.2019.. Tweet Saati : 15.55. We may be in the process of leaving Syria, but in no way have we Abandoned the Kurds, who are special people and wonderful fighters. Likewise our relationship with Turkey, a NATO and Trading partner, has been very good. Turkey already has a large Kurdish population and fully…[85] Suriye'den ayrılma sürecinde içinde olabiliriz, ancak hiçbir şekilde özel insanlar ve harika savaşçılar olan Kürtleri Terk etmedik. Aynı şekilde, bir NATO ve Ticaret ortağı olan Türkiye ile çok iyi ilişkimiz var.	
… understands that while we only had 50 soldiers remaining in that section of Syria, and they have been removed, any unforced or unnecessary fighting by Turkey will be devastating to their economy and to their very fragile currency. We are helping the Kurds financially/weapons![86] Türkiye, yoğun bir Kürt nüfusuna sahiptir ve Suriye'nin bir bölümünde yalnızca 50 asker bıraktık, Türkiye'nin anlamsız ve gereksiz bir şekilde savaşması durumunda kırılgan ekonomilerini ve paralarını tahrip edeceğimi tam olarak anlıyorlar. Kürtlere finansal/silah yardım ediyoruz!	

Trump'ın Suriye meselesi yüzünden ikilem içerisinde olduğu, yaptığı Twitter paylaşımlarından anlaşılmaktadır. Bir yandan yerel bir partner olarak gördüğü PKK'nın Suriye yapılanması SDG, diğer bir yandan NATO ve önemli bir ticaret ortağı Türkiye. Bu iki partnerin yanında ABD'nin çıkarları yer almaktadır. ABD'nin Suriye'de asker bulundurmasını, IŞİD ile mücadeleye bağlamıştır. Trump, IŞİD'i yendiğimize göre asker bulundurmanın anlamı kalmamıştır açıklamasını yapmıştır. Bu açıklama sonrası verdiği geri çekilmenin büyük bir oranla gerçekleşeceğini ve Türkiye ile Kürtler arasında arabulucu rolüne bürünme noktasında niyetini belirtmiştir. Bir yandan Kürtleri IŞİD ile mücadelede ABD için yerel bir müttefik görür iken Türkiye'de bulunan

[85] Bağlantı 1 : https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1181553630354259968?s=19, YouGov İndeksi : https://tweetindex.yougov.com/?q=Turkey&t=1181553630354259968

[86] Bağlantı 2 : https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1181553636444426240, YouGov İndeksi : https://tweetindex.yougov.com/?q=Turkey&t=1181553636444426240

Kürtlere de işaret ederek iki taraf arasında ortak bir zemin oluşturacağını düşünmüştür. Bu tweetleri ile tarafların uzlaşmadıkları takdirde ise SDG'yi yalnız bırakmak ile askeri ve mali desteği kesmek, Türkiye'yi ise ekonomisini yerle bir etmekle tehdit etmiştir.

Tweet Tarihi : 09.10.2019. Tweet Saati : 14.36. Fighting between various groups that has been going on for hundreds of years. USA should never have been in Middle East. Moved our 50 soldiers out. Turkey MUST take over captured ISIS fighters that Europe refused to have returned. The stupid endless wars, for us, are ending![87] Farklı gruplar arasında çatışma, yüzlerce yıldır devam ediyor. ABD asla Ortadoğu'da olmamalıydı. 50 askerimizi çıkardık. Türkiye, ele geçirilen ve Avrupa'nın geri almayı reddettiği IŞİD savaşçılarını almak zorundadır. Aptalca sonsuz savaşlar, bizim için sona ermiştir!	

Bu tweet, Türkiye'nin 9 Ekim 2019 tarihi itibari ile başlattığı Barış Pınarı Harekatı'na yönelik Trump'ın ilk tweeti olması hasebiyle önemlidir. Trump'ın BPH'e karşı tutumunu anlamak açısından bir çok mesaj içermektedir. Öncelikle yıllardır süre gelen bir kavganın içerisinde ABD'nin taraf olmaması gerektiğine dikkat çekmiştir. Ayrıca ABD'nin Ortadoğu gibi bir bataklıkta olmasını yanlış görmüştür. Bu savaşı, aptalca ve sonu olmayan bir savaş olarak nitelendirmiştir. ABD'nin Ortadoğu'da bulunmasını IŞİD'e bağlayanlara ise bu yükün artık Türkiye ve IŞİD'çi savaşçıları almayı reddeden Avrupalılara bırakmak gerektiği düşüncesini dile getirmiştir.

Tweet Tarihi : 09.10.2019. Tweet Saati : 15.14. The United States has spent EIGHT TRILLION DOLLARS fighting and policing in the Middle East. Thousands of our Great Soldiers have died or been badly wounded. Millions of people have died on the other side. GOING INTO THE MIDDLE EAST IS THE WORST DECISION EVER MADE…[88] Amerika Birleşik Devletleri Orta Doğu'da Sekiz Trilyon DOLAR'ı savaşarak ve polislik yaparak harcadı. Binlerce Kahraman Askerimiz öldü ya da ağır şekilde yaralandı. Diğer tarafta da milyonlarca insan öldü. ORTA DOĞUĞU'YA GİRİLMESİ ÜLKEMİZİN TARİHİNDE YAPILAN EN KÖTÜ KARAR İDİ...	

Trump ilk tweetinden bir saat sonra başka bir tweet daha atarak aldığı kararların haklılığını ortaya koymaya çalışmıştır. Bu tweetinde Ortadoğu bataklığında 8 trilyon

[87] Bağlantı : https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1181896127471333381?s=19, YouGov İndeksi: https://tweetindex.yougov.com/?q=Turkey%20must&t=1181896127471333381

[88] Bağlantı 1 : https://twitter.com/realdonaldtrump/status/1181905659568283648, YouGov İndeksi : https://tweetindex.yougov.com/?q=Eight&t=1181905659568283648

para harcamanın yanında binlerce ABD askerinin öldüğünü ve bir o kadarının da ağır bir şekilde yaralandığını dile getirmiştir. ABD'nin savaştığı diğer taraftan da bir o kadar kaybın olduğunu da itiraf etmiştir. Bu sonuçlar ışığında Ortadoğu'da bulunma kararının ABD tarihinde alınmış en kötü kararlardan biri olduğunu iddia etmiştir.

Tweet Tarihi : 10.10.2019. Tweet Saati : 07.16. In case the Kurds or Turkey lose control, the United States has already taken the 2 ISIS militants tied to beheadings in Syria, known as the Beetles, out of that country and into a secure location controlled by the U.S. They are the worst of the worst![89] Kürtlerin veya Türkiye'nin kontrolünü kaybetmesi durumunda, ABD zaten Suriye'deki Beetles olarak bilinen 2 IŞİD (DAEŞ) militanını Suriye dışında ve ABD tarafından kontrol edilen güvenli bir bölgeye götürdü. En kötünün kötüsü!	

Trump, bu tweetinde Türkiye'nin icra ettiği sınır ötesi harekatından sonra ABD için önemli olan tek şeyin IŞİD olduğunu anlatmaya çalışmıştır. Savaş sırasında herhangi bir olumsuzluk IŞİD varlığına yansımamasını dile getirmiştir. Zira en tehlikeli gördüğü iki IŞİD militanını ABD güçleri, güvenli bir noktaya taşıyarak bazı çevrelere rahatlatıcı mesaj vermeye çalışmıştır.

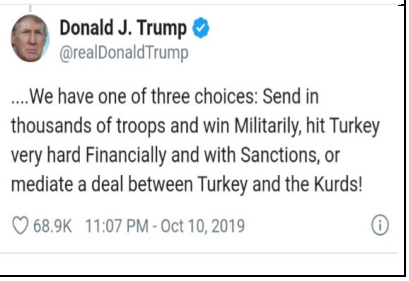
Tweet Tarihi : 10.10.2019. Tweet Saati : 16.27. Turkey has been planning to attack the Kurds for a long time. They have been fighting forever. We have no soldiers or Military anywhere near the attack area. I am trying to end the ENDLESS WARS. Talking to both sides. Some want us to send tens of thousands of soldiers to…[90] Türkiye, Kürtlere saldırmayı uzun süredir planlıyordu. Sonsuza dek savaşacaklardı. Saldırı bölgesinde ya da yakınında hiçbir askerlerimiz yok. SONSUZ SAVAŞLARI sonlandırmaya çalışıyorum. İki tarafla da konuşuyorum. Bazıları bölgeye onbinlerce asker göndermemizi ve yeni bir savaş başlatmamızı istiyor.	

[89] Bağlantı : https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1182147895371472896?s=19 YouGov İndeksi : https://tweetindex.yougov.com/?q=2%20ISIS&t=1182147895371472896

[90] Bağlantı 1 : https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1182286411501838337?s=19, YouGov İndeksi : https://tweetindex.yougov.com/?q=Endless%20wars&t=1182286411501838337

…the area and start a new war all over again. Turkey is a member of NATO. Others say STAY OUT, let the Kurds fight their own battles (even with our financial help). I say hit Turkey very hard financially & with sanctions if they don't play by the rules! I am watching closely.[91] Türkiye, NATO üyesi bir ülkedir. Diğerleri, UZAK DUR'un ve Kürtler kendi savaşlarını (mali yardımımızla) yapmaya izin ver diyor. Dedim ki kurallara uymazlarsa Türkiye'yi çok ağır para cezası ve yaptırımlarla vururum! Yakından takip ediyorum.	

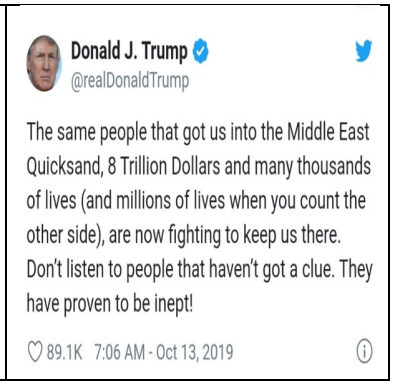
Harekatın ertesi günü de Trump, konu ile ilgili düşüncelerini Twitter üzerinden tweetler atmaya devam ederek dünya kamuoyu ile paylaşmıştır. Trump, klasik kanalların yerine diplomasiyi Twitter üzerinden yürütmeyi tercih etmiştir. Türkiye'nin uzun bir süredir Kürtlere karşı saldırı hazırlığı içinde olduğunu ve bunu önlemeye çok uğraştığını ancak engelleyemediğini söylemeye çalışmıştır. Zira bu iki tarafın uzun yıllar savaş ve çatışma içinde olduğunu da ABD kamuoyuna bildirme gayreti içinde olduğu anlaşılmaktadır. Bu sonu olmayan savaşı sonlandırmak için iki taraf ile de görüşme hâlinde olduğuna dile getirerek baskıları azaltmaya çalışmıştır. Bu tweetleri ile uzlaştırıcı bir rol üstlendiğini, bazılarının aksine asker göndererek yeni bir savaş içerisinde olmayacağını söyleyen Trump, askeri müdahale etmeyeceğini de bir yandan duyurmuştur.

Tweet Tarihi : 10.10.2019 Tweet Saati : 23.07. We defeated 100% of the ISIS Caliphate and no longer have any troops in the area under attack by Turkey, in Syria. We did our job perfectly! Now Turkey is attacking the Kurds, who have been fighting each other for 200 years…[92] IŞİD'i % 100'ünü mağlup ettik ve artık Türkiye'nin saldırdığı Suriye bölgesinde hiçbir askeri birliğimiz yok. İşimizi mükemmel yaptık! Şimdi 200 yıldır birbirleriyle savaşan Türkiye, Kürtlere saldırıyor.	
…We have one of three choices: Send in thousands of troops and win Militarily, hit Turkey very hard Financially and with Sanctions, or mediate a deal between Turkey and the Kurds![93] Üç seçenekten birine sahibiz: Binlerce birlik gönderip askeri yöntemlerle kazanmak, Türkiye'ye Finansal olarak Yaptırımlar uygulanmak ya da Türkiye ile Kürtler arasında bir anlaşma için arabuluculuk yapmak!	

[91] Bağlantı 2 : https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1182286414353981440, YouGov İndeksi : https://tweetindex.yougov.com/?q=Member%20nato&t=1182286414353981440
[92] Bağlantı 1 : https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1182387197066039298, YouGov İndeksi : https://tweetindex.yougov.com/?t=1182387197066039298
[93] Bağlantı 2 : https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1182387198164946944, YouGov İndeksi : https://tweetindex.yougov.com/?q=Three%20ch&t=1182387198164946944

Trump, askeri operasyonun hazırlığı aşamasından başlayarak operasyonun neredeyse her günü tweet atarak konu ile ilgili irtibatını kesmemiştir. Bu tweetleri ile ABD'nin Ortadoğu'da askeri varlığının temel amacı, IŞİD ile mücadele esasına dayandığını yeniden dile getirmiştir. Trump, Türkiye'nin askeri operasyonu nedeni ile hiç bir Amerikan askerinin hayatı tehlikeye atılmayacağı teminatını vermeye çalışmıştır. İki yüz yıldır kendi aralarında savaşan iki grubun arasına girmesi durumunda 3 seçenek üzerinde durmuştur. Bu önerilerini; binlerce askeri birlik göndererek bir çatışmaya girmek ve zaferle ayrılmak, ya da Türkiye'ye ambargolar uygulayarak ekonomisini batırmak veya iki grup arasında arabulucu olmak şeklinde özetlemiştir.

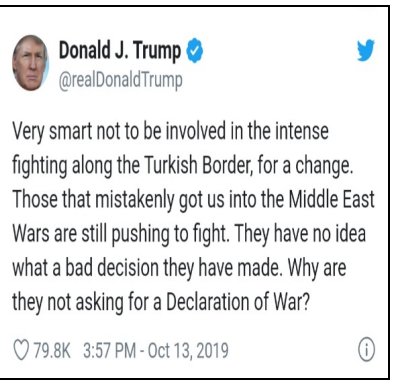
Trump'ın bu önerilerinin tamamı Türkiye yönelik olduğu aşikardır. Zira Trump, bu tweetlerinde PKK'nın önerilerine uymaması durumunda ona karşı herhangi bir yaptırım dile getirmemiştir. Ancak son tweeti ile Trump'ın bu mesajları ile birlikte gelen baskı ve istifalara boyun eğmek zorunda kaldığı ya da politika değişikliğine gittiğinin işaretini vermektedir. Trump, ABD gibi bir ülkenin lideri olarak uluslararası diplomasiyi Twitter üzerinden yürüterek bir savaşa yön ve şekil vermeye çalışmıştr. Ancak bunu yapar iken zor kullanarak masaya tarafları oturtmaya çalışmakta olduğu paylaşımlarından da ortaya çıkmaktadır.

Tweet Tarihi : 13.10.2019. Tweet Saati : 07.06. The same people that got us into the Middle East Quicksand, 8 Trillion Dollars and many thousands of lives (and millions of lives when you count the other side), are now fighting to keep us there. Don't listen to people that haven't got a clue. They have proven to be inept![94] Bizi Orta Doğu Bataklığı'na sokan ve 8 Trilyon Dolara ve binlerce insanın hayatına mal olanlar aynı insanlar (ve diğer tarafı saydığınızda milyonlarca hayat) şimdi bizi orada tutmak için mücadele ediyorlar. Hiçbir fikri olmayan insanları dinlemeyin. Beceriksiz oldukları kanıtlandı!	

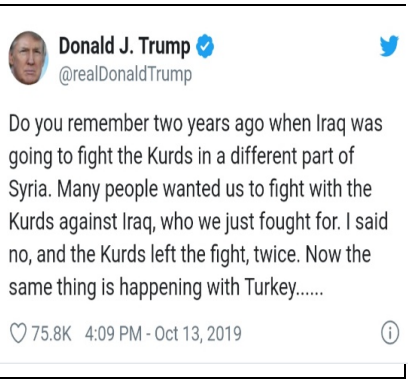
Trump, operasyonla ilgili tweetlerine 2 gün ara verdikten sonra yeniden tweet atarak kaldığı yerden devam etmiştir. Bu tweetlerinden Türkiye'nin operasyonlarını durdurması için baskı altında olduğu anlaşılmaktadır. Ancak Trump, müdahil olmama kararını haklı görmekte ve müdahale yanlılarını ise başarısız ve beceriksiz kimseler olarak nitelendirmiş ve bu kimselerin görüşlerinin dikkate alınmamasını istemiştir. Zira

[94] Bağlantı : https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1183232552464719873?s=19, YouGov İndeksi : https://tweetindex.yougov.com/?q=Quicksand&t=1183232552464719873

müdahaleyi savunan kişilerin 8 Trilyon doları, ABD bütçesinden hiç bir karışlığı olmayan savaşlara harcadıklarını söyleyerek ABD halkını Ortadoğu bataklığına çekmek istediklerini ve ABD bütçesine yeni bir yük çıkarmak istediklerini iddia etmiştir.

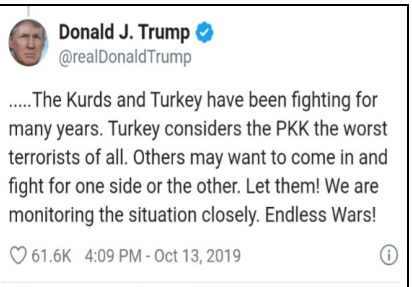
Tweet Tarihi : 13.10.2019. Tweet Saati : 15.57 Very smart not to be involved in the intense fighting along the Turkish Border, for a change. Those that mistakenly got us into the Middle East Wars are still pushing to fight. They have no idea what a bad decision they have made. Why are they not asking for a Declaration of War?[95] Değişiklik için Türkiye Sınırındaki şiddetli kavgaya karışmamak çok akıllıca. Bizi yanlışlıkla Ortadoğu Savaşlarına sürükleyenler hala savaşmaya zorluyorlar. Ne kadar kötü bir karar verdiklerini bilmiyorlar. Neden bir savaş ilan etmemizi istemiyorlar?	

Trump, bu tweeti ile Ortadoğu meselesine ABD'nin müdahil olmasını şiddetlice karşı çıktığı politikası kapsamında Türkiye'nin başlatmış olduğu operasyonda taraf olmamasının oldukça rasyonel bir karar olduğunu iddia etmeye devam etmiştir. Bu tweetinde ABD'nin çıkarı olmayan bir savaşta neden taraf olacağını ve neden savaş ilan edeceğini sorgulamıştır. Halbuki Ortadoğu'da bulunmanın aşırı derece bir maliyeti ve hiç bir getirisi olmayan aptalca bir karar olduğunu ifade etmiştir.

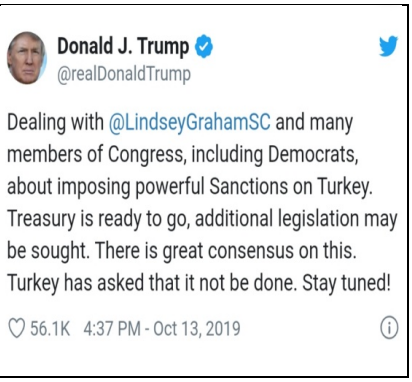
Tweet Tarihi : 13.10.2019. Tweet Saati : 16.09 Do you remember two years ago when Iraq was going to fight the Kurds in a different part of Syria. Many people wanted us to fight with the Kurds against Iraq, who we just fought for. I said no, and the Kurds left the fight, twice. Now the same thing is happening with Turkey…[96] İki yıl önce Irak'ın Suriye'nin farklı bölgelerinde Kürtlere karşı savaşacağını hatırlıyor musunuz? Birçok insan, Kürtlerin yanında Irak'a karşı savaşmamızı istedi. Hayır dedim, Kürtler savaşı iki kez bıraktılar. Şimdi de aynı olay Türkiye ile gerçekleşiyor.	

[95] Bağlantı : https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1183366057169444864?s=19, YouGov İndeksi : https://tweetindex.yougov.com/?q=Very&t=1183366057169444864

[96] Bağlantı 1 : https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1183369132634456066, YouGov İndeksi : https://tweetindex.yougov.com/?q=Turkey&t=1183369132634456066

…The Kurds and Turkey have been fighting for many years. Turkey considers the PKK the worst terrorists of all. Others may want to come in and fight for one side or the other. Let them! We are monitoring the situation closely. Endless Wars![97] Kürtler ve Türkiye yıllardır savaşıyorlar. Türkiye, PKK'yı en kötü terörist grubu olarak nitelendiriyor. Bazıları gelip bir taraf için savaşmak isteyebilir. Bırak onları! Durumu yakından takip ediyoruz. Sonsuz Savaşlar!	

Trump adını vermekten ısrarla kaçındığı ama her tweetinde neredeyse kılcal damarlarına kadar hissettiği baskıları, her seferinde dışa vurmuştur. Trump, ABD'nin bir savaşın parçası olmadığını ve Kürtlerin Irak örneğinde de olduğu gibi savaşmaktan kaçındıklarını ve ABD'yi savaşlarına alet ettiklerini savunarak savaşın parçası olmama yönündeki kararını, haklı bulma gayreti içinde olmuştur. Trump'ın dış politikada izolasyon politikasına karşı gelenlere Türkiye'nin PKK konusunda hiç bir taviz vermediğini ve Kürtler ile yüz yılları bulan ve sonu olmayan savaşlarında müdahil olmak yerine izleyici konumunda olmanın ABD çıkarları için daha uygun bir politika olduğunu söylemiştir.

Tweet Tarihi : 13.10.2019. Tweet Saati : 16.37. Dealing with @LindseyGrahamSC and many members of Congress, including Democrats, about imposing powerful Sanctions on Turkey. Treasury is ready to go, additional legislation may be sought. There is great consensus on this. Turkey has asked that it not be done. Stay tuned![98] @LindseyGrahamSC ve Demokratlar da dahil olmak üzere pek çok Kongre üyesiyle, Türkiye'ye güçlü yaptırımlar uygulamak için ilgileniyor. Hazine uygulamaya hazır, ek mevzuat aranabilir. Bu konuda harika bir fikir birliği var. Türkiye bunun yapılmamasını istedi. Bizi izlemeye devam edin!	

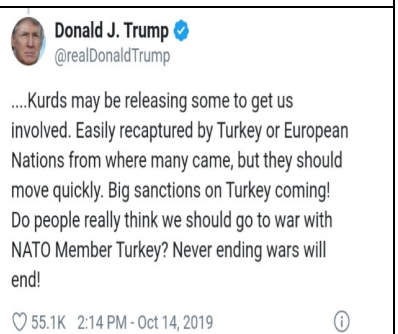
Trump, operasyonun 4. gününde konu ile ilgili 5 tweet atarak olayı yakından takip ettiğini göstermektedir. Bu 5 tweetin ortak teması, müdahalede bulunmamanın akıllıca bir karar olduğunu savunmanın etrafında şekillenmektedir. Ancak Türkiye'nin müdahalesini herhangi askeri bir güç uygulamadan ekonomik yaptırımlarla sınırlama fikrine de sıcak bakmakta üzerinde yapılan çalışmayı da desteklemiştir. Trump, bu tweetinde ezeli rakipleri Demokratlar yanında Suriye politikasına karşı çıkanların arasında en yakın müttefiklerinin de bulunduğunu açığa vermiştir.

[97] Bağlantı 2 : https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1183369133301391365, YouGov İndeksi : https://tweetindex.yougov.com/?t=1183369133301391365

[98] Bağlantı : https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1183376270731763714, YouGov İndeksi : https://tweetindex.yougov.com/?q=Turkey&t=1183376270731763714

Tweet Tarihi : 14.10.2019. Tweet Saati : 02.27. The U.S. has the worst of the ISIS prisoners. Turkey and the Kurds must not let them escape. Europe should have taken them back after numerous requests. They should do it now. They will never come to, or be allowed in, the United States![99] ABD, IŞİD mahkûmlarının en kötülerini tutuyor. Türkiye ve Kürtler kaçmalarına izin vermemelidir. Avrupa'ya birçok kez dememize rağmen onların iadesini gerçekleştirmediler. Şimdi bunu yapmalılar. Bu mahkûmlar, ABD'ye asla gelmeyecek ya da girmelerine izin verilmeyecek!	

Trump, baştan beri dile getirdiği Ortadoğu politikasındaki temel parametrenin IŞİD olduğunu Barış Pınarı Hareketi kapsamında attığı bu tweetinde de dile getirmiştir. IŞİD militanlarının ABD elinde olduğunu ve ABD'ye hiç bir şekilde ulaşamayacaklarına rağmen Türkiye ile Kürtler arasında devam eden savaştan dolayı kaçmalarına yol açacak herhangi bir girişimden uzak durmaları yönünde ikazda bulunmuştur. Ayrıca bu savaş bağlamında Avrupa ülkelerine IŞİD savaşçılarına yönelik sorumluluklarını hatırlatmış ve hiç bir sorumluluklarını yerine getirmedikleri için de onları eleştirmiştir.

Tweet Tarihi : 14.10.2019. Tweet Saati : 14.14 Brian Kilmeade over at @foxandfriends got it all wrong. We are not going into another war between people who have been fighting with each other for 200 years. Europe had a chance to get their ISIS prisoners, but didn't want the cost. "Let the USA pay," they said…[100] @Foxandfriends'de Brian Kilmeade her şeyi yanlış anladı. 200 yıldır birbirleriyle kavga eden insanlar arasında başka bir savaşa için girmiyoruz. Avrupa IŞİD mahkumlarını alma şansına sahipti, ancak maliyetine katlanmak istemiyorlar. "ABD bu maliyetin altına girsin" dediler,	
…Kurds may be releasing some to get us involved. Easily recaptured by Turkey or European Nations from where many came, but they should move quickly. Big sanctions on Turkey coming! Do people really think we should go to war with NATO Member Turkey? Never ending wars will end![101] Kürtler, bizi olaya dâhil etmek için bazılarını serbest bırakıyor olabilir. Türkiye veya Avrupa Ülkeleri tarafından birçoğunun geldiği yerden kolayca geri yakaladılar, ancak çabuk hareket etmeleri gerekiyor. Türkiye'ye büyük yaptırımlar geliyor! İnsanlar gerçekten NATO Üyesi Türkiye ile savaşa girmemiz gerektiğini düşünüyor mu? Bitmeyen savaşlar bitecek!	

[99] Bağlantı : https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1183524771734183936?s=19, YouGov İndeksi : https://tweetindex.yougov.com/?q=Turkey&t=1183524771734183936

[100] Bağlantı 1 : https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1183702528787189767?s=19, YouGov İndeksi : https://tweetindex.yougov.com/?q=Let%20the%20usa&t=1183702528787189767

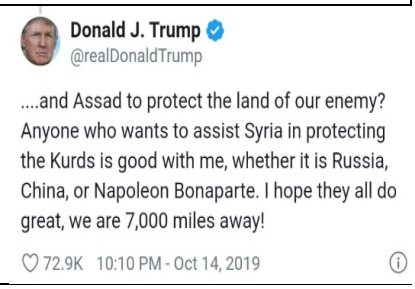
[101] Bağlantı 2 : https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1183702529403695104, YouGov İndeksi : https://tweetindex.yougov.com/?q=Turkey&t=1183702529403695104

Trump, IŞİD ile ilgileri hassasiyetini ana akım medyaya da taşımıştır. AB ülkelerini sorumluklarını yerine getirmediklerini ve bu yükü ABD'ye yıktıklarını dile getirerek bu durumdan şikayette bulunmuştur. Kürtleri ise şantaj yapmakla suçlamıştır. Kürtler eğer IŞİD militanlarını bırakırlarsa Türkiye ve AB ülkelerinin onları yakalama imkanı olduğundan bahsetmiştir. Kürtleri şantajla suçlar iken stratejik müttefiki olan Türkiye'ye yönelik bir dizi yaptırımların geleceğini Twitter üzerinden duyurmuştur. Trump, bir yandan yaptırımlar uygulayacağını söyler iken diğer bir yandan da NATO müttefiki olduğu Türkiye ile nasıl savaşa gireceğini sorgulamış ve kendi içinde çelişkiye düşmüştür. Trump, NATO'nun her şeyden önce askeri bir ittifak olduğu gerçeğini göz ardı etmiştir.

Tweet Tarihi : 14.10.2019 Tweet Saati : 22.06. "To his credit the Europeans didn't step up to deal with this ISIS problem – it's a lot of the reason why we are in this situation today. Now, Angela Merkel of Germany is finally stepping up and telling Turkey to back off…[102] "kendi güvenirlikleri için Avrupalılar IŞİD sorunuyla başa çıkmak adına adım atmadılar- bugün bu durumda olmamızın nedeni de bu. Şimdi, Almanya'dan Angela Merkel nihayet ayağa kalktı ve Türkiye'ye geri çekilmesini söylüyor.	
… Don't the Europeans have a lot of responsibility?" @KatiePavlich Thank you Katie, I offered ISIS prisoners to the European countries from where they came, and was rejected on numerous occasions. They probably figured that the U.S. would bear the tremendous cost as always![103] Avrupalıların bu olayda çok fazla sorumluluğu yok mu?" @KatiePavlich Teşekkür ederim Katie, IŞİD mahkûmları geldikleri Avrupa ülkelerine iade edilmelerini teklif ettim ve birçok kez reddedildi. Muhtemelen ABD'nin her zaman olduğu gibi muazzam bir maliyetin altına gireceğini düşündüler!	

Trump, bu tweetleri ile ABD'nin savaşa neden müdahil olmadığını ve Avrupalı müttefiklerinin sorumluluklarını yerine getirmediğini söylemeye devam etmiştir. Trump, ABD'nin sürekli bir şekilde dünyanın polisi olarak görüldüğünü ve küresel tüm olaylarda ABD'nin maliyetlere katılmasını artık kabul etmeyeceğini deklare ederek bu sorumluluğun altına diğer müttefiklerin de girmesini ana akım medya temsilcisi üzerinden duyurmaya çalışmıştır.

[102] Bağlantı 1 : https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1183821342455586818, YouGov İndeksi : https://tweetindex.yougov.com/?q=Turkey&t=1183821342455586818
[103] Bağlantı 2 : https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1183821343420289030, YouGov İndeksi : https://tweetindex.yougov.com/?q=ISIs&t=1183821343420289030

Tweet Tarihi : 14.10.2019. Tweet Saati : 22.10. After defeating 100% of the ISIS Caliphate, I largely moved our troops out of Syria. Let Syria and Assad protect the Kurds and fight Turkey for their own land. I said to my Generals, why should we be fighting for Syria…[104] IŞİD'I %100'ünü mağlup ettikten sonra, birliklerimizi büyük ölçüde Suriye'den çıkardım. Suriye ve Esad, Kürtleri korusun ve Türkiye'yi de kendi toprakları için savaşsın. Generallerime dedim ki, neden düşman topraklarını korumak için Suriye ve Esad için savaşalım?	
….and Assad to protect the land of our enemy? Anyone who wants to assist Syria in protecting the Kurds is good with me, whether it is Russia, China, or Napoleon Bonaparte. I hope they all do great, we are 7,000 miles away![105] Rusya, Çin veya Napolyon Bonapart olsun Suriye'ye Kürtleri koruma konusunda yardım etmek isteyen kim olursa olsun benim açımdan bir sorun yok. Umarım hepsi harika iş çıkarır, 7.000 mil uzaktayız!	

Trump, bu tweetleri ile ABD askeri gücünün Suriye'de IŞİD'e karşı mücadele için bulunduğunu ve bu yapıyı tamamen yendikten sonra buralarda durmasının başka bir nedeni olmadığını ifade ederek Suriye'den asker çekme kararının haklılığını ortaya koymaya devam etmiştir. Trump, ABD'nin Kürtleri korumak gibi bir amacı olmadığını ve 7000 mil uzaktan gelerek bir savaşın parçası olması, ABD'nin ulusal çıkarlarına hizmet etmediğini söylemiştir. Ayrıca Kürtleri savunmamız gerek diye çevrelere ise rasyonel gerekçelerle neden sorusunu sormuştur. Ayrıca Esat'ın kendi vatandaşlarını neden korumadığını, Çin'in ya da Rusya'nın neden sahip çıkmadığını sorarak bu beklentileri tiye almıştır.

Tweet Tarihi : 14.10.2019 Tweet Saati : 22.16. Some people want the United States to protect the 7,000 mile away Border of Syria, presided over by Bashar al-Assad, our enemy. At the same time, Syria and whoever they chose to help, wants naturally to protect the Kurds….[106] Bazı insanlar ABD'nin, 7.000 mil uzakta ve dümanımız olan Beşar Esad'ın yönettiği Suriye'nin sınırlarını korunmasını istiyor. Aynı zamanda Suriye ve yardım etmeyi kim seçtiyse, doğal olarak Kürtleri korumalıdır.	

[104] Bağlantı 1 : https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1183822488192671745?s=19, YouGov İndeksi : https://tweetindex.yougov.com/?q=ISIS%20Caliphate&t=1183822488192671745

[105] Bağlantı 2 : https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1183822494031065088?s=20, YouGov İndeksi : https://tweetindex.yougov.com/?q=7,000%20miles&t=1183822494031065088

[106] Bağlantı 1 : https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1183823969197146115?s=19, YouGov İndeksi : https://tweetindex.yougov.com/?q=Border%20of%20sy&t=1183823969197146115

Tweet Tarihi : 14.10.2019. Tweet Saati : 22.16.
…I would much rather focus on our Southern Border which abuts and is part of the United States of America. And by the way, numbers are way down and the WALL is being built![107]

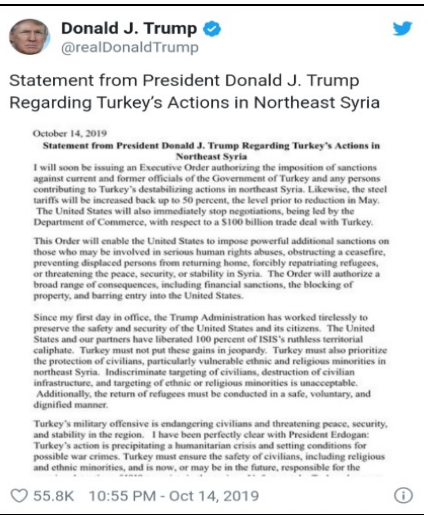
… Amerika Birleşik Devletleri'ne bitişik olan ve Amerika Birleşik Devletleri'nin bir parçası olan Güney Sınırımıza odaklanmayı daha çok tercih ederim. Ve bu arada, sayılar azaldı ve DUVAR inşa edilecek!

Trump, Suriye'de ABD'yi savaşa sokmaya çalışan çevrelere Twitter üzerinden rasyonel gerekçeler sunarak cevap vermeye devam etmiştir. Esat'ı bir düşman olarak görmekte ve düşmanın olan birsinin yönettiği bir ülkeye neden yardımcı olması gerektiğini ve Suriye'de olmayı kim tercih etti ise onların da aynı zamanda Kürtleri koruması gerektiğini anlatmaya çalışmıştır. 10 bin kilometre uzakta yer alan bir sınırı korumaktansa kendi ulusal çıkarını ilgilendiren güney sınırlarını korumak ve oraya odaklanmanın Amerikan ulusal çıkarlarına hizmet etme noktasında daha akılcı bir tercih olduğunu iddia etmiştir. Ayrıca Avrupalı müttefiklerine Suriye ve Kürtler meselesinde daha fazla rol almalarına yönelik halka açık bir ortamdan ad vermeyerek mesajlar iletmiştir.

Tweet Tarihi : 14.10.2019 Tweet Saati: 22.55.

Statement from President Donald J. Trump Regarding Turkey's Actions in Northeast Syria.[108]

Cumhurbaşkanı Donald J. Trump'tan, Türkiye'nin Suriye'nin Kuzeyine Düzenlediği Saldırı ile İlgili Açıklama.

Donald J. Trump
@realDonaldTrump

Statement from President Donald J. Trump Regarding Turkey's Actions in Northeast Syria

October 14, 2019
Statement from President Donald J. Trump Regarding Turkey's Actions in Northeast Syria

I will soon be issuing an Executive Order authorizing the imposition of sanctions against current and former officials of the Government of Turkey and any persons contributing to Turkey's destabilizing actions in northeast Syria. Likewise, the steel tariffs will be increased back up to 50 percent, the level prior to reduction in May. The United States will also immediately stop negotiations, being led by the Department of Commerce, with respect to a $100 billion trade deal with Turkey.

This Order will enable the United States to impose powerful additional sanctions on those who may be involved in serious human rights abuses, obstructing a ceasefire, preventing displaced persons from returning home, forcibly repatriating refugees, or threatening the peace, security, or stability in Syria. The Order will authorize a broad range of consequences, including financial sanctions, the blocking of property, and barring entry into the United States.

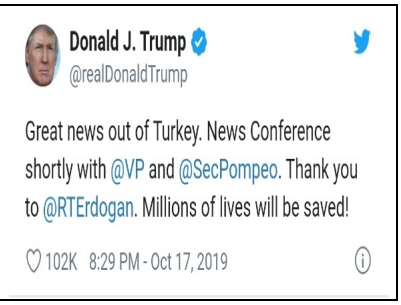
Since my first day in office, the Trump Administration has worked tirelessly to preserve the safety and security of the United States and its citizens. The United States and our partners have liberated 100 percent of ISIS's ruthless territorial caliphate. Turkey must not put these gains in jeopardy. Turkey must also prioritize the protection of civilians, particularly vulnerable ethnic and religious minorities in northeast Syria. Indiscriminate targeting of civilians, destruction of civilian infrastructure, and targeting of ethnic or religious minorities is unacceptable. Additionally, the return of refugees must be conducted in a safe, voluntary, and dignified manner.

Turkey's military offensive is endangering civilians and threatening peace, security, and stability in the region. I have been perfectly clear with President Erdogan: Turkey's action is precipitating a humanitarian crisis and setting conditions for possible war crimes. Turkey must ensure the safety of civilians, including religious and ethnic minorities, and is now, or may be in the future, responsible for the

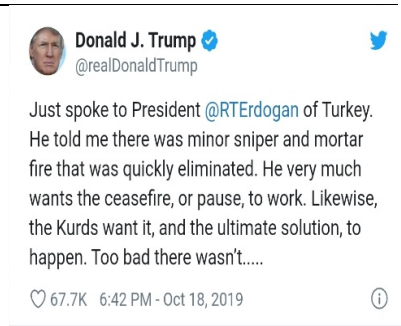
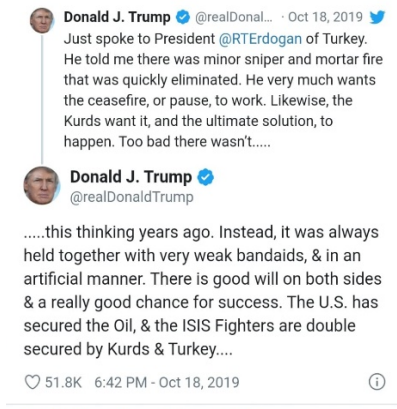
55.8K 10:55 PM - Oct 14, 2019

Trump, harekatın 5. günün sonunda 10 tweet atarak Barış Pınarı Harekatı döneminde konu ile ilgili aynı gün içerisinde en çok tweet paylaştığı gün olarak kayıtlara geçmiştir. Günü ise baskılara boyun eğdiğini gösteren tehdit ve suçlamalarla dolu bir bildiriye imza atarak kapatmıştır.

[107] Bağlantı 2 : https://twitter.com/realdonaldtrump/status/1183823970979713024, YouGov İndeksi : https://tweetindex.yougov.com/?q=WALL&t=1183823970979713024
[108] Bağlantı : https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1183833640507269120?s=19, YouGov İndeksi : https://tweetindex.yougov.com/?q=Turkey&t=1183833640507269120

Tweet Tarihi : 17.10.2019. Tweet Saati : 20.29. Great news out of Turkey. News Conference shortly with @VP and @SecPompeo. Thank you to @RTErdogan. Millions of lives will be saved![109] Türkiye'den harika haberler geliyor. @VP ve @SecPompeo ile kısa bir süre içinde basın toplantısı düzenleyecekler. @RTErdogan'a teşekkür ederiz. Milyonlarca hayat kurtulacak!	

Trump, konu ile ilgili twitter paylaşımına 2 gün ara verdikten sonra bir müjde vererek tekrar Twitter paylaşımlarına dâhil olmaya başlamıştır. Bu sefer Türkiye tehdit etme yerine Cumhurbaşkanı Erdoğan'ı etiketleyerek milyonlarca insanın hayatının kurtarmasına yardımcı olduğu için teşekkür etmeyi tercih etmiştir. Trump bu tweetinde varılan ateşkes antlaşmasına en çok memnuniyet duyan kişilerden birisi olduğunu gizlememiş ve aradığı çözümü bulduğunu ima ederek taraflara teşekkürlerini iletmiştir.

Tweet Tarihi : 18.10.2019. Tweet Saati : 18.42. Just spoke to President @RTErdogan of Turkey. He told me there was minor sniper and mortar fire that was quickly eliminated. He very much wants the ceasefire, or pause, to work. Likewise, the Kurds want it, and the ultimate solution, to happen. Too bad there wasn't.....[110] Az önce Türkiye Cumhurbaşkanı @RTErdogan ile konuştum. Bana bir avuç keskin nişancı ve havan ateşleri olduğunu ve seri bir şekilde bunların imha edildiğini söyledi. Ateşkes ya da çatışmlara ara verme çalışmaları yapılmasını çok istiyor. Aynı şekilde, Kürtler de nihai çözümün gerçekleşmesini istiyor…	
.....this thinking years ago. Instead, it was always held together with very weak bandaids, & in an artificial manner. There is good will on both sides & a really good chance for success. The U.S. has secured the Oil, & the ISIS Fighters are double secured by Kurds & Turkey....[111] …Ne yazık ki yıllar önce bu düşünce yoktu. Bunun yerine, her zaman çok zayıf bandajlar ve yapay yollarla ortam muhafaze edilmeye çalışıldı. Her iki tarafta da iyi bir irade var ve başarı için gerçekten iyi bir şans. ABD, petrolü güven altına aldı ve IŞİD savaşçıları ise Kürtler ve Türkiye tarafından iki kat güvence altına alındı…	

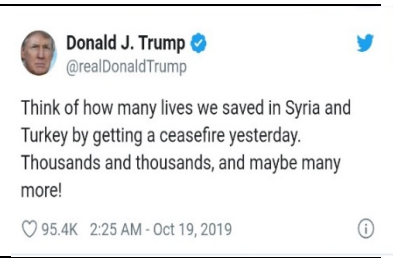
[109] Bağlantı : https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1184884179751731200, YouGov İndeksi : https://tweetindex.yougov.com/?q=Turkey&t=1184884179751731200

[110] Bağlantı 1 : https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1185219641972539392, YouGov İndeksi : https://tweetindex.yougov.com/?q=@RTErdogan&t=1185219641972539392

[111] Bağlantı 2 : https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1185219642668867585, YouGov İndeksi : https://tweetindex.yougov.com/?q=Turkey&t=1185219642668867585

....I have just been notified that some European Nations are now willing, for the first time, to take the ISIS Fighters that came from their nations. This is good news, but should have been done after WE captured them. Anyway, big progress being made!!!![112] …Bazı Avrupa Ülkelerinin, ilk defa, ülkelerinden gelen IŞİD Savaşçılarını almaya istekli olduklarını gözlemledim. Bu iyi haber, ancak biz onları yakaladıktan hemen sonra bunu yapmalıydılar. Neyse, büyük ilerleme kaydedildi!!!!	

Trump, bu tweetleri ile Suriye'de savaşan taraflar arasında varılan antlaşmadan kendine önemli bir pay çıkararak büyük bir başarıya imza attığını düşünmüştür. Art arda attığı 3 tweetinde ateşkesin yürürlüğe girmesi için taraflarla görüşmeler gerçekleştirdiğini ve ateşkesin kalıcı hale gelmesi için uğraştığını belli etmeye çalışmıştır. Bu paylaşımlar için baştan beri ateşkes, IŞİD militanlarını etkisiz hale getirme ve petrolleri güvence altına alınması hedeflerine ulaştığını büyük bir övünçle ifade etmiştir. Avrupa ülkelerinin, Türkiye'nin ve Kürtlerin baştan beri iddia ettiği noktaya gelmesinden de memnuniyetini belirtmiştir.

Tweet Tarihi : 19.10.2019. Tweet Saati : 02.25. Think of how many lives we saved in Syria and Turkey by getting a ceasefire yesterday. Thousands and thousands, and maybe many more![113] Dün sağladığımız ateşkesle Suriye ve Türkiye'de kaç can kurtardığımızı düşünün. Binlerce ve binlerce, belki de çok daha fazlası!	

Trump bir gün önce iddia ettiği başarısını bu gün içinde tekrar etmiştir. Bu ateşkes sayesinde binlerce masum insanın hayatını kurtardığını söylemiştir. Trump, arabuluculuğunu üstlendiği bir konuda başarılı olduğunu twitter üzerinden kamuoyuna duyurup kendine siyasi bir pay çıkarma peşinde olduğu anlaşılmaktadır.

Tweet Tarihi : 23.10.2019. Tweet Saati : 01.18. Good news seems to be happening with respect to Turkey, Syria and the Middle East. Further reports to come later![114] Türkiye, Suriye ve Orta Doğu konularında iyi haberler var gibi görünüyor. Daha fazla bilgi yakında verilecek.	

[112] Bağlantı 3 : https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1185219643432230913, YouGov İndeksi : https://tweetindex.yougov.com/?q=ISIS&t=1185219643432230913
[113] Bağlantı : https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1185336214049689600, YouGov İndeksi : https://tweetindex.yougov.com/?q=Turkey&t=1185336214049689600
[114] Bağlantı : https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1186768817822806016, YouGov İndeksi : https://tweetindex.yougov.com/?q=Turkey&t=1186768817822806016

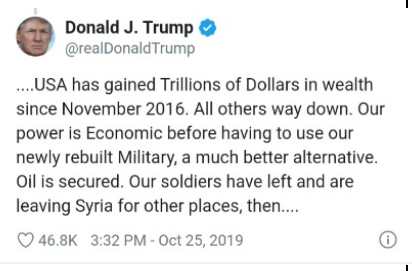
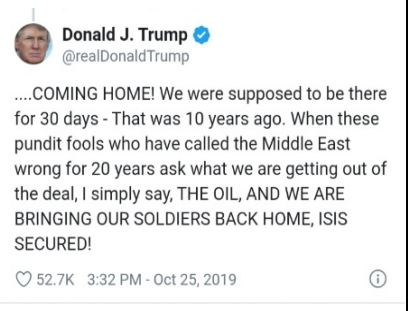
Tweet Tarihi : 23.10.2019. Tweet Saati : 15.39. Big success on the Turkey/Syria Border. Safe Zone created! Ceasefire has held and combat missions have ended. Kurds are safe and have worked very nicely with us. Captured ISIS prisoners secured. I will be making a statement at 11:00 A.M. from the White House. Thank you![115] Türkiye / Suriye Sınırında büyük başarı. Güvenli Bölge oluşturuldu! Ateşkes gerçekleşti ve mücadele misyonları sona erdi. Kürtler güvende ve bizimle birlikte çok iyi çalıştılar. Yakalanan IŞİD mahkûmları güven altına alındı. Sabah 11:00'de Beyaz Saray'dan bir açıklama yapacağım. Teşekkür ederim!	

Trump, Türkiye'nin sınır ötesi askeri hareketini sonlandırmak için Türkiye ve PKK ile Twitter üzerinden mekik diplomasisi yürüttükten sonra arabulucu görevinin başarılı bir şekilde sonuçlandığı ve ateşkes anlaşmasına varıldığı haberini sosyal medya üzerinden duyurmuştur. Trump, Türkiye için terör örgütlerinin sınırlarından temizlenmesi ve mültecilerin geri dönmesi için gerekli olan güvenli bölgenin oluştuğunu, Kürtlerin de canlarının ve hayatlarının korunduğunu ve IŞİD bir daha hiç bir şekilde yeniden hayat bulamayacağı bir anlaşmanın yapıldığını büyük bir başarı olarak nitelendirerek Twitter üzerinden duyurmuştur.

Tweet Tarihi : 24.10.2019. Tweet Saati : 18.25. The Oil Fields discussed in my speech on Turkey/Kurds yesterday were held by ISIS until the United States took them over with the help of the Kurds. We will NEVER let a reconstituted ISIS have those fields![116] Dün Türkiye/Kürtlerle ilgili konuşmamda gündeme gelen Petrol Sahaları, Kürtlerin yardımı ile ABD tarafından kurtarılana kadar IŞİD tarafından işletiliyordu. Bu sahalarda yeniden IŞİD'in türemesine ve sahip olmasına ASLA izin vermeyeceğiz.	

Trump'ın Türkiye ile Kürtler arasındaki çatışmaları, IŞİD ve petrole indirgemesi, bölgeye bakış açısını özetlemektedir. Trump, bu tweeti ile ateşkesi sağladıktan sonra IŞİD ve petrol konusunda tabanına güvence vermektedir. Aynı zamanda Twitter üzerinden çok açık bir şekilde ortaya koyduğu bu bakış açısı, Amerikan toplumunun bölgeye ve olaylara bakış açısını anlamamıza da yardımcı olmaktadır.

[115] Bağlantı :https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1186985455058898945, YouGov İndeksi : https://tweetindex.yougov.com/?q=Turkey%2FSyria&t=1186985455058898945
[116] Bağlantı : https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1187389630271934464, YouGov İndeksi : https://tweetindex.yougov.com/?q=Turkey%2FKurds&t=1187389630271934464

Tweet Tarihi : 25.10.2019. Tweet Saati : 15.32. Turkey fully understands not to fire on the Kurds as they leave what will be known as the Safe Zone for other fairly nearby areas. I don't have to repeat that large scale Sanctions will be imposed for violations. Going well! ISIS secured by Kurds with Turkey ready as backup.....[117] Türkiye, Güvenli Bölge olarak bilinen alanı terk eden Kürtlere saldırmayacağını iyice anlıyor. İhlaller olması durumunda büyük çaplı yaptırımlar uygulanacağımı tekrarlamak zorunda kalmak istemiyorum. Vaziyet iyi gidiyor! IŞİD Kürtler tarafından etkisiz hale getirildi ve Türkiye ise destek için hazır olarak beklemekte,	
....USA has gained Trillions of Dollars in wealth since November 2016. All others way down. Our power is Economic before having to use our newly rebuilt Military, a much better alternative. Oil is secured. Our soldiers have left and are leaving Syria for other places, then....[118] ABD, Kasım 2016'dan bu yana Trilyonlarca Dolar servet kazanmıştır. Yeni inşa ettiğimiz Askeri gücümüzü kullanmadan önce Ekonomik gücümüz, çok daha iyi bir alternatiftir. Petrol güvende. Askerlerimiz oradan ayrıldı ve Suriye'den de başka yerlere gitmek üzere ayrılmaktadır. Ve	
....COMING HOME! We were supposed to be there for 30 days - That was 10 years ago. When these pundit fools who have called the Middle East wrong for 20 years ask what we are getting out of the deal, I simply say, THE OIL, AND WE ARE BRINGING OUR SOLDIERS BACK HOME, ISIS SECURED![119] YURDA DÖNÜYORLAR! 30 gün orada olmamız gerekiyordu - 10 yıl oldu. 20 yıl boyunca Orta Doğu'yu yanlış okuyan bu sersem aptallar, anlaşmadan ne çıktığımızı ne elde ediyoruz diye sorduklarında, basitçe, PETROL VE ASKERLERİMİZİ EVE GÜVENLİ GETİRİYORUZ, IŞİD ETKİSİZ HALE GELDİ!	

Trump, ABD'nin Suriye'deki askeri varlığını tamamen rasyonel nedenlere bağlamakta ve tesis ettiği askeri üsleri ile önemsediği petrol kuyularını güvence altına aldıktan sonra Suriye'ye terk edeceğini Twitter üzerinden duyurmuştur. Oldukça önemli bir karar olan Suriye'den çekilme kararını Twitter üzerinden duyurması, başta ABD yöneticileri olmak üzere dünya kamuoyu tarafından şaşkınlıkla karşılanmış ve kısa bir süre içerisinde eleştirilmeye başlanmış ve ardından istifalar gelmiştir.

[117] Bağlantı 1 : https://twitter.com/realdonaldtrump/status/1187708410579603461, YouGov İndeksi : https://tweetindex.yougov.com/?q=Safe%20Zone&t=1187708410579603461
[118] Bağlantı 2 : https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1187708411309375488, YouGov İndeksi : https://tweetindex.yougov.com/?q=leaving%20Syria&t=1187708411309375488
[119] Bağlantı 3 : https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1187708412685107200, YouGov İndeksi : https://tweetindex.yougov.com/?q=ISIS%20SECURED&t=1187708412685107200

Barış Pınarı Harekatının başladığı ilk günlerde yaptığı paylaşımlarla Türkiye'nin tezlerini haklı gören bir yaklaşım sunar iken daha sonra başta çevresi olmak üzere Demokratların da baskısına maruz kaldığı ve kendi pozisyonunu haklı çıkarmak için Trump, ortalama Amerikan vatandaşının anladığı dilden gerekçeler üreterek çekilme kararını ve olaylara müdahale etmemelerine açıklık getirmeye çalışmıştır.

Trump, tweetlerinde ifade ettiği gibi milyonlarca insanın hayatını ilgilendiren bir savaşta klasik kanalları devre dışı bırakmış ve diplomasiyi Twitter üzerinden yürütmeye ve savaşın seyrini buradan belirlemeye çalışmıştır. Bir yandan savaşın taraflarına ve ilgililerine mesajlar gönderir iken yürütmüş olduğu Twitter diplomasisinin ne kadar başarılı olduğunu ifade ederek Amerikan toplumuna ve kendi seçmenine göz kırpmıştır.

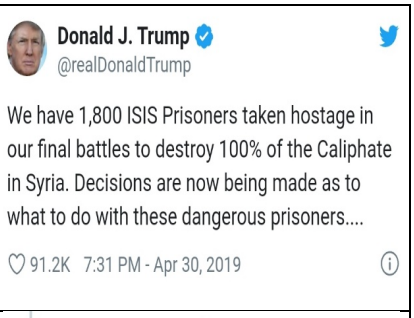
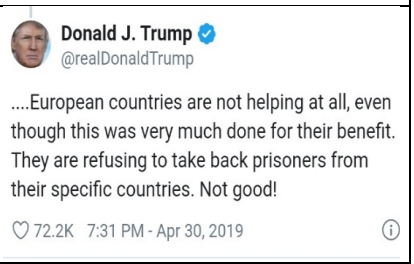
Trump aklından geçenleri herhangi bir merci ile istişare etmeden halka açık bir ortamda paylaşarak dünya gündemini belirlemeye çalışmıştır. Trump, ABD çıkarlarını önceleyen bir dış politika çerçevesinde diplomatik teamüller dışında tarafları bazen teşvik ederek bazen de tehdit ederek yönlendirmeye ve egemenliği altına almaya çalışmıştır.

Trump Amerikan kamuoyuna karşı fazla bir direniş göstermemiş ve Türkiye'yi baskı altına almış ve düşüncelerinin uygulanmaması durumunda Türkiye'ye karşı bundan önce yaptığı gibi yaptırımlar uygulayacağını ve Türkiye ekonomisini çökertmekle tehdit etmiştir. Ateşkes görüşmeleri için yardımcısı Pence'i Türkiye'ye göndermiş ve görüşmeleri bizzat yakından takip etmiştir. Ateşkes üzerinde anlaşmaya varılmasını ise Twitter üzerinden duyurmuş ve varılan antlaşma sonrası memnuniyetini belirtmiştir.

4.9.1.5 Trump'ın Türk-Amerikan İlişkileri Bağlamında IŞİD ile İlgili Paylaşımları

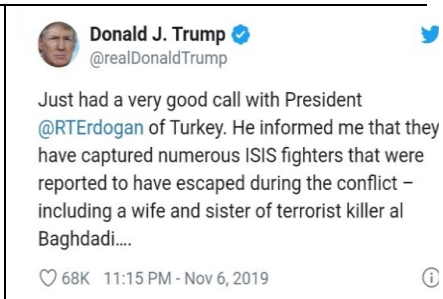
Trump dönemi Türk-Amerikan ilişkilerini etkileyen önemli parametrelerden birisi de IŞİD parametresi olmuştur. IŞİD varlığından en çok mağdur ve muzdarip olan ülkelerden birisi de Türkiye'dir. Trump'ın Türkiye'nin pozisyonu ile ilgili anlaştığı nadir konulardan birisi de IŞİD konusudur. Trump, Türkiye'nin bu konuda savlarını desteklemiş ve Cumhurbaşkanı Erdoğan'a işbirliğinden dolayı teşekkür etmiştir.

Nitekim Trump'ın IŞİD ile ilgili paylaşımları diğer konulardan bağımsız değildir. Bu sebeple konu ele alınır iken ABD askerlerinin Suriye'den çekilme ve Türkiye'nin Barış Pınarı Harekatı ile dikkate alınmalıdır.

<table>
<tr>
<td>Tweet Tarihi : 30.04.2019. Tweet Saati : 19.31.
We have 1,800 ISIS Prisoners taken hostage in our final battles to destroy 100% of the Caliphate in Syria. Decisions are now being made as to what to do with these dangerous prisoners....[120]
Suriye'de IŞİD Halifeliğin % 100'ünü yok etmek için yürüttüğümüz son savaşlarımız kapsamında 1.800 IŞİD'li militan tutuklandı. Şimdi bu tehlikeli mahkumların akıbeti hakkında ne yapılacağına dair kararlar alınıyor ...</td>
<td>
</td>
</tr>
<tr>
<td>....European countries are not helping at all, even though this was very much done for their benefit. They are refusing to take back prisoners from their specific countries. Not good![121]
.... Avrupa ülkeleri, kendi çıkarları için yapılan bu savaşta hiç yardımcı olmuyorlar. Kendi vatandaşlarını ülkelerine geri almayı reddediyorlar. Bu yaptıkları, hayra alamet değil!</td>
<td>
</td>
</tr>
</table>

Trump'ın Türk-Amerikan ilişkileri bağlamında yaptığı Twitter paylaşımlarında IŞİD'ı konu alan mesajları, Türkiye'nin güney sınırlarındaki güvenlik ve yükselen terör örgütleri tehdidine karşı askeri bir askeri operasyon yapma isteği üzerine gelmiştir. Nitekim Trump, Suriye'de asker bulundurma gerekçesini IŞİD'e bağlayanlara IŞİD'in bitirildiğini ve ABD'nin daha fazla sorumluluk taşımayacağını bildirmektedir. Ayrıca başta Avrupalı müttefikleri olmak üzere birçok bölge ülkesinin IŞİD militanlarını ülkelerine almamalarını eleştirmiştir. Bu bağlamda IŞİD varlığı sona erdiğine göre artık ABD askerlerinin eve dönme vakti geldiğini ve Suriye'den asker çekme kararına gerekçeler ürettiği paylaşımları serisinin devamı niteliğindedir bu tweetler. Dolayısıyla bu tweetleri, Suriye'den çekilme kararı ile Türkiye'nin Suriye'nin kuzey doğusunda bulunan SDG'ye karşı yürütülecek askeri harekata yönelik ortamı hazırlama ve nabzı sıcak tutmaya yönelik ara tweetler olarak ele alabiliriz.

[120] Bağlantı 1 : https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1123263699668676608, YouGov İndeksi : https://tweetindex.yougov.com/?q=ISIS&t=1123263699668676608
[121] Bağlantı 2 : https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1123263701686149120, YouGov İndeksi : https://tweetindex.yougov.com/?q=European&t=1123263701686149120

Tweet Tarihi : 06.11.2019 Tweet Saati : 23.15. Just had a very good call with President @RTErdogan of Turkey. He informed me that they have captured numerous ISIS fighters that were reported to have escaped during the conflict – including a wife and sister of terrorist killer al Baghdadi….[122] Az önce Türkiye Cumhurbaşkanı @RTErdogan ile çok iyi bir telefon görüşmesi gerçekleştirdim. Terörist ve katil El Bağdadi'nin karısı ve kız kardeşi de dâhil olmak üzere çatışma sırasında kaçan çok sayıda IŞİD (DAEŞ) savaşçısı yakaladıklarını söyledi.	
....Also talked about their Border with Syria, the eradication of terrorism, the ending of hostilities with the Kurds, and many other topics. Look forward to seeing President Erdogan next Wednesday, November 13th at the @WhiteHouse![123] Suriye ile olan sınırlarından ise terörizmin kökünü kazımasından, Kürtlerle olan düşmanlıklarına sona verilmesinden ve diğer birçok konudan da bahsettik. Başkan Erdoğan'ı 13 Kasım Çarşamba günü @WhiteHouse'da görmeyi dört gözle bekliyorum!	

Trump, dünyanın başına bela olmuş azılı bir terör örgütünü bitirmeyi ve elebaşını öldürmeyi seçimlere yönelik bir yatırım olarak değerlendirmiştir. Türkiye'nin güney sınırları Irak ve Suriye'de alan bulan IŞİD terör örgütüne karşı birçok ülke harekete geçmiş ve bunların birleşimi ile Uluslararası Koalisyon oluşturulmuştur. Trump, Türkiye'nin desteğine ihtiyaç duyduğu için bu meseleleri görüşmek üzere bir çok kez Erdoğan ile temasa geçmiştir. Trump, Erdoğan'ın işbirliği yapmasından doğan memnuniyetini paylaşmış olduğu tweetlerde bir kez daha belirtmiştir.

Trump, Türk-Amerikan ilişkileri bağlamında IŞİD ile ilgili iki kez tweet atmıştır. İlk tweetinde Türkiye'nin askeri operasyonuna zemin hazırlayan bir tweet niteliğinde iken ikinci tweetinde ise Türkiye'nin operasyonu gerçekleştirmesinden sonra işbirliğine ve terörle mücadelesine yönelik memnuniyetini belirten tweet olmuştur. Bu işbirliğinin devam etmesi için Erdoğan'ı etiketleyerek yakın bir zaman içerisinde yapacakları toplantıya işaret etmiştir. Trump, uluslararası ilişkiler bağlamında birçok Twitter paylaşımında iyi polis ve kötü polis rolünü kendisi icra etmiştir Bir yandan tansiyonu yükseltir iken diğer bir yandan hiç bir şey yokmuş gibi iyi ilişkilerden bahsetmesi, bu iki tweetinde olduğu gibi kafa karışıklığına neden olmuştur.

[122] Bağlantı 1 : https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1192173801502588928, YouGov İndeksi : https://tweetindex.yougov.com/?q=@RTErdogan&t=1192173801502588928
[123] Bağlantı 2 : https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1192173803171983362, YouGov İndeksi : https://tweetindex.yougov.com/?q=Erdogan&t=1192173803171983362

4.9.1.6 Türkiye ile Krizlere Neden Olan Ama Trump'ın Twitter Paylaşımlarına Konu Olmayan Olaylar

Trump,Türk-Amerikan ilişkilerinde önemli kriz odakları olan bazı konularda herhangi bir paylaşım yapmamıştır. Bu konuların başında Vize kısıtlaması, FETÖ, S-400, SDF (DSG) ve YPG gelmektedir. Ayrıca ünlü bir muhalif olan ve aynı zamanda The Washington Post yazarı Cemal Kaşıkçı'nın Suudi Arabistan İstanbul Konsolosluğu'nda bir cinayete kurban gitmesi hakkında adı geçen herhangi bir tweet atmamıştır.

Türk-Amerikan ilişkilerinde FETÖ meselesi birçok kez gündeme gelmiş olmasına rağmen Trump'ın bu konu ile ilgili herhangi bir paylaşımına rast gelinmemiştir. Halbuki bu konu ile ilgili Erdoğan papazları gündeme getirmiş ve Gülen ile Brunson'ın takasını teklif etmiştir. Bu teklife herhangi bir karşılık vermeyen Trump iç kamuoyunda bir anlaşma karşılığında Brunson'ın serbest bırakıldığı tartışmalar yapıldığında *"Papaz Andrew Brunson'ın serbest bırakılması ve ülkeye dönüşü için Türkiye ile HİÇBİR ANLAŞMA yapılmadı. Rehineler için anlaşma yapmam*[124]" diyerek cevap vermiştir.

Türkiye, Trump döneminde Kürtlerin yoğun olarak yaşadığı ve PKK terör örgütünün Suriye yapılanması YPG'nin kontrol ettiği bölgelere iki askeri operasyon düzenlemiştir. Zeytin Dalı Harekatı'nda ABD başkanı Trump'ın herhangi bir paylaşımı olmamıştır. Barış Pınarı Harekatı ile ilgili bir çok paylaşım yapan Trump, paylaşımlarında YPG ve paravan örgütü SDF'den (SDG) bahsetmemiş ve karşı tarafa "*Kürtler*" olarak hitap etmiştir.

Diğer bir kriz ise savunma teknolojileri alanında yapılan anlaşmalar noktasında yaşanmıştır. Türkiye'nin ısrarla istediği ve birçok kez gündeme getirdiği hava savunma teknolojileri silahı Patriot'ı ABD yönetimi satmaya yanaşmamıştır. Türkiye, Patriot ihtiyacına karşılık Rusya'dan aldığı S-400 hava savunma teknolojilerine ABD yönetimi tepki göstermiş ve Türkiye'nin bu alımdan vazgeçmemesi durumunda F-35 programından çıkarma ve buna ilaveten yeni yaptırımlar uygulayacağı tehdidinde bulunmuştur. ABD yönetimi Türkiye'ye yaptırım dahi uygulamama tehdidinde bulunur iken Trump, Twitter paylaşımlarında bu konuları es geçmiştir.

[124] Bağlantı : https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1051114825391239169?s=19,

4.9.2 Mike Pence'in Türk-Amerikan İlişkileri Bağlamında Twitter Paylaşımları

Türk-Amerikan ilişkileri bağlamında Trump'ın iletişim stratejisini analiz etme noktasında paylaşımlarına müracaat edilecek kişilerin başında konumu gereği ABD Başkan Yardımcısı Mike Pence gelmektedir. Pence, Trump'ın Türk-Amerikan ilişkileri bağlamında gündeme getirdiği konular hakkında bazen paylaşımlarda bulunmuş, bazen de görmezlikten gelmiştir. Ayrıca Pence bu paylaşımlar trafiğinde öne çıkardığı temalar ve bu konular hakkında attığı tweet sıklığı, Trump'ın iletişim stratejisi arasındaki ilişkiye anlamaya yardımcı olmaktadır.

Pence, Türk-Amerikan ilişkileri bağlamında Twitter üzerinden 29 tweet atmıştır. Bu tweetlerin önemli bir bölümü Brunson olayı ilgili olmuştur. Pence, Brunson hakkında Trump 13 tweet atar iken Pence 19 tweet atarak Türk-Amerikan ilişkilerinde en çok tweet atan aktör olmuştur. Ayrıca Brunson olayı, Pence'in Türk-Amerika ilişkileri bağlamında en çok tweetine konu olan başlıklar arasında gelmektedir. Pence, Türk-Amerikan ilişkilerinde önemli bir konu olan ABD askerlerinin Suriye'den çekilme konusunda yalnızca bir tweet atmıştır. Bu tweetler aşağıda olduğu gibi ayrıntılı bir şekilde konu çerçevesinde incelemeye tabi tutulmuştur.

4.9.2.1 Mike Pence'in Brunson ile İlgili Tweetleri

ABD'li 66 senatör, Nisan 2018 yılında Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'a, Türkiye'de yargılanan Andrew Brunson ile ilgili bir mektup göndermiş ve Brunson'ın haksız yere yargılandığını ve tutuklandığını ifade etmişlerdir. Bazı yorumcular ise aşırıya kaçarak Brunson'ı siyasi bir rehine olarak değerlendirmesine giden süreci başlatmıştır. Pence'in muhafazakar kimliği ve dini cemaatlerle iyi ilişkileri olması nedeni ile Brunson meselesini Trump yönetimi içerisinde kendisi üstlenmiştir. Şahin kanadı temsil eden Pence, Türkiye'ye yönelik ambargo uygulanacağı duyurusunu da Twitter üzerinden kendisi yapmıştır.

Tweet Tarihi : 17.05.2017. Tweet Saati : 02.38. Proud to join @POTUS for discussion of issues w/ NATO ally Turkey including the plight of pastor Andrew Brunson:[125] @POTUS'a eşlik etmekten gurur duydum. Papaz Andrew Brunson'un durumu da dahil olmak üzere NATO müttefiki Türkiye ile meselelerin tartıştık:	

Brunson olayına Twitter üzerinden aktörler arasında ilk dâhil olan kişi Mike Pence olmuştur. Trump yönetiminin en etkili isimlerinden olan Pence'in Türk-Amerikan ilişkilerinde krizlere neden olan Brunson ve Barış Pınarı Harekatı olaylarında çok ön plana çıkmıştır. Muhafazakar bir kişiliğe sahip olan Pence, Brunson meselesini kendine bir mesele etmiştir. Bu sebeple her fırsatta gündeme taşıdığını Twitter paylaşımlarından da anlaşılmaktadır.

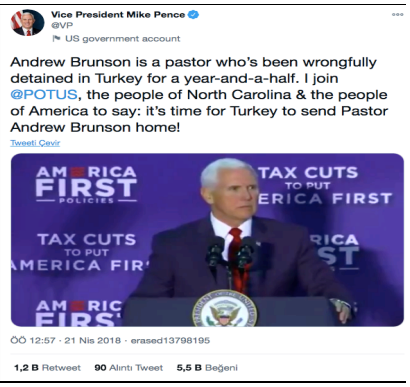
Tweet Tarihi : 19.07.2017. Tweet Saati : 18.44. Pastor Andrew Brunson should have been freed long ago. His words in a Turkish court yesterday -"My faith teaches me to forgive"- inspired millions. Brunson's faith will sustain him, but it shouldn't have to. @POTUS Trump & I will NOT stop fighting until this good man comes home.[126] Papaz Andrew Brunson uzun zaman önce serbest bırakılmalıydı. Dün Türk mahkemesinde verdiği sözler "İnancım bana affetmeyi öğretir" diyerek milyonlara ilham verdi. Brunson'un inancı onu ayakta tutacak ama buna gerek yoktu. @ POTUS Trump ve ben, bu iyi adam eve gelene kadar savaşmayı bırakmayacağız.	

ABD medyasında gündem olan Brunson, Pence'in de gündeminde olduğunu ve mahkeme süreci dâhil konuyu Trump ile yakından takip ettiklerini bu tweetler üzerinden mesajını vermeye çalışmıştır. Dini grup ve cemaatlerle ilişkisi iyi olan Pence'in bu seçmen kitlesine bir mesaj vermek için konuyu gündemine aldığını ve Trump ile yakından takip ettiklerini her platformda dile getirmiştir.

[125] Bağlantı : https://twitter.com/VP/status/864626161707610112
[126] Bağlantı : https://twitter.com/VP/status/1019971354743984129

Tweet Tarihi : 18.04.2018. Tweet Saati : 19.05. Spoke to Pastor Brunson's wife this week. Assured her of our prayers & @POTUS & I are monitoring his trial in Turkey. Pastor Brunson is a good & godly man who should be reunited w/ his family, friends & congregation. It's time the Turkish govt release him. #FreeAndrewBrunson[127] Bu hafta Papaz Brunson'ın eşi ile konuştum. Ona dualarımızı ve @ POTUS ile Türkiye'deki yargılama sürecini izlediğimiz bilgisini ilettim. İyi ve dindar bir adam olan Papaz Brunson, ailesi, arkadaşları ve cemaati ile yeniden bir araya gelmesi için gereken yapılacaktır. Türk hükümetinin onu serbest bırakma zamanı geldi.	

Pence, Trump'ın konuya dahil olmasından sonra attığı ilk tweetinin altına yorum yaparak Türk mercileri nezdinde Brunson ile yaptıkları çalışmalar hakkında bilgi paylaşımı yapmıştır. Pence, fevri bir yapıya sahip olan Trump'ın aksine daha soğuk kanlı olmasına rağmen konuya biraz sert giriş yapmış ve Türkiye'yi Brunson'ı acilen serbest bırakması konusunda uyarmıştır.

Tweet Tarihi : 21.04.2018 Tweet Saati : 12.57. Andrew Brunson is a pastor who's been wrongfully detained in Turkey for a year-and-a-half. I join @POTUS, the people of North Carolina & the people of America to say: it's time for Turkey to send Pastor Andrew Brunson home![128] Andrew Brunson, Türkiye'de bir buçuk yıldır haksız yere alıkonulan bir papazdır. Kuzey Karolina halkı, Amerika halkı ve @ POTUS ile diyoruz ki: Türkiye'nin Papaz Andrew Brunson'ı eve gönderme zamanı geldi!	

Trump konuyu bir müddet gündeminden düşürse de Pence, Brunson meselesini daha da ileriye taşıyarak ABD halkının gündemi hâline getirmiştir. Zira Brunson meselesini gündemlerine almalarına rağmen mesafe kat edememeleri, Trump yönetimine rahatsızlık vermeye başlamıştır. Ayrıca yarı dönem seçimlerinin yakınlaşmasından dolayı Brunson meselesi, Cumhuriyetçiler için bir seçim kampanyasına dönüştürme izlenimi de vermeye başlamıştır.

[127] Bağlantı : https://twitter.com/VP/status/986636730961973248
[128] Bağlantı : https://twitter.com/VP/status/987450120072585216

Tweet Tarihi : 25.07.2018 Tweet Saati : 20.04. . @POTUS & I made clear last week and have worked tirelessly for months to free Pastor Andrew Brunson. He should have been freed long ago. He's now under house arrest—but we won't stop until he's fully released and reunited with his family, friends, and church. #FreeAndrewBrunson[129] @ POTUS ile geçen hafta bunu net bir şekilde ifade ettik ve Papaz Andrew Brunson'u serbest bırakmak için aylarca yorulmadan çalıştım. Uzun zaman önce serbest bırakılmalıydı. Şu anda ev hapsinde ama tamamen serbest kalana ve ailesi, arkadaşları ve kilisesine kavuşana kadar durmayacağız.	

Brunson'ın yargı sürecini takip eden Pence, Türk mahkemelerinin vermiş olduğu tahliye talebine ret ve ev hapsi kararını yeterli bulmamış olup ve derhal serbest bırakılması hususunda taleplerini yenilemişlerdir. Ancak bu taleplerin Amerikan toplumunda yeterli gelmemesi üzerine eleştiri dozunu yükseltmiş ve Twitter üzerinden Trump'ı da etiketleyerek sosyal medya üzerinden bir hashtag kampanyası başlatmıştır.

Tweet Tarihi : 26.07.2018 Tweet Saati : 05.00. Spoke by phone w/ Pastor Andrew Brunson after his release from prison in Turkey. While out of prison, this man of faith is still under house arrest. Assured him @POTUS & our entire Admin will keep working to secure his full release & get him back to the USA. #FreePastorBrunson[130] Türkiye'de hapisten çıktıktan sonra Papaz Andrew Brunson ile telefonla görüştüm. Hapishanen çıktıktan sonra bu inançlı adam hala ev hapsinde. Ona, @ POTUS ve tüm Yöneticilerimizin tam serbest kalması ve ABD'ye geri götürülmesi için çalışmaya devam edeceğine dair güvence verdim.	

Masum bir din adamı olduğunu ve yersiz ve haksız yere tutulduğunu iddia ettiği Brunson hakkında Türk yargı makamlarının vermiş olduğu karardan duyduğu rahatsızlığı, ertesi gün Twitter üzerinden attığı tepki tweetleri ile devam ettirmiştir. Brunson ailesi ve cemaatine karardan duyduğu mahcubiyeti örtbas etmek için mesajlarının sayısını ve söylemlerinin şiddetini artırmaya başlamıştır.

[129] Bağlantı : https://twitter.com/VP/status/1022165818543628288
[130] Bağlantı : https://twitter.com/VP/status/1022300572521844736

Tweet Tarihi : 26.07.2018 Tweet Saati : 17.49. To President Erdogan and the Turkish government, I have a message, on behalf of the President of the United States of America. Release Pastor Andrew Brunson NOW or be prepared to face the consequences. #IRFMinisterial[131] Cumhurbaşkanı Erdoğan ve Türk hükümetine, Amerika Birleşik Devletleri Başkanı adına bir mesajım var. Papaz Andrew Brunson'ı ŞİMDİ serbest bırakın veya sonuçlarla yüzleşmeye hazır olun. #IRFMinisterial	
If Turkey does not take immediate action to free this innocent man of faith and send him home to America, the United States will impose significant sanctions on Turkey until Pastor Andrew Brunson is free. #IRFMinisterial[132] Türkiye, bu masum inanç adamını serbest bırakmak ve onu Amerika'ya göndermek için derhal harekete geçmezse, Amerika Birleşik Devletleri, Papaz Andrew Brunson özgür olana kadar Türkiye'ye önemli yaptırımlar uygulayacaktır. #IRFMinisterial	

Pence, dini özgürlükler konferansında Brunson olayından duyduğu memnuniyetsizliği, bir gün içinde attığı 4 yüksek tonlu tweetle dile getirmiştir. Bu tweetlerinde Türkiye'yi Brunson'ı serbest bırakmaması durumunda ciddi yatırımlarla karşı karşıya kalacağı noktasında uyarmaya çalışmıştır. Hatta Trump'tan saatler önce attığı tweet ile ilk kez Türkiye'ye ambargo uygulayacakları tehdidinde bulunmuştur. Bu sebeple bu tweet bir NATO üyesinin diğer müttefikine adli bir vaka için ambargo tehdidinde bulunması açısından önem arz etmektedir.

Tweet Tarihi : 26.07.2018 Tweet Saati : 18.06. If Turkey does not take immediate action to free Pastor Andrew Brunson and send him home to America, the United States will impose significant sanctions on Turkey until this innocent man of faith is free.[133] Türkiye, Papaz Andrew Brunson'ı serbest bırakmak ve onu Amerika'ya göndermek için derhal harekete geçmezse, Amerika Birleşik Devletleri, bu masum inanç adamı özgür olana kadar Türkiye'ye önemli yaptırımlar uygulayacaktır.	

Çok açık bir şekilde Türk adliyesini ve karar alıcılarını yönlendirmeye çalışan bu tweetinde Pence, Türkiye'nin ABD'nin arzu ettiği şekilde davranamaması durumunda yaptırımlara maruz kalacağını duyurmuştur. Bu konuda ciddi olduklarının

[131] Bağlantı : https://twitter.com/VP/status/1022494110735851521
[132] Bağlantı : https://twitter.com/VP/status/1022494349970628608
[133] Bağlantı : https://twitter.com/VP/status/1022498496484499456

altını çizmekte ve Brunson olayında aynı gün içinde 4 tweet atmıştır. Bu tweetlerinde Pence, açık bir şekilde tehdit dilini kullanmakta, başka bir ülkenin karar mercilerini ve siyasi karar vericilerinin baskı altına almaya çalışmaktadır. Aksi bir karar alınması durumda ise söz konusu ülkeyi bir tehdit olarak telakki edeceklerini ve yılların köklü ilişkisine rağmen bir takım ilişki ve işbirliklerinden vazgeçeceklerini bildirmiştir.

Tweet Tarihi : 29.07.2018 Tweet Saati : 18.23. As I said earlier this week - and @POTUS has made clear - transferring Pastor Andrew Brunson to home arrest, it's just not good enough. And the United States of America is prepared to bring sanctions against Turkey until Pastor Andrew Brunson is free.[134] Bu haftanın başlarında söylediğim gibi - ve @POTUS'un açıkça belirttiği gibi - Papaz Andrew Brunson'u ev hapsine almak yeterince iyi değil. Ve Amerika Birleşik Devletleri, Papaz Andrew Brunson özgür olana kadar Türkiye'ye yaptırım uygulamaya hazırdır.	

İlk defa dile getirdiği ve ardından Trump'ın devam ettirdiği Türkiye'ye karşı yaptırım uygulamalarını tekrar gündeme getirmiş ve kendilerini tatmin edecek bir karar alana kadar yaptırım uygulamaya devam edeceklerinin mesajını vermeye çalışmıştır. Diplomatik kanalların kullanılmasından sonra Türkiye'yi yola getirmek için sosyal medya kanalları üzerinden ekonomik ambargo yöntemlerini uygulamakla tehdit eden Pence, Türkiye ile Amerika arasında ittifakı ve işbirliğini göz ardı etmiş ve Türkiye'yi Amerikan çıkarlarına aykırı davranan bir ülke konumuna koymuştur.

Tweet Tarihi : 02.08.2018 Tweet Saati : 12.14. The U.S. government imposed harsh economic sanctions on Turkey and will continue until President Erdogan and the Turkish government release Pastor Brunson and return this innocent man of faith to the U.S.[135] ABD hükümeti Türkiye'ye sert ekonomik yaptırımlar uyguladı ve Cumhurbaşkanı Erdoğan ve Türk hükümeti Papaz Brunson'u serbest bırakıp bu masum inanç adamı, ABD'ye geri dönene kadar bu yaptırımlar devam edecektir.	

Pence Hazine bakanlığının Türk yetkilileri hakkında almış olduğu kararı Twitter üzerinden paylaşması sonrası yorum yaparak paylaşmıştır. Çok sert bir ekonomik yaptırım programı uyguladıklarını ifade eden Pence, tweetinde Erdoğan'ı da hedef

[134] Bağlantı : https://twitter.com/VP/status/1029804262241513472
[135] Bağlantı : https://twitter.com/VP/status/1024765308836438029

alarak meseleyi şahsileştirmeye çalıştığı görülmüştür. Bu tweetinde yaptırım uygulama konusunda kararlı olduklarını ve masum bir inanç adamı olan Brunson'ın serbest bırakılmasına kadar bu yaptırımların devam edeceğini vurgulamıştır.

Tweet Tarihi : 15.08.2018. Tweet Saati : 21.57. Pastor Andrew Brunson is an innocent man held in Turkey & justice demands that he be released. Turkey would do well not to test @POTUS Trump's resolve to see Americans who are wrongfully imprisoned in foreign lands returned home to the United States.[136] Papaz Andrew Brunson, Türkiye'de tutulan masum bir din adamdır. Türk yargı makamlarından onu serbest bırakılmasını talep ediyoruz. Türkiye, yanlış bir şekilde yabancı topraklarda tutulan Amerikalıları ABD'ye ger getirmek için çaba gösteren Trump'ın kararlılığını test etmese, iyi olur.	

Her iki ülkenin bakanları kara listeye alındıktan sonra Pence, popülist bir yaklaşım ve kaba bir üslup ile Türkiye'yi masum bir inanç adamını haksız yere tutukladığını iddia ederek suçlamaya devam etmiştir.. Diğer bir yandan Pence ve Trump'ın, Brunson meselesini bir seçim malzemesi yapmaya çalıştıkları da anlaşılmaktadır. Bu bağlamda kendi seçmen tabanlarına Amerikan'ın gücünü ve kudretini göstermeye çalışmışlardır. Ayrıca Türkiye'yi ABD'nin ciddiyetini ve kararlığını test etmemesi hususunda da uyarmışlardır. Zira yaptırımların kapsamını genişletmekle da aba altından sopa göstermeye tweetleri ile devam etmişlerdir.

Tweet Tarihi : 15.08.2018 Tweet Saati : 21.57. .@POTUS and I continue to stand firm until Pastor Brunson is released and returned to his family, friends, and church in the USA. Every American should continue to pray for Pastor Andrew Brunson & his wife Noreen until this godly man of faith is home.[137] @ POTUS ve ben, Papaz Brunson serbest bırakılana ve ABD'deki ailesine, arkadaşlarına ve kilisesine dönene kadar dik durmaya devam edeceğiz. Her Amerikalı, bu din adamı Papaz Andrew Brunson eve gelene kadar ona ve karısı Noreen için dua etmeye devam etmelidir.	

Gün içinde ikinci tweetini atan Pence, Brunson konusunda hiç bir taviz vermeden duruşunu kararlı bir şekilde sürdüreceğini ifade etmiştir. Zira Pence'in bu kararlılık ve yaptırım mesajları, 18 Ekim 2018 tarihinde gerçekleşecek olan bir sonraki duruşmaya hazırlık yönünde ve serbest bırakılmasına zemin oluşturmak maksatı ile

[136] Bağlantı : https://twitter.com/VP/status/1029804262241513472
[137] Bağlantı : https://twitter.com/VP/status/1029804263504064512

atılan mesajlar olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca Brunson'ın eşi için dua istemesi ise muhafazakâr ve dindar kesime zımni bir şekilde mesaj göndermeye çalışmakta olduğunu göstermiştir.

Tweet Tarihi : 12.10.2018 Tweet Saati : 17.59. Pastor Andrew Brunson is coming home! Thanks to the strong leadership of @POTUS Trump and the steadfast prayers of millions of Americans, this innocent man of faith will soon be home![138] Papaz Andrew Brunson eve dönüyor! @ POTUS Trump'ın güçlü liderliği ve milyonlarca Amerikalının kararlı duaları sayesinde, bu masum inanç adamı yakında eve dönecek!	

Duruşmaya saatler kala Brunson'ın evine döneceği hakkında Pence'in tweet paylaşması, Türkiye ile Trump ve kendisinin sürdürdükleri güçlü liderlik ve kararlı diplomasinin sonuç verdiğine işaret etmiştir. Pence diplomatik kanallarla elde edemediğini Twitter üzerinden duyurduğu gibi bu sefer de kapalı kapılar ardından vardığı anlaşmanın duyurusunu da Twitter üzerinden yapmıştır. Pence'in de Trump gibi bu tweet bağlamında Twitter'i, iletişim stratejisi kapsamında bir manipülasyon ve tehdit aracı olarak kullandığını göstermiştir.

[Tweet Tarihi : 12.10.2018 Tweet Saati : 18.17. We thank God for answered prayers and commend the efforts of @SecPompeo & @StateDept in supporting Pastor Brunson and his family during this difficult time. @SecondLady and I look forward to welcoming Pastor Brunson and his courageous wife Norine back to the USA![139] Dualarımızı kabul eden Tanrı'ya şükrediyor ve @ SecPompeo & @StateDept'in bu zor dönemde Papaz Brunson ve ailesini desteklemede gösterdiği çabaları takdir ediyoruz. @SecondLady ve ben, Papaz Brunson ve cesur karısı Norine'i ABD'ye geri getirmeyi dört gözle bekliyoruz!	
Tweet Tarihi : 13.10.2018. Tweet Saati : 20.46. Welcome home Pastor Andrew Brunson![140] Eve hoş geldiniz Papaz Andrew Brunson!	

[138] Bağlantı : https://twitter.com/VP/status/1050762924149628929
[139] Bağlantı : https://twitter.com/VP/status/1050767385639219200
[140] Bağlantı : https://twitter.com/VP/status/1051197617529597952

Trump yönetiminin Brunson'ın tutuklandığı dönemden yargı süreci ve serbest kalmasına kadar giden süreç boyunca atılan bir dizi tweet ile Brunson'ı Amerikan'ın bir milli meselesi hâline getirdiklerini anlaşılmaktadır. Büyük bir coşkuyla serbest kalma mesajı ardından Beyaz Saray'da büyük bir kahraman gibi karşılanacağını duyurması, olayın istismar edildiğini göstermiştir. Ayrıca bu tweetinde dini içerikler paylaşarak muhafazakâr kesime mesaj vermeye çalıştığı görülmüştür.

Tweet Tarihi : 24.10.2018 Tweet Saati : 12.44. Honored to meet Pastor Andrew Brunson & his wife, Norine, at @WhiteHouse today. They have inspired our Nation w/ their faith & resiliency. Thankful this innocent man is back in the US, reunited w/ his family & friends. Grateful @POTUS is committed to bringing ALL Americans home.[141] Bugün @ WhiteHouse'da Papaz Andrew Brunson ve eşi Norine ile tanışmaktan onur duydum. Milletimize inançları ve sabrıları ile ilham verdiler. Şükürler olsun ki bu masum adam, Amerika'ya geri döndü, ailesi ve arkadaşları ile yeniden bir araya geldi. Büyük @ POTUS, TÜM Amerikalıları eve getirmeye kararlıdır.	

Brunson, serbest bırakılması ve ardından yurt dışı yasağının kalkması üzerine askeri bir uçakla ABD'ye intikal etmiştir. ABD'ye vardıktan sonra Pence Beyaz Saray'daki ofisinde onu karşılamış ve Twitter üzerinden hoş geldin mesajı yayınlamıştır. Pence ve Trump yönetimi, bir buçuk yıldır Twitter üzerinden gündeme getirdikleri ve yargı sürecine ekonomik yaptırımlar uygulama tehdidinde bulunma ve ardından yaptırımlar uygulayarak müdahil oldukları Brunson serbest kalması ile büyük bir zafer kazandıkları yönde Amerikan toplumuna sunmaya çalışmışlardır. Trump dönemi Türk-Amerikan ilişkilerinde Brunson olayı, iki ülke ilişkilerinde telafisi güç ilk büyük krize yol açan sorunların başında yer almaktadır. NATO üyesi iki ülke, Brunson krizi nedeni ile karşılıklı olarak birbirilerine ambargo uygulamış, bakanlarını kara listeye almış ve mal varlıklarına el koymuşlardır.

Pence, Twitter üzerinden süreci takip etmesi ve yönlendirmesi, iletişim stratejisi kapsamında bir araç olarak kullandığını göstermektedir. Ancak bu meselenin basit bir yargılama ve uluslararası iletişim stratejisi olmaktan öte başka anlamlar da taşıdığını ve ABD yönetiminin güç gösterisi ile Trump'ın bir yargı meselesini stratejik bir ortağı olan Türkiye ile ilişkilerinin bozulması pahasına iç politikaya nasıl malzeme edildiğini de

[141] Bağlantı : https://twitter.com/VP/status/1051197617529597952

göstermektedir. Pence, Brunson meselesini Amerikan gündemine taşıması ve yargı süreci ile yaptırımlar sonucu serbest bırakılmasının ardından Brunson'ı bir kahraman gibi karşılaması, bir seçim malzemesine dönüştürüldüğü anlaşılmaktadır.

4.9.2.2 Mike Pence'in Suriye'den Çekilme ile İlgileri Twitter Paylaşımları

Tweet Tarihi : 17.01.2019. Tweet Saati : 21.41. Today, our hearts and prayers are with the families of the fallen American heroes who were lost in Syria yesterday, as well as with those service members who were wounded. We honor their service and we will honor the memory of the fallen.[142] Bugün yüreğimiz ve dualarımız, dün Suriye'de kaybettiğimiz Amerikan kahramanları, aileleri ve yaralı askerlerimiz içindir. Hizmetleri ve ölümlerinin anısı ile onur duyuyoruz.	

Türk-Amerikan ilişkilerinde önemli bir yere sahip olan ABD askerlerinin Suriye'deki varlığı, Pence'in de gündemine girmiştir. Ancak Pence'in Trump'ın Suriye'den asker çekme kararı hakkında yalnızca tek bir paylaşımda bulunmuştur. Bu paylaşımında ise Trump'ın Suriye'de asker bulundurmanın anlamsız ve herhangi rasyonel bir gerekçesi bulunmadığı Twitter mesajlarına destek olması amacıyla attığı anlaşılmaktadır. Pence, konu hakkında fazla yoruma mahal vermeden ABD askerlerinin evlerine sağ salim dönmeleri için duygu ve temennilerini paylaşarak uzak durmaya çalıştığı görülmüştür.

4.9.2.3 Mike Pence'in Barış Pınarı Hakkında Twitleri ve Analizi

Pence, Türk-Amerikan ilişkilerine etki eden en önemli krizlerden biri olan Barış Pınarı Harekatı hakkında 7 tweet atmıştır. İlk tweetini harekat başladığı tarihten 6 gün sonra atmıştır. Pence, Trump'ın görevlendirmesi ile Türkiye'nin sınır ötesi harekatını sonlandırmak için Türkiye'ye gelmiş ve arabulucu rolüne üstlenmiştir. Ancak bu görevi yürütür iken yaptırım uygulama tehdidinde de bulunmuştur. Bu harekât kapsamında

[142] Bağlantı : https://twitter.com/VP/status/1085970424960188416

gerilen ilişkilerde Pence de aktif bir rol oynamış ve Twitter üzerinden yürüttüğü diplomasi hakkında bir takım paylaşımlarda bulunmuştur.

Tweet Tarihi : 15.10.2019 Tweet Saati : 02.39. Today, President Trump signed an executive order implementing a new range of sanctions against Turkey. To be very clear, President Trump called on the President of Turkey to stop the invasion, to enact an immediate cease fire & to begin negotiations with Kurdish forces in Syria.[143] Bugün Başkan Trump, Türkiye'ye karşı yeni bir dizi yaptırım uygulayan bir kararname imzaladı. Çok açık olmak gerekirse, Başkan Trump, Türkiye Cumhurbaşkanı'nı işgali durdurmaya, derhal ateşkes ilan etmeye ve Suriye'deki Kürt güçleriyle müzakerelere başlamaya çağırdı.	

Pence, Trump'ın aksine Türkiye'nin sınır ötesi harekatına çok geç dâhil olmuştur. Trump, ABD'nin Suriye'de bulunmasının anlamsız olduğunu anlatmaya çalışır iken Pence sessiz kalmayı tercih etmiştir. Ancak Trump'ın kamuoyu ve yakın çevresinin baskısı üzerine politika değişikliğine gitmiş ve Türkiye'ye yaptırım uygulamaya hazır olduğunu ifade etmesi üzerine Pence de tweet atmıştır. Bu tweetinde Pence, doğrudan yaptırım uygulamakla Trump'ın aldığı kararnameden bahsetmiş ve tarafları ateşkes ilan etmeye davet etmiştir.

Tweet Tarihi : 16.10.2019. Tweet Saati : 12.02. At President @realDonaldTrump's direction, tomorrow I will lead a delegation with @SecPompeo, NSA Robert O'Brien & Amb. James Jeffrey to call on Turkey to stop the invasion, enact an immediate ceasefire & begin negotiations to restore peace and stability to the region.[144] Başkan @realDonaldTrump'ın direktifleri ile yarın @SecPompeo, NSA Robert O'Brien ve Amb James Jeffrey ile Türkiye'yi işgali durdurmaya, acil ateşkes ilan etmeye ve bölgede barış ve istikrarı yeniden tesis etmek ve müzakerelere başlamak için Amerikan heyetine liderlik edeceğim.	

Trump'ın ateşkes çağrısı sonrası olumlu cevap veren Erdoğan ile ateşkes anlaşmasının detay ve kapsamını görüşmek için Ankara'ya gitmek üzere bir heyet görevlendirilmiştir. Bu heyete başkanlık edecek olan Pence, heyetteki arkadaşlarını

[143] Bağlantı : https://twitter.com/VP/status/1183890116844183555
[144] Bağlantı : https://twitter.com/VP/status/1184212891513380869

takdim etmiş ve yapılan hazırlık çalışmaları hakkında Twitter üzerinden bir resim paylaşarak kamuoyunu tatmin etmeye çalışmıştır.

Tweet Tarihi : 17.10.2019 Tweet Saati : 21.57. Thanks to the strong leadership of President @realdonaldtrump, today the United States and Turkey have agreed to a ceasefire in Syria.[145] Başkan @realdonaldtrump'ın güçlü liderliği sayesinde bugün ABD ve Türkiye, Suriye'de ateşkesi konusunda anlaştı.	

Pence bu tweeti üzerinden Trump liderliğindeki ABD'nin bir işgal girişimini ve savaşı durdurduğunu Twitter üzerinden paylaşarak kendilerine bir başarı payı oluşturmaya çalışmıştır. Pence, Trump'ın ateşkes anlaşmasına varıldığını duyurduğu tweetine yorum yaparak paylaşması, Trump'ı takip ettiği ve ona destek çıkma amacı taşıdığını göstermektedir. Pence, çok ciddi bir Twitter kullanıcısı olmasına rağmen Türk-Amerikan ilişkileri bağlamında yorum ve paylaşımlar yaparak yeni iletişim teknolojilerine ayak uydurduğunu göstermeye çalışmıştır.

Pence genel itibari ile Trump sonrası konuya dâhil olmuş ama Trump kadar harekat hakkında tweet atmamıştır. Penҫe, yaptırım uygulama tweetinden sonra ateşkes görüşmeleri hakkında ve de sonrasında varılan anlaşma hakkında bilgi vermiştir. Ateşkes anlaşmasından büyük bir başarı diye övgü ile bahsetmiş ve kendilerine bir zafer payı çıkarmaya çalışmıştır. Ayrıca süreç boyunca Trump'ın Erdoğan'ı etiketlemesi ve teşekkür mesajlarının aksine Pence, tweetlerinde Erdoğan'dan bahsetmekten imtina etmiştir.

4.9.3 Mike Pompeo'nun Türk –Amerikan İlişkileri Bağlamında Türkiye ile İlgili Twitter Paylaşımları

Trump yönetiminde iki yıl kadar dışişleri bakanlığı yapan Pompeo, iki ülke arasında krizlerin dışa vurduğu dönemde önemli bir görevi ifa etmiştir. Pompeo, Türk-Amerikan ilişkileri bağlamında 13 konu hakkında 37 tweet paylaşmıştır. Konumu

[145] Bağlantı : https://twitter.com/VP/status/1184906260581359617

gereği iki ülkeyi ilgilendiren birçok konu hakkında Twitter üzerinden görüş beyan eden ve bilgi paylaşan Pompeo, Türkiye ile dengeli ve yapıcı bir dış ilişkiler yürütmeye özen göstermiştir.

4.9.3.1 Mike Pompeo'nun Brunson ile İlgili Attığı Tweetler

Pompeo Türk-Amerikan ilişkilerinde önemli bir kriz kaynağı olan Brunson olayını kendinden önceki dönemin bir sonucu olarak kucağında bulmuştur. Pompeo, bu konu hakkında 7 tweet atmıştır. Konumu gereği çok fazla tweet atmasına rağmen Trump ve Pence'e göre daha temkinli yaklaşımı ve tweetleri olmuştur.

Tweet Tarihi : 25.07.2018. Tweet Saati : 18.26. We welcome long overdue news that Pastor Brunson has been moved from prison to house arrest in #Turkey, but it is not enough. We have seen no credible evidence against Mr. Brunson, and call on Turkish authorities to resolve his case immediately in a transparent and fair manner.[146] Papaz Brunson'ın #Türkiye'de cezaevinden ev hapsine alındığına dair gecikmiş haberi memnuniyetle karşılıyoruz, ancak bu yeterli değil. Bay Brunson aleyhinde güvenilir bir delil görmedik ve Türk yetkililerini davanın derhal şeffaf ve adil bir şekilde yapılmasına davet ediyoruz.	

Pompeo, ABD dışişleri bakanı olarak atandıktan sonra Brunson olayı ile ilgili ilk tweetini mahkemenin tutukluluğunu ev hapsine çevirmesinden dolayı duyduğu memnuniyetini belirtmesi üzerine atmıştır. Ancak bu tweetinde bu kararın yetersiz olduğunu belirttiği şerhini de düşmüştür. Diğer bir yandan Pompeo, yargılamanın herhangi bir makul nedene dayanmadığını ve şeffaf bir yargılama yapılması noktasında tepkisini dile getirmiştir.

Tweet Tarihi : 27.07.2018. Tweet Saati : 05.28. I spoke yesterday with Turkey's Foreign Minister @MevlutCavusoglu and underscored that it is well past time for this innocent Pastor Andrew Brunson to come home.[147] Dün Türkiye Dışişleri Bakanı @MevlutCavusoğlu ile görüştüm ve bu masum Papaz Andrew Brunson'un eve dönmesi vaktinin artık çoktan geçtiğinin altını çizdim.	

[146] Bağlantı : https://twitter.com/SecPompeo/status/1022141117305958400
[147] Bağlantı : https://twitter.com/SecPompeo/status/1022851284184059905

Pompeo, konuya ilk tweetle dâhil olduktan sonra iki gün içinde bir daha gündeme getirmiş ve Çavuşoğlu'nu tweetine etiketleyerek aralarında geçmiş olan konuşmayı kamuoyuna duyurmuştur. Pompeo, bu iki tweetinde konu hakkında ciddi bir tepki vermeden yalnızca konuya dâhil olduğunu ve mahkeme sürecini izlediği mesajını takipçilerine vermeye çalışmıştır.

Tweet Tarihi : 13.10.2018. Tweet Saati : 12.31. Pastor Brunson is finally coming home to America, following a long ordeal for the pastor and his family. We hope that the Turkish government will quickly release our other detained U.S. citizens and @StateDept locally employed staff.[148] Kendisi ve ailesi için uzun bir çilenin ardından Papaz Brunson, nihayet Amerika'ya dönüyor. Türk hükümeti, diğer tutuklu ABD vatandaşlarımızı ve @StateDept yerel çalışanlarımızı hızlı bir şekilde serbest bırakacağını umuyoruz.	

Pompeo, son tweetlerinde Oval Ofis'te Brunson'ı karşılayanlar arasında yer almaktan gurur duyduğunu ve Brunson'ın serbest bırakılmasından duyduğu memnuniyetini belirttikten sonra ABD'li diğer tutukluların da serbest bırakılması için Türk yetkililerine davet göndermiştir. Brunson konulu paylaşımlarında Trump yönetiminin konu ile ilgili genel tezlerini öne sürmüştür. Mevkidaşı Mevlüt Çavuşoğlu'nu Twitter paylaşımlarında muhatap almıştır. Ayrıca Trump yönetiminin Türkiye'ye yönelik uyguladığı yaptırımlar hakkında herhangi bir paylaşımda bulunmamıştır.

4.9.3.2 Mike Pompeo'nun Amerikan Askerlerinin Suriye'den Çekilmesi ile İlgili Tweetleri

Tweet Tarihi : 10.01.2019. Tweet Saati : 15.32. American troops are coming home from Syria, but this isn't a change of mission. We remain committed to the complete dismantling of the ISIS threat and the ongoing fight against radical Islamist terror. We are looking to our partners to do more going forward.[149] Amerikan birlikleri Suriye'den evlerine dönüyorlar ama bu bir görev değişikliği değildir. IŞİD tehdidinin tamamen ortadan kaldırılmasına ve radikal İslamcı teröre karşı devam eden mücadeleye bağlılığımızı sürdürüyoruz. İş ortaklarımızın ileriye dönük daha fazlasını yapmasını bekliyoruz.	

[148] Bağlantı : https://twitter.com/SecPompeo/status/1050861466553856000
[149] Bağlantı : https://twitter.com/SecPompeo/status/1083408748159283201

Türkiye'yi yakından ilgilendiren Trump'ın Suriye'den ABD askerlerinin çekileceği paylaşımından yaklaşık bir ay sonra Pompeo da bir tweet atarak konuya iştirak etmiştir. Pompeo bu tweetinde IŞİD ile mücadelede iş ortaklarının yeterince ABD'ye destek olmadıkları yönde yaptığı suçlamadan sonra yükümlülük ve sorumlulukları paydaş etme vakti geldiğinin uyarısında bulunmuştur. Ayrıca bölgeden asker çekeceklerini ancak bunun bölge ile ilgilerinin son bulduğu anlamına gelmeyeceğini ve ABD'nin bölgeye yönelik ilgi ve yatırımlarının devam edeceği mesajını vermeye çalışmıştır.

Tweet Tarihi : 09.08.2019 Tweet Saati : 20.15. Pleased that talks between the U.S. & Turkey led to important progress towards establishing a sustainable security mechanism to address our shared security concerns in Northeast #Syria. Establishing a safe zone would be a big step towards achieving peace & security.[150] Kuzeydoğu #Suriye'deki ortak güvenlik endişelerimizi gidermek için ABD ve Türkiye arasındaki görüşmelerin, sürdürülebilir bir güvenlik mekanizması oluşturma yolunda önemli ilerleme kaydetmesinden dolayı memnuniyet duyuyoruz. Güvenli bir bölge oluşturmak, barış ve güvenliğe ulaşma yolunda büyük bir adım olacaktır.	

Trump'ın Suriye'den asker çekme kararından sonra bir türlü harekete geçemeyen ABD birlikleri, Türkiye'nin sabrını zorlaması üzerine güvenli bölge ve barış ortamının tesisi için Müşterek Hareket Merkezine (MHM) yönelik görüşmeler yapılmıştır. Pompeo bu görüşmeleri yapmak üzere mevkidaşı Çavuşoğlu ile birçok kez bir araya gelmiştir. Bu paylaşımı ile muhataplarına tatminkar mesajlar vermeye çalışmıştır. Nitekim Türkiye bu konuda her geçen gün daha ciddi olduğunu gösterdikçe, ABD tarafı yeni formüller arayışına girmiştir. Ancak Pompeo, Türkiye'nin operasyon düzenlemesi üzerine hitap dilini değiştirmek zorunda kalmış ve saldırgan bir üslup takip etmeye başlamıştır.

[150] Bağlantı : https://twitter.com/SecPompeo/status/1159875934134177792

4.9.3.3 Barış Pınarı Hareketi ile İlgili Paylaşımları

Tweet Tarihi : 08.10.2019 Tweet Saati : 04.16. Great speaking with #UK Foreign Secretary @DominicRaab. We discussed our intentions to negotiate an ambitious future free trade agreement, ways to counter #Iran's malign influence in the Middle East, and Turkey's plans to potentially invade Syria.[151] #İngiltere Dışişleri Bakanı @DominicRaab ile önemli bir konuşma gerçekleştirdim. İddialı bir serbest ticaret anlaşmasını müzakere etme niyetimizi, İran'ın Orta Doğu'daki kötü etkisine karşı koymanın yollarını ve Türkiye'nin Suriye'yi potansiyel olarak işgal etme planlarını tartıştık.	

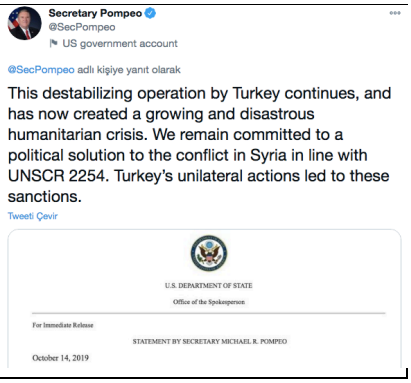
Pompeo, göreve geldiği tarihten itibaren ABD'nin Türkiye ile yaşadığı en önemli krizlerden birisi ile karşı karşıya kalmıştır. Barış Pınarı Harekâtının başlamasına saatler kala Türkiye'nin PKK terör örgütünün kontrol ettiği Suriye'nin kuzey bölgelerini işgal etme niyetinde olduğunu gerekçe göstererek müttefikleri ile diplomatik temaslara başladığını duyurmuştur. Ortadoğu'daki gelişmeleri değerlendirmek üzere İngiltereli mevkidaşı ile temasa geçtiği bilgisini bu tweeti ile kamuoyuna paylaşmıştır. Ayrıca bu gelişmeler çerçevesinde Fransalı ve Avusturyalı mevkidaşları ile görüşerek Türkiye'ye karşı kamuoyu oluşturmaya çalışmıştır. Mike Pompeo, Türk-Amerikan ilişkileri bağlamında Twitter üzerinden Barış Pınarı Harekatı hakkında 10 tweet atmıştır.

Tweet Tarihi : 15.10.2019. Tweet Saati : 01.20. The U.S. is now implementing sanctions authorities related to #Turkey's ongoing military offensive in northeast #Syria, which is endangering civilians and severely undermining the D-ISIS campaign.[152] ABD şimdi, # Türkiye'nin Suriye'nin kuzeydoğusundaki sivilleri tehlikeye atan ve IŞİD ile mücadeleyi ciddi şekilde baltalayan askeri saldırısına karşı yaptırım uygulayacaktır.	

Pompeo bakan olarak atandıktan sonra ilk kez Türkiye aleyhinde yaptırım uygulanacağı bilgisini Twitter üzerinden paylaşmıştır. Türkiye'nin terör örgütlerine karşı yürüttüğü Barış Pınarı Harekatı'na karşı ABD, Türkiye'nin sivillerin hayatını tehlikeye attığını ve IŞİD ile mücadelede yerel müttefiklerini zaafa uğrattığını öne sürerek ambargo uygulayacağını ifade etmiştir. Pompeo bu tweetinde, Pence ile birlikte

[151] Bağlantı : https://twitter.com/SecPompeo/status/1181377762344554498
[152] Bağlantı : https://twitter.com/SecPompeo/status/1183870165966114816

Trump'ın yaptırım paylaşımından 5 gün sonra bunu ifade etmesi, ABD devletinin bir yaptırım kararı aldığı mesajını iletmektedir.

Tweet Tarihi : 15.10.2019. Tweet Saati : 15.32. This destabilizing operation by Turkey continues, and has now created a growing and disastrous humanitarian crisis. We remain committed to a political solution to the conflict in Syria in line with UNSCR 2254. Turkey's unilateral actions led to these sanctions.[153] Türkiye'nin devam eden istikrarsızlaştırma operasyonu, feci bir insani kriz yarattı. Suriye'deki çatışmaları, BMGK 2254 nolu kararı uyarınca siyasi bir çözüme bağlı kalmaya devam ediyoruz. Türkiye'nin tek taraflı eylemleri bu yaptırımlara yol açtı:	

Gün içinde konu ile ilgili birden fazla Twitter paylaşımında bulunan Pompeo, Trump yönetiminin aldığı yaptırım kararını paylaşmıştır. Türkiye'yi BM kararına aykırı bir şekilde tek başına hareket ederek bölgedeki istikrarı bozmakta ve barış sürecini tehlikeye atmakta olduğunu öne sürerek bir insani kriz yaratmakla suçlamıştır. Ayrıca bölge ülkeleri ile diplomatik temas kurarak Türkiye'yi operasyonlarını sonlandırması ve ateşkes kararı alması için zorlama niyetinde olduğunu göstermeye çalışmıştır.

Tweet Tarihi : 17.10.2019. Tweet Saati : 03.49. Traveling today with @VP Pence to #Turkey for crucial discussions with @RTErdogan.[154] @RTErdogan ile önemli tartışmalar için bugün @VP Pence ile # Türkiye'ye seyahat ediyorum.	

Tweet Tarihi : 17.10.2019. Tweet Saati : 12.40. Spoke with Turkish Foreign Minister @MevlutCavusoglu yesterday, urging Turkey to halt its military operation and return to a dialogue with the U.S. on security in Northeast Syria.[155] Dün Türkiye Dışişleri Bakanı @MevlutCavusoğlu ile görüşerek Türkiye'yi askeri harekatı durdurmaya ve Kuzeydoğu Suriye'de güvenlik konusunda ABD ile diyaloga geri dönmeye çağırdım.	

[153] Bağlantı : https://twitter.com/SecPompeo/status/1183870172211437569
[154] Bağlantı : https://twitter.com/SecPompeo/status/1184632610972143616
[155] Bağlantı : https://twitter.com/SecPompeo/status/1184632610972143616

Pompeo, bu tweetleri ile Trump yönetiminin A takımı ile birlikte Ankara'ya gidiyor olmasına rağmen yaşanacak herhangi bir olumsuzluk için ön tedbir aldığı anlaşılmaktadır. Barış görüşmeleri yapmaya ve ateşkesi anlaşmasını imzalamaya gider iken mevkidaşı Çavuşoğlu ile bir önceki gün yaptığı görüşmenin bilgisini paylaşması, müzakere için elini güçlendirmeye ve takipçilerine aynı zamanda zımni mesaj vermeye çalıştığı anlamına gelmektedir. Ateşkes anlaşması imzalandıktan sonra Pompeo süreci takip etmek amacıyla konuyu her platforma taşımış ve gündemine de almıştır.

4.9.3.4 Bahar Kalkanı ile İlgili Paylaşımları

Tweet Tarihi : 04.02.2020. Tweet Saati : 21.19. The U.S. stands by our @NATO Ally #Turkey in the aftermath of the mortar attack by Assad regime forces on Turkish observation posts. This is a grave escalation. The Assad regime, Russia, Iran, and Hizballah's ruthless actions are preventing the establishment of a ceasefire.[156] ABD, Esad rejim güçlerinin Türk gözlem noktalarına yaptığı havan saldırısı sonrasında @NATO müttefiki #Türkiye'nin yanında durmaktadır. Bu ciddi bir tırmanıştır. Esad rejimi, Rusya, İran ve Hizbullah'ın acımasız eylemleri ateşkesin kurulmasını engellemektedir.	

Suriye'de İran ve milislerinin yayılmaları ve nüfuzlarını her geçen gün artırmaları ve genişletmelerine karşı NATO üyesi olan Türkiye'nin askeri varlığını desteklediklerini ifade eden Pompeo, Türk askerlerinin çatışmasızlık bölgelerinde saldırılara maruz kalmasına tepki göstermiş ve ABD olarak Türkiye'nin yanında olduklarını beyan etmiştir. Ayrıca Esat'ın müttefikleri Rusya, İran ve Hizbullah'ı da Suriye'deki ateşkes anlaşmasını ihlal etmekle suçlamış ve Türkiye'ye bu mücadelesinde zımni destek vermeye çalışmıştır.

Tweet Tarihi : 29.02.2020 Tweet Saati : 01.01. We send our condolences to #Turkey for the deaths of their soldiers in Idlib. These attacks must cease, humanitarian access must be granted, and a political solution must be advanced in line with UNSCR 2254.[157] İdlib'de yaşamını yitirdiği Türk askerleri için #Türkiye'ye taziyelerimizi iletiyoruz. Bu saldırılar durdurulmalı, insani yardım sağlanmalı ve BMGK 2254 nolu kararı ile uyumlu bir siyasi çözüm geliştirilmelidir.	

[156] Bağlantı : https://twitter.com/SecPompeo/status/1224759522935410688
[157] Bağlantı : https://twitter.com/SecPompeo/status/1233512604154441733

Pompeo bu tweetlerinde İdlip'te tansiyonu yükselten ve hava saldırıları düzenleyen Rusya ve Esad'ı kınayarak Türkiye'nin yürütmüş olduğu operasyonları desteklemeye çalışmıştır. Sivil ve masum insanları öldürerek siyasi çözümden uzaklaşmakla Esat ve Rusya'yı suçlar iken Pompeo, Türkiye'nin operasyon gerekçelerine arka ve destek çıkmıştır. Ayrıca Türk askerlerinin İdlip'te şehit edilmesi üzerine Türkiye'ye başsağlığı dilemiş ve ABD'nin Bahar Kalkanı Harekatı kapsamında Türkiye ile beraber hareket ettiğini ve dayanışma içinde olduğu görüntüsü vermeye çalışmıştır.

4.9.3.5 Covid-19 il ilgili Paylaşımları

Tweet Tarihi : 03.05.2020 Tweet Saati : 06.28. We are grateful for our @NATO Ally #Turkey. Their support is helping U.S. companies who are doing good work to help fight #COVID19 around the world. We will get through this together, and come out stronger than before.[158] @NATO müttefiki # Türkiye'ye yardımları için minnettarız. Türkiye'nin desteği, dünya çapında #COVID19 ile mücadele eden ve iyi işler başaran ABD şirketlerine yardımcı olacaktır. Bunu birlikte atlatacağız ve eskisinden daha güçlü olacağız.	

Türkiye, Covid-19 salgın nedeni ile zarar gören birçok ülkeye gönderdiği yardımlar çerçevesinde Amerika'ya da yardımda bulunmasını Pompeo, olumlu bir davranış olarak karşılamış, kriz zamanlarında NATO müttefiklerinin bir arada durmasını önemsemiştir. Salgından dolayı kötü günler geçiren ABD'nin ihtiyaç duyduğu bazı parçaların Türkiye tarafından üretilip ABD'ye göndermesine yönelik ABD'nin Ankara büyükelçiliğin teşekkür mesajına yorum yaparak bir tweet paylaşmıştır. Bu tweetinde, en çok zarar gören ABD'nin Covid-19 ile savaşında yardımcı olduğu cömert tıbbi malzeme ve koruyucu ekipman bağışladığı için Türkiye'ye teşekkür etmiştir.

[158] Bağlantı : https://twitter.com/SecPompeo/status/1256787761824239617

4.9.3.6 Konsolosluk Çalışanı ile İlgili Paylaşımı

Tweet Tarihi : 12.06.2020. Tweet Saati : 01.09. Deeply troubled by the Turkish court's decision to convict U.S. Consulate General Istanbul employee Metin Topuz. This action undermines Turkish-American relations. There is no credible evidence to support this conviction and we hope it is swiftly overturned.[159] Türk mahkemesinin ABD İstanbul Başkonsolosluğu çalışanı Metin Topuz'u mahkum etme kararından derinden rahatsızlık duyuyoruz. Bu eylem Türk-Amerikan ilişkilerini baltalamaktadır. Bu kararı destekleyecek hiçbir güvenilir kanıt yoktur ve umarız bu karar hızla bozulur.	

Brunson nedeni ile yargı makamlarında sorun yaşamış iki stratejik ortak, ABD'nin İstanbul konsolosluğu çalışanlarının tutuklu olmalarını da sorun etmiştir. Yargı makamının sorunu olan bir olayın, siyasetin ve uluslararası ilişkilerin bir meselesi hâline getirmeleri, Türk-Amerikan ilişkilerine zarar vermiştir. Pompeo da bu meseleyi gündeme taşımış ve tweetinde Brunson örneğinde olduğu gibi aynı argümanları öne sürerek iki ülke ilişkilerine zarar vermeye başladığını ifade etmiştir. Bu paylaşımı ile Türk yargı makamlarını yönlendirmek ve çalışanlarının serbest bırakılmalarını sağlamaya çalışmıştır.

4.9.3.7 Ayasofya ilgili paylaşımları

Tweet Tarihi : 01.07.2020. Tweet Saati : 19.01. We urge the Government of Turkey to continue to maintain the Hagia Sophia as a museum, as an exemplar of its commitment to respect Turkey's diverse faith traditions and history, and to ensure it remains accessible to all.[160] Türk Hükümetine, Türkiye'nin çeşitli inanç geleneklerine ve tarihine saygı duyma taahhüdünün bir örneği olan Ayasofya'yı bir müze olarak herkes için erişilebilir kalmasını için davet ediyoruz.	

Trump yönetimi içinde Ayasofya meselesini tek gündemine alan aktör Pompeo olmuş ve bu konu hakkında yalnızca bir tweet atmıştır. Bu tweetinde Pompeo, Türkiye'ye Ayasofya'nın müze olarak kalması yönünde çağrıda bulunmuştur. Türk mevkidaşlarının bu konu hakkında birçok tweet atmasına rağmen Pompeo cevap vermeyerek polemik yaratmaktan uzak durmuştur. Nitekim Pompeo, Ayasofya

[159] Bağlantı : https://twitter.com/SecPompeo/status/1271202827885514753
[160] Bağlantı : https://twitter.com/SecPompeo/status/1278358173037015041

meselesini Türkiye'nin bir iç meselesi olarak görmüş ve krize dönüştürmemek için başka bir tweet atmamaya özen göstermiş ve konuyu kapatmıştır.

4.9.3.8 Suriye'deki Terör Eylemleri ile İlgili Paylaşımları

Tweet Tarihi : 29.04.2020. Tweet Saati : 01.22. @SecPompeo: The United States renews its call for support and implementation of a nationwide ceasefire in #Syria following today's cowardly act of terror carried out on innocent victims in #Afrin. Such acts of evil are unacceptable from any side in this conflict.[161] @SecPompeo: Amerika Birleşik Devletleri, bugün #Afrin'de masum insanlara yönelik korkakça gerçekleştirilen terör eyleminin ardından #Suriye'de ülke çapında ateşkes çağrısını yenilemektedir. Bu tür kötülükler, bu çatışmada hiçbir yönden kabul edilemez.	

Pompeo, Türkiye'nin Suriye'deki sorumluluk alanlarında yaşanan terör eylemleri noktasında Türkiye ile dayanışma içerisinde olduğu mesajlarını Twitter üzerinden yayınlamıştır. Bu konuda ABD'nin destek vermeye hazır olduğunu ve konunun uluslararası kamuoyuna taşınmasında da rol alacağını beyan etmiştir. Bu bağlamda Afrin, Bab ve Azez'de yaşanan terör eylemleri hakkında Pompeo, terörü lanetleyen ve kınayan tweetler atmıştır. Bu Twitter paylaşımlarında dikkat çeken husus ise bu tweetlerin Türkiye'nin İdlip bölgesinde Esat güçleri ile karşı karşıya geldiği Bahar Kalkanı Harekatı sonrası gelmesidir. Zira ABD, Türkiye'yi bu operasyonlarında yalnız bırakmadığının mesajını vermiş ve desteğini bildirmiştir.

4.9.4 Recep Tayyip Erdoğan'ın Türk-Amerikan İlişkileri Bağlamında Yapmış Olduğu Twitter Paylaşımları

Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, @RTErdogan kullanıcı adı ile Ağustos 2009 tarihinden beri aktif bir şekilde Twitteri kullanmaktadır. Dünya liderleri arasında 18.3 milyon kişi tarafından takip edilerek en çok takip edilen 6. liderdir. Trump'ın Twitter'i politik bir iletişim aracı olarak kullanmasının üzerine birçok dünya lideri ve dış misyonların cevap vermesi ve aynı amaç için bu aracı kullanması, uluslararası iletişim alanında yeni bir dönemin başlamasına neden olmuştur. Trump'ın

[161] Bağlantı : https://twitter.com/SecPompeo/status/1255261240831680512

sosyal medya paylaşımları üzerinden etkilenen Türk-Amerikan ilişkileri, aynı mecra üzerinden karşılık veren Erdoğan'ın cevapları ile iletişim stratejileri nasıl bir hal aldığı araştırma konusu olmuştur.

Tweet Tarihi : 09.11.2016. Tweet Saati : 23.34. I congratulate @realDonaldTrump on being elected as the 45th President of the US and look forward to further strengthening our relations.[162] @RealDonaldTrump'ı ABD'nin 45. Başkanı seçilmesinden dolayı tebrik eder, ilişkilerimizi daha da güçlendirmeyi dört gözle bekliyorum.	

Erdoğan, Trump'ı başkan seçilmesinden dolayı Twitter üzerinden tebrik etmesi ile birlikte iki lider arasında Twitter aracılığıyla mesajlaşma dönemi başlamıştır. Trump döneminde iki stratejik müttefik arasında birçok kriz yaşanmış ama krizlerin bazıları Twitter'a yansımamıştır. Her iki liderin birbirinden farklı ama kendilerine özgü sosyal medya kullanım anlayışı olmuştur.

Tweet Tarihi : 08.07.2017. Tweet Saati : 19.17. İkili görüşmelerimizde Suriye'deki durum başta olmak üzere Ortadoğu ve Körfez'deki gelişmeleri ele aldık.[163]	Tweet Tarihi : 24.11.2017. Tweet Saati : 17.38. Bugün ABD Başkanı Sayın Donald Trump ile verimli bir telefon görüşmesi gerçekleştirdik.[164]
	

[162] Bağlantı : https://twitter.com/RTErdogan/status/796450976198705154
[163] Bağlantı : https://twitter.com/RTErdogan/status/883721659932446721
[164] Bağlantı : https://twitter.com/RTErdogan/status/934068698343669761

Tweet Tarihi : 23.12.2018. Tweet Saati : 20.43. Bugün ABD Başkanı Sn @RealDonaldTrump ile ticari ilişkilerimizden Suriye'deki gelişmelere kadar birçok konuda eşgüdümümüzü artırma noktasında mutabık kaldığımız verimli bir telefon görüşmesi gerçekleştirdik. Görüşmemizin ülkelerimiz ve bölgemiz için hayırlı olmasını diliyorum.[165]	

Erdoğan'ın genel itibari ile Türk-Amerikan ilişkileri bağlamında yaptığı Twitter paylaşımları ikili görüşmeler hakkında olmuştur. Bu bağlamda Erdoğan 11 tweet atmıştır. Erdoğan, Trump ile ikili yüz yüze görüşmeler yanında telefonla yaptığı görüşmeleri de paylaşmaktan geri durmamıştır. Trump'ın Suriye'den asker çekme kararından sonra gelen bu görüşme Türkiye'nin Barış Pınarı Harekatı öncesi yapılması açsından önem arz etmiştir. Erdoğan görüşme içeriği hakkında herhangi bir bilgi vermemiş ancak görüşme hakkında duyduğu memnuniyetini belirtmiştir.

Tweet Tarihi : 07.11.2019. Tweet Saati : 12.30. ABD Başkanı @realDonaldTrump ile ikili ilişkilerimizi ve bölgemizdeki meseleleri ele aldığımız verimli bir telefon görüşmesi gerçekleştirdik. Görüşmede terörle mücadele ve ülkelerimiz arasındaki ticari hedefler başta olmak üzere birçok konuda atacağımız adımları değerlendirdik.[166]	
Tweet Tarihi : 07.11.2019. Tweet Saati : 12.30. 13 Kasım'da ABD'ye gerçekleştireceğimiz ziyaretle birlikte, bugün yapmış olduğumuz telefon görüşmesinin ikili ilişkilerimiz ve bölgesel meselelerle ilgili hayırlı sonuçlar doğuracağına inanıyorum.[167]	

Barış Pınarı Harekatı ile gerilen iki ülke arasındaki ilişkileri telafi etmek için 13 Kasım 2019 tarihinde yapılacak görüşme öncesi taraflar, iyi niyet mesajlarını ve beklentilerini karşılıklı iletmişlerdir. Bu paylaşımlar üzerinden dünya kamuoyuna iki ülke arasında herhangi bir ihtilafın olmadığı ve ilişkilerin iyi seviyede yürütüldüğü mesajları verilmeye çalışılmıştır.

[165] Bağlantı : https://twitter.com/RTErdogan/status/1076895975652900869
[166] Bağlantı : https://twitter.com/RTErdogan/status/1192192531045474304
[167] Bağlantı : https://twitter.com/RTErdogan/status/1192193404962250753

4.9.4.1 Taziye ve Geçmiş Olsun Mesajları

Tweet Tarihi : 02.10.2017. Tweet Saati : 16.21. ABD'nin Las Vegas şehrinde yaşanan terör saldırısını şiddetle kınıyorum. Bu tür olayların bir daha yaşanmaması temennisiyle, saldırıda hayatını kaybedenlerin aileleri başta olmak üzere tüm ABD halkına Türk Milleti adına başsağlığı diliyorum.[168]	
Tweet Tarihi : 02.10.2017. Tweet Saati : 16.25. I condemn in the strongest terms possible today's terror attack in Las Vegas, NV. I sincerely hope that such attacks won't happen in the future. On behalf of the Turkish people, I offer my condolences to the families and loved ones of the victims and all Americans.[169]	

Tweet Tarihi : 14.11.2020. Tweet Saati : 12.47. I wish a speedy recovery to U.S. President @realDonaldTrump and @FLOTUS Melania Trump, who tested positive for COVID-19. I sincerely hope that they will overcome the quarantine period without problems and regain their health as soon as possible.[170] COVID-19'u pozitif çıkan ABD Başkanı @realDonaldTrump ve @FLOTUS Melania Trump'a acil şifalar diliyorum. Karantina dönemini sorunsuz atlatıp bir an önce sağlığına kavuşacaklarına içtenlikle temenni ediyorum.	

Erdoğan, Twitter'ı diji-kamu diplomasisi amaçları doğrultusunda kullanmış ve ABD ile ilişkileri iyi tutma adına her türlü olaydan faydalanmaya çalışmıştır. Bu kapsamda ABD'nin uğradığı terör saldırılarında iki dilde olmak üzere taziye ve geçmiş olsun mesajları yayınlamıştır. Ayrıca Trump ve eşinin Covid-19 hastalığına kapılmalarını da pas geçmemiş ve Twitter üzerinden geçmiş olsun dileklerini ileterekten iki ülke ilişkilerine olumlu yansımaları olacak liderler arası ilişkilere de önem verdiğini göstermiştir.

[168] Bağlantı : https://twitter.com/RTErdogan/status/914842740013371393
[169] Bağlantı : https://twitter.com/RTErdogan/status/914843730850566145
[170] Bağlantı : https://twitter.com/RTErdogan/status/1311966038242873344

4.9.4.2 Erdoğan'ın Kudüs ile İlgili Paylaşımları

Tweet Tarihi : 05.12.2017. Tweet Saati : 20.00. ABD'nin Kudüs'ü İsrail'in başkenti olarak tanıma kararı almaya hazırlandığı yönündeki haberleri üzüntüyle takip ediyoruz. İslam İşbirliği Teşkilatı Dönem Başkanı olarak, bu konunun sonuna kadar takipçisi olacağımızı buradan bir kez daha ifade etmek istiyorum.[171]	

Tweet Tarihi : 05.12.2017. Tweet Saati : 20.03. Filistin halkının yaraları kanamaya devam ederken, hak ihlalleri, zulüm ve baskılar sürerken, İsrail'e destek mahiyetinde böyle bir kararın alınması, sadece uluslararası hukukun ihlali değil, aynı zamanda insanlık vicdanına da vurulmuş ağır bir darbe olur.[172]	

Tweet Tarihi : 05.12.2017. Tweet Saati : 20.06. ABD'yi, bölgedeki sorunları daha da derinleştirecek böyle bir adım atmaması konusunda ikaz ediyoruz. Kudüs, Müslümanların kırmızı çizgisidir.[173]	

Erdoğan, Türk-Amerikan ilişkilerinde itidalli yaklaşımını Kudüs meselesinde bir kenara bırakmış ve yüksek bir sesle Trump'ın Kudüs'ü İsrail'in başkenti olarak tanıma kararını eleştirmiştir. Ancak Trump, Türk-Amerikan ilişkileri bağlamında Erdoğan'a Twitter üzerinden herhangi bir karşılık vermemiştir. Erdoğan, son tweetinde belirtiği üzere Kudüs onun için bir kırmızı çizgidir. Erdoğan, Kudüs meselesinde ABD ve İsrail'i karşısına alacak kadar eleştirilerini sertleştirmiş ve bu karara karşı tüm demokratik yolları deneyeceğini ve zorlayacağını işaret etmiştir.

[171] Bağlantı : https://twitter.com/RTErdogan/status/943912481939968000
[172] Bağlantı : https://twitter.com/RTErdogan/status/938091403917299712
[173] Bağlantı : https://twitter.com/RTErdogan/status/938092121583693826

Tweet Tarihi : 21.12.2017. Tweet Saati : 21.34. Kudüs konusunda BM Genel Kurulu'na sunulan karar tasarısının ezici bir çoğunlukla kabul edilmesini memnuniyetle karşılıyoruz. Trump yönetiminin, BM Genel Kurulu tarafından gayrı hukukiliği en sarih şekilde ortaya konulan bu talihsiz kararından bir an evvel dönmesini bekliyoruz.[174]	
We welcome with great pleasure the UN General Assembly's overwhelming support for a historic resolution on Al-Quds Al-Sharif. We expect the Trump administration to rescind without further delay its unfortunate decision, whose illegality has been clearly established by UNGA[175].	

Erdoğan çok hassas olduğu Filistin ve Kudüs meselelerini dünya kamuoyuna taşıyarak canlı kalmasını sağlamıştır. Twitter üzerinden iki dilde yayınladığı paylaşımlarla tepkisini veren Erdoğan, Trump'a işaret ederek bu kararından dönmesini beklediğini dile getirmiştir. Türk-Amerikan ilişkilerine doğrudan etkisi olmayan Filistin ve Kudüs meselesi, Erdoğan tarafından yalnızca gündeme getirildiği ve tırmandırıldığı görülmüştür. Bu paylaşımlara karşı Trump, sessiz kalmayı tercih etmiş ve tweetlerinde bu konulara değinmemiştir.

4.9.4.3 Erdoğan'ın Brunson İle İlgili Paylaşımları

Tweet Tarihi : 13.10.2018. Tweet Saati : 18.19. Sayın Başkan @realDonaldTrump, her zaman vurguladığım gibi Türk yargısı kararını bağımsız bir şekilde verdi. Umuyorum ki ABD ve Türkiye iki müttefike yakışır biçimde iş birliğine devam eder. PKK, DEAŞ ve FETÖ başta olmak üzere terör örgütlerine karşı ortak bir mücadele yürütür.[176]	

Türkiye ile ABD arasında sosyal medya üzerinden çıkan ilk kriz olması hasebi ile iki tarafın da konu ile ilgili Twitter paylaşımları önem arz etmektedir. Trump, Brunson olayı ile ilgili 13 tweet atar iken mevkidaşı Erdoğan yalnızca 1 tweet atmıştır.

[174] Bağlantı : https://twitter.com/RTErdogan/status/943912481939968000
[175] Bağlantı : https://twitter.com/RTErdogan/status/943912646004412417
[176] Bağlantı : https://twitter.com/RTErdogan/status/1051130307905241088

Trump, tweetlerinde Türkiye'yi tehdit eder ve tepeden bakan birisi izlenimi verir iken yargı ve karar mercilerini etki altına almaya çalışmıştır. Trump, umduğunu biraz geç bulsa da diplomatik teamüller dışında bir üslup kullanmıştır. Erdoğan ise tweetinde, önce yargı bağımsızlığından ardından da iki ülkenin köklü işbirliği geçmişinden bahsetmiştir. Ayrıca Erdoğan bu tweetinde Türkiye açısından rahatsızlık veren bir çok konuda ABD'ye işbirliği çağrısı yapmıştır. Erdoğan diğer paylaşımlarının aksine ortada bir üslup kullanmıştır. Bu tweetinde rahatsızlığını belli etmiş ama Trump gibi aşırıya kaçmamıştır. Özelliklede ana akım medyaya konu ile ilgili yaptıkları açıklamalara kıyasen daha mutedil bir üslup kullandığı görülmektedir.

4.9.4.4 Erdoğan'ın Sınır Ötesi Operasyonlar ile İlgili Paylaşımları

Tweet Tarihi : 13.10.2017. Tweet Saati : 15.20. "Bir gece ansızın gelebiliriz" dedik ve bu gece Silahlı Kuvvetlerimiz Özgür Suriye Ordusu'yla birlikte İdlib operasyonunu başlattı.[177]	

Türkiye, Trump döneminde 3 askeri sınır ötesi operasyonu yürütmüştür. Barış Pınarı Harekatı dışında diğer operasyonlara ABD itiraz etmemiş ve kısmi destek olmuştur. Nitekim Suriye meselesinde ABD, uzun bir müddet Türkiye ile birlikte hareket etmiş ve aynı tezleri savunmuşlardır. Ancak 15 Temmuz darbe girişimi sonrası ve IŞİD'in ortaya çıkmasıyla birlikte bu işbirliği rekabete ve zaman zaman ise politikaların çatışmasına yol açmıştır. Türkiye, güney sınırlarında ortaya çıkan terör örgütleri ile mücadelede devletler arası işbirliğini savunur iken ABD bir başka terör örgütü olan PKK'nın Suriye yapılanması YPG ile askeri işbirliğine girmiştir. Bu karara Türkiye şiddetli bir şekilde itiraz etmiş ve kendi yerel müttefikleri ile birlikte hareket ederek sınır ötesi operasyonlar düzenlemiştir.

[177] Bağlantı : https://twitter.com/RTErdogan/status/918813638785413120

4.9.4.4.1 Zeytin Dalı Harekatı Paylaşımları

Tweet Tarihi : 22.01.2018. Tweet Saati : 22.00. Suriye'nin kuzeyinden Türkiye'ye yönelik birkaç yıldır devam eden tacizler karşılıksız kalmıyor, kalmayacak. Bu konudaki kararlılığımız ortadadır. Geri adım atmak yok.[178]	
Türkiye'nin hiç kimsenin bir karış toprağında gözü yoktur. Bu operasyonlardaki temel amacımız, millî güvenliğimizin yanında Suriye'nin toprak bütünlüğüyle, Suriye halkının can ve mal emniyetine de katkıda bulunmaktır.[179]	
İdlib'de ve Afrin'de de huzur ve güven iklimi tesis edildiğinde, yüzbinlerce Suriyeli kardeşimiz kendi yurtlarında, kendi evlerinde hayatlarını sürdürme imkânına kavuşacaklar.[180]	
Bölge, Türkiye için bir terör tehdidi olmaktan çıkana kadar, insanların huzur içinde yaşayabilecekleri bir yer hâline gelene kadar operasyonlarımız sürecektir. Türkiye bu konuda kimseden icazet almak durumunda değildir.[181]	

Fırat Kalkanı harekatından sonra Trump döneminde ilk sınır ötesi harekat olması hasebiyle Trump yönetimindeki ABD'nin tavrı merak konusu olmuştur. Trump, Twitter üzerinden yürüttüğü diplomasi kapsamında herhangi bir tepki göstermemiştir. Erdoğan, operasyonun başladığını Twitter'den duyurmuş ve art arda 4 tweet atmıştır. Bu tweetlerinde Türkiye'nin ulusal güvenliğini gerekçe göstererek herhangi bir devletin toprağında gözü olmadığını ve terör örgütlerine yönelik bir operasyondan ibaret olduğunu belirtmiştir. Ayrıca Erdoğan, bu harekatın Suriye savaşından dolayı Türkiye

[178] Bağlantı : https://twitter.com/RTErdogan/status/955515507108655104
[179] Bağlantı : https://twitter.com/RTErdogan/status/955516007854034944
[180] Bağlantı : https://twitter.com/RTErdogan/status/955516685343186945
[181] Bağlantı : https://twitter.com/RTErdogan/status/955517496198598656

iltica eden Suriyelilerin ülkelerine güvenli bir şekilde geri dönmelerini kolaylaştıracak ve teşvik edecek güvenli bir bölge tesisine yönelik olduğunu ifade etmiştir.

Tweet Tarihi : 18.03.2018. Tweet Saati : 11.00. Zeytin Dalı Harekatı kapsamında, Afrin şehir merkezi, Türk Silahlı Kuvvetlerimizin desteğindeki Özgür Suriye Ordusu tarafından bu sabah 8:30 itibariyle tamamen kontrol altına alınmıştır.[182]	

Operasyonu başlattığını duyuran tweetinden sonra Erdoğan, 1 ay sonra operasyonun seyri hakkında bir tweet daha atmıştır. Bu tweetinde Erdoğan operasyonun ana hedefi olan Afrin şehir merkezine girildiğini ve zafere bir adım daha yakınlaştığının müjdesini vermiştir. Erdoğan'ın çok fazla izlediği bir iletişim stratejisi olmasa da bu tweetinde Trump'ın stratejisine benzer bir yöntem izlemiş ve kamuoyuna hitap etmiştir. Zira Erdoğan bu denli önemli kararlarda ve gelişmelerde klasik iletişim yöntemlerini ve kanallarını kullanmayı tercih etmektedir.

4.9.4.4.2 Barış Pınarı Harekatı Konulu Tweetler

Tweet Tarihi : 31.08.2019. Tweet Saati : 21.00. Fırat'ın doğusundaki tüm sınırlarımız boyunca kurulacak güvenli bölgeyle ilgili çok fazla zamanımız ve sabrımız yoktur.[183]	

[182] Bağlantı : https://twitter.com/RTErdogan/status/975280826681364480
[183] Bağlantı : https://twitter.com/RTErdogan/status/1167859600416280576

Erdoğan, Fırat Kalkanı ve Zeytin Dalı Harekatı ile elde ettiği başarıyı Fırat'ın doğusundaki terör yapılanmalarına da karşı yürütme isteğini birçok kez ilgili taraflara iletmiştir. Bu taraflardan birisi de ABD'dir. Trump, Türkiye'nin haklı gerekçeleri yanında ABD ordusunun Suriye'de bulunma maliyeti ve kayıpları nedeni ile rasyonel bulmadığını bir çok kez ifade etmiştir. Trump, Suriye'den asker çekeceğini duyurmuş olmasına rağmen kendi cephesinden gelen itirazlar nedeni ile bir müddet geri çekilmeyi ertelemek zorunda kalmıştır. Ancak Erdoğan bu talebini her ortamda dile getirir iken farklı bir yöntem izleyerek halka açık ortamlara da bu talebi taşımıştır. Erdoğan, askerlere hitaben yapmış olduğu bir konuşmayı sosyal medyadan "*Fırat'ın doğusundaki tüm sınırlarımız boyunca kurulacak güvenli bölgeyle ilgili çok fazla zamanımız ve sabrımız yoktur*" diyerek beklentisini bir kez daha dile getirmiştir.

Tweet Tarihi : 09.10.2019. Tweet Saati : 16.10. Türk Silahlı Kuvvetleri'miz Suriye Milli Ordusu'yla birlikte Suriye'nin kuzeyinde PKK/YPG ve Deaş terör örgütlerine karşı #BarışPınarıHarekatı'nı başlatmıştır. Amacımız güney sınırımızda oluşturulmaya çalışılan terör koridorunu yok etmek ve bölgeye barış ve huzuru getirmektir.[184]	
Barış Pınarı Harekatı ile, Ülkemize yönelik terör tehdidini bertaraf edeceğiz. Oluşturacağımız GÜVENLİ BÖLGE sayesinde Suriyeli sığınmacıların ülkelerine dönmelerini sağlayacağız. Suriye'nin toprak bütünlüğünü koruyacak, tüm bölge halkını terörün pençesinden kurtaracağız.[185]	
#BarışPınarıHarekatı'nda görev alan kahraman Mehmetçiklerimizin her birini alınlarından öpüyor, kendilerine ve bu harekatta Türkiye'yle birlikte olan tüm yerel destek unsurlarına muvaffakiyetler diliyorum. Allah yar ve yardımcımız olsun.[186]	

Trump, 19 Aralık 2018 tarihinde Erdoğan ile yapmış olduğu telefon görüşmesi sonrası Suriye'den asker çekeceğini ve Suriye'de bulunmanın tek gerekçesi olan IŞİD ile Türkiye'nin mücadele edeceğini duyurmasının üzerinden aylar geçmesine rağmen

[184] Bağlantı : https://twitter.com/RTErdogan/status/1181919804619407360
[185] Bağlantı : https://twitter.com/RTErdogan/status/1181920482964250624
[186] Bağlantı : https://twitter.com/RTErdogan/status/1181924014157156357

ciddi adımlar atmamıştır. Bunu eleştiren Erdoğan sabrının tükendiğini ve daha fazla bekleyemeyeceğini bundan önceki tweetlerinde belirtmiş ve 09 Ekim 2019 tarihinde ABD'nin himayesinde bulunan bölgelere "*Barış Pınarı Harekatı*" adı altında sınır ötesi bir operasyon başlattığını Twitter üzerinden duyurmuştur. Erdoğan, Zeytin Dalı Harekatı'nda olduğu gibi harekatın başladığını Twitter üzerinden 3 tweet atarak gerekçeleri ile dünya kamuoyuna duyurmuştur.

Tweet Tarihi : 09.10.2019. Tweet Saati : 16.16. The Turkish Armed Forces, together with the Syrian National Army, just launched #OperationPeaceSpring against PKK/YPG and Daesh terrorists in northern Syria. Our mission is to prevent the creation of a terror corridor across our southern border, and to bring peace to the area.[187]	
#OperationPeaceSpring will neutralize terror threats against Turkey and lead to the establishment of a safe zone, facilitating the return of Syrian refugees to their homes. We will preserve Syria's territorial integrity and liberate local communities from terrorists.[188]	

Erdoğan, harekatın başladığını Türkçe attığı tweetlerle duyurduktan sonra harekatın yankılarının uluslararası bir boyutta olacağını tahmin ettiği için aynı içerikle İngilizce dilinde de yayınlamıştır. Erdoğan'ın savaşın yalnızca sahada yürütülmediğini ve sosyal medya üzerinden de aynı hassasiyetle girişimlerin olması gerektiğini attığı tweetlerle belirtmeye çalışmıştır. Özellikle de ana akım Batı medyasının yanında sosyal medya platformlarında Türkiye ve operasyon aleyhinde birçok dezenformasyonun yayılmasına karşı, başta Twitter olmak üzere tüm sosyal medya platformlarında başta İngilizce olmak üzere yabancı dillerde içerikler üretilmesini ve paylaşımlar yapılmasına dikkat çekmiştir. Ancak Erdoğan, bu stratejisini fazla sürdürmemiş ve konu ile ilgili 4 tweet daha atarak bunlarla yetinmiştir. Halbuki mevkidaşı Trump aynı konu ile ilgili 46 tweet atmıştır. Trump, harekatı adım adım takip etmiş ve Twitter üzerinden attığı tweetlerle konuyu gündemde tutmayı ve kamuoyunu yönlendirmeye çalışmıştır

[187] Bağlantı : https://twitter.com/RTErdogan/status/1181921311846735872
[188] Bağlantı : https://twitter.com/RTErdogan/status/1181922277488762880

Tweet Tarihi : 17.10.2019. Tweet Saati : 23.09. Mr. President, many more lives will be saved when we defeat terrorism, which is humanity's arch enemy. I am confident that this joint effort will promote peace and stability in our region. Sayın Başkan, insanlığın baş düşmanı terörizmi yendiğimizde çok daha fazla can kurtarılacaktır. Bu ortak çabanın bölgemizde barış ve istikrarı teşvik edeceğinden eminim.[189]	

Barış Pınarı Harekatı ile gerilen Türk-Amerikan ilişkileri, varılan ateşkes sonrası ve operasyonun etkisinin kaybolmasıyla birlikte tekrar toparlanma sürecine girmiştir. Bu tweet, Erdoğan'ın Trump'ın ateşkes anlaşmasını twitter üzerinden duyurmasına cevap vermesi, alanında tektir. İlk defa Erdoğan, Trump'ın iletişim stratejisinin baş aracı olan Twitter paylaşımının altına işbirliğinin önemine vurgu yapan bir yorum yapması, yeni iletişim ve medya teknolojilerinin uluslararası ilişkilerde önemli bir araç olarak kullanılacağını göstermiştir. Dünya liderleri de sıradan kullanıcılar gibi halka açık ortamlarda tweet paylaşmakta, yorum yapmakta ve etkileşimde bulunmaktadır.

Tweet Tarihi : 18.10.2019. Tweet Saati : 20.32. ABD Başkanı Sayın @RealDonaldTrump ile gerçekleştirdiğimiz telefon görüşmesinde ikili meselelerin yanı sıra Fırat'ın doğusunda kurulması planlanan güvenli bölge hakkında fikir alışverişinde bulunduk.[190]	
Görüşmemizde köklü ve sağlam temellere dayanan Türk-Amerikan ilişkilerini güçlendirmek için attığımız karşılıklı adımlardan duyduğum memnuniyeti kendileriyle paylaştım.[191]	

[189] Bağlantı : https://twitter.com/RTErdogan/status/1184924506747482112
[190] Bağlantı : https://twitter.com/RTErdogan/status/1185247398743945218
[191] Bağlantı : https://twitter.com/RTErdogan/status/1185248273474433024

Tweet Tarihi : 18.10.2019. Tweet Saati : 20.40. Başta Suriye'nin kuzeyinde tesis edeceğimiz GÜVENLİ BÖLGE çalışmaları olmak üzere, bölgemizin huzur, refah ve istikrara kavuşması için ortak çabalarımızın sürmesini temenni ediyorum.[192]	

Erdoğan'ın Trump ile yaptığı tüm telefon görüşmelerini kamuoyuna Twitter üzerinden paylaştığı görülmektedir. Tweetlerinde görüşmenin içeriği hakkında ayrıntılı bilgi vermeyen Erdoğan, iyi niyetli, temenni dolu ve itidalli bir üslup izlemiştir. Barış Pınarı Harekatı hakkında attığı son tweetlerde Erdoğan, operasyonun amacı ve geldiği noktayı aktardığını belirtmiştir. Erdoğan, Twitter paylaşımlarında Trump'ın aksine çatışan iki müttefik görüntüsü verme yerine ortak paydalarda buluşma ve işbirliği içinde olan iki ülke imajı verme gayreti içinde olduğu izlenimi vermiştir. Erdoğan, varılan ateşkes anlaşması ile ortak çıkarlardan bahseder iken daha ziyade bu anlaşma ile Türkiye'nin askeri varlığı, kuzey doğu Suriye'de ABD tarafından tescillenmiş olmasından memnuniyet duyduğunu belirtmiştir.

4.9.4.4.3 Bahar Kalkanı Harekatı Konulu Tweetler

Tweet Tarihi : 04.03.2020. Tweet Saati : 12.39. Bahar Kalkanı Harekatı'nda, uçaklarımızla, SİHA'larımızla, topçularımızla, tankçılarımızla, komandolarımızla, zırhlı birliklerimizle yürüttüğümüz destansı mücadeleyle rejimi her gün biraz daha eritiyoruz.[193]	

Genel itibari ile Erdoğan'ın başlatmış olduğu tüm askeri operasyonları Twitter üzerinden duyurduğu görülmüştür. Bahar Kalkanı Harekatı (BKH) adını verdiği İdlib bölgesine yönelik sınır ötesi operasyonun başladığını da Twitter üzerinden duyurmuştur. Ancak bundan önce icra edilen operasyonların terör örgütlerine karşı yapıldığını dile getirir iken bu tweetinde Esat güçlerine işaret ederek karşı tarafı "*rejim*"

[192] Bağlantı : https://twitter.com/RTErdogan/status/1185249194338070535
[193] Bağlantı : https://twitter.com/RTErdogan/status/1235137665818910722

diye nitelendirmiştir. Bu tweetinde Erdoğan Türkiye'nin askeri gücüne ve göstermiş olduğu destansı başarısına işaret etmiştir. Bu operasyonla ilgili başka bir tweet atmayarak Erdoğan tek bir tweetle yetinmiştir.

4.9.4.5 Erdoğan'ın IŞİD ile İlgili Paylaşımları

Tweet Tarihi : 27.10.2019. Tweet Saati : 18.58. The killing of Daesh's ringleader marks a turning point in our joint fight against terrorism. Turkey will continue to support anti-terror efforts — as it has done in the past.[194] IŞİD'in elebaşının öldürülmesi, teröre karşı ortak mücadelemizde bir dönüm noktasıdır. Türkiye, geçmişte olduğu gibi terörle mücadele çabalarını desteklemeye devam edecek.	
Having paid the dearest price in the fight against Daesh, PKK/YPG, and other terrorist organizations, Turkey welcomes this development. I am confident that a decisive struggle against terrorism, in line with the spirit of alliance, will bring peace to all of humanity.[195] DAEŞ, PKK / YPG ve diğer terör örgütleriyle mücadelede en büyük bedeli ödeyen Türkiye, bu gelişmeyi memnuniyetle karşılamaktadır. İttifak ruhuna uygun olarak teröre karşı kararlı bir mücadelenin tüm insanlığa barış getireceğine inanıyorum.	

Erdoğan Twitter paylaşımlarında Türk-Amerikan ilişkilerine pozitif etki yapacak gelişmelere önem vermiştir. Bu gelişmelerden birisi de terör örgütü IŞİD ve ona karşı verilen mücadele konusudur. Zira Erdoğan'ın Trump ve ABD kamuoyunun terör meselesine hassas yaklaşımının farkında olduğunu bu tweetinden de anlaşılmaktadır. Barış Pınarı Harekatı ile hasar gören Türk-Amerikan ilişkilerini onarmaya yönelik girişimlerde bulunan Erdoğan, Türkiye'nin IŞİD'in ele başının izlenmesinde ve öldürülmesinde olumlu bir rol oynadığına vurgu yapmıştır. Türkiye'nin bu girişimlerini takdirle karşılayan Trump ile yeniden ilişkileri düzeltmek için ve yeni bir sayfa açmak adına Erdoğan, bu gelişmelerden faydalanmıştır. Erdoğan, Türkiye'nin IŞİD'e karşı

[194] Bağlantı : https://twitter.com/RTErdogan/status/1185249194338070535
[195] Bağlantı : https://twitter.com/RTErdogan/status/1188485526363557890

vermiş olduğu mücadelede diğer terör örgütlerine de dikkat çekerek ABD'nin desteğine işaret etmiştir.

4.9.5 Mevlüt Çavuşoğlu'nun Türk-Amerikan İlişkileri Bağlamında Twitter Paylaşımları

Türk-Amerikan ilişkilerinde önemli bir aktör olan Türkiye Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu, konumu gereği ikili ilişkiler bağlamında Twitter üzerinden birçok paylaşımda bulunmuştur. Görevi gereği Türk-Amerikan ilişkilerinden her konuda müdahil olması yanında krizlere neden olan olaylar hakkında da paylaşımları mercek altına alınmıştır. Çavuşoğlu, Trump dönemi Türk-Amerikan ilişkileri bağlamında 10 konu hakkında 27'si İngilizce olmak üzere toplamda 98 tweet paylaşımında bulunmuştur.

4.9.5.1 Tebrik Paylaşımları

Tweet Tarihi : 09.11.2016. Tweet Saati : 11.21. ABD'nin yeni Başkanı @realDonaldTrump'ı tebrik ediyoruz. ABD ile güvene dayalı stratejik işbirliğimizi güçlendirme arzusundayız.[196]	
Tweet Tarihi : 09.11.2016. Tweet Saati : 11.44. We congratulate @realDonaldTrump, President-elect of the USA. We desire to reinforce with the USA our strategic cooperation based on trust.[197]	

Trump döneminde Çavuşoğlu'nun ilk tweeti Trump'ın ABD başkanı olarak seçilmesinden dolayı yayınladığı tebrik hakkında olmuştur. Çavuşoğlu, Trump'ın şahsi hesabını etiketleyerek Türkçe ve İngilizce olmak üzere stratejik işbirliğinin devam etmesi temennisi ile Trump'ı tebrik etmiştir. Çavuşoğlu'nun diğer bir tebriki ise Mike Pompeo'nun ABD Dışişleri Bakanı olarak atanmasından dolayı yayınladığı Twitter mesajı olmuştur[198]. Çavuşoğlu, konumu gereği iki ülke ilişkilerini en iyi bir şekilde yürütmek adına her fırsattan yararlanmaya çalışmış ve konu ile ilgili tweetler paylaşmıştır. Bu bağlamda ABD kongresine seçilen Ilhan Omar ve Rashida Tlaib'i de

[196] Bağlantı : https://twitter.com/MevlutCavusoglu/status/796266500369879040
[197] Bağlantı : https://twitter.com/MevlutCavusoglu/status/796272348198567936
[198] Bağlantı : https://twitter.com/MevlutCavusoglu/status/989873982555021313

Twitter üzerinden mesaj atarak Müslümanlar adına büyük bir başarıya imza attıkları için tebrik etmiştir[199].

4.9.5.2 İkili Görüşmeler İle İlgili Paylaşımlar

Tweet Tarihi : 20.01.2017. Tweet Saati : 07.35. Washington'da Meclis Başkanı Ryan, Yeni Savunma Bakanı Mattis ve Hazine Bakanı Mnuchin ile görüştük.[200] Met w/Speaker of the House of Representatives Ryan, the new Defense Secretary Mattis and Secretary of Treasury Mnuchin in Washington D.C.[201]	

Çavuşoğlu, ABD'nin 45. başkanı olarak görevi devralacak olan Donald J. Trump'ın konuşma yaptığı liderler yemeğine katıldığı yönde Twitter mesajını atarak yeni yönetim ile ilk temasını kurmuştur[202]. Amerika'nın yeni Dışişleri Bakanı Rex Tillerson[203], Meclis Başkanı Ryan, Savunma Bakanı Mattis ve Hazine Bakanı Mnuchin ile bir araya geldiği yönünde tweet atarak yeni dönem Trump yönetimi ile sıcak mesajlar vermeye çalışmıştır. Çavuşoğlu, ilk temaslarında gündeme aldığı konuların başında IŞİD, PYD, FETÖ terör örgütleri ile mücadele olmuştur[204].

Tweet Tarihi : 30.03.2017. Tweet Saati : 12.11. Cumhurbaşkanımız @RT_Erdogan 'ın ABD Dışişleri Bakanı Tillerson'ı kabulünde ikili ve bölgesel konular ele alındı[205].	

[199] Bağlantı : https://twitter.com/MevlutCavusoglu/status/1052515346647838721
[200] Bağlantı : https://twitter.com/MevlutCavusoglu/status/822301376835448832
[201] Bağlantı : https://twitter.com/MevlutCavusoglu/status/822334399840710656
[202] Bağlantı : https://twitter.com/MevlutCavusoglu/status/822167086340390912
[203] Bağlantı : https://twitter.com/MevlutCavusoglu/status/822308467318747136
[204] Bağlantı : https://twitter.com/MevlutCavusoglu/status/832248123900715008
[205] Bağlantı : https://twitter.com/MevlutCavusoglu/status/847375755969388545

ABD Dışişleri Bakanı Tillerson'un Türkiye ziyareti hakkında bir paylaşımda bulunan Çavuşoğlu, ABD ile Suriye'deki durumu ve atılacak adımları değerlendirdikleri ifade etmiştir[206]. Görüşme sonrası ortak basın toplantısı düzenleyen iki bakan, Tillerson'un Türkiye'yi ziyaretine ve gündeme ilişkin soruları yanıtlamışlardır. Tillerson'un Türkiye ziyareti kapsamında Erdoğan'ın kabulünü de Twitter'da paylaşmıştır. Çavuşoğlu, ikili ilişkiler pozitif etki edecek her türlü gelişme ve görüşmeyi gündeme aldığını ve bunların paylaşımını yaptığı anlaşılmaktadır.

Tweet Tarihi : 16.05.2017. Tweet Saati : 01.50. Cumhurbaşkanımız @RT_Erdogan 'ın #ABD'yi ziyareti için Washington'dayız. Vatandaşlarımız Cumhurbaşkanımızı büyük coşkuyla karşıladı[207].	

Çavuşoğlu, ikili görüşmelerden sonra Erdoğan'ın resmi bir ziyaret kapsamında ABD'de bulunmasını ve halk tarafından coşku ile karşılaşmasını Twitter üzerinde görüşmeler öncesi ABD'deki Türk vatandaşları nezdinde uyandırdığı heyecan ve Erdoğan'a verilen desteği gündeme taşımıştır. Karşılama merasiminden sonra ikili görüşmelerden bir kaç fotoğraf paylaşarak ziyaretin verimli geçtiğine dair mesajlar vermeye çalışmıştır.

Tweet Tarihi : 16.05.2017. Tweet Saati : 21.45. Cumhurbaşkanımız @RT_Erdogan ile #ABD Başkanı Trump arasındaki görüşmede gündemdeki ikili ve bölgesel meseleler ele alındı[208]. President @RT_Erdogan and @POTUS #Trump discussed bilateral and regional issues on the agenda of #Turkey-#US @WhiteHouse[209].	

[206] Bağlantı : https://twitter.com/MevlutCavusoglu/status/851693088120741889
[207] Bağlantı : https://twitter.com/MevlutCavusoglu/status/938474560453857281
[208] Bağlantı : https://twitter.com/MevlutCavusoglu/status/864552391009607683
[209] Bağlantı : https://twitter.com/MevlutCavusoglu/status/864552909299740679

Tweet Tarihi : 17.05.2017. Tweet Saati :02.18. Görüşmelerin tamamlanmasının ardından Beyaz Saray'dan ayrıldık. #ABD Başkanı #Trump Cumhurbaşkanımızı @RT_Erdogan aracına kadar uğurladı[210]. Left @WhiteHouse following the end of the talks. #POTUS #Trump accompanied President @RT_Erdogan up until his vehicle[211].	

Erdoğan'ın Washington ziyareti ile ilgili fotoğraflar paylaşarak Twitter üzerinden aktaran Çavuşoğlu, ikili görüşmeler ve anlaşmalar hakkında da çok fazla bilgi veren tweetler atmıştır. Ayrıca Trump'ın ikili görüşmelerin sona ermesinden sonra Erdoğan'ı arabasının kapısına kadar uğurlamasını da tweet atarak önemli bir davranış olduğunu göstermeye çalışmıştır. Genel itibari ile Çavuşoğlu tweetlerinde ziyaretin olumlu taraflarına dikkat çekmiş ve iki ülke arasında artan işbirliğinden bahsetmiştir.

Tweet Tarihi : 17.10.2018. Tweet Saati : 14.03. ABD Dışişleri Bakanı Mike Pompeo'yla Kaşıkçı meselesi, Münbiç yol haritası, FETÖ konusundaki beklentilerimiz, PKK-YPG ile mücadele ve #Türkiye-#ABD ikili ilişkileri konusunda faydalı ve verimli bir görüşme yaptık[212]. We had a fruitful meeting with US Secretary of State Mike Pompeo on Khashoggi issue, Manbij Road Map, pending issues regarding FETO, fight against PKK/YPG, and #Turkey-#US bilateral relations. @SecPompeo[213]	

Çavuşoğlu, Tillerson'ın görevden alınmasından sonra göreve gelen Mike Pompeo ile ilk görüşmesini de Twitter'de paylaşarak yeni bir dönemin başlangıcının haberini vermiştir. Burada her ne kadar yapıcı ve faydalı bir görüşme gerçekleştirdiğini iddia etse de dikkat çektiği hususlara bakıldığı zaman, Trump döneminde Türk-Amerikan ilişkilerine etki eden hassas ve tartışmalı konuları gündemlerine aldıkları görülmektedir.

[210] Bağlantı : https://twitter.com/MevlutCavusoglu/status/864621019046305792
[211] Bağlantı : https://twitter.com/MevlutCavusoglu/status/864621521289048064
[212] Bağlantı : https://twitter.com/MevlutCavusoglu/status/1052515346647838721
[213] Bağlantı : https://twitter.com/MevlutCavusoglu/status/1052515817223585792

Tweet Tarihi : 19.05.2020. Tweet Saati : 20.42. Thank you Mike for a frank and sincere conversation. @SecPompeo Samimi ve samimi bir sohbet için teşekkürler Mike. @SecPompeo[214]	

Çavuşoğlu, Trump döneminde Türk-Amerikan ilişkileri bağlamında ikili görüşmeler hakkında toplamda 38 tweet atmıştır. Paylaşımlarında muhataplarını ve mevkidaşlarını etiketleyerek ve bazen de paylaşımlarına yorum yaparak tweet atması, Çavuşoğlu'nun yeni iletişim ve medya teknolojilerinin doğasına ve ruhuna uygun bir şekilde hareket eden bir kullanıcı olduğunu göstermektedir. Ayrıca Çavuşoğlu, tweetlerinde yapıcı davranmış ve olumlu noktalara dikkat çekerek ikili ilişkilere faydalı olmaya çalışmıştır.

4.9.5.3 Kudüs İle İlgili Paylaşımlar

Tweet Tarihi : 06.12.2017. Tweet Saati : 13.20. ABD Dışişleri Bakanı Rex Tillerson'la görüşmemizde #ABD'nin Tel Aviv'deki büyükelçiliğini #Kudüs'e taşıma girişiminin ne kadar büyük bir yanlış olacağını ve bölgeye istikrar yerine kaos getireceğini kendisine tekrar vurguladım[215].	

Türk-Amerikan ilişkilerinde önemli ve hassas bir konu olan Filistin ve Kudüs meseleleri, Çavuşoğlu'nun da gündemini önemli bir ölçüde meşgul etmiştir. Çavuşoğlu, ABD'nin Büyükelçiliğini Kudüs'e taşıma kararından Türkiye'nin duyduğu rahatsızlığı mevkidaşı Tillerson'a aktardığını Twitter üzerinden kamuoyu ile paylaşmıştır. Zira bu karar, ABD'nin politika değişikliğine gittiğini ve üç semavi din için kutsal bir kent olan Kudüs'ün İsrail'in başkenti olarak tanıdığı anlamına geleceği için bu kararın alınması

[214] Bağlantı : https://twitter.com/MevlutCavusoglu/status/1262800756333260802
[215] Bağlantı : https://twitter.com/MevlutCavusoglu/status/938352328004038657

durumunda büyük bir yanlışlık yapılmış olacağını ve bölgeye istikrar yerine kaos getireceği konusunda ABD'yi uyarmıştır.

Tweet Tarihi : 06.12.2017. Tweet Saati : 21.25. ABD Yönetimi'nin Kudüs'ü İsrail'in başkenti olarak tanıdığı ve İsrail'deki Büyükelçiliğini Kudüs'e taşıyacağı yönünde yaptığı sorumsuzca açıklamayı büyük endişeyle karşılıyor ve kınıyoruz. Bu karar uluslararası hukukun ve ilgili BM Kararlarının açık bir ihlalidir[216].	

Çavuşoğlu, Trump yönetiminin Kudüs ile ilgili aldığı kararına karşı tepkisini iki ülke ilişkilerine zarar verme pahasına yükseltmiş ve sorumsuzca bir karar nitelemesi yaparak kınamıştır. ABD'yi İsrail'in işgal girişimlerini meşrulaştırarak uluslararası hukuku ihlal etmekle suçlamış ve tweetlerinde konuyu uluslararası kamuoyuna taşımak için girişimlerde bulunacağını ifade etmiştir.

Tweet Tarihi : 21.03.2019. Tweet Saati : 22.10. Ülkelerin toprak bütünlüğü uluslararası hukukun en temel ilkesidir. ABD'nin İsrail'in uluslararası hukuka aykırı hamlelerini meşrulaştırma çabaları, bölgede sadece daha fazla şiddet ve acıya yol açar. Türkiye, Suriye'nin toprak bütünlüğünü desteklemektir[217].	

Çavuşoğlu, Trump yönetimi ile İsrail'in Golan Tepeleri üzerinde egemenlik haklarını tanıması nedeni ile bir kez daha karşı karşıya gelmiştir. ABD'nin bir kez daha uluslararası hukuku yok sayarak 1967 yılında Suriye toprakları olan Golan'ı işgal girişimlerini meşrulaştırmakla suçlamış ve İsrail'in tek taraflı karar alması noktasında cesaretlendirmekle eleştirmiştir. Ancak ABD'nin bu kararı, İsrail'in ilhakını asla meşrulaştırmayacağını bilakis, Ortadoğu'daki barış çabalarını engelleyeceğini ve bölgede gerilimi daha da tırmandıracağını bu tweetinde dikkat çekmiştir[218].

[216] Bağlantı : https://twitter.com/MevlutCavusoglu/status/938474560453857281
[217] Bağlantı : https://twitter.com/MevlutCavusoglu/status/1108808192774029312
[218] Bağlantı : https://twitter.com/MevlutCavusoglu/status/1110214829258784768

4.9.5.4 Yaptırım ve Ticari İlişkiler Hakkında Paylaşımları

Tweet Tarihi : 04.06.2018. Tweet Saati : 20.31. #Türkiye-#ABD ikili ticaret hacmi 2017'de 20.7 milyar ABD Dolarına ulaştı. Artış eğilimi bu yıl da sürüyor. Amerikan şirketlerinin ülkemizdeki toplam yatırımları 11.4 milyar Dolar. Ekonomik, ticari ve yatırım ilişkilerimizi daha da ilerletmeye kararlıyız[219].	

Türkiye ile ABD arasında yaşanan ilk temaslarından birisi de ticaret alanında gerçekleştirilen faaliyetler üzerinden olmuştur. İki ülke arasında gelişen ticaret ilişkileri, Trump döneminde yaşanan krizlerden dolayı gerileme evresine girmiştir. Türkiye, ABD ile ticaret hacmini artırmak arzusunda olsa da Brunson ve Barış Pınarı Hareketi, ikili ilişkilere olumsuz yansımıştır. Çavuşoğlu bu tweetinde, Türkiye ile ABD arasındaki ticaret potansiyelinden bahsetmiş ve ABD'li işadamlarına Türkiye'de yatırım yapmaları yönde çağrıda bulunmuştur.

Tweet Tarihi : 01.08.2018. Tweet Saati : 23.16. ABD'nin iki Bakanımıza yaptırım uygulamaya kalkışması karşılıksız kalmayacaktır. ABD Yönetimi hukuk dışı taleplerini bu yöntemle elde edemeyeceğini idrak etmediği sürece sorunlarımızı çözemeyiz[220].	

Trump döneminde Türk-Amerikan ilişkilerinde kalıcı hasar bırakan karşılıklı yaptırım kararları Brunson ve Barış Pınarı Harekatı ile gündeme gelmiştir. Trump yönetiminin casusluk ve terör örgütlerine üyelik suçlamasıyla Türkiye'de tutuklu bulunan Brunson'ın serbest bırakılması yönündeki talebini, hukuk dışı bir talep olduğunu belirterek reddetmiştir. Çavuşoğlu bu konuda Türk Dışişleri Bakanlığının Twitter'den yapılan açıklamasına yorum yaparak tepkisini göstermiştir. Ayrıca ABD'nin Türkiye yönelik haksız yaptırımlarını örnek göstererek Erdoğan'ın uluslararası ticarette ABD Dolarına olan bağımlılığa karşı ulusal para birimleriyle

[219] Bağlantı : https://twitter.com/MevlutCavusoglu/status/1003690716390928386
[220] Bağlantı : https://twitter.com/MevlutCavusoglu/status/1024750740386902016

ticaret seçeneğine yoğunlaşma önerisini[221] Twitter'e taşımıştır. Çavuşoğlu, Barış Pınarı Harekatı kapsamında yaptırım ve ambargoları gündeme getiren Trump yönetimine karşı her hangi bir tweet atmamıştır.

4.9.5.5 Terör Örgütleri Hakkında Paylaşımları

Tweet Tarihi : 17.01.2018. Tweet Saati : 11.41. #Vancouver/#Kanada'daki temaslarımız sırasında #ABD Dışişleri Bakanı Tillerson ile de görüştük. ABD'nin terörist örgüt YPG'ye yönelik tutumuna tepkimizi ve bu terörist örgütle mücadelede güçlü kararlılığımızı bir kez daha vurguladık[222].	

Çavuşoğlu, terör örgütlerini ve eylemlerini Amerikalı mevkidaşları ile görüşmelerinde gündemine almış ve bu konu ile ilgili kamuoyunu Twitter üzerinden tweet atarak aydınlatmaya çalışmıştır. Türkiye, ABD ile fikir ayrılığına düştükleri YPG terör örgütü konusunda birçok sorun yaşamıştır. PKK'nın Suriye yapılanması olan YPG'ye SDG kılıfı altında verilen askeri yardımları eleştirmiş ve iki NATO müttefikinin ilişkilerine zarar verdiği yönünde uyarılarda bulunmuştur. Çavuşoğlu, YPG ve türevleri ile ilgili toplamda 47 tweet atmıştır. Bu tweetlerin 5'i Türk-Amerikan ilişkileri bağlamında atılmıştır. Çavuşoğlu Türk-Amerikan ilişkileri bağlamında IŞİD, FETÖ ve Fırat'ın doğusu ve özellikle Münbiç konusunda birçok paylaşımda bulunmuştur.

[221] Bağlantı : https://twitter.com/MevlutCavusoglu/status/1024750740386902016
[222] Bağlantı : https://twitter.com/MevlutCavusoglu/status/953547818811252736

4.9.5.6 İran İle İlgili Paylaşımları

Tweet Tarihi : 22.04.2019. Tweet Saati : 17.41. ABD'nin İran'dan petrol ithali yasağına getirilen muafiyetlere son vermesi bölgesel barış ve istikrara hizmet etmeyecek ve İran halkına zarar verecek. Tek taraflı yaptırımları ve komşularımızla nasıl ilişki kuracağımız konusundaki dayatmaları kabul etmiyoruz[223].	

Türkiye ile ABD arasında sürekli bir şekilde sorun olan konulardan birisi de İran ile ilişkili konulardır. Trump'ın İran'a yönelik yaptırımlardan dolayı İran ile komşu olan ve birçok alanda ilişkileri olan Türkiye de olumsuz bir şekilde etkilenmiştir. Çavuşoğlu, Trump'ın İran'dan petrol ithalatı yapan ülkelere yaptırım kararı alması, Türkiye'ye de etki etmiş ve müttefiklerini zor duruma düşürdüğünü ifade etmiştir. Türkçe attığını tweetin aynısı İngilizce dilinde de atan Çavuşoğlu, Pompeo ile ABD Dışişleri bakanlığını etiketleyerek rahatsızlığını paylaşmıştır. Ayrıca Çavuşoğlu ABD'nin aldığı tek taraflı bu kararın bölge istikrarına ve barışına olumsuz bir şekilde etki edeceği yönde uyarıda bulunmuştur.

4.9.5.7 Barış Pınarı Harekatı İle İlgili Paylaşımlar

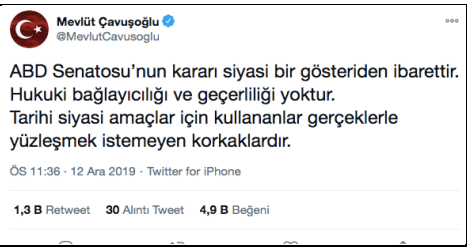
Tweet Tarihi : 09.10.2019. Tweet Saati : 16.45. Barış Pınarı Harekatıyla; -Bölge teröristlerden temizlenecek, -Suriye'nin sınır güvenliği ve toprak bütünlüğü teminat altına alınacak, -Göçmenler güvenli bir şekilde evlerine dönebilecek, -Bölgeye barış ve huzur gelecektir. Rabbim şanlı ordumuzu muzaffer eylesin![224]	
Harekatımız uluslararası hukuk, BM Şartı'nın 51. maddesi ve Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin terörle mücadeleye ilişkin kararları gereğince icra edilmektedir. #BarışPınarıHarekatı[225]	

Konu ile ilgili Çavuşoğlu'nun 2'si Arapça ve 6'sı İngilizce olmak üzere toplamda 14 tweet attığı tespit edilmiştir. Harekatın amaçlarına bahse konu olan 4 tweet atmıştır. Konu ile ilgili diğer paylaşımları ise daha çok ikili görüşmeler kapmasında atıldığı tespit edilmiştir. Çavuşoğlu, Trump ve yönetiminin tehditkar ve saldırgan

[223] Bağlantı : https://twitter.com/MevlutCavusoglu/status/1120336756061167616
[224] Bağlantı : https://twitter.com/MevlutCavusoglu/status/1181928632039677953
[225] Bağlantı : https://twitter.com/MevlutCavusoglu/status/1181928637660110849

paylaşımlarının aksine ikili ilişkilere zarar verecek açıklama ve tweetlerden uzak durmuştur. Konu ile ilgili tweetlerinde daha çok operasyonun amaçlarını anlatmak üzere bulunduğu ikili görüşmeler ve diplomatik temaslarından bahsetmiştir.

4.9.5.8 Ermeni Tasarısı Hakkında Twitter Paylaşımı

Tweet Tarihi : 12.12.2019. Tweet Saati : 23.36. ABD Senatosu'nun kararı siyasi bir gösteriden ibarettir. Hukuki bağlayıcılığı ve geçerliliği yoktur. Tarihi siyasi amaçlar için kullananlar gerçeklerle yüzleşmek istemeyen korkaklardır[226].	

Ermeni lobisinin etkisi altında kalan ABD, Türkiye ile ilişkilerinde uzun yıllardan beri sorun yarattığı Ermeni meselesini Trump döneminde de gündeme getirmiştir. Trump döneminde ilişkilerin iyi olmamasını fırsat bilen Ermeni lobisi, sözde Ermeni soykırım tasarısını Kongre ve Senato'nun gündemine getirmiştir. Çavuşoğlu bu karara ilişkin soğukkanlı davranmış ve bir tweet atarak bu kararın hukuki bir bağlayıcılığı olmadığını ve tarihi siyasi amaçlar için istismar edildiğini dile getirmiştir.

4.9.5.9 Bahar Kalkanı Harekatı Bağlamında Twitter Paylaşımları

Tweet Tarihi : 29.02.2020. Tweet Saati : 20.00. #ABD DB Mike Pompeo'yla #İdlib'deki son durumu değerlendirdik. Dün Sayın Cumhurbaşkanımız @RTErdogan ile ABD Başkanı Donald Trump'ın telefon görüşmesinde ele alınan konuların takibini yaptık[227].	

Türkiye, son dönemlerde 4 sınır ötesi harekat düzenlemiş ve bunların Trump döneminde gerçekleştirmiştir. Bu hareketlerin bazılarına sorun çıkaran ABD, bazıları için de zımni destek vermiştir. Çavuşoğlu, konumu gereği mevkidaşı Pompeo ile bu konular hakkında bilgilendirme yaptıktan sonra Erdoğan ile Trump arasında İdlib ile ilgili geçen görüşme hakkında Twitter'dan bilgi vermiştir. Bu paylaşımı ile Çavuşoğlu,

[226] Bağlantı : https://twitter.com/MevlutCavusoglu/status/1024750740386902016
[227] Bağlantı : https://twitter.com/MevlutCavusoglu/status/1233799122911727616

İki NATO müttefiki arasında Bahar Kalkanı Harekatı nedeni ile dayanışma ve koordinasyon içinde olduklarının imasında bulunmuştur.

4.9.5.10 Pelosi Hakkında Twitter Paylaşımı

Tweet Tarihi : 25.09.2020. Tweet Saati : 11.36. İbretlik cehaletiyle @SpeakerPelosi'nin ABD Temsilciler Meclisi Başkanlığına kadar yükselmesi esas Amerikan demokrasisi adına kaygı vericidir. Türk Milletinin iradesine saygı duymayı öğreneceksiniz[228]	

ABD Temsilciler Meclisi Başkanı Nancy Pelosi'nin 3 Kasım'da düzenlenecek seçimlerin ardından yarışı kaybetmesi hâlinde barışçıl bir devir teslimi kabul etme taahhüdünde bulunmayı reddeden Trump'a "*Türkiye'de değilsin*" çıkışına, Dışişleri bakanı Mevlüt Çavuşoğlu, tepki göstermiştir. Gergin olan ilişkilerde Türkiye'nin ABD iç siyasetine malzemesi yapılmasına Türkiye kanadı sessiz kalmıştır. Çavuşoğlu Twitter üzerinden Türkçe ve İngilizce paylaştığı mesajında Pelosi'yi etiketleyerek "*Türk milletinin iradesine saygı duymayı öğreneceksiniz*" demiş ve cehaletle suçlamıştır.

4.9.6 İbrahim Kalın'ın Türk-Amerikan İlişkileri Bağlamında ABD ile İlgili Twitter Paylaşımları

Türkiye Cumhurbaşkanlığı Sözcüsü İbrahim Kalın, Türk-Amerikan İlişkileri bağlamında 12 Ocak 2017 tarihinden 12 Ekim 2020 tarihi aralığında 150 tweeti tespit edilmiştir. Aktif bir Twitter kullanıcısı olan Kalın, çalışmaya konu olan aktörler arasında etkileşim oranı düşük olsa da en çok tweet atan kişi olmuştur. Özelliklede İngilizce dilinde yaptığı paylaşımlarla ön plana çıkmıştır. Bu bölümde Türk-Amerikan ilişkileri bağlamında krize neden olan konular hakkında İbrahim Kalın'ın Twitter paylaşımlarının tespiti edilmiş ve Erdoğan'ın paylaşımları ile benzerlik ve farklılık noktalarının analizi yapılmıştır.

[228] Bağlantı : https://twitter.com/MevlutCavusoglu/status/1309411496309518336

4.9.6.1 Güvenlik ve Terör Örgütleri Hakkındaki Paylaşımları

İki ülke arasında çok hassas bir konu olan ve farklı yaklaşımlar nedeni ile birçok krize neden olan terör örgütleri ve onlarla mücadele konusu iki ülkeyi yer yer karşı karşıya getirmiştir. Cumhurbaşkanlığı Sözcüsü İbrahim Kalın da Twitter üzerinden konuya dâhil olmuş ve Trump döneminde Türk-Amerikan ilişkileri bağlamında güvenlik ve terör örgütleri ile ilgili 14'ü İngilizce olmak üzere toplam 22 tweet atmıştır. Kalın, iki ülke ilişkilerinde krizlere neden olan konuların başında FETÖ ve PKK terör örgütlerinin geldiğini dile getirmiş ve paylaşımlarını bu iki konu üzerinden ele almıştır.

Tweet Tarihi : 12.01.2017. Tweet Saati : 07.43. Is this a joke or @CENTCOM has lost its senses? Do you believe anyone will buy this? The US must stop trying to legitimize a terrorist group[229] Bu bir şaka mı yoksa @CENTCOM aklını mı kaybetti? Birinin bunu alacağına inanıyor musunuz? ABD bir terörist grubu meşrulaştırmaya çalışmaktan vazgeçmeli.	

Trump'ın başkanlık seçimleri kazanmasından sonra iktidar koltuğuna oturmasına 3 gün kala terör ve güvenlik konulu ilk tweetini paylaşan Kalın, CENTCOM'u hedef almış ve terör konusunda hatalar yaptıkları uyarasında bulunmuştur. Suriye'de PKK terör örgütü üzerinden gerçekleştirdikleri operasyonlarda Pentagon'un perdeleme hareketlerine karşı çıkmış ve terör örgütleri ile mücadelenin yanlışlıklarına dikkat çekmiştir.

CENTCOM'un terör örgütlerini şu veya bu bahaneyle meşrulaştırma ve aklama çabalarını beyhude girişimler olarak nitelendirmiştir. Ayrıca ABD'nin neden Türkiye'nin PKK ve FETÖ ile ilgili güvenlik endişelerini görmezden geldiği ve bu örgütlere destek verdiklerini ve himaye ettiklerini Kalın, Twitter üzerinden sorgulamıştır.

[229] Bağlantı : https://twitter.com/ikalin1/status/819404513895452672

Tweet Tarihi : 31.12.2018. Tweet Saati : 12.37. Dear @LindseyGrahamSC, You know and have stated publicly more than anyone else the direct link between the terrorist PKK and its Syria branches PYD & YPG. Terrorists cannot be your allies. Just as ISIS doesn't represent Muslims, PKK doesn't represent Kurds in Syria or elsewhere.[230] Sevgili @LindseyGrahamSC, terörist PKK ile Suriye kolları PYD & YPG arasındaki doğrudan bağı herkesten daha fazla biliyorsun ve bunu kamuoyuna açıkladınız. Teröristler müttefikiniz olamaz. IŞİD'in Müslümanları temsil etmemesi gibi, PKK da Suriye'deki veya başka yerlerdeki Kürtleri temsil etmemektedir.	

Kalın, Trump'ın başkan seçilmesinden yaklaşık iki yıl sonra ilk defa terör ve güvenlik konularında Trump'ın yakın kadrosundan kimseleri hedef almıştır. Senatör Lindsey Graham'ın PKK'nın Suriye yapılanması YPG'yi aklamaya çalıştığı tweetine yorum yaparak paylaşması, Türkiye'nin Trump yönetiminin Suriye ve PKK politikasından duyduğu rahatsızlığı dile getirmenin ilk mesajları olmuştur.

Tweet Tarihi :14.01.2019. Tweet Saati : 02.58. Mr @realDonaldTrump Terrorists can't be your partners & allies. Turkey expects the US to honor our strategic partnership and doesn't want it to be shadowed by terrorist propaganda. There is no difference between DAESH, PKK, PYD and YPG. We will continue to fight against them all.[231] Mr @realDonaldTrump Teröristler ortaklarınız ve müttefikleriniz olamaz. Türkiye, ABD'nin stratejik ortaklığımıza saygı duymasını bekliyor ve bunun terör propagandası tarafından gölgelenmesini istemiyor. DEAŞ, PKK, PYD ve YPG arasında fark yok. Hepsine karşı savaşmaya devam edeceğiz.	
Mr @realDonaldTrump It is a fatal mistake to equate Syrian Kurds with the PKK, which is on the US terrorists list, and its Syria branch PYD/YPG. Turkey fights against terrorists, not Kurds. We will protect Kurds and other Syrians against all terrorist threats[232]. Mr @realDonaldTrump Suriyeli Kürtleri ABD terörist listesinde yer alan PKK ve onun Suriye kolu PYD/YPG ile bir tutması vahim bir hata. Türkiye Kürtlere değil teröristlere karşı savaşıyor. Kürtleri ve diğer Suriyelileri tüm terör tehditlerine karşı koruyacağız.	

Bu iki tweet, çalışmanın en önemli tweetlerinden birisidir. Kalın bu tweetinde sosyal medyanın en belirgin özelliği olan etkileşim özelliğini kullanmıştır. Kalın, Trump'ın bir tweetini paylaşarak üzerine iki yorum yapmıştır. Bu tweetlerinde ilk defa

[230] Bağlantı : https://twitter.com/ikalin1/status/1079672856534007808
[231] Bağlantı : https://twitter.com/ikalin1/status/1084600728512016386
[232] Bağlantı : https://twitter.com/ikalin1/status/1084600650149830656

Trump'ı doğrudan güvenlik ve terör konularında muhatap almıştır. Trump'ın Suriye'den ABD'li askerleri çekme kararını aldıktan sonra yerel partnerleri olan YPG'lileri korumaya çalıştığı tweetinde Türkiye'yi tehdit etmeye çalışması üzerine Kalın, Türkiye'nin konu ile ilgili yaklaşımını ve politikasını aynı platform üzerinden dile getirmiştir.

Kalın'ın Trump'a verdiği cevabın içeriği kadar Twitter üzerinden cevap vermesi alanında ender rastlanan tweetlerden birisi olmuştur. Kalın, Trump'ı Türkiye gibi bir NATO üyesi ve stratejik ortağını bir terör örgütüne karşı tercih etmesini eleştirmiş ve bu yaptıklarının ve paylaşımlarının müttefiklik hukukuna uymadığını ifade etmiştir. Kalın, getirdiği eleştirilerde Türkiye'nin terör örgütlerine karşı mücadele ettiğini ve etmeye devam etmekle birlikte yerel halklara yaptığı yardımlardan bahsetmiştir. Ancak tweetinde Türkiye'nin yardım ettiği unsurların başında gelen Türkmenleri göz ardı etmesi, konu ile ilgili başka bir detaydır.

Tweet Tarihi : 19.01.2019. Tweet Saati : 19.16. Your analysis is flawed. Your accusations against Turkey are complete nonsense, only a repetition of PKK propaganda. Turkey has saved the lives of hundreds of thousands of Syrian Arabs, Kurds, Assyrians and others. You want to give new life to PKK. Won't happen[233]. Analizin hatalı. Türkiye'ye yönelik suçlamaların tamamen saçmalık, sadece PKK propagandasının tekrarı. Türkiye yüzbinlerce Suriyeli Arap, Kürt, Süryani ve diğerlerinin hayatını kurtardı. PKK'ya yeni bir hayat vermek istiyorsun. Buna müsaade etmeyeceğiz.	

Tweet Tarihi : 04.07.2019. Tweet Saati : 12.00. Washington Post'un bir terör örgütü mensubunun yazısını yayımlaması, büyük bir skandaldır. ABD ve AB'nin terör örgütleri listesinde yer alan ve ABD yönetiminin başına ödül koyduğu bir teröriste sayfalarını açan Washington Post, açıkça terör propagandası yapmaktadır[234]	

Kalın bu tweetinde ABD politikacı ve yöneticilerine Twitter üzerinden cevap vermeye çalıştığı grubun içine basını da dâhil etmiştir. Washington Post'un PKK'nın Suriye yapılanması YPG'nin elebaşının yazısına yer vermesini şiddetli bir dil ile eleştirmiştir. Bu yaptıklarının basın ve ifade özgürlüğü ile izah edilemeyeceğini ve bu durumun, El-Kaide yahut IŞİD terör örgütünün lideri ya da herhangi bir mensubuna

[233] Bağlantı : https://twitter.com/ikalin1/status/1086658733776752641
[234] Bağlantı : https://twitter.com/ikalin1/status/1146524157108244481

gazete yazısı yazdırarak örgütün propagandasını yaptırmaktan farksız olduğunu dile getirmiştir. Ayrıca bir terör örgütünün başını Kürtlerin temsilcisi gibi göstermesini, her şeyden önce Kürtlere yapılmış bir hakaret olduğunun altını çizmiştir.

Ayrıca Kalın, Türkiye'nin terör ile mücadelesinde yalnız bırakılmasını Twitter üzerinden eleştirdiği ABD'li müttefiklerinin yanına NATO'yu da ilave etmiştir[235]. Bu tweetinde Kalın, birlik ve dayanışma ilkeleri üzerine kurulu olan ittifakın en büyük ikinci üyesi Türkiye yerine bir terör örgütünün tercih edilmesini hiç bir şekilde kabul edilemeyeceğini ve Türkiye'nin terörün her türlüsüne ve onun destekçilerine karşı mücadelesini kararlılıkla yürüteceğini taahhüt etmiştir.

Kalın, Türk-Amerikan ilişkileri bağlamında güvenlik ve terör örgütleri ile ilgili paylaşımlarında Türkiye'nin stratejik ortağı ABD tarafından yeterince desteklenmediği ve tam anlamıyla anlaşılmadığı, temalarını işlemiştir. Kalın, Trump yönetiminin PKK'nın Suriye kolu YPG'ye verdiği desteği ve FETÖ'ye karşı eylemsizliğini tenkit etmiş ve bu iki konunun Türk-Amerikan ilişkilerini zedeleyen konuların başında geldiğine dikkat çekmiştir. Washington'daki politika yapıcılarının ve karar alıcılarının güvenlik ve terör konularında Türkiye'yi anlamaya ve haklı mücadelesinde ciddi olduğunu fark etmeye davet etmiştir.

4.9.6.2 Kalın'ın Kudüs ile İlgili Paylaşımları

Kalın, Trump yönetiminin Kudüs'ü İsrail'in başkenti olarak kabul edilen kararını uygulayacağını ve büyükelçiliğini Kudüs'e taşıyacağı haberlerinin duyulması itibari ile konu hakkında tweetler atmaya başlamıştır. Nitekim Filistin ve Kudüs meseleleri, Trump döneminde Ortadoğu gündeminde en önemli meselelerin başında gelmiştir. Konu ile ilgili 5 ayrı dönem olmak üzere 27 tweet atmıştır. Bu tweetlerin 10 tanesi İngilizce dilinde olmuştur.

[235] Bağlantı : https://twitter.com/ikalin1/status/1202099127473102850

Tweet Tarihi : 05.12.2017. Tweet Saati : 09.13. 1/ABD yönetiminin Kudüs'ü İsrail'in başkenti olarak tanıyacağı haberleri, son derece endişe vericidir. Bu, Kudüs'ün dini ve tarihi statüsüne, uluslararası anlaşmalara ve BM kararlarına tamamen aykırıdır.[236]	
2/ Böyle bir adım, zaten kırılgan olan Ortadoğu barış sürecini ortadan kaldıracak ve yeni gerilim ve çatışmalara sebep olacaktır. ABD yönetiminin bu vahim hatayı yapmayacağını ümit ediyoruz. Kudüs'ün ve Harem-i Şerif'in statüsünün korunması hayati önemi haizdir.[237]	

Kalın, Kudüs ile ilgili gelişmeleri attığı Türkçe ve İngilizce tweet serisi ile konuyu yakından takip ettiğini göstermiştir. Tweetlerinde Trump ve yönetiminin sorumsuz ve hukuksuzca aldığı kararları sert bir şekilde eleştirmiş ve Türkiye olarak asla kabul etmeyeceklerini ve bu kararın Ortadoğu'da yeni bir çatışmayı tetikleme ihtimallinden bahsetmiştir. ABD'nin Ortadoğu politikasında yalnızca güçlü olan haklıdır mantığının yanlış olduğunu ve bu yaklaşımın bölge barışı, güveni ve istikrarını tehlikeye atacağı konusunda uyarmıştır. Kalın, Kudüs'ün popülist bir politikaya kurban edilmemesini ve Kudüs'ün asla bir meta olarak alınıp satılamayacağının altını çizmiştir. Konu ile ilgili son tweetlerinde Kalın, Türkiye'nin girişimleri sayesinde bu kararın BM'ye taşındığını ve Trump ile yönetimini bu kararı yeniden gözden geçirmelerine davet etmiştir.

Tweet Tarihi : 14.06.2018. Tweet Saati : 12.55. Filistinli sivillerin korunmasına ilişkin ABD'nin BM Güvenlik Konseyi'nde veto ettiği tasarı, BM Genel Kurulu'nda 120 evet oyuyla kabul edildi. Bu, Filistin davası ve adalet için büyük bir başarıdır. Türkiye, haklı davasında Filistin'in yanında olmaya devam edecektir.[238]	

Kalın, Trump yönetimindeki ABD'yi hedef alarak barış sürecine katkı sağlamaktan öte güçlüden yana bir politika izlemekle suçlamıştır. Bu tweetlerinde Filistin ve Kudüs konusunda Türkiye'nin desteğinin devam edeceğini ve sürekli bir şekilde dünya gündeminde tutulacağını beyan etmektedir. Twitter mesajlarına İngilizce dilinde de paylaşan Kalın, İsrail'den ziyade mesajlarını ABD yönetimine ve halkına iletme gayreti içinde olmuştur.

[236] Bağlantı : https://twitter.com/ikalin1/status/938482744849518592
[237] Bağlantı : https://twitter.com/ikalin1/status/937928175677566976
[238] Bağlantı : https://twitter.com/ikalin1/status/1007018592712429568

Tweet Tarihi : 21.03.2019. Tweet Saati : 22.37. Uluslararası hukuk, ülkelerin toprak bütünlüğünü garanti altına alır. ABD yönetiminin Filistin topraklarını işgal eden İsrail'in Golan tepelerine yönelik hukuk dışı eylemlerini meşrulaştırmaya çalışması, işgal politikasına destek vermek ve çatışmaları derinleştirmek demektir.[239]	

Trump yönetimindeki ABD, Filistin konusunda uluslararası normları ve BM kararlarını yok sayan birçok tartışmalı karara imza atmıştır. Kalın, Trump'ın bu kararlarını eleştirir iken 1967 yılına kadar Suriye toprakları olan Golan Tepeleri üzerinde İsrail'in hak iddiasını da haklı görmesi kararını, uluslararası hukuk ve anlaşmalarla garanti altına alınan toprak bütünlüğüne ve egemenliğine yönelik yeni bir işgal ve bu işgali meşrulaştırma girişimi olarak değerlendirmiştir[240].

Tweet Tarihi : 29.01.2020. Tweet Saati : 00.58. ABD yönetimimin açıkladığı sözde barış anlaşması, Filistin halkının varlığını ve tarihini yok sayan yeni bir işgal planıdır. Filistin halkının haklarını ve uluslararası hukuku hiçe sayan bu tek taraflı planı reddediyoruz.[241]	

Trump'ın Filistin-İsrail sorununa nihai çözüm üretmek amacıyla ortaya attığı "*Barış Vizyonu*" anlaşmasını tek taraflı alınmış bir karar olması ve Filistin'in tarihsel haklarının göz ardı etmesi nedeni ile Türkiye'nin itirazını dile getirmiştir. Kalın tweetlerinde Erdoğan açısından kırmızı bir çizgi olan Kudüs meselesinde uluslar arası toplumun da beklentisi olan adil bir çözümün iki devletli bir model üzerinden gerçekleşeceğini ifade etmiştir.

Tweet Tarihi : 16.05.2020. Tweet Saati : 01.54. Israel's policy of occupation and annexation is an invitation to more conflict and escalation. Israel must cease its illegal acTweeties and the world must stop this modern vandalism. Turkey and everyone with a sense of justice will stand by the Palestinian people[242]. #Nakba72 İsrail'in işgal ve ilhak politikası, daha fazla çatışmaya ve tırmanmaya davettir. İsrail yasadışı faaliyetlerine son vermeli ve dünya, bu modern vandalizmi durdurmalıdır. Türkiye ve adalet duygusu olan herkes Filistin halkının yanında olacaktır.	

[239] Bağlantı : https://twitter.com/ikalin1/status/1108814933238657024
[240] Bağlantı : https://twitter.com/ikalin1/status/1108821976267792385
[241] Bağlantı : https://twitter.com/ikalin1/status/1222458899485396992
[242] Bağlantı : https://twitter.com/ikalin1/status/1261429845021659141

Cumhurbaşkanlığı sözcüsü İbrahim Kalın 5 ayrı dönemde Türk-Amerikan ilişkileri bağlamında 27 tweet atmıştır. Kudüs meselesinde Türkiye'nin desteğini Filistin'in bağımsızlığını ve özgürlüğüne kavuşana kadar devam edeceğini belirtmiş ve İsrail'in ilhak ve işgal politikalarına da karşı çıkmıştır. Trump'ın "*Barış Vizyonu*" adı altında sunduğu projesine Türkiye'nin itirazlarını dile getirmiş ve Trump'ın haklıdan yana değil güçlüden yana durmakla suçlamıştır. İsrail'in haksız politikalarına karşı Türkiye'nin tüm demokratik yolları deneyeceğini ve yeni işgallere karşı duracağını dile getirmiştir. İngilizce de yaptığı paylaşımlarda dünyayı Filistin halkının yanında olmaya davet etmiştir.

4.9.6.3 Zeytin Dalı Harekatı İle İlgili Paylaşımları

Kalın, Türkiye'nin terör unsurlarına karşı başlattığı sınır operasyonu Zeytin Dalı Harekatı ile ilgili 15 tweet atmıştır. Türkiye'nin sınır operasyonları Türk-Amerikan ilişkilerinde önemli bir yere sahiptir. Fırat Kalkanı Operasyonu sonrası ikinci bir operasyon olan Zeytin Dalı Harekatı, dünyada nasıl bir yankı uyandıracağı merak konusu idi. Kalın operasyonun ikinci günü konuya dâhil olmuş ve Türkçe ile İngilizce dillerinde olmak üzere tweet atmış ve Türk ile dünya kamuoyuna operasyon hakkında amaç ve kapsamı hakkında bilgi vermiştir.

Tweet Tarihi : 21.01.2018. Tweet Saati : 09.47. Ülkemizin huzur ve güvenliği, Suriye'nin toprak bütünlüğü ve bölgenin terör yapılarından arındırılması için #ZeytinDalıHarekatı azimle ve kararlılıkla devam ediyor. Mevla hepimizin yar ve yardımcısı olsun[243].	

Tweet Tarihi : 31.01.2018. Tweet Saati : 13.21. 1/20 Ocak'ta Afrin bölgesindeki terör unsurlarına karşı başlatılan Zeytin Dalı Harekâtı 12. gününde planlandığı gibi başarıyla ve kararlılıkla devam ediyor. Harekat, uluslararası hukuktan kaynaklanan nefs-i müdafaa hakkı çerçevesinde ve meşru bir zeminde yürütülmektedir.[244]	

Kalın operasyonla ilgili ikinci dönem tweetlerini operasyonun başlamasından 11 gün sonra atmıştır. Bu tweetlerinde Türkiye'nin uluslararası hukuktan aldığı yetkilerle operasyonu yaptığını ve Türkiye'nin haklı tezlerini dile getirmiştir. Türkiye'nin IŞİD'e

[243] Bağlantı : https://twitter.com/ikalin1/status/954968803234013184
[244] Bağlantı : https://twitter.com/ikalin1/status/958646428099923968

karşı oluşturulan Koalisyonun bir parçası olarak mücadele ettiği gibi PKK ve türevlerine karşı da mücadele edeceğini ve bu mücadelesinde ise müttefikleri tarafından yalnız bırakılmamasını dile getirmiştir. Ayrıca operasyon ve gidişatı hakkında dezenformasyona karşı bilgi vererek Twitter'in bilgilendirme fonksiyonunu kullanmıştır.

Tweet Tarihi : 30.03.2018. Tweet Saati : 09.29. 1/ Türkiye'nin, SDG adı altında kendini meşrulaştırmaya çalışan PKK/PYD/YPG ile ilgili duruşu açık ve nettir. Türkiye ile bu tür terör yapılanmaları arasında 'diyalog, temas, arabuluculuk' gibi ciddiyetten uzak yaklaşımları reddediyoruz.[245]	

Kalın bu tweetlerinde Türkiye'nin haklılığını ortaya koymaya çalışmıştır. Kalın Twitter üzerinden kamu diplomasisi yürütmüştür. Operasyon nedeni ile Türkiye ABD ile karşı karşıya gelmemiş ve operasyon iki ülke arasında bir sorun teşkil etmemiştir. Kalın, Afrin zaferini Twitter üzerinde duyurmuş ve bundan sonra yapılacakları hakkında ipuçları vermiştir. Ancak Kalın, terör örgütlerinin isim ve kılıf değiştirerek gerçeğini değiştirmeyecek diye mesaj atmıştır. Özellikle müttefiklerini arabulacak konusunda tekliflerine şiddetle bir şekilde itiraz etmiş ve Türkiye'nin operasyonlarla ilgili müttefiklerine rağmen mücadelesinde kararlı bir şekilde devam edeceğinin mesajlarını vermiştir.

4.9.6.4 Kalın'ın İran ile İlgili Twitter Paylaşımları

Tweet Tarihi : 08.05.2018. Tweet Saati : 22.21. ABD'nin nükleer anlaşmadan tek taraflı olarak çekilmesi, istikrarsızlığa ve yeni çatışmalara sebep olacak bir karardır. Çok taraflı anlaşma, diğer ülkelerle devam edecektir. Türkiye, nükleer silahların her türüne karşı olan kararlı tutumunu sürdürecektir.[246]	

Türk-Amerikan ilişkilerinde önemli bir kriz kaynağı olan İran meselesinde her iki ülke temsilcileri de çok fazla tweet atmamıştır. Kalın ise Trump döneminde biri Türkçe diğeri İngilizce[247] olmak üzere iki tweet atmıştır. Bu tweetlerinde Trump

[245] Bağlantı : https://twitter.com/ikalin1/status/979606443363110913
[246] Bağlantı : https://twitter.com/ikalin1/status/993933981006680066
[247] Bağlantı : https://twitter.com/ikalin1/status/993961667972169728

yönetimindeki ABD'nin İran ile 5+1 ülkelerinin varmış olduğu nükleer anlaşmasından tek taraflı çekilme kararını eleştirmiştir.

4.9.6.5 Kalın'ın Yaptırımlar İle İlgili Paylaşımları

Türk-Amerikan ilişkilerinin krizler nedeni ile kötüye gitmesinin bir tezahürü olarak bir takım sonuçlar meydana gelmiştir. Bu sonuçlardan birisi de Trump yönetiminin Türkiye'nin ekonomisini mahvetme tehdidi ve yaptırım uygulama paylaşımlarıdır. Kalın ise Twitter üzerinden bu yaptırım uygulamalarına ve söylemlerine cevap vermeye çalışmıştır. Bu kapsamda Kalın, 5'i İngilizce olmak üzere 12 tweet atmıştır.

Tweet Tarihi: 06.11.2017. Tweet Saati : 15.32. T.C. Vaşington Büyükelçiliğimizin vize konusundaki açıklaması[248].	

Trump dönemi Türk-Amerikan ilişkilerinde en önemli krizlerin başında vize kısıtlaması gelmektedir. İki ülke karar mercilerinin birbirlerine karşı uyguladıkları ambargolarını vatandaşlara da yansıtarak krizlere farklı bir boyuta taşımışlardır. Kalın konu ilgili yorum yapmaktan ziyade Türkiye'nin Washington Büyükelçiliği'nin konu ile ilgili açıklamasını paylaşmayı tercih etmiştir.

Tweet Tarihi : 26.07.2018. Tweet Saati : 20.52. Amerika Birleşik Devletler yönetiminin açıklamalarının, bir NATO müttefiki olan ülkemize yönelik kullanılan tehditkar dilin kabul edilmesi mümkün değildir.[249]	
Tweet Tarihi : 26.07.2018. Tweet Saati : 20.52. FETÖ konusunda bugüne kadar hiçbir adım atmayan Amerika Birleşik Devletleri yönetimi, bağımsız Türk yargısının yetki alanında olan bir hususu bahane ederek, Türkiye'ye karşı tehditler savurarak netice alamayacağını bilmelidir.[250]	

[248] Bağlantı : https://twitter.com/ikalin1/status/927617059223154689
[249] Bağlantı : https://twitter.com/ikalin1/status/1022540118769446912
[250] Bağlantı : https://twitter.com/ikalin1/status/1022540121927757824

Trump dönemi Türk-Amerikan ilişkilerinde ilk kırılmaların yaşandığı olaylardan birisi de ambargo ve tehdit söylemleri konusunda olmuştur. Bu konu ile alakalı Kalın, 5 tweet atmıştır. Kalın, Trump ve yönetiminin Brunson olayı ile ilgili Türkiye'yi tehdit etmesini ve ambargo söylemlerini dile getirmesi üzerine ilk paylaşımlarda bulunmuştur. Bu paylaşımlarında Kalın, Brunson adını vermeden Trump'ın tehditlerini ve ambargo kararlarını eleştirmiş ve Türkiye tarafından bu üslubun ve ambargoların asla kabul edilemeyeceğine vurgu yapmıştır. Türk yargısının bağımsızlığından bahseden Kalın, ABD'de yaşayan Gülen'e de bu paylaşımlarında işaret etmiştir.

[Tweet Tarihi : 04.08.2018. Tweet Saati : 00.34. Cumhurbaşkanımız: "Amerika'nın Adalet ve İçişleri Bakanlarının Türkiye'deki mal varlıklarını donduracağız."[251]	

Kalın, Trump'ı, Türkiye'nin güvenlik endişelerini ciddiye almamakla suçlamış, stratejik bir ilişki, yalnızca bir tarafın taleplerine dayandırılamayacağının altını çizmiştir. Tweetlerinde bu ilişkinin karşılıklı saygı ve fayda esaslarına dayalı olduğuna vurgu yapmıştır. Ancak Trump yönetiminin Türk bakanları hakkında aldığı yaptırım kararlarına sessiz kalamayacağını ve hiçbir müttefikin kendi çıkarlarına zarar verecek başka bir müttefikin eylemlerini kabul etmeyeceğini dile getirerek Cumhurbaşkanının mütekabiliyet esasına göre aldığı kararı Twitter üzerinden bir cevap teşkil etmesi amacıyla paylaşmıştır.

Tweet Tarihi : 12.10.2019. Tweet Saati : 09.40. Şantajlar ve tehditler Türkiye'yi haklı davasından asla vazgeçiremeyecektir. Bölgede birçok oyunu aynı anda bozan #BarisPinariHarekati milletimizin desteğiyle ve kararlılıkla devam edecek ve inşallah zafer bizim olacaktır.[252]	

Brunson olayı ile ilk patlak veren iki NATO üyesinin birbirine karşı yaptırım uygulama kararı, Türkiye'nin terör unsurlarına karşı başlattığı Barış Pınarı Harekatı ile yeniden gündeme gelmiştir. Kalın, Twitter üzerinden ambargo tehdidinde bulunan Trump ve yönetimine cevap vermiş ve Türkiye'nin çıkarlarına karşı atılan hiç bir adıma sessiz kalmayacaklarını dile getirmiştir. Ayrıca Kalın Türkiye'nin şantaj ve tehditlere

[251] Bağlantı : https://twitter.com/ikalin1/status/1025676462215585792
[252] Bağlantı : https://twitter.com/ikalin1/status/1182908880134782976

boyun eğecek bir ülke olmadığını ve Trump'ın Türk halkını kaybetme pahasına aldığı bu yaptırım kararlarının Türkiye'nin azmini daha fazla artırmaktan başka bir sonucu olmayacağını söylemiştir.

4.9.6.6 Kalın'ın Kaşıkçı Cinayeti İle İlgili Paylaşımları

Tweet Tarihi : 02.11.2018. Tweet Saati : 14.24. President Erdoğan: "Murder of Saudi journalist Jamal Khashoggi was premeditated. Everyone, those who ordered his murder and those who executed it, should answer for their doing."[253] Cumhurbaşkanı Erdoğan: "Suudi gazeteci Cemal Kaşıkçı'nın öldürülmesi planlandı. Herkes, cinayet emrini verenler ve idam edenler, yaptıklarının karşılığını görmelidir. "	

Tweet Tarihi : 02.11.2018. Tweet Saati : 23.49. Recep Tayyip Erdogan: Saudi Arabia still has many questions to answer about Jamal Khashoggi's killing.[254] Recep Tayyip Erdoğan: Suudi Arabistan'ın Cemal Kaşıkçı'nın öldürülmesiyle ilgili hala cevaplaması gereken birçok soru var.	

Türk-Amerikan ilişkilerinde gündeme gelen konulardan birisi de Suudi gazeteci Cemal Kaşıkçı'nın İstanbul'da bulunan Suudi Arabistan konsolosluğunda öldürülmesi olayıdır. Kalın da Trump gibi konu üzerinde fazla durmamış ve konu ile ilgili Erdoğan'ın açıklamalarını İngilizce iki tweet atmakla yetinmiştir.

4.9.6.7 Kalın'ın Venezuela İle İlgili Twitter Paylaşımları

Tweet Tarihi :24.01.2019. Tweet Saati : 02.13. Cumhurbaşkanımız, Venezuela Devlet Başkanı Nicolas Maduro'yu arayarak Türkiye'nin desteğini ifade etti ve "Maduro kardeşim! Dik dur, yanındayız" dedi. Türkiye, CB'mız Erdoğan'ın liderliğinde bütün darbe girişimlerine karşı ilkeli duruşunu koruyacaktır. #WeAreMADURO[255]	

[253] Bağlantı : https://twitter.com/ikalin1/status/1054694993372291074
[254] Bağlantı : https://twitter.com/ikalin1/status/1058461150587875328
[255] Bağlantı : https://twitter.com/ikalin1/status/1088213227274674177

Ermeni iddialarını kabul etmesi ve Kürt sorunu nedeni ile Türkiye ile sorunlu bir ülke olan Venezuela, Türkiye'nin de kendisi gibi darbe girişimlerine maruz kalmasından dolayı Türkiye ile yakınlaşma girişimleri, Türk-Amerikan ilişkilerinde gündem olmuştur. Erdoğan'ın ABD ile sorun yaşayan Maduro ile görüşmesi ve Türkiye'de Twitter üzerinden "*We are MADURO*" hashtag çalışması yapılması, ABD'ye bir gönderme olarak yorumlanmıştır. Kalın da bu konuyu Twitter'e taşımış ve Maduro'ya Türkiye'nin desteğini belirtmiştir.

4.9.6.8 Kalın'ın Barış Pınarı Hareketi İle İlgili Paylaşımları

Suriye'de yaşanan sokak hareketlerinin silahlı bir mücadeleye dönüşmesi sonucu ülkenin birçok bölgesinde devlet otoritesi kaybolmuştur. Türkiye'nin güney sınırlarında Kürtlerin yoğun olarak yaşadığı bölgelerdeki otorite boşluğundan yararlanan PKK terör örgütü, kendi öz yönetimini ilan etmesi üzerine Türkiye endişelenmiştir. Türkiye için güvenlik sorunu ve tehdidi teşkil eden PKK'nın bu girişimlerine sessiz kalmayacağını stratejik ortağı ABD'ye iletmesi üzerine yeni bir sorunlu alan meydana gelmiştir. İbrahim kalın da bu konuya Twitter üzerinden dâhil olmuş ve Türk-Amerikan ilişkileri bağlamında 13'ü İngilizce olmak üzere 15 paylaşımda bulunmuştur.

Tweet Tarihi : 04.09.2019. Tweet Saati : 23.06. 'Müşterek harekat planı için Türkiye hazırlıklarını tamamladı' @anadoluajansi[256]	

Trump'ın Erdoğan ile 19 Aralık 2018 tarihinde bir telefon görüşmesi sonucu ABD askerlerini Suriye'den çekme kararı alması üzerine diplomasi kanallarının aktifleşmesi sonucu her iki ülke temsilcileri birçok kez bir araya gelmiştir. Bu görüşmeler sonucunda "*Müşterek Hareket Merkezi*" kurulmuştur. Kalın, bu konu

[256] Bağlantı : https://twitter.com/ikalin1/status/1169340920015335425

hakkında Anadolu Ajansı'na verdiği röportajla konuya Twitter üzerinden dahil olmuştur.

Tweet Tarihi : 07.10.2019. Tweet Saati : 11.32. 1/Turkey supports Syria's territorial integrity and political unity. Has no interest in occupation or changing demographics. The PKK/YPG did that northeast Syria. Time to correct it. Turkey fights against a terrorist organization that has also killed and oppressed the Kurds.[257] 1/Türkiye, Suriye'nin toprak bütünlüğünü ve siyasi birliğini desteklemektedir. Demografik yapıya veya değişen nüfus özelliklerine ilgi duymaz. Ancak PKK/YPG, kuzeydoğu Suriye'de bunu yaptı. Bu yanlışları düzeltme zamanı. Türkiye, Kürtleri de öldüren ve ezen bir terör örgütüne karşı savaşmaktadır.	

2/Safe zone will serve two purposes: secure Turkey's borders by eliminating terrorist elements and allow refugees to return to their homes. Turkey will also continue to fight against DAESH and will not allow it to return in any shape and form.[258] 2/Güvenli bölge iki amaca hizmet edecek: Terör unsurlarını ortadan kaldırarak Türkiye sınırını güvence altına almak ve mültecilerin evlerine dönmelerine imkan vermek. Türkiye de DAİŞ'le mücadelede savaşmaya devam edecek ve hiçbir şekilde geri dönmesine izin vermeyecektir.	

Türkiye'nin Fırat'ın doğusunda yuvalanan terör örgütlerine yönelik operasyonlarının ilk ayık sesleri bu tweetlerle kendini iyice hissettirmeye başlamıştır. Kalın, Trump dönemi Türk-Amerikan ilişkilerinde Brunson olayından sonra ikinci önemli kriz, Barış Pınarı Harekatı kapsamında Trump'ın attığı tweetlerle yaşanmıştır. Kalın, operasyonun amaçlarını bu tweetlerinde güvenli bölge oluşturma, mültecilerin geri dönüşünü sağlama ve Türkiye'nin PKK ve IŞİD gibi terör örgütleri ile mücadelesi üzerine kurulu olduğunu ifade etmiştir.

[257] Bağlantı : https://twitter.com/ikalin1/status/1181125127150288901
[258] Bağlantı : https://twitter.com/ikalin1/status/1181125145496182784

Tweet Tarihi : 09.10.2019. Tweet Saati : 19.54. Turkey has no interest in occupying Syria or changing demographics. Turkey fights against PKK and DAESH terrorists. The safe zone will provide an opportunity for refugees to return to their homes. We will continue to help Syrians without discrimination.[259] Türkiye'nin Suriye'yi işgal etmek veya demografiyi değiştirmekle hiçbir ilgisi yoktur. Türkiye, PKK ve DEAŞ teröristlerine karşı savaşmaktadır. Güvenli bölge, mültecilere evlerine dönme fırsatı sağlayacaktır. Suriyelilere ayrımcılık yapmadan yardım etmeye devam edeceğiz.	

Barış Pınarı Harekatı başladığı gün itibari ile Kalın konuya İngilizce bir tweet atarak müdahil olmuştur. Türkiye'nin bölgenin demografik özelliği ile ilgilenmediğini ifade eden Kalın, bu operasyonu gerçekleştirmedeki maksatın PKK ve IŞİD gibi terör örgütleri ile savaşmak yanında sınır güvenliğini güvence altına aldıktan sonra savaştan kaçan sivillere güvenli bir bölge oluşturma olduğunu mesajını dünya kamuoyuna vermeye çalışmıştır.

Tweet Tarihi : 12.10.2019. Tweet Saati : 09.40. Türkiye'nin mücadelesi sivillere yahut Kürtlere değil, terör örgütlerine karşıdır. Türkiye'yi sözde uyaran, kınayan ve yaptırımlarla tehdit edenlere hatırlatırız: Koalisyonun operasyonlarında Rakka'da tahminen 1600 ile 3800, Musul'da 9 bin ile 11 bin arasında sivil öldürüldü.[260]	

Barış Pınarı Harekatı'nın Kürtlere karşı bir savaş girişim olduğuna yönelik Batı merkezli ana akım medyada çıkan haberlere karşı Kalın, Türkiye'nin Uluslararası Koalisyon'nun aksine büyük bir özen ve hassasiyetle operasyon yürüttüğünü ve amacının bölge halkına ayrıt etmeksizin barış ve güven sağlamak olduğunu ifade eden ikisi İngilizce olmak üzere toplamda 3 tweet atmıştır. Kalın'ın Twitter üzerinden harekatın haklı gerekçelerini ortaya koymak üzere yaptığı bu paylaşımlarını, sosyal medya üzerinden Türkiye ve harekat hakkında yürütülen dezenformasyona yönelik cevap verme girişimi olarak okunmasında bir beis yoktur.

[259] Bağlantı : https://twitter.com/ikalin1/status/1181976216078835712
[260] Bağlantı : https://twitter.com/ikalin1/status/1182908878297714688

Tweet Tarihi : 14.10.2019. Tweet Saati : 17.17. They were silent when thousands of civilians were killed in Mosul, Raqqa & Dayrzor, when cities were raized to the ground, when terrorists were armed. Now they seek to pressure Turkey to stop its fight against the terrorists. The days of ordering Turkey are over. Get used to it.[261] Musul, Rakka ve Dayrzor kentlerinde teröristler silahlandırıldığı sırada şehirler yere yıksan edildiğinde binlerce sivil öldürüldüğünde sessiz kaldılar. Şimdi teröristlerle mücadelesini durdurması için Türkiye'ye baskı yapmaya çalışıyorlar. Türkiye'ye talimat verilen günler sona erdi. Alışın.	

Kalın, PKK'nın Suriye yapılanması YPG'nin Suriye'nin kuzeydoğusundaki çoğu yerde demografik yapıyı değiştirdiğini dile getirmiş ve buna dünyanın göz yummasını eleştirmiştir. Kalın bu tweetinde Suriye'de PKK ve Esat'ın baskısı olmadan Araplar, Kürtler, Müslümanlar ve Hıristiyanlar barış ortamında yaşayabileceklerini ve Türkiye'nin bu imkanı oluşturmak için operasyon düzenlediğini beyan etmiştir. Ayrıca dünyanın PKK/YPG propagandasına inanmasını hayretler içinde karşıladığını mesajını vermeye çalışmıştır. Kalın'ın tweetinde diğer önemli bir mesaj ise Türkiye'nin başkalarından emir alma döneminin bittiği yönünde olmasıdır. Kalın'a göre Türkiye egemen bir ülke ve kendi kararlarını herhangi bir kimse dikte etmeden kendi özgür iradesi ile almaktadır.

Tweet Tarihi : 25.10.2019. Tweet Saati : 15.39. It will be a colossal mistake for the US to treat Mazlum Kobani (one of his many names), a convicted PKK terrorist, as a legitimate actor and invite him to Washington. Turkey has an arrest warrant for him. The US should not protect the terrorists.[262] ABD'nin, hüküm giymiş bir PKK teröristi olan Mazlum Kobani'yi (birçok isminden biri) meşru bir aktör olarak görüp Washington'a davet etmesi büyük bir hata olacaktır. Türkiye'nin onun hakkında tutuklama emri var. ABD teröristleri korumamalı.	

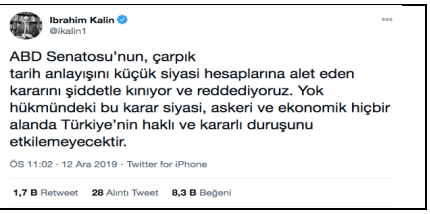
Kalın bu tweeti ile Trump yönetimindeki ABD'yi Barış Pınarı Harekatı kapsamında ilk defa hedef almış ve ABD'nin de terör listesinde olan PKK'lı bir teröristi muhatap alınması ve ABD'ye davet edilmesini tarihi bir hata olacağı yönünde

[261] Bağlantı : https://twitter.com/ikalin1/status/1183748653929975809
[262] Bağlantı : https://twitter.com/ikalin1/status/1187710334913712128

uyarmıştır. Ayrıca son yıllarda destek çıktığı YPG'nin ABD'ye bile şantaj yaptığını hatırlatarak bir terör örgütü ile iş yapılamayacağını bir kez daha dile getirmiştir.

4.9.6.9 Kalın'ın Ermeni Tasarısı İle İlgili Paylaşımları

Tweet Tarihi : 30.10.2019. Tweet Saati : 01.06. Amerikan Temsilciler Meclisi'nin Ermeni tasarısı, tarihin siyasete alet edilmesinin utanç verici örneklerinden biridir. Türkiye'ye soykırım suçlamasında bulunanlar önce kendi tarihlerine ve desteklediklerı Asala ve PKK terör örgütlerinin kanlı geçmişine baksınlar.[263]	

Tweet Tarihi : 12.12.2019. Tweet Saati : 11.02. ABD Senatosu'nun, çarpık tarih anlayışını küçük siyasi hesaplarına alet eden kararını şiddetle kınıyor ve reddediyoruz. Yok hükmündeki bu karar siyasi, askeri ve ekonomik hiçbir alanda Türkiye'nin haklı ve kararlı duruşunu etkilemeyecektir.[264]	

Trump döneminde iki stratejik ortak arasında yaşanan birçok krizin ikili ilişkilere ekonomik, politik ve askeri yansımaları olmuştur. Bunlardan birisi de Amerikan Temsilciler Meclisi ve Senatosu'nda Ermeni tasarısının kabulü olmuştur. Kalın, bu kararın Ermeni ve Türkiye karşıtı lobilerin baskısı altında politik gerekçelerle alındığını, tarihi bilgilere dayanmadığını ve hakikatlardan yoksun bir karar olduğunu beyan ederek şiddetli bir dille kınamış ve böyle bir ittihamı, Türkiye olarak asla kabul etmeyeceklerini iki tweet üzerinden muhataplarına bildirmiştir.

4.9.6.10 Bahar Kalkanı ile İlgili Twitter Paylaşımları

Tweet Tarihi : 28.02.2020. Tweet Saati : 16.58. Rejim unsurlarının alçak saldırısı sonucu şehit olan Mehmetçiğimize Allah'tan rahmet, yaralılarımıza acil şifalar diliyorum. Askerimize yapılan bu hain saldırıya bu gece yarısından sabaha kadar en sert şekilde mukabele edilmiştir.[265]	

[263] Bağlantı : https://twitter.com/ikalin1/status/1189302512022622209
[264] Bağlantı : https://twitter.com/ikalin1/status/1146524160874680320
[265] Bağlantı : https://twitter.com/ikalin1/status/1233391008395808770

Tweet Tarihi : 28.02.2020. Tweet Saati : 16.58. Hem İdlib hem de Suriye'nin farklı bölgelerinde 200'ü aşkın Rejim hedefi havadan ve karadan vurulmuştur. Şehitlerimizin kanının yerde kalmayacağından milletimizin şüphesi olmasın. Ordumuz eli kanlı Esed rejiminden mutlaka hesap soracaktır.[266]	
Tweet Tarihi : 28.02.2020. Tweet Saati : 16.58. İdlib'te yaşanan kriz tüm sınırları aşmıştır. NATO başta olmak üzere uluslararası toplum İdlib ve Suriye'de yaşanan insani krize dur demeli ve ivedilikle somut adımlar atmalıdır.[267]	

Kalın, TSK'nın icra ettiği sınır ötesi operasyonu Bahar Kalkanı Harekatı ile ilgili harekatın başladığı günün ertesinde art arda 3 tweet atarak konuya dâhil olmuştur. Önce İdlib bölgesinde Esat güçleri tarafından şehit edilen Türk askerlerine rahmet dilemiş ve ardından düşman olarak nitelendirdiği Esat güçlerinin mevzilerini ve hedeflerini vuran TSK'nın başarısından bahsetmiştir. Ancak esas son tweetinde başta ABD olmak üzere Batılı müttefiklerini Türkiye'ye yönelik sorumluluklarını yerine getirmeye davet etmesi, Türk-Amerikan ilişkilerinin güvenlik bağlamında yeniden toparlanması noktasında önemli mesajlar içermektedir. Harekat kısa sürmesi ve çok polemik kaynağı olmaması nedeni ile Kalın konu ile ilgili başka bir tweet atmamış ve 3 tweet ile yetinmiştir.

4.9.6.11 Kalın'ın Ayasofya ile İlgili Paylaşımları

Tweet Tarihi : 17.07.2020. Tweet Saati : 15.15. All visitors will have access to the religious and cultural heritage of Hagia Sophia including icons and mosaics. Any claim to the contrary is simply false. Also, there is consensus on opening of Hagia Sophia as a mosque as it is supported by opposition parties in Turkey.[268] Tüm ziyaretçiler, ikonlar ve mozaikler dahil olmak üzere Ayasofya'nın dini ve kültürel mirasına erişebilecekler. Aksi bir iddia tamamen yanlıştır. Ayasofya'nın Türkiye'deki muhalefet partileri tarafından da desteklendiği için cami olarak açılması konusunda fikir birliği vardır.	

[266] Bağlantı : https://twitter.com/ikalin1/status/1233391010018971651
[267] Bağlantı : https://twitter.com/ikalin1/status/1233391011608645633
[268] Bağlantı : https://twitter.com/ikalin1/status/1282038188383653888

Cumhurbaşkanı sözcüsü İbrahim Kalın, 24 Temmuz 2020 yılında ibadete yeniden cami olarak açılması münasebeti dolayısıyla Ayasofya ile ilgili 9 tweet atmıştır. Bu 9 tweetin 4'ü İngilizce dilinde yapılmıştır. Kalın, Ayasofya'nın açılışı gündeme gelmesi itibari ile konu üzerinden iç kamuoyu ve dünyaya mesaj vermeye çalışmıştır. Kalın, Ayasofya'nın ibadete açılışı nedeni ile memnuniyet ve mutluluğunu dile getirmiş ve 500 yıl nasıl korunda ise bundan sonra da aynı hassasiyet ile korunacağını ifade ederek yabancı misyonlara güvence vermeye çalışmıştır.

Trump	Pence	Pompeo	Erdoğan	Çavuşoğlu	Kalın
82	29	37	53	98	150

Tablo 8 Aktörlerin Türk-Amerikan İlişkileri Bağlamında Atmış Oldukları Tweetlerin Sayısı

4.10 Kodlama Süreci

İçerik analizi genelde biçimsel olan işaretleri değil de anlamları analiz etmeye amaçladığı için, bu var olan işaretleri anlamlara dönüştüren bir ara mekanizma ihtiyaç duyulmaktadır. Literatürde bu işlemlere kodlama işlemi adı verilmektedir. Araştırmanın amacı bazı kelimelerin ya da simgelerin hangi yoğunlukta kullanıldığı tespit etmekle birlikte simgesel anlamı olan kelimelerden biri etrafında toplamaktır. Bunu yaparken kodlama formu oluşturulmuştur (Krippendorff, 2004, s. 125).

Araştırma soruları kapsamında Erdoğan ve Trump'ın Türkiye yönelik tavırları, tematik analiz yöntemine göre Twitter paylaşımları üzerinden tespit edilmiş ve bir takım temalar etrafında toplanmıştır. Bu temalar; otoriter, nasyonalist, rasyonel, liberal, uzlaştırmacı, realist ve demokrat başlığı altındaki temalardır.

Ana Tema	**Alt Tema**

1. Otoriter	• Ben merkezli paylaşımlar, • Kararlarına karşı çıkanları aşırı bir dille eleştiren paylaşımlar, • Manipülatif içerikli paylaşımlar • Baskıcı ve dayatmacı paylaşımlar • Düşünce ve projelerini dikte eden paylaşımlar, • Paylaşımlarında yüksekten bakan ve aşağılayıcı bir hitabet dili kullanması,
2. Nasyonalist	• Ülke çıkarlarını düşünen ve her şeyin üstünde gören paylaşımlar, • Askerlerinin çekilmesi savunan paylaşımlar, • Ülke aleyhine gördüğü anlaşmalardan çekilme ya da revize edilmesini öngören paylaşımlar, • Vize kısıtlaması uygulamasını öngören paylaşımlar, • Kabul edilen mülteci sayılarını düşürmeyi planladığı ve duyurduğu paylaşımlar,
3. Rasyonel	• Akla, mantığa ve bilime dayalı proje ve söylemleri içeren paylaşımlar, • Kurallara ve ulusal ya da uluslararası kurumlara uyan ve saygı gösteren paylaşımlar, • Ölçülü ve dengeleri politika ve paylaşımlar, • Müttefikler ile işbirliğinin önemine atıfta bulunan paylaşımlar yapmak,
4. Liberal	• Devletler ve topluluklar arası değerlere önem veren paylaşımlar, • Çevre ve iklim değişikliği politikalarını destekleyen paylaşımlar, • Dünya barışını destekleyen ve çatışma bölgeleri ile ilgilenen paylaşımlar,
5. Uzlaştırmacı	• Arabulucu görevinde bulunması ve çözüm üretmeye yönelik paylaşımları, • Çatışan tarafları uzlaştırmaya yönelik paylaşımlar,

	• İnsan hakları ihlallerine müdahale eden paylaşımları,
6. Realist	• Nesnel, hayalperest, duygusal olamayan gerçekçi paylaşımlar, • Bilimsel verilere ve çalışmalara saygı duyan ve önem veren paylaşımlar, • İdealist, mitolojik ve romantik olmayan paylaşımlar, • Kişisel, örgütsel ve devlet çıkarlarını önceleyen paylaşımlar,
7. Demokrat	• Yasakçı uygulamaları savunmayan, kalkmasını savunan paylaşımlar, • Seçim sonuçlarına saygı duyan, • Erklerin ayrılığına riayet eden ve saygı gösteren paylaşımlar, • Yargı kararlarına saygı duyan ve savunan paylaşımlar, • İnsan ve hayvan haklarını savunan paylaşımlar,

Tablo 9: Kodlama Temaları

Türk ve Amerikan aktörlerin Türk-Amerikan ilişkileri bağlamında yapmış oldukları paylaşımlar, frekans analiz yöntemi ile tespit edilmiş ve yukarıda belirtilen genel temalar olan demokrat, uzlaştırıcı, liberal, rasyonel, nasyonalist, realist ve otoriter temalardır. Bu temalar üzerinden aktörlerin Türk-Amerikan ilişkileri bağlamında takip ettikleri iletişim stratejilerinin karakteristik özellikleri aranmıştır. Bu temaların belirlenmesinde Trump'ın Türk-Amerikan ilişkilerinde ortaya çıkan kriz odaklarına yönelik Twitter paylaşımları esas teşkil etmiştir. Bu paylaşımlara destek ya da mugayir mahiyetde olan Pence ve Pompeo'nun paylaşımları yanında Türk aktörler Erdoğan, Çavuşoğlu ve Kalın'ın reaksiyonları da aynı temalar etrafında toplanmıştır. Trump genel olarak Türkiye ile ilişkilerinde ABD'nin çıkarlarını korumuş ve ben merkezli paylaşımlarda bulunmasının yanında kişisel çıkarlarını ön planda tutar iken bu davranışlarına yönelik atılan tweetler üzerinden çalışma değer kümeleri oluşturulmuştur.

4.11 Verilerin Analizi

Verilerin analizi ve sonuçların yorumlanması, hem bulguların açıklanması hem de araştırmadan geleceğe yönelik çıkarımlar yapılması ve eleştirilerin formüle edilmesi işlemlerini kapsamaktadır (Gökçe, 2006, s. 110). Bu aşamada ABD başkanı Trump'ın başkanlık döneminde (2016-2020) Twitter üzerinden yaptığı Türkiye ile ilgili paylaşımlarından hareketle iki ülke yöneticilerinin stratejik iletişim politikaları ve söylemleri niceliksel ve niteliksel içerik analizi yöntemleri ile analiz edilmiştir.

4.11.1 İki Ülkenin Lider ve Yetkililerine Ait Tweetlerin Sıklık ve Frekans Analizi

Ana Tema	Alt Tema	Trump'ın Paylaşım Sayısı	Pence'ın Paylaşım Sayısı	Pompeo'nun Paylaşım Sayısı	Erdoğan'ın Paylaşım Sayısı	Çavuşoğu'nun Paylaşım Sayısı	Kalın'ın Paylaşım Sayısı
Otoriter	Ben merkezli paylaşımlar, Kararlarına karşı çıkanları aşırı bir dille eleştiren paylaşımlar, Manipülatif içerikli paylaşımlar Baskıcı ve dayatmacı paylaşımlar, Düşünce ve projelerini dikte eden paylaşımlar, Paylaşımlarında yüksekten bakan ve aşağılayıcı bir hitabet dili kullanması,	34	16	6	10	6	7
Nasyonalist	Ülke çıkarlarını düşünen ve her şeyin üstünde gören paylaşımlar, Askerlerinin çekilmesi ya da müdahalesini savunan paylaşımlar, Ülke aleyhine gördüğü anlaşmalardan çekilme ya da revize edilmesini öngören paylaşımlar,	36	16	5	16	8	12

	Vize kısıtlaması uygulamasını öngören paylaşımlar, Kabul edilen mülteci sayılarını düşürmeyi planladığı ve duyurduğu paylaşımlar,						
Rasyonelist	Akla, mantığa ve bilime dayalı proje ve söylemleri içeren paylaşımlar, Kurallara ve ulusal ya da uluslararası kurumlara uyan ve saygı gösteren paylaşımlar, Ölçülü ve dengeleri politika ve paylaşımlar, Müttefikler ile işbirliğinin önemine atıfta bulunan paylaşımlar yapmak,	28	5	5	10	11	17
Liberal	Devletler ve topluluklar arası değerlere önem veren paylaşımlar, Çevre ve iklim değişikliği politikalarını destekleyen paylaşımlar, Dünya barışını destekleyen ve çatışma bölgeleri ile ilgilenen paylaşımlar,	0	0	6	12	6	5
Uzlaştırmacı	Arabulucu görevinde bulunması ve çözüm üretmeye yönelik paylaşımları, Çatışan tarafları uzlaştırmaya yönelik paylaşımlar, İnsan hakları ihlallerine müdahale eden paylaşımları,	12	2	5	8	4	9
Realist	Nesnel, hayalperest, duygusal olamayan gerçekçi paylaşımlar, Bilimsel verilere ve çalışmalara saygı duyan ve önem veren paylaşımlar, İdealist, mitolojik ve romantik olmayan paylaşımlar, Kişisel, örgütsel ve devlet çıkarlarını önceleyen paylaşımlar,	18	11	7	11	8	5
Demokrat	Yasakçı uygulamaları savunmayan, kalkmasını savunan paylaşımlar,	0	0	5	9	4	11

	Seçim sonuçlarına saygı duyan, Erklerin ayrılığına riayet eden ve saygı gösteren paylaşımlar, Yargı kararlarına saygı duyan ve savunan paylaşımlar, İnsan ve hayvan haklarını savunan paylaşımlar,						
Toplam		128	50	39	76	47	66

Tablo 10: Lider ve Yetkililerin Türk-Amerikan İlişkileri Bağlamında Yapmış Oldukları Paylaşımların Temalarına Göre Sıklık Dağılımı

4.11.1.1 Trump ile Pence ve Pompeo'ya Ait Tweetlerin Frekans Analizi

Temalar	**Trump**	**Pence**	**Pompeo**
Otoriter	34	16	06
Nasyonalist	36	16	05
Rasyonalist	28	05	05
Uzlaştırıcı	12	02	05
Realist	18	11	07
Liberal	00	00	06
Demokrat	00	00	05
Toplam	**128**	**50**	**39**

Tablo 11: Trump ile Pence ve Pompeo'nun Paylaşımlarının Sıklık Dağılımı

Tablo üzerinden yapılan ilk okumadan da anlaşıldığı gibi Trump'ın Pence'e nazaran daha otoriter ve nasyonalist temalı paylaşımlar yaptığı ve bu paylaşımların oranı neredeyse iki katına ulaşmıştır. Diğer bir aktör olan Pompeo'nun paylaşımlarında bu oran altı katına kadar çıkmıştır. Bu sebeple Trump'ın Türk-Amerikan ilişkileri bağlamında Yardımcısı Pence ve Bakanı Pompeo'ya göre daha otoriter ve nasyonalist bir iletişim stratejisi izlediği görülmektedir. Realist temalı tweetlerde ise Trump, Pompeo'ya göre daha realist yaklaşımı olsa da Yardımcısı Pence, bu konu da tutum olarak Trump'a yaklaşmakta ve birbirilerine benzerlik göstermektedirler.

Uzlaştırıcı temalı Twitter paylaşımlarında ise Trump, Barış Pınarı Harekatı kapsamında Türkiye ile PKK/YPG arasında arabulucu olma niyetini birçok kez ifade

etmesi üzerine Pompeo'ya göre daha uzlaştırıcı bir yaklaşıma sahip olduğu anlaşılmaktadır. Pence'in ise Pompeo'ya kıyasen daha fazla uzlaştırıcı temalı tweetlerinin olması ise ateşkes görüşmelerine başkanlık etmesi üzerine yaptığı paylaşımlardan kaynaklanmaktadır. Liberal ve demokrat temalı paylaşımlarında ise ne Trump'ın ne de Pence'in herhangi bir paylaşımı bulunmadığı için aralarında fark olmadığı, Pompeo'nun da konumu gereği bir kaç tweetle onlara göre farklılık göstermektedir.

4.11.1.2 Erdoğan ile Kalın ve Çavuşoğlu'na Ait Tweetlerin Frekans Analizi

Temalar	**Erdoğan**	**Kalın**	**Çavuşoğlu**
Otoriter	10	06	06
Nasyonalist	16	12	8
Rasyonalist	10	17	11
Liberal	12	05	06
Uzlaştırıcı	08	09	04
Realist	11	05	08
Demokrat	09	11	04
Toplam	**76**	**66**	**47**

Tablo 12: Erdoğan ile Kalın ve Çavuşoğlu'nun Paylaşımlarının Sıklık Dağılımı

Türk aktörlerin Trump ve ekibinin Türk-Amerikan ilişkileri bağlamında yaptıkları paylaşımlara cevap verme ve bu bağlamda yaptıkları paylaşımlarında Erdoğan'ın otoriter, nasyonalist, rasyonelist, Liberal, uzlaştırıcı, realist ve demokrat temalı paylaşımlarında daha fazla paylaşım yapmış olsa da Bakanı Çavuşoğlu ve Sözcüsü Kalın da aynı sayıda paylaşımlarda bulunduğu görülmektedir. Türk aktörler arasında temalara göre tweet sayısında yakınlık olduğu görülmektedir. Bu da Türk aktörlerin kendi için belli bir iletişim stratejisi izlediği ve uyum içerisinde oldukları görüntüsü vermektedir.

Bilimsel olarak sıklık gibi betimleyici verilere dayanarak yorum ve çıkarım yapmak, tek başına doğru kabul edilmediğinden karşılaştırmalar yapabilmek için bazı metrik olmayan istatistiksel analizler de kullanmak gerekmektedir. Bu amaçla liderlerin,

bakanların ve sözcülerin birbirine yakın konular itibariyle tweetlerin tabloları düzenlenmiş ve SPSS istatistiksel paket kullanılarak metrik olmayan Ki-Kare analiz yöntemi uygulanmıştır.

4.11.2 İki Ülkenin Lider ve Yetkililerine Ait Tweetlerin Ki-Kare Yöntemine Göre Analizi

4.11.2.1 Trump ve Pence'e Ait Tweetlerin Ki-Kare Yöntemine Göre Analizi

Metrik olmayan Ki-Kare analizi yöntemine göre sınanması gereken iki değişken olan Trump ve Pence'in *"Otoriter, Nasyonelist, Rasyonalist, Realist, Liberal, Uzlaştırıcı ve Demokrat"* temalı Twitter paylaşımları arasında anlamlı bir ilişki ve fark olup olmadığına bakılacaktır.

H_0: Trump ve Pence'in Twitter paylaşımları arasında bir fark vardır.

H_1: Trump ve Pence'in Twitter paylaşımları arasında bir fark yoktur.

1. Trump'ın Twitter Paylaşım Sayısı ile Pence'ın Twitter Paylaşım Sayısının Çapraz Tablolaması

		Pence'ın Twitter Paylaşım Sayısı					Total
		,00	2,00	5,00	11,00	16,00	
Trump'ın Twitter Paylaşım Sayısı	,00	2	0	0	0	0	2
	12,00	0	1	0	0	0	1
	18,00	0	0	0	1	0	1
	28,00	0	0	1	0	0	1
	34,00	0	0	0	0	1	1
	36,00	0	0	0	0	1	1
Total		2	1	1	1	2	7

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	28,000[a]	20	,102
Likelihood Ratio	21,698	20	,357
Linear-by-Linear Association	4,652	1	,031

N of Valid Cases	7		
a. 30 cells (100,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,14.			

Symmetric Measures			
		Value	Approximate Significance
Nominal by Nominal	Contingency Coefficient	,594	,102
N of Valid Cases		7	

Tablo 13: Trump'ın Twitter Paylaşım Sayısı ile Pence'in Twitter Paylaşım Sayısının Çapraz Tablolaması

Tabloda da görüldüğü gibi Pearson Ki-Kare testine göre analiz sonucu 0.102 çıkmıştır. Bu düzeyin söz konusu *Otoriter, Nasyonelist, Rasyonalist, Realist, ve Uzlaştırıcı* konularında %10'luk anlamlık düzeyinde (Nakip, 2013, s. 381) Trump ve Pence'in Türk-Amerikan ilişkileri bağlamında atmış oldukları tweetleri arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. *Liberal ve Demokrat* temalı konularda herhangi bir paylaşımları olmadığı için Ki-Kare analizi yöntemi uygulanmamıştır.

Yapılan analizler çerçevesinde Trump'ın Türk Amerikan ilişkileri bağlamında yapmış olduğu paylaşımların genel karakteristik özelliği; otoriter, nasyonal ve realist çizgide olmasıyla birlikte Türkiye'nin de dâhil olduğu Ortadoğu bölgesi ile ilgili sorun ve konularda uzlaştırıcı bir tavır takındığı görülmüştür. Bu veri ve analizler kapsamında Trump'ın Türk-Amerikan ilişkileri bağlamındı yapmış olduğu paylaşımlarda baskıcı ve belirleyici bir söyleme sahip olduğu tespitini yapma imkanı vardır.

Trump, paylaşımlarında Amerikan çıkarlarını oldukça fazla önceledeği ve Amerikan çıkarlarını ilgilendirmeyen konulara girmekten ve görüş beyan etmekten çekindiği gözlenmiştir. Uzun bir dönem Amerikan dış politikasında benimsenen müdahalece bir anlayışı terk ettiği, küresel güvenlik ve işbirliklerine önem vermediği görülmüştür. Trump, Twitter paylaşımlarında başta Türkiye olmak üzere müttefiklerinin Amerika'nın nüfuzundan ve askeri gücünden faydalanmasından rahatsızlığını dile getirmiştir.

Pence'in Türk-Amerikan ilişkileri bağlamında yapmış olduğu paylaşımlarında bir takım çarpıcı tespitler elde edilmiştir. Pence, Trump'ın paylaşımlarından sonra ve Trump'ın belli başlı konularda kendisini görevlendirdikten sonra paylaşımlar yaptığı görülmüştür. Pence, kendine tevdi edilen görevler ve Trump'ın paylaşımlarından

çelişmekten uzak durmaya çalışmış olsa da iki lider arasında bir takım iletişim stratejisi olduğu tespit edilmiştir. Pence yeri geldiğinde Türkiye konusunda daha radikal içerikli paylaşımlarda bulunur iken tweet sayısında daha sınırlı paylaşımlarda bulunarak Trump'tan farklı bir iletişim stratejisi içerisinde olduğu görülmüştür.

4.11.2.2 Trump ve Pompeo'ya Ait Tweetlerin Ki-Kare Yöntemine Göre Analizi

Ki-Kare analizi yöntemine göre sınanması gereken iki değişken olan Trump ve Pompeo'nun *"Otoriter, Nasyonelist, Rasyonalist, Realist, Liberal, Uzlaştırıcı ve Demokrat"* temalı Twitter paylaşımları arasında bir anlamlı ilişki ve fark olup olmadığına bu kısımda bakılacaktır.

H_0: Trump ve Pompeo'nun Twitter paylaşımları arasında bir fark vardır.

H_1: Trump ve Pompeo'nun Twitter paylaşımları arasında bir fark yoktur.

2. Trump'ın Twitter Paylaşım Sayısı ile Pompeo'nun Twitter Paylaşım Sayısının Çapraz Tablolaması

		Pompeo'nun Twitter Paylaşım Sayısı			Total
		5,00	6,00	7,00	
Trump'ın Twitter Paylaşım Sayısı	,00	1	1	0	2
	12,00	1	0	0	1
	18,00	0	0	1	1
	28,00	1	0	0	1
	34,00	0	1	0	1
	36,00	1	0	0	1
Total		4	2	1	7

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	27,375[a]	10	,104
Likelihood Ratio	10,607	10	,389
Linear-by-Linear Association	,012	1	,914
N of Valid Cases	7		

a. 18 cells (100,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,14.

Symmetric Measures			
		Value	Approximate Significance
Nominal by Nominal	Contingency Coefficient	,487	,104
N of Valid Cases		7	

Tablo 14: Trump'ın Twitter Paylaşım Sayısı ile Pompeo'nun Twitter Paylaşım Sayısının Çapraz Tablolaması

Tabloda da görüldüğü gibi Pearson Ki-Kare testine göre analiz sonucu 0.104 çıkmıştır. Bu düzeyin söz konusu *Otoriter, Nasyonelist, Rasyonalist, Realist, Liberal, Uzlaştırıcı ve Demokrat* konularında %10'luk anlamlık düzeyinde (Nakip, 2013, s. 381) Trump ve Pompeo'nun Türk-Amerikan ilişkileri bağlamında atmış oldukları tweetleri arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Trump, daha otoriter, realist ve nasyonalist paylaşımlar yapar iken Pompeo, Trump'a nazaran daha demokrat ve liberal temalı paylaşımlarda bulunmuştur.

Pompeo, genel itibari ile ikili ilişkileri yumuşatıcı paylaşımlar yaptığı izlenimi verir iken zaman zaman Trump'ın sert ve otoriter paylaşımlarının etkisi altında kaldığı ve Pence gibi tweetlerinin şiddetini artırdığı görülmüştür. Pompeo, Pence'in yaptığı gibi gerçekleştirdiği görüşmelerin içeriklerini ve düşüncelerini Trump'ın aksine Twitter paylaşımlarına yansıtmadığı görülmüştür. Pompeo, Türk-Amerikan ilişkileri hakkında birçok konuda paylaşımda bulunmuş ama Trump'ın etkisinden kurtulduğu müddetçe Türk-Amerikan ilişkilerinde ortada bir çizgi takip ettiği görülmüştür. Bu sebeple Amerikan aktörler yaptıkları paylaşımlar nedeni ile zaman zaman ihtilaf içeresinde oldukları izlenimi vermişlerdir.

4.11.2.3 Erdoğan ve Çavuşoğlu'na Ait Tweetlerin Ki-Kare Yöntemine Göre Analizi

Metrik olmayan Ki-Kare analizi yöntemine göre sınanması gereken iki değişken olan Erdoğan ve Çavuşoğlu'nun *"Otoriteri, Nasyonelist, Rasyonalist, Realist, Liberal, Uzlaştırıcı ve Demokrat"* temalı Twitter paylaşımları arasında anlamlı bir ilişki ve fark olup olmadığına bakılacaktır.

H_0: Erdoğan ve Çavuşoğlu'nun Twitter paylaşımları arasında bir fark vardır.

H_1: Erdoğan ve Çavuşoğlu'nun Twitter paylaşımları arasında bir fark yoktur.

1. Erdoğan'ın Twitter Paylaşım Sayısı ile Çavuşoğlu'nun Twitter Paylaşım Sayısının Çapraz Tablolaması

		Çavuşoğu'nun Twitter Paylaşım Sayısı				
		4,00	6,00	8,00	11,00	Total
Erdoğan'ın Twitter Paylaşım Sayısı	8,00	1	0	0	0	1
	9,00	1	0	0	0	1
	10,00	0	1	0	1	2
	11,00	0	0	1	0	1
	12,00	0	1	0	0	1
	16,00	0	0	1	0	1
Total		2	2	2	1	7

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	15,750[a]	15	,399
Likelihood Ratio	16,152	15	,372
Linear-by-Linear Association	,969	1	,325
N of Valid Cases	7		
a. 24 cells (100,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,14.			

Symmetric Measures			
		Value	Approximate Significance
Nominal by Nominal	Contingency Coefficient	,832	,399
N of Valid Cases		7	

Tablo 15 Erdoğan'ın Twitter Paylaşım Sayısı ile Çavuşoğlu'nun Twitter Paylaşım Sayısının Çapraz Tablolaması

Erdoğan ve Çavuşoğlu'nun Twitter paylaşımları arasında yapılan Ki-Kare analizinde ise anlamlı bir farklı sonuç elde edilememiştir. Ki-Kare analizi sonucu 0.399 hesaplanmış olup %10'luk anlamlık düzeyinde (Nakip, 2013, s. 381) Erdoğan ve Bakanı Çavuşoğlu'nun tweetleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Erdoğan, genel itibari ile ikili ilişkilere olumsuz bir etkisi olacak paylaşımlardan kaçınmış, tansiyonu düşürücü ve yumuşatıcı paylaşımlar yaptığı izlenimi verir iken zaman zaman Trump'ın sert ve otoriter paylaşımlarına karşı ülke menfaatini korumaya

yönelik ve ezilmişlik görüntüsü vermemek için tweetlerin şiddetini arttırdığı görülmektedir. Erdoğan, Türk-Amerikan ilişkilerinde yaptığı ziyaretler gibi gerçekleştirdiği görüşmelerin içeriklerini ve düşüncelerini Trump'ın aksine Twitter paylaşımlarına yansıtmadığı görülmüştür.

Çavuşoğlu'nun Twitter kullanım stratejisinde Türkiye'nin egemenliğini ve güvenliğini ilgilendiren konularda Erdoğan gibi sert ve otoriter paylaşımlar yaptığı tespit edilmiştir. Ayrıca Çavuşoğlu'nun bu tavrını Erdoğan ile ilgili meselelerde de sergilediği gözlemlenmiştir. Çavuşoğlu'nun Türk-Amerikan ilişkileri bağlamında attığı tweetlerde ise Erdoğan'ın çizgisini koruduğu görülmüştür. Bu durum zira Kalın'ın paylaşımlarında da görüldüğü için Türk aktörlerin kendi aralarında bir uyum içerisinde paylaşım yaptıkları çıkarımını elde etmemize yardımcı olmaktadır.

4.11.2.4 Erdoğan ve Kalın'a Ait Tweetlerin Ki-Kare Yöntemine Göre Analizi

Ki-Kare analizi yöntemine göre sınanması gereken iki değişken olan Erdoğan ve Kalın'ın *"Otoriter, Nasyonelist, Rasyonalist, Realist, Liberal, Uzlaştırıcı ve Demokrat"* temalı Twitter paylaşımları arasında anlamlı bir ilişki ve fark olup olmadığına bakılacaktır.

H_0: Erdoğan ve Kalın'ın Twitter paylaşımları arasında bir fark vardır.

H_1: Erdoğan ve Kalın'ın Twitter paylaşımları arasında bir fark yoktur.

2. Erdoğan'ın Twitter Paylaşım Sayısı ile Kalın'ın Twitter Paylaşım Sayısının Çapraz Tablolaması

		Kalın'ın Twitter Paylaşım Sayısı						Total
		5,00	7,00	9,00	11,00	12,00	17,00	
Erdoğan'ın Twitter Paylaşım Sayısı	8,00	0	0	1	0	0	0	1
	9,00	0	0	0	1	0	0	1
	10,00	0	1	0	0	0	1	2
	11,00	1	0	0	0	0	0	1
	12,00	1	0	0	0	0	0	1
	16,00	0	0	0	0	1	0	1
Total		2	1	1	1	1	1	7

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	28,000[a]	25	,308
Likelihood Ratio	21,698	25	,653
Linear-by-Linear Association	,003	1	,959
N of Valid Cases	7		
a. 36 cells (100,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,14.			

Symmetric Measures			
		Value	Approximate Significance
Nominal by Nominal	Contingency Coefficient	,894	,308
N of Valid Cases		7	

Tablo 16: Erdoğan'ın Twitter Paylaşım Sayısı ile Kalın'ın Twitter Paylaşım Sayısının Çapraz Tablolaması

Tabloda da görüldüğü gibi Erdoğan ve Kalın'ın Twitter paylaşımları arasında yapılan Ki-Kare analizinde ise anlamlı bir farklı sonuç elde edilememiştir. Ki-Kare analizi sonucu 0.308 hesaplanmış olup %10'luk anlamlık düzeyinde (Nakip, 2013, s. 381) Erdoğan ve Cumhurbaşkanlığı Sözcüsü Kalın'ın tweetleri arasında anlamlı bir fark bulunamamış ve H_0 hipotezi gerçekleşmiştir.

Erdoğan'ın Türk-Amerikan ilişkileri bağlamında yaptığı Twitter paylaşımlarında Türkiye'nin çıkar ve güvenliği meselelerinde Kalın'dan daha otoriter ve nasyonalist paylaşımlarda bulunduğu gözlemlenmiştir. Erdoğan bu tavrını Kudüs meselesinde de devam ettirdiği tespit edilmiştir. Erdoğan, Türkiye'nin sınır ötesi askeri operasyonlarda kararlı ve kendinden emin paylaşımlarda bulunmuştur. Ancak bölgesel ve küresel konularda daha demokratik ve uzlaştırıcı bir tavır sergilediği de görülmüştür.

İbrahim Kalın'ın Twitter paylaşımları üzerinden yapılan Ki-Kare analizi yöntemi ile Erdoğan'nın paylaşımlarındaki otoriterlik, nasyonalistik ve realistik temalı paylaşımlarında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Kalın'ın Erdoğan'dan farkı rasyonalist, demokrat ve uzlaştırıcı içerikli konularda Erdoğan'a nazaran daha fazla tweet attığı görülmüştür.

Kalın'ın paylaşımlarının genel karakteristik özelliği ise uluslararası hukuka ve normlara sürekli bir şekilde atıf yapan ve dikkat çeken paylaşımlar şeklinde olmuştur.

Kalın, Erdoğan ve Çavuşoğlu'na mugayir olarak Türk-Amerikan ilişkileri bağlamında yapmış olduğu Twitter paylaşımlarında uluslararası konulara daha fazla yer vermiştir. Kalın'ın paylaşımlarından hareketle yapılan analizde, Türk ve Amerikan aktörleri arasında Türk-Amerikan ilişkileri bağlamında yapılan paylaşımlarda en fazla rasyonel içerikli paylaşım yapan kişi özelliğini taşımakta olduğu sonucuna varılmıştır.

4.11.3 Değerlendirme ve Tartışma

4.11.3.1 Trump'ın Tweetlerinin Türk-Amerikan İlişkileri Bağlamında Değerlendirilmesi

Trump, düşünce ve görüşlerini 280 karaktere sığdırarak Amerika ve dünyanın gündemini bu araçlar üzerinden belirlemeye çalışmış ve şimdiye kadar tarzına az rast gelinen, şahsına münhasır dünya lideri bir Twitter kullanıcısı olmuştur. Crockett (2019), Trump'ın tweetlerinin bir müddet izledikten ve inceledikten sonra ezici bir çoğunlukla ikinci sınıf bir dil üslubu ile olumsuz içerikler ve mesajlar taşıdığını ve proje ile politikalarını halka tanıtmaktan çok politikacılara, dünya liderlerine, göçmenlere ve ana akım medyaya saldırmaya odaklandığını göstermiştir (Ouyang & Waterman, 2020, s. 14).

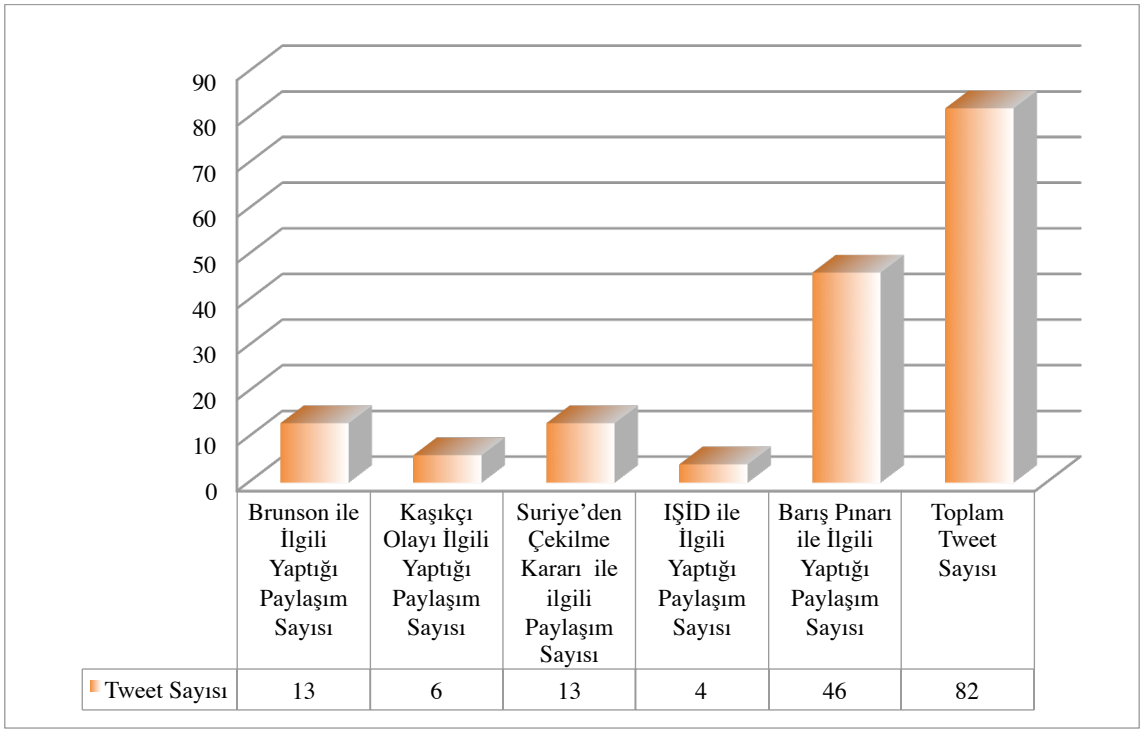
Trump nazik, dolaylı, yapıcı, olumlu, ılımlı ve saygılı geleneksel diplomatik dilin dışına çıkmış ve kırıcı, negatif, saldırgan, dayatmacı ve tuhaf bir dil kullanarak diplomatik teamülleri yerinden sarsmıştır. Trump, iletişim stratejisine uyum sağlayan ülkelere ve liderlere Twitter üzerinden övgüler yağdırır iken beklentileri dışında hareket eden devlet ve liderlerine karşı ise saldırgan ve kırıcı bir şekilde iletişim dili kullanmıştır. Hâlbuki uluslararası ilişkilerde dengeli olmayan ve saldırgan bir üslup ile kibirli bir tavır, ülke imajını bozmanın yanında bir çok dünya halkının da düşmanlığına sebebiyet vermektedir.

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre Trump, yeni iletişim ve medya teknolojilerinin bir uygulaması olan Twitter üzerinden Ameriken kurumlarının diplomatik dili değiştirmeye yönelik birçok iletişim stratejisi izlemiştir. Trump, iç politikada kullandığı iletişim stratejisini başka ulus ve devlet liderleri ile de aynı yöntem ve üslupla kullanması, birçok geleneksel diplomatik teamülleri ve kanalları

değiştirmeye yönelik hamleler olarak değerlendirlmiştir. Trump, yeni iletişim stratejisine ayak uydurmaları için Amerikan kurum ve diplomatik misyonlarını baskı altına almıştır. Trump'ın iletişim stratejsi nedeni ile yabancı misyonlar ise Trump ile iletişim kazası yaşamamak için sosyal medya izleme birimleri oluşturmuşlardır.

Trump, 4 yıllık başkanlık döneminde önemli bir iletişim aracı olarak kullandığı Twitter'i, Türk-Amerikan ilişkileri bağlamında 5 önemli konu üzerinde 82 tweet atarak kullanmıştır. Diğer bir yandan Trump'ın iki ülke arasında büyük krizlere yol açan konularda ise herhangi bir paylaşımı tespit edilememiştir. Bu bağlamda Trump'ın her konu hakkında tweet atmadığı gibi yapmış olduğu paylaşımlarını ise belli bir strateji kapsamında yaptığı anlaşılmaktadır.

Trump, ana akım medyanın saldırı ve eleştirilerine maruz kaldıktan sonra ana akım medya ile bir rekabet hâline girmiş ve bu eleştirilere karşılık vermek ve takipçilerine sesini duyurmak için belli bir iletişim strateji kapsamında yeni iletişim ve medya teknolojilerinin bir uygulaması olan Twitter'a yönelmiştir. Kısa bir süre içerisinde Twitter paylaşımları ile Amerikan gündemine oturmuştur. Buradan da elde ettiği başarıyı ise uluslararası ilişkilere de taşıyarak bir takım paylaşımlarda bulunmaya ve ikili ilişkiler geliştirmeye çalışmıştır.

Tablo 17: Trump'ın Türk-Amerikan İlişkileri Bağlamında Yaptığı Twitter Paylaşımları

Köklü bir geçmişe sahip olan Türk-Amerikan ilişkileri, Trump'ın iletişim stratejisi ve politikaları nedeni ile bir çok iletişim krize sahne olmuştur. Bu krizlerin en önemlisi ise ilk olması ve telafisi güç sonuçlara yol açması nedeni ile Brunson olayıdır. Trump, Twitter üzerinden Türkiye ile ilişkilerinde yaptığı ilk manipülasyon deneyimi ile Brunson olayı üzerinden egemen bir ülke olan Türkiye'nin yargı makamlarını ve karar mercilerini yönlendirmeye ve kontrol altına almaya çalışmıştır. Türk aktörler ise aynı mecra üzerinden Trump'a cevap vermesi üzerine iki ülke arasında iletişim krizi çıkmasına neden olmuştur.

Trump'ın krizlere yaklaşımı ve yönetme stratejilerine bakıldığı zaman, Türk-Amerikan ilişkilerinde yalnızca ABD'nin ulusal çıkarlarını gözettiği ve stratejik müttefiki olan Türkiye ile ilişkilerinde karşılıklı faydayı esas almadığı gibi ortaklarını riske atmayı göze aldığı bir iletişim dili kullandığını ortaya çıkmştır. Dünya kamuoyu Trump döneminde bir NATO üyesinin ve stratejik ortağın başka bir NATO üyesine sosyal medya üzerinden ambargo uyguladığı bir olaya şahitlik etmiştir. Bu da iki ülke arasında güven kaybına neden olur iken NATO'nun güvenirliğine de gölge düşürmüştür.

Suriye'den çekilme ve Türkiye'nin IŞİD gibi terör örgütlerine karşı sınır ötesi operasyonları konusunda Trump, Türkiye ile işbirliği yapmış ama Kürtlerin Suriye'de yoğun olarak yaşadığı bölgelerdeki YPG/PKK terör unsurlarına karşı operasyon düzenlenmesi hâlinde tehdit söylemlerine ve ambargo uygulamalarına sosyal medya paylaşımlarında geri dönmüştür. Bu bağlamda Trump, kendini uluslararası meselelerde bir otorite olarak görmüş ve olayları takip ettiği stratejik iletişim dili üzerinden kontrollü bir şekilde yönetmeye çalışmıştır.

Tweetler üzerinde yapılan araştırma ve analizler sonucunda Trump'ın Türk-Amerikan ilişkileri bağlamında stratejik bir iletişim aracı hâline getirdiği sosyal medyayı kullanım karakteristik özellikleri şöyledir:

- ABD başkanlık sıfatını kullanarak kendine sosyal medyada haksız menfaat ve rekabet avantajı elde etmek,

- Basit, sıradan amatörce ve gündelik bir dil kullanarak popülist bir diplomatik iletişim dili kullanmak,
- Şahsını ABD ve ittifaklardan daha fazla ön plana çıkarmakta ve kendi kendine övgüler dizmek,
- Diplomatik teamüllerin dışında saldırgan, nezaket dışı ve diplomatik olmayan bir üslup izlemek
- Paylaşımlarında üstünlük göstergesi olan büyük harfler kullanmayı zaman zaman tercih etmek şeklindedir.

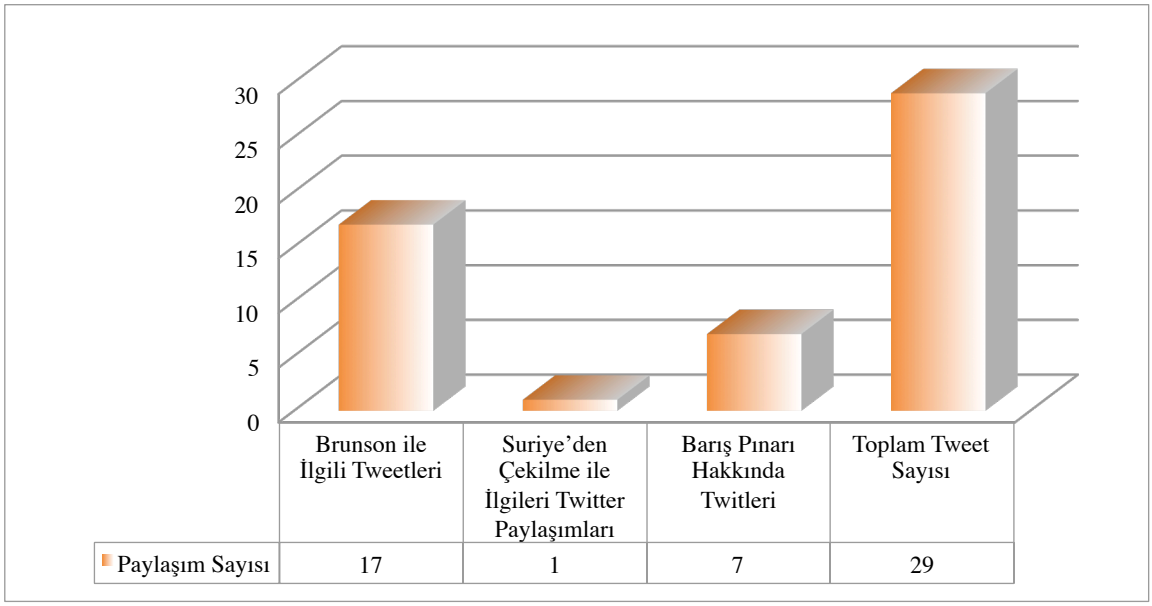
4.11.3.2 Pence'in Tweetlerinin Türk-Amerikan İlişkileri Bağlamında Değerlendirilmesi

Pence, 4 yıllık Trump iktidarı boyunca Türk-Amerikan ilişkileri bağlamında Türkiye ile birçok meselede karşı karşıya gelmiştir. Bu konuların başında Brunson ve Barış Pınarı Harekatı gelmektedir. Söz konusu konular başta olmak üzere Türk-Amerikan ilişkileri bağlamında Twitter üzerinden 29 tweet paylaşımında bulunmuştur. ISIS (IŞİD) ile ilgili 24 tweet atmış ve bu tweetlerin tamamı 2017 yılında atılan tweetler olmuştur. Ancak bu tweetlerinin içerisinde, Türkiye ile ilgili herhangi bir ibare yer almamış veya herhangi bir atıf yapılmamıştır.

Trump'a nazaran çok aktif bir Twitter kullanıcısı olmayan Pence'in Twitter hesaplarında yapılan araştırma soncunda Türk-Amerikan ilişkileri bağlamında Pence'in Kürtlerle (Kurds) ilgili herhangi bir tweetine rast gelinmemiştir. Bu konulara ilaveten Pence'in Suriye (Syria) ilgili 4 adet tweeti tespit edilmiş olup ama bu tweetlerinde Türk-Amerikan ilişkileri bağlamında herhangi bir ilişkisi tespit edilememiştir.

Pence, Trump'a göre siyasi konularda sosyal medya platformları ile daha geç tanışmıştır. Ancak Pence, Twitter'ı modern bir iletişim ve diplomatik araç olarak kullanmanın yanında siyasi amaçlarla birlikte Trump'ın yaptığı gibi egemen ülkelere karşı bir ekonomik yaptırım aracı olarak da kullanmıştır. Pence, çoğunlukla Trump'ın paylaşımlarını takip eden bir görüntü vermeye çalışmış olsa da zaman zaman Trump ile ters düşmüştür.

Pence, Trump'tan farklı olarak paylaşım sıkılığı düşük olmakla birlikte yazı yazmaktan kaçınmış ve Twitter paylaşımlarında da mesajlarını resimlerle desteklemeye çalışmıştır. Pence'in Türkiye ile ilgili paylaşımlarının genel karakteristik özelliği, tehdit ve dikte temalı olmakla birlikte liberal ve demokrat temalı içeriklerden kaçınmıştır. Ciddi bir Twitter kullanıcısı olan Pence, her konu hakkında tweet atmayan birisi olarak gözlemlenmiştir. Ancak ilgi duyduğu konuları istismar ettiği ve bir seçim malzemesi hâline getirdiği de paylaşım sıklığı ve tonlarından anlaşılmaktadır.

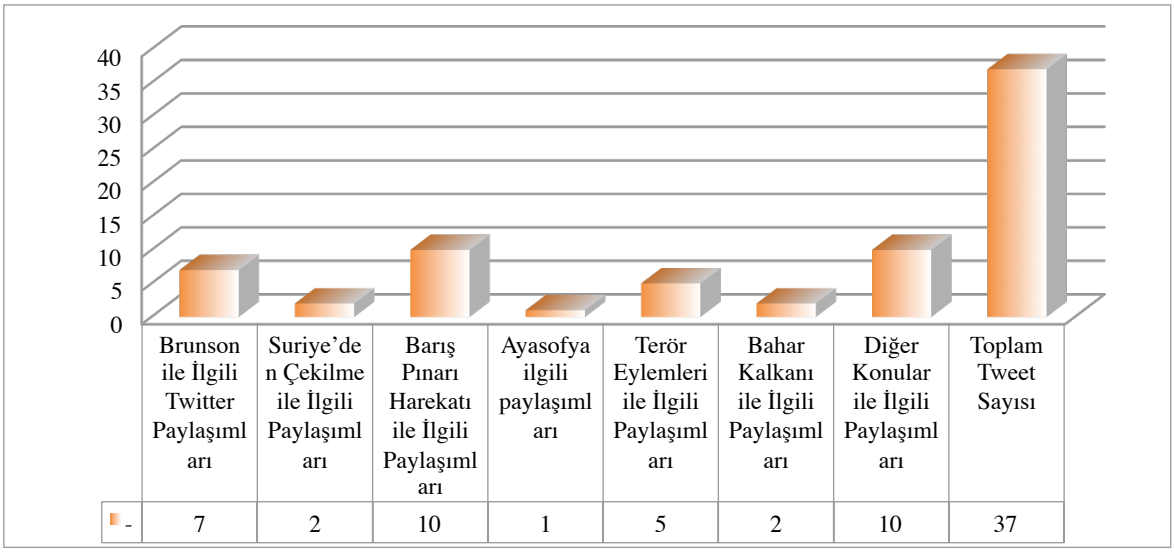
Tablo 18: Pence'in Türk-Amerikan İlişkileri Bağlamında Yaptığı Twitter Paylaşımları

4.11.3.3 Pompeo'nun Tweetlerinin Türk-Amerikan İlişkileri Bağlamında Değerlendirilmesi

Mike Pompeo, kısa süreli dışişleri bakanlığı görevi boyunca Türkiyeli mevkidaşları ile birçok ikili görüşme ve temas gerçekleştirmenin yanında birçok sorunlu olaya da tanıklık etmiştir. Çok aktif bir Twitter kullanıcısı olan Pompeo, bu görüşmeleri Twitter üzerinden bir iletişim stratejisi çerçevesinde duyurmuştur. Genel itibari ile itidalli bir kullanıcı olmuş, Türkiye ile NATO üyeliğine önem vermiş ve onunla dayanışma içerisinde olduğunu birçok kez bildirmiştir ancak ABD'nin çıkarları söz konusu olduğunda iki ülke ilişkilerini riski atacak oranda Türkiye'ye karşı tepkisini yükseltmiştir.

Pompeo, sosyal medya kullanım stratejisi kapsamında Trump'ı izlemeye çalışmış ancak Trump'ın Türk-Amerikan ilişkileri bağlamında yapmış olduğu zamansız ve ölçüsüz içerikli Twitter çıkışları karşısında ters düşmüş ancak çatışma görüntüsü vermekten kaçınmıştır. Trump, daha otoriter ve nasyonalist paylaşımlarda bulunur iken Pompeo görevi gereği ortalığı yatıştırmaya yönelik liberal ve demokrat paylaşımlar bulunmuş ve kriz dönemlerinde mevkidaşları ile yüz yüze ya da telefon görüşmeleri yaptığının Twitter üzerinden paylaşarak ikili ilişkilerde sorun olmadığı görüntüsü vermeye çalışmıştır

Pompeo, yeni iletişim ve medya teknolojilerini bilgilendirme fonksiyonları yanında yenilikçi ve etkileşimci doğasına uygun bir sosyal medya kullanıcısı olmuştur. Twitter'i bir diplomatik iletişim aracı olarak kullanmış, paylaşımlarında etiketleme, yorum ve paylaşım gibi özelliklerini kullanmaya riayet etmiştir. Genel itibari ile Twitter paylaşımlarında yapıcı bir üslup kullanmış olsa da Brunson ve Barış Pınarı Harekatı olaylarında olduğu gibi yeri geldiğinde ikili ilişkilere zarar verecek ve riske atacak tavır ve söylemler içerisine de girdiği görülmüştür. Bu tarz kullanımı ile Türk-Amerikan ilişkilerine yön vermeye çalışmıştır.

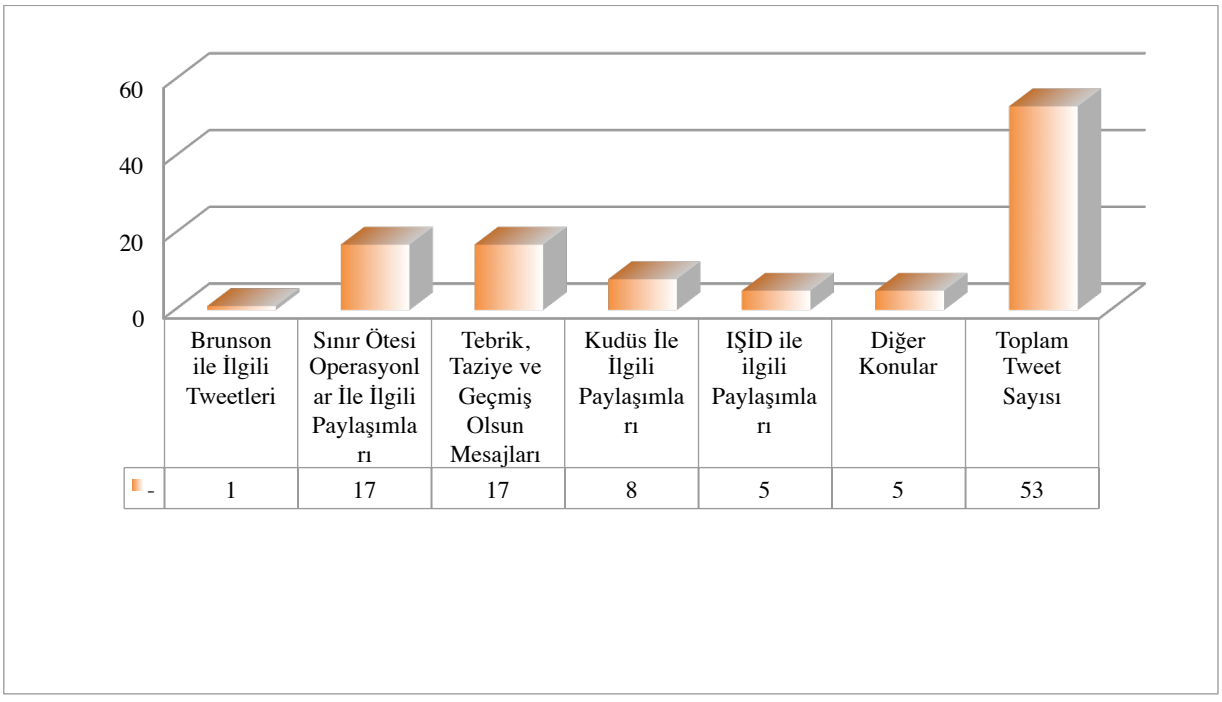

Tablo 19: Pompeo'nun Türk-Amerikan İlişkileri Bağlamında Yaptığı Twitter Paylaşımları

4.11.3.4 Erdoğan'ın Tweetlerinin Türk-Amerikan İlişkileri Bağlamında Değerlendirilmesi

Recep Tayyip Erdoğan, sosyal medyayı yaptığı paylaşımlardan hareketle genel olarak klasik medya anlayışı ile yönettiği anlaşılmaktadır. Bu platformları Türk-Amerikan ilişkileri bağlamında bilgilendirme, tebrik, taziye ve insani diplomasi bağlamında kullandığı tespit edilmiştir. Erdoğan, Trump'ın başkan seçilmesinin kesinleştiği 09 Kasım 2016 tarihinden itibaren seçimleri kaybettiği 09 Kasım 2020 tarihine kadar Türk-Amerikan ilişkileri bağlamında 11 konu hakkında 13'ü İngilizce olmak üzere toplam 53 tweet atmıştır.

Erdoğan, ikili görüşmeler yanında Kudüs ve terör olayları hakkında paylaşımlara yoğunlaşmış ve sosyal medya platformlarına önem vermiştir. Ayrıca iki ülke arasında en çok konu olan Brunson hakkında 1, Suriye ve Suriye'den ABD askerlerinin çekilmesi hakkında 6 ile Barış Pınarı Harekatı hakkında ise 10 tweet atmıştır. Erdoğan, Trump gibi iki ülke ilişkilerine derin etkisi olan vize kısıtlaması, Halk Bank, S-400 ve F-35 hakkında herhangi bir Twitter paylaşımında bulunmamıştır.

Tablo 20: Erdoğan'ın Türk-Amerikan İlişkileri Bağlamında Yaptığı Twitter Paylaşımları

Erdoğan yaptığı görüşmelerde siyasi, askeri ve ticari başlıklar hakkında genel bilgiler vermiş ama içeriği hakkında detaya girmemiştir. Ayrıca Trump tarafından

ambargo ve yaptırım gibi tehditlerine de Twitter üzerinden herhangi bir cevap vermeyerek iki ülke ilişkilerine zarar vermekten kaçınmıştır. Erdoğan, iki ülkeyi ilgilendiren ciddi konularda geleneksel diplomatik ve iletişim kanallarını kullanmayı tercih etmiştir. Bu görüşmelerin de içerikleri hakkında da paylaşımlarında hiç değinmemiştir.

Erdoğan, Trump dönemi Türk-Amerikan ilişkileri bağlamında bulunduğu paylaşımlarında yapıcı bir üslup kullanmış, çatışmalardan ve ihtilaf noktalarından kaçınmıştır. Paylaşımlarında olumlu noktalara temas etmekte ve kimseyi düşmanlaştırmamıştır. Ancak bilgilendirici bir tweet atıktan sonra arkasını getirmemiştir. Bu sebeple uluslararası ilişkilerde klasik diplomatik ve iletişim kanallarına önem verdiği, Twitter paylaşım sıklığından anlaşılmaktadır. Erdoğan, Twitter paylaşımlarında genel geçer şeyler söylemekte ve konular hakkında çok fazla ayrıntılara girmeyi tercih etmemiştir.

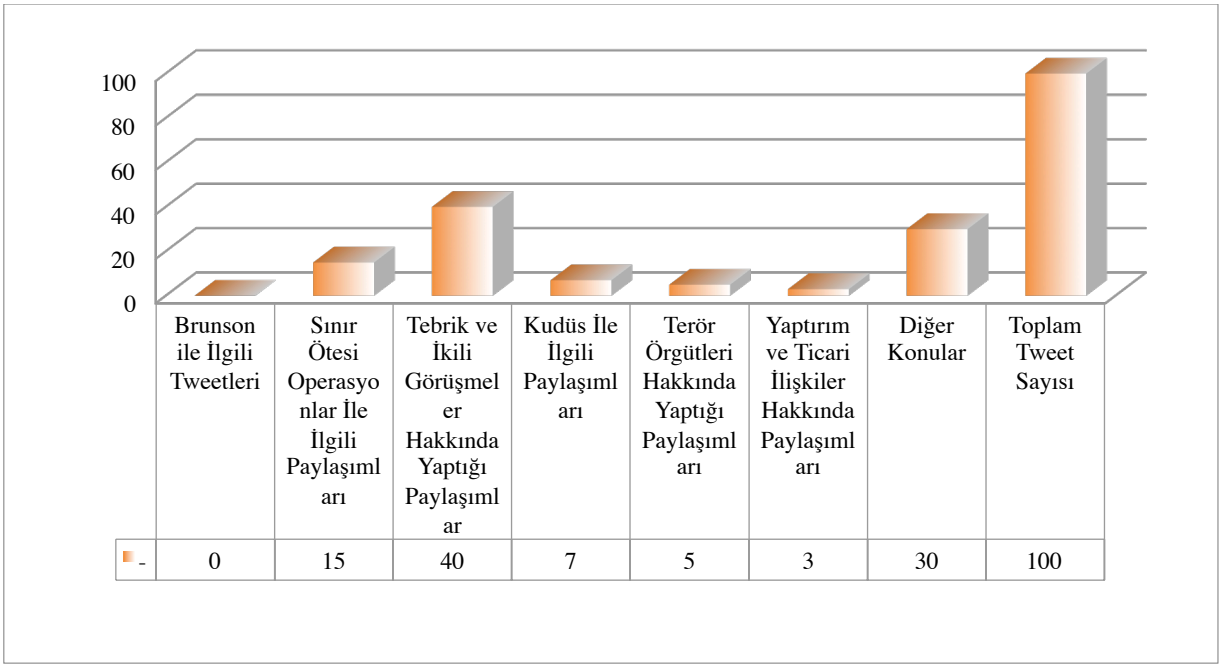
Türk-Amerikan ilişkileri bağlamında ele alınan Erdoğan ve Trump'ın iletişim stratejilerinde bir takım farklılıklar göze çarpmaktadır. Erdoğan, Twitter paylaşımlarında Trump'ın kullandığı saldırgan, tehdit ve nefret dili aksine ikili ilişkilerde işbirlikçi, yapıcı ve olumlayıcı bir dil kullanmıştır. Paylaşımlarında ve açıklamalarında iki ülke ilişkilerinin önemine, geleceğine ve ortak paydalarına vurgu yapan Erdoğan, klasik medya araçlarında yaptığı olumsuz açıklamaların aksine ilişkilere zarar veren herhangi bir Twitter paylaşımı ve ifadesi tespit edilememiştir.

Yapılan araştırma sonucunda Erdoğan'ın yeni iletişim ve medya teknolojilerini doğasına uygun bir şekilde kullanmadığı ve yeni iletişim ve medya teknolojilerinin en önemli özelliği olan "*etkileşim*" içerisine girmediği paylaşımlarından anlaşılmaktadır. Aktif bir sosyal medya kullanıcısı olmadığı, genel olarak söylemek istediklerini söyleyip geçmekte ve bir daha arkasına dönüp bakmamaktadır. Erdoğan, sosyal medya üzerinden kimseye cevap verme gayreti içinde olmadığı, yapmak ve söylemek istediğini söylemekte ve paylaşmakta olan bir strateji izlemiştir. Bu tarz kullanımı ile Erdoğan, Türk-Amerikan ilişkileri bağlamında klasik bir iletişim stratejisi takip ettiği görüntüsü vermiştir.

4.11.3.5 Çavuşoğlu'nun Tweetlerinin Türk-Amerikan İlişkileri Bağlamında Değerlendirilmesi

Trump dönemi, iki NATO üyesi ve "*Stratejik Ortak*" olan Türkiye ile ABD arasında birçok konuda kriz yaşanması nedeni ile iki ülke ilişkilerine damga vuran bir dönem olmuştur. Sıkıntılı bir dönemde dışişleri bakanlığı yapan Mevlüt Çavuşoğlu, krize neden olan olaylar hakkında genel geçer şeyler söyler iken genellikle görüş beyan etmekten uzak durmuş ve Erdoğan'ı takip etmeye dikkat etmiştir. Çavuşoğlu Twitter'da yorum yapmak ve düşüncesini paylaşmaktan ziyade yapmış olduğu ziyaret ve görüşmelere daha çok yer vermiştir.

Araştırmada elde edilen bulgulara göre Çavuşoğlu, ikili ilişkilere zarar vermemek için Trump ya da mevkidaşlarının provokatif eylemlerine ve açıklamalarına cevap verir iken itidalli ve temkinli davranmaya azami ölçüde özen göstermiştir. Çavuşoğlu, Türk-Amerikan ilişkileri bağlamında krize neden olan Pelosi'nin Erdoğan ile ilgili yorumları ve Trump yönetiminin Kudüs kararlarında çok hassas olduğu gözlemlenmiştir. Diğer bir yandan Brunson konusunda Twitter üzerinden herhangi bir etkileşime girmemiş ve herhangi bir tweet dahi atmamıştır. Ayrıca Trump dönemi Türk-Amerikan ilişkileri bağlamında S-400 ve F-35 konularında da tweet paylaşımında bulunmamıştır.

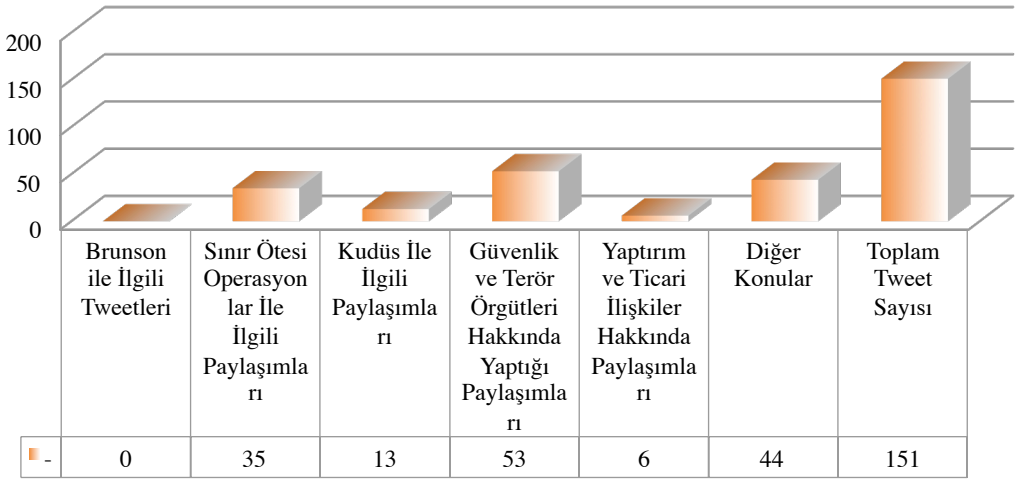
	Brunson ile İlgili Tweetleri	Sınır Ötesi Operasyonlar İle İlgili Paylaşımları	Tebrik ve İkili Görüşmeler Hakkında Yaptığı Paylaşımlar	Kudüs İle İlgili Paylaşımları	Terör Örgütleri Hakkında Yaptığı Paylaşımları	Yaptırım ve Ticari İlişkiler Hakkında Paylaşımları	Diğer Konular	Toplam Tweet Sayısı
-	0	15	40	7	5	3	30	100

Tablo 21 Çavuşoğlu'nun Türk - Amerikan İlişkileri Bağlamında Yaptığı Twitter Paylaşımları

Türk-Amerikan ilişkileri bağlamında Türkiye tarafından yapılan paylaşımların başını Erdoğan'ın çektiği, Çavuşoğlu ve Kalın'ın Erdoğan'ı takip ettikleri görülmüştür. Türk aktörler, mevkidaşları Amerikalıların aksine uyum içerisinde bir sosyal medya iletişim stratejisi kullandıkları izlemi vermişlerdir. Çavuşoğlu, uzun bir süre dışişleri bakanlığı yapmış ve birçok ziyarette bulunmuştur. Bu ziyaretlerini paylaşmak için Twitter'i aktif bir şekilde kullanmıştır. Nitekim Çavuşoğlu'nun Türk-Amerikan ilişkileri bağlamında kullanım karakteristiği genellikle Erdoğan'ı takip eden, yapıcı, bilgilendirici ve çözüm odaklı paylaşımlar olduğu tespit edilmiştir.

4.11.3.6 Kalın'ın Tweetlerinin Türk-Amerikan İlişkileri Bağlamında Değerlendirilmesi

İbrahim Kalın, toplamda 151 tweet olmak üzere Türk-Amerikan ilişkileri bağlamında krize neden olan birçok konu hakkında Twitter paylaşımında bulunmuştur. Kalın Türkiye ile Amerikan arasında krizlere neden olan olaylara itidalli, temkinli ve sağduyulu yaklaşması, krizlerin derinleşmesini önlemeye çalışma gayreti içinde olduğu yorumuna neden olmuştur. Kalın, paylaşımlarında Türkiye'nin tezlerini gündeme getirmiş ve İngilizce dilinde yaptığı paylaşımlara önem vererek dünya kamuoyunu hedef almıştır. Aktif bir Twitter kullanıcısı olan Kalın, yeni iletişim ve medya teknolojilerini doğasına uygun bir şekilde kullanmaya özen gösterdiği kullanım tarzından ve paylaşımlarından anlaşılmaktadır.

Tablo 22: Kalın'ın Türk - Amerikan İlişkileri Bağlamında Yaptığı Twitter Paylaşımları

Kalın, genel Twitter paylaşımlarında rasyonel davranmış ve Türkiye'nin haklılığını ortaya koyar iken uluslararası hukuk ve normlardan bahsetmiştir. Türkiye'nin müttefiklik ve ortaklık hukukuna riayet eder iken aynı hassasiyeti müttefik ve ortaklarından da beklediğini dile getirmiştir. Kalın, Türk-Amerikan ilişkilerinde iki ülkenin çıkar ve menfaatlerine uygun sav ve söylem gündeme getirmiş ve terörle mücadelede ortaklık potansiyeline dikkat çekmiştir. Özellikle de Trump'ın paylaşımlarına yorum yaparak paylaşması ve Türkiye'nin emir alan ülke olmadığına vurgu yapması, Türkiye'nin dış politika anlayışının genel hatlarını aktarmaktadır.

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre İbrahim Kalın, Türk aktörleri arasında ana akım medyadaki söylemleri ile sosyal medyadaki paylaşımları arasında en uyumlu ve tutarlı kişi görüntüsü vermektedir. Kalın, sosyal medyada kullandığı iletişim stratejisinde Çavuşoğlu gibi Erdoğan'ın çizgisinde paylaşımlarda bulunmuş ve bağımsız hareket etmemeye özen göstermiştir. Amerikan tarafının aksine uyum içerisinde olan Türk aktörler, Türk-Amerikan ilişkilerini sosyal medyada belirlemede proaktif olma yerine Trump'a cevap vermek için Twitter paylaşımlarında bulundukları görüntüsünü vermişlerdir.

5. SONUÇ

Yeni iletişim ve medya teknolojilerinde yaşanan teknik gelişmeler ve ilerlemeler, ulusların ve toplumların hayatını birçok yönden etkilemiştir. Modern siyasi tarihte yeni iletişim ve medya teknolojilerinin bir uygulaması olan sosyal medya platformlarının uluslararası ilişkilerde kamuoyu oluşturma ve seçmenle ilişki geliştirmesindeki önemine vakıf ve belli bir iletişim stratejisi kapsamında aktif bir şekilde kullanan birçok lider olmuştur. Bu liderlerin başında da kuşkusuz Trump gelmektedir. Ancak Trump'ın kendine özgü bir iletişim stratejisi kapsamında bu iletişim araçlarını kullanması, başta Amerikan kurumları olmak üzere bazı ülkeler ile iletişim krizi yaşanmasına neden olmuştur.

Gelişen web 2.0 iletişim teknolojileri ile birlikte özel ve devlet kurumları ile liderler, görev ve faaliyetleri kapsamında yeni medya platformlarını kullanmaya başlamışlardır. Liderler; muhatapları, seçmenleri ve vatandaşları ile daha etkin ve daha hızlı ve doğrudan iletişim kurmak amaçlı, yeni iletişim ve medya teknolojilerinden faydalanmaktadırlar. Yeni iletişim ve medya teknolojilerinin ciddiyet ve etkinlik gerektiren uluslararası ilişkilerde de kullanılması, uluslararası disiplinleri yeni bir boyuta taşımıştır. Yeni iletişim ve medya teknolojilerinin bir uygulaması olan sosyal medya platformları uluslararası kullanıcılara ve alımlayıcılara birçok fayda ve kolaylık sağlar iken beraberinde birçok riski de getirmiştir. Özellikle de bu platformlar, küresel çıkar odakları ile küresel terör ve suç örgütlerine de yeni alanlar ve hedefler sunmuştur.

Değişen uluslararası konjonktürde gücünü koruma arayışında olan birçok küresel güç ile bu denkleme girmek için mücadele veren yükselen güçler arasında yeni iletişim ve medya teknolojileri üzerinden gizli bir rekabet ortamı oluşmuştur. Bu rekabet ve gizli çekişme, ABD'de Çin merkezli "*tik tok*" uygulamasının yasaklanması ve Facebook gibi Amerikan menşeli uygulamalara ise Çin'de erişim engeli uygulaması örneklerinde olduğu gibi kendini yeni iletişim ve medya teknolojileri üzerinden de bariz bir şekilde göstermiştir. Bu rekabette taraflar amaçlarına ulaşmak için yeni iletişim ve medya teknolojilerini çıkarları doğrultusunda kullanmakta bir beis görmemektedirler.

Bu bağlamda liderler, mücadele alanlarını genişletmek ile yerel ve ulusal düzeyde bir takım farklılıklar yaratmak için, başta uluslararası ilişkiler olmak üzere birçok alanda yeni iletişim ve medya teknolojilerinin kullanılmasının önünü açmıştır.

Yeni iletişim ve medya teknolojilerinin bir uygulaması olan Twitter'e kitlelerin teveccühünü fark eden bazı dünya liderleri, bu boşluğu doldurmak için bu alana yönelmiş ve teknolojileri yaygın bir şekilde kullanmaları ile birlikte Twitter, uluslararası ilişkilerde de önemli bir iletişim aracı hâline gelmiştir. Amerikan siyaset bilimcisi ve iletişim kuramcısı Harold Dwight Laswell 1949 yılında geliştirdiği iletişim modelini, mesajın ne olduğu, kimin tarafından, hangi kanal vasıtasıyla, kime, hangi etkiyle söylendiği üzerine kurmuş ve bu kuramın Web 0.2 teknolojisi ile birlikte yeni iletişim ve medya teknolojileri üzerinden geçerliliği, yeniden gündeme gelmiştir. Lasswell modeli, doğrusal bir model olmasına rağmen yeni iletişim ve medya teknolojileri ile birlikte bu model, çok yönlü bir hâl almıştır.

Uluslararası ilişkilerde devletler ve topluluklar arası rekabet her geçen gün artar iken rekabet enstrümanları arasına yeni araç ve yöntemler de eklenmiştir. Yeni iletişim ve medya teknolojilerinde yaşanan teknolojik ilerlemeler ve bu teknolojilerin dünya genelinde geniş kabul görmesi, siyasetçileri ve bürokratları bu alana yönelmesine neden olmuştur. ABD'nin 45. Başkanı Donald Trump'ın bu platformları belli bir iletişim stratejisi kapsamında aktif bir şekilde kullanması ve fark yaratması, iletişim çalışmalarına yeni bir tartışma alanı kazandırmıştır. Bu sebeple birçok dış ilişkiler misyonu ve diplomat, söz konusu yeni uygulamaya uyum sağlamak ve Trump'ın Twitter paylaşımları nedeni ile iletişim krizi yaşamamak için kurum bünyesinde sosyal medya paylaşım ve takip birimleri kurmuşlardır.

Yeni iletişim ve medya teknolojilerinin bir uygulaması olan Twitter'in Trump'ın tarafından aktif bir şekilde gündelik tartışmalarda ve dünya kamuoyunu ilgilendiren meselelerde kullanılması, uluslararası iletişimde yeni tartışmalara neden olmuştur. Trump, başkan seçilmesinde ve iç politikada elde ettiği başarılara binaen belli bir iletişim stratejisi kapsamında bu platformları uluslararası ilişkilerde de kullanması, başta Türkiye olmak üzere müttefikleri ile bir takım iletişim krizlerinin yaşanmasına neden olmuştur. Trump, ABD'nin kurumsal iletişim stratejisinin dışına çıkma

girişimleri, yalnızca muhatapları ile değil aynı zamanda ekibi ile de krizler yaşamasına neden olmuştur.

Trump'ın başkanlık döneminde aktif bir şekilde yürüttüğü tweet diplomasisi nedeni ile uluslararası ilişkilerde geleneksel birçok uluslararası iletişim kanalları ve uygulamaları yanında Twitter'a da kullanım alanı açmıştır. Trump, bir iletişim stratejisi kapsamında kullandığı Twitter üzerinden kendine uygulanan iletişim ambargosunu delmek ve alternatif bir iletişim kanalı oluşturmakla kalmayıp bu araçlar üzerinden doğrudan seçmen ve tabanı ile iletişim kurmaya ve onları yönlendirmeye çalışmıştır. Trump'ın bu iletişim stratejisi ve tercihi, zamanla bu araçları uluslararası iletişim kanalları arasında önemli ve ilginç bir yerde konumlandırmasının önünü açmıştır.

Trump'ın siyasal iletişim aracı olarak kullanmakta olduğu Twitter kullanım tarzı ve paylaşımlarını şekillendiren genel özellik ise otoriterlik ve nasyonellik olmuştur. Trump, ABD'nin kurumsal iletişim dili dışına çıkarak kullandığı popülist, saldırgan, halkçı dil ve tarzı ile tartışmanın odağında yer almıştır. Trump bu stratejisi ile kendini dünya gündeminde tutmaya çalışmasının yanında kullandığı sıradan bir dil ile kendini ortalama bir Amerikan vatandaşı olarak göstermeye çalışarak seçim yatırımı yapmıştır. Trump, ayrıca bu iletişim stratejisi ile Twitter üzerinden günah keçileri ve suni düşmanlar yaratarak takipçilerini konsolide etmek ve saldırganlıkları ile nefret söylemlerini kanalize etmeleri için içerikler ve tartışma alanları sunmuştur.

ABD'de Trump döneminin sosyal medya kullanımı nedeni ile başta Türkiye olmak üzere birçok ülke ile sorunlu geçmesi üzerine bu iletişim stratejisi ve sosyal medya kullanım amacı ve tarzı sorgulanır hâle gelmiştir. Donald J. Trump, iyi bir gözlemci ve müzakereci olmasının yanında Twitter'ı siyasal bir iletişim kanalı olarak kullanması, siyasi yelpazedeki seçmenlerle şahsına münhasır bir yöntemle doğrudan bir bağlantı kurarak her hangi bir sansüre maruz kalmadan doğrudan halka hitap ve seçmene açılmanın bir yolunu bulmuştur. Trump Twitter'da gördüğü ilgiden dolayı daha fazla dikkat çekmek için daha tartışmalı tweetler atmaya ve tartışmalı konuları gündemine almaya çalışmıştır. Trump'ın tweetlerinin genel karakteristiği, duyguları, güvensizlikleri, korkuları ve politik kaygıları harekete geçirerek dikkat ve ilgi çekmeye yönelik yüzeysel ve tek boyutlu paylaşımlar olduğu görülmüştür.

Trump'ın başkanlık döneminde kullandığı ırkçı, cinsiyetçi, aşağılayıcı, göçmen ve İslam karşıtlığı ve nefret söylemleri ile şekillendirdiği iletişim stratejisi nedeni ile ABD'nin kurumsal iletişim dili ile ters düşmüştür. Trump'ın sosyal medya üzerinden takip ettiği ve şekillendirdiği iletişim stratejisi, yalnızca kendi ekibi ve ABD'nin kurumsal iletişim dili ve stratejisi ile ters düşmemiştir aynı zamanda Türkiye gibi müttefikleri ile de iletişim krizi yaşamasına neden olmuştur. Nitekim Trump'ın diplomatik dilin dışına çıkması, Türkiye ile de bir takım sorunlar yaşamasına neden olmuştur. Trump'ın sosyal medya üzerinden şekil vermeye çalıştığı iletişim stratejisi, iki ülkenin arasının açılmasına neden olmuştur.

Trump'ın yeni iletişim ve medya teknolojilerinin bir uygulaması olan sosyal medya üzerinden oluşturduğu iletişim stratejisi kapsamında dünyanın birçok kesimini ilgilendiren bölgesel ve küresel konular hakkında Twitter üzerinden herkesin göreceği bir şekilde paylaşımlar yapması, kararlar vermesi, planlarını açıklaması ve de günlük diplomasi yürütmesi, uluslararası iletişime yeni tartışmalar ve boyutlar kazandırmıştır. Trump'ın bu uygulamaları günlük olarak aktif bir şekilde kullanması, birçok siyasetçi ve lideri bu uygulamalara yönlendirmesi gibi birçok diplomatik misyonları bünyelerinde bu mecraları izlemek ve takip etmek için ihtisas birimleri oluşturmasına neden olmuştur.

Yeni iletişim ve medya teknolojileri, geleneksel medya araçları, gazete, radyo ve televizyonda olduğu gibi resmi makamların açıklamalarını muhataplarına ulaştırmak üzere kullanılacak bir araç olarak tasarlanır iken Trump'ın bu teknolojileri farklı bir şekilde kullanması ile birlikte sosyal medya araçlarına başka bir fonksiyon yüklenmiştir. Trump, bu araçları bir iletişim aracı olmaktan öte bir manipülasyon ve etki aracı olarak kullanmasının yanında kullandığı dil, diplomatik dil olmaktan öte sokak dili olması, ülkeler arasında iletişim krizleri yaşanmasına neden olmuştur. Bu bağlamda bazı liderler Trump'ın kullandığı üslup ile cevap verir iken bazı ülke liderleri ise Trump ile polemiğe girmekten kaçınmıştır. Bazı ülkeler ise Türkiye örneğinde olduğu gibi resmi söylemleri bu platformlara taşıyarak diplomatik bir üslup çerçevesinde karşılık vermeye çalışmışlardır.

Trump, Twitter'in etkileşim özelliğini dış politikada da kullanmayı ihmal etmemiştir. Trump'ın Twitter paylaşımları ve sosyal medya araçlarını aktif bir şekilde

kullanması, uluslararası iletişimde yeni bir pratiğin kullanılması dönemini başlatmıştır. Trump iktidarı döneminde, izlemiş olduğu iletişim stratejisi üzerinden geleneksel diplomasi dilini ve araçlarını değiştirmek maksadıyla Amerikan kurum ve diplomatlarını etkisi altına almaya çalışmıştır. Trump'ın ciddiyeti tartışılan ve resmiyeti olmayan bir platform üzerinden dünya güvenliğini ilgilendiren meseleler hakkında düşüncesini paylaşması, Washington'da iletişim krizi meydana getirir iken başta Türkiye olmak üzere müttefikleri nezdinde ise ABD'ye karşı artan güvensizliği tetiklemiştir.

Trump, başkanlık döneminde bilinen geleneksel diplomatik ve iletişim kanallarının dışında basın danışmanlarını da devre dışı bırakarak sosyal medyayı uluslararası ilişkilerde aktif bir şekilde kullanmış ve Türk-Amerikan ilişkileri bağlamında Türkiye ile ilgili birçok tweet atmıştır. Bu tweetlerinde klasik uluslararası ilişkiler teamüllerinin dışına çıkması ve egemen bir ülkenin yargısını ve karar mercilerini etki altına almaya çalışması, bu kuramın yeni iletişim ve medya teknolojileri kapsamında yeniden gündeme gelmesini ve yorumlanmasına neden olmuştur. Bu tartışmalar sonucunda Türk-Amerikan ilişkilerine etki eden Trump'ın Twitter paylaşımları ve bunlara karşılık veren yetkililerin cevapları, uluslararası iletişim disiplinine etki eden yeni bir platform olduğu düşüncesini ortaya çıkarmıştır.

Trump'ın sosyal medya üzerinden yürütmüş olduğu iletişim stratejisi ile Türkiye ile ABD'nin ilişkileri sorunlu bir şekilde gündeme gelmiştir. Trump, Bush ve Obama gibi seleflerinin Ortadoğu bölgesinde uygulamış oldukları politikalar nedeni ile birçok sorunu miras almıştır. Trump, Türkiye ile sorun yaşayan Amerikan kurumlarının dış politikasını sosyal medya üzerinden şekillendirmesi ve aktif bir şekilde düşüncelerini paylaşması, sorunu daha da derinleşmesine neden olmuştur. Trump, dış politika stratejisinde önce Amerika anlayışı çerçevesinde hareket eden ülkeler ile iyi diyaloglar kurar iken kendi kararlarında otonom hareket eden ülkelerle ise sosyal medyada karşı karşıya gelmiştir. Trump'ın dayatmacı ve kendini üstün gören iletişim stratejisine uyum sağlama yerine kendi doğrularını ve egemenliğini ön plana çıkaran ülkelerden birisi de nitekim Türkiye olmuştur.

Dijital alanda gelişmelere bağlı olarak iletişim teknolojilerinde yaşanan ilerlemeler ve devlet başkanlarının bu teknolojileri tercih etmesi ve uyum sağlaması,

ikili ilişkilere de etki etmeye başlamıştır. Başta Trump olmak üzere birçok liderin yeni iletişim ve medya teknolojilerinin bir uygulaması olan Twitter'i diplomatik bir araç olarak kullanmaya başlaması, uluslararası ilişkilerin stratejik iletişiminde yeni bir dönemin başlamasına yol açmıştır. Trump'ın Türkiye ile ilişkilerinde sosyal medya araçlarını aktif bir şekilde kullanması ve geleneksel yöntemleri devre dışı bırakarak ciddiyeti tartışılan yeni bir mecra üzerinden takip etmesi, başta kendi ekibi olmak üzere ABD'nin stratejik ortağı olan Türkiye ile yer yer iletişim krizleri yaşanmasına neden olmuştur.

Yeni iletişim ve medya teknolojilerinin uluslararası ilişkilerin stratejik iletişiminde etkileyici bir rol oynaması ve etkileri bakımından sarsıcı yönleri olması itibari ile Türk–Amerikan ilişkilerinde ABD Başkanı Donald J. Trump'ın Twitter mesajları üzerinden iletişim politikası ve stratejileri araştırmaya değer önemli bir olgu oluşturmuştur. Başta Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan olmak üzere Türk yetkilileri de ABD'li mevkidaşları gibi aynı mecraları kullanarak Trump'ın paylaşımlarına cevap vermesi, Türk–Amerikan ilişkilerinin sorunlu bir döneme girmesine neden olmuştur. Bu gelişmeler ışığında liderlerin ve ekiplerinin iletişim politikaları ve söylemleri, yeni iletişim ve medya teknolojilerine önemli bir ölçüde endekslenmesinden dolayı liderlerin ve kurumların iletişim stratejilerini anlama ve geleceğini tartışma ihtiyacı doğmuştur.

Trump, yeni iletişim ve medya teknolojilerinin sunmuş olduğu iletişim kolaylığı ve fırsatlarından yararlanmasını bilen bir lider olmuştur. Trump, izlemiş olduğu bu yeni iletişim dili ile kurumsallaşmış Amerikan diplomatik dilin ve kurumların dışına çıkmıştır. Trump, kendine özgü çatışmacı dili ve hakir gören üslubu ile Amerikan dış politikasında geleneksel diplomasinin dilini değiştirmeye çalışmış ve kurumları baskı altına almaya çalışmıştır. Trump, Türkiye ile ilişkilerinde bu teknolojileri olumsuz bir şekilde kullanması, yeni sorunlar ortaya çıkarmıştır. Trump, geleneksel diplomatik dilin dışına çıkmış ve çatışmacı bir dil kullanarak Türkiye ile ilişkileri bozma noktasına getirmiştir. Trump'ın sorunlu iletişim stratejisi ve dili ile iki lider arasında farklı iletişim stratejileri yüzünden yeni iletişim teknolojileri çağında ikili ilişkiler, ortak çıkarlardan çatışan çıkarlara evrilmiştir.

Erdoğan ve Trump'ın Türk-Amerikan ilişkileri bağlamında attığı tweetler, bu çalışmada derlenmiş ve kategoriler hâline getirilmiştir. Kategorileştirme çalışması sırasında aktörlerin, iç politikaya yönelik paylaşımlar, dış politikaya yönelik paylaşımlar, ekonomik içerikli paylaşımlar ile güvenlik ve askeri içerikli paylaşımlarda bulundukları tespit edilmiştir. Bu sebeple Trump, ciddiyeti tartışılan bir mecra üzerinden başka ülkelerin güvenliğini ve istikrarını hedef alan paylaşımlarda bulunması, aktörlerin iletişim stratejilerini anlama meselesi, önemli bir konu hâline gelmiştir. Bu bağlamda Trump'ın iletişim stratejisi, sosyal medya araçlarını salt bir iletişim aracı olmaktan öte özel bir ilgiye ihtiyaç duyulduğu bir alan olduğunu göstermiştir. Trump'ın halka açık olan bir platform üzerinden tehditler savurması ve bağımsız bir ülke olan Türkiye'yi egemenliği altına almaya çalışması, iki ülke arasında iletişim krizlerinin yaşanmasına neden olmuştur.

Yapılan çalışmalar sonucunda Trump'ın NATO üyesi stratejik ortağı Türkiye ile Twitter üzerinden ilk teması, karşılıklı yapılan ikili görüşmeleri paylaşarak başlamıştır. Trump'ın aktif bir Twitter kullanıcısı olması nedeni ile iki ülke arasındaki münasebetlere yönelik yaptığı yorum ve Twitter paylaşımları ile ilgi odağı olmuştur. Sıradan olaylar hakkında normal bir kullanıcı gibi paylaşımlarına ilaveten iki ülke ilişkilerini yakından ilgilendiren hassas konular üzerinde de tweet atması ve yorum yapması ve ekibinin de bu stratejiye takip etmesi, Türk-Amerikan ilişkilerinde bir takım iletişim krizlerinin yaşanmasına yol açmıştır. Trump'ın Türkiye'ye yönelik paylaşım ve tavırlarını anlamak için ideolojik ve politik arka planının araştırılması yanında Pence ve Pompeo'nun da Twitter paylaşımlarını analiz etme gerekliliğini ortaya çıkarmıştır.

Araştırma bulgularından elde edilen bilgiler kapsamında Trump; saldırgan, tehdit ve tahkir dili kullanır iken kişisel ikbal ve çıkarları için ABD başkanı sıfatını kullanarak ve arkasına sığınarak bu platformlardan azami bir şekilde faydalanmaya çalıştığı görülmüştür. Trump'ın söz konusu sosyal medya dili ve kullanım stratejisi, yardımcısı Pence ve Dışişleri Bakanı Pompeo da önemli bir ölçüde desteklememelerine rağmen aynı minvalde Türkiye'ye yönelik bazı karar ve söylemlerini tweet atarak teyit etmek zorunda bırakmıştır. Trump, Amerikan kurumlarının resmi söylem ve sözcüleri ile ters düştükleri için onlara zor zamanlar yaşattığı gibi Trump'ın mesajlarını toparlamak için de uğraştıkları görülmüştür. Bu da Trump ile Amerikan kurumlarının bazı görüşlerinin örtüşmediği ve birbirilerinden farklılık gösterdiği izlenimi yaratmıştır.

Araştırmada elde edilen bulgulara göre Trump'ın belli bir strateji çerçevesinde kullandığı sosyal medya araçları üzerinden yeni bir iletişim modeli tasarladığı tespit edilmiştir. Bu tasarımın genel karakteristik özelliği gündemde kalmak için otoriter ve çatışmacı bir doğaya sahip olması üzerine Amerikan kurumları başta olmak üzere birçok dış misyon ekipleri ve dünya liderleri Trump ile ters düşmek durumunda kalmıştır. Bunlara ilaveten bu tasarıma Trump'ın ekibi bile uyum sağlamakta zorluk çekmiştir. Bu bağlamda dikkatli bir dil ve üslup kullanan Amerikan kurumlarının resmi açıklamaları ile saldırgan, intikamcı ve tehditkar bir dil kullanan Trump'ın Twitter paylaşımları arasında farklılık olduğu görülmüştür. Türk aktörler ise yeni bir kriz yaratmamak adına resmi açıklamaları ön plana çıkarır iken paylaşımlarında iki ülkenin ortak yönlerini ve çıkarlarını öne çıkarma gayretinde oldukları tespit edilmiştir.

Trump'ın Türkiye ile ilgili sosyal medya paylaşımları ve ona karşılık verilmesi kapsamında başta Erdoğan olmak üzere Türk aktörler, ABD ile ilişkiler bağlamında yaptıkları Twitter paylaşımlarında ihtiyatlı, itidalli ve yapıcı yaklaşmışlardır. Trump döneminde iki ülke arasında Twitter üzerinden yaşanan ilk kriz, casusluk ve terör üyeliği ile suçlanan Brunson'ın tutuklanması ile patlak vermiştir. Trump, ABD vatandaşı Brunson'ın serbest bırakılması için Türk adalet ve yargı sistemini Twitter üzerinden yaptığı paylaşımlarla etki altına almaya çalışmıştır. Ancak bu girişimleri başarısız olunca açık bir şekilde sosyal medya üzerinden Türkiye'ye saldırmış ve Türkiye'yi ambargolar uygulamakla tehdit eden bir iletişim dili kullanmıştır.

Amerikan tarafında iletişim konusunda koordinasyon sorunları yaşanır iken diğer tarafta Erdoğan ve ekibi, Trump'ın saldırgan ve tehditkâr üslubunun aksine diplomatik kurum ve sözcüleri ile bir tutarlılık içerisinde Trump ve ekibinin paylaşımlarına temkinli ve ihtiyatlı yaklaşmış ve iki ülke ilişkilerine hizmet eden bir üslup izlemiş ve diplomatik dil kullanmışlardır. Başta Erdoğan olmak üzere Türk aktörler, Trump'ın tehditkar söylemlerine ve dayatmacı tutumuna karşı bir müddet sessiz kalmışlar ancak paylaşımların dozu artmaya başlaması üzerine mütekabiliyet esasına dayanarak karşılık vermişlerdir. Erdoğan mümkün mertebe sosyal medya üzerinden karşılık verme yerine geleneksel kanalları aktif tutmaya ve kullanmaya çalışmıştır.

Trump'ın ikili ilişkilerde diplomatik dilin yerini sosyal medya diline terk etmesi ve saldırgan bir iletişim dili kullanması, iki ülke arasında iletişim krizlerinin

yaşanmasına neden olmuştur. Trump'ın Twitter paylaşımları üzerinden gerdiği Türk-Amerikan ilişkileri, uluslararası iletişim uzmanlarına uluslararası ilişkilerde yeni iletişim ve medya teknolojilerinin uygulamalarını anlamaya dair önemli bir imkan sağlamıştır. Bu örnek üzerinden hareketle Trump, uluslararası iletişim normlarını ve kurumsal diplomatik dili değiştirmeye çalışmış ve Amerikan kurumlarını etkisi altına almak için bu araçları uluslararası ilişkilerde bir etkileşim aracı olarak kullanmaya çalışmıştır.

Yeni iletişim ve medya teknolojileri çağında Trump, Türkiye'yi hedef alan birçok açıklama ve Twitter paylaşımlarında bulunmuştur. Bu paylaşımlar bağlamında Trump, Amerikan geleneksel diplomasi dili ile diplomatik normları değiştirmeye çalışmıştır. İki müttefik ülkenin kendi aralarındaki sorunları, sosyal medya platformları üzerinden tartışması ve karşılıklı yaptırımlar uygulaması, iki ülke çıkarlarına zarar verdiği gerekçesi ile Türk aktörler, itirazlarını dile getirmişlerdir. Trump'ın dayatmacı ve manipülatif sosyal medya paylaşımları, iletişim krizi daha da derinleştirmiştir. Türk aktörlerin de ifade ettiği gibi bağımsız bir ülke olan Türkiye'nin sosyal medya üzerinden hareket etmemesi ve kurumsal bir iletişim stratejisi izlemesi, krizin derinleşmesini önlemiştir. Ancak Trump'ın ben merkezli bir ilişki düşüncesi ve söylemi, zaman zaman iki ülkenin karşı karşıya gelmesine de neden olmuştur.

Trump'ın iletişim stratejisi üzerinden sosyal medyada birçok dayatmasına maruz kalan Türk aktörler, kendi güvenliğini ilgilendiren konularda bağımsız karar alacağını ortak bir dille Twitter üzerinden müttefiklerine hatırlatmıştır. Ayrıca müttefiklerinin de Türkiye'nin kaygılarını gidermesi gerektiği ve bu yönde bir takım sorumluluklarının olduğunun farkında bir şekilde davranması, müttefiklerinin Türkiye'nin yanında hareket etme durumunu ortaya çıkarmıştır. Nitekim Türk aktörleri, sosyal medya üzerinden de Türkiye'nin kimseye muhtaç ve mahkum olmadığı gibi ABD'ye de mecbur olmadığını dile getirmesi ve Trump'ın sorunlu iletişim stratejisi nedeni ile iki ülkenin arasının açılmasına yol açtığını ifade etmişlerdir.

Uluslararası ilişkilerin stratejik iletişim dili hakkında yapılan tartışmalar, yalnızca liderler düzeyinde kalmamıştır. Bu tartışmalara Pence, Pompeo, Çavuşoğlu ve Kalın da sosyal medya hesapları üzerinden katılmışlardır. Trump'ın baskısı altında kalan Pence, çoğunlukla Trump'ın paylaşımlarını takip eden bir görüntü vermeye

çalışmış olsa da zaman zaman Trump ile ters düştüğü görülmüştür. Pence, kendine özgü bir iletişim stratejisi izlemiş ve Trump'tan farklı bir Twitter kullanıcısı olmuştur. Ciddi bir bürokrat izlenimi veren Pence'in Türkiye ile ilgili paylaşımlarının genel karakteristik özelliği, tehdit ve dikte temalı olmakla birlikte liberal ve demokrat temalı içeriklerden kaçınmıştır. Pence, ABD'nin resmi ve kurumsal iletişim politikası sınırları içinde kalmaya çalışmış olsa da kendine tevdi edilen görevler nedeni ile Trump çizgisinde paylaşımları da olmuştur. Ancak Amerikalı aktörlerin uyum içerisinde hareket ettiklerini söylemek zordur.

Çalışma sırasında paylaşımları dikkate alınan diğer bir Amerikalı aktör ise iki yıl görev yapan Dışişleri Bakanı Mike Pompeo olmuştur. Pompeo, genel karakteristik özelliği liberal ve demokrat paylaşımları olmasına rağmen Pence gibi dönem dönem iletişim politikalarında aşırıya kaçmış ve söylemlerindeki baskıcı ve dayatmacı dozunu artırmıştır. Trump, yeni iletişim ve medya teknolojilerinin bir uygulaması olan Twitter'i ABD'nin Türkiye'ye ile ilişkilerinde stratejik bir iletişim aracı hâline getirme çabalarına karşı Pompeo, uyum sağlamakta zorluk çekmiştir. Bu sebeple Pompeo ile Trump'ın sosyal medya iletişim politikaları arasında bir takım farklılıklar meydana gelmiştir. Bu farklılıklar Pence ile de yaşanmıştır. Pence de paylaşımlarında Trump çizgisi dışına çıkar iken paylaşımlarında Erdoğan'ı zaman zaman muhatap alması, konumunu bilmemekle suçlanmasını neden olmuştur. Ancak Pompeo, sosyal medya paylaşımlarında kendine muhatap olarak Çavuşoğlu'nu almış ve bu tartışmaların dışında kalmıştır.

Çavuşoğlu'na göre ABD'nin Halk Bank olayı ve Ermeni tasarısında olduğu gibi müttefiklik anlayışına uygun olmayan yöntemlerle Türkiye'yi kıskaç altına almaya çalışması, büyük devlet olma kriterlerine uygun değildir. Ayrıca Türkiye'ye karşı, sosyal medya üzerinden ambargo uygulama tehdidi ile stratejik müttefiklik olmayacağı gibi iki kadim dost devleti rekabet eden, düşman ve zamanla çatışan iki devlete dönüştürme riski bulunduğu konusunda uyarmıştır. Dünyanın birçok yerinde küresel ve bölgesel ticari ve askeri işbirliği yapan iki ülkenin geldiği bu durum, iki ülkenin çıkarlarına hiç bir şekilde hizmet etmemiştir. Bu bağlamda Çavuşoğlu, her iki devletin de karşılıklı olarak iyi niyet belirterek birbirilerinin hassasiyetlerini ve kaygılarını gidermek için gayret göstermesi gerektiğini paylaşımlarında hatırlatmıştır. Çavuşoğlu

izlediği sosyal medya iletişim stratejisi ile Erdoğan ve Kalın ile aynı çizgide olduğu izlenimi vermeye çalışmıştır.

Türkiye Cumhurbaşkanlığı sözcüsü İbrahim Kalın ise Amerika'da eğitim görmesi ve iyi bir iletişim diline hâkim olması nedeni ile ikili ilişkilerde sağduyunun hâkim olması için özel çaba sarf etmiştir. Kalın, her iki tarafa da uzun bir geçmişe dayalı müttefiklik ve geleceği, dünyanın güvenliği ve bölgenin istikrarı için terör örgütleri ve çıkar lobilerinin elinde mahkum kalmamalı ve günlük siyasi tartışmalara kurban edilmemelidir diye hatırlatmıştır. Kalın, eğer ABD hasmane tutumlarından vazgeçmez ve okyanus ötesinden bu bölgeyi yönetmeye kalkışır ise bölgeye ancak daha fazla kaos ve istikrarsızlık getireceği noktasında Twitter paylaşımları ile uyarmıştır. ABD'nin bu tutumuna karşı Türk aktörler, Türkiye'nin milli çıkarlarına göre devam edecek ve menfaatleri için gerekli tüm adımları atmakta tereddüt etmeyeceklerinin paylaşımlarında altını çizmişlerdir.

ABD'nin Rusya ile Ortadoğu bölgesinde birçok anlaşmazlıklar yaşar iken Çin ile girmiş olduğu yeni mücadelede dostluğu ve desteği denenmiş Türkiye'nin yardımına ihtiyaç duyacağını hatırlatan Kalın, Türkiye'yi terör örgütlerine tercih etmesinin bu arayışına olumsuz bir takım yansımaları olacağı noktasında uyarılarda bulunmuştur. Bu sebeple müttefiklik gereği ve ciddiyeti, Türkiye'nin endişelerini gidermesi ve güvenceler vermesini gerektirmenin yanında Kalın, Türkiye'nin dostluğunun da yeniden kazanılmasının ön koşul olarak sunmuştur. Ayrıca Kalın, Türkiye'nin sosyal medya üzerinden şekillenecek ve hizaya sokulacak bir ülke olmadığını ve toplumsal gücü ile tarihsel birikimi ile önemli bir aktör olduğu konusunu tweetlerinde başta ABD olmak üzere tüm muhataplarına karşı, dile getirmiştir. Bu söylemleri ile Kalın, Erdoğan ve Çavuşoğlu ile aynı iletişim stratejisi izledikleri ve paralel hareket ettikleri imajı vermeye çalışmıştır.

Türkiye ile ABD'nin arası, Trump döneminde birçok kriz ve ihtilaftan dolayı açılmış ve ilişkileri bozulmuştur. Türk kamuoyunda yükselen ABD karşıtlığı, ABD kamuoyunda da yavaş yavaş yer etmesi ve bunun Amerikan Kongre ve Senato kararlarına olumsuz bir şekilde yansıması, Türk-Amerikan ilişkilerinde ender rastlanan olaylardan birisi olmuştur. Bu karşıtlığın yükselişi engellenememesi durumunda ise, iki müttefik ülkeden iki rakip ve zamanla çatışan iki ülkeye dönüşme ihtimali ve riski

bulunmaktadır. Özelliklede sosyal medya çağında bu kavgaların aleni ve açık bir şekilde yürütülmesi, seçmene ve kararlarına etki etmektedir. Bu da netice itibari ile popülist söylemlere ve seçim kampanyasının ürünleri hâline dönüşmesi ile iki ülke ilişkileri daha da tehlikeli bir hal alma riski ile karşı karşıyadır.

Netice itibari ile Trump'ın sosyal medya kullanım stratejisi birçok lider ve muhalefet ile ana akım medyanın olumsuz kampanyalarına maruz kalan kimselere kendilerini ifade etme, doğrudan hitap ettiği kitlelere ulaşma ve düşüncelerini paylaşmak üzere önemli bir ölçüde alternatif bir iletişim mecrası kurma olanağı vermiş olsa da bir takım yapısal ve konjonktürel sorunların meydana gelmesine de yol açmıştır. Araştırmanın bulgularına dayanarak Trump, uluslararası ilişkilerde ABD'nin geleneksel diplomatik dilinin dışına çıkmış olduğu ve bu dili değiştirmeye yönelik sosyal medya üzerinden Amerikan kurum ve kişilere baskı kurmuş olduğu görülmüştür. Trump'ın otoriter ve baskıcı karakteri sosyal medya üzerinden açık bir şekilde kendini dışa vurmuş ve kurumlar arası iletişim krizleri yaşanmasına sebebiyet vermiştir.

Trump, takip ettiği iletişim stratejisi ve politikaları ile ABD'nin resmi ve kurumsal iletişim politikalarını değiştirmeye yönelik hamleler de bulunmuş olsa da ikinci başkanlık yarışını kaybetmesi ve sosyal medya hesaplarının askıya alınması, Amerikan kurumlarına olan baskıyı hafifletmiştir. Araştırmadan elde edilen bilgiler ışığında Trump'ın söylem ve stratejilerini ABD'nin kurumsal politikaları hâline getirme girişimleri, yardımcısı Pence ve bakanı Pompeo dahil olmak üzere Amerikan kurumları ve söylemleri ile çelişen bir durumu ortaya çıkarmıştır. Trump, bu iletişim stratejisi nedeni ile başta ekibi olmak üzere Amerikan kurumlarına bir takım sorunlar yaratmıştır. Diğer bir yandan ise elde edilen bulgulara göre Erdoğan ve Türk aktörler, Türk-Amerikan ilişkileri bağlamında sosyal medya paylaşımlarında koordinasyon ve uyum içerisinde hareket ederek daha ihtiyatlı ve itidalli bir dil kullanmak suretiyle kurumsal dilin sınırları içinde kalarak bu çatışmaların dışında kalmayı tercih ettikleri görülmüştür.

6. KAYNAKÇA

Abbate, J. (2014). İnternetin Popülerleşmesi. In P. Heyer, & D. Crowley. İstanbul, Türkiye: Siyasal Kitabevi.

Acun, C., & Keskin, B. (2016). PKK'nin Kuzey Suriye Örgütlenmesi PYD-YPG. SETA. İstanbul: SETA.

Akgül, A. (2014). Danıştay ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Kişisel Verilerin Korunması . İstanbul: Beta.

Akın, V. (2004). Amerika'da İlk Türk Lobisi: Türk Teavün Cemiyeti (Turkish Welfare Association). Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi , 20 (59), 453-521.

Aksu, F. (2018). Türk Dış Politikası Krizlerinde Hükümetler, Cumhurbaşkanları ve Başbakanlar . Uluslararası İlişkiler Akademik Dergisi , 13 (59), 65-87.

Aktaş, C. (2014). QR kodlar ve İletişim Teknolojisinin Hibritleşmesi. İstanbul: Kalkedon.

Akyıl, L. (2017, Haziran-Temmuz). Uluslararası İlişkilerde Algı Yönetimi Aracı: Propaganda Sineması . International Journal of Interdiciplinary and Intercultural Art .

Al-Saud, A. K., & Mahlouly, D. (2019). Trump's Foreign Policy in the Middle East: Conspiratorialism in the Arab Media Sphere. C. Happer, A. Hoskins, & W. Merrin içinde, Trump's Media War. Cham, Switzerland: Palgrave Macmillan.

Al, E. (2017). Mücahit Gültekin, Algı Yönetimi ve Manipülasyon: Kanmanın ve Kandırmanın Psikolojisi,. insan ve toplum , 2, 207.

Alan, A. E. (2015). Propaganda Aracı Olarak Ganbot Diplomasi . G. Ülger içinde, Propaganda; Algı, İdeoloji ve Toplum İnşasına Dair İncelemeler. İstanbul, Türkiye: Beta.

Allison, J. E. (2002). Technology, development, and democracy : international conflict and cooperation in the information age. New York, USA: State University of New York Press.

Altunbaş, F. (2014). Sosyal Medyanın Gücü–Kamu Sektöründe ve Güvenlik Güçlerinde Sosyal Medya Kullanımı. Konya: Çizgi Yayınevi.

Anadolu Ajanası. (2020, 2 14). Cumhurbaşkanı Erdoğan: 'Yüzyılın barış planı' diye yutturulan plan bir işgal projesidir. 3 Mayıs 2020 tarihinde Anadolu Ajansı: https://www.aa.com.tr/tr/dunya/cumhurbaskani-erdogan-yuzyilin-baris-plani-diye-yutturulan-plan-bir-isgal-projesidir/1733633 adresinden alındı

Anser, L. (2016). Globalization and Extermism: Exploring an Ambiguous Relationship. Doha: Siyaset Arabiya.

Arık, M. B. (2012). Popüler Kültüre Temel Yaklaşımlar. İletişim Fakültesi Dergisi, 337.

Arpacıoğlu, K. (2021). Türkiye'de Diplomasinin Dijital Uygulamalarının Değerlendirilmesi . *Yönetim Bilimleri Dergisi , 19* (41), 745-772.

Arslan, G. (2018). Diplomatik İlişkilerin Kesilmesinden Stratejik Ortaklığa Giden Süreçte Türk-Amerikan İlişkileri (1917-1945). VAKANÜVİS- Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi , 3 (2).

Aslam, S. (2020, 2 10). Twitter by the Numbers: Stats, Demographics & Fun Facts. Retrieved 5 16, 202, from Omnicoreagency: https://www.omnicoreagency.com/twitter-statistics/

Aslam, S. (2020, 2 10). Twitter by the Numbers: Stats, Demographics & Fun Facts. 5 16, 202 tarihinde Omnicoreagency: https://www.omnicoreagency.com/twitter-statistics/ adresinden alındı

Aslan, P., & Göksu, O. (2016). Dijital Diplomasi, Küresel Algı ve Türkiye. 14th International Symposium Communication in the Millennium , (pp. 573-590). İstanbul.

Atabek, Ü. (2005). İletişim Teknolojileri ve Yerel Medya İçin Olanaklar. In Ü. Atabek, H. Tüncel, H. Kara, M. Karaduman, & N. Halıcı, İletişim Teknolojileri ve Medya. İstanbul: IPS İletişim Vakıf Yayınları.

Ataman, M., & Salaymeh, B. (2019). Trump’s Decision Recognizing The Israeli Annexation Of The Golan Heights: A Clear Violation Of International Law. SETA, İstanbul.

Athanasspoulou, E. (2001). American Turkish Relations Since The End Of The Cold War. Middle East Policy , 8 (3).

Atılgan, S. (1999). Basın İşletmeciliği (2 b.). İstanbul: Beta.

Atun, Y., & Atun, A. (2018). Doğu Akdeniz’de Yeni Siyasi Dengeler. TURAN Stratejik Araştırmalar Merkezi , 10 (39).

Avcıoğlu, G. Ş. (2014). Immanuel Wallerstein’ın Dünya Sistemi, Jeopolitik ve

Jeokültür Kuramı. Edebiyat Fakültesi Dergisi (31), 97-110.

Aydıntaşbaş, A., & Kirişci, K. (2017). The United States and Turkey Friends, Enemies, or Only Interests? . The Center on the United States and Europe (CUSE) . Washington: Brookings .

Aziz, A. (2013). Siyasal İletişim. İstanbul: Nobel Yayıncılık.

Babacan, A. (2018). Ak Parti Dönemi İlk Küresel Karşılaşma: 1 Mart 2003 Tezkeres. Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi , 21-38.

Baker, C. E. (2004). Media, Markets and Democracy. Cambridge,, UK: Cambridge University.

Balıkel, A. E. (2017). Teorik Çerçevede Geçmişten Günümüze Türkiye Dı Politikası (Vol. 2). İstanbul, Türkiye: Kerasus.

Balkanoğlu, S. N. (2020). Turkish-American Relations During The Trump Administration . İstanbul, Türkiye: Bahçeşehir Üniversitesi.

Bannelier-Christakis, K. (2016). Military Interventions against ISIL in Iraq, Syria and Libya, and the Legal Basis of Consent. Leiden Journal of International Law , 29 (3), 743-775.

Baran, S. J., & Davis, D. K. (2010). Mass Communication Theory: Foundations, Ferment, and Future (6 ed.). Boston, US: Wadsworth.

Barlas, D., & Yilmaz, Ş. (2016). Managing the transition from Pax Britannica to Pax•Americana: Turkey's relations with Britain and the US in a turbulent era (1929–47). Turkish Studies , 17 (3), 449-473.

Barnett, G. A., & Rosen, D. (2020). Implications of the Global Internet Network: Challenges and Prospects. In Y. R. Kamalipour, Global Communication A Multicultural Perspective. Maryland, US: Rowman & Littlefield.

Bass. (2017, 10 9). Ambassador John Bass' Statement On The Suspension Of Visa Services In Turkey. 4 Mayıs 2020 tarihinde U.S. Mission Turkey: https://tr.usembassy.gov/ambassador-john-bass-statement-suspension-visa-services-turkey/ adresinden alındı.

Basu, Z. (2019, 10 8). Senate Intel releases 2nd volume of report on 2016 Russian interference. 5 17, 2020 tarihinde Axios: https://www.axios.com/senate-intelligence-committee-russian-interference-report-425274e8-1780-44c3-963a-cd839ef1cbe5.html adresinden alındı.

Batchelor, T. (2017, 2 17). Donald Trump: "The leaks are absolutely real. The news is

fake". 17 Nisan 2020, tarihinde Independent: https://www.independent.co.uk/news/world/americas/us-politics/donald-trump-russia-leaks-fake-news-claims-quote-a7584516.html adresinden alındı.

Bauman, Z., & Lyon, D. (2016). Akışkan Gözetiim (2 b.). İstanbul: Ayrıntı.

Bayer, D. (2018). Türkiye-Amerika Birleşik Devletleri Arasındaki Krizlerin Müttefiklik İlişkileri Açısından Değerlendirilmesi: İlişkilerin Geleceğine İlişkin Düşünceler . Journal of Social and Humanities Sciences Research , 5 (18), 462-475.

Bazan, E. B. (2017). Attempt to Impeach Donald Trump. Madison & Adams Press.

BBC. (2019, 7 24). Trump Russia affair: Key questions answered. 4 23, 2020 tarihinde BBC: https://www.bbc.com/news/world-us-canada-42493918 adresinden alındı.

BBC. (2019, 9 8). Erdoğan: Güvenli bölge için ABD ile görüşüyoruz ancak istediklerimizle onların kafalarındakinin aynı şey olmadığını attığımız her adımda görüyoruz. 03 Mayıs 2020 tarihinde BBC: https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-49625563 adresinden alındı.

Benedictus, L. (06 Kasım 2016). The Guardian. 18 Nisan 2020 tarihinde Invasion of the troll armies: from Russian Trump supporters to Turkish state stooges: https://www.theguardian.com/media/2016/nov/06/troll-armies-social-media-trump-russian adresinden alındı.

Benen, S. (2019, 5 8). Trump blames news organizations for societal 'anger' (again). 4 21, 2020 tarihinde MSNBC: http://www.msnbc.com/rachel-maddow-show/trump-blames-news-organizations-societal-anger-again adresinden alındı.

Berman, Geoffrey S. Halk Bank İddianamasi (Unıted States District Court Southern District Of New York 10 15, 2019 10 15, 2019).

Bilgin, N. (2006). Sosyal Bilimlerde İçerik Analizi Teknikler ve Örnekler (Cilt 2). Ankara, Türkiye: Siyasal Kitabevi.

Birsen, H. (2010). Internet Journalism and Journalistic Ethics: New Journalist's Qualification and Working Conditions. Online International Journal of Communication Studies, 2.

Blackwill, R. D. (2019). Trump's Foreign Policies Are Better Than They Seem. New York, USA: The Council on Foreign Relations (CFR).

Blum, R. M., & Parker, C. S. (2019). Trump-ing Foreign Affairs: Status Threat and Foreign Policy Preferences on the Right. American Political Science Association.

BM. (2012, 7 16). Kurulu, Birleşmiş Milletler Genel. 7 Ocak 2019 tarihinde BM:

https://documents-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/G12/153/23/PDF/G1215323.pdf?OpenElement adresinden alındı.

Bode, L., Vraga, E. K., Borah, P., & Shah, D. V. (2013). A New Space for Political Behavior: Political Social. Journal of Computer-Mediated Communication , 414-429.

Boler, M. (2008). Democracy on the Airwaves: An Interview with Amy Goodman. M. Boler, & M. Boler (Dü.) içinde, Digital Media and Democracy. London, England: The MIT Press.

Bostancı, M. (2020). Uluslararası İletişim Uluslararası Politika. Ankara, Türkiye: nobel.

Brecht, B. (2012). Radyo Kuramı ve Sinema Üzerine (Cilt 1). (S. Kaya, Çev.) İstanbul, Türkiye: Agora Kitaplığı.

Brinkman, W. F. (2002). Information Technology. The Role Of Science And Technology In Countering Terrorism. içinde USA: The National Academies Press.

Brown, C. S. (2007). Turkey in the Gulf Wars of 1991 and 2003. Turkish Studies , 8 (1), 85-119.

Bülbül, A. R. (2000). Uluslararası İletişim (Cilt 3). Konya: Damla Ofset.

Büyükbaykal, C. İ. (2012). Küresel Medya Yapılarının Yoğunlaşması. İletişim Dergisi , 39-50.

Çağdaş, H. (2014). Örgütsel iletişimde dijital medyanın kullanımı: Görgül bir araştırma (1). Bilişim Dergisi , 170-181.

Çakı, C. (2019). Hipodermik İğne Modeli Bağlamında Nazi Propagandasının Walt Disney Çizgi Filmlerinde Eleştirisi. İnönü Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi , 8 (1), s. 292-307.

Cakmak, C., & Güneysu, G. (2013). Turkish–American Relations During Obama Era: Unfulfilled Expectations. Turkish Studies , 14 (2), 193-211.

Cambié, S., & Ooi, Y.-M. (2009). Internatıonal Communıcatıons Strategy Developments İn Cross-Cultural Communications, Pr And Social Media. London - Philadelphia: Kogan Page Limited.

Cankara, Y. (2016). Doğu Akdeniz'in Artan Petropolitik Önemi Ve Türkiye'nin Kuzey Kıbrıs Siyaseti. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi , 47, 18-35.

Cankaya, Ö. (1997). Dünden Bugüne Radyo - Televizyon (Türkiye'de Radyo - Televizyonun Gelişim Süreci). İstanbul - Türkiye: Beta.

Caplan, R., & boyd, d. (2018). Who's Playing Who? Media Manipulation in an Era of Trump. In P. J. Boczkowski, & Z. Papacharissi, Trump and the Media. Cambridge,, UK: The MIT Press.

Carpenter, C., & Drezner, D. W. (2010). International Relations 2.0: The Implications of New Media for an Old Profession. International Studies Perspectives , 11, 255–272.

Castells, M. (2008). Enformasyon Çağı: Ekonomi, Toplum ve Kültür, Kimliğin Gücü (2 b.). İstanbul, Turkiye: İstanbul Bilgi Üniversitesi.

Castells, M. (2015). Networks of Outrage and Hope, Social Movements in the Internet Age (2 b.). Google Commerce: John Wiley & Sons.

CBSN. (2016). GOP Debate. https://www.youtube.com/watch?v=INRdArOAQus.

Cecilia, K., Nicholas, F., & Mike, I. (2017, 09 31). (The New York Times) The New York Times: https://www.nytimes.com/2017/10/31/us/politics/facebook-twitter-google-hearings-congress.html adresinden alınmıştır

Çelik, H., & Özgöker, U. C. (2020). Johnson Mektubundan Trump Mektubuna Türkiye-ABD İlişkileri . Barış Araştırmaları ve Çatışma Çözümleri Dergisi , 8 (1).

Çelikkol, O. (2015). Ermeni "Soykırım" İddiaları, Amerikan Kongresi ve Türkiye. Bilge Strateji, 7 (13), 17-30.

Çetinöz, N. (2013). Sosyal Medya. In V. Yüzer, & M. E. Mutlu, Yeni İletişim Teknolojileri. Anadolu Üniversitesi.

Cevizci, T. S. (06.012.2021). 45. Dönem ABD Başkanı Donald Trump'ın Twitter Paylaşımları Üzerinden Şekillenen Türk-Amerikan İlişkilerinin Analizi. (F. Alver, Ed.) I. Ulusal İletişim Bilimi ve İnternet Enstitüsü Lisansüstü Araştirmalar Kongresi, Tam Bildiri Kitapçığı, İstanbul Ticaret Üniversitesi.

Ceyhan, A. İ. (2020). Dijitalleşen Kamu Diplomasisi Üzerine Kısa Bir Analiz. IJASS , 3 (2), 85-100.

Chung, M. (2017). Not just numbers: The role of social media metrics in online news evaluations. Computers in Human Behavior, 75, 949-957.

Coleman, S. (1999). Cutting out the middle man: from virtual representation to direct deliberation. B. N.Hague, & B. D.Loader içinde, Digital Democracy Discourse and Decision Making in the Information Age. London, UK: Routledge.

Congress. (2019, 12 12). A resolution expressing the sense of the Senate that it is the policy of the United States to commemorate the Armenian Genocide through official recognition and remembrance. 5 5, 2020 tarihinde https://www.congress.gov/bill/116th-

congress/senate-resolution/150/text?q=%7B%22search%22%3A%5B%22Senate+Armenian+genocide%22%5D%7D&r=1&s=2 adresinden alındı.

Cook, S. A. (2018). Neither Friend nor Foe The Future of U.S.-Turkey Relations. New York: The Council on Foreign Relations.

Çopur, H. (2017, 09 16). Türk-Amerikan ilişkilerinde dip dalga nereye? 11 4, 2021 tarihinde Star: https://www.star.com.tr/acik-gorus/turkamerikan-iliskilerinde-dip-dalga-nereye-haber-1255581/ adresinden alındı.

Coşar, Y. (2014). Önsöz: Sivil İtaatsizlik. E. Ateşman içinde, Kamu Vicdanına Çağrı Sivil İtaatsizlik (4 b.). İstanbul, Türkiye: Ayrıntı.

Dağcı, G. T. (2012). Turkey-US Relations in Justice and Development Party's Era. Alternatıves Turkısh Journal Of Internatıonal Relatıons , 11 (2).

Danah, B., & Ellison, N. (2008). Social Network Sites: Definition, History and Scholarship. Journal of Computer-Mediated Communication , 13, 210-230.

Davis, A. (2010). New media and fat democracy: the paradox of online participation. SAGE Journal , 12 (5), 745-761.

Davis, B. A., & Lundgren, L. (2020). Global Broadcasting in the Digital Age. Y. R. Kamalipour içinde, Global Communication A Multicultural Perspective. Maryland, US: Rowman & Littlefield.

Dedeoğlu, G. (2016). Teknoloji, İletişim, Yeni Medya ve Etik. İstanbul: Sentez Yayıncılık .

Demir, E. (2020). Barış Pınarı Harekatı'nın Türkiye Açısından Sonuçları. Diplomatik Gözlem Dergisi , 96, 36-42.

Demircan, B. (2016). İnternet Kamusal Alan Olabilir Mi? A. Ç. Deniz, & A. B. Hülür (Dü) içinde, Yeni Medya ve Toplum (Cilt 1). Konya, Türkiye: Literatürk.

Denk, E. (2007). Medya Analizi: Türk Basınında Dış Politika. ATAUM (5).

Docter, S., & H.Dutton, W. (1999). The social shaping of The Democracy Network. B. N. D.Loader içinde, Digital Democracy Discourse and Decision Making in the Information Age. London, UK: Routledge.

Doğan, Ş., & Şeşen, E. (2019). 2017 Türkiye – ABD Vize Krizi Haberlerine Yönelik Çerçeve Analizi. Selçuk İletişim , 12 (2), 819-845.

Dondurucu, Z. B. (2013). Uluslararası İletişim Düzeni İçerisinde Ulusal Haber

Ajanslarında Yer Alan Dış Haberlere Yönelik İçerik Analizi: Uluslararası Gazetecilik. Ş. Çağlar içinde, Şovaleylik Mesleği Gazeteciliğin Uzmanlık Alanları. Konya, Türkiye: LiteraTürk.

Douglas, S. J. (2018). Breaking the Rules of Political Communication: Trump's Successes and Miscalculations. P. J. Boczkowski, & Z. Papacharissi içinde, Trump and the Media. Cambridge,, UK: The MIT Press.

Düşündere, A. T., & Dündar, M. (2019, 5). Amerika'nın Demir-Çelik ve Alüminyum İthalatına Getirdiği Ek Gümrük Vergileri, Türkiye'yi Ne Kadar Etkiledi? . tepav .

Egan, M., Horowitz, J., & Isidore, C. (2016, 12 11). Behind the deep ties between Exxon's Rex Tillerson and Russia. 4 23, 2020 tarihinde CNN: https://money.cnn.com/2016/12/11/investing/rex-tillerson-exxon-russia-putin/ adresinden alındı.

Ekinci, N. (2016). Siyasal İletişime Giriş (4 b.). Türkiye: Gece Kitaplığı.

Ekşi, M. (2016). AK Parti Döneminde Ortadoğu'da Türk-Amerikan İlişkilerinin Jeokültürel Ekseni: İslami Kimlik. Gazi Akademik Bakış , 9 (18), 59-77.

Entous, A., Nakashima, E., & Miller, G. (2016, 12 9). 4 2020, 16 tarihinde The Washington Post: https://www.washingtonpost.com/world/national-security/obama-orders-review-of-russian-hacking-during-presidential-campaign/2016/12/09/31d6b300-be2a-11e6-94ac-3d324840106c_story.html adresinden alındı.

EPC. (2018). Andrew Brunson Summary/Timeline. 5 1, 2020 tarihinde Evangelical Presbyterian Church (EPC): https://epc.org/wp-content/uploads/Files/4-Resources/2-News-And-Information/AndrewBrunsonSummaryTimeline.pdf adresinden alındı

Erdoğan, İ. (2011). İletişimi Anlamak. Ankara: Pozitif Matbaacılık.

Erol, M. S., & Çelik, K. E. (2018). ABD'nin Suriye Politikasinda Vekil Aktör Olarak Terör Örgütleri: YPG Örneği. ANKASAM | Bölgesel Araştırmalar Dergisi , 2 (2), 14-45.

Ertem, B. (2009). Türkiye-ABD İlişkilerinde Truman Doktrini ve Marshall Planı. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi , 12 (21).

Esen, A. T. (2013, 4 29). İkinci Ermeni Açılımı. 3 28, 2020 tarihinde 21. Yüzyıl Türkiye Enstitüsü: https://21yyte.org/tr/merkezler/bolgesel-arastirma-merkezleri/guney-kafkasya-iran-pakistan-arastirmalari-merkezi/ikinci-ermeni-acilimi adresinden alındı

Etter, L., Frier, V., & Sarah, S. (2017, 12 21). (Bloomberg, Prodüktör) https://www.bloomberg.com/news/features/2017-12-21/inside-the-facebook-team-

helping-regimes-that-reach-out-and-crack-down adresinden alınmıştır.

Farrell, H., & Drezner, D. W. (2008). The power and politics of blogs. Public Choice , 15-30.

Ferguson, N. (2018, 6 11). A Terrible, Horrible, No Good, Very Bad president builds an empire. 25 Nisan 2020 tarihinde The Boston Globe: https://www.bostonglobe.com/opinion/2018/06/11/terrible-horrible-good-very-bad-president-builds-empire/quXTOXsKAIJIUbHwEnTkOO/story.html adresinden alındı

Fiegerman, S. (2017, 11 01). Why aren't the CEOs of Facebook, Google and Twitter testifying? (CNN, Produktör) http://money.cnn.com/2017/11/01/technology/business/tech-ceo-hearings/index.html adresinden alınmıştır.

Fiegerman, S., & Dylan, B. (2017, 11 01). (CNN, Produktör) Facebook, Twitter, Google defend their role in election: http://money.cnn.com/2017/10/31/media/facebook-twitter-google-congress/index.html adresinden alınmıştır.

Fiske, J. (1990). Understandig Popular Culture (2 b.). London, UK: Routledge.

Fiske, J. (2015). İletişim Çalışmalarına Giriş (Cilt 3). Ankara: pharmakon.

Friedrichsen, M. (2020). Global Communication Trends in the Digital Age. Global Communication A Multicultural Perspective (Cilt 3, s. Yahya R. Kamalipour). içinde Maryland, US: Rowman & Littlefield.

Fuchs, C. (2018). Digital Demagogue Authoritarian Capitalism in the Age of Trump and Twitter. London, UK: Pluto Press.

Gambino, L., Siddiqui, S., & Walker, S. (2016, 12 30). the guardian: https://www.theguardian.com/us-news/2016/dec/29/barack-obama-sanctions-russia-election-hack adresinden alınmıştır.

GCTF. (2018). The Global Counterterrorism Forum (GCTF). UN: https://www.thegctf.org/About-us/Background-and-Mission adresinden alınmıştır

Geray, H. (2003). İletişim ve Teknoloji, Uluslararası Birikim Düzeninde Yeni Medya Politikaları. Ankara: Ütopya Yayınları.

Geray, H., & Aydoğan, A. (2010). Yeni İletişim Teknolojileri ve Etik. B. Çaplı, & H. Tuncel içinde, Televizyon Haberciliğinde Etik. Ankara, Türkiye: Ankara Üniversitesi.

Gergin, A. (2002). Uluslararası İletişim, Haber Ajansları ve A.A. İstanbul: DER.

Gershon, R. A. (2020). Transnational Media and the Economics of Global Competition.

Y. R. Kamalipour içinde, Global Communication A Multicultural Perspective. Maryland, US: Rowman & Littlefield.

Gerstein, J., & Cheney, K. (2020, 5 7). DOJ drops criminal case against Michael Flynn. 5 11, 2020 tarihinde Politico: https://www.politico.com/news/2020/05/07/top-prosecutor-in-flynn-case-abruptly-withdraws-amid-trump-attacks-243107 adresinden alındı.

Giannakopoulos, A. (2016). Introduction The Eastern Mediterranean in Light of Recent Energy Developments and Their Impact. Energy Cooperation and Security in the Eastern Mediterranean: A Seismic Shift towards Peace or Conflict? içinde Tel Aviv: The S. Daniel Abraham Center for International and Regional Studies.

Ginger, J. (2008). The Facebook Project Performance And Construction Of Digital Identity. Universıty Of Illinois At Urbana-Champaign, Department Of Sociology.

Girgin, A. (2002). Uluslararası İletişim, Haber Ajansları ve A.A. İstanbl: D R. http://atillagirgin.net/s/2170/i/Uluslararas%C4%B1_%C4%B0leti%C5%9Fim.pdf adresinden alınmıştır.

Gökçe, O. (2006). İçerik Analizi Kuramsal ve Pratik Bilgiler. Ankara, Türkiye: Siyasal Kitabevi.

Goldman, J., & Talev, M. (2012, 3 25). Obama, Turkey's Erdogan Meet in Seoul on Syria, Iran. 5 18, 2020 tarihinde Hürriyet: https://www.bloomberg.com/news/articles/2012-03-25/obama-turkey-s-erdogan-meet-in-seoul-on-syria-iran adresinden alındı.

Gordon, L. J. (1928). Turkish-American Treaty Relations. The American Political Science Review, , 22.

Graber, D. A., & Dunaway, J. (2017). Mass Media and American Politics (10 b.). California, USA: SAGE Publications.

Griswold, A. (2017, 1 5). James Clapper Confirms Russia Was Behind Fake News During 2016 Election. 23 Nisan 2020 tarihinde Media ITE: https://www.mediaite.com/tv/james-clapper-confirms-russia-was-behind-fake-news-during-2016-election/ adresinden alındı.

Grynbaum, M. M. (2017, 2 26). Trump Strategist Stephen Bannon Says Media Should 'Keep Its Mouth Shut'. 4 17, 2020 tarihinde The Newyork Times: https://www.nytimes.com/2017/01/26/business/media/stephen-bannon-trump-news-media.html adresinden alındı.

Grynbaum, M. M. (2017, 7 2). Trump Tweets a Video of Him Wrestling 'CNN' to the

Ground. 4 18, 2020 tarihinde The New York Times: https://www.nytimes.com/2017/07/02/business/media/trump-wrestling-video-cnn-twitter.html adresinden alındı.

Güçlütürk, O. G. (2019). Blokzincir Üzerinde Depolanan Verilerin Kişisel Veri Niteliği ve. Kişisel Verileri Koruma Dergisi , 1 (2).

Güngör, N. (2016). İletişim Kuramlar ve Yaklaşımlar (3 b.). Ankara: Siyasal Kitapevi.

Güntay, V. (2021). 21. Yüzyılda Dijital Diplomasinin Yükselişi. Stratejik Araştırma Merkezi , 2 (1), 32-39.

Gunter, M. M. (2017). Trump, Turkey and the Kurds . Middle East Policy , 23 (2), 78-86.

Cull, N. J. (2013). The Long Road to Public Diplomacy 2.0: The Internet in US Public Dplomacy. *International Studies Review , 15* (1), 123-139.

Gürses, Ü. (2015, 12 24). Haşhaş Ekimi Krizi. 12 27, 2020 tarihinde Türk Dış Politikalar Kriz İncelemeleri: https://tdpkrizleri.org/index.php/1972-1973-hashas-krizi adresinden alındı.

Güven, A. (2005). An Anatomy of the Transformation of the US–Turkish Alliance: From “Cold War” to “War on Iraq”. Turkish Studies , 6 (3), 341-359.

Güvenç, S., & Yanık, L. K. (2013). Turkey's involvement in the F-35 program One step forward two steps backward? International Journal , 1 (68), 111-129.

Hamelink, C. J. (2020). The Politics of Global Communication. Y. R. Kamalipour içinde, Global Communication A Multicultural Perspective (Cilt 3). Maryland, US: Rowman & Littlefield.

Hampton, K. N. (2018). Social Media or Social Inequality: Trump’s “Unexpected” Election. P. J. Boczkowski, & Z. Papacharissi içinde, Trump and the Media. Cambridge,, UK: The MIT Press.

Hanson, E. C. (2020, 02 28). A History of International Communication Studies. International Studies.

Hanson, V. D. (2019). The Case for Trump. New York, US: Basic Books.

Happer, C., Hoskins, A., & Merrin, W. (2019). Killing the Media: Weaponizing Reality: An Introduction to Trump’s War on the Media. C. Happer, A. Hoskins, & W. Merrin içinde, Trump’s Media War. Gewerbestrasse, Switzerland: Palgrave Macmillan.

Hart, B. (2019, 10 17). Read President Trump’s Bizarre Letter to Turkey’s President . 5 5, 2020 tarihinde Intelligencer: https://nymag.com/intelligencer/2019/10/trump-letter-erdogan.html adresinden alındı.

Harvey, D. (2015). Neoliberalizmin Kısa Tarihi. (A. Onacak, Trans.) İstanbul, Türkiye: Sel Yayıncılık.

Hatmaker, T. (2018, 5 1). Telegram blocked in Iran as the government orders telecoms to cut off access. 5 16, 2020 tarihinde https://techcrunch.com/2018/04/30/is-telegram-blocked-iran-april/ adresinden alındı

Herhand, D., & Işık, M. (2019). Adım Adım Big Data ve Uygulamaları . İstanbul, Türkiye: Pusula.

Hermanns, H. (2017). The Digital Political Communication of South Korean Politicians. *JeDEM , 9* (2), 1-23.

Heyer, P., & Crowley, D. (2017). İletişim Tarihi Teknoloji - Kültür - Toplum (Cilt 4). (B. Ersöz, Çev.) Ankara, Türkiye: Siyasal Kitabevi.

Higgins, M. (2019). The Donald: Media, Celebrity, Authenticity, and Accountability. C. Happer, A. Hoskins, & W. Merrin içinde, Trump’s Media War. Gewerbestrasse, Switzerland: Palgrave Macmillan.

Hughes, K. (2020). Trump’s Twiplomacy: A New Diplomatic Norm? Malmö University.

ICA. (2017, 01 06). Background to “Assessing Russian Activities and Intentions in Recent US Elections”: The Analytic Process and Cyber Incident Attribution. file:///Users/user/Downloads/ODNI_Statement_on_Declassified_Intelligence_Community_Assessment_of_Russian_Activities_and_Intentions_in_Recent_U.S._Elections.pdf adresinden alınmıştır.

İçel, K. (2017). Kitle İletişim Hukuku (17 b.). İstanbul: Beta.

İldaş, G. (2013). Çok Satan Kitapların Uluslararası İletişim Yönetimi. İstanbul, Türkiye: Doktora Tezi - İstanbul Üniversitesi.

İnat, K., & Duran, B. (2019). Iran Yaptırımları, Hukuksal Boyut, Bölgesel ve Küresel Yansımalar, Türkiye’ye Etkileri. İstanbul, Türkye: SETA.

İnceoğlu, Y. G. (2015). Uluslararası Medya "Medya Eleştirileri". İstanbul, Türkiye: DER Yayınları.

İris, M., & Akdemir, T. (2020). Kamu Diplomasisinde Dijital Dönüşüm: Büyükelçilerin Twitter Üzerinden Gerçekleştirdikleri Dijital Diplomasi Faaliyetlerinin İncelenmesi . *AJIT-e: Bilişim Teknolojileri Online Dergisi , 11* (42), 11-54.

Innis, H. A. (2006). İmaratorluk ve İletişim Araçları. (N. Törenli, Çev.) Ankara, Türkiye: Ütopya.

ITC. (2019). Trade Map. 01 02, 2021 tarihinde International Trade Center: https://www.trademap.org/Bilateral_TS.aspx?nvpm=1%7c792%7c%7c842%7c%7cTOTAL%7c%7c%7c2%7c1%7c1%7c2%7c2%7c1%7c1%7c1%7c1%7c1 adresinden alındı

ITU. (2020, 11 11). The World Summit on the Information Society (WSIS). wsis: http://www.itu.int/net/wsis/documents/index1.html adresinden alınmıştır

Jenkins, H. (2016). "Cesur Medya" Teknolojiler ve Hayran Kültürü . (N. Yeğengil, Çev.) İstanbul, Türkiye: İletişim .

Jenkins, H., & Thorburn, D. (2003). Introduction: The Digital Revolution, the Informed Citizen, and the Culture of Democracy. In D. Thorburn, Democracy and New Media. London, England: The MIT Press.

Jenkins, P. S. (2019). Donald Trump and the Future of American Foreign Policy: Syria, Iran and North Korea. In: War and Happiness (s. 319-329). içinde Cham: Palgrave Macmillan.

Johnston, D. C. (2016). The Making Of Donald Trump. London, UK: Melville House Publishing.

Juma'ha, A. H., & Alnsour, Y. (2018). Using social media analytics: The effect of President Trump's tweets on companies' performance. Accounting and Management Information Systems, 17 (1), 100-121.

Kadıoğlu, Z. K. (2019). Uluslararası İletişim Düzeninde İnternet Tabanlı Küresel İletişim Şirketlerinin Rekabet Ortamları, Büyüme Stratejileri ve Toplumsal Dışsallıkları: Microsoft, Apple, Google ve Facebook. Uluslararası Dijital Çağda İletişim Sempozyumu. Sempozyumu Özel Sayısı, s. 225-245. Erciyes İletişim Dergisi.

Kalın, İ. (2010). US–Turkish relations under Obama: promise, challenge and opportunity in the 21st century. Journal of Balkan and Near Eastern Studies , 12 (1), 93-108.

Kampf, R., Manor, I., & Segev, E. (2015, 3 29). Digital Diplomacy 2.0? A Cross-national Comparison of Public Engagement in Facebook and Twitter. The Hague Journal of Diplomacy , 331-362.

Kanat, S. (2016). Uluslararası İlişkiler Yaklaşımları Açısından Dijital Medya ve Savaş. TRT Akademi , 1 (2), 528-546.

Kanat, S. (2016). Uluslararası İlişkiler Yaklaşımları Açısından Dijital Medya ve Savaş. TRT Akademi , 1 (2), 528-546.

Kaplan, A., & Haenlein, M. (2010, January–February). Users of the world, unite! The challenges and opportunities of Social Media. Business Horizons.

Kaptan, Y. (2020). Global Communication and Culture. Y. R. Kamalipour içinde, Global Communication A Multicultural Perspective. Maryland, US: Rowman & Littlefield.

Karabulut, B. (2018). Türk-Amerikan Ilişkilerinin Analizi: 2018 Krizi ve Geleceğe Ilişkin Öngörüler. TURAN Stratejik Araştırmalar Merkezi , 10 (39), 214-219.

Kardaş, Ş. (2011). Turkish-American Relations In The 2000s: Revisiting The Basic Parameters Of Partnership? . Perceptions , 21 (3), 25-52.

Kavuncu, S. (2013). 1990'larda Türkiye -Abd İlişkilerinde SEİA ve ABD Yardımı. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi , 15 (1), 123-148.

Kejanlıoğlu, B. (2005). Medya Etik ve Hukuk. S. Alankuş içinde, Radyo ve Radyoculuk. İstanbul, Türkiye: IPS İletişim Vakfı Yayınları.

Kellner, D. (2017). American Horror Show: Election 2016 and the Ascent of Donald J. Trump. Rotterdam, The Netherlands: Sense Publishers.

Kellner, D. (2019). Trump’s War Against the Media, Fake News, and (A) Social Media. C. Happer, A. Hoskins, & W. Merrin içinde, Trump’s Media War. Cham, Switzerland: Palgrave Macmillan.

Kietzmann, J. H., Hermkens, K., McCarthy, P., & Silvestre, B. S. (2011, May–June). Social media? Get serious! Understanding the functional building blocks of social media. Business Horizons , 241-251.

Kirişçi, K. (2000). Türk-Amerikan Ilişkileri: Belirsizlikten Yakinlaşmaya - Türk-Amerikan Ilişkileri: Reelpolitik Ötesi Genişlemesi. Avrasya Dosyası , 6 (12), 68-89.

Kıvılcım, F. (2013). Küreselleşme Kavramı ve Küreselleşme Sürecinde Olan Türkiye Açısından Değerlendirilmesi. Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi , 1.

Kocabaşoğlu, U. (2000). Anadou'daki Amerika (Cilt 3). Ankara, Türkiye: İmge Kitabevi Yayınları.

Koçak, A., & Arun, Ö. (2013). İçerik Analizi Çalışmalarında Örneklem Sorunu. Selçuk

İletişim , 4 (3), 21-28.

Koçak, D. (2018). Tarihsel Süreç İçerisinde Türkiye ile ABD Arasında Olan İlişkilerin Gelişimi ve Türkiye-ABD Ticaret Antlaşması 1939. Atatürk Dergisi , 7 (1), 95-120.

Koçdemir, K. (2012). Küreselleşme Koordinatlarını Okumak (3 b.). stanbul, Türkiye: Ötüken.

Koyuncu, S., & Medin, B. (2017). Resmî aktörler bağlamında dijital kamu diplomasisi. International Journal of Social Sciences and Education Research , 3 (4), 1233-1244.

Krippendorff, K. (2004). Content Analysis: An Introduction to Its Methodology (Cilt 2). California, US : SAGE Publications.

Küçük, A. (2013, 10 10). 2003 Süleymaniye "Çuval" Krizi. Türk Dış Politikası Kriz İncelemeleri: http://www.tdpkrizleri.org/index.php/2003-sueleymaniye-cuval-krizi adresinden alınmıştır.

Kulak, Ö. (2017). Theodor Adorno: Kültür Endüstrisinin Kıskacında Kültür (Cilt 1). İstanbul, Türkiye.

Kurt, V. (2015). Türkiye'nin Suriye Politikası ve Şah Fırat Operasyonu. İstanbul: SETA.

Landler, M., & Stelter, B. (2009, 6 16). Washington Taps Into a Potent New Force in Diplomacy.

Larson, S. (2017, 11 03). Is Russian social media meddling 'cyberwarfare'? (CNN, Prodüktör, & CNN) CNN: http://money.cnn.com/2017/11/03/technology/business/russian-social-media-info-ops-cyberwar/index.html adresinden alınmıştır.

Lesser, I. (2018). After the Brunson Affair: What Next for U.S.–Turkish Relations? GMF. Washington: The German Marshall Fund of the United States (GMF).

Levinson, P. (2019). Turning the Tables: How Trump Turned Fake News from a Weapon of Deception to a Weapon of Mass Destruction of Legitimate News. C. Happer, A. Hoskins, & W. Merrin içinde, Trump's Media War. Gewerbestrasse, Switzerland: Palgrave Macmillan.

Lewis, P. (2006, 6 3). Teenage networking website face anti-paedophile investigation.

Locke, T. (1999). Participation, inclusion, exclusion and netactivism: how the internet invents new forms of democratic activity. B. N. D.Loader içinde, Digital Democracy Discourse and Decision Making in the Information Age. London, UK: Routledge.

Loomis, A., Powers, S., Rahimi, J., Walsh, E. R., & Henick, J. (2019). *2018 Comprehensive Annual Report on Public Diplomacy and International Broadcasting.* The Advisory Commission on Public Diplomacy.

Lüfkens, M. (2018, 7 10). Twiplomacy Study 2018. 4 24, 2020 tarihinde Twiplomacy: https://twiplomacy.com/blog/twiplomacy-study-2018/ adresinden alındı

Mangan, D. (2019, 12 9). Trump family member had 'personal' relationship with dossier author Christopher Steele, report says — it may have been Ivanka. 4 23, 2020 tarihinde CNBC: https://www.cnbc.com/2019/12/09/ivanka-trump-met-christopher-steele-years-before-russia-dossier.html adresinden alındı

Martin, L. G. (2009). Turkey and the US. R. E. Looney içinde, Handbook of US-Middle East Relations Formative factors and regional perspectives. Routledge.

McCarthy, T. (2017, 09 14). (How Russia used social media to divide Americans) the Guardian: https://www.theguardian.com/us-news/2017/oct/14/russia-us-politics-social-media-facebook adresinden alınmıştır.

McPhail, T. L. (2014). Global Communication Theories, Stakeholders, and Trends (4 b.). UK: Wiley - Blackwell.

Meick, E. (2013). China's Potential Air Defense System Sale to Turkey and Implications for the United States. U.S.-China Economic and Security Review Commission.

Merrin, W. (2019). President Troll: Trump, 4Chan and Memetic Warfare. C. Happer, A. Hoskins, & W. Merrin içinde, Trump's Media War. Cham, Switzerland: Palgrave Macmillan.

Messer, O. (2017, 4 13). Trump Asks Russia to Hack Hillary's Missing Emails. 4 20, 2020 tarihinde The Daily Beast: https://www.thedailybeast.com/cheats/2016/07/27/trump-to-russia-find-hil-s-other-emails adresinden alındı.

Moeller, S. D. (2008). Media and Democracy. M. Boler içinde, Digital Media and Democracy. London: The MIT.

Morini, M. (2020). Lessons from Trump's Political Communication How to Dominate the Media Environment. Cham, Switzerland: palgrave mcmillan.

Morrisett, L. (2003). Technologies of Freedom? H. Jenkins, & D. Thorburn içinde, Democracy and New Media. London, England: The MIT.

Mueller, R. S. (2019). Report On The Investigation Into Russian Interference In The 2016 Presidential Election . Washington, : U.S. Department of Justice.

N.Hague, B., & D.Loader, B. (1999). Digital Democracy, Discourse and Decision Making in the Information Age. London, UK: Routledge.

Nakip, M. (2013). Pazarlamada Araştırma Teknikleri (Baskı, 3). Ankara, Türkiye: Seçkin Yayınevi.

Narmanlıoğlu, H. (2016). İnternet Haber Sitelerinde Eşik Bekçiliği. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi , 20 (1), 153-168.

Newburger, E. (2019, 10 27). Trump confirms ISIS leader Baghdadi is dead after US raid in Syria — 'He died like a coward'. 5 2, 2020 tarihinde CNBC: https://www.cnbc.com/2019/10/27/trump-statement-on-isis-baghdadi-raid.html adresinden alındı

Nixon, P., & Johansson, H. (1999). Transparency through technology: the internet and political parties. B. N.Hague, & B. D.Loader içinde, Digital Democracy, Discourse and Decision Making in the Information Age. London, UK: Routledge.

Nye, J. S. (2016). Amerikan Yüzyılı Bitti Mi? (B. Beşgül, Çev.) Uluslararası İlişkiler Kütüphanesi.

Nye, J. S. (2020). Title: Do morals matter? : Presidents and foreign policy from FDR to Trump. New York, USA: Oxford University Press.

OFAC. (2019, 10 14). Treasury Designates Turkish Ministries and Senior Officials in Response to Military Action in Syria . 5 4, 2020 tarihinde U.S. Department of the Treasury: https://home.treasury.gov/news/press-releases/sm792 adresinden alındı

Oğuz, S. (2018). Kişisel Verilerin Korunması Hukukunun Genel İlkeleri. Bilgi Ekonomisi ve Yönetimi Dergisi , 13 (2), 121-138.

Okumuş, N. (2018). Türk-Amerikan İlişkilerinde Haşhaş Ekimi Krizi (1968-1975), Kriz Yönetimi Açısından Bir İnceleme . İstanbul, Türkiye: Yıldız Teknik Üniversitesi.

Okur, M. R. (2013). Web 2.0 ve Sonrası. In T. V. Yüzer, & M. E. Mutlu, Yeni İletişim Teknolojileri. Ankara: Anadolu Üniversitesi.

Oner, I. (2020). Turkey and Venezuela: An Alliance of Convenience. Woodrow Wilson International Center for Scholars. Washington,: Wilson Center.

Örmeci, O. (2020). Türk-Amerikan İlişkilerinde 8 Büyük Kriz. International Journal of Economics Administrative and Social Sciences , 3 (2), 63-84.

Oskay, Ü. (2016). İletişimin ABC'si . İstanbul: İnkilap Kitapevi.

Ouyang, Y., & Waterman, R. W. (2020). Trump, Twitter, and the American Democracy Political, Communication in the Digital Age. Cham,, Switzerland: Palgrave Macmillan.

Ovalı, A. Ş. (2019). Stratejik Ortaklik, Kriz ve Restorasyon: Türk-Amerikan İlişkilerinin Yörüngesine Kavramsal Bir Çerçeveden Bakmak. International Journal of Social Inquiry , 12 (1), 155-190.

Ovalı, A. Ş. (2020, 1 20). Türkiye-ABD İlişkilerinde Twitter Diplomasisi. Uluslararası İlişkiler Dergisi, 1-23.

Oxborrow, I. (2020, 1 28). The Israel-Palestine peace plan document in full. 5 3, 2020 tarihinde The National: https://www.thenational.ae/world/mena/the-israel-palestine-peace-plan-document-in-full-1.971190 adresinden alındı.

Özalp, M. (2018). Fayda ve Zararlar: Çıkmakla Kalmak Arasında Türkiye-NATO İlişkileri. Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi , 3 (2), 404-421.

Özel, S. (2019). At the End of the Day, Where Will Turkey Stand? . Istituto Affari Internazionali (IAI) , 19 (4), 1-17.

Öztürk, İ. D. (2014). Siyasal İletişim Aracı Olarak Sosyal Medya: 2012 Amerikan Başkanlık Seçimlerinde Twitter Kullanımı Üzerine Bir Araştırma. İ. Sayımer içinde, Yeni Medya Araştırmaları . Konya: Litratürk.

Öztürk, M. C. (2014). Sosyal Medyada Kurumsal Sorumluluk İletişimi. İ. Sayımer içinde, Yeni Medya Araştırmaları. Konya: Litratürk.

Özuğurlu, M. B. (2011). Uluslararası İletişimde Tek Yönlü Haber Akışına Karşı Alternatif Bir Ses; El-Cezire . Marmara İletişim Dergisi , 18, 224-238.

Palmer, A. (2020). Following the Historical Paths of. Y. R. Kamalipour içinde, Global Communication A Multicultural Perspective. Maryland, US: Rowman & Littlefield.

Parris, M. R. (2009, 2 11). Prospect for U.S.-Turkish Relations in the Obama Era. 4 2020, 9 tarihinde Brookings: https://www.brookings.edu/on-the-record/prospect-for-u-s-turkish-relations-in-the-obama-era/ adresinden alındı.

Pavlik, J. V. (2020). Global Journalism in the Digital Age. Y. R. Kamalipour içinde, Global Communication A Multicultural Perspective. Maryland, US: Rowman & Littlefield.

Pierson, B. (2019, 11 5). Halkbank says it will seek dismissal of U.S. indictment, judge's recusal. 4 28, 2020 tarihinde Reuters: https://www.reuters.com/article/us-usa-turkey-halkbank/halkbank-says-it-will-seek-dismissal-of-u-s-indictment-judges-recusal-

idUSKBN1XE2CC adresinden alındı.

Poghosyan, B. (2013). US-Turkish Relations in the Obama Era. The Rusi Journal, 158 (1), 40-46.

Porte, A. L. (2017, 10 9). United States and Turkey mutually suspend visa services . 5 4, 2020 tarihinde CNN: https://edition.cnn.com/2017/10/08/world/us-turkey-halt-visa-service/index.html adresinden alındı.

Postman, N. (2016). Teknopoli Kültürün Teknolojiye Teslim Oluşu. İstanbul, Türkiye: Sentez.

Powaski, R. E. (2019). Ideals, Interests, and U.S. Foreign Policy from George H. W. Bush to Donald Trump. Cham,, Switzerland: Palgrave Macmillan.

Pybus, J. (2019). Trump, the First Facebook President: Why Politicians Need Our Data Too. C. Happer, A. Hoskins, & W. Merrin içinde, Trump's Media War. Cham, Switzerland: Palgrave Macmillan.

Rafferty, A. (2015, 7 30). Trump Says He Would 'Get Along Very Well' With Putin. 4 20, 2020 tarihinde NBC News: https://www.nbcnews.com/politics/2016-election/trump-says-he-wouldget-along-very-well-putin-n401051 adresinden alındı.

Ram, M. (2019, 7 4). The Golan Heights: Its History and Significance Today. 5 2, 2020 tarihinde Columbian College of Arts and Science: https://historynewsnetwork.org/article/171659 adresinden alındı.

Rampal, K. R. (2020). Global News and Information Flow in the Digital Age. Y. R. Kamalipour içinde, Global Communication A Multicultural Perspective (Cilt 3). Maryland, US: Rowman & Littlefield.

Rawls, J. (2014). Sivil İtaatsizliğin Tanımı ve Haklılığı. Y. Coşar içinde, Kamu Vicdanına Çağrı Sivil İtaatsizlik (4 b.). İstanbul, Türkiye: Ayrıntı.

Rosenberg, M., & Haberman, M. (2018, 10 25). Trump Dismisses Report on His Intercepted Cell Calls as 'Boring' and 'Wrong'. 4 21, 2020 tarihinde The New York Times: https://www.nytimes.com/2018/10/25/us/politics/trump-cellphone-china-russia.html adresinden alındı.

Rothkopf, D. J. (1998). Cyberpolitik: The Changing Nature of Power in the Information Age. Journal of International Affairs Editorial Board.

Russell, A. (2018). Making Journalism Great Again: Trump and the New Rise of News Activism. P. J. Boczkowski, & Z. Papacharissi içinde, Trump and the Media. Cambridge,, UK: The MIT Press.

Saatçioğlu, C., & Öncel, P. (2018). Küreselleşme Çağında İnternet'in Ekonomi Politiği: Türkiye Üzerine Bir İnceleme. İşletme ve İktisat Çalışmaları Dergisi , 6 (4), 10-17.

Şahin, H. (2010). Özel Yaşam. B. Çaplı, & H. Tuncel içinde, Televizyon Haberciliğinde Etik. Ankara, Türkiye: Ankara Üniversitesi.

Samoriski, J. H. (2020). Global Communication Law. Y. R. Kamalipour içinde, Global Communication A Multicultural Perspective. Maryland, US: Rowman & Littlefield.

Sancar, G. A. (2017). Dijital Diplomaside Instagramın Rolü: Come See Turkey Örneği. 1. Uluslararası İletişimde Yeni YoÅNnelimler Konferansı. İstanbul: İstanbul Ticaret Üniversitesi.

Sancar, G. A. (2017). Dijital Diplomaside Instagramın Rolü: Come See Turkey Örneği. 1. Uluslararası İletişimde Yeni Yönelimler Konferansı (pp. 371-380). İstanbul: İstanbul Ticaret Üniversitesi.

Sancar, G. A. (2017). Dijital Diplomaside Instagramın Rolü: Come See Turkey Örneği. 1. Uluslararası İletişimde Yeni Yönelimler Konferansı. İstanbul: İstanbul Ticaret Üniversitesi.

Sander, O. (2016). Siyasi Tarih 1918-1994 (Cilt 26). İstanbul : İmge Kitapevi.

Sandre, A. (2013). Twitter for Diplomats. Washington, USA: Diplo Foundation.

Sawhney, H. (2020). Global Economy and International Telecommunications Networks. Y. R. Kamalipour içinde, Global Communication A Multicultural Perspective. Maryland, US: Rowman & Littlefield.

Scott, E. (2016, 11 9). Omarosa: Trump campaign keeping 'list' of enemies. 4 17, 2020 tarihinde CNN: https://edition.cnn.com/2016/11/09/politics/omarosa-list-donald-trump/ adresinden alındı

Şen, A. F. (2012). Toplumsal Hareketler ve Medya: "Wall Street İşgali"nin Medyada Temsili. Yeditepe University Global Media Journal TR , 2 (4), 139.

Şen, F. N. (2014). 2014 Yerel Seçimlerine Doğru Türkiye'de Yerel Yönetimlerin Sosyal Medya Kullanımlarına Yönelik Bir Araştırma: Belediye Başkanlarının Twitter Söylemsel Pratikleri. İ. Sayımer içinde, Yeni Medya Araştırmaları. Konya, Türkiye: Literatürk.

Senate. (2020, 4 20). 4 20, 2020 tarihinde The United States Senate: https://www.senate.gov/artandhistory/history/minute/The_First_Televised_Presidential_Debate.htm adresinden alındı.

Shear, M. D., & Apuzzo, M. (2017, 05 09). (The New York Times)

https://www.nytimes.com/2017/05/09/us/politics/james-comey-fired-fbi.html adresinden alınmıştır.

Šimunjak, M., & Caliandro, A. (2019). Twiplomacy in the age of Donald Trump: Is the diplomatic code changing? The Information Society , 35 (1), 13-25.

Singh, M., & Jeffrey, J. F. (2018). The U.S. Alliance With Turkey Is Worth Preserving. Foreign Policy.

Snow, N. (2014). Public Diplomacy New Dimensions and Implications. T. L. McPhail içinde, Global Communication Theories, Stakeholders, and Trends (Cilt 4). UK: John Wiley - Blackwell.

Solove, D. J. (2004). The Digital Person, Technology and Privacy in the Information Age. New York, USA: New York University Press.

Specia, M. (2019, 1 19). The Planned U.S. Troop Withdrawal From Syria: Here's the Latest. 4 25, 2020 tarihinde New York Times: https://www.nytimes.com/2019/01/16/world/middleeast/syria-us-troops-timeline.html adresinden alındı.

Spell, J. (2019, 4 18). Mueller report: Trump 'tried to get special counsel fired'. 4 23, 2020 tarihinde BBC: https://www.bbc.com/news/world-us-canada-47983489 adresinden alındı

Stelter, B. (2016, 2 21). Trump says he has "running war" with media, gets facts wrong, in CIA speech. 4 17, 2020 tarihinde CNN: https://money.cnn.com/2017/01/21/media/donald-trump-war-with-the-media/ adresinden alındı.

Stelter, B. (2017, 1 6). No, President Trump, negative polls are not 'fake news'. 4 21, 2020 tarihinde CNN: https://money.cnn.com/2017/02/06/media/donald-trump-poll-denialism/index.html adresinden alındı

Stone, R. (2019). The Myth of Russian Collusion: The Inside Story of How Donald Trump REALLY Won. New York, US: Skyhorse Publishing,

Sunar, B. (2009). The Alliance Of International Communication And International Politics In The Age Of Globalization . Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 11 (2), 183-197.

Sürmen, Y. E. (2019). Siyasi Krizlerin Türkiye'nin Dış Ticaretine Etkisi: Rahip Brunson Davası . ARHUSS , 2 (2), 89-207 .

Swift, A. (2016, 9 14). Americans' Trust in Mass Media Sinks to New Low. 4 22, 2020

tarihinde Gallup: https://news.gallup.com/poll/195542/americans-trust-mass-media-sinks-new-low.aspx adresinden alındı.

Tambani, D. (1999). New Media and Democracy. SAGE Journal , 3 (1), 305-325.

Tanış, T. (2014, 7 4). Erdoğan ile Biden üç haftada dördüncü kez konuştu. 5 18, 2020 tarihinde Hürriyet: https://www.hurriyet.com.tr/dunya/erdogan-ile-biden-uc-haftada-dorduncu-kez-konustu-26739651 adresinden alındı.

Taştan, Ö. S. (2015). Milli İktisat ve Tasarruf Cemiyeti'nin Propaganda ve Halkla İlişkiler Bağlamında Değerlendirilmesi. G. Ülger içinde, Propaganda; İdeoloji ve Toplum İnşasına Dair İncelemeler. İstanbul, Türkiye: Beta.

Tau, B. (2020, 11 26). The Wall Street Journal: https://www.wsj.com/articles/most-americans-object-to-government-tracking-of-their-activities-through-cellphones-11606305601 adresinden alınmıştır.

Terzi, G. (2013). Twitter for Diplomats. A. Sandre. içinde Diplo Foundation.

Teslik, L. H. (2009). New Media Tools and Public Diplomacy. Council on Foreign Relations.

TheTrumpArchive. (2021, 5 24). The Trump Archive. 5 24, 2021 tarihinde https://www.thetrumparchive.com/ adresinden alındı.

TheWhiteHouse. (2020, 08 06). Executive Order on Addressing the Threat Posed by TikTok.

TicaretBakanlığı. (2020). Ülke Profili. https://ticaret.gov.tr/data/5f0d8c1313b8769ff0574a81/ABD.pdf.

Tsakiris, T., Ulgen, S., & Han, A. K. (2019, 5). Gas Developments in the Eastern Mediterranean: Trigger or Obstacle for EU-Turkey Cooperation? . FEUTURE.

Tuncel, H. (2005). Yeni İletişim Teknolojilerinde Yöndeşme ve Yerel Medya. In S. Alankuş, Yeni İletişim Teknolojileri ve Medya. İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları.

Türkmen, F. (2009). Turkish–American Relations: A Challenging Transition. Turkish Studies , 10 (1), 109-129.

Tutal, N. (2005). Küreselleşme, İletişim, Kültürlerarasılık . İstanbul: Kırmızı Yayınları.

Tyndall. (2016). Top Twenty Stories Of 2016. http://tyndallreport.com/yearinreview2016/. Tyndall Report.

Ügeöz, P. (2003). Kültürlerarası İletişim. İstanbul: Üstün Eserler Neşriyatevi.

Uğurlu, E. G. (2013). Tarih ve Kavram Olarak Yeni İletişim Teknolojileri . V. Yüzer, & M. E. Mutlu içinde, Yeni İletişim Teknolojileri . Ankara: Anadolu Üniversitesi.

Ülger, B. (2015). İdeoloji Kavramının Tarihsel Arka Planı Çerçevesinde Bir Değerlendirme. G. Ülger içinde, Propaganda; Algı, İdeoloji ve Toplum İnşasına Dair İncelemeler. İstanbul , Türkiye: Beta.

Ünal, A. Y., & Şengül, S. (2020, 10 01). (AA) 11 20, 2020 tarihinde Sosyal Medyada Yeni Dönem Başladı: https://www.aa.com.tr/tr/bilim-teknoloji/sosyal-medyada-yeni-donem-basladi/1991916 adresinden alındı.

Uslu, S. (2019, 12 13). TBMM'den ABD Senatosunun 'Ermeni kararı'na kınama. 11 10, 2021 tarihinde Anadolu Ajansı: https://www.aa.com.tr/tr/politika/tbmmden-abd-senatosunun-ermeni-kararina-kinama/1673200 adresinden alındı.

Usluata, A. (2003). İletişim . İletişim Yayınları.

Ünal, A. Y., & Şengül, S. (2020, 10 01). (AA) 11 20, 2020 tarihinde Sosyal medyada yeni dönem başladı: https://www.aa.com.tr/tr/bilim-teknoloji/sosyal-medyada-yeni-donem-basladi/1991916 adresinden alındı.

Vincent, R. C. (2020). Global Communication and Propaganda. Y. R. Kamalipour içinde, Global Communication A Multicultural Perspective. Maryland, US: Rowman & Littlefield.

Vujnovic, M., & Kruckeberg, D. (2020). Global Advertising and Public Relations. Y. R. Kamalipour içinde, Global Communication A Multicultural Perspective. Maryland, US: Rowman & Littlefield.

Ward, A., & Lopez, G. (2018, 11 7). Jeff Sessions is out as attorney general. 4 23, 2020 tarihinde VOX: https://www.vox.com/policy-and-politics/2018/11/7/16013352/trump-jeff-sessions-fired-midterms adresinden alındı.

Walker, V. S., Baxter, S., & Zamary, K. (2020). *Comprehensive Comprehensive Annual Report Annual Repor t on Public Diplomac Diplomacy & International Broadcastin International Broadcasting.* U.S. Advisory Commission on Public Diplomacy .

Wei, M. (2019). Turkish Foreign Policy Towards the Syrian Crisis: Dynamics of Transformation. Asian Journal of Middle Eastern and Islamic Studies , 13 (3), 462-477.

Williams, R. (2016). Anahtar Sözcükler (6 b.). (S. Kılıç, Çev.) İletişim.

Williams, R. (2017). Kültür ve Toplum 1780-1950 (1 b.). (U. Kocabaşoğlu, Çev.)

İletişim.

Wojczewski, T. (2019). Trump, Populism, and American Foreign Policy. Foreign Policy Analysis .

Wolff, M. (2018). Fire and Fury: Inside the Trump White House. London, UK: Little, Brown.

Woolley, S. C., & Howard, P. N. (2019). Computational Propaganda. UK: Oxford University Press.

WSIS. (2020, 11 23). UN. ITU: https://www.itu.int/net/wsis/basic/about.html adresinden alınmıştır

Yağmurlu, A. (2019). Dijital Diplomasi: Kamu Diplomasisi Çerçevesinden Avrupa Birliği Üye Ülkeleri Ve Türkiye Dışişleri Bakanlıkları İnternet Uygulamaları. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi , 7 (2), 1267-1295.

Yanatma, S. (2019, 8 8). Savunma Bakanlığı: Suriye'de güvenli bölge konusunda ABD ile Müşterek Harekat Merkezi kuruluyor. 5 3, 2020 tarihinde euronews: https://tr.euronews.com/2019/08/07/savunma-bakanlig-suriye-de-guvenli-bolge-konusunda-abd-ile-ortak-operasyon-merkezi-kuruluy adresinden alındı

Yaşlıçimen, F., & Nurcan, M. U. (2015, 4). “Ermeni Açılımı”nın Dünü ve Bugünü. SETA.

Yaycı, C. (2019). Sorular ve Cevaplar ile Münhasır Ekonomik Bölge (MEB) Kavramı. İstanbul, Türkiye: Deniz Kuvvetleri Komutanlığı.

Yetişkin, E. (2016). Yeni Medya ve Toplum. (A. Ç. Deniz, & A. B. Hülür, Dü) Konya, Türkiye: Literatürk.

Yıldırım, B. (2017). Trump Dönemi ve Körfez Krizi Bağlamında Türkiye’nin Ortadoğu Politikası. ORMER Perspektif Serileri.

Yılmaz, A. (2007). Romantizmden Gerçeğe Küreselleşme. Ankara, Türkiye: Tekağaç Eylül Yayıncılık.

Yılmaz, Ş. (2015). Turkish-American Relations, 1800–1952. Routledge.

Yorulmaz, R. (2018). ABD Yaptırımları ve Kur Krizinin Bölge Ekonomilerine Yansımaları. Ankara: ORSAM.

YouTubePress. (2021). YouTube Press. 5 16, 2021 tarihinde YouTube: https://www.youtube.com/intl/en-GB/about/press/ adresinden alındı.

Yücel, H. (2020). Türk-Amerikan İlişkilerinde S-400 Krizi. SETA. İstanbul: SETA Yayınları.

Yücel, İ. (2017). Anadolu'da Amerikan Misyonerliği ve Misyon Hastaneleri, 1880-1934. Ankara, Türkiye: Türk Tarih Kurumu.

Yüksel, Y. (2015). Academia. 05 04, 2021 tarihinde https://www.academia.edu/24209083/%C4%B0%C3%87ER%C4%B0K_%C3%87%C3%96Z%C3%9CMLEMES%C4%B0 adresinden alındı.

Zaharova, M. (2017a, 11 01). Zaharova: Twitter'ın Sputnik ve RT'ye yönelik kararı baskı kaynaklı olabilir. 1 7, 2019 tarihinde Sputnik: https://tr.sputniknews.com/rusya/201711011030841132-rusya-zaharova-twitter-sputnik-rt-baski/ adresinden alındı.

Zaharova, M. (2017b, 11 02). Rusya Dışişleri: Twitter, ABD'nin kurulu askeri teşkilatlarından bağımsız hareket edemiyor. 1 7, 2019 tarihinde Sputnik: https://tr.sputniknews.com/rusya/201711021030856073-rusya-disileri-twitter-abdnin-kurulu-askeri-teskilatlarindan-bagimsiz-hareket-edemiyor/ adresinden alındı.

Zakaria, F. (2011). The Post-American World. New York: Penguin Books.

Zanotti, J., & Thomas, C. (2020). Turkey: Background and U.S. Relations In Brief. Congressional Research Service.

Zengerle, P. (2017, 09 06). Social media executives to testify Nov. 1 about Russia and U.S. election.

Zorlu, Y. (2016). Uluslararası İletişim Düzeni ve Batı Egemenliği. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi , 9 (42).